

ספר תפילה דיליה

מאמרי חיזוק והתעוררות וביאורים
בעניני תפילה והמסתעף
שזורים בעובדות והנהגות מרבתינו גדולי ישראל

והוא אסופת ועדים שנאמרו לפני חברים מקשיבים
בכולל היקר "נחלת דוד"
לעורך ולהלהיב הלבבות להתחזק ולהשתפר בעבודת השם.

אספתי וחברתי בחסד ה' עלי
אברהם בלאאמו"ר עט"ר הר"ר דוד זלל"ה חנונו
מח"ס אל תדיחנו, הראנו בבנינו, תורה דיליה,
חנוכה דיליה, פורים דיליה ומידות דיליה.

התשע"ט

שגיאות מי יבין

הערות יתקבלו בברכה

אצל המחבר

kolelnahalatdavid@gmail.com

או במספר טלפון

(732) 901 2153

עיצוב: נ. ויסקופף

ספר זה מוקדש

לעילוי נשמתו הטהורה של
אבינו מורנו הנפטר בשם טוב מן העולם
ה"ה דוד חנונו בן אדלה זל"ה
נלב"ע ב' כסליו התשע"ג

דאג לכל בני משפחתו ועזר לכולם בכל מיני דרכים וכן תמיד עזר לנצרכים
והיה מתנהג בישרות בכל דרכיו ועסקיו עד שכולם היו לומדים ומשבחים אותו בדבר זה
דרך התורה נטע בנו ומסר נפשו על זה לאורה אנחנו נושאי דגלו נלך

בני אדם רבים היו נהנים ממנו עצה ותושיה
נעים היה להיות איתו בגלל המידות הנעלות והתרומיות שהיו בו ולכן היה אהוב על כולם

את לימודיו הקבועים השלים מידי שבוע ושבוע
דבריו היו תמיד במדידה ובחכמה והיה מדבר בנחת עם כולם
לעולם נהג להוקיר רבנו ותלמידיו
הוא יסד מקום תורה ותמך במקומות התורה ובתלמידי חכמים

זכרונו הטוב לא ימוש מאיתנו עד עולם
לזכותו ולעילוי נשמתו הטהורה ספר זה יוצא לאור עולם

ת.נ.צ.ב.ה.

ספר זה נתרם

לעילוי נשמתו הטהורה של
אבינו מורנו ראש משפחתינו
הנפטר בשם טוב מן העולם

ה"ה דוד חנונו בן אדלה זל"ה

נלב"ע ב' כסליו התשע"ג

ישר היה בהליכותיו ובדרכיו, אהוב על כולם,
רוח הבריות נוחה הימנו,
יסד מקום תורה ותמך במקומות התורה ובתלמידי חכמים,
הוקיר רבנן ותלמידהון, רבים נהנו ממנו עצה ותושיה.

ת.נ.צ.ב.ה.

מקסיקו סיטי

לזכרון עולם בהיכל ה'

לעילוי נשמתו הטהורה של זקני היקר והחשוב
ראש וראשון לכל דבר שבקדושה
מוקיר תורה ורחים רבנן ואיהו גופא צורבא מרבנן
למד בהתמדה רבה ובעריבות נפלאה
שמח וטוב לב תמיד
קיבל יסוריו באהבה
עניו וצנוע בכל דרכיו והליכותיו
הוא האיש אשר הקים עולה של תורה

הר"ר משה חנונו בן בוליסה זל"ה

נלב"ע ה' אלול התשע"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

וכן לעילוי נשמת זקנתי היקרה והחשובה
אשר עמדה לימינו כל הימים
דוגמא ומופת לכל בטוב ליבה ובמעשה חסד

מרת אדלה בת רחל ע"ה

נלב"ע כ"ג כסלו התשע"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

זכות הלימוד בספר זה יהיה לעילוי נשמתם.

לזכרון עולם בהיכל ה'

לעילוי נשמת זקני היקר והחשוב

מר אברהם בן לילי זל"ה

נלב"ע ח' תשרי התש"ס

ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת זקנתי היקרה והחשובה

מרת ג'ינג'ר אמיליאה בת אלבירה ע"ה

נלב"ע י"ז שבט התשס"ד

ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת אם חמותי היקרה והחשובה

מרת אדלה בת אסתר תרה ע"ה

נלב"ע כ' אדר א' התשע"ז

ת.נ.צ.ב.ה.

זכות הלימוד בספר זה יהיה לעילוי נשמתם.

לזכרון עולם בהיכל ה'

לעילוי נשמתו הטהורה של החכם השלם במידותיו ובחכמתו
עניו וצנוע בכל דרכיו והליכותיו
שמח וטוב לב תמיד
מסר נפשו לתורה ולימד תורה לרבים במשך יובל שנים

הרה"ג רבי יהושע חילו זל"ה

רבה של קהילת דמשק בעיר מקסיקו

גלב"ע ז' אדר תשע"ז

ת.ג.צ.ב.ה.

זכות הלימוד בספר זה יהיה לעילוי נשמתו

תוכן הענינים

23

הסכמות

41

הקדמה

א מטרת התפילה - חיבור לבורא עולם

פתח דבר: ❖ מה מועילה התפילה? ❖ "תפילה" - מלשון חיבור ❖ "אין לי זמן לחשוב על הקב"ה!"... ❖ כיצד שימח המלך את לב בנו?... ❖ מדוע יש להודות על מה שחסר לנו?... ❖ "ועפר תאכל כל ימי חיך" - ברכה או קללה? ❖ "מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה"? ❖ מטרת הצרות - לעורר את הקשר עם הבורא יתברך ❖ בבית החפץ חיים זצ"ל כמעט ולא שאלו ברופאים ❖ "בכל קראנו אליו" - בכל עת וזמן! ❖ מה חידש רבי נחוניא בן הקנה בתפילתו? ❖ תפילה - על כל דבר ודבר! ❖ תפילה שה"חמין" של שבת יהיה מוצלח! ❖ האדם המקורב להקב"ה הוא המאושר בעולם! ❖ ההכרה שעומד לפני הקב"ה - תנאי הכרחי! ❖ הרמח"ל זצ"ל: הקב"ה מאזין לתפילה "כדבר איש אל רעהו" ❖ גם אם אין בקשתו נענית - מטרת התפילה מושגת! ❖ מדוע האריך אברהם אבינו ע"ה בתפילה על סדום? ❖ הוראה למעשה: תפילה בדבקות גם ללא בקשה מיוחדת

טו

מטרת התפילה - חיזוק האמונה

פתח דבר: ❖ מדוע אנו מבקשים שוב ושוב את אותה בקשה? ❖ תכלית התפילה - להכיר שהכל בידי יתברך! ❖ תפילה איננה "בקשת צרכיו" ❖

תפילה דיליה

מדוע נקראת התפילה "עבודה שבלב"?... ❖ "השמיעני את קולך - אותו הקול שכבר שמעתי במצרים" ❖ יש לבקש מהקב"ה על כל דבר! ❖ בקשה על הכל - פסגת האמונה! ❖ "אם המשחק חשוב להם - שיתפללו עליו!" ❖ תפילה - ביטול הרגשת "כוחי ועוצם ידי" ❖ עבודת הקרבנות והתפילה - ביטול גמור כלפי הבורא יתברך ❖ "בראשית - בשביל ביכורים שנקראו ראשית" ❖ לאחר החורבן - תפילה עומדת במקום מצות הבאת ביכורים ❖ תגובתו הנוקבת של הסבא מקלם זצ"ל ❖ מי שאינו מכיר את הדרך אינו נותן הוראות כיצד לנסוע... ❖ עצבות - סתירה לתפילה!

הצורך בתפילה

כז

פתח דבר: ❖ מדוע בדורנו התפילות נאמרות בשקט? ❖ "תתפללו!" ❖ התפילה - אומנות של כלל ישראל! ❖ באמצעות התפילה אדם מתעלה ומתרומם ממדרגתו! ❖ אי אפשר לנצח את היצה"ר כי אם בתפילה בכונה! ❖ התפילה - מזון לנשמה כמו האוכל לגוף ❖ "מזונא דיליה - צלותא!" ❖ "צריך דלק, צריך תפילה!" ❖ "מחר מתפללים הרבה ולבך יהיה ניוון!" ❖ עד היכן יכול אדם להידרדר ללא מזון... ❖ תפילה - השתדלות של ממש ❖ המתפלל פועל יותר מהמשתדל! ❖ תפילה נחשבת "בידי אדם!" ❖ מי הציל את הטובע?... ❖ כח התפילה - בדרך הטבע! ❖ הצד השווה שב"דורון - תפילה - ומלחמה" ❖ ללא תפילות חסר ב"השתדלות!" ❖ שום דבר לא מצליח בלי תפילה! ❖ יוסף הצדיק התפלל על כל דבר ודבר ❖ קיום העולם על ידי התפילות ❖ כיצד התייחס הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל לתפילה אחת?

מג

בלי תפילה לא ניתן לזכות למאומה!

פתח דבר: ❖ מדברים הכרחיים - לא ניתן להתעלם! ❖ תפילה - חיונית וההכרחית לקיום האדם! ❖ מדוע תפילה קרויה "שער"?... ❖ התפילה - מפתח לפתיחת הדלת! ❖ התפילה פותחת את ה"ברז"... ❖ "מאן דלא בעי - בכי!" ❖ תפילה - הכנת ה"כלי" לקבלת השפע ❖ על אף הבטחה מהקב"ה - מידי תפילה לא נפטרו! ❖ תפילה - כמו כסף עובר לסוחר! ❖ הגאולה העתידה תלויה בתפילה שלנו! ❖ "ויתפלל בעדך - וחיה" ❖ "העונה לעמו ישראל - בעת שוועם אליו" ❖ למרות ההבטחה - "אני שמעתי את

נאקת בני ישראל ❖ לאחר כל הסגולות עדיין נזקקים לתפילה! ❖ גם בדבר הנוגע לכלל ישראל - התפילה היא מוכרחת! ❖ הכינים נותרו במצרים כי לא התפללו עליהם! ❖ אפילו במלחמת מצוה - יש צורך בתפילה! ❖ גם על הנקצב בטרם היצירה יש להתפלל! ❖ "על האדם בעצמו ליקח אותם ובמה? - בתפילה!" ❖ "כל הצדיקים לא נענו מעולם אלא בתפילה!"

חשיבות התפילה

נז

פתח דבר: ❖ תפילה - מהדברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בה ❖ התפילה יש בה עומק רב וכוונות אין ספור! ❖ אנשי כנסת הגדולה חזו ברוח קודשם את כל כוונות התפילה ❖ הסידור - כמו מפתחות של ספר עב כרס ❖ חשיבות התפילה במשנתם של חז"ל ❖ "אין לנו שיור רק התפילה הזאת" ❖ כל העולם כולו עומד על תפילה ❖ העולם עומד גם בזכות תפילת היחיד! ❖ לאחר התפילה "טוב לו שנברא!" ❖ עיקר בריאת האדם - בכדי שיתפלל! ❖ גם גדולי האומה נזקקו לתפילות! ❖ בעקבתא דמשיחא עיקר העבודה - בתפילה! ❖ "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו" - גם במצות התפילה ❖ אדם נשפע בזכות התפילות לפי ערכן אצלו! ❖ הכל תלוי בתפילה! ❖ לדידי קיים אמצעי אחד בלבד נגד כל המצוקות - להתפלל! ❖ "כבר עשיתי מה שצריך לעשות, התפללתי עבורה"... ❖ מהות האדם נקבעת על פי תפילתו ❖ בן תורה ניכר בתפילתו ❖ "אדם גדול? האם רואים בתפילות שהוא אדם גדול?" ❖ הוראתו של מרן החזון איש זצ"ל

צורת התפילה

סט

פתח דבר: ❖ "כמונה מעות" - כיצד מונים מעות? ❖ "תפילה לא חוטפים!" ❖ "אנו כבר כמעט שכחנו מהי תפילה" ❖ "כמונה מעות" בכדי לא לטעות בסכום... ❖ מהנהגתם של הגאונים הגר"מ שפירא והגר"ש וואזנר זצ"ל ❖ תפילה - כעומד לפני המלך ❖ כל הברכות בלשון נוכח - "ברוך אתה" ❖ תפילה - דיבור עם הקב"ה כדבר איש אל רעהו... ❖ עמידה בתפילה - מציאות של קרבת אלוקים ❖ מהנהגתו של החפץ חיים זצ"ל ❖ "כולם התפללו מלבד הזקן שדיבר עם מישהו"... ❖ "שתולים בבית ה', בחצרות אלוקינו יפריחו"... ❖ מדוע פרץ הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל בבכי ב"ברכת אבות"? ❖ כאשר אנו מתפללים - אנו מתפללים! ❖ כשאני אוכל - כל העולם מת... ❖ כלל ישראל "נועלים" עצמם בבתי כנסיות כדי להתפלל!

תפילה דיליה

❖ "בא אתה וכל ביתך אל התיבה" ❖ התפילה איננה משא - היא חלק מהמהות! ❖ שקיעותו הנוראה של החזון איש זצ"ל בתפילה ❖ "תפילה צריכה קול!" ❖ "כוונת רוממות הקול בתפילות" - דברי הרמב"ן זצ"ל ❖ יש להתפלל ב"כל כוחו!" ❖ "אם כואב - צועקים!" ❖ הצעקה בעת צרה מועלת! ❖ בקשה - באופן ברור ומפורט! ❖ שתהיה תפילתו מפורשת - תנאי לקבלת התפילה ❖ זה התקבלה תפילתו וזה החמיר מצבו - מדוע? ❖ הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א: "שלא יהיה כלום" ❖ "תהיינה אזניך קשובות" - הקב"ה מקשיב לנאמר!

פה **"אין לנו על מי להישען" - יסוד התפילה**

פתח דבר: ❖ הקב"ה לא "עוזר", הוא עושה הכל! ❖ "קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת" ❖ מהו "אשר יקראוהו באמת"?... ❖ רק קריאה באמת נחשבת קריאה! ❖ "הוא הלך לחפש את הקב"ה, אתם הלכתם לחפש נקישה על הכתף!"... ❖ רק הקב"ה יכול לעזור - בכל פרט ופרט ❖ תקיעת שופר ב"לב נשבר" - המעולה שבתקיעות! ❖ תפילת העני והמסכן נשמעת מיד ❖ מדוע לא סייע הגביר הנדיב לקבצן? ❖ "כגמול עלי אמו" ❖ מדוע על המתפלל לכוון את רגליו? ❖ "צעוק יצעק" - צועק וצועק עד שנענה! ❖ "מאין" - יבוא עזרי! ❖ "עד אנה אשית עצות בנפשי" ❖ בזכות איזו תפילה נפקדה חנה? ❖ "אמר רבי היכי נעביד" - נקודת התפילה? ❖ דברים חוצבי להבות מאת המשגיח רבי ירוחם ממיר זצ"ל ❖ "תפשו אומנות אבותם"

צט **יגיעה בתפילה - אין תפילה חוזרת ריקם ועוד**

פתח דבר: ❖ תפילה - סוגיא קשה! ❖ כמה מיני "יגיעה" נצרכים לתפילה ❖ עמל התפילה של החזון איש זצ"ל - עד כלות הנפש! ❖ יגיעת הסבא מקלם זצ"ל בתפילה ❖ כיצד נראתה תפילת חול של הרב מבריסק זצ"ל ❖ מדוע התרככו התפילין של הגאון רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל ❖ מדוע התפילה קרויה "עבודה"? ❖ אין תפילה החוזרת ריקם! ❖ תפילה - משל המחשב והמדפסת ❖ מעשה נורא שהתרחש בימינו ❖ החזון איש זצ"ל: דמעות אינן הולכות לאיבוד! ❖ "ריקם אל תשיבנו" ❖ כל התפילות רצויות לפניו יתברך! ❖ כח התפילה של אנשים פשוטים ❖ תפילת הילד שהחיייתה מתים ❖ אבא שבשמים! אינני רוצה להיות יתום! ❖ "אל תפן אל מנחתם" - תפילתם של רשעים ❖ "חלל ממלכה ושריה" ❖ גם תפילה ללא כוונה

נשמרת באוצר התפילות! ❖ התפילה הכשירה מצרפת עמה את התפילות הפסולות ❖ הקב"ה מצרף את הברכות עם כוונה לכדי תפילה שלימה ❖
 "ה' יספור בכתוב עמים" - לכל תפילה יש מספר!

מונה בתפילה

קטז

פתח דבר: ❖ מי נתן לי אגרוף בחזה?... ❖ "כסוס כפרד אין הבין"... ❖
 "אלה ברכב ואלה בסוסים, ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר" ❖ במקום שמחשבתו של האדם נתונה שם הוא ❖ "אל תדאג הוא לא ייזכר"... ❖
 חוסר כוונה בתפילה - זלזול במלך ❖ "ברשות מרנן ורבנן, סלט תפוחי האדמה לא היה טרי"... ❖ אולי הקב"ה מצפה דוקא לתפילה בכוונה מתוך קושי?! ❖ היצר הרע המודרני - "אינני יכול"! ❖ הלוא בין כך אנו מתפללים - בואו נתפלל אחרת! ❖ מהי "כוונה"? ❖ "חשוב הדיבור קודם שתוציאנו מפיק" ❖ "כשמתפללים - מתפללים"! ❖ "בעיצומו של שמונה עשרה מי יוכל להבחין בזה"?... ❖ "ואני תפילתי - לך ה' עת רצון" ❖ בשעת התפילה אין לחשוב בלימוד! ❖ מקורות בדברי חז"ל לחשיבות הכוונה בתפילה ❖
 "זה התפלל תפילה שלימה - נענה"! ❖ אי אפשר לאדם להינצל מהיצר הרע כי אם על ידי תפילה בכוונה! ❖ סיפור נורא בענין הכוונה בתפילה ❖
 "תחטוף גם אתה"... ❖ התכוון רק בסוף התפילה - עבודה לשם שמים ממש!

מונה בתפילה - עצות מעשיות

קכט

פתח דבר: ❖ מיחוש באבר אחד - מוציא את האדם משלוחו! ❖ הדבר הראשון - להקציב זמן ראוי ומספיק לתפילה! ❖ רופא מומחה אינו נלחץ מהתור הארוך... ❖ ניתן להתפלל כראוי גם כאשר התפילה בציבור מהירה! ❖ להרגיש שמדברים עם מישהו... ❖ "מעשה בחסיד אחד"... ❖ "כאשר ידבר איש אל רעהו"! ❖ תפילה מתוך הסידור - עצה לכוונה בתפילה ❖
 "ובבואה לפני המלך אמר עם הספר - ישוב מחשבתו הרעה"! ❖ אל תעש תפילתך קבע אלא תחנונים - רק כאשר מתפלל מתוך סידור! ❖ מדוע קם הסבא מקלם זצ"ל ממקומו? ❖ ריכוז מוחלט בתיבות התפילה ❖ להימנע מתפילה ב"שטיבלאך"! ❖ "שוהין שעה אחת" - מתפללים שיכוונו לבם למקום! ❖ "יחשוב בלבו כאילו עומד בשמים" ❖ עצת הספר יסוד ושורש העבודה - לא לומר יותר מג' תיבות בבת אחת ❖ יצייר בעיני רוחו את תיבות התפילה ❖ לפרט בכתב את כל המחשבות שעלו על רוחו בשעת

התפילה ❖ הרגשת ה"אני" - שורש הבעיה ❖ כל ברכה ותיבה חשובה בפני עצמה ❖ אם היצה"ר ניצח אותך ב"רפאנו", אתה תנצח אותו ב"ברך עלינו"!

טעם ומתיקות בתפילה

קמג

פתח דבר: ❖ מדוע להתגורר במרתף?... ❖ התפילה דומה לגחלת הנהפכת בנפיחה לשלהבת! ❖ "כי קרוב אליך הדבר מאוד"! ❖ לעתים נותנים לאדם להרגיש את מתיקות התפילה ❖ חנה טעמה טעם תפילה! ❖ "איני מסוגל להמתין זמן כה רב בלי לדבר עם הרבש"ע"... ❖ מה עשה הגאון רבי משה מסאסוב זצ"ל כאשר תקפו בולמוס? ❖ שום תענוג אינו דומה לאמירת "נשמת כל חי"! ❖ ה"ממה נפשך" שערך לעצמו האברך המופלא... ❖ "לי עצמי אין שמחה כזו אלא פעם לשבעים שנה"... ❖ שיתן לבו למעלה - להתענג על ה' לבד בתיבות התפילה! ❖ מה עשה המשגיח שליט"א בפאתי בית הנתיבות?... ❖ מהי המילה היפה ביותר בעיניכם בכל ה"שמונה עשרה"? ❖ "מה קורה לך? למה אתה לא קופץ משמחה"? ❖ הרגשת עונג בתפילה - תנאי הכרחי! ❖ כיצד משיגים טעם בתפילה? ❖ הלועס צימוקים מרגיש מתיקותם... ❖ עדותו של הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל

חשיבות הקובע מקום לתפילתו

קנה

פתח דבר: ❖ הקובע מקום לתפילתו - אלוקי אברהם בעזרו! ❖ קביעות מקום לתפילה - הלכה! ❖ קביעות מקום דומיא דקרבתות ❖ הקובע מקום לתפילתו הוא בהכרח עניו... ❖ מדוע "אלוקי אברהם בעזרו"? ❖ קביעת מקום לתפילתו עוזרת לכוונת הלב ❖ הקובע מקום לתפילתו - מראה שאינו הולך אחר הניחוש ❖ הקביעות מסירה טרדות ובלבול הדעת ❖ קביעת מקום - להראות שהתפילה אינה כמשוי ❖ המקום הקבוע מסייע לתפילות להתקבל! ❖ קביעות מקום מצרפת את כל התפילות לפעול יחד! ❖ מקום שהתפללו בו נהפך לצינור לקבלת השפע! ❖ מקום שכבר התפללו בו - נעשה למקום קדושה ❖ "מקום שהתפללו בו אבותי" ❖ מכלל הן אתה שומע לאו! ❖ היכן עדיף להתפלל - בבית כנסת או בבית קברות? ❖ המשגיח זצ"ל: אני מוחה בכל הכח! ❖ דברים נפלאים מהרדב"ז זצ"ל ❖ "וההפך - הפך"! ❖ "אוי לרשע ואוי לשכנו"! ❖ הקובע מקום לתפילתו מראה שהיא חשובה בעיניו! ❖ "עיקר העבודה - החשיבות שנותנים לתפילה"! ❖ מעשה נפלא עם הגאון רבי אברהם גנחובסקי זצ"ל

הכנה לתפילה

קסז

פתח דבר: ❖ "עיקר התפילה הוא לפני התפילה!" ❖ "צריך אדם להשכים לתפילה" - להכין את עצמו ❖ "חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללים" ❖ תפילה צריכה הכנה ❖ יסוד התפילה בכוונה - ההכנה! ❖ הכנה לתפילה - הלכה! ❖ הכנה לתפילה - התקרבות לבורא עולם ❖ "ושב שם" - לכזין דעתך קודם שתבנה המזבח! ❖ כיצד מכינים את הלב? ❖ "הכנה" - בגימטריא "מח לב" ❖ כל אחד מוצא קירבת ה' לפי הכנתו! ❖ תפילה בלי הכנה אינה תפילה! ❖ התפילה נמשלה לחרב ולקשת - מדוע? ❖ הכנה - כמו טיפוס אל ראש ההר ❖ המכין עצמו - ירוויח בכל אופן! ❖ עשיית המצוה - לשעה, ההכנה - לעולם! ❖ "מי יוכל לקיים המצוה כמשפטה?" ❖ המכין עצמו - הקב"ה שומע את תפילתו! ❖ "תכון תפילתי - קטורת לפניך" ❖ "ולא יעשה פתע פתאום רק בהכנה, ואז תצליח!" ❖ מעשה עם הגאון בעל התורת חיים זצ"ל ❖ מדוע הפסיד הגאון רבי זונדל קרויזר זצ"ל תפילת ותיקין? ❖ "לא יפתח פיו עד שישעה מעט" ❖ הכנה לתפילה אצל הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל ❖ הניגון של הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל ❖ הגאון מטשעבין זצ"ל בדק בגדיו כהכנה לתפילה ❖ "ארחץ בנקיון כפי" ❖ סגירת הכפתורים כהכנה לתפילה

הימנעות מעסק ודיבור קודם התפילה

קפא

פתח דבר: ❖ האיסור לעסוק בחפציו קודם שיתפלל ❖ השל"ה הקדוש: "ראשית דבר - יראת שמים" ❖ האדם נברא לעבוד את השי"ת ❖ תפילה - הדרך להינצל מהרגשת "כוחי ועוצם ידי" ❖ הסחת דעת קלה עלולה לבטל את כוונת התפילה! ❖ להביט בעיתון ועוד לפני התפילה?!... ❖ מדוע המתין הגאון רבי בנימין רבינוביץ זצ"ל קודם התפילה? ❖ מדוע זכתה האשה לאריכות ימים מופלגת? ❖ מה תובעים מאיתנו בשמים?... ❖ מעשה נורא שהתרחש בימינו ❖ לא לדבר שיחת חולין לפני התפילה ❖ "לא יתכן מורא שמים בלב המרבה דברים!" ❖ "נדבות פי - רצה נא השם" ❖ "האזינה תפילתי - בלא שפתי מרמה" ❖ סגולה נפלאה שיקבל ה' ברחמיו את תפילתו ❖ הנהגתו של הגאון רבי חיים ברים זצ"ל ❖ "הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל כאילו עשאו במה!" ❖ שכרו של המונע עצמו מכל דיבור קודם התפילה

לא לזלזל בתפילה

קצג

פתח דבר: ❖ המזלזל בתפילה - גם בנו יזלזל בה! ❖ בענייני תפילה אין לסמוך על הנהגות הזולת! ❖ ה"בדיעבד" מותר רק בדיעבד... ❖ תפילה בציבור או סמיכת גאולה לתפילה - מה עדיף? ❖ הריצה לבית הכנסת - אחר הפעולות נמשכים הלבבות! ❖ לפגישה חשובה לא מאחרים... ❖ איחור לתפילה - איסור דאורייתא! ❖ "חלמתי שאחרתי למנין בישיבה"... ❖ כל העסק הוא בסך הכל "כמה דקות"... ❖ הם הגיעו! אבל "כמה דקות" באיחור... ❖ "יהודים צריכים להתפלל"! ❖ אתם רוצים להתפלל או לחטוף את התפילה? ❖ חזן שמתפלל במיתון ובנחת - יהיה לו שכר רב מאוד בעוה"ז ובעוה"ב! ❖ טלית מעל הראש עד גמר התפילה - סגולה להכנעה וליראת שמים! ❖ הגאון רבי משה שטרן זצ"ל: "חברותא כלפי שמיא?! חלילה"! ❖ לא לאחר את זמן קריאת שמע הראשון! ❖ מדוע ישן הסטייפלר זצ"ל ברשות הרבים?... ❖ אסור לדבר באמצע התפילה! ❖ הגאון רבי שמואל וואזנר זצ"ל: "כיצד ניתן לברך כאשר יש הפרעות"? ❖ זמן לימוד לחוד וזמן תפילה לחוד! ❖ דברים כדרבנות מבעל ה"קב הישר" זצ"ל ❖ מעשה נורא עם הרמב"ן זצ"ל ❖ אין לדלג חלקים בתפילה! ❖ חסרון פרט בבנין - פגם בכולו! ❖ המלאך המגיד: "אוי להם שמקלקלים הצינורות"! ❖ תפילה בדילוגים יכולה להיקרא תפילה?! ❖ אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה! ❖ "וכי יש לי פרוטקציה בשמים"? ❖ אין לצאת מבית הכנסת לפני גמר התפילה! ❖ היוצא לפני גמר התפילה - לא יצליח בשום דבר!

השכמה לתפילה - ומעלת "עשרה ראשונים" רט

פתח דבר: ❖ "לפיכך צריך אדם להשכים לתפילה"! ❖ בלי השכמה חסר בעצם מעשה התפילה! ❖ השכר הגדול השמור למקדים עצמו למצוה ❖ כל האושר והזכות יגיע לאדם יותר מההקדמה מאשר מעצם המעשה! ❖ "השכם להורגו" - את יצרו הרע ❖ "כל עליותיו בהשכמה היו"! ❖ המשכים - אוכל פירות בעוה"ז והקרן קיימת לו לעוה"ב ❖ ההשכמה מבטאת את החשיבות והחביבות לתפילה ❖ הנהגתם של גדולי ישראל בענין ❖ יש לי עבודה רבה אצל בעה"ב, אינני יכול לאחר... ❖ כל אחד יכול להרגיל את עצמו לקום בהשכמה ❖ העייפות של הבוקר אינה אלא דימיון בעלמא! ❖ "כפתור נמנום"?... ❖ כיצד היתה נראית שנתם של גדולי ישראל? ❖ עיקר התגברות היצר - שינה בעת שקבע לעצמו לקום... ❖ לעולם יהא אדם

מעשרה הראשונים! ❖ היה צריך להיות תור כל בוקר בכדי להקדים לבית המדרש! ❖ עשרה ראשונים חביבים בעיני ה' ויקרים לפניו מאוד! ❖ מעלות רבות ועצומות של עשרה ראשונים ❖ אנשי מעשה היו מתענים אם לא היו מעשרה הראשונים! ❖ גודל השכר של עשרה הראשונים ❖ "כי עמך מקור חיים" - עשרה ראשונים ❖ שכרם הגדול והרב של עשרה ראשונים ❖ הנהגתם של גדולי ישראל בכל הדורות

רמג **חשיבות אמירת הקרבנות ועלינו לשבח**

פתח דבר: ❖ אמירת כל הסדר לפני הודו - הלכה ברורה ומנהג ישראל ❖ אין לדלג על אמירת הקרבנות! ❖ "מה השאלה הרי זה חלק מהתפילה!?" ❖ החפץ חיים זצ"ל: אל תחשדו בי כבר אמרתי קרבנות! ❖ הנהגתו של הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל ❖ מרן הרב שך זצ"ל: ראוי שבני הישיבה יאמרו קרבנות! ❖ תפילה שנדפסה בכל סידורי התפילה - מה הדבר מלמדנו? ❖ דברים נפלאים מספר סדר היום ❖ הקב"ה בכבודו ובעצמו תיקן לומר קרבנות! ❖ "לא תהיה קריאתו עראי כמנהגנו רק בקבע ובכוונה" ❖ כח אמירת הקרבנות - עד אין סוף! ❖ מדברי הזוה"ק בשבח אמירת פרשת הקטורת ❖ מעשה נפלא שהתרחש בימינו ❖ מעשה נורא הממחיש את הפסדו של המדלג סדר זה ❖ תפילת "עלינו לשבח" - רבים מזלזלים בה ❖ "אדוני, עלינו לשבח זה לא תפילת הדרך!" ❖ "עלינו לשבח" עולה על כל השבחות של העולם ❖ מדברי הגאונים בשבח תפילה נוראה זו ❖ תפילת עלינו לשבח - שומרת על כל תפילותינו! ❖ כיצד אמרו בקלם "עלינו לשבח"? ❖ תחילת התקנה היתה לאומרה במוסף של ימים נוראים

רלט **חזרת הש"ץ**

פתח דבר: ❖ טעות נפוצה בענין חזרת הש"ץ ❖ חזרת הש"ץ מגעת למקום גבוה יותר מהתפילה בלחש! ❖ חזרת הש"ץ - ניסיון משמים! ❖ "חברים טובים" או "אויבים גדולים"?... ❖ המחטיא את הרבים - הדבר החמור ביותר! ❖ קטע מ"שערים בתפילה" שחולל מהפך ביחס לחזרת הש"ץ! ❖ משל נפלא מהגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל ❖ המכוין בחזרת הש"ץ כאילו התפלל ב' פעמים! ❖ מן הראוי שבכל קהילה יעמידו על כך משגיחים! ❖ הנהגת גדולי ישראל בעת חזרת הש"ץ ❖ חזרת הש"ץ היא "חפצא"! ❖

הנהגתו של הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל ❖ לדבר באמצע חזרת הש"ץ - עבירה ככל שאר העבירות!... ❖ "בודאי מה שביקשו לא ניתן להם ומה שבידם ניטלה מהם!" ❖ הקשבה לחזרת הש"ץ מונעת איסורים חמורים! ❖ בענין הלימוד בעת חזרת הש"ץ ❖ "ואם תלכו עמי בקרי" - בכלל זה העוסק בד"ת בעת החזרה ❖ "פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה!" ❖ "אין לערב תיקון בתיקון כי לכל אחד זמן בפני עצמו" ❖ מדוע הקב"ה בוכה על מי שאי אפשר לו לעסוק בתורה ועוסק? ❖ על הלומד בעת החזרה נאמר: "הוי מושכי העוון בחבלי השוא" ❖ מיעוט גדולי תורה בדורנו מפני הלימוד בעת חזרת הש"ץ! ❖ מי ששומר עצמו מללמוד בחזרת הש"ץ יהיה מוצלח בתורתו! ❖ דברים נוקבים מהגאון רבי לייב ברוידא זצ"ל

זהירות מדברים המעכבים את התפילה רנה

פתח דבר: ❖ אם יש בו דבר המעכב את התפילה - מעורר עליו את מידת הדין! ❖ שמירת הפה והדיבור - תנאי הכרחי לקבלת התפילות ❖ מי משליך את המכתבים?... ❖ המטמא פיו בלשון הרע - אין תפילתו עולה למעלה ארבעים יום! ❖ מה אירע ל"קישקע"? ❖ מעלת הראשונים זצ"ל - שמרו את הפה מכל נדנוד של איסור ❖ גזל - "גם כי תרבו תפילה אינני שומע" ❖ מי שנמצא גזל בידיו - תפילתו עכורה! ❖ על מה דיבר החפץ חיים זצ"ל לפני "נעילה"? ❖ גזל - סתירה לאמונה! ❖ שואל שלא מדעת גזלן הוי! ❖ כובש שכר שכיר - גזלן! ❖ "אוטם אזנו מזעקת דל - גם הוא יקרא ולא יענה" ❖ הלוּבש שעטנו - אין תפילתו נשמעת! ❖ סיפור נפלא בענין זה ❖ חנופה - מונעת את התפילות מלהתקבל ❖ המחניף אינו מקבל פני השכינה ❖ "מסיר אזנו משמוע תורה - גם תפילתו תועבה" ❖ חילול ה' אחד דוחה מאה תפילות! ❖ היעדר אחדות - מחסום בפני התפילות! ❖ טהרת ידים מעכבת את התפילה ❖ האם יש ל"עולם" על מה לסמוך?! ❖ הפוסקים לא הקילו בענין הנטילה קודם התפילה ❖ נקיון הגוף והמקום מעכבים את התפילות

ריבוי תפילה רעא

פתח דבר: ❖ כל תפילה פועלת! ❖ תחושת שובע מושגת באמצעות אכילות רבות ❖ עם מטבע אחת נוספת תוכל להיכנס בשופי... ❖ נטילה

תרופות - השפעה לטווח ארוך! ❖ משלו של החפץ חיים זצ"ל ❖ כמו בגשמיות כך גם ברוחניות! ❖ "כי ברוב הימים ימצאנה..." ❖ "נתעקשתי והפצרתי פצירות ונפתולים הרבה" ❖ גם אבותינו הקדושים לא נענו מיד... ❖ משה רבינו ע"ה התפלל תקט"ו תפילות כמנין "ואתחנן"! ❖ אין אדם יודע איזו מתפילותיו תוכשר לפניו יתברך! ❖ כל המרבה בתפילה - נענה! ❖ כל המאריך בתפילתו - המתפלל על אותו דבר יום יום ❖ מהי כמות התפילות עד שיהיה בגדר של "מרבה בתפילה"? ❖ הגרי"ש אלישיב זצ"ל: "שימשיכו ויתפללו, ויראו ישועות"! ❖ הגאון רבי יצחק מאיר מגאסטינין זצ"ל התפלל ט"ו שנה על דבר אחד! ❖ תפילת אדם על עצמו קודמת להתקבל! ❖ "אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים" - כאשר איננו מסוגל לכוון ❖ "וישמע אלוקים את קול הנער" ❖ כח התפילה של אדם על עצמו! ❖ אופן פעולת הישועות של הגאון רבי דוד טאלנער זצ"ל

תפילה בציבור

רפג

פתח דבר: ❖ תפילה בציבור - חובה! ❖ "ראוי לאדם למסור נפשו להתפלל בציבור" ❖ "אפילו בשביל תורה אסור לבטל תפילה בציבור" ❖ תפילה בציבור - מצוה "קיומית" או "חיובית"?... ❖ "השתדלות" - להתאמץ בכל הכח! ❖ "השתדלות" בדברי הפוסקים - חיוב גמור ❖ "תפילה פשוטה בציבור חשובה יותר מתפילה היפה ביותר ביחידות"! ❖ תפילה בציבור חשובה יותר ממאה סנדקאות! ❖ כח הציבור - השראת השכינה ❖ "הקב"ה אינו מואס בתפילתן של רבים" ❖ בציבור - כוונת כולם מצטרפת כתפילה אחת! ❖ אין מדקדקים כל כך אחר בקשת רבים ❖ מטבע שחוקה נבלעת בין שאר המטבעות ❖ תפילת ציבור מייצרת כתר מפואר לחי העולמים! ❖ תפילה אחת עם הציבור נחשבת לשלוש תפילות! ❖ האופן להילחם ביצר הרע - על ידי תפילה בציבור! ❖ לשפוך הנפש אל ה' יתברך בעשרה! ❖ מדברי הרדב"ז זצ"ל על כוחה של תפילה בציבור ❖ השכר השמור למקפיד על תפילה בציבור ❖ מתפילה בציבור אף פעם לא מפסידים ❖ מעשה עם הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל

כח התפילה

רצה

פתח דבר: ❖ "למה נמשלה תפילתן של צדיקים כעתר"? ❖ מדוע נמשלו ישראל לתולעת? ❖ "כח התפילה גדול אפילו לשנות את הטבע" ❖ "תפילה

עושה מחצה" - מה הרבותא? ❖ חזו חזו מהו כח התפילה של אדם החי עלי אדמות! ❖ אמונה בכח התפילה - סוד כוחה! ❖ התפילה - התרופה היחידה שנשארה לדורנו לפליטה! ❖ "אין להם לישראל אלא תפילה!" ❖ "מה שור מנגח בקרניו, אף ישראל מנגחין בתפילתם" ❖ "פנה אל תפילת הערער" - תפילת בני דורנו ❖ אברהם אבינו ע"ה עמד בנסינות על ידי תפילה ❖ "אל תשליכנו לעת זקנה" - מהי הסכנה שבזקנה? ❖ כל מעשי אנוש ותחבולותיו לא יועילו זולת על ידי התפילה! ❖ "לשון רכה - תשבר גרם" ❖ מדוע נעלם עתיד השואה מעיניהם של ישראל? ❖ "ברצוני להתפלל על כך ביום הכיפורים"... ❖ תפילה מאריכה ימים גם כאשר כבר נגזר על קיצורם! ❖ "אפילו חרב חדה מונחת על צוארו - אל יתיאש מן הרחמים!" ❖ תפילה מצלת מן המזיקים

באמצעות תפילה ניתן להשיג כל דבר!

שז

פתח דבר: ❖ תפילת חנה: "ונתת לאמתך זרע אנשים" ❖ "ככל אשר תשאל - אמלא!" ❖ תפילתו של הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל ❖ חזקיהו המלך חידש "עמידת חולי" ❖ אל ימנע עצמו מן הרחמים - גם אם החרב ב"תוך צווארו"... ❖ מעשה מופלא אשר התרחש בימינו ❖ תפילה מועלת לשנות את סדרי הבריאה ❖ "ועיני לאה רכות" - קשה התפילה אשר ביטלה הגזירה! ❖ בתפילה ניתן לשנות את אשר הוכרז על ידי "בת קול"! ❖ "על ידי תפילה משתנה מזלו לטובה"! ❖ בתפילה ניתן לפעול גם במה שאינו ביד האדם! ❖ הגאון רבי מאיר חדש זצ"ל: "תפילה תמיד עוזרת"! ❖ הרופא ה"מסור"... ❖ "הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה"... ❖ על מה התפלל הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל? ❖ על ידי תפילה ניתן למנוע את מיתתו של אדם! ❖ אם היו מתפללים על אדם מת שיחיה - הוא היה קם לתחיה! ❖ תפילת מרן החזון איש זצ"ל החייתה מתים! ❖ במה היתה ניכרת גדלותו של יהושע? ❖ האם תפילה בכוחה לפעול ולהועיל על העבר?

תפילה - מפתח להצלחה בחינוך הבנים!

שכה

פתח דבר: ❖ מהו העיקר ומהו הטפל ב"חינוך הילדים" ❖ "ותאמר אם כן למה זה אנכי" - ממה היא פחדה? ❖ השפעות רעות מבחוץ - אין בכח

❖ ההורים לתקן! ❖ העצה היחידה להצליח בחינוך הבנים היא "תפילה"! ❖
 "ותמיד תהיה תפילת האב והאם שגורה בפהם!" ❖ "לא ימושו מפין ומפי
 זרעך ומפי זרע זרעך עד עולם"... ❖ מי שאינו מברך ברכות התורה - אינו
 זוכה לבן תלמיד חכם... ❖ "גדולה תפילה יותר ממעשים טובים" ❖ מדוע
 פרץ החפץ חיים זצ"ל בבכי סוער? ❖ זה רק תהלים ודמעות!... ❖ לא
 עבר עלי שמונה עשרה אחד יבש בלי דמעות!... ❖ החזון איש זצ"ל: בזכות
 הדמעות - אין בחורים פשוטים... ❖ הבן עם הקשיים - הפך לתלמיד חכם!
 ❖ מה נתון לבחירה - החתנים או הבנים?... ❖ מה זכה אותו כהן שהתפלל
 על בניו? ❖ לעתים התפילה פועלת לאחר כמה דורות! ❖ מדוע זכה הבחור
 ל"חברותות" מצוינות?... ❖ "מים חמים" בבוקר ובערב - סגולה לבנים
 צדיקים... ❖ "דעו לכם שהדבר עלה לי בדמעות בלי סוף"! ❖ עד היום
 אני מתפלל כל יום על בני רבי חיים שיחי! ❖ אופן התפילה ❖ הזמן
 הראוי לתפילה ❖ כח הפועל על הנפעל...

שלט

תפילות השבת

פתח דבר: ❖ שבת - זמן תפילה! ❖ השם משמואל זצ"ל: עיקר זמן
 התפילה הוא בשבת! ❖ פנימיות השבת - הכוונה בתפילות השבת ❖ מדוע
 התפילה בשבת קצרה יותר?... ❖ בשבת אנו רק מתקרבים לקב"ה!
 ❖ בקשת המנוחה - כוללת את כל הבקשות! ❖ להרגיש את השבת - באמצעות
 התפילות! ❖ שבת קודש - "יומא דשוקא" של תורה ועבודה! ❖ ב"רעוא
 דרעוין" - כל התפילות מתקבלות! ❖ שב"ת - "שגורה בפי תפילתי"... ❖
 "הוצאות שבת ויו"ט" - גם ברוחניות! ❖ גדולי עולם האריכו בתפילות השבת
 ❖ בשבת - יש להתאמץ לכוין בתפילה! ❖ תפילת ליל שבת - בכוחה
 לתקן תפילות של ימות החול! ❖ הטועה ומתפלל בשבת תפילת חול -
 ידאג כל השבוע!... ❖ מה נקרא "מתפלל תפילת חול"?...

שימט

מפתחות

הסכמות

ההסכמות מופיעות לפי סדר הא-ב
ההסכמות ניתנו לספרי הראשון "אל תדיחנו"

מוסדות תורה ובתי מוסר
נחלת יעקב

בס"ד

- מוסדות תורה
- ... ..
- כוללי אברכים
- ... ..
- בתי מדרש למוסר
- ... ..
- קרנות חסד

אבוב
ידידי היקר והנפד שלי המעלות חם וקיי הרב האוון רבי אהרם חנוני שליט"א
ברכה ושלוה!

שמחת מאד לשמוע על הצונק הצבא אג הקדים
החיבוה נחול מאד לחיבוק התורה והיחסה, ואם צבית לנאל
מקצת מפני שאלק הרב למטה קדושה זו. יישה כחק!
והנני אברוך, ברכת הדין, שמשנה שכינה למעשה
יבך ושיתקבלו דבריו האבה כראוי ליהא שמים של אלוה
נפשו היא רק לייארה וקומוה של תורת אמת.
בך נהא משה יצונוק בהיותך הישית "נחלת משה"
הישראלים וכן המטב המוקסיקו ובלוקהדי.
יהא הצון שמשכה תמיד ללאוד וללאוד מתק הישאלו
ורחבת הדעה ושמת סולם ולא ימשו דברי תורתו ית', תורת אמת,
מפיק ומפי צרעק ומפי צה צרעק מענה ועד סולם עד היא
אלא צצק הביאל.

ברכת אהבה בל וקנא
יה' אצרי תשע"ג
3. אלאול

... ..
נחלת יעקב
מ.ר. 580520866
רח' הרב עזריאל 44/7
ירושלים תובכ"א
טלפקס: 02-6448130

RABBI JOSEPH I. EFRATI
Head of The Institute for Advanced
Studies in Halacha for Agricultural Settlements

יוסף י. אפרתי
ראש ביהמ"ד הגבוה להלכה
בהתישבות החקלאית

דס"ה, כ"ג שבט התשל"ד

הנך הרה"ק רבי זכריהם תלמידי שו"ת אג"א אג"א דלבר
באור"ק, וזה שנים הוא שוקב על התל"ק בילב"ק
בליקוב רחש לבו וליקט איש טהור ממקומו טהורים
בבני תורה אג"ק דלענין של זיהויג בקדריס
הקלוים אלוה אפגוס דקדורג ר"כ כמו זשון הי"ד
והלו"ד ומחוקר, והמעיין יראה כי עשה הדברים
באס"ר. והנה אני לא נסיג אלא דנגד קשב
המאגר והחוקר ולא אבידי הוא צייק, אולם הוא
אחיק על. נגד. הנך אין ע"ה ש"ט"א (ה"ש למח"ס פלאה
שמה קטן שזר אח"ה) כג"כ פ"ק מנ"ה לאו שדיקשו
הדבנה על קלה לצ"ה, כי אין דינ"ה קנ"ה וק"צ
מ"ה נפשו במה ל"ה אק"ה, י"ה צ"ה דבר אחד - זהירג
בא"ה, וכ"ה נ"ה באשון "תעני" ו"ה"ה על מ"ה
בא"ה ד"ה אשון הי"ד - א"ה "ה"ה "וכן
נגד כי באו אקד"ה זמן מה באשון ספ"ה"ה ע"ה
אשון אשון וק"ה כ"ה הנ"ה דס"ה ה"ה, ל"ה.
ל"ה יק"ה המהר הרה"ק ש"ט"ה ה"ה על ח"ה
א"ה"ה כ"ה זו, ו"ה"ה א"ה"ה ח"ה"ה
ל"ה כ"ה ע"ה א"ה"ה ספ"ה"ה א"ה"ה, א"ה"ה

מכתב ברכה ממו"ר הגאון רבי יעקב בן נאים שליט"א

ראש ישיבת נחלת משה ירושלים

בס"ד

ט"ו בשבט התשע"ב, לסדר והייתם ליסגולה מכל העמים.

נעים לי לבא בדברים בשבח הרה"ג עדין לגאון ולפאר
בישראל, יקר יקרים מוה"ר אברהם חנונו שליט"א, שמוכר לי
עוד בזמן שהסתופף בכותלי ישיבתנו הק' בכשרונותיו
הגדולים וביראתו הקודמת לחכמתו ומצוין במדות שמנו
חכמים בקנין התורה, ומאז ועד היום עולה ומתעלה בישיבת
ליקווד המעטירה, ועושה פרי בלימודיו בגפ"ת, גם ידיו רב לו
בספרי המוסר, וכעת חשקה נפשו להוציא לאור את הגיגיו
ואת הדרכותיו בעניני מדות טובות ויר"ש על מנת לעורר את
הציבור ולהזהירם במתק לשונו כדי שלא יאבדו מזכויותיהם
ע"י לשון הרע ומחלוקות וחלול השם ועוד, וכמ"ש שם בשם
השל"ה הק' וג"ע החיד"א זצ"ל.

ונראה דרק מי שיראת החטא יוקדת בלבו חושב ודואג
להוציא דברים הנ"ל לאור, ולכן ברכתי נתונה לו ולביתו מתוך
חביבות והערכה, כי דבר גדול הוא עושה והוא בכלל זיכוי
הרבים שבוודאי יביאו דבריו תועלת לעורר לבב בני אדם
מבקשי השם להינצל מכל הנ"ל, ויהי ה' עמו שיוכל להמשיך
לזכות את הרבים להשפיע מוסר ויראת אלוקים, ויתברך
בברכה האמורה למזכי הרבים.

החותם בברכת התורה,

יעקב בן נאים.

Rabbi Ephraim Greenblatt
5556 Barfield Road
Memphis, TN 38120

בס"ד
הרב אפרים גרינבלאט
רב וש"י"ב במעמפיס
מח"ס שו"ת רבבות אפרים ח"ח

ג'ו ג'ט' תשע"ב.

הנה יצאנו צה נפול קש"מ. הרה"ח ר' אברהם חיים שאלטין.
כבר אלו אלו ספר השואר קצתני מוסר,
שב אלו יקרא יוצאת מוסר "אל תבזונו".
ודילג הסכמת, וצדקתו ידו הספר. ואנחנו מספר צדקת השואר.
אכן הנה צו"ת א' הסכמת ידו ספר.
והמחבר שאלטין,
אכן וצדקתו כדו כמו קצת מוסר ספרים,
והנחיה צדקתו / צדקתו השואר אל אצ"מ.
וספרו קצת קצת,
והנחיה שאלטין קצת וצדקתו,
וצדקתו אמר שאלטין קצתני הספר שאלטין.
עוד ספרים שאלטין וצדקתו קצת.
הנחיה וצדקתו קצתני הנחיה.
כך קצתני וצדקתו קצתני.
כך אנוסם חסידות

Rabbi Hersh Noach Portugal
172 Ridge Ave
Lakewood, NJ 08701

צב"ר נח פארטיגול
בן אמו"ר הרה"צ מסקולען שליט"א
לייקוואד, נאו דזשוי

בעזה"ת אדון כל

יום ה' כ"ט אלול ה'תשס"ג

ראיתי הספר שחיבר הרה"צ ר' אברהם חנוני שליט"א
מחשבוני אורכינים בשיטה גדולה בה דימויו שהיה חידור
יקר מאד שמוטב וצ"ל עליו אהבת ה' וראות שהיא ומצות
לובות מסוגו נשאתן צדוק עם מצבות והנהגות מצבות.
ושכאל שהם נמצאו היצו העולם לפנינו,
ואשריק שצב"ר אלה צב"ר שדווקא ויהי אמונת רב
אמי שליט"א דה.

ובברתי עם כ"ק אאמ"ר הרה"צ שליט"א אצות הספר הזה ומדוק
וצ"ק
שצב"ר לאוריכות ימים ושנים טובים דבריאות השלימות
ואהרבות תורה ויראת, ולתשוב ולתשוב לשמור ולצדק
ולקיים, והיה נמצאו הצבותים של הצבות, ושכאל שצב"ר
הספר הזה, ונצב בקרוב אהגאורה שלימה דכ"א ע"כ

הכ"ח אכ"ב תמוז ו'תשס"ג
צ"ב, עי בארטוואל

Rabbi I. Scheiner
Dean of Kamenitzer Yeshiva
51 Zephania St., Jerusalem
Tel. (02) 532-2512

הרב יצחק שיינר
ראש ישיבת קמניץ
רחוב צפניי 51, ירושלים
טלפון 532-2512

בס"ד ה' לבט תשצ"ב

לכ' יפוצי היקר והנאמן ב' אברהם העל"ה

שלנו וילך רב!

עברתי בלילה והתגעגעתי מאד

התקיים מספרך היקר אשר בלש "אל תפוחני"

יקרא, ואזכורתי ^{השליח} לפיכך עק למהיגד הנאמן
לבן העם עיני גהיה חיפא ולתה הק' ורלימאם
לש לבד דחיות לעל חצ"ל, לא יטלי להסיר את

עיני מספרך במאד יקר וגלגל. הוא על כל

לצוג' עברית מאד מאד נחמדום ומאד מאד

דאבים על רבונתו נעצלוים והק' ואלתי מי

לעשיון בדבריהם הק' ומקיים אמתם. אלפיק
לנפיות וצבת רבים נמלוקקים לטלח בצמא

עבריהם נמלוקים והנאמנים ברטל לל ולום.

הטוב בהקרה ואני

יצחק שיינר

Rabbi Avrohom Spitzer

625 W. Kennedy Blvd.
Lakewood, N.J. 08701
(732) 961-9056

אברהם שפיצער

דומ"ץ
דקהל תולדות יעקב יוסף
דחסידי סקווירא - לעיקוואד

יום ג' ט"ז, תש"ע

בס"ד

קאמ ונאמאציק אדער זיךס הוקיך היךר במחלף קבוש וף אפי לכנס
מו"ר אברהם מלנו רל"ו מחשבי ה"ה קדימא"ר אברהם קציר רגור
איקוואד, ה"ה ז"ס כהר ש"ס אלוק ארז מ"ל מכירו אלה אורף
היה אומך האכה ארז יהודו קוסאד מחשבו, וכרז אפיך ל"ס,
ארוק"ו אמר ספרי הללו "זו גפילו" ארז מוסס א קברו הקוסס
א החי"ו וכו"ו אופר בום חסור חג איש יהודי כמחב חל"ס
זאם פ"ל לכה הלכאד נחמי שקום ופסקים אבגורו קום וזמוק
ז"ך קמס"חאם וקודא יחללו בו ב"ו ולי אלג
והלל חקינו שיכנה ה"ה שיכנו מחילורו מופר, ויכנה חסין
קדש מחילורו ופ"ל חרה און חרה קדש ומגן שמה
ומחנה חרש

ב"ח אכנס קדש חרש וזמנה

אברהם שפיצער

הקדמה

הקדמה

בראשית ספרנו בענין התפילה נעמיד כמה מילות הקדמה: תפילה היא מהות תמציתו של האדם.

כך מצינו בדוד המלך ע"ה שהתפילה היוותה את מהותו וכל מציאותו, וכמו שהתבטא הוא ע"ה בתהלים (קט, ד) ואמר: "ואני תפילה", ופירש במצודת דוד וז"ל: "ואני תפילה - אני איש תפילה". ורש"י זצ"ל פירש: "ואני מתפלל אליך תמיד".

הרי לן שהתפילה אצל דוד המלך ע"ה לא היתה בגדר "הנהגה", אלא שימשה כמרכיב מרכזי באישיותו.

ויש להוכיח מדברי חז"ל כי המעלה של "איש תפילה" אינה נחלתם הבלעדית של אנשים גדולים כמו דוד המלך ע"ה וכדומה, אלא על כל אחד ואחד מאתנו לשאוף להיקרא "איש תפילה", כי זה כל האדם.

הגמרא במסכת בבא קמא (דף ג:) אומרת: "מאי מבעה? רב אמר: מבעה זה אדם - דכתיב (ישעיה כ"א, יב): "אמר שומר אתא בוקר וגם לילה, אם תבעיון בעיו".

מבאר בזה המשגיח הגאון רבי שלמה וולבה זצ"ל בספרו עלי שור (ח"א עמ' כז): המילה "מבעה" שורשה מלשון "בעיו" דהיינו תפילה ובקשה, וכאשר התנא מגדיר את האדם הוא משתמש בלשון "מבעה" - "מבקש", אשר זהו

תמצית מהותו של האדם. זאת מפני שהתפילה יותר מכל פעולה אחרת - מסמלת את עצם האדם.

זהו הקו המנחה של ספרנו, הוא פונה לכל אדם באשר הוא בענין כה נשגב מחד אך כה יסודי מאידך.

אודה ה' בכל ליבי, ברוך שהחייני וקיימני והגיעני עד הלום ובפרט על חסדיו יתברך המרובים שעשה עמדי אשר שם חלקי מיושבי בית המדרש, וזיכני ללמוד וללמד בכולל היקר "נחלת דוד" ולהרביץ תורה ברבים. ואני תפילה שיתקיים בנו הפסוק: "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו" - מתוך בריאות הגוף מנוחת הנפש והרחבת הדעת. עד הנה עזרונו רחמיך ולא עזבונו חסדיך, ואל תטשנו ה' אלוקינו לנצח.

הספר הנוכחי סובב על עניני תפילה. השתדלתי לעסוק בביאור כמה ענינים בנושא התפילה אשר טעונים חיזוק - יש מהם אשר מחמת חוסר ידיעה אינם זוכים להערכה הראויה, ויש מהם שלמרות חשיבותם הידועה לכל, בכל זאת היצר הרע שם עליהם את כל מרצו וכוחו על מנת להכשיל בהם בני אדם, ויש כאלו אשר בעצם לא נראית לעין כל סיבה לזלזל בהם, אמנם כבר אמרו חז"ל כי תפילה היא מהדברים הרמים וחשובים ביותר, ובכל זאת בני אדם מזלזלים בהם.

ולכן נתתי אל לבי להגות בכל הני ענינים נשגבים, וכל אחד מהם ביארנו על פי מאמרי חז"ל המתובלים בדברי חיזוק המלהיבים את לב האדם. ברור שישנו עוד כר נרחב להעמקה ומקום רב לבירור ולעיון, אמנם כל מטרתנו היא כתיבת מאמרים הכתובים באופן קליל בדרך השווה לכל נפש, ולהוסיף בהם דברים ערבים המושכים את הלב, ועל כן צירפנו גם עובדות והנהגות רבות מגדולי ישראל כי על ידם נוכל לקבל מושג מהי ההנהגה הראויה באותו ענין, ונוכל לקרב את הדברים אל הלב בגדר "כזה ראה וקדש"!

ראיתי להבהיר כי כל מאמר הוא בעל רצף אחד ואינו בנוי חלקים חלקים, הכותרות המופיעות בתוך המאמר נועדו רק כדי להקל על הלומד

למצוא את מבוקשו ביתר קלות ולהדגיש בפניו את תמצית הנכתב, אך המאמר מראשיתו עד סופו נושא אופי אחד.

חיבור זה הינו - אסיפת ועדים שזכיתי לומר בסייעתא דשמיא ובזכות הרבים (בין השנים תשע"ח - תשע"ט) בפני חברים מקשיבים, סגל של אברכים תלמידי חכמים בני עליה שליט"א, השואפים לגדול בתורה וביראת שמים בכולל היקר "נחלת דוד".

אומנם כבר אמרו חז"ל (מס' ב"מ דף קז:): "קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים", ובעוה"ר לב יודע מרת נפשו, ובודאי שאין אני ראוי לדבר בפני אחרים כלל וכלל, אבל מפני שהיו כמה בני עליה אשר אמרו שהדברים פעלו אצלם לחיזוק ולטובה, לא נמנעתי אפוא מלהעלות אותם עלי גיליון וכדרכה של תורה.

ואמרתי לנפשי הלוא סוף סוף מדובר בדברים שרובם ככולם נאמרו מפני גדולי ישראל, והן אמת שגם עלי עשו רושם לטובה, שהרי נאמרו מתוך כוונה שכל בני החבורה יתחזקו יחד בעבודת השם כאיש אחד בלב אחד. ונזכרתי גם במה שאמרו חז"ל במסכת בבא מציעא (דף ת.ח): "מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה".

וידעתי מיעוט ערכי כי אין אני ראוי לבוא ולדבר על "תפילה", וכל שכן שלא בפני אחרים ובודאי שלא להפיץ את הדברים ברבים, אמנם כמה מתאים להביא בזה את משלו הנפלא של המגיד מבריסק הגאון רבי אליקים געציל לויטאן זצ"ל:

בעיר אחת חי איש פשוט ביותר אשר לא היה בו שום מעלה או יתרון על אחרים. לילה אחד התהפך על משכבו ולא יכול היה לישון, ויהי כחצות הלילה בנפול תרדמה על בני האדם, השקיף הלה בעד החלון והבחין כי יצאה אש מתלקחת מאחד הבתים. הוא התחיל לצעוק צעקה גדולה ומרה: "שרפה בעיר!" "שרפה בעיר!" בקול צעקתו הקיץ אנשים אחדים משנתם, והמה רצו חיש מהר והקיצו את כל אנשי העיר, וכולם מיהרו לצאת מבתיהם, ויכבו את השרפה. והנה אותו איש פשוט בקול צעקתו מילט את כל אנשי העיר, אותם, את ביתם ואת זרעם ואת כל אשר להם.

כן אנוכי, הגם שאיש פשוט אני ואינני ראוי לבוא ולדבר בשער בת רבים, מן השמים עוררו אותי לדבר על ענינים נשגבים אלה. וברוך השם ראיתי כמה מבני עליה אשר בכל אתר ואתר אשר התעוררו ממאמרי חז"ל אשר הבאנו בספרים, והמה הלכו ללמד ולהשפיע על הרבים בזכות אותם הדברים.

סיבה נוספת אשר בגינה ראיתי לנכון להעלות את הדברים על הדפוס היא: באמצעות הספר נעשה את עצמנו בגדר "מוכרח", כי כידוע אדם הרוצה להתקדם ולהצליח בחיים עליו לעשות עצמו למוכרח!

וכמו שסיפר המשגיח רבי אליהו דסלר זצ"ל בעל המכתב מאליהו, שכאשר רצה בזמנו להפסיק את עישון הסיגריות, פירסם לכל קרוביו שכבר הפסיק לעשן, וכונתו היתה שאם יתעורר לו קושי לעזוב את העישון יהיה מוכרח להתגבר על עצמו כדי שלא יתבייש מכל קרוביו שהרי כבר אמר להם שהפסיק לעשן. ומזאת הוכיח הגר"א דסלר זצ"ל שכדי שהאדם יצליח בעניניו יש לו לעשות עצמו למוכרח!

ולכן לכל הפחות, לאחר שמדברים דברי חיזוק באוזני הזולת, זה גופא מייצר בנו התחייבות מסויימת לעבוד על אותם הדברים ולהתקדם בהם, וזה מעניק לנו השאיפה והרצון לעלות בכל הני ענינים.

ובאמת ראיתי סייעתא דשמיא מיוחדת לכל אורך הדרך של הכנת הוועדים, ותמיד נתקל אני ביד ה' ממש כיצד הוא יתברך מדריך ומוביל אותי להכין על ענין מסוים, על דרך מה שכתוב בתורה (במדבר ט, ט): "על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו".

נציין לדוגמא: באמצע התקופה של מסירת הוועדים על מ"ח קניני התורה, היה זה בעידנא דבין המצרים, ולמרות שהשתדלתי בכל כוחי להכין ולבאר קנין זה או אחר - הדברים היו סתומים עד מאוד ולא הצלחתי להתקדם במלאכתי.

כעבור כמה ימים חשבתי לעצמי כי בודאי סימן הוא מן השמים, שתובעים ממני לדבר ולעורר על עניני בית המקדש - על הסיבות שגרמו

לחורבן הבית, על החיסרון שיש לנו בהעדרו, על החיוב לצפות לישועה והמסתעף. והנה זה פלא, מרגע שהחלטתי לדבר על אותם העניינים מיד התחילו לזרום הרעיונות, העובדות ומראי המקומות - הכל בקלות ובמהירות כמעין שאינו פוסק. ואז נוכחתי לדעת כי אכן היה זה רצון ה', שבאותה העת נעסוק בענייני דיומא.

וכן על זה הדרך בכל נושא ונושא בו עסקתי חשתי שזה לפי רצונו יתברך. ולעתים היה בדעתי לדבר על נושא אחד, ומן השמים סיבבוני לדבר על ענין אחר.

ועל כך אני מודה לבורא יתברך על שמדריך ומוביל אותי צעד אחר צעד כאב הנושא את בנו, יה"ר שנזכה לעשות לו נחת רוח תמיד ושלא תצא ח"ו תקלה מתחת ידינו.

אודה ולא אבוש כי מאוד התלבטתי אם להדפיס ספר זה אשר רוב רובו הוא ליקוטי בתר ליקוטי מכמה וכמה ספרים ואין בו לכאורה כל חידוש מרעיש. אבל בחסד ה' עלי אזרתי אומץ להביאו לאור עולם, ואפרט כמה סיבות אשר גרמו להחלטתי:

א) בספר המאורות הגדולים (עמ' שנג אות רנ"ו) הובא מעשה: אחד מנכבדי העיר וורשא - סוחר ידוע ותלמיד חכם, בא אל רבינו החפץ חיים זצ"ל והזמין אצלו את כל ספריו מלבד את הספר "חפץ חיים". כאשר רבי ישראל מאיר זצ"ל שאלו מהי הסיבה, השיב לו הקונה: אני בעל קשרים רבים ובא אנוכי במגע עם אנשים שונים לרגל עסקי המסחר הענפים שלי, ואי אפשר לי בשום אופן להיזהר מלשון הרע ודיבורים אסורים. על כן אינני קונה את הספר שלא תהיה לי ממנו כל תועלת.

כשמוע החפץ חיים זצ"ל את דבריו, גילה באוזניו: כשהוצאתי בזמנו את הספר, ספק רב היה בלבי האם יועיל הוא לאי מי? העליתי את השאלה לפני הגאון רבי ישראל מסלנט זצ"ל, והוא אמר לי: כדאי וכדאי להביא את הספר לעולם, כי אף אם לא יצליח אלא להוציא אנחה אחת מלבנו של

יהודי אחד על דיבור לשון הרע שנכשל בו, לזה בלבד יש כבר ערך רב והישג חשוב עד למאוד!

הדברים נכונים גם לגבי הספר הנוכחי, אם יביא תועלת של חיזוק אפילו במידה מועטת - ולו ורק לפעם אחת לאדם אחד, כבר כדאי היה כל המאמץ!

(ב) נקודה נוספת: לעתים אוספים ומלקטים מתורתם של ספרים שאינם בהישג יד של כל אדם, או אפילו - אם אופן הסידור והליקוט מאפשר ללמוד ענין אחד ברציפות עם כל המקורות, הדבר מביא תועלת גדולה אצל הלומדים.

וראה בספר מנחת שמואל (בהקדמה לחלק ג') שהביא מספר אור ישירים בשם המהרש"ם זצ"ל, וז"ל: "וקיבלתי בשם רבותינו, כי המביא הדיבורים הנמצאים בספרי הקודש בשם צדיקים, ומלקט ומסדרם בחיבור אחד, הוא עושה יחוד גדול למעלה.

ובשו"ת טוב טעם ודעת כותב הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל: עד שלא יעלו כל החיבורים על מכבש הדפוס, הדבר מעכב את ביאת משיח צדקנו. ואפשר שגם ספרי הליקוט והאיסוף בכלל זה, כי הרי פנים חדשות באו לכאן.

וכדאי להעתיק דברים שכתב הגאון רבי אליעזר פאפו זצ"ל בספרו פלא יועץ (ערך אסופה), וזת"ד: "כמה טובה עשו לנו בעלי אסופות - רבותינו הקדושים אשר בכל דור ודור, זכו וזכו את הרבים, זכות הרבים תלוי בהם, שאלמלא הם נשתכחה תורה מישראל. ובפרט כגון אנן דור יתום, יתמי דיתמי, אשר טרדות הזמן רבו עלינו ואין הפנאי מסכים איתנו כל כך ללמוד בשקידה כל כך כמו הראשונים ודעתנו קצרה, ואם נבוא ללמוד ספרים הרבה אין קץ, ומי הוא זה אשר תשיג ידו להיות כל הספרים נמצאים אצלו. אבל על ידי האסופות נוכל לצאת מעט ידי חובתנו.

ובכל דור צריכים האסופות, ... וכל ת"ח אשר חננו ה' דעת וספרים הרבה ישתדל להועיל לרבים בדברים הנצרכים מאד. מי מקצורי דינים על ארבעה טורים, מי מכללים, מי מהקדמות לדרושים, ומי מתוכחת מוסר וכדומה,

כל אשר עושים חסד גדול יחשב, ואין לך חסד גדול מזה שהוא חסד בנפש, ועושי אלה הם מזכים את הרבים וזכות הרבים תלוי בהם."

וראיתי חידוש גדול בספר דברי יואל (פ' אמור עמ' קפו), וז"ל: "כשלומדים דברי הראשונים - מעוררים שיהא שפתותם דובבות בקבר. אם כן אף אם אין אנו במדרגה זו ללמוד תורה לשמה, כיון שמכוחנו נפעלים שיהיו שפתותיהם דובבות ודיבורם ודאי לשמה היא, נחשב גם כאלו למדנו תורה לשמה".

ופירש בזה אומרם ז"ל (פסחים דף ג:): "אר"י לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה" - "דהיינו מתוך שעוסק בתורתן של ראשונים, אף אם לומדים שלא לשמה, נעשה כמי שלומד לשמה. ולפי זה יוצא חידוש גדול, שכשמבארים דברי קדמונים שלמדו תורה לשמה, אפילו אם הלומד אינו לומד לשמה, נחשב לו כאילו למד תורה לשמה, ע"ש.

ובספר פלא יועץ (ערך זכיה) כתב: "גם במכתב - אם חננו ה' רוח דעת, עשה ספר ללמד ולהועיל, ואם יזכה שיועילו דבריו בדור מן הדורות לאחד מיני אלף, די לו אם לא בא לעולם אלא לדבר זה".

ג) עוד התעוררתי להדפיס את הספר הנוכחי, כי ראיתי בספרים שהאריכו בגודל מעלת מי שמדפיס חידושי תורה. ומה הם "חידושי תורה", כבר כתב הגאון רבי חיים מוולאז'ין זצ"ל בספרו כתר ראש (אות ג'ו), וז"ל: "חידושי תורה - נקרא כל מה שלומד יותר ומתבררים הדברים ומחווים אצלו. כל זמן שאתה ממשמש בהם אתה מוצא בהם טעם". וע"ע למרן החזון איש זצ"ל בקובץ אגרות (ח"א ס"ד).

ובספר בנין עולם (פרק יב) הביא מהמדרש תלפיות (ענף חידושים) שכתב בשם הגאון הרב ן' עזרא זצ"ל בספר תהלות, וז"ל: ה"דברים נקראים מחודשים על שלש פנים: אם נתחדשו לאדם זה והם ישנים אצל אחר, ואם הם מחודשים אצל העולם, ואם שהיו ונאבדו וחזרו ונתחדשו, עכ"ל.

ועוד הביא (שם) בשם הגאון יעב"ץ זצ"ל במגדל עוז (בית מדות, עלית הכתיבה ע"ב אות ב') שכתב: "ואם כותב חידושי תורה ומוסר לרבים, אין קץ לשכרו,

צדקתו עומדת לעד, בודאי אין הרבצת תורה גדולה מזו, זכות הרבים תלוי בו, כי יעמיד תלמידים הרבה ישוטטו רבים ותרבה הדעת את השם, עכ"ל.

והגאון הרב חיד"א זצ"ל בספר ברית עולם (סי' תקל) הביא את מה שכתב בהקדמה לספר לב אריה: "אדם הכותב חידושי תורה היא העולה במקום קרבן".

ויש עוד הרבה דברים בענין זה, אבל אין כאן המקום להאריך.

כתוב בירושלמי (שביעית פ"י ה"ג, ובמכות פ"ב ה"ו): "היך בר נש דחכם חדא מיכלה ואזיל לאתר ואינון מייקרין ליה כד הוא חכם תרין מיכלה צריך לומר לון חדא מיכלא אנא חכים". ופירש בפני משה: היודע במסכת אחת והם מכבדין אותו בערך אם היה יודע בשתי מסכתות - צריך לומר להן במסכת אחת אני יודע ולא יותר.

והחסיד רבינו יונה זצ"ל בשערי תשובה (שער ג' אות קפ"ה) הביא שמי שמשבח במעלות שאינו נמצאות בו, הוא מכת השקרנים.

ולכן הנני מגלה בשער בת רבים: הדברים שכתבנו בספר אינם אלא לקוטי בתר לקוטי, ולא מרוב בקיאותי כלל. הקפדתי אומנם לעיין בהרבה מהמראה מקומות בפנים במקורם לפני הכתיבה, אך אל יחשדו אותי חלילה בדבר שאין בי.

ידוע מה שכתב חד מן קמאי מרבתינו בעלי התוספות - רבינו אליעזר מגרמיזא זצ"ל בספר "הרוקח", שכל אדם צריך לרמוז שמו בספרו. וע"ש שהביא כמה דוגמאות בענין זה. ולכן קראתי את ספרי בשם "תפילה דיליה" והוא על כי גם שם זה נאה ויאה לו וזו גם מטרת הספר - הידיעה וההכרה הברורה כי באמצעות העבודה על עניני תפילה, התפילה תתהפך אצלו לזמן איכות, והוא יזכה לראות ולחוש בתענוג הנפלא הטמון בכל תפילה עד שירגיש התעלות מהתפילות שלו. זאת ועוד: בשם זה רמוז שמי ושם מו"ר

אבי ז"ל ושתבדלחט"א גם שם אשתי שתחי' עמו"ש, אשר עליהם אני קורא:
"שלי ושלכם שלהם הוא!"

חובה נעימה היא לי לברך להכיר טובה ולהודות, לכל מקומות התורה אשר זכיתי להסתופף בתוכם ולהתבשם תחת צל קורתם מעודי ועד הלום, ובפרט למרנן ורבנן רבותינו הגאונים ראשי הישיבה שליט"א ולהמשגיחים שליט"א. יאריך ה' יתברך ימיהם ושנותיהם בטוב ובנעימים ויזכו להמשיך במלאכתם מלאכת הקודש ולהעמיד תלמידים הרבה מתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת ולהרביץ תורה בישראל כאשר עם לבבם עד ביאת הגואל צדק בב"א.

הנני מוצא פה מקום להודות ולהכיר טובה לאברכים החשובים שליט"א חברי הכולל "נחלת דוד" - כי חלקם רב בהוצאת ספר זה לאור עולם, על ששמעו את הדברים מידי שבוע ושבוע והאירו את הערותיהם המועילות. יתן ה' שיוכלו להתמסר לתורה ולעבודת השם מתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת כרצונם הטוב בלי שום טירדה ומפריע.

וכן עלי להודות להרה"ג רבי אברהם גבירר שליט"א ראש כולל בירושלים עיר הקודש שעבר על כל הספר וסייעני בעריכתו הלשונית, ישלם השם פעולתו הטובה ותהי משכורתו שלימה מעם השם, ויה"ר שהקב"ה ימלא כל משאלות לבו לטובה ולברכה ויזכה להמשיך בעבודת הקודש שלו מתוך בריאות הגוף והרחבת הדעת.

תיתי ליה לאברך כמדרשו הרה"ג רבי משה שאואט שליט"א אשר עבר על כל הספר ועזר לי מאוד בהעמדת הדברים על דיוקם, תהי משכורתו שלימה מעם ה', ויזכה לגדול מעלה מעלה במעלות התורה והיראה מתוך שפע ברכה והצלחה.

כאן המקום להודות גם לידידי היקר והחשוב הרה"ג רבי שלמה לבל שליט"א מירושלים אשר עם חכמתו הגדולה ונסיונו הרב בהדפסת ספרים עזר לי בהדפסה ודאג שיצא דבר נאה ומתוקן מבית ומחוץ ורוב פאר והדר. יה"ר מלפני אבינו שבשמים שיזכה ללמוד וללמד מתוך בריאות הגוף והרחבת הדעת כל הימים ושהקב"ה ימלא כל משאלות לבו לטובה ולברכה.

ביראת הכבוד הנני רוצה להזכיר פה את מו"ר אדוני אבי עט"ר הבלתי נשכח הר"ר דוד חנונו ז"ל, אשר מאז ומתמיד עזר לנו בכל יכולתו מעל ומעבר, ודאג בכל עת שלא יחסר לנו מאומה בכדי שנוכל להתמסר ללימוד התורה בלי שום טירדה. הוא מסר נפשו על כך, ותמך בנו ותמיד ידענו שיש לנו על מי לסמוך בכל דבר הנצרך. אבי ז"ל החזיר את נשמתו הטהורה בליל ששי ב' כסלו התשע"ג ונקבר בערב שבת אחרי חצות. ספר זה יהיה לעילוי נשמתו "נפשו בטוב תלין וזרעו ירש ארץ".

עוד אחקוק עלי ספר את זאת: גם בתוך השבר הגדול שפקד אותנו בהסתלקותו של עטרת ראשנו ז"ל באופן בלתי צפוי, בכל זאת ראינו השגחה פרטית וסימן משמיים שנלב"ע ביום זה - ב' כסלו, יום הזיכרון של מרן ראש הישיבה הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל ומרן המשגיח רבי נתן וואכטפויגל זצ"ל, והרי מו"ר אבי ז"ל מסר נפשו ותמך על זה שיהיו מבניו ובני בניו גולים למקום תורה, ה"ה עיה"ת לייקוואוד, על מנת שיוכלו לספוג משם תורה ויר"ש על פי המסורת המסורה מדור דור. ת.נ.צ.ב.ה.

אברך בכל ליבי את אימי מורתי שתחי' עמו"ש, אשר במסירות נפש גדולה שלחה אותי ללמוד בישיבה בארץ הקודש במשך כמה שנים, תמיד היא עוזרת ותומכת בנו ברוח ובנפש בכל שעה ובכל צורה (לרבות גם לכולל היקר "נחלת דוד"). יתן ה' שתזכה לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות מתוך בריאות הגוף ומנוחת הנפש בשמחה, והקב"ה ממרום ישלח לה ברכה בכל מעשה ידיה וימלא כל משאלות ליבה לטובה ולברכה לאורך ימים ושנות חיים, אמן.

כאן אזכיר בברכה והוקרה את מו"ח מוקיר רבנן ותלמידהון ר' משה חילו הי"ו וחמותי שתחי' עמו"ש, אשר טורחים עבורינו ברוח ובגשם ועומדים לימיננו בכל עת ובכל שעה וביתם תמיד פתוח לפנינו. יזכם ה' לרוב ברכה ונחת דקדושה מתוך בריאות ואריכות ימים בשמחה, ויזכו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות לאורך ימים ושנים, אמן.

כאן המקום אתי לקבוע בזה ברכה ותודה מיוחדת לאחי היקרים ה"ה משה הי"ו ואריה יהודה הי"ו הנושאים בעול הכספי של הכולל. יה"ר שיזכו

לרוות נחת ושמחה מכל יוצאי חלציהם מתוך בריאות איתנה ונהורא מעליא, ויזכו לאורך ימים ושנות חיים ותהא משכורתם שלימה מעם ה'.

ואחרון אחרון חביב, אברך ברכות עד בלי די לאשתי היקרה והחשובה לטי שתחי' עמו"ש, אשר במסירות נפש עילאית עומדת לימיני בכל הזמנים, ומתאמצת הרבה מעל ומעבר לכוחותיה בעול ענייני הבית וגידול הילדים, ומסירה מעלי את כל הפרעות על מנת שאוכל לשבת ללמוד תורה במנוחת הנפש. ועליה אני אומר את מאמר רבי עקיבא במסכת כתובות (דף סב:): "שלי ושלכם שלה הוא". ישלם לה ה' פעליה הטובים ויארץ ימיה ושנותיה בטוב ובנעימים, ונזכה יחד לחנך את בנינו ובנותינו לתורה לחופה ולמעשים טובים, ונזכה לראות את כל צאצאינו עוסקים ועמלים בתורה ובמצות מתוך מדות טובות ויראת שמים. ונזכה יחד לגאולה העתידה בב"א מתוך בריאות הגוף ומנוחת הנפש.

בצאתי מן הכרך הזה הנני נותן הודאה על העבר וצועק על העתיד שלא תצא תקלה תחת ידי ולא אכשל בדבר הלכה, וכפי פרושות בתפילה לאבינו שבשמים - כשם שעזרתני עד כה לשבת באהלה של תורה בבריאות גופא ונהורא מעליא, כן תעזרני על דבר כבוד שמך הגדול לשבת על התורה והעבודה מתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת עוד רבות בשנים, ואזכה להגדיל תורה ולהאדירה, ולקבל את פני משיח צדקנו בב"א.

אברהם חנונו

ערב יום קבלת התורה התשע"ט

תפילה
דיליה

מטרת התפילה חיבור לבורא עולם

פתח דבר:

נעסוק בשאלה היסודית בענין התפילה אשר כבר נתקשו בה רבים מגדולי ישראל.

מה מועילה התפילה?

בספר העיקרים (מאמר ד פי"ח) הובאה טענה זו, וז"ל: "וזה שהם אומרים שלא ימלט הדבר מחלוקה - אם שנגזר מהשם טוב מה על איש... ואם נגזר אין צריך תפילה, ואם לא נגזר איך תועיל התפילה לשנות רצון השם לגזור עליו טוב אחר שלא נגזר"?

וכעין זה הקשה המהר"ל זצ"ל (נתיב התפילה פרק ב): "ויש שואלין על התפילה, אם ראוי האדם שיתן ה' יתברך אליו הדבר שהוא מתפלל למה לא יתן אליו בלא תפילה? ואם אין ראוי אליו, אם כן אף אם יתפלל ויבקש, וכי בשביל תפילתו יתן אליו"?

כתשובה על שאלה זו נאמרו ביאורים רבים אשר המה נדבכים עיקריים בעניני התפילה, וודאי שכולם אמת. אמנם ברצוננו במאמר הבא להשקיף על הדברים מזווית שונה מעט, ונבאר את הדברים בעזה"ת.

וכאשר נבין מהי המטרה הפנימית של התפילה, ממילא יעלה בידינו כי אין לשאלה זו מקום כלל וכלל.

ב. תפילה דייליה

"תפילה" - מלשון חיבור

הנה השורש של השם "תפילה" הוא מלשון חיבור, וכמו שפירשו המפרשים על הפסוק (בראשית ל, ח): "ותאמר רחל נפתולי אלוקים נפתלתי", כלומר - התחברתי.

עוד יש סמך לזה מלשון הגמרא במסכת כתובות (דף סב:): "רוצה אשה בקב תיפלות מעשרה קבין ופרישות" - ופירש"י זצ"ל: "תיפלות" - "להיות בעלה עמה". הרי לנו מכאן שתפלות הוא מלשון חיבור.

ותמצית הענין כפי שיתבאר להלן: הקב"ה רוצה כביכול "קשר" עם בניו, והקשר נוצר באמצעות התפילה המשמשת ככלי לחיבור של בני ישראל עם אביהם שבשמים.

ומאחר ומטרת התפילה היא להתחבר עם הבורא יתברך, להתקרב אליו ולהידבק בו, הלוא גם אם לא תתמלא בקשתו, ותפילתו לא תיענה כלל, מכל מקום המתפלל כבר השיג את המטרה שבתפילה - ההתקרבות והחיבור הישיר לאביו שבשמים!

"אין לי זמן לחשוב על הקב"ה"!!!

ובני האדם אינם מודעים מספיק לכך שזו היא מהות התפילה.

וכפי שמסופר על אדם שסח לחבירו בהתרגשות רבה: "הלילה חלמתי שאני מדבר עם הקב"ה"!

החבר לא הבין מהיכן נובעת ההתרגשות הגדולה: "הלא שנינו במסכת ברכות (דף נה:): "אין מראין לאדם בחלומו אלא מהרהורי לבו" - מן הסתם הרהרת בבורא עולם ולכן חלמת אודותיו"!

חבירו לעומתו לא נתן לו לקלקל את שמחתו, וכך ענה לו: "מה אתה מדבר? מתי יש לי פנאי לחשוב על הקב"ה?!"

בבוקר אני מתפלל - אין לי זמן לחשוב על הקב"ה. מיד אחר כך אוכל אני ארוחת בוקר, מברך ברכת המזון ויוצא אני במהירות ללמוד בכולל,

מטרת התפילה - חיבור לבורא עולם ג

אחר כך - תפילת מנחה, ארוחת צהרים, כמה סידורים ושוב חזרה בלימוד, ובגמר הסדר - תפילת מעריב, ומיד מחכה לי ה"כולל ערב"...

עכשיו תאמר לי: עם סדר יום עמוס כזה, מתי נותר לי פנאי לחשוב על הקב"ה?!...!

המעשייה נשמעת אומנם משעשעת ומגוחכת, אבל בעוונותינו הרבים, מדובר במציאות יומיומית. בני אדם אינם מכירים בכך כי המטרה של התפילה היא החיבור והקשר בינינו ובין הבורא יתברך.

וכבר אמר המשגיח רבי נתן וואכטפויגל זצ"ל: אנשים אינם מבינים שהתפילה היא האמצעי לקבל את השייכות הגדולה ביותר עם הקב"ה. וכמו שאמר אליהו הנביא (מלכים א' יז, א): "חי ה' אשר עמדתי לפניו" - והיינו תפילה, וכמו דאיתא במהרש"א (מס' סנהדרין דף קז:), ועל דרך מה דאיתא במסכת ברכות (דף ו:): "ויעמוד פנחס" - אין עמידה אלא תפילה!"

כיצד שימח המלך את לב בנו?...!

על מנת להחדיר את הדברים לעומק לבנו מהי מטרת התפילה, נציג על כך משל:

למלך גדול היה בן יחיד. המלך חפץ בכל מאודו להכשירו למלכות על מנת שביום מן הימים יהיה מסוגל לרשת את כסאו. ובכן ביום אחד הוא אמר לבנו: היות ורוצה אני להכשירך למלכות, מעתה אני ממנה אותך לשמש כשר גדול המעורב בכל עניני הממלכה, וכך תרגיל את עצמך תוך כדי התפקיד, למשול על כמה מדינות.

הבן בשמעו את דברי אביו המלך, שמח מאוד על ההצעה, אך מאידך עלה בלבו צער גדול, כי מעתה יהיה עסוק וטרוד במלאכתו במשך כל שעות היום, ושוב לא יוכל לראות את פני אביו כמקדם, ולא יזדמן לו לשוחח עמו בכל עניניו, וממילא שמחתו ותענוגו מהולים בעצב.

ויהי כראות אביו המלך את צערו הרב אמר לו: "יש לי רעיון נפלא עבורך, אמנה אותך למשרה חשובה, וחלק מהדרישות שלה שעליך לבוא

ד תפילה דיליה

למעוני כמה פעמים ביום על מנת למסור לי כל הפרטים והחדשות במסגרת תפקידך, וכך נשתעשע יחד כל יום ויום, והקשר בינינו יהיה תמיד.

כמובן ששמחת הבן לא ידעה קץ, וכך הוא נכנס לתפקידו ברוב סיפוק וחדוה, כשכל יום ויום הוא יוצא ונכנס לבית אביו על מנת למסור לו כל אשר נדרש, ובהיותו כבר במחיצת אביו כמובן שהוא ניצל את ההזדמנות בכדי לספר לאביו את כל הקורה עמו, ולא חסך מאומה מלדבר עמו על כל אשר על לבו, עד שנפשו נקשרה בנפש אביו הדק היטב, וכך התהלך מלא שמחה ועונג על ההזדמנות שניתנה לשהות בקרבתו של אביו המלך ולשוחח עמו ככל אשר יחפוץ.

הנמשל מובן - הנשמה הקדושה של כל אחד ואחד מאתנו יושבת ומתענגת בגן עדן על שולחן אביה - זהו הקב"ה מלכו של עולם. ואז בורא עולם מקבל את ההחלטה הקשה כי יש לשלוח את הנשמה לעולם הזה הרחק מאביה בכדי שתהיה מוכשרת וראויה לשכר ותענוג גדול ונפלא אשר אין לשער. אמנם לתענוג האמיתי והנצחי הלזה ניתן לזכות רק באמצעות העמידה בניסיון - קיום תורה ומצוות בזה העולם.

וכאשר הקב"ה מצוה עליה לרדת לעולם הזה על מנת להתעלות ולזכות בעתיד לקרבת השם, הנשמה הקדושה שמחה מאוד על ההזדמנות, אך מאידך - צערה רב מאוד כי קשה לה להפרד ולהתרחק מאביה שבשמים אשר היתה תמיד קרובה אליו ונהנתה מזיו שכינתו, ומעתה יחסר לה כל זה.

ויהי כראות הקב"ה את גודל צערה נעתר לה והוא אומר לה שיעניק לה מצוה אחת מיוחדת במינה, והיא "תפילה" - אותה תקיים שלוש פעמים ביום. מגדרי המצוה - להגיע לבית הכנסת - מקום פלטרין של מלך, ובעת זו הקב"ה שומע ומאזין לכל דבריו.

נמצא כי זהו הזמן בו נוכל לשוחח לפניו את כל מה שבלבנו, לבקש על כל מה שנצרך לנו, להודות לו על כל הטובות שמטיב עמנו - זה הזמן בו נוכל להתקרב אליו ולהידבק בו, זוהי השעה בה הקשר עמנו מתחזק יותר, וזהו החיבור הגדול ביותר אליו יתברך.

מטרת התפילה - חיבור לבורא עולם ה

היסוד של תפילה - התחברות והתקרבות אליו יתברך, וקשר תמידי בין ישראל לאביהם שבשמים.

מדוע יש להודות על מה שחסר לנו?...

על פי מה שנתבאר נוכל ליישב הערה רבתי.

יש לשאול בנוסח הברכה: "בורא נפשות רבות וחסרוןך", מדוע יש להודות על "חסרוןך" - על מה שחסר לנו? הלוא אדרבה אם הקב"ה ברא את האדם שיהא צריך לאכול ולשתות אם כן בדין הוא שיכין לו את צרכיו. ומדוע באמת הקב"ה ברא את האדם באופן שיהיה זקוק תדיר לצרכים שונים, ולא ברא אותו כמלאך אשר איננו צריך לא לחם ולא מים (עי' חת"ס זצ"ל בספרו תורת משה פ' עקב שהתקשה בזה)?

אך האמת יורה דרכו, כי זה חלק מחסדי ה' יתברך אשר תמיד מטיב עמנו והוא רצה שנהיה קרובים אליו, ועל כן הרבה את צרכינו על מנת שנבקש רחמים מאתו יתברך על כל צעד ושעל בחיינו, ונודה לו על כל הטובות שגמל עמנו, וממילא נהיה דבוקים בו יתברך וקשורים עמו בקשר אמיץ ותמידי.

נמצא אם כן שה"חסרונות" הם הטובה והברכה הגדולה ביותר שיכולה להיות, כי זה הגורם לנו להתקרב ולהתחבר אליו יתברך. ועל זה אנו מודים ומברכים: "בורא נפשות רבות וחסרוןך" - הודאה על החסרונות שנבראנו בהם, כי על ידם זוכים אנו לקרבה ולהתחברות אליו יתברך!

"ועפר תאכל כל ימי חיידך" - ברכה או קללה?

על פי הנתבאר, נוכל להבין כמין חומר מהו עומק קללת הנחש: "ועפר תאכל כל ימי חיידך" (בראשית ג, יד). ובמושכל ראשון לכאורה מדובר בברכה ולא בקללה, כי הלוא בכל מקום שהולך מזונותיו מצויין, ומהי הקללה בזה?

אבל האמת בכך שהנחש קיבל את פרנסתו לדורי דורות ללא כל מאמץ מצדו, אין לך קללה גדולה מזו, כי הקב"ה בעצם אמר לנחש: אין אני רוצה

ז תפילה דיליה

שום חיבור וקשר עמך, אלא קח את מזונותיך ואל תזדקק לפנות אלי (וכך מטו משמיה של הגאון הרבי רב בונים מפשיסחא זצ"ל).

ביאור הדברים: על ידי שיש לאדם חסרון כל שהוא - הוא נצרך להתפלל אל הקב"ה, וכך הוא מייצר קירבה וקשר אליו יתברך, וזוהי הברכה שאנו מברכים אותו יתברך: "בורא נפשות רבות וחסרון", מה שאין כן הנחש התקלל שלא יהא לו שום צורך לבקש מידי הקב"ה את פרנסתו כי מזומנת היא לו בכל מקום בו הוא נמצא. והריחוק מעל פניו של הבורא יתברך - אין לך קללה גדולה מזו!

"מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה?"

יסוד זה כבר מבואר בדברי הגמרא במסכת יומא (דף ע"ו): "שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחאי: מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה? אמר להם: אמשול לכם משל למה הדבר דומה: למלך בשר ודם שיש לו בן אחד, פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה, ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה. עמד ופסק מזונותיו בכל יום. והיה מקביל פני אביו כל יום. אף ישראל, מי שיש לו ארבע וחמשה בנים היה דואג ואומר: שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים ברעב. נמצאו כולם מכוונים את לבם לאביהן שבשמים".

וכמו שביארנו - החיסרון וההעדר מעורר אותנו להתפלל, ובאמצעות התפילה אנו זוכים להתחבר ולהתקרב אליו יתברך.

זאת היא המטרה הנפלאה שטמונה בתפילה! קירבה ודיבוק לה' יתברך!

מטרת הצרות - לעורר את הקשר עם הבורא יתברך

לא רק מה שנחסר לנו נועד לעורר אותנו לקשר עם הבורא יתברך, אלא גם הצרות המתרחשות על האדם מטרתן שאדם יתעורר על ידן ויתפלל להקב"ה, ובזה יעצים את החיבור עמו יתברך.

ומצינו סימוכין לכך בדברי חז"ל במדרש רבה (שמות כא, ה): "מהו 'ופרעה הקריב'? אלא שהקריב את ישראל לתשובה שעשו. אמר רבי ברכיה: יפה

מטרת התפילה - חיבור לבורא עולם ז

היתה הקרבת פרעה לישראל ממאה צומות ותפילות, למה? שכיון שרדפו אחריהם וראו אותן, נתייראו מאוד ותלו עיניהם למרום ועשו תשובה והתפללו.

ממשיך המדרש ושואל: "ולמה עשה הקב"ה להם כך? אלא שהקב"ה מתאוה לתפילתן של ישראל. אמר רבי יהושע בן לוי, למה הדבר דומה? למלך שהיה בא בדרך והיתה בת מלכים צועקת לו: בבקשה ממך הצילני מיד הלסטים! שמע המלך והצילה. לאחר כמה ימים ביקש לישא אותה לאישה, היה מתאוה שתדבר עמו ולא היתה רוצה. מה עשה המלך? גירה בה הלסטים כדי שתצעק וישמע המלך. כיון שבאו עליה לסטים התחילה צועקת למלך, אמר לה המלך: לכך הייתי מתאוה לשמוע קולך.

כך ישראל כשהיו במצרים והיו משעבדים אותם התחילו צועקים ותולים עיניהם להקב"ה, שנאמר (שמות ב, כג): "ויהי בימים הרבים ההם וכו' ויצעקו", מיד "וירא אלוקים את בני ישראל" - התחיל הקב"ה מוציאן משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. והיה הקב"ה מבקש לשמוע את קולם פעם אחרת ולא היו רוצין, מה עשה? גירה לפרעה לרדוף אחריהם שנאמר: "ופרעה הקריב", מיד "ויצעקו בני ישראל אל ה'". באותה שעה אמר הקב"ה: לכך הייתי מבקש - לשמוע קולכם".

מבואר מדברי המדרש שכל מטרת הצרות הבאות על אדם - שיתפלל לה' ו"הקב"ה מתאוה לתפילתם של צדיקים", כי המתפלל מתקרב ומתקשר להקב"ה.

רואים מכאן יסוד גדול - היה אומר המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל: התפילה איננה אמצעי להינצל מהצרה כפי שרגילים לחשוב, ואילו לא היתה באה הצרה לא היה צורך להתפלל. אלא להיפך! הצרה מתרחשת רק בכדי שאדם יתפלל אל הקב"ה.

אולם ברור שאם אדם מתפלל להקב"ה גם כאשר טוב לו, אזי לא נותרה כל מטרה בהופעתה של הצרה!

נפלא!

ח תפילה דיליה

בבית החפץ חיים זצ"ל כמעט ולא שאלו ברופאים

וגדולי ישראל ידעו סוד זה, וכפי שסיפר בנו של החפץ חיים זצ"ל כי שמע מאמו ע"ה, שבשנים בהן גידלה את הילדים, כמעט ולא שאלה ברופאים, ואם קרה ואי מי מבני המשפחה חלה, החפץ חיים זצ"ל היה מורה לחלק "פוד" (כשמונה עשר קילוגרם) של לחם לעניים, ואחר כך עלה לעליית הגג להתפלל אל הקב"ה - והמחלה סרה!

הוא אשר אמרנו, מטרת הצרה או המחלה - שנתפלל אליו יתברך, וכך נחזק עמו את הקירבה והקשר!

"בכל קראנו אליו" - בכל עת וזמן!

ואם כנים אנו בדברינו, יש להוסיף ולומר: ההתקרבות והחיבור שאנו משיגים באמצעות התפילה, אינו מצטמצם רק בשלושת הפעמים בהם אנו מתפללים את תפילותינו הקבועות, אלא הדבר יכול למצוא ביטוי במשך כל היום כולו, כי בכל פעם שאנו מרגישים איזה חסרון או צער, בכל עת שיש לנו דאגה או בקשה, או אפילו כשברצוננו רק להודות לו יתברך על כל הטובות שגומל איתנו - הלוא יכולים אנו לקוות ולהתפלל אליו יתברך למרות שלא מדובר בתפילה הקבועה על ידי חז"ל, וגם דרך תפילות אלו ניתן להשיג את אותה קירבה ודבקות בו יתברך.

ודבר זה מרומז בפסוק (דברים ד, ז): "כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו, כה' אלוקינו בכל קראנו אליו" - הרי מזה שאנו קרובים אליו לא רק בשעות התפילה הקבועות, אלא כל זמן ועת שיהודי פותח את פיו בתפילה וקריאה להקב"ה, הוא מצדו נמצא אליו קרוב ושומע ונענה לתפילתו.

כי הלוא: "בכל קראנו אליו" - בכל עת וזמן!

מה חידש רבי נחוניא בן הקנה בתפילתו?

ולהמתיק את הדברים יש להביא דברי המאירי זצ"ל בענין זה.

המשנה במסכת ברכות (דף כח): אומרת: "רבי נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית המדרש וביציאתו תפילה קצרה. אמרו לו: מה מקום לתפילה

מטרת התפילה - חיבור לבורא עולם ט

זו? אמר להם: בכניסתי אני מתפלל שלא יארע דבר תקלה על ידי, וביציאתי אני נותן הודאה על חלקי". וכותב על זה המאירי זצ"ל בזה"ל: "הורה בזה שאדם צריך לחדש תפילה על כל דבר שהוא רואה בעצמו שהוא צריך בו לעזר אלוקים, ואז יתמיד מחשבתו בעבודת השם באין פירוד, ואמר על זה החכם: שהיה מתפלל בכניסתו לבית המדרש שלא תארע לו תקלה על ידי הוראתו, וביציאתו היה נותן הודאה למי ששם חלקו בגורלן של תלמידי חכמים".

בספר לפנינו נעבוד (ועד קמג) דקדק מדברי המאירי זצ"ל, כי רבי נחוניא בן הקנה לא חידש תפילה לשעת הכניסה והיציאה מבית המדרש, אלא שכוונתו לומר שבכל פעם שאדם רואה כי הוא נזקק לסייעתא דשמיא - עליו להתפלל מיד להקב"ה שיעזור לו, ולאחר מכן עליו להודות להקב"ה.

אדם לא זקוק להמתין לתפילת שמונה עשרה, אלא אם הוא צריך דבר מה - יבקש אותו ללא שהות מהקב"ה. וכך יתרגל להתחבר לבורא עולם ולהתקשר עמו תמיד!

תפילה - על כל דבר ודבר!

וזו היתה צורת החיים בדורות שלפנינו. גם האנשים הפשוטים, כאשר עסקו בענייניהם, כל דבר שהיו צריכים נשאו את עיניהם לשמים וביקשו ממנו יתברך שיסייע להם בכל צרכיהם.

וכלשונו של השל"ה הקדוש (שער האותיות א' - מז): "כשהולך לעשות איזה עסק, יאמר: אני הולך לעשות זה ברשות השם יתברך ולמען שמו. ויתפלל תפילה קצרה, זו נוסחה: "רבוננו של עולם, בדברי קדשך כתוב לאמר "והבוטח בה' חסד יסובבנו", וכתוב "ואתה מחיה את כולם", חלוק לי מחסדך ליתן ברכה במעשה ידי בפעולה זו".

תפילה שה"חמיו" של שבת יהיה מוצלח!

תלמיד חכם חשוב סיפר פעם על סבתו, שבכל ערב שבת כאשר הטמינה את החמין לצורך סעודת שבת בבוקר, היתה מניחה שתי ידיה על התבשיל

י תפילה די ליה

המוטמן ואומרת: "רבוננו של עולם, אני עשיתי את המוטל עלי בהכנת החמין, מעתה עשה אתה את שלך - שיהיה הוא מוצלח וערב לחיכם של כל בני המשפחה".

נמצא כי על אדם לנצל כל אפשרות שנקרית לפניו במשך היום בכדי להתפלל אל הקב"ה שימלא את מבוקשו, ובד בבד עם המענה הוא יזכה להתחבר ולהתקרב אליו יתברך.

האדם המקורב להקב"ה הוא המאושר בעולם!

אם ננצל כל הזדמנות להתקרב ולהתחבר אל הבורא יתברך, אזי גם נחוש זאת בתוכנו, וכך נהפוך למאושרים ושמחים בצורה שאין להעריך ולדמות, כי עצם הזכייה בקירבה של השי"ת - זה הדבר הטוב ביותר שבנמצא. וכמו שאמר דוד המלך ע"ה בתהלים (עג, כח): "ואני קרבת אלוקים לי טוב" - כי זהו הטוב האמיתי אשר אין למעלה ממנו.

המשגיח רבי נתן וואכטפויגל זצ"ל נהג להמחיש את האושר הגדול של מי שמקורב להשם יתברך - כמו להבדיל, מי שמקורב למלך גדול שיש לו אפשרויות רבות, הלוא אפשר לומר עליו כי "לא חסר לו כלום".

כן אדם המקורב לבורא עולם - לא חסר לו כלום, והוא המאושר בתבל!

ההכרה שעומד לפני הקב"ה - תנאי הכרחי!

אך צריך להבהיר דבר אחד, ברור כי אין הדברים אמורים אלא כאשר האדם מתפלל כראוי, ויודע ומכיר לפני מי הוא עומד, או אז יפיק את התועלת הרצויה - ההתקרבות אליו יתברך. אמנם אם רק יזרוק מילים מפיו בלא שיתבונן בהם כלל, בלי לחוש שהוא אכן מדבר עם הבורא יתברך, אזי ברור כי מתפילות שכאלו לא ישיג שום חיבור ושום התקרבות עם הבורא יתברך.

ועל כן על האדם להתבונן בזה, ולהחדיר במחשבתו ובלבו את הידיעה וההכרה כי בעת תפילתו הוא ממש מדבר עם הקב"ה והוא מאזין לבקשותיו.

בתפילות מעין אלו - אדם מתחבר ומתקשר להקב"ה!

מטרת התפילה - חיבור לבורא עולם יא

הרמח"ל זצ"ל: "הקב"ה מאזין לתפילה "כדבר איש אל רעהו"

וכדאי להביא בענין זה קטע נפלא של הרמח"ל זצ"ל מתוך ספרו מסילת ישירים (פרק יט), וז"ל: "הנה, עיקר היראה היא יראת הרוממות, שצריך האדם לחשוב בעודו מתפלל או עושה מצוה, כי לפני מלך מלכי המלכים הוא מתפלל או עושה המעשה ההוא. והוא מה שהזהיר התנא (מס' ברכות דף כח:): "וכשאתה מתפלל - דע לפני מי אתה מתפלל".

ממשיך הרמח"ל זצ"ל ואומר: "והנה, שלושה דברים צריך שיסתכל האדם ויתבונן היטב כדי שיגיע אל זאת היראה. האחד, שהוא עומד ממש לפני הבורא יתברך שמו ונושא ונותן עמו, אף על פי שאין עינו של אדם רואהו. ותראה כי זה הוא היותר קשה שיצטייר בלב האדם ציור אמיתי, יען אין החוש עוזר לזה כלל.

אמנם מי שהוא בעל שכל נכון, במעט התבוננות ושימת לב, יוכל לקבוע בלבו אמיתת הדבר, איך הוא בא ונושא ונותן ממש עמו יתברך, ולפניו הוא מתחנן, ומאתו הוא מבקש, והוא יתברך שמו מאזין ומקשיב לדבריו, כאשר ידבר איש אל רעהו, ורעהו מקשיב ושומע אליו". עכ"ל.

הרי לנו מהו עיקר התפילה - לדעת שמדברים עמו יתברך ממש, והוא שומע את אשר אנו מבקשים כדבר איש אל רעהו.

גם אם אין בקשתו נענית - מטרת התפילה מושגת!

וכפי שכבר רמזנו בתחילת המאמר - זוהי התשובה לשאלה שפתחנו בה - מה יועילו התפילות לאדם, הלוא אם נגזר עליו שיקבל דבר מה, הוא יקבל זאת גם בלי תפילות, ואם נגזר שלא - גם אם יתפלל מה תועיל לו התפילה? (אמנם כל זה אינו פשוט וכמו שנבאר בעזרה"ת במאמרים הבאים, כי על ידי התפילה ניתן לשנות גם את אשר כבר נגזר, ומאידך גם אם נגזר - ללא תפילה לא מקבלים מאומה).

אך התירוץ מבואר ונפלא, כי גם לו יצוייר שהתפילות לא תועלנה כלל להשגת מבוקשו, אבל סוף כל סוף הוא ישיג על ידי התפילות חיבור

יב _____ תפילה דיליה

והתקרבות לבורא יתברך ויתקשר עמו בקשר אמיץ, וזהו האושר הנפלא ביותר אשר קיים עלי אדמות - "ואני קרבת אלקים לי טוב!"

מדוע האריך אברהם אבינו ע"ה בתפילה על סדום?

ולסיום, נראה להביא ראיה נוספת לכך מהנהגתו של הקב"ה עם אברהם אבינו ע"ה, ונסביר את הדברים בעזרה"ת.

ישנה פרשה מופלאה (בראשית יח, כג-לג) בה אברהם אבינו ע"ה נושא ונותן עם הקב"ה על עתידה של העיר סדום, בה הוא נושא תפילה לשלומה של העיר, וכמו שכתוב: "ויגש אברהם ויאמר" ("ויגש" - מלשון תפילה - עיין רש"י זצ"ל על אתר).

וכך פנה לקונו: "האף תספה צדיק עם רשע, אולי יש חמישים צדיקים בתוך העיר? האף תספה ולא תשא למקום למען חמישים הצדיקים אשר בקרבה?! חלילה לך מעשות כדבר הזה, להמית צדיק עם רשע, והיה כצדיק כרשע, חלילה לך, השופט כל הארץ לא יעשה משפט?! והקב"ה עונה לו: "אם אמצא בסדום חמישים צדיקים בתוך העיר ונשאתי לכל המקום בעבורם".

המתבונן בפרשה זו ודאי תמה, מהי כל האריכות הלזו? הלוא ברגע שאברהם אבינו ע"ה אמר: "אולי יש חמישים צדיקים בתוך העיר", הקב"ה יכול היה לומר לו: "אין חמישים צדיקים", ומדוע אפוא איפשר לו לומר "חלילה לך"??...

יתירה מזו: לשם מה כל טורח הדברים - אולי יש ארבעים, אולי יש שלושים, אולי עשרים, אולי עשרה? מיד כאשר אברהם אבינו ע"ה אמר: "אולי יש חמישים צדיקים בתוך העיר", ניתן היה לומר לו בפשטות: "אין אפילו עשרה"!

רואים מכאן ענין נפלא: הנקודה העיקרית בתפילה איננה מילוי הצרכים והבקשות, אלא המטרה היא עצם התפילה, כי בכל תפילה ותפילה האדם מתקשר ומתקרב אל הבורא יתברך, ולכן הבורא יתברך נתן לאברהם אבינו

מטרת התפילה - חיבור לבורא עולם יג

ע"ה לבקש ולהעתיר בתפילתו, למרות שמראש ידוע היה שאין בסדום צדיקים כלל - לא חמישים ולא ארבעים, כי על ידי התפילה השיג קרבה וקשר עמו יתברך, ו"הקב"ה מתאוה לתפילתם של צדיקים", ולכן לא עצר בעדו מלהתפלל.

הפלא ופלא!

הוראה למעשה: תפילה בדבקות גם ללא בקשה מיוחדת

ואשר על כן שומה עלינו לדעת כי אין מקום למחשבה המוטעית אצל אנשים רבים, שכאשר "הכל טוב" ואין להם שום חסרון או דבר מעיק - לא בפרנסה ולא בבריאות ולא בשלום בית וכיו"ב, ממילא אין הם חשים בכל צורך לבקש על דבר מה, ואין הם מתפללים אלא "לצאת ידי חובה" וכמצות אנשים מלומדה...

ולא היא! למרות שהכל ברוך ה' הולך כשורה, בכל זאת יש להתפלל מתוך כוונה גדולה ובדבקות, כי בתפילה הוא מתקשר עם הקב"ה ומתקרב אליו.

אמנם כן, לא תמיד יש צורך "לבקש" דבר מיוחד, ניתן גם להתפלל שהשפע המצוי אצלו יימשך ולא יפסק, ולפעמים התפילה נישאת בכדי להודות לו יתברך על כל טובותיו, או לשבחו על גדולתו ונסיו ונפלאותיו.

כי בכל מקרה שלא יהיה, מהות התפילה היא - דיבור וקשר עם הבורא יתברך - מטרה חשובה ונעלית כשלעצמה!

ה' יעזרנו שנוכל להשיג בתפילות שלנו קירבת אלוקים שהרי סוף סוף זו אחת מהמטרות של התפילה - להתקשר עם המלך - מלכו של עולם ולדבר איתו. ואז יתן ה' שיקויים בנו הפסוק "ואני קרבת אלוקים לי טוב".

מטרת התפילה חיזוק האמונה

פתח דבר:

בדברים הבאים נדגיש רעיון יסודי במהותה של התפילה - התפילה היא מטרה כשלעצמה ולא רק אמצעי למילוי צרכינו ומשאלותינו, וגם אם לבסוף לא תתמלא בקשתנו עצם התפילה היא התכלית, ונבאר את הדברים בעזרה"ת.

מדוע אנו מבקשים שוב ושוב את אותה בקשה?

בענין התפילה ישנה שאלה עקרונית אותה מציב המב"ט זצ"ל בספרו בית אלוקים (שער התפילה פרק ב') וזת"ד:

"נראה דבר בלתי הגון ונאה לשאול שאלה אחת כמה פעמים, כי לפני מלך בשר ודם אם ישאלו ממנו דבר אחד פעמים או שלוש, יחרה לו על השואל, כי אם היה רוצה המלך להשלים לו שאלתו בפעם הראשונה או השניה היה משלים חפצו, ואם כן ההפצר הוא דבר מיותר ומזיק להשאלה. והרי אנחנו מתפללים להקב"ה בכל יום ערב ובוקר וצהרים תפילה אחת, י"ח ברכות שתקנו, וגם כי אין אנחנו נענים ברובם, אין אנו נמנעים מלאומרם בכל יום", עכת"ד.

כלומר השאלה הנשאלת היא: כיצד אנו מתפללים על דבר אחד פעמים רבות - דבר שאם היינו נוהגים בו עם מלך בשר ודם, לחוצפה יחשב ובגדר "כל המוסיף גורע", ומדוע אם כן אנו מרבים בתפילות אל השי"ת ושופכים לפניו את שיחנו שוב ושוב שימלא את בקשתנו.

טז תפילה דיליה

ולא רק שריבוי התפילות אינו מגרע אלא כך מייעצים לנו חז"ל לנהוג לכתחילה, וכמו שכתוב במסכת ברכות (דף לב:): "אמר רבי חמא בר חנינא: אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה - יחזור ויתפלל שנאמר (תהלים כז, יד): "קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'". ומבואר אם כן שרצוי להפציר ולהרבות בתפילה גם אם מדובר באותה בקשה שעדיין לא נתמלאה, והדבר צריך ביאור.

תכלית התפילה - להכיר שהכל בידי יתברך!

התירוץ לשאלה זו הוא אחד מיסודות התפילה אשר על כל אדם לשנן ולזכור: אין תכלית התפילה כדי שבקשותיו ייענו אלא שנכיר ונדע כי אין בעולם למי שראוי להתפלל אלא לה' יתברך בלבד, ואין מי שיכול לעזור לאדם ולמלאות את חסרונו כי אם ה' יתברך.

ולכן גם אם לו יצוייר שאדם היה יודע כי לא ייענה בתפילתו בכל זאת עליו להתפלל, כי כך מחזק הינו את האמונה וההכרה בו יתברך שרק הוא מסוגל להושיע, להציל ולעזור.

זהו תכלית התפילה!

ונצטט את לשונו של המב"ט זצ"ל: "אלא שכוונת התפילה היא להכיר ולהורות, כי אין בעולם למי שראוי להתפלל כי אם לאל יתברך שהוא אדון לכל העולם, ושנחנו חסרים מכמה דברים המוזכרים בתפילה ואנו זוכרים אותם לפניו, כדי שנכיר שאין מי שיכול לספק צרכינו ולהצילנו מכל צרותינו כי אם ה' יתברך ועליו אנו משליכים יהבנו".

תפילה איננה "בקשת צרכיו"

וראוי להביא גם מדברי הסבא מקלם זצ"ל אשר גם הוא הסיק כי אין תכלית התפילה למלא את צרכיו אלא שיכיר כי תלוי הינו רק בהשם יתברך, אלא שהוכיח זאת מזוית אחרת:

באמת קשה מה הוא ענין התפילה, הלא כלל גדול הוא בידינו כי האדם צריך לעבוד את הבורא יתברך בין בצער בין שלא בצער, ואדרבה משפט

מטרת התפילה - חיזוק האמונה יז

החכמים הוא שככל שיהיה להם מניעות גדולות יותר כך הם ישמחו יותר להראות את תוקף אמונתם, ואם כן מה מקום יש להתפלל על צרותיו?

ועוד יש לשאול: הלוא הקב"ה ודאי מרחם על בריותיו ודואג להם הרבה יותר ממה שהם מסוגלים ויודעים לרחם על עצמם, ומה מקום אם כן יש להם לעורר את רחמיו בתפילה?

התירוץ הוא - אמר הסבא מקלם זצ"ל, כל מה שאדם צריך לבקש את צרכיו מהבורא יתברך אינו אלא בכדי להזכיר ולהשריש לעצמו שהוא נתון בכל רגע ורגע לחסדיו המרובים, ולכן קראו חז"ל לתפילה: "עבודה שבלב" (מס' תענית דף ב.) כי אין מהותה בקשת צרכיו.

מדוע נקראת התפילה "עבודה שבלב"??...

ומצינו בזה דברים מפורשים בדברי המהר"ל זצ"ל (נתיב העבודה פרק ג') שם הוא מבאר את דברי הגמרא במסכת תענית (שם): "תניא: "לאהבה את ה' אלוקיכם ולעבדו" - זו תפילה או אינו אלא עבודה? תלמוד לומר "בכל לבבכם" - איזה עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפילה".

וכותב המהר"ל זצ"ל בזה הלשון: "ומה שנקרא התפילה עבודה, כי התפילה שמתפלל האדם אל השם יתברך מורה שהאדם נתלה בו יתברך וצריך אליו ואין לו קיום זולתו. והנה זהו אלהותו יתברך שכל הנמצאים צריכים אליו ותלויים בו יתברך. ולפיכך התפילה היא עבודה אל ה' יתברך ולא היראה מן השם יתברך, שאין זה נקרא "עבודה" כי אין זה מורה שהאדם נתלה בו יתברך.

אבל התפילה מורה שהאדם נתלה בו יתברך והוא יתברך הכל ברוך הוא וברוך שמו על הכל, שכל ענין התפילה שהוא מתפלל אל השם יתברך לפי שהוא צריך אל ה' יתברך, נתלה בו יתברך ואין קיום לו בעצמו כי אם בו יתברך, ולכן מתפלל אליו על כל צרכו, וכאשר האדם נתלה בו יתברך כאילו הוא נקרב אליו, ולפיכך התפילה הוא עבודה גמורה".

מבואר מדבריו זצ"ל כי התפילה נקראת "עבודה" כי זו תמצית העבודה - לסמוך על הבורא יתברך ולהכיר שהכל ממנו ורק הוא יכול להציל, לעזור ולהושיע!

יה _____ תפילה דיליה

”השמיעני את קולך - אותו הקול שכבר שמעתי במצרים”

בנותן טעם לצטט בזה מדבריו הנפלאים של הגאון רבי משולם דוד הלוי סאלאוויצ'יק שליט"א אשר הסמיך את הדברים על דברי המדרש רבה פרשת בשלח (כא, ה):

”א”ר ברכיה: יפה היתה הקרבת פרעה לישראל ממאה צומות ותפילות. למה? שכיון שרדפו אחריהם וראו אותן נתייראו מאוד ותלו עיניהם למרום ועשו תשובה והתפללו, שנאמר: ”ויצעקו בני ישראל אל ה'”. ולמה עשה הקב”ה להם כך? אלא שהיה הקב”ה מתאוה לתפלתן וכו', כך ישראל כשהיו במצרים והיו משעבדים בהם התחילו צועקים ותולין עיניהם להקב”ה שנאמר: ”ויהי בימים הרבים ההם ויזעקו”. מיד: ”וירא אלוקים את בני ישראל”, התחיל הקב”ה מוציאן משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. והיה הקב”ה מבקש לשמוע את קולם פעם אחרת ולא היו רוצין, מה עשה? גירה לפרעה לרדוף אחריהם, שנאמר: ”ופרעה הקריב”, מיד: ”ויצעקו בני ישראל אל ה'”. ממשיך המדרש ומוסיף: ”באותה שעה אמר הקב”ה: לכך הייתי מבקש לשמוע קולכם, שנאמר ”יונתי בחגוי הסלע”, השמיעני קול אינו אומר אלא ”השמיעני את קולך” - אותו הקול שכבר שמעתי במצרים”.

הגאון רבי משולם דוד סאלאוויצ'יק שליט"א העיר כמה הערות בדברי המדרש. חדא: הרי ”תפילות אבות תקנום”, וכבר מימי האבות נתקנו כל ג' התפילות, ואם כן מה הכוונה שהקב”ה ”מבקש לשמוע את קולם פעם אחרת ולא היו רוצין”, וכי לא התפללו בכל יום לה' ג' תפילות?

ועוד צריך ביאור, מהו ”אותו הקול שכבר שמעתי במצרים”, מה היה ייחודיותו של קול זה שהיה במצרים אשר דוקא אליו נתאוה הקב”ה עד שגירה בהם את פרעה.

ועוד קשה לשון המדרש: ”יפה היתה הקרבת פרעה ממאה צומות ותפילות”, והלוא ”תפילות” הן גם כן בכלל תפילה ובמה היתה תפילה זו יפה מהן?

על כן אמר הגאון רבי משולם דוד סאלאוויצ'יק שליט"א שבדברי המדרש מבואר יסוד גדול - מהות התפילה היא שהמתפלל מאמין באמונה שלימה

מטרת התפילה - חיזוק האמונה יט

ומכיר ויודע שכל ישועתו ועזרתו תלויה רק בה', ועל כן רק לה' לבדו ראוי להתפלל ולא לזולתו, וככל שמתחזקת בו הרגשה זו והוא מייחל רק אליו ומסיר ממנו תקות אנוש וחשבונות בני אדם, כך מתעלה תפילתו יותר ויותר. ולתפילה מעין זו שהוא תולה את עיניו ותקותו אליו יתברך - ה' מתאוה.

תפילה מעין זה נשאו בני ישראל מעומק לבם כאשר נשתעבדו במצרים וכמבואר במדרש שהיו צועקין ותולין עיניהם להקב"ה וידעו והרגישו שרק הוא צור ישועתם ואין להם תקוה זולתו כלל - תפילה זו היא פתחה שערי שמים והם יצאו ממצרים. ועל זה כתוב במדרש: "היה הקב"ה מבקש לשמוע את קולם פעם אחרת ולא היו רוצים", דודאי התפללו ישראל מאז בכל יום ויום כמה וכמה תפילות, אבל לא היה זה מתוך אותה דרגה של אמונה ותלות גמורה בה' כפי שזה היה מתוך מצוקת השעבוד, וזהו "לא היו רוצין להתפלל" - היינו בדרגה המסוימת של תפילה מתוך אמונה.

וכיון שנתאוה הקב"ה לאותה סוג של תפילה הביא עליהם מצב שכזה שירגישו שוב שאין להם נס והצלה אלא על ידי ה' ויפנו אליו בהרגשה זו, ולצורך זה גירה בהם את פרעה והיו מוקפין מג' רוחות ומן הים, ולא היתה להם שום תקוה והצלה, ואז צעקו ישראל אל ה' בידיעה גמורה שרק בידו תלויה הצלתם ותלו עיניהם אך ורק בו יתברך.

ומבואר אם כן שיסוד התפילה הוא שנכיר ונדע כי הכל ממש תלוי אך ורק בידי הבורא יתברך ולו לבדו האפשרות להושיענו ולמלאות את כל בקשותינו.

יש לבקש מהקב"ה על כל דבר!

ומאחר שזו תכלית התפילה - ההכרה והידיעה שאנו תלויים רק בו יתברך ורק הוא יכול להושיע ואפס זולתו, על כן מצינו במקורות רבים שכתבו כי ראוי לאדם לבקש כל מה שהוא צריך מהבורא יתברך, כי בזה הוא מראה שרק ה' יתברך מסוגל לעזור לו.

ונצטט מדבריו של הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל בספרו יערות דבש (חלק א' דרוש א') וז"ל: "ישים כל מגמותיו לה' להתפלל לו על כל צרכיו אפילו

ב תפילה דיליה

דבר קטן או גדול, לא יבצר דבר מה שלא יתפלל בו לה', אם צריך לעשות שידוך עם עצמו או בנו ובנותיו - יתפלל לה', לסחורה - יתפלל לה' שיצליחו ויוליכו בדרך הישר.

כללו של דבר, אין דבר מה שרצונו לעשות בו ביום שלא יצטרך להתפלל לה' להצליחו ולהוליכו בדרך הישר והנכון. ואין צריך לומר אם יש לו ח"ו איזה צרה בתוך ביתו, שצריך להתפלל".

ממשיך בעל היערות דבש זצ"ל בדבריו: "ועוד עיקר התועלת, שקובע בלבו כי אין אדם ואיש ישראלי שניתן למקרים וסדר הזמן, עד שאין צריך תפילה, רק תלוי במזל וחריצותו וכו', אלא החריצות והשקידה והפעולה הכל שקר, ומה' נתכנו לאיש ישראל כל עלילות מצעדו, ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה (מס' חולין דף ז:). ובזה יתן אל לבו כי הכל מאתו בהשגחה פרטית, וכל מה שקרה לו מנזק וצער הכל מה' הוא, וכן כל מה שיהיה לו מהרוחה ועדן, היה מהשם".

ועלינו לדעת כי יש להתפלל גם על דברים קטנים ופעוטים, ואדרבה דוקא בזה אמונתו והכרתו בו יתברך מתבטאת ביתר שאת שגם בדברים קטנים מעין אלו אנו תלויים אך ורק ברצונו יתברך.

בקשה על הכל - פסגת האמונה!

מסופר על הגאון רבי נחום מטשערנאביל זצ"ל שהיה מפורסם בגאונותו בצדקותו ובדבקותו לה' וכל רגע ורגע מרגעיו לא הסיח את מחשבתו מדבקות ה', פעם מצאווהו תלמידיו עומד בקרן זוית ומתפלל והם הטו אזנם לשמוע את אשר בפיו, וכך הוא אמר: רבונו של עולם, השפחה שעזרת לרבנית מעוניינת לעזוב את עבודתה, אנו זקוקים לה שתמשיך לעבוד, אנא ה' תכניס בדעתה שלא תעזוב את מקום עבודתה...

לאחר מכן שאלוהו תלמידיו: רבי, אתה שראשך ולבך מלאים תמיד בתורה ודבקות בה', איך אתה יכול לפנות רגע אחד מזמנך בשביל דבר כה קטן ופעוט ואינו נחוץ שכזה?

ענה להם הרבי זצ"ל: זהו צורך של הרבנית ולמי אפנה אם לא אל הקב"ה!?

מטרת התפילה - חיזוק האמונה כא

מעשה כזה - אומר המשגיח רבי משה וואלפסאן שליט"א, זהו באמת "שפיץ" האמונה! שלימות האמונה! שהקב"ה הוא כל יכול והוא עושה הכל, דבר קטן ודבר גדול - רק מאיתו יתברך, ועל כן אין למי לפנות זולתו.

"אם המשחק חשוב להם - שיתפללו עליו!"

כך גם מסופר עוד: פעם עמד להיערך משחק בין שני קבוצות של ילדים, הילדים בכל קבוצה אמרו פרקי תהלים שקבוצתם תנצח, אך היה שם מי שאמר כי זה לא מתאים להתפלל להקב"ה על ענין כה זניח וחסר חשיבות. הלכו ושאלו על כך את הגאון רבי שמחה וסרמן זצ"ל וזו היתה תשובתו: אדם צריך להתפלל להקב"ה על כל דבר שחשוב לו, ואם המשחק חשוב לילדים - עליהם להתפלל על כך.

כי הדבר הנצרך אינו מטרה כשלעצמה, אלא מדובר ב"שפיץ" האמונה - להכיר שגם דברים קטנים חסרי ערך תלויים אך ורק ברצונו יתברך.

תפילה - ביטול הרגשת "כוחי ועוצם ידי"

קעת נבאר נקודה נוספת בעבודת האדם בתפילתו אשר אם ישיגנה המתפלל היא מהווה כעין השלמה וכצידו השני של המטבע בהשגת התכלית הרצויה של התפילה - להכיר שהכל תלוי רק בו יתברך והוא היחיד שיכול לעזור לנו.

כי כשם שעלינו להרגיש בלבנו ולהמחיש לעצמנו שהכל תלוי רק בו יתברך והוא היחיד שיכול לעזור לנו על כל דבר הן גדול והן קטן, עלינו לעקור גם את המחשבה העולה על לבנו של "כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה" וזה עיקר גדול בתפילה והוא נלמד מהלכותיה וכפי שנבאר בעזה"ת.

עבודת הקרבנות והתפילה - ביטול גמור כלפי הבורא יתברך

הגמרא במסכת ברכות (דף כו.) אומרת שהתפילה היא במקום הקרבנות, והענין הוא כמו שביאר המהר"ל זצ"ל: עבודת הקרבנות היא להורות ביטול כל הויה אחרת כלפי הויתו יתברך היחיד והמיוחד, וכיון שהתפילה היא

כב תפילה דיליה

במקום הקורבנות למדנו מהי עבודת התפילה - ביטול גמור אל הבורא יתברך, והידיעה שהוא המשפיע לנו את כל החיות ואנו מצדנו לא יכולים לפעול מאומה.

ומזה הטעם יש לפרש את ההלכה שנזכרה בגמרא במסכת ברכות (דף י'): ונפסקה בשו"ע (או"ח סי' צה ס"א) שעל המתפלל לכוון רגליו זו אצל זו כאילו אינן אלא אחת. וכן את אשר נפסק שם (סעיף ג') שיש להניח בשעת התפילה את ידיו על לבו כשהן כפותות הימנית על השמאלית - כל זה ממחיש לאדם שאין הוא מסוגל לעשות כלום מצד עצמו והכל הוא רק ברצונו יתברך, ועל כן הוא עומד לפניו עם רגליו צמודות וידיו קשורות ודבוקות זו לזו באופן שהוא נחשב כדומם והוא אינו בר פעולה.

כאשר עומדים להתפלל בצורה זו, יש לחשוב ולהבין כי אין אנו עושים ופועלים מאומה, והכל הוא רק ממנו יתברך.

"בראשית - בשביל ביכורים שנקראו ראשית"

להמתיק את הדברים נזכיר רעיון נפלא מתורתו של הגאון רבי מרדכי דרוק זצ"ל:

ידוע שמצות ביכורים היא מצוה מיוחדת במינה ויש עליה בדברי חז"ל הפלגות עצומות. והדברים צריכים ביאור, מה נשתנתה מצות ביכורים משאר המצוות עד שדרשו עליה חז"ל במדרש רבה (א, ד): "בראשית" - "בשביל התורה שנקראת ראשית, בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל ביכורים שנקראו ראשית".

התינוח מעלת ישראל ומעלת התורה אשר יש בהם מעלה עצומה עד מאוד שהרי ישראל ואורייתא וקוב"ה חד הוא, ואם כן ניתן להבין שבשבילם נברא העולם, אבל לומר "בשביל מצות ביכורים נברא העולם"? ששת אלפים שנה עם כל המאורעות האדירים שהתרחשו ויתרחשו בעולם במשך כל התקופה אינם אלא בכדי שנוכל להביא ביכורים לבית המקדש?

עוד יש לשאול: ביכורים הם מכלל ה"דברים שאין להם שיעור", יהודי מוצא בשדהו תאנה אחת, תמר אחד או רמון אחד שביכרו ומעלה אותם

מטרת התפילה - חיזוק האמונה כג

לירושלים כבר קיים מצות ביכורים כהלכתה, וכי בשביל מעשה פעוט שכזה נברא העולם!?

עוד מצינו בחז"ל שהיו עושים עסק גדול בעת הבאת ביכורים, ויש להבין מה התייחדה מצות ביכורים שהיה בה עסק כה גדול.

אולם האמת היא כי אנו בני העיר לעולם לא נוכל להבין זאת כי מעולם לא עסקנו בעבודת האדמה, לעומת זאת החקלאי אשר טורח טרחה רבה ועצומה בגידול אילנותיו ומשקיע בהם זמן רב ומשאבים רבים, ממתין הינו בציפיה דרוכה לקראת הבאות, הוא יודע שכל שינוי במזג האויר או כל פגע אחר המצוי לרוב עלולים לגרום ליבול היקר שלו נזק בלתי הפיך עד שכל השקעתו תרד לטמיון.

והנה סוף סוף הוא מגלה תאנה שביכרה! ההשקעה מתחילה להניב פירות, בכדי להקדיש את התאנה לה' יתברך דרושים תעצומות נפש, ויתור והכרה כי אין כל זה תוצאה של "כוחי ועוצם ידי".

עבודת האדמה נוטעת באדם תחושה עצומה של "כוחי ועוצם ידי" כי שונה היא מכל שאר המקצועות, בעבודת האדמה ישנו מהלך כאילו האדם בורא את יבולו "יש מאין". הלוא בזמן החרישה והזריעה הקרקע נראית יבשה ושוממה, הוא חורש וזורע ומשקיע בה רבות בכוחות עצמו, עד שבהגיע עת הקציר הוא רואה לפניו שדה מליאה בפירותיה - אלו נבראו "יש מאין". הדבר עלול להוליד בקרבו תחושה עזה של "כוחי ועוצם ידי". הוא חש ומרגיש בכל פעם שהפירות צמחו ונוצרו הודות לכישוריו ומעשי ידיו, הוא מעין בורא ויוצר יש מאין.

כאשר אדם מתגבר על מחשבה ותחושה זו והוא מביא את פרי ביכוריו להקב"ה ומודה לו על כך, זהו הבסיס והיסוד למצות האמונה ולקיום כל התורה.

זו הכוונה "בשביל ביכורים שנקראו ראשית" - עבודה ברא הקב"ה שמים וארץ!

כפתור ופרח!

כד תפילה די ליה

לאחר החורבן - תפילה עומדת במקום מצות הבאת ביכורים

וראוי לדעת כי למרות שקיום מצוה זו בפועל אינו מתאפשר לנו לאחר חורבן הבית, אך תוכנה הפנימי נשאר עמנו וכפי שמובא במדרש תנחומא (פר' כי תבוא אות א'): צפה משה רבינו ע"ה ברוח הקודש שבית המקדש עתיד ליחרב והביכורים עתידין להפסק, ועמד והתקין לישראל שיהיו מתפללים שלושה פעמים בכל יום.

מבואר מדברי המדרש שאחר חורבן הבית - התפילות עומדות לנו במקום מצות הביכורים!

השאלה היא מה ענין תפילה אצל ביכורים?

אך לפי מה שנתבאר הדברים מאירים, כי ענין הבאת הביכורים הוא לעקור מן הלב את תחושת ה"כוחי ועוצם ידי", וכאשר אדם עומד בתפילה ג' פעמים ביום ונושא עיניו בתחינה לשוכן מרומים שימלא את משאלותיו כשהוא יודע ומכיר שאינו יכול לעשות מאומה לולי חסדיו המרובים, בכך הוא מבטל מעצמו את תחושת ה"כוחי ועוצם ידי".

זה הדימוי של תפילה לביכורים - מטרת שניהם היא לחזק את האמונה בלב האדם ולעקור מלבו כל מחשבת פיגול ש"כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה"!

נפלא!

תגובתו הנוקבת של הסבא מקלם זצ"ל

יש להוסיף בענין זה מרגניתא טבא.

מסופר על אחד שהגיע פעם לפני הסבא מקלם זצ"ל ותיאר לפניו את שבחו וגדולתו של אדם נכבד, בין השבחים הוא הזכיר את הדבר הבא:

מאחר והוא עומד אצלו בבית הכנסת ושומע אותו בתפילתו הוא הבחין כי הוא מקצר מאוד בברכות הנוגעות לצרכי החיים, פרנסה ורפואה, אבל בברכות העוסקות בגאולה, בנין ירושלים וביאת המשיח הוא מרבה בבכייה ובהשתפכות הנפש.

מטרת התפילה - חיזוק האמונה מה

הסבא מקלם זצ"ל ענה לו: אין בזה שום שבח! הקיצור בבקשת הפרנסה הוא רק מחמת כי נדמה לאדם שבנושא זה הינו יכול להסתדר לבד, הוא רק צריך "מעט עזרה" מהקב"ה, לעומת זאת בבנין ירושלים ובביאת המשיח ברור לכל כי אין ביד האדם לפעול כלום, ולכן הוא מאריך בתפילתו ומתחנן בה...

מי שאינו מכיר את הדרך אינו נותן הוראות כיצד לנסוע...

ניתן להמשיך על כך משל: אדם נוסע עם נהג מונית, הוא איננו יודע את הדרך ולכן הוא אינו נותן לנהג עצות כיצד והיכן עליו לנסוע, אלא הוא סומך עליו לגמרי ונותן בו אמון שהוא יוביל אותו למקום הנכון. לא כן הדבר כאשר הנוסע מכיר את הדרך, הוא יתן לו הוראות ויתערב לו בתוואי נסיעתו...

כך עלינו לדעת כי כאשר אנו רוצים להגיע לתכלית הרצויה בתפלתנו בכל ברכה וברכה שמברכים, בין אם מדובר ברפואה, פרנסה, חכמה וכו' ובין אם מדובר בביאת המשיח, בנין בית המקדש וכדומה - עלינו להכיר שאין לנו יכולת מצדנו להנהיג מאומה והכל הוא רק ברשותו ובעזרתו יתברך.

אם נחדיר את הדברים ללבנו עד שנחוש בציור אמיתי שכן הוא הדבר, נוכל להשיג את תכלית התפילה שהיא חיזוק באמונה בקב"ה שהוא אדון הכל וכל יכול.

עצבות - סתירה לתפילה!

ועל פי כל מה שביארנו ייפתח לנו צוהר להבין את אשר מובא בשם רבינו האריז"ל (בהקדמה לשער הכוונות) שאסור לאדם להתפלל תפילתו בעצבון, כי נפשו אינה יכולה לקבל את האור העליון הנמשך עליו בעת התפילה.

אחד מהגדולים התבטא בזה ואמר כך: ישנן מחשבות רבות אשר הן מזיקות ופוגמות במדרגת התפילה ובהידורה, אך דבר אחד פוסל ממש את התפילה וזהו - עצבות! תפילה מתוך עצבות היא תפילה פסולה!

ויש לשאול: מדוע עצבות היא סתירה לתפילה?

כו תפילה דיליה

ולפי מה שביארנו ניתן להבין זאת כמין חומר וכעין זה ראיתי שכתב גם הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל (נפש שמשון עמ' כח): תכלית התפילה היא חיזוק באמונה, והדבר המהווה את הסתירה הגדולה ביותר לאמונה זוהי עצבות.

מי שהוא עצוב, ניתן לקבוע ולומר עליו שהוא אינו מאמין! כי אדם המאמין שיש לו אב רחום בשמים שאוהב אותו ויש לו את הכח לעזור לו בכל עניניו כי הוא אדון הכל והכל יכול, ממילא מדוע לו להיות עצוב? עצבות של אדם מעידה עליו שהוא אינו מאמין!

עצבות הנובעת בשל קשיים בפרנסה, בעיות רפואיות, קושי בשידוכים, בחינוך הילדים או בשלום בית וכל שלל ה"בעיות" היא בעצם חסרון באמונה. אם האדם היה חש בכל נימי לבו שכל נכסי העולם שייכים להקב"ה, וכל השידוכים, הרפואות והישועות, הכל הוא רק בידו יתברך וברצונו של הבורא יתברך תלוי הכל - לא היה בו שום מקום לעצבות.

ומכיון שכל מציאות התפילה היא ביטוי של אמונה, נמצא שעצבות פוסלת תפילה, כי סתירה לאמונה היא סתירה גם לתפילה.

הקב"ה יעזור לנו שנוכל להתחזק בתפילה, ולדעת שאין לנו שום אפשרות לפעול כי הוא זה מלבדו, ואין מושג של "כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה" אלא הכל הוא רק לפי רצונו יתברך ורק הוא יכול לעזור ולהושיע "כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל". ובכך שאנו מתחננים ומבקשים ממנו יתברך על כל דבר ודבר גדול או קטן, מתחזקת בקרבנו האמונה וההכרה שהכל הוא אך ורק ממנו יתברך.

זאת היא מטרת התפילה!

הצורך בתפילה

פתח דבר:

יש החיים מתוך תחושה כי התפילה משמשת כאמצעי להשיג צרכים שונים ברוחניות ובגשמיות, אמנם מחשבה זו בטעות יסודה, כי תפילה היא "צורך" בעצמה! ומהו הצורך שבה? הדבר יתבאר בעזרת במאמר שלפנינו.

מדוע בדורנו התפילות נאמרות בשקט?

הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל אמר בזה דברים נוקבים:

ידוע כי בימי קדם בעת תפילת ימים נוראים היו נשמעים מפי המתפללים קולות, בכיות וצעקות - נורא ואיום! ומה זאת שבדורנו אנו התפילות נאמרות בהשקט ובבטחה כרגיל, וכי כיום יש לנו את כל צרכינו?

אלא יש להמשיל על כך משל: זאב חדר למכלאת הצאן ותפס כבשה אחת ואחז בה בכל כוחו. הנה, אם הוא תפס ומשך אותה ברגליה הרי היא צווחת ומתאנחת בקול גדול. אבל אם אנו רואים שהיא שותקת, סימן מובהק הוא ששיניו נעוצות בצווארה - מקום שהנשמה תלויה בו - וגרונה ניחר...

כן הדבר בענייננו, בימי קדם מדרגתם של ישראל היתה מרוממת, אפילו אם נכשלו ונתפסו בידי היצר הרע, היה זה רק בידיים או ברגליים... ועל כן זעקו ורעשו אמות הסיפים של בית המדרש בתפילה ותחנונים. מה שאין כן עתה! ה' ירחם עלינו!

כח תפילה דיליה

כלומר, פעם ידעו והכירו שיש צורך להתפלל, כי ישנם צרכים והדרך היחידה להיוושע היא באמצעות התפילה והזעקה, ועל כל דבר הנצרך היו מתפללים, אמנם היום בעוונותינו הרבים, רוב בני האדם כאשר הם צריכים דבר מה, במקום לפנות ישר לבורא עולם - הכל יכול ולהתפלל עליו, הם מחפשים דרכים שונות ומשונות אשר לא יועילו ולא יצילו.

"תתפללו!"

כמובן שגם כיום גדולי ישראל ואנשי אמת יודעים גם יודעים זאת. הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א נוהג להורות לאלו הבאים להתברך מפיו בנוגע לצרה או בעיה מסויימת המתרגשת על פניהם, ושאלתם בפייהם: "מה עלי לעשות?" או "מה לקבל על עצמי כדי להעביר את רוע הגזירה?" בדרך כלל עונה רבינו שליט"א: "תתפללו".

עשרות פעמים מדי יום ניתן לשמוע תשובה זו יוצאת מפיו הקדוש, לסוגים רבים של בקשות ושאלות - על כולן התשובה היא אחת - תתפללו! כאשר באות משלחות מכל קצוות תבל לרבינו שליט"א, ונפשים בשאלתם, במה עלינו להתחזק? משיב להם רבינו שליט"א - תתפללו! בתקופת ההכנות לקיום כנסי התעוררות לנשים ובנות, והמארגנים באים לשאול את רבינו שליט"א על איזו נקודה לעורר? במה להתחזק? משיב להם: "שיתחזקו בתפילה!" וכן כאשר מקרי אסונות ל"ע פוקדים עיר או משפחה מסויימת, ובאים לרבינו שליט"א בשאלה: מה רוצה הקב"ה מאתנו? תשובת רבינו שליט"א היא - "תתפללו!"

התפילה - אומנות של כלל ישראל!

המשיג רבי נתן ווכאטפויגל זצ"ל היה מעורר לאורם של דברי חז"ל (ילקוט שמעוני שמות יד, רלא) על הפסוק: "ויצעקו בני ישראל אל ה'" - בשעת קריעת ים סוף, ודרשו חז"ל: "תפסו להם אומנות אבותם!" מבואר אם כן שהתפילה היא אומנותם של כלל ישראל! אדם שיש לו חנות וכל פרנסתו תלויה בחנותו, הוא יודע כי עליו לשמור

על אומנותו! אדם המזלזל באומנותו, והוא נוהג בהפקרות בכך שהוא סוגר את חנותו שלא לצורך, יהפוך מהר מאוד לפושט רגל! עלינו לשמור על אומנותנו שהיא התפילה, ויש לדעת שהכל תלוי בתפילה ואך ורק על ידה נוכל להצליח בכל העניינים. עתה נציין כמה ממעלות התפילה, ועל ידן יפתח לנו צוהר להבין גם הצורך המובהק שיש בעצם מעשה התפילה.

באמצעות התפילה אדם מתעלה ומתרומם ממדרגתו!

ראשית כל עלינו לדעת כי כל המתפלל עם כוונת הלב הרי הוא מתעלה ומשתנה ממדרגתו לדרגה אחרת לגמרי, וממילא הוא נהפך לאיש אחר לגמרי ובזה הוא ניצל מכל מיני גזירות רעות.

הגאון רבי יוסף אלבו זצ"ל בספר העיקרים (מאמר ד' פרק יח) מביא את השאלה הידועה בענין התפילה: "אם כבר נגזר לאדם משהו אזי אין צורך בתפילה, ואם לא נגזר משהו לאדם איך תועיל התפילה לשנות רצון ה' לגזור עליו טוב אחרי שלא נגזר לו אותה טובה שהוא מאחל ורוצה".

ומתוך הגאון בעל העיקרים זצ"ל תירוץ נפלא שמהווה יסוד גדול בענין התפילה וז"ל: "ולפי זה נאמר שכשנגזר על האדם טוב מה, הנה הוא נגזר עליו במדרגה ידועה מכשרון המעשה, וזה כלל יעודי התורה. וכן כשנגזר עליו רע מה, הנה הוא נגזר בהיותו במדרגה ידועה מהרע, וכשתשתנה המדרגה ההיא תשתנה הגזרה בהכרח לטוב או לרע".

ממשיך בעל העיקרים זצ"ל ומביא על כך משל מאלף: "מלך שגזר על כל הערלים שבמדינה פלונית שיהרגו או שינתן לכל אחד ככר זהב, ועמד אחד מהם ונימול, ממילא תשתנה בלי ספק הגזרה ההיא ותבטל מעליו, כי זה כבר לא נוגע לו, אחרי שעם מעשה המילה שעשה בעצמו איננו יותר בבחינת ערל.

ומזה הצד הוא שתועיל התשובה לרשע, שעל ידי התשובה הוא כאילו נהפך לאיש אחר, שעליו לא נגזרה את אותה הגזירה.

ועל זה הדרך הוא שתועיל התפילה, כי אחרי שבתפילה הוא משתנה ממדרגה ומתעלה למדרגה אחרת. כי כמו שביארנו במקום אחר, על ידי

ל תפילה דיליה

התפילה האדם מתחזק באמונה ומתקרב ומתקשר בו יתברך, ממילא הוא נמצא כעת במדרגה אחרת, במקום שעל האדם במדרגה זו לא נגזר שום רע". למדנו אם כן גם לדרכנו מהו הצורך הגדול שיש בכל תפילה ותפילה שאדם נושא לקב"ה, שעל ידה הוא מתעלה ממעלתו, וגם באופן שאיזו גזירה נוראה עמדה להתרחש עליו, כעת בתפילתו הוא נחשב לאדם אחר, וממילא ניצול הינו מכל מיני גזירות רעות וקשות.

אי אפשר לנצח את היצה"ר כי אם בתפילה בכונה!

נקודה נוספת נוכל ללמוד מדבריו הנוראים של הגאון רבי חיים ויטאל זצ"ל אשר כתב בהקדמה לספרו עץ חיים:

בדורות אלו האויר נתגשם מאוד, ואי אפשר להנצל מהיצר הרע ולטהר את הנפש כי אם על ידי תפילה בכונה!

נורא למתבונן! הגאון רבי חיים ויטאל זצ"ל כותב את הדברים על דורו-לפני כארבע מאות שנה, אשר האוירה ברחובותיה של עיר בודאי לא היתה מלאה פריצות וטומאה כבזמננו, ובכל זאת כתב שאי אפשר להנצל מהיצר הרע כי אם על ידי תפילה בכונה. ואם כן מה נענה ומה נאמר אנן דור שהפרוץ מרובה על העומד, וכמעט לא נמצא פינה שלא תהיה בה טומאה נוראה וגדולה, וקל וחומר בן בנו של קל וחומר שבכדי שאנו נוכל להנצל מהיצר הרע ולטהר את נפשנו, הלוא זקוקים אנו לתפילות בכונה.

ועל כן יש מן הצורך להתפלל מתוך כונה להקב"ה - אם בשלוש תפילות הקבועות ביום או אם בתפילות פרטיות שכל אחד ואחד מסדר לעצמו, ולהרבות בתחנונים שהקב"ה יעזור לנו על מנת שנוכל להינצל מהיצר הרע, ושהנפש הטהורה שבלבנו לא תיטמא ותושפע לרעה מכל מיני טומאות וזוהמות המצויות ברחוב לרוב!

התפילה - מזון לנשמה כמו האוכל לגוף

עוד זוית יש לה לתפילה אשר מוארת מתוך דבריו המופלאים של הגאון רבי יהודה הלוי זצ"ל בספר הכוזרי (מאמר ג' אות ה'), נביא אותם ונוסיף עליהם מעט נופך.

הצורך בתפילה לא

נצטט חלק מלשונו, שכל דבריו הם כקילורין לעינים:

"לא יבטא בתפילתו ע"ד המנהג והטבע - כמו הזרזיר והבבגא (התוכי), אלא עם כל מילה מחשבה וכונה בה. ותהיה העת ההיא לב זמנו ופריו, ויהיו שאר עתותיו כדרכים המגיעים אל העת ההיא, יתאוה קרבתו שבו מתדמה ברוחניים ויתרחק מהבהמיים. ויהיה פרי יומו ולילו השלש עתות ההם של תפילה..."

והסדר הזה מהנפש כסדר המזון מהגוף, מתפלל לנפשו ונזון לגופו, ומתמדת עליו ברכת התפילה עד עת תפילה אחרת, כהתמדת כח סעודת היום עד שיסעוד בלילה, וכל אשר תרחק עת התפילה מהנפש היא הולכת וקודרת במה שפוגע אותה מעסקי העולם, כל שכן אם יביאהו הצורך לחברת נערים ונשים ורעים, וישמע מה שיעכיר זכות נפשו, מדברים כעורים וניגונים שתטה הנפש אליהם ולא יוכל למשול בה. ובעת התפילה מטהר נפשו מכל מה שקדם, ויתקנה לעתיד".

מבואר מדבריו שהתפילה תפקידה כמו המזון, וכמו שהאדם זקוק למזון בכדי להתקיים כך בדיוק הנשמה זקוקה לתפילה - מזונה שלה. ומובן מאליו כי אם אדם לא יתפלל כלל או שלא יתפלל כראוי אזי מזון הנשמה לא יסופק לה והיא הולכת ונחלשת.

"מזונא דיליה - צלותא!"

וכעין דברים הללו כתב הגאון רבי חיים מוולאז'ין זצ"ל בספרו נפש החיים (שער ב' פרק ט): עיקר המזון לעולמות ולנפש האדם עצמו היא התפילה. וכמו שאמרו בזהר הקדוש (בראשית כ"ד, א) "מזונא דיליה - צלותא!" כלומר - המזון שלו - תפילה!

"צריך דלק, צריך תפילה!"

נביא מעשה הממחיש את הדברים:

הגאון רבי חיים חייקין זצ"ל מתלמידי החפץ חיים זצ"ל פגש פעם באדם הגורר בידיו את אופנועו במעלה הגבעה...

לב תפילה דיליה

תמה בפניו: מדוע גורר הנך את כלי הרכב, הרי האופנוע אמור לשאת אותך, ולא להפך?...

השיב לו הבחור: הדלק אזל ונגמר, אני בדרכי למלאות את המיכל ואז ארכב על האופנוע במהירות!

מכאן למד הגאון רבי חיים חייקין זצ"ל מוסר השכל והיה חוזר תדיר על המשפט: "צריך דלק, צריך תפילה!"

פעמים רבות אנשים ממהרים לעיסוקיהם ומקצרים בתפילת שחרית, דומה להם שבכך יגיעו מהר יותר למחוז חפצם, אבל אין הם יודעים את האמת - אם התפילה אינה כראוי - אין מספיק דלק, וכך הם יתייגעו במשך כל היום כולו!

"מחר מתפללים הרבה ולבך יהיה ניזון!"

וכמו שמסופר (מעשה איש ח"ד עמוד קנב) על מאן דהוא שנכנס בערב יום כיפור למרן החזון איש זצ"ל ונפשו בשאלתו: הנה כבר חמק עבר חודש אלול, ימי ראש השנה, עשרת ימי תשובה, ואני מרגיש "יבש" - עבודת הימים הנוראים לא פעלו עלי מאומה...

אמר לו החזון איש זצ"ל בהאי לישנא: "תפילה מזון הלב הוא, מחר (ביוה"כ) מתפללים הרבה, ולבך יהיה ניזון!"

הרי לנו כיצד גדולי ישראל זצ"ל החשיבו את התפילה כאילו היתה מזון של הנשמה - כפשוטו ממש. ואם ב"מזון" עסקינן הלוא מאוד צריך להיזהר שלא יחסר ממנו אף פעם.

עד היכן יכול אדם להידרדר ללא מזון...

כדאי להביא בזה את מה שסיפר הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל באחת משיחותיו: בזמן מלחמת העולם הראשונה שרר רעב נורא ברחבי אירופה. בעיירות ובכפרים הרבים סבלו המוני אנשים מתת תזונה ומרעב. ילד צעיר, בן לאחת המשפחות בליטא, חלה אנושות מרוב רעב ומצבו הלך והחמיר. באחד הימים באה קבוצת ילדים לבקר את החולה, כאשר נכנסו אל החדר והתקרבו למיטתו, הביט הילד הקטן באביו ושאל אותו:

"מי הם הילדים האלו"?

"אלה הם חבריך לכתה", ענה האב בצער.

ידע האב שמחלתו של הילד השפיעה עליו קשות, ועל כן גם תפקוד מוחו החל להידרדר, עד שלא עלה בידו לזהות את חבריו לכתה. מספר ימים עברו ואל החדר נכנס אחיו של החולה, שוב שאל הילד את אביו:

"אבא, מי זה"?

רכן האב לעבר מיטת בנו החולה ולחש רכות באוזניו: "זהו אחיך, ילדי". חלף עבר אך שבוע אחד והנה כאשר ניצב האב ליד מיטת בנו הביט לעברו הילד ושאל במאמץ רב:

"מי אתה"?

השפיל האב מבטו לעבר ילדו החולה ודמעות חמות זלגו מעיניו כאשר השיב וענה לו: "ילדי שלי, זה אני, אבא שלך"...

רבינו זצ"ל השתתק לרגע בעודו רואה בעיני רוחו את התמונה העגומה, ואז נשא קולו בהתרגשות: "אחת מן התוצאות המרות ביותר של הרעב ומחסור היא שביכולתם לגרום לילד חוסר יכולת לזהות את אביו מולידו!"

"היודעים אתם מה אני לומד מכאן"? - זעק באזני תלמידיו.

"כל יהודי ויהודי הוא בעל נפש, וכמו הגוף כך גם הנפש זקוקה לתזונה. יש להשביע את הנפש שלוש פעמים ביום - בתפילות שחרית, מנחה וערבית. הנפש זקוקה לתפריט יומי של לימוד תורה, בתוספת קיום מצוות. אם אין האדם מספק תזונה זאת לנפשו, היא נחלשת והולכת ועלולה להגיע לנקודה שבה שוב לא יכיר אפילו את אביו... שבשמים"....

זו נקודה נוראה למתבונן בה!

בדברינו התבאר אפוא צורך קיומי שיש בתפילה, כעת נעמיד בפני הקורא צורך נוסף בתפילה.

לד תפילה דייליה

תפילה - השתדלות של ממש

הרבה מאתנו חושבים שעל מנת להשיג דבר מה, המהלך הנכון הוא: מעט תפילה והרבה השתדלות. כי ברור לנו מאלינו שאם לא נעשה שום "השתדלות" - לא נוכל להוציא לפועל את מחשבתנו ומשאלתנו, כי ההשתדלות הלוא מוכרחת.

וכמו שכתב הרמח"ל זצ"ל בספרו מסילת ישרים (פרק כא): "וכבר היה אדם יכול להיות יושב ובטל והגזירה היתה מתקיימת, אם לא שקדם הקנס לכל בני אדם "בזעת אפיך תאכל לחם", אשר על כן חייב אדם להשתדל איזה השתדלות לצורך פרנסתו, שכן גזר המלך העליון והרי זה כמס שפורע כל המין האנושי אשר אין להמלט ממנו, על כן אמרו (ספרי דברים כג): "יכול אפילו יושב בטל? ת"ל "בכל מעשה ידך אשר תעשה", אך לא שההשתדלות הוא המועיל אלא שההשתדלות מוכרח".

נמצא, בטוחים אנו: לאחר הגזירה - "בזעת אפיך תאכל לחם", כל שפע הנשפע לאדם מותנה בפעולת ה"השתדלות", ובלעדיה לא ניתן להשיג מאומה. אמנם מידת ההשתדלות תלויה בדרגתו של האדם באמונה ובטחון, אבל להיפטר בלא כלום אי אפשר.

אמנם יסוד גדול לומדים אנו במשנתו של החזון איש זצ"ל: תפילה היא היא השתדלות, וכוחה ופעולתה ככל שאר השתדלות שעושים, ולא עוד אלא שפועלת יותר מההשתדלות שעושים אנו בפעולותינו!

ראשית כל עלינו נביא את נקודת מבטו של החזון איש זצ"ל כיצד הוא מתייחס בקרירות להשתדלות, וכלשונו הזהב שכתב (קובץ אגרות ח"ב מכתב קלב): "בכל פגע הריני מורגל להחזיק את האמונה, כי לא נעשה דבר בעולם במקרה רק על פי השגחתו יתברך, והריני מתאמץ בתפילה להעביר את הגזירה, ולפיכך הריני מתייחס בקרירות להשתדלות, כי על פי הרוב אין ההשתדלות ברורה".

המתפלל פועל יותר מהמשתדל!

לעומת זאת במקום אחר הוא כותב עוד וז"ל: "כמו בקנין הכסף והרכוש, אין ההשתדלות רק פירעון חוב, וחלילה לחשוב כוחי ועוצם ידי וכו'. כן

הצורך בתפילה לה

השתדלות להצלת נפש רק מצוה, אבל צריך לזכור שאין בכוחנו לעשות מאומה, רק במעשינו אנחנו מעוררים שערי רחמים, ומעשה ידינו יכוננו את המבוקש. ומי שמתפלל ומרבה בתחנונים על ההצלה, הוא פועל יותר מהמשתדל!

וכדאי לשנן את מה שכותב החזון איש זצ"ל בספרו (אר"ח השמטות סו"ס קנ"ו): תפילה היא מעשה ידי אדם! כשאדם מתפלל ונעשה איזה דבר על ידי תפילתו, זהו נחשבת כפעולה שלו. ואם מתפלל על קירוב אחרים תפילתו נשמעת, ומתיחס הקב"ה על הקירוב ההוא כמעשה האדם, כיון שנעשה על ידי תפילה, ולא גרע מהשתדלות בידיים ממש.

תפילה נחשבת "בידי אדם"!

על פי יסוד זה נוכל להבין דבר תמוה. הגמרא במסכת ברכות (דף י.) מספרת: "הנהו בריוני דהוו בשבבותיה דרבי מאיר, והוו קא מצערו ליה טובא, הוה קא בעי רבי מאיר רחמי עלויהו כי היכי דלימותו. א"ל ברוריא דביתהו: מאי דעתך משום דכתיב "יתמו חטאים", מי כתיב "חוטאים"? "חטאים" כתיב! אלא בעי רחמים עלייהו דלהדרי בתשובה. בעי רחמי עלויהו והדרי בתשובה".

מבואר מדברי הגמרא שרבי מאיר נשא תפילה שאותם הבריונים יחזרו בתשובה, ואכן תפילתו עשתה פירות והם חזרו בתשובה.

המהרש"א זצ"ל הקשה במקום, איך שייך להתפלל על חבירו שיחזור בתשובה, והרי אמרו חז"ל במסכת ברכות (דף לג:) "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים".

ותירץ החזו"א זצ"ל (אמונה ובטחון): כיון שההתעוררות לתשובה באה על ידי תפילתו של רבי מאיר, אין זה נקרא "בידי שמים" אלא "בידי אדם". וזהו אותו יסוד שהבאנו לעיל בשמו של החזו"א זצ"ל.

מבואר מזה שהתפילה של אדם פועלת לא פחות אלא יותר מכל שאר ההשתדלות שהוא עושה! תפילה היא השתדלות ממשית!

לו תפילה דיליה

מי הציל את הטובע?...

ראיתי בספר עם לבבי אשיחה (מאמר י"ז) שהביא בענין זה המחשה נפלאה: אדם רואה שחבירו טובע בים והוא קופץ אל תוך הגלים בכדי להצילו, ואילו על שפת הים עומד אדם נוסף שאינו יודע לשחות ולכן אינו קופץ לים, אך מרוב דאגתו החל להתפלל בשברון לב ובבכיות נוראות, שהקופץ יצליח להגיע אל הטובע בעוד מועד, ויצילנו משערי מות. בסופו של דבר הקופץ אחז בטובע ובכוחות עילאיים הצילו והביאו אל חוף מבטחים.

הנה במקרה כזה אנו ודאי נגיד לעצמנו, אותו אדם שקפץ אל תוך הים הוא הוא האדם שהציל את חייו של הטובע, ולא זה שעמד מבחוץ ובסך הכל התפלל...

אמנם לפי דברי החזון איש זצ"ל שהזכרנו לעיל שהמתפלל פועל יותר מהמשתדל, והתפילה נחשבת להשתדלות של ממש, אם כן עלינו להאמין כי לולי התפילות של המתפלל יתכן מאוד שהקופץ אשר השתדל מאוד להציל את הטובע לא היה מצליח להגיע אליו כלל, ואולי לא היה בכוחו לשחות איתו עד שפת הים, אלא רק בזכות התפילות גלגלה ההשגחה העליונה שהקופץ יצליח במשימתו!

אם כן נוכחנו אפוא בצורך חיוני נוסף שיש בתפילות, כי התפילה אין לך השתדלות גדולה ממנה!

כח התפילה - בדרך הטבע!

ויש להביא סימוכים ליסוד זה מדברי חז"ל.

הגמרא מספרת במסכת קידושין (דף כט:): "מזיק" אחד היה מצוי בבית מדרשו של אביי, וכל מי שהגיע ללמוד בבית המדרש היה ניזוק ממנו, לעתים אף הזיק גם כאשר שהו שם שני אנשים ביום למרות שבדרך כלל אין דרך המזיקים להזיק לשנים ובודאי שלא באמצעו של יום.

יום אחד נודע לאביי שרב אחא בר יעקב עומד להגיע לבית מדרשו. ציוה אביי לתלמידיו, שאף אחד לא יזמין את רב אחא בר יעקב לביתו,

הצורך בתפילה לז

ומתוך כך מוכרח יהיה ללון בבית המדרש ושמא מתוך חסידותו המופלגת יארע לו נס וכך יתפטרו מהמזיק הטורדן.

כך אכן אירע: בלית ברירה עלה רב אחא בר יעקב לבית מדרשו של אביו והמזיק ניסה להזיק לו, ונדמה היה לו כמו נחש בעל שבעה ראשים. רב אחא בר יעקב התפלל על המזיק שימות, ובכל פעם שהתפלל וכרע נפל ראש אחד של המזיק, עד שהרגו לגמרי. למחר אמר להם רבי אחא בר יעקב: אלמלא שקרה לי נס הייתם מסכנים אותי.

והקשה המהרש"א זצ"ל על אתר: כיצד עשה זאת אביו - להכריח אדם לשהות במקום סכנה על צד הספק שיקרה לו נס, ועוד שאף אם ינצל בנס הלוא ינכו לו מזכויותיו.

ותירץ המהרש"א זצ"ל יסוד נפלא בהלכות תפילה - הפלא ופלא! וכה הם דבריו: צדקותו וחסידותו של רב אחא בר יעקב היתה כה גדולה שאביו בטוח היה שבכח תפילתו לא יהיה ניזוק ואף יהרוג את המזיק, וכאשר יעשה זאת באמצעות תפילתו אין זה קרוי נס, עכת"ד.

ומבואר בזה שההישגים הבאים לאדם מכח תפילתו אינם בגדר נס, אלא הם על פי "דרך הטבע", ואינם גורמים לניכוי הזכויות כלל!

ועכשיו שבאנו לכלל זאת שהתפילה פועלת על פי דרך הטבע, הסיק הגאון רבי מרדכי וינברג זצ"ל בספר שיחות מרדכי: מסתבר מאוד לומר שהתפילה נחשבת גם היא כאחת מגדרי ה"השתדלות", ואדם הנושא תפילה לפני קונו על כל נושא שלא יהיה - יוצא בזה ידי חובת ההשתדלות...

הצד השונה שב"דורות" - תפילה - ומלחמה

המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל הביא ראיה נוספת לבסס יסוד זה. כתוב בתורה (בראשית לב, ט): "ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה". ומובא שם ברש"י זצ"ל כי יעקב אבינו ע"ה התקין עצמו לשלושה דברים - לדורון, תפילה ומלחמה.

ובפשטות נראה ששלושת הדברים חד המה - וכשם שמלחמה ודורון

לח תפילה דייליה

מועילים בדרך הטבע להשיג מטרותם, כך פועלת גם התפילה בדרכה להשיג את המבוקש. ולכן יעקב אבינו ע"ה אשר הכין את עצמו ללחום עם עשו ולרצותו באמצעות דורון כחלק מההשתדלות, מאותה הסיבה ממש נשא תפילה לאביו שבשמים.

למדנו אפוא: התפילה מצד עצמה היא בריאה אשר בטבעה להשיג חפצו של אדם, וכשם שמחובת ההשתדלות - אסור לו לאדם לפעול נגד דרכי הטבע ולהכניס עצמו בסכנות ולבטוח על עזרת הבורא - כגון לשתות סם המוות או להילחם עם חיות רעות, וזאת מפני שהקב"ה קבע בעולמו חוקי טבע, ואלו לא ישתנו שלא בדרך נס, כך גם אי אפשר להשיג מטרותו ומבוקשו בדרך הטבע ללא תפילה. אבל אם יתפלל - יתמלאו צרכיו בדרך הטבע ואף זכויותיו לא יתמעטו בשל כך!

ללא תפילות חסר ב"השתדלות"!

ניתן לומר עוד: לא זו בלבד שהתפילה נחשבת להשתדלות מעשית ממש, אלא מי שאיננו מתפלל על דבר הנצרך לו נחשב זה מצדו כחוסר השתדלות! והלוא כבר כתב הרמח"ל זצ"ל על מי שאיננו משתדל: "הרי זה כמס שפורע כל המין האנושי אשר אין להמלט ממנו"!

וכבר אירע מעשה (עיין מעשה איש ח"ז עמוד קג) באדם שהשתדל מאוד בענין מסוים ולא עלה בידו להשיג מבוקשו, בא אותו אדם לשאול את החזון איש זצ"ל האם להפסיק להשתדל בזה. שאלו החזו"א זצ"ל: האם התפללת כראוי על הענין? והוסיף להטעים באוזניו: "כל זמן שלא התפללת על כך מעומק הלב אל ה', יש כאן חיסרון בהשתדלות, כי הקב"ה הטביע בטבע הבריאה שעל ידי תפילה יכולים להשיג רבות"!

שום דבר לא מצליח בלי תפילה!

נציג את הדברים מנקודת מבט נוספת ובכך יבין האדם עד כמה צריכים להתפלל על כל דבר ודבר, כי ללא תפילה שום דבר לא הולך! המשגיח הגאון רבי שלמה וולבה זצ"ל נהג לספר מעשה שהיה: הבעל שם טוב זצ"ל שלח את אחד מחסידיו להונגריה לעשות יין עבורו. לאחר

הצורך בתפילה לט

שהייה של חודשים רבים, של בציר ותהליך ייצור היין, חזר החסיד עם עגלה הנושאת חבית ענקית של יין כשר למהדרין על פי הוראותיו המפורטות של הבעל שם טוב זצ"ל.

אותו חסיד חנה על יד ביתו של הבעל שם טוב זצ"ל, בטרם שהספיק לפרוק את העגלה קפץ עליה גוי, הוריד את המכסה מהחבית, הכניס את ידו אל תוכה ולגם מן היין הטעים ובזה אסר את כל היין, וכך ירדו לטמיון ברגע קט כל המאמצים והעמל הרב שנמשך חודשים רבים...

שבור ורצוף נכנס החסיד אל הבעל שם טוב זצ"ל וסיפר לו את אשר ארע.

"התפללת אל ה' שתצליח בייצור היין?" שאל הבעל שם טוב זצ"ל. "למען האמת, לא התפללתי באופן מיוחד על כך", ענה לו אותו חסיד.

"דע לך! שום דבר לא מצליח בלי תפילה!" סיים הבעל שם טוב זצ"ל את דבריו.

ידיעה חשובה זו צריכים אנו להחדיר אל תוך לבנו - לדעת ולהכיר כי שום דבר לא מצליח בלי תפילה!

יוסף הצדיק התפלל על כל דבר ודבר

על דרך זה ניתן להבין את מה שנאמר אצל יוסף הצדיק (בראשית לט, ג): "וירא אדוניו כי ה' איתו וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו", ופרש"י זצ"ל: "שם שמים שגור בפיו". כלומר - קודם כל דבר ודבר שעמד לעשות הוא התפלל להקב"ה שיצליח דרכו.

זו הוראה לכולנו - להרגיל עצמנו להתפלל על כל דבר ודבר!

קיום העולם על ידי התפילות

בשורות הבאות נוכיח שלא זו בלבד שהתפילות נצרכות לקיומו והצלחתו של האדם, אלא הם אף משמשות כמנוע לקיום העולם כולו!

מ. תפילה דיליה

ידוע המעשה שמובא בחז"ל (ע' אוצר המדרשים) על עשרה הרוגי מלכות. הרומאים גזרו להרוג את עשרה חכמים אלו, וחז"ל מגלים לנו שעשרה צדיקים אלו שהקב"ה מצא באותו דור, היו כנגד עשרת השבטים שעסקו במכירת יוסף הצדיק.

שני החכמים הראשונים שבאו להורגם היו רבי ישמעאל כהן גדול ורבן שמעון בן גמליאל. ומסופר שם כי יופיו של רבי ישמעאל כהן גדול היה בל יתואר, וכפי שאמרו חז"ל שהיה דומה לגבריאל המלאך, ובודאי היופי החיצוני שלו קרן מיופיו הרוחני. בת הקיסר ראתה אותו ובקשה מאביה שיצווה להפשיט מעליו את עור פניו.

ומספרים חז"ל: הקיסר ציוה להפשיט את עור פניו, וכיון שהגיע למקום התפילין צעק צעקה גדולה ומרה ונזדעזעו שמים וארץ, צעק פעם שניה ונזדעזע כסא הכבוד. אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: צדיק כזה שהראית לו כל גנזי העולם עליונים ורזי תחתונים, יהרג במיתה משונה מזה הרשע?! זו תורה וזו שכרה?! יצאה בת קול ואמרה: "אם אשמע קול אחר אהפוך את כל העולם לתוהו ובהו!" וכששמע רבי ישמעאל כהן גדול כך - שתק.

ויש לתמוה בזה תמיהה גדולה הרי לכאורה טענת המלאכים היא טענה מוצדקת, וכי זו תורה וזו שכרה?! ומה אפוא פשר התשובה: "אם אשמע קול אחר, אהפוך את כל העולם לתוהו ובהו"?

בביאור הענין, ראיתי שבספר תפארת שמשון (פ' בראשית עמ' פא) הביא בשם רבותיו כך: באותה תקופה העולם היה נתון במצב מסוכן. מצד אחד - בית המקדש נחרב - המקום המיוחד לעבודת ה', בו עלו קרבנות לריח ניחוח - אבד לעם ישראל. אותה כמיהה להשי"ת וההערכה כלפי חסדיו יתברך שוב לא היו קיימים. מה שהיה יכול לקיים את העולם באותה שעה היו רק תפילות וזעקות להשי"ת.

דא עקא, דווקא מציאותם של אותם עשרה צדיקים בעם ישראל גרמה לכך שהעולם היה שרוי בשלווה. נתאר לעצמנו אם היו בדורינו עשרה גדולי עולם כמו החפץ חיים זצ"ל, אין ספק כי העולם היה שליו ורגוע, והיתה

סכנה שהעולם ייחרב בגלל השלווה הזו. ובכדי לשמור על קיום העולם גזר הקב"ה על עם ישראל אסון נורא, עד שהצעקות של יהודי אותו הדור הרקיעו שחקים. ולא זו בלבד, אלא עד עצם היום הזה - בכל ט' באב, כל יהודי המגיע לפיוט ולקינה של עשרה הרוגי מלכות, הוא בוכה ואומר: "הושיעה השם" - דבר זה הוא המבטיח את קיום העולם עד סוף כל הדורות.

ברגע נורא זה, כאשר המלאכים שאלו את הקב"ה - זו תורה וזו שכרה?! ענה להם הקב"ה: "בעצם אתם צודקים, אם אשמע עוד צעקה אחת אאלץ לבטל את הגזירה והאסון לא יתרחש, אך העולם ייפך לתוהו ובהו. לא יהיה מה שיחזיק את העולם, כי כל אותן תפילות שנישאות להקב"ה מכח אותו אירוע הן אלו המבטיחות את קיום העולם עד סוף כל הדורות".

נורא למתבונן! הקב"ה כביכול הביא גזירה נוראה כזו על מנת שכלל ישראל ירבו בתפילות, כי רק על ידי זה יהיה להם קיום נצחי.

למדנו אם כן על הצורך הגדול והחיוני בכל תפילה ותפילה שאדם נושא לפני ריבון כל עולמים.

כיצד התייחס הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל לתפילה אחת?

נסיים עם מעשה שאירע עם ראש ישיבת מיר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל המאלפנו בינה על הצורך בתפילה.

בתקופת חוליו של חתנו הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל, נהג הציבור להעתיר בעד רפואתו באמירת תהלים לאחר שיחותיו של הגר"ח זצ"ל.

הגיעו ימי בין הזמנים, וכדרכו מסר רבי חיים זצ"ל שיחות אף בימים אלו. באחת מן הפעמים, ניגש אליו מישהו והעלה סברא: הקביעות באמירת התהלים גורמת למצב של "מלומדה" וחסרה ההתעוררות הנדרשת, ומכיון שבבין הזמנים רוב הציבור ממילא אינו משתתף בתפילה, יעשו אם כן הפסקה בתפילות, ולתחילת הזמן יגיעו כולם עם רעננות וחיות מחודשת בבקשת הרחמים.

ענהו הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל: מצינו אצל משה רבינו ע"ה שהתפלל תפילות כמנין "ואתחנן" עד שהקב"ה אמר לו (דברים ג, כו): "אל

מב תפילה דיליה

תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה", הרי שעוד תפילה אחת מצדו היתה בוקעת רקיעים ומתקבלת.

המשיך רבי חיים שמואלביץ זצ"ל ואמר: העולם הזה הוא כסופרמרקט גדול, בסופרמרקט הכל עומד למכירה, הנך יכול לדרוש כל מה שתחפוץ - מהחפץ הקטן ביותר עד הגדול שבגדולים, אך בזאת תלויה ועומדת קנייתך - מהו גובה התשלום אותו הנך מוכן לתת.

אף כאן בעולמנו כן הדבר הזה. ביכולתך להשיג הכל, וזאת - כפי שיעור המחיר שתתן, והמחיר הוא התפילות שתשקיע, ככל שתבקש ותתפלל יותר, כך גם תוכל להשיג יותר. והרי אפילו גזירה כזו - שלא יכנס משה רבינו ע"ה לארץ, יכולה היתה להתבטל מכח עוד תפילה אחת שהיתה מבקיעה שחקים. ואם כך, סיים הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, כיצד אוכל לוותר ולו על תפילה אחת, בעוד שמי יודע אם לא היא תהא זו אשר תכריע ותפתח שערי רחמים עבור חתני!?

לסיכום: עמדנו על כמה סיבות שבשלן ראוי לאדם להתפלל תמיד ולהתחזק בתפילה - על ידי תפילה משנה הוא את מצבו שמתעלה ממדרגתו וממילא ניצל הוא מכל מיני גזירות קשות ורעות, ובאמצעותה הרי הוא ניצול מהיצר הרע ומהטומאה המצויה ברחוב כמו שכתב הגאון רבי חיים ויטאל זצ"ל, והתפילה מהווה לנפש כמזון לגוף, והיא בגדר השתדלות בידיים, ואין לך השתדלות יאה ונאה ומועילה כהתפילה, ומבלעדיה אי אפשר להצליח בשום דבר!

יהי רצון שנוכל להבין ולהפנים זאת היטב, ויעלה בידינו להתחזק ולנצל את הזמן העומד לרשותנו על מנת להתפלל תפילה ראויה עם כוונה, שזו התפילה הרצויה ואשר בכוחה לבקוע רקיעים!

בלי תפילה לא ניתן לזכות למאומה!

פתח דבר:

במאמר הבא נבאר ונוכיח בעז"ה כי לא ניתן לקבל מאומה, אם לא על ידי תפילה, ואפילו כאשר השפע מוכן ומזומן לו לאדם, בכל זאת אם לא יתפלל עליו הוא לא יושפע עליו. אנו נביא בעז"ה כמה ראיות ליסוד הנ"ל.

מדברים הכרחיים - לא ניתן להתעלם!

והנה שני מינים מוצאים אנו בעניינים גשמיים:

(א) דברים הכרחיים לחיותו של אדם.

(ב) דברי מותרות המשמשים רק כתוספת לצרכיו החיוניים.

מובן לכל כי אין אדם יכול להימנע מצרכיו המוכרחים, כי הם נצרכים לעצם קיומו בכל עת ובכל שעה, וכל חייו תלויים בהם. וממין זה נוכל לציין כדוגמא: אויר, מים ולחם, שכל חיות האדם תלויה באלו, ואי אפשר לחסר מהם או לדלג עליהם כליל.

לעומתם, ה"מותרות" - בין במילי דאכילה ושתייה או פינוקים אחרים, עליהם אפשר לדלג וניתן להתעלם מצריכתם, כי הלוא אם יחסר מהם לא יארע שום נזק לגוף האדם.

מד תפילה דיליה

ועלינו לדעת כי גם בעניני רוחניות מצאנו כדבר הזה - יש דברים הנחוצים לקיום האדם ומציאותו הרוחנית, ואי אפשר לו לזוז בלעדיהם, והם משמשים לנפש האדם כמו אור לנשימה.

תפילה - חיונית וההכרחית לקיום האדם!

ראש ישיבת בית התלמוד הגאון רבי חיים ויסקיר זצ"ל היה אומר: אם רוצים אנו לדעת ולהכיר דוגמא מה קרוי דבר הכרחי אשר בלעדיו אי אפשר לנפש להתקיים, הוי אומר - זו תפילה!

תפילה היא דבר חיוני והכרחי מאין כמוהו לקיום נפשו כמו גופו של אדם.

מדוע תפילה קרויה "שער"??...

בלשון הקדמונים נקראת התפילה בשם: "שער", כי היא הפותחת את השער ומאפשרת לנו לזכות בברכות המוכנות עבורנו.

כשנברא העולם לא יצא שום דבר מפתח הקרקע, עד שלא בא האדם וביקש מהקב"ה בתפילה ובתחנונים: "רבנו של עולם, הושע נא". וכלשונו של רש"י זצ"ל (בראשית ב, ה) "וכל עשב השדה טרם יצמח" - "עדיין לא צמח, ובשלישי שכתוב ותוצא הארץ, על פתח הקרקע עמדו עד יום ששי... לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים". נמצא אפוא כי מעשה התפילה אל הקב"ה הוא אשר מביא וממציא את כל השפע הטוב המוכן כבר לרדת לעולם.

התפילה - מפתח לפתיחת הדלת!

לעתים אנו עומדים ומבקשים מהקב"ה שיברך אותנו בפרנסה טובה וכלכלה, יתכן שהפרנסה שלנו כבר מוכנה עבורנו "בתיבת הדואר" השייכת לנו. פשוט, אין אנו צריכים אלא לפתוח את התיבה!

הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל היה ממחיש את הענין באמצעות משל קולע: אדם רכש סחורה בכמות הגונה ושילם את מחירה, הוא אף הזמין

בלי תפילה לא ניתן לזכות למאומה! מה _____

חברת הובלות בכדי שיעבירו לו את אשר לו. לכאורה אין שום סיבה נראית לעין שלא יספקו לו את הסחורה. אולם בסופו של דבר, רכב ההובלות הגיע למקום בו מאוחסנת הסחורה, אלא שהיה זה בשעה שהמחסן היה סגור על מנעול ובריח והפועלים כבר הלכו לביתם...

"הרי כבר שילמתי את כל הסכום!" - תוהה הקונה לעצמו ואינו מביין מדוע סחורתו מתמהמהת מלהגיע. למעשה - למרות שכבר שילם על הסחורה, והמוכר אינו מעכבה אצלו, והמשאית נשלחה והגיעה אל מקום האספקה, בכל זאת את הסחורה שלו הוא לא קיבל.

אבל היכן הוא היושר? - תוהה הוא, בשל דבר כה פשוט - מנעול פשוט הסוגר את השער - לא אקבל את סחורתי עליה שילמתי טבין ותקילין?

זו היא המציאות - אם השער סגור, למרות ששילמת והכל מוכן ושייך לך, אתה לא תקבל מאומה!

כיוצא בזה, בשמים ישנם שערים אשר לשם פתיחתם נדרשת תפילה, ושום דבר אחר אין ביכולתו לפתוח אותם. התפילה משמשת כביכול כמפתח של מנעול השער, המעכב בנעילתו או מזמן לנו בהיפתחו - כל ברכה וטובה.

התפילה פותחת את ה"ברז"...

כעין זה המשיל אחד המגידים, למה הדבר דומה? לדוד מלא מים זכים, אשר על מנת לשתות ממנו על האדם לבצע פעולה פשוטה - לסובב את הברז ולשתות! המים כבר נמצאים אבל אם לא יסובב את הברז לא יוכל להנות מהמים הזכים.

זו תפילה!

והאמת היא שהדברים מפורשים בדברי הרמח"ל זצ"ל הכותב בספרו דרך ה' (חלק ד' פרק ה) דברים כהווייתן, וז"ל: "ענין התפילה הוא, כי הנה מן הסדרים שסדרה החכמה העליונה הוא, שלהיות הנבראים מקבלים שפע ממנו יתברך, צריך שיתעוררו הם אליו ויתקרבו לו ויבקשו פניו, וכפי התעוררותם לו כן ימשך אליהם שפע, ואם לא יתעוררו לא ימשך להם".

מזו תפילה דייליה

מבואר מדבריו שהשפע והברכה יימשכו אל האדם באותה מידה בה יתפלל ויתקרב לה, וכך גזרה חכמתו יתברך שיהיה סדר הדברים, ולא ניתן לדלג על כך.

"מאן דלא בעי - בכי!"

הגאון רבי מרדכי צוקרמן זצ"ל הביא בענין זה את דברי המדרש רבה (בראשית סח ז) "אלוקים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות" המדרש מפרש: "מהו בכושרות? בכי ושירות, מאן דבעי - אומר שירה, ומאן דלא בעי - בכי".

ואפשר לפרש בדרך רמז: "מאן דבעי" - מלשון "בעי רחמי", ופירושו, מאן דבעי - מי שמשקיע בעבודת התפילה לבקש תמיד על צרכיו, זוכה לומר שירה, ומאן דלא בעי - שאינו מתפלל - בא הוא לידי בכי חלילה...

תפילה - הכנת ה"כלי" לקבלת השפע

נביא עוד ראה ליסוד זה מכבשונו של הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל (ע' ספר חכמת חיים מאמר נ"ט).

במלכים (ב פ"ד) מתואר הנס הגדול שעשה אלישע הנביא לאשת עובדיה הנביא, היא ביקשה מהנביא שיעזור לה לאחר שנקלעה לצרה, בעלה מת והנושה בא לקחת את שני ילדיה לעבדים. אלישע בירך אותה, ומעט השמן - "אסוך של שמן" בלשון המקרא, שהיה ברשותה, נעשה כמעין ונתמלאו כל הכלים הריקים שהיו בביתה וכן אלו אשר נטלה משכניה.

השמן התרבה עד בלי גבול, וככל שהרבתה להביא כלים כך באותה מידה התרבה השמן הנובע מאותו "אסוך של שמן", אבל כאשר תמו הכלים - עמד השמן ולא התרבה עוד.

עמד על כך הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, וכי נס עצום שכזה - ריבוי בלתי טבעי של השמן, אינו יכול להתרחש גם ללא הכלים? ועוד: מדוע לא התרבו גם הכלים בדרך נס, כפי שהתרבה השמן?...

מז _____ בלי תפילה לא ניתן לזכות למאומה!

אלא מכאן למדנו יסוד גדול! כך היא המידה, הקב"ה כביכול מצדו משפיע שפע עצום ללא גבול ומידה, אולם האדם נתבע להכין "בית קיבול" כדי לקבל את השפע הרב. את כלי הקיבול אין נותנים מן השמים לעולם, דבר זה נמסר לגמרי ביד האדם, ואף בעת הנהגה ניסית, צריך האדם בעצמו להכין כלים על מנת לקבל את השפעה.

עלינו לדעת שתפילה היא הכנת הכלים לקבלת השפע!

האדם מצדו מכין את לבו ונפשו להקב"ה, כמו שנאמר "הרחב פִּיךָ" - ומבואר ברש"י זצ"ל שהכונה היא להרחבת הפה בתפילה, ואז - "ואמלאהו". בעבודה זו הרי הוא מכין את עצמו להיות כלי קיבול מתאים לקבלת השפע האלוקי. ובאמצעות הכנת כלי הקיבול - "התפילה" - זוכה האדם לישועת ה' כהרף עין.

זאת עלינו לשנן: המתפלל מייצר בתפילתו בית קיבול לשפע היורד מן השמים!

על אף הבטחה מהקב"ה - מידי תפילה לא נפטרו!

נביא עוד ראייה ליסוד הנ"ל.

כתוב בפרשת בשלח (שמות יז, ג - ד): "ויצמא שם העם למים וילן העם על משה ויאמר למה זה העליתנו ממצרים להמית אותי ואת בני ואת מקני בצמא, ויצעק משה אל ה' לאמר מה אעשה לעם הזה עוד מעט וסקלוני". וכותב האור החיים הקדוש על אתר: "הנה הענין יוליד התימה, למה יביאם ה' אל הנסיון הגדול הזה - למות בצמא, וכפי השכל ישער אדם שדבר זה וכדומה תוליד כפירה.

וראיתי לתת לב איך עם ה' הרואים דברים המופלאים והנוראים, במצרים, על הים, ובמדבר, יטעו ולא יצעקו אל ה', והלא הם המכירים תועלת הצעקה, כי שמע ה' את נאקתם במצרים?

ואולי כי דעתם היה שאין צורך לתפילה על הדבר, כל שה' ישנו בתוכם. כי אחר שהביאם למדבר פשיטא שלא הביאם אלא לספק צרכם, שאם לא כן המה אבודים, ולא יצטרכו לתפילה", עכת"ד.

מח. תפילה דיליה

והקשה על זה הגאון רבי שניאור קוטלר זצ"ל (ע' נועם שיח עמ' רי) לכאורה הדברים טעונים הסבר, אם כן הדבר, שסברו הם שאין צורך להתפלל אל ה' מפני שבטוחים היו שה' יספק להם כל צרכם במדבר, מדוע איפוא נתבעו על כך שלא התפללו?

אלא בהכרח רואים מכאן שמהות התפילה אינה רק בגדר בקשה או הודאה. אלא ראשית עניינה של התפילה היא בקשה להכנס להיכלו של מלך. התפילה היא החתירה מבחוץ על מנת להיכנס פנימה. כאשר חותר האדם מבחוץ חותרים לו כנגדו מבפנים עד שזוכה להיכנס להיכלו של מלך וליהנות מכל הטוב בגנזי המלך.

בלעדי התפילה הוא פשוט נשאר מבחוץ!

ולכן על אף שבני ישראל בטוחים היו בדעתם שהקב"ה יספק להם את כל צרכיהם במדבר, מכל מקום מידי תפילה לא נפטרו, שכן היא הפותחת את הצינורות אשר מורידים שפע העליון מרום מעלה למטה. ולמרות שהתפילה איננה נדרשת לצורך סיפוק צרכיהם, היא מוכרחת לשם יצירת כלי קיבול לקבלת השפע האלוקי.

תפילה - כמו כסף עובר לסוחר!

המשגיח הגאון רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל היה נוהג לומר: למרות שאין בנמצא דבר גדול וחשוב יותר מתורה, הדרך להשגת דברים בהאי עלמא הוא רק באמצעות תפילה.

בספר כאיל תערוג (שיחה שניה) הביא משל לדבר: למדן אחד נכנס למאפיה וברצונו לקנות לחמנייה, הוא שאל על מחירה אצל המוכר, הלה נקב בסכום מסוים, אמר לו הלמדן: "שמע נא, יש לי תירוץ נפלא על קושית הגאון רעק"א זצ"ל. כאשר תשמעהו תצא מגדרך מגודל ההתפעלות. תירוץ כזה שווה יותר ממליון דולר! ואם תתן לי את הלחמנייה בתמורתו זו תמורה דלה מאוד ביחס לערכו".

אנו יודעים כיצד יגיב המוכר על הצעה כזו - "אכן התירוץ נפלא מן הסתם, אך אם תחפוץ בלחמנייה, תן את מחירה בכסף מלא".

בלי תפילה לא ניתן לזכות למאומה! מט

כך היא התפילה, ה' קבע כי רק על ידה ישיג אדם את משאלותיו בעולם הזה.

תפילה דומה לכסף מזומן עובר לסוחר, ובה ניתן לקנות הכל!

הגאולה העתידה תלויה בתפילה שלנו!

ולא רק להשגת צרכינו הפרטיים זקוקים אנחנו לתפילה, ובלעדיה חסר לנו את ה"כלי קיבול" לקבלת הטובה, אלא גם הגאולה העתידה תלויה בתפילות שלנו.

וכך מובא בספר חפץ חיים (החדש עה"ת) בשמו: יודעים אנו שכל הגאולה ממצרים נעשתה על ידי תפילה. ויש לנו קבלה מהנביא מיכה, שגאולה העתידה תהיה כמו הגאולה שנגאלו אבותינו בעת יציאתם ממצרים, וכדכתיב (מיכה ז, טו): "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", דהיינו שזה יהיה באותו אופן.

והנה בגאולת מצרים היה הכל מוכן, משה רבינו ע"ה - המושיע, כבר נולד וכו' ואפילו הכי רואים ממשמעות הפסוקים שבלי תפילה לא היינו נגאלים. ככתוב: "ונצעק אל ה' אלוקי אבותינו וישמע ה' את קולנו וירא את ענינו". וזה הסדר היה על ידי תפילה.

אשר על כן אמר מרן החפץ חיים זצ"ל - גם לגאולתנו הבעל"ט בקרוב זקוקים אנו עדיין לצעקות ותפילות לה' על מנת שנוכל להיגאל מגלות דידן!

סיים החפץ חיים זצ"ל את דבריו ואמר: לכן צריך אני לנסוע לגדולי הדור, לרבי חיים עוזר, שהוא ראש כל בני הגולה, ולבקש ממנו שיצוה לכלל ישראל להתחזק בתפילה בשביל הגאולה, ואז אכן נזכה להיגאל מהגלות הארוכה והמרה הזו!

הרי לנו שהחפץ חיים זצ"ל סבר שבכדי לזכות לגאולה השלימה, חסרה לנו תפילה!

וראיתי בספר אוהל משה (פתחה לספר שמות) שהביא כי דברי החפץ חיים זצ"ל מפורשים המה בדברי חז"ל, וז"ל המדרש רבה (שמות לב, ט): "בשעה

נ תפילה דיליה

שצועקים ישראל לפני, תבוא להם הישועה. כך היה בסנה, כך בגדעון, וכך לעתיד לבוא בגאולה העתידה".

למדנו אם כן, כי גם אם כאשר הכל כבר יהיה מוכן בכדי שהגאולה השלימה בוא תבוא, בכל זאת התפילות שלנו עדיין יהיו נצרכות. ואם נתחזק בענין התפילה ונרבה להתפלל אזי נוכל להביא את הגאולה העתידה.

"ויתפלל בעדך - וחיה"

לאחר שנתבאר כי התפילה מכשירה את האדם להיות כלי קיבול אשר אוצר בתוכו את כל השפע הנשפע ממרומים, נציין לכך מקורות רבים בתורתנו הקדושה.

בחומש בראשית (כ, ה - ו) מסופר כי כאשר אבימלך מלך פלשתים לקח את שרה אמנו ע"ה, אמר לו השי"ת בחלום לילה: "הנך מת", אבימלך טען להגנתו: "בתום לבבי ובנקיון כפי עשיתי זאת". הקב"ה הסכים עמו, וכמו שנאמר: "גם אנכי ידעתי כי בתום לבבך עשית זאת". ובכל זאת הוא אמר לו: "ועתה השב את אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך וחיה ואם אינך משיב דע כי מות תמות אתה וכל אשר לך". הרי שאלמלא תפילתו של אברהם אבינו ע"ה בעדו היה הוא ובני ביתו מתים.

ויש להתבונן בזה, מאחר שהיה באמת נקי מכל עוון, ויודע כל מחשבות אומר לו: "אנכי ידעתי כי בתום לבבך עשית זאת", והוא גם השיב את שרה אמנו ע"ה, הרי לכאורה עברה וחלפה כל סיבת מכתו, ומדוע אם כן כה נחוצה היתה תפילתו של אברהם אבינו ע"ה בעבורו?

למדנו מכאן כי למרות שחלפה הסיבה למחלתו - בכל זאת בלי תפילה לא ניתן להתרפא, כי לא ניתן להשיג שום דבר ללא תפילה!

"העונה לעמו ישראל - בעת שוועם אליו"

הגאון רבי אביגדור מילר זצ"ל היה מביא בענין זה את מה שאנו אומרים בתפילה: "העונה לעמו ישראל בעת שוועם אליו" - מתי עונה הקב"ה לישראל? דווקא "בעת שוועם אליו".

בלי תפילה לא ניתן לזכות למאומה! נא

כמו כן אומרים אנו: "מנת כוסי ביום אקרא" "מנת כוסי" - ה' יעזור לי, מתי? "ביום אקרא", על אדם לקרוא לבורא עולם על מנת שיענה לו.

למרות ההבטחה - "אני שמעתי את נאקת בני ישראל"

ויש להוכיח מן המקראות כי אפילו "זכות אבות" איננה מועלת ללא קריאה ובקשה.

נאמר (שמות ו, א): "וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען". הקב"ה מקדים למשה רבינו ע"ה את העתיד להתרחש - גאולת מצרים. גאולה זו כבר הובטחה לאברהם אבינו ע"ה בברית בין הבתרים שנאמר (בראשית טו, יד): "וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", וכאשר שאל אברהם אבינו ע"ה את הבורא יתברך: "במה אדע כי אירשנה", הוא מקבל כמענה לשאלתו את ההבטחה בברית בין הבתרים, מדובר לכאורה בדבר הבטוח ביותר - הבטחה מהקב"ה המוחזקת בברית אשר ללא שום ספק תתקיים ותתממש.

ולמרות כל זאת הקב"ה אומר למשה רבינו ע"ה: "וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל ואזכור את בריתי" - מכאן למדנו כי ללא נאקתם וצעקתם שעלו השמימה, הם היו נשארים במצרים עוד זמן רב. הברית עם אברהם אבינו ע"ה היתה אמנם מתקיימת כפי שהבטיח הקב"ה, אולם כעבור זמן רב...

רק בעקבות הקריאה, הזעקה והתפילה - התקיימה ההבטחה!

לאחר כל הסגולות עדיין נזקקים לתפילה!

יסוד זה ניתן ללמוד גם משרה אמנו ע"ה אשר עשתה כמה מיני השתדלויות בכדי להוליד בן, והכניסה צרתה לביתה כסגולה, ובכל זאת עדיין הרגישה שרה אמנו ע"ה בעצמה שהיא חסרה את תפילתו של אברהם אבינו ע"ה.

הרי לנו שגם לאחר השימוש בסגולות ובכל מיני השתדלויות, אין הישועה באה לפועל אלא באמצעות התפילה.

נב תפילה דייליה

גם בדבר הנוגע לכלל ישראל - התפילה היא מוכרחת!

כך רואים גם בדברי הרמב"ן זצ"ל על הפסוק (שמות ד, ט): "ויאמר משה אל ה' בי אדוני לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשום גם מאז דברך אל עבדך כי כבד פה וכבד לשון אנכי". ומפרש הרמב"ן זצ"ל: כידוע, משה רבינו ע"ה מרוב חפצו לא ללכת, לא התפלל לפניו יתברך שיסיר לו כבודות פיו. אבל מכל מקום הוא טען: אחרי שלא הסירות כבודות פי מעת שדברת לי ללכת - אל תצווני לעשות שליחות זו, כי לא יתכן לאדון הכל לשלוח שליח ערל שפתים למלך עמים.

אך הקב"ה לא רצה לרפאותו, מכיון שלא התפלל על כך, אלא אמר לו: "אנכי אהיה עם פיך והורתיך אשר תדבר". שיהיו דברי אשר אשים בפיך, מילים נכונות שתוכל לבטא אותן יפה.

ומבואר בדברי הרמב"ן זצ"ל יסוד גדול: אף על פי ששליחות משה רבינו ע"ה נוגעת לכלל ישראל, והקב"ה אין מה שמעכב בידו מלרפא כבד פה וכבד לשון, מכל מקום משה רבינו ע"ה נותר במומו, והטעם: מכיון שלא נשא על כך תפילה!

למדנו אפוא לדרכנו, כי לעתים אדם אינו זוכה לדבר מה, על אף שהדבר מוכן עבורו ואין מה שיעכב בעדו, מפני שלא התפלל וביקש על כך.

הכינים נותרו במצרים כי לא התפללו עליהם!

עוד ראייה לדבר ממכת כינים.

לאחר התרחשותה של מכת כינים, כתוב (שמות ח, טו): "ויחזק לב פרעה ולא שמע אלהם כאשר דיבר ה'", ומיד בפסוק אחריו - עוברת התורה לספר על מכת ערוב, ולא מצאנו בתורה מפורש מתי סרו הכינים מכל מצרים, זאת מדוע?

ובאמת מצינו בתהלים (קה, לא): "אמר ויבוא ערוב כינים בכל גבולם", וכתבו המפרשים שהכוונה בזה היא שהכינים נשאר במצרים, וגם הם השתתפו במכת ערוב.

נג _____ בלי תפילה לא ניתן לזכות למאומה!

מדוע באמת נשארו הכינים?

אפשר דהתירוץ הוא - היה אומר הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל, מפני שפרעה לא ביקש שיסורו ממנו הכינים, ואם לא ביקש פרעה על הסרת הכינים - ממילא הן נשארו לכל אותו הדור.

רואים מכאן כי ללא תפילה לא מקבלים כלום!

אפילו במלחמת מצוה - יש צורך בתפילה!

הוכחה נוספת ליסוד זה ניתן ללמוד מפרשת מטות, שם מתוארות דרכי המלחמה על פי התורה הקדושה.

נאמר בפסוק (במדבר לא, א): "וידבר משה אל העם לאמר החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על מדין לתת נקמת ה' במדין".

ואיתא במדרש רבה (במדבר כב, א): "ג' אלפים מכל שבט ושבט - י"ב אלף למלחמה י"ב אלף משמרין את כליהם וי"ב אלף לתפילה".

מבואר בזה שאותו מספר אנשים שנצרכו לערוך את המלחמה נצרכו גם לתפילה. והדבר תמוה הלוא מלחמת מדין מלחמת מצוה היתה, ויצאו על פי הדיבור ליטול את נקמת ה' ממדין. ואם כן לכאורה הניצחון במלחמה הובטח מראש, ומדוע הוצרכו י"ב אלף איש לצאת לתפילה ובקשת רחמים? הוא אשר דיברנו, על אף שהקב"ה היה עמם, והניצחון הובטח להם במלחמה - מכל מקום אין דבר היורד מן השמים בלי תפילה!

גם על הנקצב בטרם היצירה יש להתפלל!

להמתיק את הדברים נביא בזה גרגר מאמרותיו של הגאון רבי מרדכי דרוק זצ"ל:

אמרו חז"ל במדרש (בראשית רבה ס"ח ז): "קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף" וכן מצינו ש"קשה פרנסתו של האדם כקריעת ים סוף" - מהו הדבר המשותף בין זיווגו ופרנסתו של אדם לקריעת ים סוף?

נד תפילה דיליה

הנה עוד מששת ימי בראשית התנה הקב"ה תנאי עם הים שבבוא העת יבקע עבור בני ישראל. ומכל מקום בני ישראל צעקו והתפללו לה' - כמו כן מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה ועד ראש השנה ומכל מקום עליו להתפלל כל יום על פרנסתו, וכן ארבעים יום קודם יצירת הולד יוצאת בת קול ואומרת: "בת פלוני לפלוני" - הזיווג כבר מוכן, אבל מכל מקום יש צורך להתפלל עליו, וכמו שנאמר (תהלים לב, ז): "על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא" ודרשו חז"ל במסכת ברכות (דף ה.ה): "לעת מצוא - זו אשה".

הרי לנו כי גם דבר המוכן בשביל האדם והוא כבר נקבע בעבורו מראש השנה או אפילו עוד טרם יצירת הוולד, בכל זאת יש צורך לבקש עליו רחמים ולעורר עליו בתפילה.

כי בלי תפילה - לא מקבלים כלום!

"על האדם בעצמו ליקח אותם ובמה? - בתפילה!"

לסיום נביא את לשונו של המשגיח דמיר הגאון רבי ירוחם זצ"ל, וזה תמצית המאמר שהתבאר:

על הפסוק בפרשת בראשית (בראשית ב, ה): "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלוקים על הארץ ואדם אין לעבוד את האדמה", פרש"י זצ"ל: "וכל עשב השדה טרם יצמח - עדיין לא צמח. ובשלישי שכתוב "ותוצא", לא יצאו אלא על פתח הקרקע עמדו עד יום ששי. ולמה? כי לא המטיר. ומה טעם לא המטיר? לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתן של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו וצמחו האילנות והדשאים", עכ"ל.

והנה זה יסוד בבריאה כולה שאין נותנים שום דבר בלא תפילה, והוא אמנם חידוש וגילוי גדול בענין התפילה, וכשנעיין בשטחיות הסיפורים בתורה נראה ברור זה הסוד.

הנה לנו האבות הקדושים שלא השיגו שום דבר בלא תפילה. "ויאמר אברם ה' אלוקים מה תתן לי ואנכי הולך ערירי". ו"שרי עקרה אין לה ולד", ולא ניתן לה אלא בתפילה. וכן ביצחק אבינו ע"ה ורבקה אמנו ע"ה, "ויעתר

בלי תפילה לא ניתן לזכות למאומה! _____ נה

יצחק לה' לנוכח אשתו", הרבה והפציר בתפילה. וכן בלאה אמנו ע"ה ורחל אמנו ע"ה, ובלא תפילה לא היו משיגות כלום.

וכן ביעקב אבינו ע"ה מצינו אצלו כמה פעמים תפילותיו לה', בצרת עשו, בצרת שכם ובצרת יוסף ובנימין.

וכי לא היה להם לאבות ולאמהות הקדושים די זכויות במה שיושעו? ואף על פי כן לא בא אליהם כלום בלא תפילה.

ומה לנו יותר מזה, הלא כל גאולת מצרים אשר כבר הבטיחו עליה, ונשבע ה' על זה לאברהם אבינו ע"ה ליצחק אבינו ע"ה וליעקב אבינו ע"ה, ואף על פי כן הנה נאמר "וישמע ה' את נאקתם", ובלא תפילה לא היו נגאלים. וכן במעשה העגל, וכן במרגלים, וכן בקרח, הכל לא נושעו אלא דוקא על ידי תפילה.

להשתומם נורא, איך שכך הוחקקה כל הבריאה מעיקר יצירתה, שהכל על פתח הקרקע יעומד, ולא יצמח ולא יינתן כלום, לא הישג של גשמיות, ולא הישג של רוחניות עד יבוא האדם והוא מפתח הקרקע יקחם, ובמה הוא לוקחם? - בתפילה!

והאריך עוד המשגיח זצ"ל בדברים בענין זה, ונצטט מדבריו כמה משפטים נוקבים: "כי כן יסוד מוסד הוא, שאין נותנים שום דבר, אלא על האדם בעצמו ליקח אותם ובמה? - בתפילה!"

"תפילה היא היא ודאי הפועלת והנותנת לאדם הכל". וגומר את הדברים במשפט כזה: יתבונן נא האדם בכל האמור בהכרח של תפילה, ובאשרה הגדול, כי מובטח הוא ודאי בטוב תוצאותיה.

"כל הצדיקים לא נענו מעולם אלא בתפילה!"

ראוי להוסיף בשולי הדברים את מה שמצאתי בספר המידות (שער התפילה פרק א) להמגיד מדובנא זצ"ל שהאריך בדבר זה, וכה כתב: "וכל הצדיקים והנביאים הקדושים - לא נענו מעולם בלא תפילה, גם אם היה הדבר ראוי מאת הבורא יתברך והיה נכון מאת האלוקים. כאשר ידענו מבקיעת ים סוף, מירידת המן, והבאר והזולת מהדברים שלא נענו כי אם בתפילה".

נו. תפילה דיליה

למדנו אם כן במאמר דנן - אין אפשרות לאדם להשיג דבר, הגם שהוא מוכן עבורו עוד טרם הבריאה והיצירה, אלא אם כן מתפלל על כך להקב"ה.

נתחזק בזה ונדע להעריך את עת התפילה בכדי לנצלה עד תום על מנת לבקש את כל צרכינו מהבורא יתברך!

חשיבות התפילה

פתיח דבר:

נתמקד בעזה"ת בחשיבות עצם התפילה, נראה עד כמה היא יקרה בעיני ה' יתברך, נבין שהכל מסובב ונפעל מכח התפילה, וניווכח שניתן לעמוד על טיבו ומהותו של אדם מהצורה כיצד הוא ניגש להתפלל - זה הדבר המשקף לקבוע את מעלתו ומדרגתו.

כמדומני שאם נבהיר היטב נקודות אלו נהיה מסוגלים להעריך את התפילה כפי ערכה האמיתי, והדבר יסייע בעדנו להתפלל בצורה שונה לחלוטין.

תפילה - מהדברים העומדים ברומזו של עולם ובני אדם מזלזלים בה ראשית כל עלינו לדעת את מה שדרשו חז"ל במסכת ברכות (דף ו:) על הפסוק (תהלים יב, ט): "כרום זולות לבני אדם" - אלו דברים שעומדים ברומזו של עולם ובני אדם מזלזלין בהן" - הרי שבני האדם מזלזלים ח"ו במעלת התפילה.

וגרוע יותר הדבר שאנו לא מבחינים כלל בזלזול זה. וכמו שמסופר שבעל יסורים אחד נכנס למעונו של הגאון רבי מנחם מנדל ה"שרף" מקוצק זצ"ל וסיפר לו על ריבוי הצרות שהוא סובל בכל יום ויום.

שאלו הרבי זצ"ל האם אתה מתפלל, ענה לו האיש בצער כי צרותיו

נה תפילה דיליה

המרובות מבלבלות את דעתו עד שאין ראשו פנוי כלל להתפלל... נענה הרבי מקוצק זצ"ל ואמר לו: "אם כן זו הצרה הגדולה ביותר שלך, והיה לך למנות זאת בראש רשימת הצרות"...

הוא שאמרנו, בעוונותינו הרבים הזלזול וחוסר החשיבות שאנו מייחסים לתפילה הוא כל כך גדול עד שאנו לא מרגישים זאת, ועובדה זו לבד היתה צריכה לעורר אותנו.

התפילה יש בה עומק רב וכוונות אין ספור!

מסופר על אדם ששיבח את עצמו לפני הגאון רבי מנחם מנדל מקוצק זצ"ל על כך שהוא נוהג לגמור את ספר התהלים בכל יום. הרבי זצ"ל השיב לו: "דוד המלך ע"ה אמר את ה"תהלים" במשך שבעים שנות חייו, ואתה אומר זאת חיש מהר בשעה קלה"?!..

את זאת עלינו להבין, התפילות הקדושות חוברו על ידי גדולי וקדושי ישראל, תנאים ואמוראים, ראשונים ואחרונים, ובתוכם היו גם כמה נביאים, ועל כן בוודאי שיש להתכונן לתפילה ולהתבונן במאמריהם הקדושים, ולא לומר את הדברים מן השפה ולחוץ.

אנשי כנסת הגדולה חזו ברוח קודשם את כל כוונות התפילה

בנותן טעם להוסיף בזה מעשה שאירע עם הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל: אחד מתלמידיו ניגש אליו וסיפר לו על תלמיד חכם פלוני שנמצא בבית חולים והוא זקוק למנות דם. ענה רבינו זצ"ל: אני מתפלל שלא אזדקק לכך בכל יום בברכת המזון במילים: "ונא אל תצריכנו לידי מתנת בשר ודם".

שאל אותו תלמיד: "האם זה הפירוש בברכה"?

ענה לו רבינו זצ"ל: אנשי כנסת הגדולה תיקנו את התפילה, והם ראו ברוח קדשם את כל הצרכים שיהיו אי פעם לכל יהודי ויהודי וכל זאת נכלל בתקנתם, זו הסיבה שבגינה יכולם אנו לכוון בעומדנו לפניו יתברך על כל המשמעויות הנכללות בתיבות התפילה, ורק משום כך אפשר לפעול ישועות אצלו יתברך!

נפלא מאוד!

הסידור - כמו מפתחות של ספר עב כרס

הסבא מקלם זצ"ל התבטא באופן הבא: סידור התפילה הוא כמו לוח מפתחות ותוכן ענינים של ספר עב כרס המציין בקיצור נמרץ אוצר גדול של מחשבות ורעיונות, שכן הסידור הוא לוח מפתחות גדול לכל עניני מוסר ודעות, וכמו שבכל ספר וספר תוכן הפרקים המה רק רמזים על פרקים וסוגיות שלימות ואם רוצים להשיג תועלת מהספר יש לצלול לתוך עצם הענין וללמוד את הפרק עצמו, כן הוא גם בעניני התפילה, שאף שהכל מופיע בקיצור נמרץ אבל הכל רק ברמיזה קלה והוא ענף הכולל פארות רבות אין ספור.

ולכן הרוצה לקבל תועלת מהתפילה מוכרח לדעת שיש עומק עצום בתוך כל תיבה ותיבה שבה ויש צורך להיכנס אל תוך העניינים. והדבר אפשרי רק בתנאי שאכן מכירים כי יש בה אוצר גדול ונפלא!

חשיבות התפילה במשנתם של חז"ל

חז"ל הרחיבו במקומות רבים בחשיבות ומעלת התפילה וזכיר את חלקם:

במדרש תנחומא (פר' ויצא אות א') מובא: "אמר להן הקב"ה לישראל: היו זהירין בתפילה שאין מידה אחרת יפה הימנה" - הרי שחז"ל העמידו את התפילה מעל הכל!

וכן איתא במדרש תנחומא (פר' מקץ אות ט'): "אין לך גדולה מהתפילה". ועוד אמרו (בת"ז פ"א) שהיא שקולה ככל המצוות. ובמסכת שבת (דף קכז.) אמרו שתפילה היא מן הדברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא.

החפץ חיים זצ"ל כותב במשנ"ב (סי' קו סק"ח) בשם הרוקח זצ"ל: המבטל תפילה בשביל תורה אפילו לומד עם אחרים כל היום - כאילו לא למד!

ובאגרת הנחמה לרבינו מיימון זצ"ל אביו של הרמב"ם זצ"ל הוא כותב בזה"ל: "ואין אצל הקב"ה יותר נכבד מהתפילה".

ס תפילה דייליה

בפרשת וירא (בראשית יח, כב - כג) כתוב: "ואברהם עודנו עומד לפני ה', ויגש אברהם ויאמר", ופרש"י זצ"ל: "והגשה - לתפילה". מכאן דייק הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל שגדולה תפילה מנביאות! כי הלוא אברהם אבינו ע"ה היה במצב של נבואה - "עומד לפני ה'" ומיד נאמר "ויגש" לתפילה, ואין גישה אלא עלייה בדרגה...

"אין לנו שיור רק התפילה הזאת"

עלינו לדעת שהתפילה היא מהדברים החשובים ביותר שיש לנו, ועל כן יש לעשות ממנה עסק גדול. וכמו שהתבטא הסבא מקלם זצ"ל: "באמת אין לנו שיור עתה אלא רק התפילה הזאת".

כל העולם כולו עומד על תפילה

עוד יש לעמוד בענין זה על נקודה נפלאה:

המשנה במסכת אבות (פ"א מ"ב) אומרת: "שמעון הצדיק היה משיירי כנסת הגדולה. הוא היה אומר: על שלושה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים".

ענין זה של "דברים שהעולם עומד עליהם יש להבינו כפשוטו ממש, כעין בית גדול העומד ונשען על עמודים שאם יהרס אחד העמודים יתמוטט כל הבית ויפול, כמו כן הוא העולם.

וכבר ידועים דברי הגאון רבי חיים מוולאז'ין זצ"ל ברוח חיים שפירש משנה זו: "ואם ח"ו היה העולם כולו מקצהו ועד קצהו בטלים מן התורה רגע אחד כאחת היו ממש כל העולמות בטלים וחוזרים לתהו ובהו, ועל ידי התורה היא קיומם".

העולם עומד גם בזכות תפילת היחיד!

וראיתי שהגאון רבי דוד קראנגלאס זצ"ל הוסיף בזה ואמר שדוגמת התורה כך גם ה"עבודה" - דהיינו תפילה - אם תחסר מן העולם, יחסר ממנו השפע הנצרך לקיומו, והוא ייהפך באחת לשממה!

יש להוסיף ולהמתיק בזה את הדברים. כתוב בתורה (דברים יז, ו): "על פי שנים עדים או שלושה עדים יומת המת", ושואלת המשנה במסכת מכות (דף ה:): "אם מתקיימת העדות בשניים למה פרט הכתוב בשלושה". ופירש שם רבי עקיבא שהפסוק בא להחמיר על העד השלישי שאם נעשה לעד זומם הוא חב בעצמו בדיוק כמו השניים האחרים למרות שעדותו לא היתה נצרכת לחייב את הנידון.

הוסיף רבי עקיבא ואמר: "ואם כן ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה, על אחת כמה וכמה ישלם שכר לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה".

ומבואר מזה שמי שמשתתף בדבר מצוה על אף שהמצוה היתה מתקיימת בלעדיו, מכל מקום נחשב כשותף שוה בשוה עם מי שקיים את המצוה. ואם כל מי שמתפלל נחשב שהוא בעצמו מקיים את העולם על אף שגם אחרים התפללו - הדבר לא מגרע משכרו כלום וכאילו הוא קיים את העולם!

נפלא מאוד!

לְאַחַר הַתְּפִילָה "טוֹב לוֹ שֶׁנִּבְרָא!"

יש בנותן טעם להביא רעיון נפלא מהחתם סופר זצ"ל (תורת משה בראשית כא ועוד): ידוע מה שכתבו המפרשים בטעם שמברכים בברכות השחר "שלא עשני גוי" ולא "שעשני יהודי", משום דאיתא במסכת עירובין (דף יג:): "טוב לאדם שלא נברא משנברא", ואם כן כיצד יברך "שעשני יהודי"? ועל כן משתמשים בניסוח: "שלא עשני גוי".

אך לפי זה יש להקשות מדוע אנו אומרים בכל יום לאחר התפילה: "ברוך הוא אלוקינו שבראנו לכבודו", הרי "טוב לאדם שלא נברא משנברא"?

וביאר בזה החתם סופר זצ"ל: ברכת "שלא עשני גוי" אדם מברך מיד בקומו ממיטתו טרם התפילה ולכן טוב לו שלא נברא, אבל כאשר כבר קיבל עליו עול מלכות שמים בק"ש ועמד לפני קונו בשיח תפילתו, אז "טוב

סב תפילה דייליה

לו שנברא" ולכן הוא ראוי לומר: "ברוך הוא אלוקינו שבראנו לכבודו" - באופן חיובי!

עיקר בריאת האדם - בכדי שיתפלל!

אפשר להביא סמך לדבריו הקדושים: כבר עם בריאתו של האדם מצאנו שעיקר המטרה בכך היתה בכדי שידבר ויתפלל אל ה', כי הרי כתוב: "וייצר ה' אלוקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה" (בראשית ב, ז), ובתרגום אונקלוס: "נפש חיה - רוח ממללא". והיינו שמהות בריאתו של האדם הוא כח הדיבור שניתן לו.

ועם מי דיבר אדם הראשון, הרי לא היה אדם אחר בעולם מלבדו? על כרחך שהוא דיבר עם הקב"ה, כלומר הוא התפלל. ונמצא אם כן - אמר הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל: עיקר מה שנברא האדם הוא בכדי שידבר עם הקב"ה.

ולכן אמרו חז"ל במסכת בבא קמא (דף ג:) כי שם העצם של אדם הוא "מבעה" כלומר - מבקש ומתפלל!

גם גדולי האומה נזקקו לתפילות!

וראיתי בספר יראה ודעת (פ' מקץ) מאת הגאון רבי יהודה זאב סגל זצ"ל ראש ישיבת מנצ'סטר דברים מופלגים בחשיבות התפילה:

איתא במדרש תנחומא (פ' מקץ): "אין לך גדולה מן התפילה, שהרי משה נגזר עליו שלא ליכנס לארץ ולא לראותה, ועל שהרבה בתפילה כתיב בו (דברים לד, א): "ויראהו ה' את כל הארץ". וכן חזקיהו המלך התפלל, ובטלה הגזירה. ואף יעקב אבינו ע"ה, כששלח את בניו למצרים, התפלל עליהם, שנאמר (בראשית מג, יד): "ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש".

ויש להתבונן בזה הלוא משה רבינו ע"ה רעיא מהימנא, שעל ידו ניתנה תורה לישראל וכל זכויותיו לא הועילו לו, רק תפילתו היא שביטלה חלק מהגזירה. נמצא שההצלחה תלויה אך ורק בתפילה!

חזקיהו המלך הלוא היו לו זכויות עצומות. הוא הפיץ תורה בכל ישראל מן הקצה לקצה, וכדאיתא בחז"ל (מס' סנהדרין דף צד:): שבימיו לא היו תינוק או תינוקת שלא היו בקיאים בהלכות טומאה וטהרה, הוא דאג וטרח להעמיד את התורה על תילה, ועם כל זה, לא הספיקו לו זכויותיו בעת צרה אלא נצרך להוסיף עליהם תפילה על מנת להשיג את מבוקשו.

וכן יעקב אבינו ע"ה בחיר האבות שדמותו חקוקה בכסא הכבוד, נזקק אף הוא לתפילה כששלח את בניו למצרים.

ואם כן נעשה קל וחומר לעצמנו, אם אבות העולם לא הספיקו להם זכויותיהם העצומות והצטרכו לתפילה, אנו אזובי הקיר על אחת כמה וכמה שאין לנו לסמוך על התורה והמצוות שעשינו.

אין לנו תקוה אלא בתפילה!

בעקבתא דמשיחא עיקר העבודה - בתפילה!

על החשיבות המיוחדת של התפילה בפרט בזמנינו עמד כבר הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל בספרו שערים בתפילה (פרקי פתיחה) בשם הגאון רבי חיים ויטאל זצ"ל:

בדורות הראשונים של חכמי הגמרא היתה תורתם קבע ועיקר עבודתם, ועתה בעקבתא דמשיחא עיקר העבודה היא בתפילה.

הוא כתב שם להסביר זאת כך: כמו שעיקר עבודת היום המוטלת עלינו בראש השנה הוא מצות תקיעת שופר, ומי שמזלזל בקיומה ולומד תורה כל היום גם תורה אין לו, כן הדבר אצלנו בעבודתינו, עבודת היום יום שלנו - עבודת התפילה. ואף ש"תלמוד תורה כנגד כולם", העבודה המיוחדת לדורנו היא תפילה.

הגאון רבי משה וואלפסון שליט"א המשיל זאת לחולה אשר בתגבורת חליו איבד את תאבונו לאכול ונחלש מאוד. כאשר ביקר אצל הרופא הוא ציוה עליו לקחת רפואות שונות. ושאלהו האיש בתמיהה: וכי מה יועילו לי הרפואות בזמן שגופי נחלש וצריך אני לחם ובשר כדי לחזקו? השיב לו

סד תפילה דייליה

הרופא: הן אמת כי צריך אתה לבשר ולחם, אך לעת עתה שאבדת תאבונך אין ברירה אלא לקחת קודם הרפואות כדי להשיב לך התאבון, ואז כבר מעצמך תאכל לחם ובשר על מנת לחזק את גופך.

הנמשל: אכן נכון הדבר שלימוד התורה הוא עיקר מזון וחיות הנשמה, אבל כעת בעקבתא דמשיחא שנתקלקל תאבון האדם לתורה על כן צריכים להתעסק בעבודת התפילה שהיא רפואה להשיב לנפשו את החשק והרצון ללימוד התורה הקדושה.

נמצא אפוא שבימינו עלינו לעשות עסק גדול ועיקרי מהתפילות, וזה מה שיתן לנו להצליח במשך כל היום בכל מעשינו. וכמו שאמר הגאון רבי הירש ברוידא זצ"ל המדד לכל היום כולו הוא התפילה - כפי אופן תפילתנו כך ייראה אצלו כל היום!

"כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו" - גם במצות התפילה

ומאחר שנתבאר עד כמה חשובה היא התפילה ובפרט בימינו בדור עקבתא דמשיחא, נוכל להבין היטב מדוע כל כך קשה לו לאדם להתפלל כדבעי מתוך כוונה, שמחה והתלהבות.

הלוא איתא בגמרא במסכת סוכה (דף נב): "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו", ומובא בשם הגר"א זצ"ל דכן הוא במצוות, כל מצוה שהיא גדולה במעלתה וחשובה יותר מחברותיה - גם היצר הרע שלא לעשותה כדבעי גדול יותר. וכעין דברי הרמב"ן זצ"ל: "כל הקדוש מחבירו - חרב מחבירו!" ולכן מצינו שלמרות שתפילה היא מדברים העומדים ברומו של עולם מכל מקום רבים הם המזלזלים בה. על כן אנו מצידנו צריכים אדרבה - להתחזק בה ולהעניק לה את ערכה וחשיבותה הראויים לה.

אדם נשפע בזכות התפילות לפי ערכן אצלו!

ובאמת יש לדעת כי מי שאינו מכבד ומחשיב את התפילה, גם לא יוכל לקבל שום שפע טוב ממנה, כי שפע הטובה והברכה הנאצל אל האדם באמצעות התפילות הוא רק כפי השיעור שהוא מכבד ומעריך אותן, אבל מי שח"ו מזלזל בתפילותיו, לא יוכל להפיק מהן שום תועלת!

חשיבות התפילה סה

וכעין המובא במסכת ברכות (דף סב:): "כל המבזה את הבגדים סוף אינו נהנה מהם". וביאר בזה הגאון רבי יצחק בלזר זצ"ל בכוכבי אור שכל הסגולות אשר הקב"ה הטמין בבריאה מועילות דוקא למי שמחשיב אותן, אבל מי שמבזה אותן לא יוכל לקבל שום הנאה מהם בבחינת מידה כנגד מידה.

כך גם מי שמזלזל בתפילה ולא מחשיב ומעריך אותה כראוי, לא יוכל לקבל שום שפע ותועלת מכח תפילותיו!

נורא!

הכל תלוי בתפילה!

עתה נעמוד על כח התפילה, ונוכיח שהכל נפעל ונסבב רק באמצעותה.

המשגיח הגאון רבי שלמה וולבה זצ"ל היה אומר (עלי שור ח"ב עמ' שמח): העולם דומה לשעון אדיר המכיל בקרבו גלגלים רבים המניעים זה את זה עד שגם המחוגים נעים בעזרת קפיץ הנע מכח תנועת הגלגלים.

התפילה היא הקפיץ המניע את העולם!

נראה לנו כאילו כל מקרי העולם מתרחשים על פי סיבה ומסובב לפי מראה עינינו - האדם עני מפני שאינו מוכשר לדבר מה, הוא חולה בגלל תורשה או וירוס, הוא אינו מצליח בלימודו משום שאינו בעל כשרון וכן על זה הדרך.

אמנם האמת היא שאנחנו צריכים לדעת ולחוש כי הכל תלוי אך ורק ברצון ה' יתברך ולא בסיבות גשמיות. וזו מטרת עבודת התפילה - להרגיש שאנו מתרוממים למבט של למעלה מן הטבע ושבתפילות ניתן לפעול כל דבר ודבר!

לדידי קיים אמצעי אחד בלבד נגד כל המצוקות - להתפלל!

נציג שתי דוגמאות על מנת להמחיש לנו את הגישה הנכונה בזה.

פרנס ציבורי הגיע פעם להתייעץ עם מרן החזון איש זצ"ל בעניינים הנוגעים לכלל. אמר לו החזון איש זצ"ל: אף כי אשיב ממין השאלה, זאת

סו תפילה דיליה

מפני שדרכי לייעץ לכל איש על פי דרכו, מכל מקום לדידי קיים אמצעי אחד בלבד נגד כל המצוקות - להתפלל!

"כבר עשיתי מה שצריך לעשות, התפללתי עבורה"...

על רבינו החפץ חיים זצ"ל מסופר: בתו חלתה והבהילוה בעצם יום שבת קודש לבית החולים בוילנא רבתי. סיפר בעלה וחתנו - הגאון רבי מענדל זקס זצ"ל: הייתי כמובן מבולבל, חרד, נבוך ושבור לגמרי מהמצב שהתרגש עלינו בפתע פתאום. אולם חותני החפץ חיים זצ"ל התנהג באופן רגוע לחלוטין, כאילו לא קרה כלום, כביכול כאילו לא בתו היא זאת שהובהלה לבית החולים.

לא יכולתי להתאפק, נכנסתי אליו ואמרתי: "שווער, פייגא בבית חולים!!"

אני יודע, נענה לעומתי החפץ חיים זצ"ל בשקט ובשלווה, כבר עשיתי מה שצריך לעשות - התפללתי עבורה.

כמה נפלאה ועמוקה היא תשובתו זו של החפץ חיים זצ"ל - "כבר עשיתי מה שצריך לעשות, התפללתי עבורה!"

עלינו להחדיר בנפשנו ובתוכנו את הגישה הזו - הדבר היחיד שניתן לעשות בכל מצב שלא יהיה הוא רק דבר אחד - להתפלל!

מהות האדם נקבעת על פי תפילתו

וכשם שכל מקרי האדם באשר הם מסובבים מהתפילה, גם עצם מהותו ודרגתו תלויים באופן תפילותיו.

הגאון רבי שלמה מטיטשין זצ"ל רגיל היה לומר: אם תרצה לדעת מהי התנהגות איזה אדם במשך כל המעת לעת - אם זך איש פעלו או להיפך, תוכל להבחין זאת על ידי תפילתו. אם הוא מתפלל כראוי, זהו האות כי כל התנהגותו לטובה, מה שאין כן אם מזלזל בתפילתו בודאי מקיל ומזלזל הוא בכל עניני היהדות.

הוא אף הביא על כך רמז מהפסוק במשלי (כז, יט): "כמים הפנים לפנים

כן לב האדם לאדם" - כמו שהמים מראים לאדם את צורת פניו, כן "לב האדם" הרומז על תפילה. "עבודה שבלב זו תפילה" - מראה את צורתו הרוחנית של האדם!

בן תורה ניכר בתפילתו

ומובא גם בשם המשגיח רבי ירוחם ממיר זצ"ל: כשם שבעלמא אם חפצים לעמוד על מוצאו של אדם הנראה בחוצות, ניתן לבדוק זאת על פי צורת לבושו ואופן דיבורו, ועל ידי כך יכולים לדעת אם עלה מאמריקה, מאירופה או ממקום אחר - כך אם הנך רוצה לדעת מיהו בן תורה ומי אינו, על אף ששניהם שוים במראה החיצוני שלהם, לשניהם יש כובע, חליפה וגם זקן. וכיצד איפוא נוכל להבחין ביניהם?

יש סימן ברור להבחין בזה - תתבונן בו כיצד הוא מתפלל ותדע אל נכון מיהו בן תורה אמיתי...

התפילה היא המפתח לתהות על קנקנו של אדם!

ומצינו סמך לדבר, הרי שלמה המלך ע"ה אמר (משלי כז, כא): "מצרף לכסף וכור לזהב ואיש לפי מהללו", ופירש רש"י זצ"ל לפי פשוטו: "מצרף - כלי עשוי לצרוף כסף, והכור עשוי לבחון זהב, ואיש נצרף ומתחשב לפי מהללו, כלומר על ידי שהבריות מהללות אותו במעשיו הטובים נבחן לרבים אם טוב הוא אם רע".

אך בספר חרדים (פרק סו אות ג) פירש: "ואיש לפי מהללו" - כלומר לפי כוונתו בתפילתו דהיינו מהללו - אם הוא חושב בה מחשבות חיצוניות אות הדבר שהוא כסף מלא סיגים ולא יטהר לבבו רחוק הוא, לכן ישתדל באומץ להתרחק מהקליפות ולהיטהר ולהדבק ביוצרו יתברך.

ומרן הרב חיד"א זצ"ל (דבש לפי מערכת ת' אות כ"ה) שהביאו הפטיר על כך משפט נוקב: "ועל זה ידו כל הדווים!"

"אדם גדול? האם רואים בתפילות שהוא אדם גדול?!"

ואכן זו היתה דרכם של גדולי ישראל זצ"ל לבחון מהי מהותו של אדם. מסופר שפעם הגיעו לאדמו"ר מסאטמאר זצ"ל ואמרו לו על רב אחד

סח _____ תפילה דיליה

בארה"ב שהוא "אדם גדול". האדמו"ר זצ"ל שלא הכירו ולא ידע ממנו כלל, נענה ואמר בלשון תימה: אדם גדול? האם רואים בתפילות שהוא אדם גדול?!

הוא ציטט על כך את לשון המדרש (ב"ר כ טו): "ותאמר אל העבד מי האיש הלזה", אמר רב הונא: צפתה שידו שטוחה בתפילה, אמרה אדם גדול הוא".

הרי שתפילה היא המדד האמיתי על מהותו של אדם.

הוראתו של מרן החזון איש זצ"ל

החזון איש זצ"ל נשאל פעם מפי אדם שחיפש שידוך לבתו, כיצד יוכל לברר את מידת יראת השמים של בחור מסויים.

אמר לו החזון איש זצ"ל תלכו לראות כיצד הוא מתפלל!

בספר תולדות יעקב (עמ' קיז) מובא מעשה שאירע בפגישה האחרונה טרם החתונה של בני זוג שהיו מאורסים זה לזה. מכיון שכבר שקיעת החמה התקרבה, שאלה הכלה את החתן האם כבר התפללת מנחה? החתן השיב בחיוב. הכלה הכירה בו שהוא משקר והוא עדיין לא התפלל...

המדוברת התלבטה רבות האם לבטל את השידוך, הלוא זמן הנישואין כבר נקבע וההזמנות נשלחו והכל מוכן. אך מרן החזון איש זצ"ל שנשאל על כך הורה ללא היסוס שתבטל את השידוך וה' ישלח לה שידוך טוב יותר, וכן הוה...

למדנו אם כן כי גדולי ישראל זצ"ל הבחינו במהותו של אדם על פי תפילותיו. וכן נוכחנו לדעת כי התפילה חשובה ויקרה בעיני ה' יתברך, והכל נסבב ונפעל באמצעותה.

יתן הקב"ה שנוכל להתחזק בזה בעזרה"ת ונכיר בחשיבות התפילה וכך נוכל להפיק ממנה תועלת, והבא להיטהר מסייעין אותו מן השמים.

צורת התפילה

פתח דבר:

את הדברים הבאים נייחד בעזתי לנושא של כיצד צריכה להיראות התפילה ומהי צורתה הנכונה.

נושא זה כולל בתוכו כמה חלקים: יש להתפלל כמונה מעות, כעומד לפני המלך, הריכוז בתפילה ועוד כמה פרטים שנבארם בעזתי אחד לאחד.

"כמונה מעות" - כיצד מונים מעות?

מובא בספרים שראוי להתפלל כאילו היה "מונה מעות", ויש לעמוד על ההגדרה "כמונה מעות" מהי בדיוק, ומצינו בזה כמה אופנים.

הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל נשאל: נאמר שצריך להתפלל כמונה מעות, והרי מצינו חלפני כספים אשר מונים מעות במהירות ובזריזות עצומה.

ענה הגרי"ש אלישיב זצ"ל: "אכן לא כתוב שצריך להאריך בתפילה דווקא, אלא הכוונה היא כמו אותו מונה מעות, אשר כל מטבע יקרה בעיניו והוא חס בספירתו שאף אחת מהן לא תלך לאיבוד, כך גם יש להתייחס לכל תיבה שהוא מוציא מפיו - להעניק לה את החשיבות הראויה".

"תפילה לא חוטפים!"

בוא וראה עד היכן הדברים מגיעים, כאשר שאלו פעם את רבינו הגרי"ש זצ"ל, אם אדם מבחין שבעוד זמן קצר מגיע סוף זמן תפילה, ועל כן רוצה

ע תפילה די ליה

לדלג פסוקי דזמרה, ולומר רק את קריאת שמע וברכותיה וכן לחטוף תפילת שמונה עשרה בכדי שיספיק קודם הזמן - האם ראוי לעשות כן או לא.

ענה רבינו הגרי"ש אלישיב זצ"ל: "תפילה לא חוטפים!" אם הוא אינו יכול להתפלל כדבעי, עדיף שישלים תפילתו במנחה, כי תפילה במהירות בלי כוונה לא חשיבא מידי, ועל כן מוטב שיתפלל תפילת תשלומין בכוונה.

מי ש"חוטף" תפילה ולא מתבונן בה כראוי, תפילתו חסרה את מהותה!

ידוע פירושו של האדמו"ר מקוצק זצ"ל על הפסוק (בראשית לב, יד): "ויקח מן הבא בידו מנחה לעשיו אחיו" - אדם שחוטף תפילה או ברכה "מן הבא בידו" - בלא ישוב הדעת ומבלי הכנה מוקדמת, הרי זה בבחינת מנחה לסטרא אחרא רח"ל.

לכן חובה עלינו לדקדק שתפילתנו תהיה כאותו מונה מעות העושה את מלאכתו בדקדוק רב, והוא גם מתענג ממנה.

"אנו כבר כמעט שכחנו מהי תפילה"

הגאון רבי שמואל בירנבוים זצ"ל ראש ישיבת מיר היה מעורר: אנו כבר כמעט שכחנו מהי תפילה, הלוא כל מי שביכולתו להתפלל כשליח ציבור במהירות רבה יותר, זהו ה"בעל תפילה" המעולה יותר בעינינו...

אך האמת היא שתפילת "אהבה רבה" למשל, עליה להימשך לכל הפחות חמש דקות, ראוי היה לנו להתבונן במעשי הגדולים כיצד הם היו עומדים בתפילתם לפני ה' בבקשה בכייה ותחינה על הדעת והיאך הרגישו בחוש כי הם מוכרחים להתחנן לפניו בכדי לזכות לדעה בינה והשכל.

זהו מכוון אחד ב"כמונה מעות" - על התפילה להיאמר במתינות ובנעימות כמי שמונה את מעותיו.

"כמונה מעות" בכדי לא לטעות בסכום...

עוד בחינה של "כמונה מעות" - הנכנס לחנות על מנת לקנות דבר מה, כאשר הוא משלם על המוצר בקופה, מקפיד הינו למנות טוב את מעותיו

בכדי לשלם את הסכום המדוייק ולא לתת בטעות יותר. כל שכן כאשר הוא מונה את העודף, הרי זה בדקדוק גדול שהוא לא קיבל פחות מדי. וכן הוא בודק שהשטרות אינן קרועים, מזוייפים וכדומה.

ואם כן אמורה להיראות התפילה, מתוך דקדוק גדול באמירתה - לא לבלוע בה מילים פה ושם, אלא להקפיד לבטא כל מילה כצורתה.

וכמו שאמר הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל: ישנה חשיבות מיוחדת בעצם אמירת מילות התפילה אפילו כשהן נאמרות ללא כוונה! אבל לדאבוננו לא תמיד המילים נאמרות כפי שצריך, המילים נבלעות, ההברות לא מבוטאות כדבעי ושם ה' לא נהגה כהלכתו.

עלינו לדעת שמילות התפילה הן "פצצות" בעלות עוצמה!

להמחיש את הדברים ניתן לעשות שימוש בדימוי הבא: הרוצה לחייג למכשיר הטלפון של אי מי, הגם שרוב רובם של הספרות יהיו באופן ובסדר הנכון, אם רק ישנו שינוי ולו הקטן ביותר - שלוש במקום ארבע וכדומה, הוא לא יצור קשר עם הנמען אלא עם אדם אחר בקצה השני של הארץ...

או אפשר לדמות לאותו אדם המבצע העברה בנקאית, אם מספר אחד של בעל החשבון לא יהיה מדויק, הכסף לא יגיע לחשבון הנכון!

כמו כן היא התפילה, אם לא מבטאים את מילותיה בצורה הנכונה היא עלולה שלא לעלות לרצון למקומה המיועד לה...

מהנהגתם של הגאונים הגר"מ שפירא והגר"ש וואזנר זצ"ל

הגאון רבי שמואל וואזנר זצ"ל העיד על רבו הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל שהיה מקפיד מאוד על התפילה שתיאמר כתיקונה, בחיתוך האותיות והתיבות כדת וכדין, ואם היה רואה תלמיד בישיבה ששפתותיו לא היו נעות כראוי, היה נוזף בו.

הגר"ש וואזנר זצ"ל עצמו כאשר נשאל כיצד הוא פועל ישועות, ענה: אני מתפלל אליו יתברך שישלח רפואה שלימה לפלוני בן פלוני ואני נענה מן השמים.

עב תפילה דייליה

שאלו אותו תלמידיו: רבי, מדוע אנחנו לא נענים? אנו לא מתפללים?
נענה רבינו בעל השבט הלוי זצ"ל ואמר: אילו הייתם מתפללים כדבעי
מילה במילה במתינות ומעומק הלב - גם אתם הייתם נענים מן השמים.

זו היא בחינה נוספת של "כמונה מעות"!

תפילה - כעומד לפני המלך

חלק חשוב ומרכזי בצורת התפילה: בעת שאדם מתפלל עליו להרגיש
שעומד ממש לפני המלך, לחוש במציאותו ובכך שהינו מדבר אליו ממש.

וכך הוא לשון הרמח"ל זצ"ל בספרו מסילת ישרים (פרק יט): "צריך האדם
לחשוב בעודו מתפלל כי לפני מלך מלכי המלכים הוא מתפלל, והוא מה
שהזהיר התנא (מס' ברכות דף כח:): "וכשאתה מתפלל דע לפני מי אתה מתפלל".

ממשיך הרמח"ל זצ"ל ואומר שכדי להגיע להרגשה זו יש להתבונן רבות,
וז"ל: "ותראה כי זה הוא היותר קשה שיצטיר בלב האדם ציור אמיתי,
יען אין החוש עוזר לזה כלל. אמנם מי שהוא בעל שכל נכון, במעט
התבוננות ושימת לב, יוכל לקבוע בלבו אמיתת הדבר, איך הוא בא ונושא
ונותן ממש עמו יתברך, ולפניו הוא מתחנן ומאתו הוא מבקש, והוא יתברך
שמו מאזין לו מקשיב לדבריו כאשר ידבר איש אל רעהו ורעהו מקשיב
ושומע אליו".

כל הברכות בלשון נוכח - "ברוך אתה"

ואף אמנם שאין זה מעבודות הקלות שבמקדש, אבל באמצעות
התבוננות מתמדת, ההרגל ייהפך לטבע לחשוב ולהרגיש כיצד עומדים אנו
ממש לפניו יתברך.

ויש להקדיש לכך שימת לב והתבוננות, הלוא בכל ברכה וברכה אנו
מתפללים בלשון נוכח "ברוך אתה" "מודים אנחנו לך" וכו', וכבר מהרגע
שאנו פותחים את העיניים אנו אומרים "מודה אני לפניך", ומי שיתבונן
רק בזה, יקנה עם הזמן הרגשה - שהוא עומד ומדבר ממש לפניו יתברך.

תפילה - דיבור עם הקב"ה כדבר איש אל רעהו...

מסופר על אחד הגדולים זצ"ל שאחת מבנותיו עמדה בזוית החדר והתפללה. לאחר שפסעה את שלושת פסיעות של "עושה שלום" - פנה אליה אביה זצ"ל ושאל: "הגידי לי, עם מי דיברת?"
"לא דיברתי עם אף אחד", השיבה הבת.
שוב שאלה אביה זצ"ל: "אבל עם מי דברת?"
חזרה הבת ואמרה: "אבא! לא דיברתי עם אף אחד, רק התפללתי"!
כלומר זאת על המתפלל להרגיש - התפללתי, פירוש הדבר שדברתי עם הבורא יתברך!

עמידה בתפילה - מציאות של קרבת אלוקים

בספר הארת דרך הביא בשמו של הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל דבר נפלא:

"הנה מצות התפילה מתקיימת על ידי יצירת המצב של "קרבת אלוקים". ורואים אנו דבר זה מכמה הלכות בדיני התפילה. כל זמן שלא עקר את רגליו הרי הוא כעומד באמצע התפילה לכמה דברים, ולשון הפוסקים בזה שעדיין עומד לפני המלך מיקרי. והלא ברי הוא כי לאחר שפסק פומיה מתפילה נגמרה מצוותו, ובכל זאת הרי הוא עומד לפני המלך עדיין, ובוודאי שלא יצויר בכהאי גוונא בשאר מצוות (למשל מי שיסיים תקיעתו בשופר וימשיך לאחזו בידו - אין בכך כלום).

והיינו כמבואר לעיל דקרבת אלוקים בשאר מצוות, בקיומן היא גנוזה, מה שאין כן בתפילה דהויא מצד עצמה מעשה של קרבת אלוקים, ועל כן צריכים אנו לפעולה מיוחדת כגון עקירת הרגליים, לבטל מצב זה של קרבת אלוקים הנוצר על ידי מעשה התפילה. ובדברי חכמים נקרא דבר זה בלשון "נפטר מרבו", עכ"ל.

הרי לנו שפעולה זו של הצמדת שתי הרגליים יחדיו, דבר עמוק גנוז בה. אין ספק שאילו היינו מתבוננים בדבר זה כראוי, התפילות שלנו היו נראות אחרת לגמרי!

עד תפילה דיליה

מהנהגתו של החפץ חיים זצ"ל

זו היתה ההרגשה שמתוכה ניגשו גדולי ישראל לתפילתם - הם ידעו שעומדים הינם לפני מלכו של עולם, ודיברו אליו כמדבר איש אל רעהו. וכדי שנוכל להמחיש זאת היטב, ראינו לנכון להביא כמה דוגמאות מצורת תפילתם של גדולי ישראל.

העיד הגאון רבי מנדל זאקס זצ"ל על חותנו רבינו החפץ חיים זצ"ל כלשונו במכתבו: "היה מדבר להקב"ה כאשר ידבר איש אל רעהו, וכמה פעמים גם באידיש, וכן שמעתי שהיה אומר, רבונו של עולם! אתה שומע כמה פעמים את תפילתי, גם היום תקבל את תפילתי".

"כולם התפללו מלבד הזקן שדיבר עם מישהו"...

מסופר על הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל בתקופת היותו בישיבת "כנסת חזקיהו" בזכרון יעקב: יום אחד נכנס איכר מבני המקום לישיבה בשעת התפילה.

משנשאל אחר כך כיצד התרשם מהישיבה הוא אמר: ראיתי את כולם מתפללים חוץ מאדם אחד - יהודי זקן שעמד במזרח ליד ארון הקודש שהיה מדבר עם מישהו...

היהודי הזקן לא היה אלא הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל, אשר ממש דיבר עם הקב"ה! את ההבדל הרגיש אפילו אותו אדם פשוט!

"שתולים בבית ה', בחצרות אלוקינו יפריחו"...

וכך היתה נראית תפילתו של המהרי"ל דיסקין זצ"ל: הוא עמד ישר וזקוף כעומד לפני המלך, רק שפתיו נעות וקולו לא ישמע.

פעם אחת נכנס אדם לבית מדרשו והתהלך באמצע התפילה אנה ואנה. אחר התפילה העיר לו המהרי"ל דיסקין זצ"ל: בשעת התפילה צריכים לעמוד יציב ולא לנוע ימין ושמאל, צריכים להיות "שתולים בבית ה'", ומי שיש לו צורך להסתובב ולהתהלך, יש לו עצה אחת - "בחצרות אלוקינו יפריחו" - ייצא נא לחצר בית הכנסת ושם יוכל להסתובב הלך ושוב כאוות נפשו...

צורת התפילה עה

מדוע פרץ הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל בבכי ב"ברכת אבות"?
ידוע על הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל: כאשר התפלל כל הסובבים
ראו בחוש מהו "כעומד לפני המלך". כאשר עבר לפני העמוד והתחיל את
חזרת הש"ץ היה תמיד פורץ בבכי, וברכת אבות נאמרה מפיו בקול מלא
רגש ובדמעות.

כאשר נשאל מה פשר הבכי דוקא בברכת אבות, אמר כי בעל היערות
דבש זצ"ל כותב שהטעם שמשתמשים בפסוק "ד' שפתי תפתח" לפני
התפילה הוא, כי כאשר האדם מתבונן לפני מי הוא עומד, הוא אמור להיות
ערל שפתיים, ולכן מתחננים ומבקשים מהקב"ה "שפתי תפתח".

ולכן - המשיך ואמר - כאשר אני נעמד להתחיל ברכה ראשונה, אני
שוכח מכל מה שיש לי - אין לי ישיבה, ואין לי תלמידים, לא אשה ולא
ילדים, לא תורה ולא בית, אין לי כלום וכל כולי נתון לרחמי השי"ת, אליו
אני ניגש לעמוד בתפילה, הכיצד לא אפרוץ בבכי?

זהו מעט מזעיר מהעובדות הרבות מתוך חייהם של גדולי ישראל, כיצד
הם עמדו להתפלל מתוך הרגשה שעומדים הם לדבר איתו יתברך ממש
כדבר איש אל רעהו.

כאשר אנו מתפללים - אנו מתפללים!

ישנה הנהגה נוספת אשר גם היא חלק מצורת התפילה - הידיעה שכאשר
אנו מתפללים - אנו מתפללים!

עלינו להיות שקועים לגמרי בתפילה בלי התעניינות בדברים מן הצד
על דא ועל הא, במה שקורה בעולם, כל ההויה שלנו עליה להיות מוקדשת
לתפילה עצמה.

כשאני אוכל - כל העולם מת...

מספרים על עשיר מופלג אך קמצן גדול, וכל אורח שנשלח אליו על
ידי הגבאי לסעודת שבת, היה יוצא רעב כלעומת שבא. מה היה דרכו של
אותו עשיר? כשהיה מיסב עם האורח והגישו לפניו סעודה דשינה, נהג

עו תפילה דיליה

לשאול את האורח שאלות רבות בעת האוכל על מנת שהעני האורח יצטרך לענות לו, וכך יעבור הזמן ויסלקו ממנו את המנה עוד טרם שהספיק לטעום ממנה...

והנה הזדמן אצלו מאת הגבאי עני ליצן ידוע, הגבאי סיפר לו על דרכו של העשיר, העני החליט בלבו שהוא כבר ילמד אותו לקח...

בסעודה פנה אליו העשיר: "מאיזו עיר אתה?" "מלייפציג" - ענה לו העני. העשיר התלהב ואמר: אני גרתי שם בעבר! האם אתה מכיר את פלוני? האורח השיב: כן... הוא מת! העשיר הנדהם קם ממקומו ורץ למטבח לספר לאשתו, ובינתיים גמר האורח את כל המנה...

כאשר הגיעה המנה השניה - שאל אותו העשיר: "האם אתה מכיר את אלמוני?" שוב השיב לו האורח העני: "בודאי! הוא חבר שלי! אבל גם הוא מת..." העשיר נכנס להלם ורץ שוב בכדי לספר לאשתו את הבשורות הקשות, בינתיים האורח אכל את המנה הדשנה... וכך היה בכל מנה ומנה: העשיר שואל על פלוני - והאורח משיב שהוא מת...

עד שבסופו של דבר שאל העשיר: "תגייד לי, מה קורה פה? כל אנשי לייפציג מתו?" ואילו האורח ניקה את שפמו משאריות האוכל וענה: "כשאני אוכל - כל העולם מת!"

הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל היה מספר מעשה זה בהתפעלות ואומר: כמה מוסר ניתן ללמוד מכך לעבודת ה'!

"כשאני לומד - כל העולם מת!" "כשאני מתפלל או אומר ברכה - כל העולם מת!"

זו תמצית ההגדרה של תלמיד חכם: כשאתה נכנס לשיבה או לכולל - כל העולם מת! התחלת לברך אשר יצר - אל תזדרז ואל תתעסק בשום דבר... כל העולם מת! וקל וחומר כאשר אתה מתפלל - כל העולם מת! אל תביט על שום דבר ואל תברח טרם גמר התפילה, כי כל עוד אינך גומר את התפילה מתוך ישוב הדעת ובשלימות הראויה - כל העולם מת!

נפלא מאוד!

כלל ישראל "נועלים" עצמם בבתי כנסיות כדי להתפלל!

מצאתי בסייעתא דשמיא סימוכים ליסוד זה מדברי הגר"א זצ"ל: על הפסוק בשיר השירים (שה"ש ז, ב): "מה יפו פעמך בנעלים" מפרש הגר"א זצ"ל דקאי אבתי כנסיות, בהם בני ישראל "נועלים" את עצמם על מנת להתפלל את התפילות שתקנו האבות הקדושים.

ומבואר מדבריו זצ"ל שזהו עיקר ענין בית הכנסת - לנעול עצמו בעת התפילה מבלי להיות מחובר להתרחשויות והאירועים מבחוץ ומבלי להתעניין בהוויות העולם, וכך יוכל להכניס את כל כולו לריכוז גמור רק בתפילה.

כאן המקום לעורר את מה שרגיל לומר מרן הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א: אם אדם מחזיק ברשותו טלפון סלולרי שאינו מכובה, אין בו את הסגולה של שמירת התורה, כי החומה של התורה המגינה עליו נפרצת בעצם העובדה שהוא נמצא בהישג כל, על אף שהוא נמצא בתוככי בית הכנסת פנימה.

"בא אתה וכל ביתך אל התיבה"

כעין זה ראיתי מובא בשם הבעל שם טוב זצ"ל על הפסוק (בראשית ז, א): "בא אתה וכל ביתך אל התיבה" - הדבר רומז על תפילה שעל המתפלל להיכנס כל כולו אל תוך התיבות של התורה והתפילה, וישכח ויסיח את דעתו מכל שאר מילי דעלמא...

התפילה איננה משא - היא חלק מהמהות!

ונראה להעמיד בענין זה עוד נקודה נפלאה.

איתא במשנה במסכת ברכות (דף כ:): "ר"א אומר העושה תפילתו קבע אין תפילתו תחנונים". ובגמרא (שם דף כט:): "מאי קבע, אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי אושעיא: כל שתפילתו דומה עליו כמשוי".

בביאור הדברים כותב הגאון רבי אליקים שלעזינגר שליט"א (בית אב פ' שלח לך) כי יש לפרש שעל גוף גדר התפילה נאמרו הדברים, "משא" היינו דבר שמחוץ האדם שנושא אותו בידיו או על כתפו אבל אבריו של האדם

עח _____ תפילה דיליה

אינם נחשבים לו כ"משא" כי הם עצמו של האדם, והרי נאמר בתהלים "ואני תפילה", היינו שהאדם בעצמו הוא תפילה, וכן מצינו שהאדם נקרא "מבעה" - מתפלל.

ועל פי זה המשנה באה ללמדנו מהי צורת התפילה, שעליה להפוך להיות כמו אבר מאברינו ולא כדבר חיצוני - משא אותו אנו נושאים על גבנו.

כי מי שהתפילה עליו כמשא אין תפילתו תחנונים!

שקיעותו הנוראה של החזון איש זצ"ל בתפילה

ניתן ללמוד את הדברים מתוך עובדא דהוה אצל מרן החזון איש זצ"ל, וכך סיפר הגר"מ בן שם שליט"א:

בתקופה שזכיתי להתפלל במנין של החזון איש זצ"ל, אירע פעם שאדם חסר דעת נכנס לבית הכנסת באמצע תפילת שמונה עשרה כשמקלו בידו, והתחיל להכות באנשים. מפאת חשש סכנה כל מי ששהה שם נס מן המקום באמצע תפילת שמו"ע, ורק החזון איש זצ"ל נותר לעמוד על משמרתו, שקוע בתפילתו בלי שידע וחש דבר מהמתרחש סביבו.

"תפילה צריכה קול!"

עוד נדבך חשוב עליו יש לעורר באופן וצורת התפילה, וכך הונהג מאז ומקדם בעולם הישיבות שהתפילה זקוקה לקול ולא בלחשה. ואם שיש דיון גדול בזה בדברי הפוסקים ויש ראיות לכאן ולכאן, אמנם אנו לא באנו בזה ח"ו להכריע כאחד הצדדים אלא להביא מקור למנהג בני הישיבות, ועל סמך דברי הפוסקים שיישבו זאת למרות שמצינו בכמה מקורות שאין להרים הקול בתפילה כי הרי הקב"ה שומע גם בלחש.

אך כבר אמר הגאון רבי משה ואלפסאן שליט"א: הטעם שאנו צועקים בתפילה הוא לא כדי שה' ישמע אלא כדי שאנו נשמע, לפי שהקול מעורר הכונה.

וכמובן חובה לציין שאין הדברים אמורים בצעקות גדולות ומשונות אלא על הרמת קול הרגיל והנהוג, וד"ל.

"כוונת רוממות הקול בתפילות" - דברי הרמב"ן זצ"ל

ומצינו מקור נאמן להנהגה זו בדברי אחד מהראשונים זצ"ל.

הרמב"ן זצ"ל כותב בפרשת בא (שמות יג, טז) דברים מפורשים וז"ל: "וכוונת רוממות הקול בתפילות וכוונת בתי כנסיות וזכות תפילת הרבים, זהו שיהיה לבני אדם מקום יתקבצו ויודו לאל שבראם והמציאם ויפרסמו זה ויאמרו לפניו בריותך אנחנו, וזו כוונתם במה שאמרו ז"ל (ירושלמי תענית פ"ב ה"א) "ויקראו אל אלוקים בחזקה" (יונה ג, ח) מכאן אתה למד שתפילה צריכה קול".

דברים אלו של הרמב"ן זצ"ל הובאו להלכה, עיין בכף החיים (סי' קא) שהביא בשם אליהו רבא וז"ל: "נוהגים בכל אלו הארצות בפיוטים וכיוצא בהם שמגביהים קולם וצועקים בקול רם עד שהנכרים מלעיגים על זה. ונצטערתי מימי לדעת מאין בא זה המנהג כי מנהגם של ישראל תורה היא, עד שהאיר ה' את עיני וראיתי ברמב"ן סוף פרשת בא שכתב בזה"ל: וכוונת רוממות הקול בתפילה וכו' כמשרז"ל ויקראו אל אלוקים בחזקה וכו' והיינו חוץ מתפילת שמונה עשרה", עכ"ל.

מבואר אם כן שהמנהג היה נפוץ לצעוק בקול גדול בתפילות, מלבד בתפילת הלחש.

יש להתפלל ב"כל כוחו"!

וראיתי עוד כי הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל כותב בספרו תפארת יהונתן, שיש לומר את כל השירות והתשבחות בכל כוחו על דרך שאומרים אמן יהא שמיה רבא. והרי שם מביא מרן הבית יוסף זצ"ל (סי' נו) ב' שיטות בראשונים מה הכוונה "בכל כוחו" - רש"י זצ"ל סובר דהיינו בכל כוונתו, אך התוס' זצ"ל כתבו בכל כוחו ממש - היינו בקול רם. וכתב מרן הבית יוסף זצ"ל דיש להחמיר כדברי שניהם ולומר בכל כוחו ממש.

אמנם כבר כתבו הפוסקים שאין לו לעשות קולות גדולים עד שיתלוצצו ממנו בני אדם, אך צריך לומר בקול רם. וכן כתב בזוהר הקדוש (עי' ב"י שם) שצריכים להתפלל בכל כוחו ממש.

פ תפילה די ליה

ונראה אם כן שמה שנהגו להרים את הקול בתפילות זה אינו בכדי שהקב"ה ישמע כי הרי הקב"ה שומע גם בלחש, אלא על מנת לעורר את עצמנו לכוון כראוי וכיאות.

"אם כואב - צועקים!"

ניתן להאיר נושא זה של הרמת קול בתפילה מזוית נוספת.

הגאון רבי אהרן הגדול מקארלין זצ"ל דר בעיר של מתנגדים, התנגדותם גברה במיוחד בשל העובדה שהוא מתפלל בבית מדרשו עם אנשי שלומו בקול רעש גדול. כמה רבנים נועדו ושלחו לקרוא לו בכדי להבין מדוע הוא עושה זאת.

כאשר נכנס הרה"ק זצ"ל אליהם, פנה לאחד הרבנים ששמו היה ר' אברהם, ואמר לו: שלום עליכם אברמ'ל מה שלומכם?! חרה הדבר לאותו רב, והוא צעק עליו: היאך תעיז פניך לדבר אלי כך, וכי חברך אני?

ענה לו הרה"ק מקארלין זצ"ל הן אמת כי הצדק בדבריך, אבל למה לך לצעוק, הרי נאה לך שתדבר כל דבריך בנחת. ענה אותו רב כי הדבר נגע ללבו ביותר.

נענה על זה הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זצ"ל ואמר לו: ישמעו אזניך מה שפיק מדבר, אם הדבר נוגע ללב ביותר אי אפשר להחריש מלצעוק, ואם כן למה לא תבין הטעם שהחסידיים צועקים בתפילתם, הרי דברי התפילה נוגעים אל לבם וכיצד יוכלו להחריש...

הצעקה בעת צרה מועלת!

והנה מצינו בזה מקרא כתוב (דברים כו, ז): "וישמע ה' את קולנו" - "וישמע את תפילתנו" לא נאמר, אלא "וישמע ה' את קולנו" - ללמדנו שצריכים לצעוק בקול בעת צרה, וכך עונה ה' יתברך תיכף ומיד.

והוסיף על זה החפץ חיים זצ"ל ואמר: אף כי לפעמים עונה השי"ת רק לאחר משך איזה ימים ואפילו לכמה שנים, בכל זאת הצעקה בקול מועלת!

מבואר מכל זה כי יש צורך בהרמת קול בתפילה - הן בכדי להגביר את הכוונה והן מפני שהצעקה יפה לקריעת גזר הדין, וזהו חלק מצורת התפילה.

בקשה - באופן ברור ומפורט!

נסיים פרט נוסף בצורת התפילה אשר כמדומני אינו מפורסם דיו. כידוע, הקב"ה חוקר לבות וכליות ויודע כל מחשבות האדם, אשר על כן אנשים רבים אומרים לפי תומם: "מדוע להתפלל באופן כה ברור ובצורה מפורטת על כל משאלותיי, הלוא הקב"ה בוחן כליות ולב ויודע כל המחשבות ובודאי שהוא יודע מה שאני רוצה..."

אמנם מחשבה כזו בטעות יסודה כי כפי שהיה אומר הסבא מקלם זצ"ל: אף על פי שלפניו יתברך הכל גלוי וידוע ואף באופן נשגב יותר מאשר למבקש בעצמו, מכל מקום צורת התפילה היא לפרט את כל העניינים בפירוט גמור.

ודבר זה נלמד ממה שאמר משה רבינו ע"ה (במדבר כז, טז - יז) אשר לפני הסתלקותו התפלל וביקש מהקב"ה: "יפקוד ה' אלוקי הרוחות לכל בשר איש על העדה, אשר יצא לפניו ואשר יבוא לפניו ואשר יוציאם, ואשר יביאם", והוסיף עוד ואמר: "ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה". ולכאורה יש להתבונן בזה תוספת זו למה, הרי כבר ביאר היטב אשר יצא ויבוא ואשר יוציאם ויביאם, ומה יש להוסיף עוד "כצאן אשר אין להם רועה", האם עליו להמחיש לקב"ה את הדברים באמצעות משל?

אלא מכאן לומדים - אמר הסבא מקלם זצ"ל: דרך התפילה היא לפרט את כל העניינים בפירוט גמור.

ובעצם כך כבר פוסק המשנ"ב זצ"ל להלכה (סי' קיט ס"ק ב'), וז"ל: "עייין פר"ח דמייתי מזהר הקדוש פרשת וישלח הצילני נא וכו', דבתפילה בעי לפרושי מילי כדקא יאות".

שתהיה תפילתו מפורשת - תנאי לקבלת התפילה

וראיתי שכן כתב האור החיים הקדוש זצ"ל בריש פרשת ואתחנן (דברים ג, כג) וזת"ד: "התנאים הצריכין לקבלת תפילה. שתהיה תפילתו מפורשת

פב תפילה דיליה

ולא תהיה סובלת פירוש בלתי הגון, וכמעשה שהובא במדרש (אסתר רבה ז, כב), עכת"ד.

ונביא את המעשה המובא במדרש: אדם היה מהלך בדרך והתייגע מאוד, אמר: הלואי שהיה לי חמור אחד. עבר שם רומאי אחד שילדה אתונו חמור קטן, ואמר לו אותו גוי - שא החמור על כתיפך! אמר אותו יהודי - אכן נשמעה תפילתי אבל אני שאלתי שלא כהוגן, שהייתי צריך לבאר בקשתי ולומר - הלואי שהיה לי חמור אחד לרכב עליו.

וכעין זה כתב בספר חסידים (סי' תשפט) "אדם ששמע שבאו עליו בני עיר פלונית לעשות לו רעה, אל יאמר: רבון העולמים הושיעני מאנשי אותה העיר, אלא מאותם ומכל צוררים, שמא אחרים עמהן. שנאמר (במדבר כא, ב): "אם נתון תתן את העם הזה בידי" שהיו מסתפקים אם כנענים הם או עמלקים ואמרו בסתם את העם הזה".

זה התקבלה תפילתו וזה החמיר מצבו - מדוע?

בספר להעיר להורות ולהשכיל הביא את המעשה הבא:

שני אנשים שהיו דחוקים במזונותיהם באו לפני החזו"א זצ"ל לתנות את צרתם. הוא השיב להם שיתפללו ויבקשו על כך מן השמים. כעבור זמן, האחד הצליח בפרנסתו, והשני נשאר עני ומרוד למרות שהתייגע אף יותר במלאכתו.

אחר כך התברר שהאחד התפלל אל ה' שיזמין לו פרנסה בריוח, והשני ביקש ממנו שתהיה לו עבודה, וה' שמע לתפילת שניהם...

הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א: "שלא יהיה כלום"

וכן ראיתי בענין זה מעשה: אחד בא קמיה דהגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א ואמר לו שערכו לו בדיקות רפואיות שנועדו לברר אם יש בגופו ממצאים מדאיגים, על כן מבקש הוא מהרב שליט"א שיברך אותו: "שלא ימצאו כלום בבדיקות"...

"לא כך מבקשים" - תיקן רבינו שליט"א את נוסח דבריו, "לא טוב לבקש שלא ימצאו - הרי אם יש משהו רע חלילה צריך למצוא אותו! אלא נברך שלא יהיה כלום!"

"תהיינה אזניך קשובות" - הקב"ה מקשיב לנאמר!

ויש שפירשו כך את כוונת הפסוק בתהלים (קל, ב): "תהיינה אזניך קשובות לקול תחנוני" - יש כאן הדגשה שהקב"ה כביכול שומע, והכוונה בזה היא שכמו שהאוזן שומעת רק את המילות המדוברות, כמו כן הקב"ה שומע תפילתנו אם מתפללים ופורטים לפניו את כל משאלותינו.

נתבאר לנו אפוא מהי צורת התפילה הראויה, להתפלל כמונה מעות וכעומד לפני המלך, להיות שקוע כל כולו בתפילתו, ושהתפילה תינשא בקול ובאופן ברור ומפורט.

”אין לנו על מי להישען” - יסוד התפילה פה _____

”אין לנו על מי להישען” יסוד התפילה

פתח דבר:

מעיקרי התפילה הוא שעלינו להכיר כי רק הקב"ה בכוחו לעזור ולהושיע, וככל שנחדיר בלבבנו הכרה זו כך תעשה תפילתנו יותר פירות.

וזאת משום שהמחיצה העיקרית בין האדם ובין בוראו היא הרגשות הישות של האדם, תחושת ה"כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה" - אני עושה, אני פועל, אני מצליח ואני יכול, ואם כן מדוע אני צריך בכלל לפנות אל הבורא יתברך? אולי בכדי שיעזור לי קצת?!

בודאי שאם תשאל את אותו אדם מי הוא זה שפועל הכל הוא בודאי יגיד כי אין עוד מלבדו והוא מקוה שה' יעזור לו, אך בתחושת הלב אין הוא מרגיש שהפנייה אליו הכרחית כל כך, כי סוף כל סוף "אני מסדר את העניינים לבד".

זו הטעות הקריטית של כל מי שניגש להתפלל אליו יתברך עם הרגשה זו שהוא רק צריך ממנו "מעט עזרה וסיוע", אבל בעצם הוא יכול להסתדר לבד...

הקב"ה לא "עוזר", הוא עושה הכל!

עיקר מהות התפילה הוא הרגשה של ההיפך מזה - שנרגיש ונדע שאין אנחנו יכולים לסדר ולהצליח במאומה, ואין אנו מסוגלים להשיג שום דבר בלי עזרתו של הקב"ה.

פו תפילה דיליה

ועלינו לדעת שאין זה בגדר של "זה וזה גורם" כלומר שהוא עזר אבל גם אני עשיתי משהו אלא הכוונה - הוא עושה את הכל, מהתחלה ועד סוף!

"קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת"

כתוב בתהלים (קמה, יח): "קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת". ושאלו חז"ל במדרש רבה (ויקרא יז, א) "יכול לכל"? תלמוד לומר "לכל אשר יקראוהו באמת"!

מבואר כאן שישנה הבטחה מפורשת אשר לעולם לא תשוב ריקם, שהקב"ה קרוב לשמוע את תפילת האדם וקריאתו, אבל יש בזה תנאי אחד - שיקרא אליו "באמת"! ואם רק יקרא באמת מובטח לו שהקב"ה יענה לתפילתו.

השאלה היא מה נקרא "באמת"?

ופשוט הוא לכל בן דעת ש"תפילה באמת" אינה אלא כאשר ברור לאדם ללא שום ספק כי אין לו שום אמצעי לעזרה וסיוע מלבד פנייה בתפילה אל הבורא יתברך שיעזרהו וישיעהו, ואם קיימת במחשבתו של האדם רעיון אפשרי נוסף איך להשיג את מבוקשו חוץ מאשר על ידי תפילה - אין זו נקראת תפילה באמת!

מפני שבאופן זה הפנייה אל הבורא יתברך אינה מוחלטת אצלו אלא היא משמשת אצלו כאחד משאר מיני האמצעים אשר על ידם הוא מנסה להשיג את מבוקשו.

מהו "אשר יקראוהו באמת"??...

בספר ברומו של עולם (עמ' לה) המחיש את הדברים באמצעות הדוגמא הבאה:

אדם הולך ברחוב במרכז העיר, ללא מטרייה וללא מגפים, לפתע החל לרדת גשם, הגשם הזה מאוד לא נוח לו ואפילו מפריע, והוא היה מעדיף שהוא ייפסק לשעה קלה עד אשר יספיק לשוב לביתו. תוך כדי כך הוא פונה בתפילה אל הבורא יתברך ומבקש ממנו שיפסיק את הגשם ויעצור אותו כדי שבגדיו לא ירטבו...

האם תפילה זו היא בגדר של "תפילה באמת"?

”אין לנו על מי להישען” - יסוד התפילה פז

בודאי שלא! - מפני שהוא יודע שבכדי להינצל מחוסר הנוחות שלו ישנם עוד דרכים ואמצעים: אפשר לעמוד תחת תקרת בנין או סככה של תחנת אוטובוס או להיכנס לחנות ולהמתין עד שהגשם ייפסק, ואפשר גם להתפלל להקב”ה שיפסיק את הגשם - תפילה הנאמרת בתור מין מתוך שאר מיני האמצעים - אינה תפילה באמת.

אולם נצייר לעצמנו את המקרה הבא: עובר דרך הצועד במדבר בישימון דרך הרחק ממקום יישוב, ולכל רוחב האופק אין הוא רואה בתים, סככות, עצים וכדומה, רק חול ושמש שאין להם סוף. והנה בפתע פתאום השמים מתקדרים בעבים וארובות השמים נפתחו ומתחיל לרדת גשם עז, ואין לו שום מקום למחסה להגן על עצמו מהגשם השוטף, הגשמים ממשיכים לרדת בזעף ורוחות עזות מנשבות, וכל כולו רטוב עד לשד עצמותיו והוא מתבוסס בבוץ.

חולף הזמן והגשם אינו מפסיק עד שהוא מרגיש כבר כי באו מים עד נפש ואין בו כח לעמוד בזה, ואין לו שום מנוס או אמצעי כדי להציל את נפשו כי אם בלתי עזרת השי”ת לבדו. או אז פונה אל הקב”ה ומתפלל באמת ובתמים מקירות לבו, כי יודע הוא שבמצב מעין זה רק מי שבכוחו לשנות עיתים ולהחליף את הזמנים, יכול לעזור לו ולשנות ברגע אחד את מזג האויר ולהפסיק את הגשם. הוא מתפלל וזועק ומשתפך לפני הבורא יתברך: אנא ממך ה' הגדול הגבור והנורא הושיעני והצילני נא והסר ממני את הגשם הזה. תפילה מעין זו אשר אין למתפלל שום מחשבה על פתרון אחר - מוכרחת לעשות רושם ולפעול! בתפילה כזו מתחשבים בשמים!

זהו ”לכל אשר יקראוהו באמת”! תפילה מתוך הכרה שרק הקב”ה יכול לעזור ולא שום דבר אחר.

רק קריאה באמת נחשבת קריאה!

וראיתי בענין זה בכתבי רבי ישראל זאב גוטסמאן זצ”ל שתמה מדוע מצינו במזמור זה - תהלה לדוד הנאמר שלוש פעמים בכל יום, הסדר בפסוקים הוא שכל פסוק מחולק לשני חלקים עם וא”ו החיבור בין שני חלקי הפסוק כגון: ”בכל יום אברכך ואהללה שמך לעולם ועד”, ”גדול ה' ומהולל

פח תפילה דיליה

מאוד ולגדולתו אין חקר" וכן על זה הדרך, מלבד הפסוק "קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת" ששם אין וא"ו החיבור, והדבר טעון ביאור. אלא ביאור הדברים הוא כך, הלוא מטרתה של וא"ו החיבור היא לחבר בין שני חלקי הפסוק, שכן מדובר בשני ענינים נפרדים אלא שוא"ו החיבור מצרפם יחד.

אולם פסוק זה כל כולו ענין אחד הוא ואיננו נפרד לשני חלקים, שכן השי"ת אכן קרוב מאוד לכל קוראיו, אולם זאת בתנאי אחד - שהקריאה תהיה באמת, אם האדם יודע ומרגיש בכל לבו שרק הקב"ה יכול להושיע אותו.

"הוא הלך לחפש את הקב"ה, אתם הלכתם לחפש נקישה על הכתף"!!!

ראיתי לנכון להביא בזה עובדה אשר תמחיש לנו היטב נקודה זו (ע' ספר לפניו נעבוד ועד ס"ב):

אברך אחד סבל מקשיים גדולים בפרנסתו ועל כן הסיח את לבו בפני רבו. "תלך לכותל המערבי ותדבר עם הקב"ה" - אמר לו הרב.

הלך אותו אברך לכותל המערבי בכדי לשפוך שיחו לבורא עולם. באמצע תפילתו הרגיש נקישה על כתפו, הוא הסתובב והנה הוא רואה אדם בעל מראה חשוב אשר עשה רושם של מי שממהר מאוד.

"תשמע" אמר האיש, "התחייבתי לתת מאה אלף דולר למשפחה נזקקת במשך החופשה שלי בארץ ישראל, אבל לא הספקתי לעשות זאת - הטיסה שלי בעוד שעה - אולי אתה מכיר מישהו שצריך את הכסף"? כמובן שהוא סיפר לו על מצבו, והלה נתן לו במקום צ'ק על הסכום הנ"ל.

לאחר מכן אותו אברך סיפר בכולל לחבריו את אשר אירע לו, היו ביניהם נזקקים נוספים שהחליטו כי גם הם ילכו להתפלל בכותל המערבי.

והנה אחד מהם גם הרגיש באמצע התפילה בנקישה על כתפו - היה זה עני שביקש תרומה. שאר האברכים אף לא קיבלו נקישה על הכתף...

"במה אנו שונים מחברנו ומדוע עזרו מן השמים רק לו"? שאלו האברכים את הרב.

פֶּט _____ "אין לנו על מי להישען" - יסוד התפילה

ענה להם רבם: "הוא הלך לכותל לחפש את הקב"ה, אתם הלכתם לחפש נקישה על הכתף"!!!

על האדם להרגיש באמת ובתמים כי אף אחד מלבד הקב"ה אינו יכול לעזור לו, וכאשר הוא פונה אליו יתברך בהרגשה שכזו, הישועה ממהרת לבוא.

רק הקב"ה יכול לעזור - בכל פרט ופרט

הרגשה שרק הוא ואין זולתו יכולים להושיע צריכה ללוותנו בכל מהלך התפילה.

וכך נהג הגאון רבי אביגדור מילר זצ"ל לומר: לא די במחשבה כללית שאנו ביד ה', אלא בכל פרט ופרט עליו אנו מבקשים עלינו לזכור זאת, כגון כשאנו מתפללים "חננו מאתך חכמה בינה ודעת" ואנו יודעים ומרגישים כי רק הקב"ה הוא החונן דעת, בזכות הכרה זו הקב"ה חונן אותנו בדעה והשכל. וכשאנו נותנים את לבנו על כך שרק השי"ת הוא שומע תפילה, ומתוך אמונה זו אנו עומדים ומבקשים ממנו את כל צרכינו, בזכות זה הקב"ה ימלא לטובה את כל משאלותינו.

תקיעת שופר ב"לב נשבר" - המעולה שבתקיעות!

ידוע הסיפור על הבעל שם טוב זצ"ל: היה זה בראש השנה קודם התקיעות והבעל שם טוב זצ"ל העלים את סידור הכוונות מעיניו של בעל התוקע. והנה כאשר הגיעה העת והוא חיפש את סידורו ואך לשוא, ומכיון שהזמן היה דחוק והסידור איננו, בלית ברירה הוא תקע "בלי כוונות". התוקע נשבר ליבו בקרבו, לאחר כל ההכנה הגדולה שהכין עצמו בסילודין לקראת תקיעת שופר לפני הבעל שם טוב זצ"ל ולאחר שסידר לעצמו את כל סדר הכוונות, והנה הוא צריך לתקוע בכוונה פשוטה - "רחמנא אמר תקעו".

לאחר התפילה אמר לו הבעל שם טוב זצ"ל כי תקיעותיו פעלו בשמים יותר מבכל שנה, משום שלבו הנשבר הבקיע את כל החומות והמחיצות עד שעלו לרקיע לרצון לפני בורא עולמים.

"לב נשבר" הוא כגרזן ביד החוצב ובכוחו לבקוע רקיעים!

צ תפילה די ליה

כך גם תפילה הבאה מלב נשבר למרות שהשערים נעולים בכוחה לבקוע את המחיצות, וכאשר יהודי מרגיש כי אין שום מוצא ודרך ואין לו על מי להישען אלא על אביו שבשמים, אזי תפילתו נענית!

תפילת העני והמסכן נשמעת מיד

ומצינו בזה דבר נפלא בזוהר הקדוש (חלק ג דף קצה ע"א):

דוד המלך ע"ה ראה שכל החלונות פתוחים וכל שערי שמים מזומנים להפתח למי שהוא מסכן, ואין בכל התפילות בעולם שהקב"ה שומע להם מיד כמו תפילתו של המסכן. כיון שכך, עשה עצמו דוד המלך ע"ה עני ומסכן, הוא פשט את לבוש המלכות וישב על הארץ ונשא תפילה. ועל זה נאמר (תהלים פו, א): "תפילה לדוד הטה ה' אזנך ענני", ואם תאמר למה? בגלל ש"עני ואביון אני".

מדוע לא סייע הגביר הנדיב לקבצן?

על מנת להבין זאת נביא את משלו של הגאון רבי נחום זאב זצ"ל בנו של הסבא מקלם זצ"ל:

היה היה קבצן אשר חיזר על הפתחים, פעם הזדמן לו להיכנס למעונו של גביר עצום והלה נתן לו נדבה צנועה. פנה אליו הקבצן ואמר לו: שמעתי עליך שאתה מסדר לאנשים את כל צרכיהם, ומדוע אינך נותן לי כל צרכי? אמר לו הגביר: הלא אתה מחזר על הפתחים, והינך יכול להמשיך לחיות במצב זה. אך אם פונה אדם נכבד לגביר ומבקש שיתן לו כל צרכו, אותו גביר לא יאמר לו תחזור על הפתחים, כי לאור מעמדו כאיש נכבד יתבייש לעשות זאת, ואם לא יספק לו את כל צרכיו עלול הוא להגיע לחרפת רעב עד שערי מות... במצב כזה לא נותרה לגביר ברירה והוא יהיה מוכרח לעזור לו.

כך היא גם הנהגתו של הקב"ה. אדם שמחזר על הפתחים ובוטח בבני אדם, מפלוני יבקש כסף ומאלמוני כבוד וכו' - אומר לו הקב"ה, תמשיך כך. אבל אם בא אדם להקב"ה ואומר לו, רבונו של עולם! אם אתה לא תתן לי, אמות ולא אחזר על הפתחים, עיני נשואות רק אליך. במצב כזה הקב"ה אכן ממלא את כל משאלותיו.

”אין לנו על מי להישען” - יסוד התפילה צא

זהו שאמר דוד המלך ע”ה, אעשה עצמי כעני ומסכן אשר אין לו למי לפנות כי אם להקב”ה עצמו, ובזכות זה הקב”ה בודאי ישמע את תפילתי. רק כאשר מכירים בכך שאין שום אפשרות אחרת ואין דבר שיכול לעזור ולהועיל כי אם הקב”ה, אז הקב”ה עוזר!

”כגמזול עלי אמו”

נקודה זו משתקפת לעיני המתבונן גם בחיי היום יום. וכבר שאל הגאון רבי שמשון פינקוס זצ”ל מה ההבדל בין תינוק המוטל בעריסה שאמו מטפלת בו בנאמנות יתירה, עד שאף לשמע ציוץ קל מפיו היא ממהרת להאכילו ולמלא חסרונו ללא לאות גם באמצע הלילה, לבין ילד קט בן ארבע או חמש, שאם יקרא לה באמצע הלילה ויאמר לה מילים מפורשות: ”אמא, אני רוצה לשתות”, היא בדרך כלל תשיב לו: ”אוי, עכשיו? באמצע הלילה? לך תיקח לך כוס מים”...

ההבדל הוא: תינוק חסר אונים התלוי לחלוטין באמו, הדבר גורם לה לתחושת אחריות כלפיו, לעומת זאת ילד גדול המסוגל להסתדר בכוחות עצמו, תחושת האחריות אליו היא שונה לגמרי.

כך היא גם התפילה. כאשר יהודי פונה להקב”ה ואומר לו: ”רבונו של עולם, אינני מסתדר, איני יכול לעשות צעד בכוחות עצמי”, הוא יזכה לסייעתא דשמיא והקב”ה ימלא כל חסרונו, אבל מי שסבור כי הוא מסתדר לבד פחות או יותר, אלא שפונה הוא לקב”ה ליתר בטחון... גם הקב”ה משיב לעומתו כביכול: ”אם אתה לא תינוק קטן וחסר ישע - תסתדר לבד”!

מדוע על המתפלל לכזון את רגליו?

ונראה שזוהי הנקודה שחז”ל רצו להרגילנו באופן התפילה - עם הרגלים מכוונות זו אצל זו ועם הידים ככפותות זו על זו, כמבואר בשו”ע (או”ח סי’ צה ס”א וס”ג), ונסביר את הדברים בעזה”ת.

כתוב בגמרא במסכת ברכות (דף י:) ”אמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב: המתפלל צריך שיכוון את רגליו, שנאמר (יחזקאל א, ז): ”ורגליהם רגל ישרה”.

צב תפילה דיליה

וכתב על זה הרשב"א זצ"ל (בעין יעקב) וז"ל: "וכלל דבריו בכיוון הרגלים לב' סיבות. האחת - כדי שהמתפלל ישים כנגד עיניו ולבו כאילו ידיו ורגליו אסורות ואין בידו כח לקרב המועיל ולהרחיק המזיק זולתי בעזרתו יתברך. וכן אמרו (מס' שבת דף י'): "בעידן ריתחא פכר ידיה ומצלי". וכן הנהוג בחוק המתחנן אל אדוניו מכיוון ידיו ומתחנן, לכוונה שמראה עצמו כאילו ידיו אסורות ואין לו עזר בלתי אם ישיג רצונו, ומפני שברגלי האדם נעזר יותר בברחו מן הנזק וברדוף את הנאות, הצריכו לכיון אותם".

יש להביא בזה גם את לשונו של המהר"ל זצ"ל והן הן הדברים אלא שיש בהם מעט יותר הסבר:

"לפיכך אמר צריך שיכוין רגליו, כי השוואת הרגלים מורה על ענין זה שהאדם בעצמו כאילו אין יכול לפעול דבר, כי התחלת הכל הם הרגלים שמוליכים אותו אל אשר רצונו שם לעשות מה שירצה. ולכך כתבו גם כן שיש לאדם להניח ידיו גם כן כפותים על לבו עד שאי אפשר לו לעשות שום פעולה. ומעתה הכל כפות, הן רגליו שבהם הולך למקום שרוצה לעשות דבר, הן ידיו שהם הכלים שבהם פועל דבר, לכך ישוה רגליו וידיו כפותים על לבו, ומעתה יכיר האדם שאין לו דבר מעצמו רק הכל מצד עילתו יתברך ולא מעצמו דבר כלל. על דרך זה כתבו המפרשים מה שצריך שיכוין רגליו שדבר זה הוראה לגמרי על שאין לאדם כח כלל אפילו התחלת התנועה לעשות דבר", עכ"ל.

וכדברים הללו מביא הבית יוסף זצ"ל בשם מהר"י אבוהב זצ"ל.

למדנו אם כן כי על האדם להרגיל את עצמו לחשוב ולהרגיש שאין הוא מסוגל לפעול לעצמו כלום, והכל הוא רק בעזרתו יתברך, ובכל עת שיתפלל יעשה פעולות חיצוניות אלו והחיצוניות תעורר את הפנימיות וכך יכיר באמת שהכל הוא רק ברצונו יתברך.

"צעוק יצעק" - צועק וצועק עד שנענה!

ונביא כמה מקורות בכדי לבסס את היסוד הנזכר.

כתוב בפרשת משפטים (שמות כב, כב) לגבי יתום ואלמנה: "אם ענה תענה

צג _____ יסוד התפילה - "אין לנו על מי להישען" -

אותו כי אם צעוק יצעק אלי שמוע אשמע צעקתו". וצריכים להבין מהו כפל הלשון "כי אם צעוק יצעק אלי".

ויש לפרש על פי הנתבאר מהי הסיבה שהקב"ה שומע את צעקת היתום והאלמנה, מפני שהם צועקים רק להשי"ת מאחר ואין להם אדם אחר לפנות אליו ועל כן הקב"ה שומע להם ועונה לתפילתם.

וכבר דייק בזה הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל את לשון הפסוק "כי אם צעוק יצעק אלי" - היינו צעקה כפולה. כי אדם שחושב שיש לו על מי לסמוך מלבד הקב"ה אינו צועק פעמיים, אלא אם הוא פונה בתפילתו אל הקב"ה והוא עדיין לא עזר לו, הולך הוא לחפש עצות אחרות, אבל אלמנה ויתום שאין להם למי לפנות הם צועקים להקב"ה וחוזרים וצועקים לו יתברך, כי יודעים הם בכל לבם שרק הוא יכול לעזור להם, ועל כן הקב"ה נענה לתפילתם.

ואפשר שאת זאת רצה דוד המלך ע"ה להורות לנו באומרו (תהלים כז, ז): "כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני" - על כל אחד לעשות את עצמו בענין זה כאלמנה ויתום שאין לו למי לפנות זולתי אל השי"ת, ולא יתפלל ואז יחזור ויחפש אחר עצות אחרות, אלא יצעק ויצעק עד שתיענה תפילתו!

"מאיך" - יבוא עזרי!

הגאון רבי משה שניידער זצ"ל הביא רמז נאה בענין זה:

כתוב בתהלים (קכא, א): "אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי", הכוונה היא שכאשר נבין שאנו במצב של "אין" - אין מי שיכול לעזור זולת הקב"ה, אז "יבוא עזרי" - הקב"ה יעזור יגן ויושיע.

"עד אנה אשית עצות בנפשי"

רמז נוסף על כך מאת הגאון הרב הקדוש מרוז'ין זצ"ל: כתוב בתהלים (יג, ב): "עד אנה ה' תשכחני נצח עד אנה תסתיר את פניך ממני עד אנה אשית עצות בנפשי".

יש לפרש על דרך צחות שפסוק זה נאמר בדרך שאלה: עד מתי ה' תשכחני ולא תענה לתפילתי ולא תעזור לי? התשובה היא: "עד אנה" -

צד תפילה דיליה

כלומר, עד הזמן ש"אשית עצות בנפשי", כלומר כל זמן שאדמה ואחשוב שאוכל לשית עצה ולעזור לעצמי, אז הקב"ה אומר לאדם כביכול: "אתה חושב שאתה יכול לעזור לעצמך, אם כן אינך זקוק לי, על כן תנסה נא ותעזור לעצמך ותראה מה תוכל לעשות לבד"...

בזכות איזו תפילה נפקדה חנה?

נביא עוד מקור לדברים.

חנה ופנינה היו נשותיו של אלקנה (עיין שמואל א, א), חנה היתה עקרה ללא ילדים ולפנינה נולדו עשרה ילדים. ובחז"ל (ילקוט שמעוני) מבואר שהדבר נמשך תשע עשרה וחצי שנים.

לאחר תקופה ארוכה זו נאמר בפסוק: "ויאמר לה אלקנה אישה חנה למה תבכי ולמה לא תאכלי ולמה ירע לבבך הלוא אנכי טוב לך מעשרה בנים". ובשנה זו: "ותקם חנה אחרי אכלה בשילה ואחרי שתה, ועלי הכהן ישב על הכסא על מזוזת היכל ה', והיא מרת נפש ותתפלל על ה' ובכה תבכה". וידוע שבזכות תפילה זו חנה זכתה לבן - שמואל הנביא - לא פחות ולא יותר! השאלה הנשאלת: מדוע התקבלה תפילתה בעת הזו יותר מאשר בכל תשע עשרה השנים שעברו, בהן גם התפללה מן הסתם רבות על מנת לזכות לבן?!

הביאור בזה הוא (ע' ספר לפניו נעבוד ועד קמג): עד לאותה עת חנה תלתה את תקוותה בבעלה הצדיק והיא חשבה שתפילותיו יפעלו על מנת שיתמלא מבוקשה. אבל רק כאשר אלקנה אמר לה: "הלוא אנכי טוב לך מעשרה בנים", היא הבינה שאלקנה כבר התיימש ממנה, ורק אז "לקחה את עצמה בידים" והתפללה מעומק לבה מתוך הרגשה שאף אחד בעולם אינו יכול לעזור לה מלבד הקב"ה.

תפילה זו היא אשר הרקיעה שחקים עד שזכתה לבן כמו שמואל הנביא!

"אמר רבי היכי נעביד" - נקודת התפילה?

נביא עוד נקודה נפלאה בענין זה.

הגמרא במסכת כתובות (דף סב:) מספרת שרבינו הקדוש השיא את בנו

”אין לנו על מי להישען” - יסוד התפילה _____ צה

ולאחר נישואיו יצא הבן ללמוד תורה כפי שהיה נהוג. הבן התעכב ולמד בבית המדרש עשרים שנה, כאשר חזר אשתו נהפכה לעקרה (עיין ברש"י זצ"ל שפירש: כן דרך העומדות עשר שנים בלא בעל).

מספרת הגמרא: ”אמר רבי היכי נעביד? נגרשה - יאמרו ענייה זו לשוא שימרה. נינסיב איתתא אחריתי? יאמרו: זו אשתו וזו זונתו, בעי עלה רחמי ואיתסיאת” - היינו, ביקש עליה רחמים והתרפאה.

ויש לתמוה מדוע הוצרך רבי לכל דברי ההקדמה הללו טרם שהתפלל, למה הוא לא התפלל מיד?

הגאון רבי מרדכי דרוק זצ"ל (שמות עמ' רפ) כתב לבאר בזה באופן נפלא מאוד, וזת"ד:

נראה שרבינו הקדוש בא ללמדנו דרך בעבודת התפילה. כאשר אדם משריש בנפשו שאין לו מוצא אחר, והוא יודע שרק ה' יכול לעזור לו אז תפילתו מקובלת יותר. תפילה זקוקה להכרה ברורה - אין לי דרך אחרת, רק ה' הוא היחיד שיכול להושיעני ממצוקתי!

בכדי לחוש זאת רבי מנה לעצמו את כל האפשרויות העומדות לפניו באותו מצב, וכך כאשר נוכח שלא נותרה עצה ותבונה מלבד תפילה להקב"ה, הוא התפלל ונושע.

דברים הוצבי להבות מאת המשגיח רבי ירוחם ממיר זצ"ל

לסיום נביא מדבריו הנפלאים של המשגיח רבי ירוחם ממיר זצ"ל (דעת תורה פ' בשלח) וכל דבריו הם כקילורין לעינים ממש, וזה לשונו:

”ופרעה הקריב וכו' והנה מצרים נוסע אחריהם וייראו מאוד ויצעקו בני ישראל אל ה'”. ופירש"י זצ"ל: ויצעקו, תפשו אומנות אבותם, באברהם הוא אומר (בראשית יט, כז): ”אל המקום אשר עמד שם”, ביצחק (שם נד, סג): ”לשוח בשדה”, ביעקב (שם כח, יא): ”ויפגע במקום”. מכילתא.

והמאמר כי תפשו אומנות אבותם אינו מובן, כי מה מלמדים לנו חז"ל בזה? וכי לא יודעים כי האבות הקדושים עמדו בתפילה? וכי הם הם אשר תקנו לנו תפילה? ומה זה אמרם כי תפשו אומנות אבותם?

צו תפילה דיליה

התבוננתי בענין לרגלי הרדיפות האיומות כיום אשר נטפלו על היהודים כל הגויים, לרגלי השוד והחמס הגלוי בכל גסותם, ביחסם של האומות לעם ישראל, השורר כהיום כמעט בכל המדינות, ובראשם גרמניה ורוסיה הארורים. גזירות נוראות בעשוק כל זכויותיהם הכי מינימליות, הכל עושים לעין השמש ואין פוצה פה ומצפצף, נתונים ממש למשיסה ואין לאל ידך להושיע לך בכלום, עת צרה גדולה ליעקב, ואיך ממנה נחלץ? איך ממנה נוושע? רפו כל ידים, אובדים עצות עד היאוש המוחלט ר"ל.

ובחשבי כן על כל זה המצב, אמרתי לנפשי - "מן המצר" "קראתי י-ה"! כי אחרי שבאמת אין למי לצעוק, מדוע לא נפנה, מדוע לא נצעק - להרבנו של עולם? האל המושיע בכל צרה!

וכאשר חשבתי ככה, תיכף אמרתי עם נפשי להיפך - האם לפנים היה לנו למישהו אחר לצעוק?!

בעתות ההרחבה והרווחה האם אז היה לנו מישהו אחר למי לפנות?!

ובהתבונני בכל זה נחה רוחי בי ואמרתי ללבי: אין הכי נמי, אמנם ודאי כן, אין באמת שום חילוקים, בעיתות הכי טובות, בהמצבים הכי נוחים לנו גם כן לא היה לנו בלעדך מלך גואל ומושיע! בכל דור ודור הנה פודנו ומצילנו מעולם שמך, אין אלוקים זולתך! בכל דור ודור לא היה לנו כל מוצא, כי אם אליך ה' לצעוק! ואם כן מה עכשיו כל היאוש?! מה היום מיומים?! אמנם כי בצרה גדולה אנחנו, אין באמת כל דרך לישועה, אבל הרי גם מעולם לא היתה ישועה זולתנו יתברך, ובין כך וכך אנו לה' ועינינו לה'. והיד ה' האם תקצור חלילה?

ובעיוני ובחשבי כל זה היו לי הדברים לתנחומים גדולים וחזוק נפלא, ובזה הבנתי דברי המכילתא הנצבים פתח דברינו.

"תפשו אומנות אבותם"

ממשיך המשגיח רבי ירוחם זצ"ל בלשונו המופלאה: "באמרם "תפשו אומנות אבותם" באו ללמוד ונמצאו מלמדים על כל סוד התפילה, מגלים לנו חז"ל סוד גדול בענין התפילה.

”אין לנו על מי להישען” - יסוד התפילה צז

הנה הכלל ישראל הרי התפללו כאן בעת צרה גדולה, מן המצר המוחלט - מוקפים מכל צד, הים סוגר, השונא רודף, והחיות מן המדבר ואין כל דרך להמלט, והאבות הקדושים כאשר הם התפללו, הלא חושבים אנו כי תפילתם היתה מתוך הרחבה והרוחה, לשם תפילה בעלמא, והאומנם כי התפילות של האבות באמת לא נמצא כלל כי התפללו מתוך צרות מיוחדות, כי בהפסוקים ”וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם” וכן ”ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב”, לא נזכרו צרות מיוחדות, כי אם תפילותיהם הסדורות להם של שחרית ומנחה, וגם ביעקב שנאמר ”ויפגע במקום”, לא מתוך צרה מיוחדת התפלל אלא כאמרם ז”ל (מובא ברש”י בראשית כח, יז): ”אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי בו, יהב דעתיה למהדר”.

אולם מגלים לנו חז”ל גודל טעותנו בזה. ידיעה גדולה לנו לידע, כי האבות הקדושים אף במצבם הנוח התפללו תמיד מתוך תכלית הלחץ, לא פחות כלל מתפילתם של הכלל ישראל מתוך גודל לחצם שלהם על הים.

כי סוד הדבר הוא, כי אצל הכלל ישראל תמיד הנם בבחינת ”מן המצר”, מעולם אין להם על מי לסמוך ולמישהו אחר לפנות, כי אם לצעוק אל ה’!

אומות העולם הם המונחים תחת מערכות הטבע, הם אמנם יש להם על מי להשען ”אלה ברכב ואלה בסוסים” - האומות יש להם ”רכב” ויש להם ”סוסים”, הם חלקם אשר חלק להם ה’, אבל ”ואנחנו בשם ה’ אלוקינו נזכיר” (תהלים כ, ח) - לנו אין כלום, לנו אין טבע, כל הנהגת הכלל ישראל היא למעלה מן הטבע, ואם כן הלא באמת אין אתנו כל חילוק בין מצב של הרחבה והרוחה ובין מצב של לחץ וצרה, תמיד אנו תלויים על בלימה, באין ממש כל מעמד ומהלך. ואל מי נבטח, ומי יושיענו, אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים - ”בשם ה’ אלוקינו נזכיר”. והוא סוד התפילה שבאה דוקא אחרי הכרה גמורה כי אין כל מצב זולתו יתברך, אין עוד מלבדו.

וזהו ענין ”תפשו אומנות אבותם” - כי באו אז לדרגת אבותם הקדושים, אשר הם היו תמיד ”מן המצר” לקרוא אך בשם ה’, כי על כן כל המצבים אחד הם. מצב הרחבות כמצב של צרה ולחץ, כי רק ”הוא” מושיענו.

צח תפילה דייליה

וכשמכירין באמת כי אין זולתו כל מעמד והצלה, כי אז ודאי (תהלים קכ,
א) "תפילה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו" - והוא הוא אומנות אבותם
שתפשו", עכ"ל.

הקב"ה יעזרנו שנוכל להבין, להכיר ולהרגיש כי רק הוא יתברך יכול
לעזור לנו ומאתו הישועה. וכשנעמוד להתפלל מתוך גישה שכזו, בודאי
הקב"ה לא יעזוב אותנו ויקבל את תפילותינו ברחמים וברצון.

יגיעה בתפילה - אין תפילה חוזרת ריקם ועוד צט

יגיעה בתפילה אין תפילה חוזרת ריקם ועוד

פתח דבר:

בדברינו הבאים נתמקד בעזרה"ת בכמה וכמה נקודות חשובות בעניני תפילה.

ראשית כל נוכיח כי תפילה דורשת יגיעה רבה, ומי שרוצה להתפלל כראוי עליו להשקיע בכך את מיטב כוחותיו. עוד יתבאר כי אין לך אפילו תפילה אחת אשר חוזרת ריקם וכל תפילה רצויה לפני המקום, ומענין לענין באותו ענין ניסד כי גם במצב בו אדם לא עלה בידו לכיין בתפילתו מפני כל סיבה שהיא - בכל זאת עליו להתחזק ולדעת כי גם תפילה כזו מעלתה רבה וחשובה היא בעיני המקום.

תפילה - סוגיא קשה!

נפתח בענין יגיעה בתפילה.

בספר הארת דרך כתב משפט נוקב: **תפילה היא סוגיא קשה, ואם לא נתאמץ להבין את דרכיה, שערי התפילה עלולים להיות סגורים בפנינו לעולם!**

וכך כתב בספר מנוחה וקדושה (שער התפילה סימן כה): "שמעו בני כלל גדול בעבודת ה', אל תדמו בנפשכם שיש אדם שמשיג העבודה הנקיה בלא כח ויגיעה גדולה, זה אינו! שהרי הגמרא קוראת למיתת צדיקים גדולים "נח נפשיה" - שמע מינה שבחיו אין לו מנוחה. אפילו תנאים ואמוראים בעודן

ק תפילה דיליה

בחיים מתייגעין תמיד במלחמה גדולה ולא ינוחו, כי הגדול מחבירו יצרו גדול משל חבירו. והוא הדין לעבודה שבלב - היא תפילה!"

כמה מיני "יגיעה" נצרכים לתפילה

וישנם כמה מינים של יגיעה ועמל הנצרכים לתפילה: יגיעה בריכוז המחשבה בתפילתו שלא יסיח דעתו ולבו לחשוב על דברים אחרים, יגיעה לכיין כראוי בתפילתו, יגיעה להשיג את ההרגשה המוחשית שעומד הינו לפני מלכו של עולם.

ומן המפורסמות המה עד כמה יגעו וטרחו גדולי ישראל על מנת שתפילתם תהיה כדבעי, ונזכיר בזה כמה דוגמאות.

עמל התפילה של החזון איש זצ"ל - עד כלות הנפש!

הגאון רבי חיים ברים זצ"ל מגדולי תלמידיו של מרן החזון איש זצ"ל אמר על רבו החזון איש זצ"ל: הלוא מפורסם מאוד עמלו העצום בתורה, אך מה שלא ידוע הוא כי יותר מכך הוא השקיע בעמל התפילה! עד כלות נפשו ממש!

ונזכיר כמה דוגמאות מחיי החזון איש זצ"ל: ידוע כי פעמים רבות לאחר שהיה מסיים לסעוד את סעודתו בכדי להחיות את נפשו החלשה שאל את סובביו אם אכן הוא כבר אכל, כי מרוב עיון שכלו בתורה הקדושה לא הרגיש בנפשו אם כבר אכל אם לאו! עובדה זו מלמדת אותנו עד כמה היה דבוק בתורה.

מאיך הוא העיד על עצמו שבכל ספריו אין שום חידוש או הערה אשר עלו במחשבתו בעת תפילת שמונה עשרה! כל זאת למרות הדבקות העצומה שלו בתורה.

ידוע שלאחר גמר תפילתו הוא נפל לפעמים על מיטתו חסר אונים מרוב מאמץ זאת בנוסף לחולשת גופו הדל מרוב מסירות נפש לעסק התורה ועיונה, אך גם לאחר שעות רבות של עמל בתורה וקבלת קהל השואלים בכל תחום ברוחניות ובגשמיות - ברגע שהחזון איש זצ"ל עמד להתפלל

יגיעה בתפילה - אין תפילה חוזרת ריקם ועוד קא

הוא פינה והסיר מלבו את כל שאר עניני העולם הזה והעולם הבא והתרכז כל כולו אך ורק בתפילה!

לא בכדי אמר עליו אחיו הגאון רבי מאיר קרליץ זצ"ל בהספדו: העובדה שהחזון איש זצ"ל גדל והתעלה למעלה מכולם זה בזכות התפילות שלו.

יגיעת הסבא מקלם זצ"ל בתפילה

הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל העיד על הסבא מקלם זצ"ל:

בחג הסוכות האחרון לחייו חולשתו היתה גדולה מאוד, תעיד על כך העובדה שבעת הנענועים בהלל הוא לא החזיק בידי את האתרוג המהודר שהיה בתלמוד תורה אלא אתרוג אחר, וזאת משום שלא היה בו כח לשאת את משקלו של האתרוג המהודר יותר שהיה בעל משקל עודף מעט על זולתו, עם כל זאת בתפילת מוסף דראש השנה, הוא עמד על רגליו שלוש שעות והחזיק בכל אותו הזמן בידיים מורמות את סידור התפילה לנגד עיניו והתפלל כגיבור אמיץ.

עוד העיד עליו הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל: בתחילת ימי אלול נתקף פעם הסבא זצ"ל בחום גבוה עד מאוד, מחולי זה הוא נחלש ונעדר מהישיבה בשבועיים הראשונים של חודש אלול.

כשקם מחליו סיפר שחומו אף הגיע לשיא של ארבעים ושתיים מעלות. באותם ימים התקיים בביתו מנין קבוע לכל התפילות. על אף חולשתו הגדולה בעטיה מעדו רגליו כמה פעמים, והיו צריכים לתמוך בו בעת הליכתו כדי שלא יפול, הוא התחזק לקראת התפילה וקם ממיטתו, לבש בגדיו לתפילה והתפלל בקול רם ובהתלהבות כדרכו.

כיצד נראתה תפילת חול של הרב מבריסק זצ"ל

הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל העיד על הרב מבריסק זצ"ל:

פעם נכנסתי לביתו בעת שעמד בתפילת מנחה של חול. כשיצאתי מן הבית התקשיתי להסתיר את סערת הנפש שאחזה בי למראהו של מרן זצ"ל העומד בתפילה, ואילולי שידעתי כי יום חול הוא זה ככל הימים, עשוי הייתי להסיק ממראה עיני כי היתה זו מנחה של ערב יום כיפור!

קב _____ תפילה דיליה

מדוע התרככו התפילין של הגאון רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל
על הגאון רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל מסופר:

אחד ממקורביו אשר רבינו זצ"ל מסר לו את זוג התפילין שלו על מנת
בדוקם ולתקנם, נדהם לגלות שחלקו התחתון (התיתורא) היה רך - תופעה
הנוצרת בדרך כלל אצל אנשים אשר נוטים להזיע באופן מוגבר, ואילו אצל
רבינו זצ"ל לא הבחינו בזיעה מיוחדת (בני משפחתו הקרובים מציינים כי
שום ריח של זיעה לא נדף מבגדי רבינו זצ"ל על אף שלבשם משבת לשבת)
ובעת התפילה כמעט לא זע ולא נע. אלא שאש להבה היתה רותחת
בפנימיותו, והיא אשר גרמה להתרככות תפיליו...

מדוע התפילה קרויה "עבודה"?

עוד סוג של עמל ויגיעה שייך בתפילה, והוא דורש לא פחות מאמץ,
וכפי שנהג לומר הסבא מקלם זצ"ל:

מדוע חז"ל מכנים את התפילה "עבודה"? הרי המושג "עבודה" בדרך
כלל הוא כינוי לדבר שיש בו קושי מיוחד והוא דורש מאמץ רב, אבל איזה
קושי או מאמץ יש בתפילה? מדוע לא מצאו חז"ל הגדרה אחרת לתפילה
מלבד "עבודה"?

מתרץ הסבא מקלם זצ"ל: ידוע שהקב"ה מנהיג את העולם בצורה של
סיבה ומסובב, דרך משל: חולה לוקח תרופה ומבריא, אדם משקיע את
כספו בעסק והעסק נושא רווחים וכן על זה הדרך בשאר ענינים.

תכלית ומטרת התפילה היא להשריש בלב האדם ש"אין עוד מלבדו" -
רק הקב"ה יכול לעזור ולהושיע, ולכן צריכים לעקור מהלב את מחשבות
השקר הללו שכאילו קיימות סיבות מוחשיות בעולם אשר בכוחן לספק
לאדם את צרכיו, ולא שהתרופה היא שריפאה את החולה, ולא העסק הוא
אשר הפך אותו לעשיר, אלא הכל הוא רק בגדר השתדלות. אבל בפועל
רק הבורא יתברך שמו הוא הוא שנותן כח בתרופה לרפא ולעסק לפרוח
ולהצליח.

יגיעה בתפילה - אין תפילה חוזרת ריקם ועוד קג

אמנם הדבר קשה להשגה - ההכרה כי למרות שהחולה נטל תרופות, לא הן אשר הועילו אלא כך גזר הקב"ה שיתרפאו בדרך הטבע, ועל כן הוא הוכרח לקחת תרופות.

זהו הקושי העצום שיש בתפילה! להגיע לתחושה זו נדרשים מאמצים גדולים, עמל רב ויגיעה עצומה. ומפני כן נקראת התפילה - "עבודה"!

על כל פנים נמצינו למדים סיבה נוספת בשלה חובה עלינו להתייגע ולעמול בתפילה, כי בלי הטורח והיגיעה לא ניתן יהיה להשיג את התועלת הרצויה בתפילה.

אין תפילה החוזרת ריקם!

כעת נעבור לבאר את הענין הבא: כל תפילה חשובה לפניו יתברך, ואין תפילה שחוזרת ריקם! ונרחיב את הדיבור בזה בעזה"ת.

המשגיח דלייקוואוד הגאון רבי נתן וואכטפויגל זצ"ל היה נוהג לומר כי הוא מתפלא לראות את התופעה הבאה: יש בני אדם מתפללים ורואים שהמצב לא השתנה ועל כן הם חושבים שהתפילות לא התקבלו, ושמא חטאם גרם לכך, ועל כן הם מפסיקים להתפלל, וזו טעות!

והוא הוסיף בשם המשגיח רבי ירוחם ממיר זצ"ל: תפילה היא מציאות בפני עצמה שבכוחה לפעול ולשבור מחיצות, ואפילו אדם שיש לו חטאים אם יתפלל, התפילה מוכרחת להתקבל ולפעול, ואין בכח שום חטא למנוע מהתפילות לפעול את פעולתן, רק שאנו לא מכירים בזה! במקום להתפלל שוב, אנו מתחילים להתפלל ולא חוזרים להתפלל...

הוסיף המשגיח זצ"ל ואמר: אם רואים אנחנו אדם שהתפלל ולא נענה, על אף שחטאיו גרמו לכך שלא יקבל את אשר הוא מבקש, אך הרי אמרו חז"ל (מס' ברכות דף לב:): "אם רואה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל". ומבואר בגמרא שאין שום סיבה להתייאש - אדרבה, כל המטרה שהוא לא נענה זה בכדי ש"יחזור ויתפלל"!

קד תפילה דייליה

תפילה - משל המחשב והמדפסת

וראיתי מובא משל נפלא הממחיש את הדברים:

לכולם ידוע מהי ה"מדפסת" באמצעותה מדפיסים על נייר את אשר הקלידו במחשב. לפעמים מתנתק לו החיבור בין המחשב למדפסת, כתוצאה מכך גם אם ילחץ כמה פעמים על ההוראה "הדפס" - המכשיר לא יגיב בכלל, כי החוט המקשר והמחבר בין שני המכשירים אינו פועל את פעולתו, אמנם כעבור זמן כאשר יעמוד על התקלה ושוב יחבר את המכשירים על ידי החוט המיוחד לכך, המדפסת תתחיל להדפיס באופן אוטומטי את כל הדפים לפי מספר ההוראות שהוא לחץ במחשב על "הדפס". זאת משום כי הוראות ההדפסה נשמרו בזיכרון המחשב, אלא שתקלת תקשורת מנעה את האפשרות להוציא זאת לפועל, אך כאשר היא תוקנה - התוצאה לא איחרה מלבוא.

הנמשל מובן: לפעמים אדם מרבה ומפציר בתפילה ואינו רואה מכך פירות, והוא עומד להתייאש, הוא חושב שמחמת מצבו השפל והדל אין תפילותיו פועלות כלום.

אך האמת היא כי שום בקשה ותפילה אינה הולכת לאיבוד אלא זה כמו אותה לחיצה על מקלדת המחשב שנשמרת בזיכרון ואינה נאבדת, כך גם כל תפילה מגיעה לשמים ונשמרת שם באוצר גדול בו הקב"ה אוגר את כל התפילות, ומה שאינו זוכה לראות תיכף ומיד את הישועה - זה מחמת סיבות שונות הידועות רק ליודע תעלומות, ומשום מה בירידת השפע לא היה עדיין חיבור מספיק בין ה"לעילא" ל"לתתא", אבל כאשר ימשיך אדם ויתפלל וימלא את מנין התפילות שעליו לבקש - יזכה לשפע רב בזכות כל הבקשות בכלל וכל בקשה בפרט, ובאותה שעה נגלה הדבר למפרע שאף תפילה לא היתה לבטלה ולריק.

מעשה נורא שהתרחש בימינו

וראינו לנכון להוסיף בזה מעשה שהיה אשר סופר מפי הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א:

יהודי תושב אמריקה קיבל שיחת טלפון ביום מן הימים מבית אבות בעיר לונדון בו שהתה אמו הישישה בה התבשר על פטירתה, הבן שמע

יגיעה בתפילה - אין תפילה חוזרת ריקם ועוד קה

בצער את הבשורה ובירך על אתר "ברוך דיין האמת", ומכיון שלא היה סיפק בידו להגיע עד מועד הלוייה, הוא ביקש מהחברא קדישא בלונדון להביא את אמו לקבורת ישראל.

והנה להפתעתו הרבה, הטלפון מצלצל בביתו כעבור יומיים ואמו מדברת איתו... היא מספרת לו כי היא בריאה ושלימה ולא אירע לה מאומה...

הבן התקשר מיד למזכירות בית האבות, ולאחר בירור המקרה נודע כי חלה טעות מצערת, והנפטרת לא היתה אלא חברתה היהודיה של אמו, ומכיון שהיא שהתה באותו חדר, החליפו בשגגה בין שתיהן...

קעת באה הנהלת בית האבות במבוכה כיצד יודיעו למשפחת הנפטרת אודות פטירתה אחר שכבר התקיימה הלוייתה וקבורתה. בלית ברירה התקשר המנהל בדחילו ורחימו אל הטלפון של בנה היחיד הרשום בכרססת כבנה היחיד של הנפטרת, והתחיל להסביר לו תוך כדי התנצלות כי אמו שבקה חיים.

"בסדר" קטע הבן את דבריו בלי לשמוע את ההמשך - "תדאג לשרוף את גופתה"...

המנהל ההמום ביקש שוב את סליחת האיש, ובישר לו כי אמו כבר הובלה לקבורת עולמים על ידי החברא קדישא. אם כן, אמא ניצחה! הפטיר הבן בזעם וניתק את הטלפון.

צוות בית האבות החליט לחקור את המקרה, ולמפרע התגלה כי כל הדברים התנהלו בהשגחה פרטית מופלאה. התברר כי המנוחה היתה מסוכסכת מזה שנים ארוכות עם בנה, הוא השתמד רח"ל, ובכל פעם שהגיע לביקור, הודיע לאמו כי לאחר מותה ישרוף את גופתה ולא יביאנה כדין לקבר ישראל.

אמו של בן הבליעל היתה צדקת ויראת ה' והיתה מתפללת ובוכה כל יום לפני בורא עולם בדמעות שליש שירחם עליה והיא תגיע לקבר ישראל בקבורה יהודית כדת וכהלכה, וכך עד סוף ימיה היתה מתמוגגת בדמעות באמירת תהלים ותחינות.

קז תפילה די ליה

ואכן יושב בשמים שמע תפילתה ובהשגחה פרטית מופלאה אירעה הטעות הנדירה הזו, וכך הגיעה הצדקת לקבורה יהודית על פי כל הדינים והחומרות, ואפילו קדיש נאמר לעילוי נשמתה, על אפו וחמתו של בנה.

אין תפילה חוזרת ריקם!

החזון איש זצ"ל: דמעות אינן הולכות לאיבוד!

וכבר אמר פעם החזון איש זצ"ל כשסיפרו לו על בן קיבוץ שחזר בתשובה, כי בזמן שאביו התקלקל סבו הוריד עליו דמעות, ודמעות אינן הולכות לאיבוד!

"ריקם אל תשיבנו"

ושמעתי שהאדמו"ר מגור שליט"א פירש כך את התפילה שאנו אומרים כל בוקר: "ריקם אל תשיבנו" - היינו לאחר כל התפילות שאנו נושאים, מבקשים אנו כי אף אם לא יתמלאו בקשותינו עכשיו, אך שהתפילות לא יהי בגדר "ריקם", רק הן יפעלו ישועות בזמן ובמקום אחר.

זאת עלינו לדעת ולהאמין, כי אין שום תפילה חוזרת ריקם! ועל אף שלעתים אין היא נענית מיד אלא אחר כמה ימים, חודשים או אפילו שנים, אבל סוף כל סוף התפילה פועלת את פעולתה והיא אינה הולכת לאיבוד ח"ו.

כל התפילות רצויות לפניו יתברך!

עתה נעלה נקודה נוספת ונראה כי כל התפילות רצויות, "כל" - לרבות תפילתם של אנשים פשוטים, ילדים ואפילו רשעים!

כתוב בתהלים (סה, א): "שומע תפילה עדיך כל בשר יבואו". ואיתא על כך במדרש רבה (שמות כא, ד): "אמר רבי יהודה בר שלום בשם רבי אליעזר: בשר ודם, אם בא עני לומר לפניו - אינו שומע הימנו. אם בא עשיר לומר דבר - מיד הוא שומע ומקבלו. אבל הקב"ה אינו כן, אלא הכל שוין לפניו - האנשים, העבדים, העניים והעשירים. תדע לך, שהרי משה רבן של כל ישראל כתיב בו מה שכתוב בעני. במשה כתיב (תהלים צ, א): "תפילה למשה

יגיעה בתפילה - אין תפילה חוזרת ריקם ועוד קז

איש האלוקים", ובעני כתיב (תהלים קב, א) "תפילה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו" - זו תפילה וזו תפילה, להודיעך שהכל שוין לפני המקום". מבואר מזה שתפילותיהם של כולם שוים בפני הקב"ה, והוא שומע תפילת כל יחיד ויחיד בלי הבדלי מעמד או גדלות. נביא כמה דוגמאות לכך על מנת לשבר את האוזן:

כח התפילה של אנשים פשוטים

מסופר על הגאון רבי שלום מסטראפקוב זצ"ל: פעם יצא את ביתו והבחין במשמשו כשהוא עומד אצל הפתח ואומר פרקי תהלים בלב נשבר. שאל אותו הרבי זצ"ל על מה הוא מתפלל ומהי בקשתו, ענהו המשמש: אני מתפלל להקב"ה שבחורף הזה לא ירדו גשמים רבים מפני שאין לי דבר על רגלי מלבד נעלים קרועות.

אמר לו הרבי זצ"ל: הלא אתה מפסיד את מקחי, היום באו אצלי אנשים סוחרי עצים שצריכים להוביל העצים ממקום למקום על ימים ונהרות, והם זקוקים לשם כך לגשמים הרבה, ואני לקחתי מהם פדיון והבטחתי להם שיהיה כן, ועכשיו אתה מתפלל שלא יהיו גשמים, ובודאי תפילתך תפילת העני היא חשובה יותר בשמים...

לקח הרבי זצ"ל סכום חשוב מכיסו ונתן למשמש והוא אמר לו: לך ותקנה לך מנעלים חדשים ואל תתפלל יותר על כך.

הרי לנו שגם צדיקי הדור ידעו והכירו שכל תפילה פועלת ועושה רושם למעלה, ולו גם תפילה של איש פשוט והדיוט.

תפילת הילד שהחייתה מתים

ואפילו תפילתו של ילד נענית בשמים וכפי שמבואר במקורות הבאים:

בזוהר הקדוש (חלק ג' רד ע"ב) מובא מעשה נורא כיצד תפילת ילד אחד בכוחה לחולל ניסים ונפלאות עד תחיית המתים ממש! וזה המעשה: אמר רבי אלעזר: חברים נלך ונגמול חסד לרבי יוסי דפקיעין, שהרי נסתלק מן העולם ואין מי שישתדל בקבורתו והוא קרוב אלינו.

קח תפילה דיליה

סטו מן הדרך והלכו לשם, כיון שראום בני העיר יצאו לקראתם ונכנסו לבית רבי יוסי בפקיעין הם וכל החברים. בן קטן היה לו לרבי יוסי ולא היה נותן לאף אדם לגשת למיטת אביו אחרי שמת, אלא הוא לבדו היה סמוך עליו ובוכה עליו ופיו מתדבק בפיו.

פתח אותו ילד ואמר: אדון העולם, כתוב בתורה: "כי יקרא קן ציפור לפניך שלח תשלח את האם", געה בבכיה הילד, ואמר: אדון העולם, קיים דבר זה. שני ילדים היינו מאב ואם - אני ואחותי הקטנה ממני, היית צריך לקחת גם אותנו ולקיים בכך את ציווי התורה, ואם תאמר אדון העולם "אם" כתיב בתורה ולא "אב", הרי כאן כבר נלקחו גם אבא וגם אמא, שהרי אמנו נפטרה וכבר לקחתה מעל בניה, ועכשיו תקח גם את אבינו, והיכן יתקיים כאן דין התורה?

בכו רבי אליעזר והחברים כאשר שמעו את דבריו של הילד, ואז שמעו קול שהיה אומר: "צדיק אתה רבי יוסי, שדבריו של אותו גדי קטן ודמעותיו עלו לכסא המלך הקדוש, ודנו את הדין והוסיפו לך עשרים שנה כדי שתלמד את הילד הזה תורה".

יצאו רבי אלעזר והחברים ולא נתנו לאף אדם להכנס לבית, מיד ראו עמוד של אש יורד ורבי יוסי פתח את עיניו והילד עדיין פיו דבוק בפיו, אמר רבי אלעזר: גדול הוא חלקנו שזכינו לראות תחיית המתים עין בעין! מבהיל על הרעיון עד כמה גדול כוחה של תפילה!

אבא שבשמים! אינני רוצה להיות יתום!

ואם נפשך לומר כי אלו מעשים השייכים לדורות הראשונים כמלאכים ואין הם שייכים כלל בזמננו, על כך נביא מעשה מפיו של הגאון רבי מרדכי דרוק זצ"ל אשר העיד כי מכיר הוא את בעלי המעשה באופן אישי:

לפני שנים רבות שהו חבורת נערים בבית הכנסת חורבת רבי יהודה החסיד זצ"ל בליל שישי, האבות ישבו יחד ועסקו בלימוד התורה ואילו הנערים שיחקו להנאתם. תוך כדי המשחק שמע אחד הילדים כיצד הלומדים בבית המדרש לומדים את דברי הזוהר הקדוש שאמר שלפני הפטירה מגיעים קרובי המשפחה מהעולם העליון לנפטר והוא רואה אותם וכו'.

יגיעה בתפילה - אין תפילה חוזרת ריקם ועוד קט

והנה בסעודת ליל שבת שלאחר מכן, נתקעה עצם בגרונה של אם הנער עד שהיתה בסכנת חיים ממש והיא החלה לזעוק - אבא! אמא! הנער סבור היה כי התרחשות זו דומה למה ששמע בבית הכנסת, הנה אמו הולכת למות והיא רואה את אביה ואמה טרם פטירתה, הוא היה בטוח כי זה הוא סימן משמים שהוא הולך להיות יתום.

הנער רץ במהירות לבית הכנסת "החורבה" פתח את ארון הקודש וצעק בתמימות: רבונו של עולם! אבא שבשמים! אינני רוצה להיות יתום.

כאשר חזר לביתו ראה כי אמו ניצלה בדרך נס בזכות תפילותיו, והיא האריכה ימים עד גיל תשעים ושש.

זהו כוחה הגדול של התפילה - אפילו תפילתו של הילד!

"אל תפן אל מנחתם" - תפילתם של רשעים

וכעת נרחיק לכת ונוכיח כי אפילו תפילת רשעים בכוחה לפעול ישועות! הסבא מסלבודקא זצ"ל העיר בענין זה הערה נוראה: הלא מצינו שמשה רבינו ע"ה התפלל תפילה מיוחדת שלא תקובל תפילתו של קורח באמרו (במדבר טז, טו): "אל תפן אל מנחתם" - זוהי תפילתו של קורח.

הגע בעצמך, תפילת קורח - תפילת חותר, מערער וחולק על משיח ה', תפילת כופר בנביאותו של אב הנביאים, אדם ששאף לטשטש את הבדלי המדרגות ואת ייעודי הקדושה המיוחדים שהותוו לעם ישראל על ידי יוצר בראשית.

גם תפילתו של פושע וטועה עושה רושם עמוק בשמים עד כדי שמשה רבינו ע"ה הוצרך למאמץ מיוחד על מנת להדוף את כח התפילה שלו אחרנית!

מבהיל על הרעיון!

"חלל ממלכה ושריה"

נביא בענין זה עוד ראייה נוראה:

כתוב במגילת איכה (ב, ב): "חלל ממלכה ושריה", ופרש"י זצ"ל בזה"ל:

קי תפילה דיליה

"אלו שרים של מעלה שהחליפם - הממונה על האור מינה על המים והחליף כל הממונים, לפי שהיו ברשעי ישראל בעלי שם המפורש ובוטחים הם שישיביעו את שרי מעלה להצילם מאש וממים ומחרב, ועכשיו כשהיה משביע את שר האש בשמו והוא משיב: אין ממשלה זו בידי, וכן כולם". ומקשה על כך הגאון רבי חיים זייציק זצ"ל, לכאורה מדוע ולמה הוצרך הקב"ה להחליף את השרים, מה מועילה תפילתם של רשעים? ומה מועילה השבעתם, וכי ישנה איזו השפעה שהיא לרשעים? כלום קיימת התחשבות בבקשתם?

אלא מכאן רואים אנו דבר נורא, כח התפילה הוא כה גדול וחזק עד שהוא פועל ומשפיע אפילו אם היא באה מפי רשעים!
נורא!

גם תפילה ללא כוונה נשמרת באוצר התפילות!

עתה נוסיף ונחזה כי אפילו תפילה בלי כוונה - מועלת והיא חשובה בעיני המקום.

החתם סופר זצ"ל כותב (חת"ס עה"ת פר' שופטים עמ' פו ד"ה והשלישית) בשם הספרים הקדושים: כאשר אדם מתפלל תפילה אחת בכוונה שלימה, אזי מתקבצין כל התפילות שלו שנדחו לחוץ, ועולים למעלה עם התפילה ההיא. וכעין זה כבר כתב בספר ילקוט מעם לועז (בראשית עמ' קכג) שהביא את תרגום דברי הזוהר הקדוש בזה"ל: "יש מלאך ברקיע הממונה על כל התפילות הפסולות שנאמרות בלי כוונת הלב וכו' - את כולן לוקח המלאך ומחזיקן ברשותו וממתין, אם עושים תשובה ומתפללים יפה בכוונה כראוי בתחנונים, אזי אוסף המלאך את כל שאר התפילות מאוצרו, ומעלה אותן יחד עם אותה התפילה הטובה שנאמרה בכוונה, ומביא את כולם לפני הקב"ה שיקבלן".

התפילה הכשירה מצרפת עמה את התפילות הפסולות

ונביא בזה גם מדבריו הנפלאים של הגאון רבי יוסף גיקטיליא זצ"ל בספרו שערי אורה (שער א' וב):

יגיעה בתפילה - אין תפילה חוזרת ריקם ועוד קיא

יש מחיצה בין אדם לבין אביו שבשמים - והיא נוצרת על ידי עוונותיו של האדם. מחיצה זו מפריעה לתפילות לעלות וליראות את פני ה', וכמה שומרים עומדים לבחון ולצרוף את כל התפילות הנכנסות בהיכל, ואם היא ראויה להכנס - אזי שומרי הפתחים מקבלים אותה תפילה ומכניסין אותה עד הגיעה לפני ה'. ואם ח"ו התפילה שהאדם מתפלל אינה הגונה - קורין לאותה תפילה מלמעלה - תפילה פסולה. והכרוז קורא: אל תכניס את אותה תפילה לפני השם יתברך, ומיד מוציאים אותה תפילה בניזיפה ודוחין אותה לחוץ ואינה נכנסת וננעלים השערים בפניה.

ממשיך הגאון רבי יוסף גיקטיליא זצ"ל בדבריו: ואם תאמר - נמצאו רוב התפילות נפסדות ונאבדות, כי אחת מני אלף יוכל להתכוון בתפילה שתהא ראויה להתקבל.

דע שאין הדבר כן, אלא כל אותן תפילות פסולות כשדוחין אותן לחוץ ואינן נכנסות, השי"ת נתן להם מקום להכנס שם ועומדות שם, ואם חזר זה שהתפלל תפילות פסולות ועומד ומתפלל תפילה אחת בכונה גדולה, אז אותה תפילה כשרה הולכת ונכנסת לאותו היכל חיצון ומוציאה משם כל אותן תפילות פסולות ועולות כולן עם אותה תפילה לפני השי"ת, ונמצא שלא יפול דבר אחד מכל התפילות שהתפלל, עכת"ד.

למדנו אם כן שאין כל סיבה להתייאש, ולמרות שכבר התפלל אדם תפילות רבות בלי כוונה, בכל זאת אם יתחזק וישתדל מעתה להתפלל עם כוונה, אזי כל אותן תפילות שיצאו מפיו לא הלכו לבטלה אלא עתה יוכלו לעלות למקומן יחד עם שאר התפילות הכשרות.

הקב"ה מצרף את הברכות עם כוונה לכדי תפילה שלימה

וראוי להביא בזה את אשר כתב הגאון רבי אליעזר פאפו זצ"ל בספרו פלא יועץ (ערך כוונה) בשם המקובלים זצ"ל: אם אדם יכוין בתפילתו יום אחד בברכה אחת וביום אחר בברכה אחרת - הקב"ה מצרפן, עד שנעשית תפילה שלימה בכוונה, והיא עולה להיות עטרת תפארת בראש צדיק חי העולמים!

קיב _____ תפילה דיליה

הרי לנו שאדם יכול לעבוד על כך לאט לאט, וכל ברכה וברכה שיתכוין בה תצטרף לתפילה כשירה עד שבידו כבר תהא תפילה שלימה עם כוונה אשר תעלה לרצון ככל שאר התפילות השלימות!

"ה' יספור בכתוב עמים" - לכל תפילה יש מספר!

נסיים עם מעשה שאירע:

חסיד אחד בא לאדמו"ר מזלטשוב זצ"ל וסיפר לו כי חמיו הפסיק להתפלל, וביקש ממנו שיוכיחו על כך. אמר לו האדמו"ר זצ"ל: עקוב אחריו כמה ימים במשך כל שעות היממה, ואם הדברים כנים ונכונים הביאנו אלי. וכך הוא אכן עשה, ולאחר שבוע שלם הוא נוכח כי אין הוא מתפלל - לא שחרית, לא מנחה ולא ערבית.

ניגש אליו חתנו ואמר לו כי הרבי רוצה לדבר איתו. כאשר נכנס אל האדמו"ר זצ"ל פנה אליו הצדיק ואמר לו: כיצד יתכן שאינך מתפלל הלא יהודי אתה?! ענה לו החסיד: מכיון שראיתי שאיני יכול לכוין בתפילתי, על כן החלטתי כי עדיף לא להתפלל יותר כלל ועיקר!

האדמו"ר זצ"ל ביקש ממנו להביא לו ספר תהלים, ופתח לפניו בפרק פ"ז ושאלו האם יכול אתה לפרש את הפסוק: "ה' יספור בכתוב עמים זה יולד שם סלה", החסיד השיב לו בשלילה.

אמר לו האדמו"ר זצ"ל, אני אבאר לך, ותלמד מזה לקח למעשיך. כאשר אדם עושה מצוה - הקב"ה כותב למעלה שהוא עשה מצוה אחת. ויש להסתפק, באיזה אופן כותב הקב"ה את מנין המצוות - באותיות או במספרים? על זה בא הפסוק ומלמדנו שהקב"ה כותב כמו העמים - דהיינו במספרים ולא באותיות. וזהו שכתוב: "ה' יספור בכתוב עמים".

ומדוע הוא עושה כך?

התירוץ הוא כי הבדל גדול יש בין אותיות למספרים, במספרים יש אפשרות לכתוב גם כשלא עושה את המצוה, משום שכשכותבים את הספרה אפס - זה אומר שלא עשה כלום. מה שאין כן באותיות אי אפשר לכתוב אפס, ואם לא עשה כלום לא כותבים מאומה.

יגיעה בתפילה - אין תפילה חוזרת ריקם ועוד קיג

אבל יש לשאול - מהו הריווח בזה כשכותב אפס כשלא עושה מצוה?
אלא בהכרח - אמר האדמו"ר זצ"ל: ריווח גדול ועצום יש בזה לאדם. למשל:
אדם שבא לבית הכנסת והתפלל אך לא כיוון בתפילתו, הקב"ה כותב לו
0 - היינו אפס, ושוב כאשר התפלל ולא כיוון הוא כותב לו עוד אפס וכן
הלאה, עד שיתמלאו לו כמה מאות אפסים אחד אחרי השני.

והנה קרה פעם אחת שהוא התעורר והתפלל בכוונה, אז הקב"ה כותב
לו את המספר "אחד". והיכן כותב ה' את האחד? לפני כל האפסים או
לאחר כל האפסים? דע לך יקירי שהקב"ה כותב את המספר אחד - 1 לפני
כל האפסים, ומה נוצר מזה? אלפים ורבבות! זהו שאמר הפסוק "ה' יספור
בכתוב עמים" - היינו במספרים ולא באותיות, ו"זה יולד שם סלה" - הדבר
יגרום שמצוותיו יתרבו עד לאין גבול.

והאם יודע הינך מדוע הוא עושה כך?

משום שמה גרם לו לאדם להתפלל בכוונה? כל אלו התפילות שהתפלל
בלי כוונה, כי הלוא אם היה מתייאש ומפסיק להתפלל, הוא לא היה אף
פעם מתפלל בכוונה, ועל כן לוקח הקב"ה את כל אותם אפסים ומוליד
להם מצוות עד אין סוף.

אותו אדם הבין את המסר, ומאותו יום הלך בקביעות לבית הכנסת
להתפלל...

הוא אשר אמרנו, למרות שאדם התפלל כבר פעמים רבות בלי כוונה,
אין לו להתייאש אלא אדרבה עליו להתאמץ ולהתייגע על מנת שיוכל לכוין
מכאן והלאה בתפילותיו, ואז הקב"ה יעלה את כל תפילותיו לרצון.

נוכחנו לדעת אפוא כי עלינו להתייגע ולהשקיע כוחות בתפילה, ראינו
גם כי שום תפילה אינה הולכת לאיבוד ואין תפילה חוזרת ריקם, וגם
העמדנו את היסוד שכל תפילה רצויה - גם של אנשים פשוטים, ילדים
ואפילו של רשעים, וגם תפילה בלי כוונה - בסופה להתקבל.

כוונה בתפילה

פתח דבר:

בשורות הבאות נעסוק בעזה"ת בחשיבות הגדולה של הכוונה בתפילה, אנו נבאר מהי "כוונה" - מה צריכים לכוון בתפילה, כמו כן נביא דוגמאות מגדולי ישראל כיצד הם התאמצו לכוון בתפילתם וכך נבין עד כמה אנו רחוקים מכך.

אך בראשית דברינו נדגיש את חסרונותיה ופחיתותה של תפילה בלי כוונה.

מי נתן לי אגרוף בחזה?...?

הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל נהג לספר על יהודי שהסתובב בשוק מחנה יהודה כאשר הוא תר אחר דוכן בו מוכרים תפוזים... ופתאום - בום! הוא קיבל אגרוף בחזה... ולאחר כמה שניות שוב פעם אגרוף בחזה! כאשר הוא ניסה לבדוק מי מכה אותו באמצע השוק הוא תפס כי הוא עצמו מכה על חזהו - בברכת "סלח לנו"!!!

אילו הדבר לא היה עצוב כל כך הוא היה מצחיק מאוד...

"כסוס כפרד אין הבין"...

הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל סיפר: פעם נסעתי בעגלה לדרכי, לפתע אני מבחין שהעגלון קושר את המושכות לעגלה ונשכב לישון... שאלתי

קטז תפילה דיליה

אותו: "מה אתה עושה"?! הוא ענה לי: "אל תדאג! הסוס מכיר כבר את הדרך היטב, והוא יגיע למען המבוקש גם בלעדי!"! וכן הוה, כאשר הגיע הסוס למקום שבעליו היה רגיל להשקותו מים - נעצר! הוא ידע בכל פעם מתי עליו לפנות ימינה או שמאלה, כי מאחר שרגיל היה כל כך באותה דרך כבר ידע להיכן פניו מועדות מעצמו.

המשיך הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל ואמר - כך הוא האדם בתפילתו, כמו הסוס המכיר את דרכו, הוא יודע מתי עליו לכרוע, מהו הזמן לעצור - מתי להמשיך, היכן יש לפסוע שלוש פסיעות לאחור ומהי העת להכות על החזה...

אוי לאותה בושה ואוי לאותה כלימה!

"אלה ברכב ואלה בסוסים, ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר"

ידוע הסיפור על אדם שעמד לתפילת שמונה עשרה זמן רב מאוד, וכאשר גמר להתפלל ניגש אליו רב המקום ואמר לו: "ברוך הבא ברוך הבא!" אותו אדם התפלא ולא הבין כלל את תגובתו של הרב, עד שהרב עצמו הסביר לו: מסתמא היה לך זמן לנסוע ולטייל בדמיוןך בכל העולם, היית באירופה, באמריקה, חזרת לארץ, הפלגת לים וכו', ולכן עכשיו כשחזרת ואמרת "עושה שלום" מגיע לך ברכת "ברוך הבא"!!!

אותו רב הסמיק על כך את הפסוק בתהלים (כ, ה): "אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר" - כלומר: אומות העולם נוסעים עם רכב ויש כאלה שנוסעים עם סוסים, אבל אנחנו, "בשם ה' אלוקינו נזכיר", רק מזכירים את שם ה' כדי לפתוח בתפילה ומיד אנחנו מפליגים למחוזות רחוקים...

במקום שמחשבתו של האדם נתונה שם הוא

וידוע בשמו של הבעל שם טוב זצ"ל שאמר: במקום שמחשבתו של האדם נתונה שם הוא קיים, כי גופא בטר מחשבת רישא גריר.

האבני נזר זצ"ל הביא לזה סמך מדברי המשנה במסכת עירובין (פ"ב מ"ג):

"מי שבא בדרך נותן עיניו באילן ואומר שם תהא שביתתי", הרי שעל ידי מחשבתו באילן נחשב הדבר כאילו הוא שם בפועל ממש.

"אל תדאג הוא לא ייזכר"!!!

סיפור נוסף והפעם מאמתחתו של הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל והוא בדרכו האופיינית:

מעשה ביהודי שחכר את הפונדק מהפריץ. הוא חיתן בת ואחריה גם בן, הוציא הוצאות ולא היה לו לשלם את דמי השכירות, החוב הצטבר אט אט, ולאחר שעברו שנה שנתיים ושלוש שהלה לא שילם את דמי החכירות, סבלנותו של הפריץ פקעה והוא הזמינו לעלות אל הטירה.

נחרד היהודי, הוא חשש שלא ישוב לביתו אלא יושלך אל בור הכלא שבתחתית הטירה, אך לא היתה לו ברירה ולכן עלה לשם בלב הולם.

"שב" פקד הפריץ, "נעשה חשבון".

אמת הוא שהיהודי לא שילם לו שלוש שנים, אבל הפריץ הזמין אצלו בינתיים משקאות חריפים לצרכי משתאותיו, וכן גבינות ומלוחים. למעשה הכל כתוב, יש רק לסכם. בטור אחד הוא ערך את סכום החוב, ובטור השני את מחיר הפריטים השונים, ויש להחסיר תוצאה האחת מהשניה.

אך הפריץ הנבער החליף בין הטורים... וכשראה את התוצאה, התקומם וזעם: "מה, אני עוד חייב לך מאה ושלושים זהובים"!!

היהודי השים עצמו תם, משך בכתפיו ואמר: "אם הפריץ אומר"...

בחמת זעם השליך הפריץ את הפנקס אל האח הבוערת, והניח מאה ושלושים זהובים על השולחן בטפיחה עזה: "קח ולך! תסתלק מכאן"!

היהודי נטל את הכסף ומיהר לביתו ברגלים קלות. איזה נס ארע לו, מי פילל לכך!

כאשר הגיע לביתו רוממות הרוח נגוזה, חשש התגנב בלבו: לא יתכן שהפריץ כה טיפש, אומנם הוא החליף את הטורים ברגע של בלבול, אבל

קִיחַ תפילה דיליה

ודאי יזכר ויחשב מחדש, וכשיבין שטעה, לא זו בלבד שיתבע את כל הכסף ומיד, עוד יזעם עליו שלא העמידו על האמת אלא נטל את הכסף!

מה עושים?

הדאגה והפחד הטריפו את דעתו, ולכן קם ונסע אל המגיד מטאלנא זצ"ל לבקש עצה וברכה, הוא ביקש שהמגיד יתפלל ויפעל שהפריץ לא יזכר ולא יחשב את החשבון מחדש.

שמע המגיד זצ"ל את דבריו והרגיעו: "אל תדאג, אין חשש שהפריץ ייזכר ויחשב מחדש, הרי הוא לא מתפלל שמונה עשרה"...

זה כואב מאוד, אבל זו המציאות בעוונותינו הרבים.

וכאותו אדם שאיבד את מפתחות ביתו ולמרות שחיפש וחיפש בכל מקום אפשרי, וגם אימץ את מחשבתו על מנת להיזכר היכן הניח אותם הוא לא הצליח למוצאם, עד שיום אחד באמצע שמונה עשרה... אה! הוא נזכר היכן הם...

אוי לאזניים שכך שומעות!

חוסר כוונה בתפילה - זלזול במלך

החפץ חיים זצ"ל אמר פעם: תאר לך כיצד נראה אדם שקבע פגישה עם המלך על מנת להתחנן על נפשו לכל ענין הצריך לו, וכאשר כבר הגיע ודפק על פתח ההיכל והמלך בכבודו ובעצמו בא לפתוח לו את הדלת, באותו הרגע הוא בורח מהפתח - היש לך בזיון למלך גדול מזה?

הוסיף על כך הגאון רבי חיים ברים זצ"ל: אדם שהגיע זמנו להיכנס אל המלך הוא שולח את משרתו תוך בקשת סליחת המלך, ידבר נא בבקשה עם משרתי כי עסוק אני מאוד בענינים חשובים...

כך הוא הדבר ממש כאשר אנו באים לדפוק על פתחי שערי שמים, ומשנפתח השער אנו בורחים במחשבתנו מן השער ושולחים את הגוף לעמוד במקומינו, ואילו מחשבתנו - הנשמה, עסוקה מאוד בדברים חשובים...

"ברשות מרנן ורבנן, סלט תפוחי האדמה לא היה טרי"...

ונאה דרש על כך הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל: הלא ה' בוחן כליות ולב ולפניו יתברך המחשבה כדיבור, ואדם העומד בתפילה בפיו ובשפתיו אך לבו בל עימו, הרי המחשבות שלו עולות לשמים יחד עם הדיבורים שמוציא בשפתיו.

ואם רוצים אתם לדעת כיצד זה נשמע, אתן לכם דוגמא:

אברך השתתף במסיבת בר מצוה, ובין מנה למנה הוא התבקש לשאת דברי ברכה. קם ואמר: "ברשות מרנן ורבנן, סלט תפוחי האדמה לא היה טרי, אפתח דברי מהפרשה, הטחינה דוקא היתה בסדר. מצינו שכאשר בא משה רבינו ע"ה לגאול את ישראל, מתי יביאו את המנה הבאה? הוא שאל אלו מצוות יש בידם בכדי להגאל, מעניין אם תהיה בחירה בין כמה סוגי בשר"...

הלא יהא זה למשל ולשנינה, ולחוכא וטלולא ייחשב!

על אחת כמה וכמה כשמדבר לפני המלך - מלכו של עולם, אשר כל המחשבות גלויות לפניו, ומכל שכן כשמצפה הינו שהמלך ימלא את משאלתו!

עלינו לזכור שהדברים נוגעים לנו מאוד ועד כמה עדיין רחוקים אנחנו מלכוין כראוי בתפילתנו, אמנם חייבים אנו להתאמץ ולהשתדל בזה על מנת שנוכל לכוון בתפילה, כי הרי ידוע מה שכתוב בספרים הקדושים שתפילה בלי כוונה - כגוף בלי נשמה!

אולי הקב"ה מצפה דוקא לתפילה בכוונה מתוך קושי!?

ישנה הערה נפלאה בענין זה מאת הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל:

אם קורה לאי מי שהוא נקלע למקום בו אין מנין מסודר לתפילת מנחה, כמו על שפת הים או בעיצומו של טיול והשעה עוברת, עוברת בו מעין הרגשה שבמקרה כזה "אונס רחמנא פטריה"..." "בלית ברירה" עליו לחטוף

קב תפילה דיליה

תפילה למחצה, בלי הרבה כוונה, וה' הטוב יכפר... "במעריב כבר אתפלל במנין כראוי"! חושב האדם בלבנו.

אולם טעות היא זו! מי יודע מה הם חשבונות שמים! אולי הקב"ה מצפה ממך דוקא עכשיו לתפילה מיוחדת עם התחזקות? אולי המקום הזה צריך להתקדש עם התפילה שלך? ואולי זה ה"מכה בפטיש" למלא את בקשתך הנכספת - דוקא כאשר תתפלל מעומק הלב בתנאים מיוחדים כאלו? אם כן, זו הזדמנות פז שאינה חוזרת! תתאמץ איפוא וכוון בתפילתך שמא מכאן תצמח לך הישועה!

זה מה שאנו צריכים לחשוב טרם שאנו מוותרים ליצר הרע על תפילה בכוונה במצבים קשים ולא נוחים, ולדעת שאולי דוקא מתוך מצב שכזה - אם נתחזק נצליח!

היצר הרע המודרני - "אינני יכול"!

וכבר אמר בזה הגאון רבי ניסים קרליץ שליט"א כי בדורנו התחדש יצר הרע מודרני אשר מכניס בלב האדם מחשבה ש"אינני יכול", דהיינו בכל עת שנזקק הינו לצאת מגדרו ולשנות את הנהגתו הוא חושב לעצמו שזה בגדר "אי אפשר בשום אופן" וממילא הוא מורה היתר לעצמו כאנוס דרחמנא פטריה.

אבל אם רק נתבונן מעט בדרכינו נבחין עד כמה מחשבה זו אינה נכונה, כי הרי אנו רואים שבימים הנוראים - ראש השנה ויום כיפור עולה בידינו לכוון הרבה יותר מסתם תפילה של אמצע שנה. ואין הביאור בזה שבימים הנוראים אנו מקבלים סייעתא דשמיא מיוחדת שאין כדוגמתה בזמנים אחרים, לא! הפשט הוא שבימים הנוראים אנו שמים יותר דגש בעצמנו ואכפת לנו יותר הכוונה בתפילות, ולכן אנו מצליחים בזה כי "הבא להיטהר מסייעין אותו מן השמים"!

זאת היא הדוגמא שעליה להיות נר לרגלנו - התפילות של ימים נוראים, כדוגמתן עלינו להתפלל כל השנה כולה, והדבר הוא אכן אפשרי. ועל זה ניתן להמליץ את דברי התנא זצ"ל שאמר - אין הדבר תלוי אלא בי!

הלוא בין כך אנו מתפללים - בואו נתפלל אחרת!

ישנה נקודה חשובה נוספת אשר אם נתבונן בה כראוי נוכל להתגבר על היצר הרע המיוחד שבענין זה.

המשגיח רבי ירוחם ממיר זצ"ל היה אומר: הלא האדם בין כך מתפלל כל יום, אולי אנו מתפללים כשעה וחצי בכל יום, ואם כן כמה חבל שאותו זמן שבכל מקרה כבר מוקדש לתפילות ילך גם הוא לאיבוד.

וכה אמר לתלמידיו: אילו הייתי תובע ממכם לעשות דברים מחודשים שאינכם עושים, יכול הייתי להבין את המתרשלים, אבל מה אני תובע מכם, לעשות את מה שאתם עושים בכל מקרה. אך לעשותו טוב! הרי בין כה מתפללים - תתפללו אחרת!

זהו חשבון נורא לכל מי שרק חושב על זה, כי חבל על אותו הזמן אשר בין כך כבר מושקע בתפילותיו, למה לא לנצל אותו כראוי ולהפיק ממנו את התועלת המקסימלית, הלוא מדובר באחד הדברים החשובים ביותר העומדים ברומו של עולם - התפילה!

מהי "כוונה"?

אחרי שהתעוררנו מעט על כך שראוי לנו להקדיש את עצמנו לכוונה בתפילה, נראה ונבאר מה נקרית כוונה, ומה צריכים אנו לכוון בתפילה.

ומצינו בזה סתירה בדברי הרמב"ם זצ"ל, במקום אחד (הלכות תפילה פ"ב ה"ט¹) הוא כותב: "כל תפילה שאינה בכוונה אינה תפילה, ואם התפלל בלא כוונה חוזר ומתפלל בכוונה". ואחר כך (פ"י ה"א) כתב עוד: "מי שהתפלל ולא כיון את לבו יחזור ויתפלל בכוונה, אבל אם כיון את לבו בברכה הראשונה שוב אינו צריך".

הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל מבאר את הדברים בספרו: יש שתי מיני כוונות בתפילה, כוונה במעשה התפילה - דהיינו שידע "לפני מי עומד" שצריך לכוון שהוא עומד לפני הבורא יתברך, כוונה זו נצרכת במשך כל התפילה, ואם היא חסירה אינה נקראת תפילה, אולם הכוונה של פירוש המילות, אף שצריכים לכתחילה לכוון בפירוש המילות במשך כל התפילה, אין היא מעכבת כי אם בברכה הראשונה של שמונה עשרה.

קרב תפילה דיליה

והצורך בשתי הכוונות הללו נפסק להלכה בשו"ע (אר"ח סי' צח ס"א) וז"ל:
"המתפלל צריך שיכוון בלבו פירוש המילות שמוציא בשפתיו, ויחשוב כאילו
שכינה כנגדו".

"וחשוב הדיבור קודם שתוציאנו מפיו"

וכדאי להביא במה שנוגע לכוונת פירוש המילות הערה נכונה מאת
הגאון רבי חיים ברים זצ"ל: העולם רגיל לחשוב שניתן לבדוק ולהבין את
ביאור ופירוש המילות תוך כדי דיבור בעת אמירת המילה, ולפעמים גם
אחרי שכבר הוציאו המילה מהפה, אולם באמת ראוי להבין את פירוש
המילה לפני שמוציאים אותה מהפה והמחשבה צריכה להיות מה הולכים
לומר, לבאר במוחו ובלבו את תוכנה ומשמעותה, ורק לאחר שכבר יודעים
ומבינים אותה לעומקה אז ניתן לבטא בפה ובשפתיים.

וכן כתב הרמב"ן זצ"ל באגרתו וז"ל: "והכן לבך לפני המקום ב"ה וטהר
רעיוןך וחשוב הדיבור קודם שתוציאנו מפיו", הרי לנו דעת הרמב"ן זצ"ל
ברורה מה נחשב כוונה בתפילה.

ועיין במשנ"ב (שם ס"ק א) שכתב: "ועיין בפני יהושע ריש פרק אין עומדין
שכתב דאלו הכוונות המבוארים כאן בשו"ע אי אפשר לכוין בשעת התפילה
רק קודם, ובתפילה צריך לכוין פירוש המילות".

"כשמתפללים - מתפללים!"

יש לציין את הביטוי של מרן החזון איש זצ"ל בנוגע לשאלה האם יש
להביט בשעון בכדי לכוון בתפילה לזמן המדוייק של הנץ: "להסתכל על
השעון צריך רק לפני התפילה, אבל כשמתפללים - מתפללים".

זאת עלינו לדעת: ברגע שמתחילים להתפלל - מתפללים ומסירים את
כל שאר המחשבות מהלב.

"בעיצומו של שמונה עשרה מי יוכל להבחין בזה?!"...

נמחיש את הדברים באמצעות מעשה שאירע עם הגאון רבי ישראל
יעקב פישר זצ"ל:

אחד ממתפללי בית הכנסת שאל את רבינו זצ"ל מה יעשה כאשר באמצע תפילת שמונה עשרה נתרחקו רגליו זו מזו, ואינם כ"רגל ישרה" כפי שנזכר בהלכה, האם מותר לקרבן תוך כדי התפילה?

פני רבינו זצ"ל עטו תמיהה רבתי והוא שאל: בעיצומה של תפילת שמונה עשרה?! בעיצומו של שמונה עשרה, מי יוכל לדעת ולהבחין בדברים מעין אלו?!...

"ואני תפילתי - לך ה' עת רצון"

האדמו"ר מסקולען זצ"ל פירש בזה בדרך רמז את הפסוק בתהלים (סט), (ד) "ואני תפילתי לך ה' עת רצון", והלא הלשון "ואני תפילתי" לשון מוכפל הוא ומה הוא בא ללמדנו?

אלא נראה שהכוונה היא שלא רק ה"תפילתי" עיקר אלא גם ה"אני" יהא שם יחד עם התפילה, ועל זה אמר דוד המלך ע"ה שכאשר ה"אני" ב"תפילתי" - אז מובטח שיהא "לך ה' עת רצון" - יתקבלו התפילות ברחמים וברצון.

בשעת התפילה אין לחשוב בלימוד!

והנה בכלל החובה המוטלת על האדם להסיר ממנו את כל שאר המחשבות ולהתרכז אך ורק בפירוש המילות ובמחשבה לפני מי הוא עומד להתפלל, מחויב הוא גם להסיר את דברי התורה מהמחשבה, כי בעת התפילה יש לכוון אך ורק בה!

נצטט עדות של אדם חשוב מארץ ישראל אשר שהה בישיבת ליקוואוד בראש השנה, וכיבדוהו לעמוד בכותל המזרח אצל הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל וכך הוא סיפר:

"סבור הייתי שמוחו העילויי של ראש הישיבה זצ"ל אינו מסוגל להתרכז בתפילה, ומחשבתו תהיה משוטטת בש"ס ורמב"ם, אך לגודל פליאתי נגלה לעיני מחזה שונה לחלוטין, מראה נפלא עד מאוד כיצד הוא התפלל בכוונה עצומה ובהתרגשות, ממש כבן המתחטא על אביו".

הרי שגם גאון גדול כמו ראש הישיבה רבי אהרן זצ"ל שהיה שקוע כל כולו בש"ס ובפוסקים יומם ולילה, בעת התפילה התרכז אך ורק בתפילה!

קבד _____ תפילה דיליה

מקורות בדברי חז"ל לחשיבות הכוונה בתפילה

עתה נקדיש כמה מילים בכדי להביא מהמקורות על חשיבות הכוונה בתפילה.

איתא בירושלמי במסכת ברכות (פ"ה ה"ה): "אמר רבי שמואל בר נחמני: אם כוונת את לבך בתפילה תהא מבושר שנשמעה תפילתך, ומה טעם, "תכין ליבם תקשיב אזנך" (תהלים י, יז).

ובשמות רבה (כא, ד) מובא: "כל מי שעושה רצון המקום ומכוין את לבו בתפילה, שומע לו בעולם הזה וכן לעתיד לבוא". וכעין זה איתא בדברים רבה (ב, א): "אבא שאול אומר, זה סימן לתפילה: אם כיון אדם לבו לתפילה, יהא מובטח שתפילתו נשמעת".

וראיתי שהגאון רבי דוד אבודרהם זצ"ל (הקדמה לתפילת שמו"ע) כתב כעין זה: "ודע, כי לפי הכוונה תקובל התפילה".

ובספר חרדים (פמ"ז אות י"ד) איתא: "וכל המכוין בתפילתו ואינו מדבר, אין תפילתו חוזרת ריקם".

בוא וראה מה שכתב הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל ביערות דבש (ח"א דרוש ד'): "הארכת בדרשות פעמים רבות שכל מה שקרה לאיש ישראלי הוא בהשגחה פרטית מכוון לגמול מעשיו, וכפי הנהגתו יום ביומו ימצא במקרים המתחדשים לו.

ובדוק ומנוסה אם יתפלל אדם שחרית וקריאת שמע בכוונה, שבו ביום יזכה לדבר מצוה ויצליח בעסקו. ואף שלשעה יחשוב שאינו, בסופו ימצא שכן הוא, ואין צריך לומר שיצליח בו ביום בתורה, ומצוה גוררת מצוה".

"זה התפלל תפילה שלימה - נענה!"

והגם שדברי הגדולים הללו אינם צריכים חיזוק, כדאי להוסיף עוד את דברי הגמרא במסכת ראש השנה (דף יח.) המלמדת אותנו יסוד נורא בענין זה.

כך איתא שם בגמרא: "שנים שעלו לגרדום לידן ודינן שוה זה ניצל וזה לא ניצל, וכן שנים שעלו למטה וחולין שווה, זה התפלל ונענה וזה התפלל

קכה כוונה בתפילה

ולא נענה". ומקשה הגמרא: "מפני מה זה נענה וזה לא נענה"? מתרצת הגמרא: "זה התפלל תפילה שלימה ולכן נענה, וזה לא התפלל תפילה שלימה ולא נענה".

ופרש"י זצ"ל מהי "תפילה שלימה" - "נתכוון"!

נורא מאוד! שנים היו באותו מצב של סכנה או חולי, במצב שקול - זה שכיון בתפילתו ניצל, וזה על אף שהתפלל אך מאחר שלא כיון בתפילתו, לא נענה...

אי אפשר לאדם להינצל מהיצר הרע כי אם על ידי תפילה בכוונה! בוא וראה מה שכתב בספר יסוד העבודה (ח"ב פ"ט) על חשיבות התפילה בשם הקדמת ספר עץ חיים להגאון רבי חיים ויטאל זצ"ל: בדורות אלו שהאזורים נתגשמו ונתרבו המינים, אי אפשר לאדם לזכות ולהנצל מיצר הרע כי אם על ידי תפילה בכוונה!

סיפור נורא בענין הכוונה בתפילה

ראינו לנכון להביא בזה סיפור מזעזע שסיפר הגאון רבי ישראל גוטסמאן זצ"ל בספרו לב ישראל (עמ' קצו) מה שמצא בספר ישן, וזה תוכן המעשה: שני חברים נתנו תקיעת כף אחד לחבירו, והבטיחו זה לזה כי מי מהם שיסתלק מן העולם ראשון, יבוא מעולם האמת ויספר לחבירו מה קרה עמו בעת עלותו השמימה.

ויהי היום ואחד מהם נפטר ולאחר תקופה קצרה הגיע לחבירו בחלום. אמר הנפטר: קבלתי רשות לקיים הבטחתי, ואם אמנם אין לי רשות לספר הרבה ממה שעבר עלי, אבל דבר אחד אספר לך: כשהתייצבתי לפני בית דין של מעלה לתת דין וחשבון על כל מה שעשיתי בחיי, החלו לדון על כל פרט ופרט. פחד ורעדה אחזוני כשהתחילו להגיע חבילות חבילות של העבירות והפשעים שעברתי במשך ימי חיי.

מה אומר ומה אדבר, עמדתי כאילם אשר לא יפתח פיו, ולפני עברו גם קרונות קרונות מכל ה"מעשים טובים" שלי - "סמר מפחדך בשרי וממשפטך

קבו תפילה דיליה

יראתי". אבל חשבתי לתומי, הנה עוד מעט יגיעו לכאן קרונות של "תפילות שהתפללתי עשרות בשנים", אולי הם יכריעו את הכף...

פתאום הגיעה חבילה קטנה, שאלתי: מה יש בחבילה? אמרו לי: כאן נמצאים כל התפילות שהספקת להתפלל במשך כל ימי חיך...

התחלתי לצעוק ולבכות: הייתכן, כאן זה עולם האמת? זה קרוב לשמונים שנה שהתפללתי תמידין כסדרן מדי יום ביומו שחרית, מנחה וערבית, ולהיכן נעלמו כל התפילות למאות ולאלפים?

ענו לי: אמת, הרבה תפילות התפללת, אבל רוב התפילות לא הקפדת לכוון בהן, ותפילה בלא כוונה כגוף בלא נשמה חשיבא ונמצא שתפילות אלו הלכו ח"ו לריק. התפילות שהצלחת לכוון בהן - הן אלו שבחבילה הקטנה.

סיים סיפורו הגאון רבי ישראל גוטסמן זצ"ל ואמר - צמרמורת אחזתני למקרא סיפור זה, לראות מהו עומק הדין, ולחשוב כי יכול אדם להתפלל שמונים שנה רצופות מדי יום ביומו, ולבסוף לא נשאר מתפילותיו כלום! נורא מאוד!

"תחטוף גם אתה"...

לסיום נצטט מעט דברי עידוד למי שעומד באמצע או בסוף תפילתו ועדיין לא הצליח לכוון עד לאותו הרגע, עם כל זאת עליו לדעת כי ישנה מעלה גדולה בכך שלכל הפחות בסוף התפילה ישתדל לכוון בה כראוי.

וכך כותב החפץ חיים זצ"ל בהקדמת ספרו שמירת הלשון בשם גאון אחד אשר נשאל: "אם לא כיון ברוב התפילה והוא עומד בסוף התפילה, באיזה אופן יעורר את נפשו להתחיל לכוון" והשיבו: "משל למה הדבר דומה, לקטנה אחת שעמדה על השוק בסל גדול של ירקות למכור, ופגע בה אנס אחד והתחיל לחטוף מהסל, ונבהלה ולא ידעה שום עצה איך לעשות. פיקח אחד עמד למרחוק, אמר לה: מה תעמודי, על מה תמתניני עד שיחטוף כולו? - הנה הוא חוטף, גם את חטפי, וכל מה שיעלה בידך יהיה שלך".

קבו כוונה בתפילה

"וכן הדבר ממש בענין התפילה" - הפטיר החפץ חיים זצ"ל, "הנה היצר מתגבר על האדם ומפיל עליו עצלות ומחשבות זרות, שעל ידי זה לא הצליח לכוון בכמה וכמה ברכות מהתפילה. גם אתה, חטוף וזרז את עצמך בכל כוחך לכוון בברכות אשר עדיין הם לפניך"...

התכוון רק בסוף התפילה - עבודה לשם שמים ממש!

עוד יש להוסיף בזה בשם הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל:

מי שלא הצליח לכוון לכל אורך התפילה ונותרו לו רק ברכות מעטות עד לסופה, עליו לדעת שאם בכל זאת יתאמץ ויכוון זוהי עבודה לשמה שאין כדוגמתה, כי הרי עושה זאת רק לשם שמים.

לא כן מי שהצליח לכוון בכל התפילה, עלולה להתגנב ללבו מחשבה של גאווה בלבו: "תראה כיצד הצלחתי לכוון בכל התפילה", אבל זה שכבר נמצא בסוף תפילתו, לעולם לא יתפאר בזה, ואינו עושה זאת אלא לשם שמים ממש!

הקב"ה יעזור לנו שנוכל להתעורר ולהתעלות מהמצב השפל בו אנו נמצאים שכמעט אין אנו מכוונים באף תפילה, ובעזרתו יתברך נתחזק ונשתדל מכאן והלאה בהדרגה כל אחד לפי מה שהוא, לכוון בפירוש המילות ובהכרה שאנו עומדים לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה. ונזכה לנצל את אותם אלפי שעות אשר בין כך אנו עומדים בתפילה שיהיו התפילות עם כוונה רצויה, וכך יהיה מובטח לנו שיתקבלו לרחמים ולרצון.

כוונה בתפילה עצות מעשיות

פתח דבר:

במאמר הבא נזכיר בעזה"ת כמה עצות מועילות מפי ספרים ומפי סופרים בכדי להיות לנו לעזר ולסיוע להשיג כוונה בתפילתנו. הן אמת שלכל אחד יש ניסיון פרטי משלו, ואופן המלחמה עם יצרו הרע שונה מן האופן של רעהו, וכבר אמר שלמה המלך ע"ה במשלי (כד, ה): "כי בתחבולות תעשה לך מלחמה". בכל אופן נעמיד עלי גליון כמה עצות וכל אחד יבחר לעצמו את הראוי והמתאים לו ובגדר "תן לחכם ויחכם עוד".

מיהוש באבר אחד - מוציא את האדם משלותו!

בספר ברכת אברהם (מאמרים בפתיחה) העיר בזה הערה נכונה עד מאוד, הערה הנותנת לנו מקום להתבוננות:

שאלה אחת נשאל לעצמנו: מה יעשה האדם שרוב אבריו בריאים ושלמים אבל מקצת אבריו לקויים, והרי אפילו אבר אחד שיש בו צלקת או שאר פגם מוציא את האדם משלותו, עד שצריך לרוץ למצוא מרגוע לגופו. אם רק שן אחת כואבת יוציא כסף ויקדיש מזמנו לטיפול, כך גם עקיצת דבורה אחת ויחידה יכולה להביאו לידי ריצה לרופא, או אם יחוש באוזנו האחת גרידא, וכל שכן כאשר מדובר בבעיה באחד מאבריו הפנימיים.

קל תפילה דיליה

כל רמ"ח אבריו צריכים להיות בריאים, וכל אבר ואבר גם העצמות והגידים והבשר והעור והדם והעצבים, הכל צריך להיות בסדר, ואם לא - הרי לא יהיה במנוחה, הלוא הכאב מפריע, הוא כבר אינו חש כאדם בריא, הוא ילך לרופא ואם הוא לא יעלה לו מזור יתעניין אצל המומחים אשר מכירים רופאים טובים ביותר, הם יפנו אותו לבצע את כל הבדיקות עד אשר ימצאו את שורש המחלה וגם עצה ותושיה, ולעתים אף יטוס לקצה העולם מפני סכנת אבר אחד בלבד.

ואם כן נשאל את עצמנו: מדוע כאשר דבר אחד בעבודת השם אינו בסדר ובשלמות הראויה, דבר קטן שאינו כתיקונו, הוא איננו מוטרד מכך כלל וכלל, רק צדיקים גדולים דואגים על כל חלק ופרט בעבודת השם, ואילו שאר בני האדם אפילו אינם מרגישים צורך לעשות זאת.

אם רוב התפילה עוברת מתוך כוונה כבר נחה דעתו, הוא נותר רגוע מאוד גם כאשר בברכה אחת, שתים או אפילו שלוש איננו מכיין בהן כלל, מדוע איננו מודאג לחפש עצות כיצד ישפר את תפילתו, מפני מה יזניח זאת עד שהיאוש יגבר עליו וההרגל ייעשה לו כטבע שני?

הלא תראה אדם הסובל מכאבי ראש, אם יזדמן לפניו מאמר העוסק בטיפול לבעיה ממנה הוא סובל, מיד ייתפס לקרוא את המאמר מראשיתו ועד סופו בהתעניינות מרובה, שמא ימצא בו תרופה או עצה אשר יוכלו לשפר את מצבו ואפילו רק להקל מעט על סבלו.

ואם כך הוא ברפואת הגוף מה עם רפואת הנפש? אם יקרא כמה עצות אולי ישתפר, ואפילו אם יאמר רק כמה ברכות בכוונה מרובה יותר - האם כל זה אינו כדאי?

בעקבות קו מחשבה זה התעוררתי להעמיד בפני הקורא כמה עצות מועילות לכוונה בתפילה, ובטוחני שמי שאכפת לו מתפילותיו ימצא בזה מזור ותרופה למחלתו, אם מעט ואם הרבה. וכבר אמרו חז"ל - "הבא להטהר מסייעין אותו".

כוונה בתפילה - עצות מעשיות קלא

הדבר הראשון - להקציב זמן ראוי ומספיק לתפילה!

ברור כי הדבר הנצרך ביותר להצלחה לכוונה בתפילה הוא: "הקצבת זמן ראוי לתפילה" - וכך יוכל להתפלל מתוך התבוננות ראויה, מנוחת הנפש וישוב הדעת.

בספר הנפלא שערים בתפילה (פרקי פתיחה) מאריך הרבה בנקודה זו, והיות וכל דבריו שם הם כקילורין לעינים, נצטט כמה מהם:

"בשעת עסק התפילה, היסוד הראשון להצלחה הוא לתת לה זמן ופנאי כראוי. ובאמת דבר זה הוא הכלל להצלחה בכל ענין שיהיה, שמי שממהר לגמור דבר וזמנו דוחק עליו, אם אין לו זמן או סבלנות לענין שעוסק בו - לא יוכל להצליח בשום פנים ואופן.

יש לנו חוסר זמן שהורס לנו את התפילות, וזה מקלקל אותן לפנייהן ולאחריהן. ממהרים בתחילת התפילה עד שמונה עשרה כדי להספיק להתפלל עם הציבור, ולפעמים אף מדלגים על חלקי תפילה על מנת להספיק, ואם כבר סוף סוף באים בזמן ומתפללים עם הציבור, אז הש"ץ קובע לנו כמה יארך כל דבר. ואם הש"ץ אף ממהר לדרכו, מושך הוא אחריו את כל הציבור. ובסוף התפילה ממהרים לצאת לעסקים דחופים וחוטפים או מדלגים מה שאינו נחשב חיוב גמור, וסוף דבר - אין פנאי לתפילה.

הזמן הקצוב קצר והתפילה ארוכה וצריך לדחוס הרבה בזמן מועט, ובדרך כלל אין מנוס כי אם לחתוך מכאן ולכאן...

רופא מומחה אינו נלחץ מהתור הארוך...

בנוהג שבעולם אם תבקר אצל רופא שאינו כל כך מומחה במקצועו, תראה אותו מתחשב בתור הארוך שבחדר ההמתנה וממהר בתורו של כל אחד בכדי להספיק את כולם, אבל המומחה לא יתחשב בכלום, הוא ישב עם כל אחד ואחד באריכות ובשלווה כאילו הוא הלקוח היחידי שלו היום - זהו סימן מובהק למומחה גדול, שכן אי אפשר בשום אופן להגיע להבחנה נכונה כאשר לחוצים בזמן ואין פנאי.

וכן הוא גם בתפילה הדורשת עיון וריכוז, ואם ממהרים ולחוצים והזמן

קלב _____ תפילה דיליה

קצוב ומוגדר, אי אפשר בשום אופן לרדת לעומק ההשגה והכוונה הראויה, ולעולם לא תהא זו עבודה של רגיל ומומחה.

ויפה אמר חכם אחד כששאלוהו כמה זמן מן הראוי להאריך בשמונה עשרה? ותשובתו היתה: עד שגומרים!

כמה נפלאה הגדרה זו! אחד המאריך ואחד המקצר - העיקר לא להרגיש בשום אופן שזמנו קצוב. אם רוצה - שיאריך בתפילתו, ואם לא - שיקצר. אבל העיקר שלא יהיו לו מפריעים מבחוץ, בין בשעת התפילה ובין לפני התפילה.

ומאחר ובאמת פעמים רבות אכן דחוקים בזמן, עיקר התקנה לזה הוא לבוא מוקדם יותר - דבר זה עושה שינוי גדול בלי שיעור בכל עסק התפילה כידוע לכל אחד.

הרי לנו דברים ברורים - מי שרוצה להצליח בתפילתו שתהיה מתוך כוונה, עליו להתפלל במתינות ולהקדיש לה את זמנה הראוי לה!

ניתן להתפלל כראוי גם כאשר התפילה בציבור מהירה!

ומי שירצה לנהוג באופן זה על אף שלא מתקיימים מנינים ראויים במקומו, בודאי יוכל למצוא את הדרך להקדיש לתפילה את הזמן הראוי.

בוא וראה מה כתב המשגיח הגאון רבי שלמה וולבה זצ"ל על הנהגתו במקרים מעין אלו:

ידידי, ברוב השנים שהתפללתי עם בעלי בתים אימצתי לעצמי דרך לקיים תפילה בציבור וגם להאריך קצת כדרך בני ישיבות. צריך רק להתחיל בערך רבע שעה או עשר דקות לפני שהם מתחילים, בערך כשהם מתחילים ב"ברוך שאמר" או "אשרי" צריך כבר להתחיל ברכות קריאת שמע, ואז מגיעים אתם ביחד לשמונה עשרה. אם מתרגלים ככה להסתדר יכולים לקיים שניהם, גם תפילה "ישיבתית" וגם תפילה בציבור.

ובכגון דא סיפר המשגיח הגאון רבי משה אהרן שטרן זצ"ל: בתקופה מסויימת הוא התגורר קרוב ל"זכרון משה", מנהגו היה להתבונן

קלג כוונה בתפילה - עצות מעשיות קלג

באנשים שהגיעו לשם להתפלל. הוא ראה בעלי בתים שהתפללו במהירות של מטוס, אבל גם תלמידי חכמים גדולים ועובדי ה' אשר נהגו להניח טלית ותפילין ולא חיפשו עדיין שום מנין, אלא עמדו באיזו פינה והתפללו בקצב ובסדר שלהם... ברכות השחר, קרבנות ופסוקי דזמרה. כאשר הגיעו לברכו תרו אחר מנין שהתחילו בו לומר פסוקי דזמרה, וכך היו מגיעים יחד עם השליח ציבור לשמונה עשרה...

אין תירוצים! מי שרוצה לכוין, יוכל להצליח בכל מקום שנמצא רק צריך לזה קצת חכמה - "בתחבולות תעשה לך מלחמה"!

להרגיש שמדברים עם מישהו...

עצה נוספת להשיג כוונה בתפילה - לחוש כאילו הוא מדבר עם מישהו, ונבאר קצת יותר.

הגאון רבי מאיר חדש זצ"ל נשאל פעם כיצד ובמה ניתן לכוין בתפילה. וכך ענה: עיקר העבודה בתפילה, הוא להגיע להרגשת ה"שויתי ה' לנגדי תמיד", ואז מאליה תבוא הכוונה הנכונה בעת התפילה. אם נחוש את מציאותו של הקב"ה מול פנינו - ממילא התפילה תהיה בכוונה שלימה ונכונה.

והחוש מעיד על כך, כי הלוא מי שמדבר עם רעהו לא חש בצורך "להתאמץ" כדי לכוין בדבריו, אלא הוא מרגיש ורואה אותו ומתקשר איתו וכך הוא יודע מה הינו מוציא מפיו. כן הוא גם בענין התפילה, אם נרגיש שאנו מדברים עם הקב"ה, והוא כביכול נמצא מולנו ושומע את בקשותינו, לא ניאלץ להתאמץ כדי לכוין את פירוש המילות...

"מעשה בחסיד אחד"...

סמך לזה יש מהמסופר בגמרא במסכת ברכות (דף לב:): מעשה בחסיד אחד שהיה מתפלל בדרך, בא הגמון אחד ונתן לו שלום ולא החזיר לו שלום. המתין לו ההגמון עד שסיים תפילתו, וכשסיים פנה אליו ההגמון ואמר לו: ריקא! והלא כתוב בתורתכם "רק השמר לך ושמור נפשך" וכתוב "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם", כשנתתי לך שלום - למה לא החזרת לי שלום? אם הייתי חותך ראשך בסייף, מי היה תובע את דמך מידי?

קלד _____ תפילה דיליה

אמר לו אותו חסיד: המתן לי עד שאפייסך בדברים. אמר לו: אילו היית עומד לפני מלך בשר ודם, ובא חברך ונתן לך שלום, היית מחזיר לו? ענה לו: לא.

שאל אותו החסיד: ואם היית מחזיר לו, מה היו עושים לך? אמר לו: היו חותכים את ראשי בסייף.

אמר לו: והלא דברים קל וחומר! ומה אתה שהיית עומד לפני מלך בשר ודם, שהיום כאן ומחר בקבר - כך, אני שהייתי עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה - שהוא חי וקיים לעד ולעולמי עולמים - על אחת כמה וכמה... מיד נתפייס אותו הגמון ונפטר אותו חסיד לביתו בשלום.

צריכים ללמוד מוסר השכל מכאן - היה אומר הגאון רבי ישראל גרוסמאן זצ"ל כיצד יש לגשת לתפילה. אותו החסיד כאשר עמד להתפלל הרגיש שהוא עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה - עד שלא שם לב להגמון הבא מולו.

המצוי בהרגשה זו באמונה חושית, יהיה כל כולו מרוכז בתיבות התפילה ויכוון בהם כראוי.

"כאשר ידבר איש אל רעהו!"

וכעין זה התבטא המשגיח הגאון רבי שלמה וולבה זצ"ל: פעמים רבות אני רואה אדם שמתפלל במאמץ רב, הוא מתנועע לכל הכיוונים - זו לא נקראת תפילה. בתפילה מדברים עם משהו! אם אדבר עם אי מי לא אנוע ואחזור על מילים שוב ושוב. הרמח"ל זצ"ל הלוא אומר במסילת ישרים: "כאשר ידבר איש אל רעהו ורעהו מקשיב ושומע אליו" - לא צריך להתאמץ כל כך.

אם חסר בהרגשה של "כאשר ידבר איש אל רעהו" - המאמץ ניכר, וככל שהמאמץ גדול יותר הכוונה קשה יותר.

הרי לנו עצה נוספת שתסייע לנו לכוין בתפילתנו - "להרגיש שמדברים עם הקב"ה בפועל ממש!"

קלח _____ **עצות מעשיות** - **כוונה בתפילה - עצות מעשיות**

תפילה מתוך הסידור - עצה לכוונה בתפילה

הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל נשאל: מה לעשות בכדי להתרכז בתפילה?

הוא השיב: יש להקפיד להתפלל מתוך הסידור מילה במילה, ויניח אצבעו בתוך הסידור תחת התיבות שהוא מוציא מפיו.

"ובבואה לפני המלך אמר עם הספר - ישוב מחשבתו הרעה!"

עצה זו מובאת כבר בספרים וכך גם נהגו גדולי ישראל.

המגן אברהם זצ"ל כותב (סי' צג ס"ק ב) שהאריז"ל היה מתפלל תוך הסידור בכדי שיכוון כראוי.

וכן ראיתי באבן שלמה (פ"ט הערה ב') שהגר"א זצ"ל התבקש לתת תיקון למחשבות זרות בתפילה, והוא השיב בדרך צחות על פי מה שכתוב במגילת אסתר (ט, כה): "ובבואה לפני המלך אמר עם הספר" - אם יתפלל מתוך הסידור - "ישוב מחשבתו הרעה!"

אל תעש תפילתך קבע אלא תחנונים - רק כאשר מתפלל מתוך סידור!

כתוב במשנה במסכת אבות (פ"ב מ"ג) בשם רבי שמעון: "כשאתה מתפלל אל תעש תפילתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום".

המהר"ל זצ"ל כותב דבר נפלא בדרך החיים (שם): למרות שמי שמתפלל מתוך הסידור היא תפילת קבע יותר, ואינו דומה למי שמתפלל בעל פה כי תפילתו דומה יותר לתחנונים, אך מפני שאיננו מתפלל מתוך הסידור אינו יכול לכוין כל כך, על כן עדיף יותר שיתפלל מתוך הסידור.

מדוע קם הסבא מקלם זצ"ל ממקומו?

וכך נהגו רבים מגדולי ישראל.

המשגיח רבי ירוחם ממיר זצ"ל העיד על הסבא מקלם זצ"ל שהתפלל תמיד מתוך הסידור. ופעם אחת קם בשעת התפילה ממקומו והלך עד

קלו _____ תפילה דיליה

לשורה האחרונה שבתלמוד תורה בכדי להסתכל לתוך סידור. אחר כך התברר כי בסידורו נקרע דף אחד והיו חסרות בו כמה מילים!...

ריכוז מוחלט בתיבות התפילה

בוא וראה מה כוחה של עצה זו.

הגאון רבי קלמן קראהן זצ"ל שהה בצעירותו זמן מה אצל ראש ישיבת מנצ'סטר הגאון רבי יהודה זאב סגל זצ"ל, והיות שמפורסם היה אותו גאון זצ"ל בכח התפילה שלו הוא רצה לנצל את ההזדמנות והוא כתב את שמו ושם אמו בפתק אותו הדביק בסידורו של ראש הישיבה זצ"ל ליד הברכה של "אתה חונן לאדם דעת" בכדי שיבקש עליו דעת וחכמה על מנת שיעלה בידו להבין ולהעמיק בתורה הקדושה.

כעבור כמה ימים כשהגאון רבי קלמן קראהן זצ"ל היה אמור לחזור לביתו, הוא הלך להיפרד מראש הישיבה זצ"ל על מנת לבקש ממנו את ברכתו, באותה עת ניצל את ההזדמנות וביקש מחילה שמא העובדה שהדביק פתק בסידורו של ראש הישיבה זצ"ל נחשבת ל"חוצפה" מצדו... ראש הישיבה זצ"ל תמה עליו ואמר לו: אינני יודע על מה אתה מדבר, על איזה דבר "חוצפה" עליך להתנצל?

רבי קלמן זצ"ל סיפר לו שהוא הוא אשר הדביק בתוך סידורו פתק הנושא את שמו על מנת שראש הישיבה זצ"ל יתפלל ויעתיר עבורו...

ראש הישיבה זצ"ל ענה לו מיד כי הוא לא נתקל בשום פתק בסידורו כלל וכלל! והוא הוסיף ואמר: כאשר אני מתפלל כל מחשבותי נתונות רק למילות התפילה שבסידור ולא ראיתי כלום! אפילו לא פתק שנמצא בתוך הסידור! זהו כוחה של תפילה מתוך הסידור שסגולתה היא הצלחה בריכוז ובכוונה בתפילה עצמה!

להימנע מתפילה ב"שטיבלאך"!

ישנה עצה פשוטה נוספת לכיין בתפילה - ללכת למקום ראוי בו לא ממחרים ולא מפריעים לו להתפלל בנחת ובשלחה.

קלז כוונה בתפילה - עצות מעשיות

וראיתי בספר יתגבר כארי (שער א' פי"א): ישנם "שטיבלאך" בהם מתארגנים מנינים בזה אחר זה בהתאם למספר האנשים המתקבצים, ואין שם שום קביעות בשעות או בזמנים של התפילה עצמה, ולא ניתן לצפות מי יהיה הש"ץ ומה תהיה מהירות תפילתו.

בתפילה במקום כזה יש כמה חסרונות, אחד מהם הוא שקשה מאוד להתרכז ולכוין שם בתפילה כראוי.

יש להביא על כך את מה שכותב הגאון המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל (אור יחזקאל דרכי העבודה עמ' קלב) וזת"ד: "הכוונה בתפילה עבודה קשה היא, וכל זה נאמר עוד בשעה שמתפללים בישיבה, אמנם אלו ההולכים לבתי כנסיות בהם התפילה נעשית במרוצה, ודאי שלא יוכלו לכוין בתפילתם. נמצא מראש יודע כי יאבד תפילתו והרי הוא מזיד ממש. לא רק התפילה באותם מקומות אינה תפילה, גם קריאת שמע שיסודה קבלת עול מלכות שמים אינה יכולה להיות כראוי בבתי כנסיות ובקלויזן", עכ"ד.

ואם נוסיף על כך שבמקומות אלו בעת תפילת העמידה שומעים את המתפללים בקול מהמנין הסמוך, ואנשים נכנסים ויוצאים וכו' - ברור לכל מתבונן שלא כדאי לבחור לכתחילה להתפלל במקום כזה, אלא אם כן מדובר בתפילה עם שעות קבועות ומתפללים קבועים ועם הקפדה על זמן תפילה, ברכות וק"ש, וכן מקפידים לתת זמן ראוי לאורך התפילה שלא תהיה במהירות.

"שוהין שעה אחת" - מתפללים שיכוונו לבם למקום!

עוד עצה לקבל סייעתא דשמיא לכוין בתפילות - תפילה עצמה! היינו להתפלל אל השי"ת שיעזור לו לכוין בתפילתו.

והדבר מפורש במסכת ברכות (דף ל:): בדברי המשנה הידועה: "אין עומדים להתפלל אלא מתוך כובד ראש. חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללים כדי שיכוונו לבם לאביהם שבשמים".

מקשה האדמו"ר מקוצק זצ"ל: לכאורה צריך היה לכתוב - "חסידים הראשונים שוהין שעה אחת כדי שיכוונו לבם למקום ואחר כך מתפללים".

קלה תפילה דיליה

אלא, בלשון זה רצו חז"ל ללמדנו מה היו עושים באותה שעה, הם היו שוהין שעה אחת ומתפללים באותה שעה שיכוונו את לבם אחר כך בעת תפילתם לאביהם שבשמים.

כדי להצליח לכיין בתפילה ללא טרדות וללא הפרעות, עלינו להתפלל להקב"ה מעומק הלב שיעזור לנו במשימה זו.

כעין זה ביאר הגאון בעל הדברי חיים זצ"ל את הפסוק בפרשת ואתחנן (דברים ג, כט): "ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר" - יש להתחנן הרבה לפני השי"ת ש"בעת ההיא" - בעת התפילה, "לאמר" - יעלה בידו לומר התפילה בכוונה ובהתלהבות כראוי.

"יחשוב בלבו כאילו עומד בשמים"

ישנה דרך מעשית לכוונה מוצלחת בתפילה: לעשות שימוש בכח הדמיון ויצייר לעצמו בזמן התפילה כאילו אינו בעולם הזה כלל, אלא עומד הוא בשמים, וכמו שכתב הרמב"ם זצ"ל (הל' תפילה פ"ה ה"ד): "ויהיה לבו פנוי למעלה כאילו הוא עומד בשמים". וכן פירש גם רבינו יונה זצ"ל (מס' ברכות פרק אין עומדים) את דברי הגמרא במסכת יבמות (דף קה): "המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה" וז"ל: "כלומר שיחשוב בלבו כאילו עומד בשמים".

יש להסביר את ההיגיון שבדברים, כי מאחר שאדם מצייר לעצמו בדמיונו כאילו עומד הוא בשמים, ממילא הפרעות שיש לו מהעולם הזה לא יטרידו אותו כלל כי הוא מנותק מהם, שהרי הוא חש עצמו כיצור שמימי הגבוה י' טפחים מעל פני הקרקע.

עצת הספר יסוד ושורש העבודה - לא לומר יותר מג' תיבות בבת אהת

המשגיח רבי שלמה וולבה זצ"ל כותב בספרו עלי שור (ח"ב עמ' שפא) עוד עצה מעשית - לא לומר יותר משלושה תיבות בפעם אחת, וז"ל:

"מה טוב להתרגל בכל הברכות בעצת הספר יסוד ושורש העבודה ולא לומר יותר משלוש תיבות בבת אחת". וע"ש שהוסיף וכתב: "המתרגל בזה יוכח לראות שכל תפילתו תשתנה לטובה בעזה"ת!"

קלט _____ כוונה בתפילה - עצות מעשיות

יצייר בעיני רוחו את תיבות התפילה

אם עוסקים אנו בתיבות התפילה, כדאי להביא בזה עוד עצה מהספר כתר ראש (אות מ"א), וז"ל: "לצייר כל תיבה שבתפילה ככתבה באותיות ומועיל מאוד לכוונה, ומכל שכן לצייר תיבות הוי"ה ואותיות כל שמות הקב"ה ככתבן".

ובנפש החיים (שער ב' פי"ג) כתב: "העיקר בעבודת התפילה, שבעת שהאדם מוציא מפיו כל תיבה מהתפילה, יצייר לו טוב במחשבתו אותה התיבה באותיותיה כצורתה ולכוין להוסיף על ידי כח הקדושה, שיעשה פרי למעלה להרבות קדושתם ואורם וכו' - והיא סגולה נפלאה בדוק ומנוסה למרגילים עצמם בזה, לבטל ולהסיר מעליו בזה כל מחשבות ההבלים הטורדות ומניעות טהרת המחשבה והכוונה. וכל אשר יוסיף הרגלו בזה יתווסף לו טהרה במחשבתו בתפילה, והיא כוונה פשטית".

הרי לנו בזה עוד כמה עצות פשוטות ומעשיות לכוונה בתפילה - לדמות עצמו כאילו הוא מנותק מן הארץ, לא לומר יותר מג' תיבות בבת אחת ולצייר לעצמו את צורת האותיות שמוציא מפיו.

לפרט בכתב את כל המחשבות שעלו על רוחו בשעת התפילה

מענין לענין באותו ענין נביא את מה שמסופר על אחד מגדולי בעלי המוסר שאמר פעם אחת בתוגה ובצער לידידיו: "היום היה לי בלבול הדעת בזמן התפילה!"

הוא הצטער על כך, ואכן הבעת צער ניכרה על פניו שלא התפלל באותו יום כפי שציפה מעצמו.

וזו עצה נוספת לזרז עצמו לכוין בתפילה, שכאשר לא יעלה הדבר בידו יחשוב ויתחרט על תפילתו שלא נאמרה כראוי.

אפשר להשתמש בעצתו של הגאון רבי משה אהרן שטרן זצ"ל שהורה לאי מי לכתוב במשך תקופה מסויימת על פנקס את כל המחשבות שצצו במוחו בעת התפילה, כי הכתיבה אמורה לגרום לאדם להתבייש ממחשבותיו, ועל ידי כך המחשבות הללו כבר יסורו ממנו.

קמ תפילה דייליה

אם רק יביט אדם אל הרשימה הארוכה המונה את כל המחשבות שעברו במחשבתו בעת תפילת שמונה עשרה אחת, בושה וכלימה יאחזנו, הוא יווכח לראות כיצד הלך לבנק לשלם את חשבון החשמל, הוא גם טייל עם ילדיו במדינה רחוקה ואף ראה עצמו אוכל סעודה גדולה, היו לו כמה מריבות עם שכניו, ואפילו כבר הכין לעצמו "חבורה" למסור בכולל...

אם יתבונן מעט בכל מחשבותיו ורעיוניו שעברו בלבו ובמוחו בעת שעמד לפני מלך מלכי המלכים, הוא יתבייש ויכלם מעצמו ואולי תיכנס בו רוח של התחזקות וכך ישקיע כח ריכוז גדול יותר בתפילתו.

הרגשת ה"אני" - שורש הבעיה

לכשנעמיק מה גורם לנו קושי כה גדול להתרכז ולכוין בתפילות נמצא את שורש הבעיה.

המשגיח רבי שלמה וולבה זצ"ל מבאר בספרו עלי שור (ח"ב עמ' שעב) כי ה"אני" הוא המחיצה העיקרית בין האדם ובין הקב"ה, אדם מרגיש "אני עושה" "אני פועל" "אני מצליח" ואם כן למה לו לפנות להקב"ה כלל?

כאשר אנו לא מרגישים בעומק לבנו שפניה זו להשי"ת היא הכרחית ממש כי הלוא יכולים אנחנו להסתדר לבד, זה גורם שלא נצליח להיות מרוכזים לחלוטין בתפילה, אילו היתה לנו ההרגשה שרק הקב"ה יכול לעזור ולהושיע אותנו וכל הצלחתנו בכל ענין שהוא תלויה אך ורק ברצונו יתברך - התפילה היתה נחשבת אצלנו יותר וממילא הכוונה והריכוז בה היו באים בקלות יותר.

הדבר נראה בחוש, כאשר אדם נקלע למצב שהוא יודע ומרגיש שהוא תלוי אך ורק בבורא יתברך - התפילות זורמות מפיו ולבו מתוך כוונה וריכוז.

ואם שורש הבעיה הוא שהרגש הכורח שבתפילה נעדר מאיתנו עד שכל מיני טרדות ומחשבות מפריעות ומבלבלות אותנו באמצע תפילתנו - אם כן העצה היעוצה לזה הוא, לעצור לפני כל ברכה ולחשוב ולהתבונן עד כמה באמת חסרה לנו משאלתנו וכי רק הקב"ה יכול לספק בשלמות, ולאחר שנגיע להכרה זו - נוכל להתחיל לבקש מהקב"ה בכל לבנו.

קמא _____ כוונה בתפילה - עצות מעשיות

כל ברכה ותיבה חשובה בפני עצמה

לסיום נעמוד על עוד נקודה חשובה בענין זה (ע' ספר לפניו נעבוד ועד ס'):

לכל ברכה וברכה שאנו מתפללים יש חשיבות משל עצמה, ולא רק לכל ברכה אלא גם לכל תיבה. ולכן הגם שלא עלה בידינו לכוין בברכה אחת אין לכך כל השפעה על הברכה שלאחריה.

עלינו להבין היטב שזה לא "הכל או לא כלום", אלא מדובר בברכות לרוב אשר כל אחת מהן כוללת תיבות רבות, והכוונה בכל מילה ומילה היא אוצר יקר מפז, ויש לתפוס ממנו כמה שאפשר!

אם היצה"ר ניצח אותך ב"רפאנו", אתה תנצח אותו ב"ברך עלינו"!

על דרך זה הביא החפץ חיים זצ"ל את המשפט הבא בשם גאון אחד: אם היצר הרע ניצח אותך ב"רפאנו", אתה תנצח אותו ב"ברך עלינו"!

זה לא "הכל או לא כלום"! תתפוס כמה שאפשר!

ואפשר לומר שזו כוונת המשנה במסכת אבות (פ"ב מ"א): "לא עליך המלאכה לגמור, ולא אתה בן חורין לבטל ממנה".

הקב"ה יעזור לכל אחד ואחד לאמץ לעצמו את העצה ההוגנת והראויה לו וכך יתחיל להתעורר ולהתחזק בענין הכוונה בתפילות, והבא להטהר מסייעין אותו!

טעם ומתיקות בתפילה

פתח דבר:

ישנה נקודה מהותית בכל המערכת של תפילה, והיא שעלינו לדעת שבתפילה טמונים עונג מיוחד ומתיקות גדולה, ואם רק נתבונן בזה ונדע להשים אל לבנו את הדברים המביאים לכך נוכל גם אנו להתענג ממתיקותה הנפלאה של התפילה - זאת מלבד שאר המעלות והסגולות שיש בתפילה. ונסביר את הדברים בעזה"ת.

מדוע להתגורר במרתף?...

גדולי המוסר השתמשו במשל: ארמון בן שמונה עשרה קומות מתנוסס לתפארה על מאות חדריו, ויודעי דבר מספרים שגנוזים בו אוצרות פז וסגולות מלכים אשר אינם בנמצא במקומות אחרים.

מי הוא המאושר שזכה להיות בעליו של אותו ארמון רב תפארת?

מתברר שארמון זה עבר בירושה במשך מאות בשנים מאבות לבנים, עד שהגיע לידי של אחד מן הצאצאים לשושלת זו. ולהפתעתנו אנו מגלים כי הלה בחר להתגורר במרתפו של הארמון... מעולם לא עלה בדעתו לבקר בתוככי הארמון על כל קומותיו ולהזין את עיניו מיופיו, וליהנות מכל אוצרותיו הנפלאים ושכיות חמדותיו הגנוזים בו.

אנו מלאי השתוממות ופליאה, הכיצד יתכן לבלות את כל החיים במרתפו

קמֵד _____ תפילה דיליה

של ארמון פלאי, מבלי לגלות התעניינות כל שהיא בנעשה בו ובעשירות המופלגת הטמונה בו?!

כך באותו מבט של תמהון בדיוק מסתכלים עלינו אנשי כנסת הגדולה אשר הנחילו לנו את התפילה על כל פרטיה ודקדוקיה סודותיה וחמדותיה, וכפי שאנו מביטים במבט של חמלה על בעליו של אותו ארמון מפואר המתנשא לגובה, ואילו הוא חי בדלות ובחוסר כל בעמקי המרתף הטחוב והאפל, ואיננו יודע ליהנות מהזכייה הגדולה שנפלה בחלקו...

התפילה דומה לגחלת הנהפכת בנפיהה לשלהבת!

זאת עלינו לדעת כי בתפילה טמון עונג ותענוג נפלא שאין לשער. וכשם שכתב הרמח"ל זצ"ל בספרו דרך עץ חיים, שהתורה היא כמו גחלת, שכאשר אדם נופח בה הופכת היא לשלהבת אשר בה כמה גוונים, וכולם היו כמוסים וסגורים בגחלת, וככל שיתאמץ בה יותר כך יתגלו לו יותר ויותר אורות, ויש לדעת שכן הוא גם בתפילה!

התפילה איננה רק נוסח ומטבע לשון שקבעו לנו חז"ל, אלא בכל מילה ומילה של התפילה טמון אור נפלא שרק מי שיתבונן בה בכל מאודו מסוגל יהיה לגלותו וליהנות ממנו.

"כי קרוב אליך הדבר מאוד!"

מספרים על גנב שדרכו היתה לגנוב יהלומים, הוא הלך לשוק היהלומים ותר בדוכני המכירה אחר יהלום גדול ויפה, וכך המתין בצד עד שאי מי החליט לקנותו, אחר כך היה עוקב אחר הקונה ואורב לו עד שעלתה בידו לגנוב את היהלום.

יום אחד הוא הבחין כדרכו ביהלום יפה במיוחד, והנה איש מכובד ניגש למוכר וקנאו. הגנב עקב אחר האיש והלך אחריו ברחובות ובשבילים עד שהגיע לנמל, והנה הוא רואה את הקונה עולה על אוניה.

מיד הזדרז הגנב ורכש גם הוא כרטיס נסיעה באוניה, ובאמצעות מעט שוחד לרב החובל אף הצליח לקבל מיטה בחדרו של קונה היהלום...

טעם ומתיקות בתפילה קמה

הוא חיכה ללילה, ולאחר שהיה בטוח שהאיש המכובד ישן שינה עמוקה, התחיל לחפש אחר היהלום. הוא חיפש בבגדיו של האיש, מתחת למזרון שעליו ישן, הוא אפילו בדק בתוך ידיו ובתוך פיו, אך איפה היהלום?

הוא בדק בכל מקום אפשרי אבל לא הצליח להניח עליו את ידיו...

בבוקר, האוניה הגיעה ליעדה וכולם כבר החלו לרדת ממנה, ניגש הגנב אל הקונה ואמר לו: תשמע, רציתי לגנוב ממך את היהלום שקנית אבל לא הצלחתי למצוא אותו, כולי מלא סקרנות ולכן תגיד לי בבקשה - היכן החבאת אותו?

ענה לו הקונה: נראה לך שאינני יודע שאתה גנב? ראיתי כיצד אתה עוקב אחרי בכל מקום, החבאתי את היהלום במקום שלא היית חולם לחפש שם, במקום הבטוח ביותר - החבאתי אותו בכיס שלך!

זאת עלינו לדעת - היהלום הנכסף - העונג הנפלא, נמצא אצלנו! אין צורך לחפש אותו במקומות אחרים! מי שירצה ויתאמץ להשיג את העושר והאושר הטמונים בתפילה - ימצא זאת בתוך לבו פנימה!

לעתים נותנים לאדם להרגיש את מתיקות התפילה

ואכן לפעמים אדם זוכה במתנה מן השמים, ומאפשרים לו "לטעום" ממתיקות התפילות, לעתים זה קורה בימים נוראים - ראש השנה ויום כיפור, או בסתם תפילה הוא מרגיש מתיקות אינסופית זו, אבל כדאי לזכור שמדובר במתנה מן השמים, בכדי שעל ידי טעימה זו יתאוה ליותר וישתדל להשיג זאת בכוחות עצמו בכל תפילה ותפילה.

וכבר המשיל על כך הבעל שם טוב זצ"ל, למה הדבר דומה? לאדם שנכנס לחנות לממכר פירות ושאל את המוכר האם ענבים אלו שאתה מוכר מתוקים הם או לא? ענהו המוכר: קח לך מהם כדי לטעום, וכך תדע אם מתוקים המה. ואכן כאשר יטעם ויראה כי טובים ומתוקים הם לחיך יבקש ממנו עוד, אבל אז יאמר לו המוכר: הנה נתתי לך לטעום בחינם כדי שתראה מה טיבם, עתה אם הנך רוצה עוד, צריך אתה לשלם את מחירם.

קמזו תפילה דיליה

כך גם בתפילה, אי אפשר להגיע ולזכות בתפילה ללא שום השקעה מוקדמת, ואילו מה שטעמת פעם את הטעם המתוק של התפילה, היתה זו מתנה חד פעמית כדי שתכיר את טובתה בבחינת "טעמו וראו כי טוב השם", אך כדי לזכות לעצם המדריגה בצדק וביושר, עלינו להשקיע בכך עמל יומיומי.

הנה טעמה טעם תפילה!

ידוע כי הלכות רבות מהלכות תפילה לומדים אנו מחנה אמו של שמואל. וכך אומרת הגמרא במסכת ברכות (דף לא.): "אמר רב המנונא: כמה הלכתא גברותא איכא למשמע מהני קראי דחנה: "וחנה היא מדברת על לבה" - מכאן למתפלל צריך שיכוין לבו, "רק שפתיה נעות" - מכאן למתפלל שיחתוך בשפתיו, "וקולה לא ישמע" - מכאן שאסור להגביה קולו בתפילתו, "ויחשבה עלי לשיכורה" - מכאן ששיכור אסור להתפלל".

חנה שימשה כ"שלחן ערוך מהלך" של תפילה, ועל כן חז"ל למדו ממנה הלכות רבות בענין זה.

והנה חז"ל העמידו לנו הגדרה מיוחדת במהות תפילתה של חנה, וזה לשונם במדרש משלי (פרשה ל"א אות י"ח): "טעמה כי טוב סחרה" - זו חנה שטעמה טעם תפילה, לפיכך זכתה ויצאה ממנה בן שהיה זווג למשה ואהרן שהיו מאירין לישראל כנרות".

אפשר רק להתפלל, אך אפשר גם לטעום טעם של תפילה!

חנה לא זו בלבד שהתפללה כראוי וכנדרש לפי כל דקדוקי ההלכה, אלא היא טעמה גם טעם של תפילה. וכאן נשאלת השאלה מהו טעם בתפילה? טעם בתפילה פירושו שכאשר מתפללים מרגישים דבקות בו יתברך, וזה ערב וזה טעים, ותענוג להתפלל - זהו טעם בתפילה! אבל מי שמתפלל והתפילה עליו כמשא, וכל מה שהוא רוצה שכבר תיגמר התפילה ויוכל "להשתחרר" ממנה, זהו ההיפך הגמור מטעם בתפילה!

"אינני מסוגל להמתין זמן כה רב בלי לדבר עם הרבש"ע"...

נביא לענין זה כמה דוגמאות מחיים מלאי טעם ומתיקות בתפילה של גדולי ישראל בכל הדורות:

על המשגיח רבי שלמה וולבה זצ"ל מסופר כי נהג להימנע מלהתפלל מנחה קטנה בישיבה אלא הקדים והתפלל מנחה גדולה, באומרו שאיננו מסוגל להמתין שתים עשרה שעות בלי לדבר עם הרבוננו של עולם!

מה עשה הגאון רבי משה מסאסוב זצ"ל כאשר תקפו בולמוס?

מסופר על הגאון רבי משה לייב מסאסוב זצ"ל: כידוע הוא היה עוסק רבות בפדיון שבויים, ופעם נזדמן לו להיות אצל פריץ אחד בכדי לפדות יהודי משביה.

הפריץ היה באמצע סעודתו והגאון רבי משה לייב מסאסוב זצ"ל באותה העת שרוי היה בתענית, והעבירו על ידו מאכל חשוב מאוד מכל מיני מטעמים שהיה שוה ח' מאות רייניש, ונכנס ריח המאכל בקרבו עד שאחזו בולמוס רח"ל. לימים סיפר כי נתן עצה לנפשו בכך שצייר בדעתו כיצד הוא עומד בתפילה ואומר את תפילת "נשמת", וכאשר חש בתענוג זה חלף ממנו כל רעבונו, ועל ידי כך שב לאיתנו...

שום תענוג אינו דומה לאמירת "נשמת כל חי"!

וכך מסופר על הגאון בעל הבית אהרן זצ"ל: לפריץ ששלט באותו המחוז התחשק יום אחד לנסוע במזחלת שלג, אך דא עקא שהיה זה בשיאה של תקופת תמוז. אך כאשר הפריץ רוצה מי מעכב בידו... הביאו עבדיו מאות שקים מלאים סוכר, ופיזרו את הסוכר על פני שטח גדול כאילו היה הוא שלג, ואז רתמו את המזחלה לשני סוסים לבנים וכך נסע הפריץ להנאתו באמצע הקיץ על ה"שלג".

סיפרו לבית אהרן זצ"ל על העולם הזה שיש לו לפריץ, אשר אין שום דבר שימנעהו ממילוי כל תאוותיו.

הבית אהרן זצ"ל נענה ואמר: "לא ניתן להשוות כלל את התענוג שיש לפריץ בנסיעתו על מזחלת ה"שלג" באמצע הקיץ לתענוג הגדול שיש לי בשבת קודש בשחרית בעת אמירת נשמת כל חי..."

קמח _____ תפילה דיליה

ה"ממה נפשך" שערך לעצמו האברך המזופלא...

ולעתים מרוב הרגשת עונג ומתיקות נפלאה יש אשר היו מוכנים אפילו למסור את נפשם על מנת שלא להפסיק את התענוג הגדול שהיה להם בעת התפילה.

נביא כאן את מה שסיפר הגאון רבי ישראל אליהו וינטרויב זצ"ל על אברך אחד (ולפי ההשערה לא היה זה אלא הוא עצמו...).

במלחמת המפרץ היה המעשה, והשעה - תפילת ערבית של ליל שבת קודש. לפתע נשמעה אזעקה והחלה הפגזה, בהלה ומנוסה רבה. אותו אברך נשאר על עומדו כרגיל בעיצומה של תפילת העמידה, הוא ערך לעצמו חשבון פשוט: ממה נפשך - אם מאומה לא יקרה ונמשיך לחיות, אם כן ממה יש לחוש, ואם חלילה יקרה משהו - היש לך מתיקות גדולה מלהפטר מן העולם הזה מתוך "גישמאק" ודבקות של תפילת ערבית דליל שבת קודש?!...

כמובן שלהרגשים מופלאים כאלו ניתן להגיע רק באמצעות השקעה ועמל רב!

"כי עצמי אין שמחה כזו אלא פעם לשבעים שנה"...

הגאון רבי משולם דוד סאלאווייצ'יק שליט"א סיפר מעשה נפלא:

פעם עבר חיל צבא גדול דרך העיר "טעלז", דרכם היתה לחפש אנשים מאנשי העיר כדי שיראו להם את הדרך עד העיר הבאה. וכמובן שכל אנשי העיר היו מתחבאים מפחד שלא יבחרו בהם אנשי הצבא.

חפשו החיילים בכל העיר עד שמצאו את החסיד מטלז הגאון רבי לייב זצ"ל שהיה יושב בבית המדרש עטור בטלית ותפילין והוגה בתורה כאילו מאומה לא קרה, ולקחוהו אנשי הצבא שיראה להם את הדרך, והוא הלך כל הדרך מעוטר בטלית ותפילין.

והנה כשהגיעה שעת המנחה, נטה הגאון רבי לייב זצ"ל מן הדרך לתוך העיר כדי להתפלל, החלו החיילים לצעוק עליו שיחזור מהר לדרך, אולם

טעם ומתיקות בתפילה קמט

שר הצבא שהיה איש מלומד והבחין שרבי לייב זצ"ל איננו איש פשוט כלל וכלל, ציוה לחייליו שיעזבוהו והוא עצמו הלך אחריו לראות את מעשיו. ואז ראה שרבי לייב זצ"ל הגיע למעיין מים, נטל ידיו והתחיל להתפלל תפילת מנחה. הוא התפלל בהשתפכות הנפש ובשמחה עצומה, ושר הצבא עמד משתאה על שמחת רבי לייב זצ"ל ועל צהלת פניו.

אחר שגמר להתפלל, חזר רבי לייב זצ"ל לדרך והורה לכל אנשי הצבא את הדרך עד העיר הסמוכה. כאשר הגיעו למחוז חפצם ערכו סעודה, ואז נעמד שר הצבא ואמר: "בעולם הבא של רבי לייב אינני מקנא... אבל בעולם הזה שלו אני מקנא מאוד... שכן יש לו שמחה כזו מכל תפילת שמונה עשרה, ואם כן הרי ג' פעמים בכל יום הוא שרוי בשמחה עילאית, ונמצא שכל חייו מלאים שמחה. ועל כך אני מקנא בו, כי לי עצמי אין שמחה כזו אלא פעם לשבעים שנה"...

שיתן לבו למעלה - להתענג על ה' לבד בתיבות התפילה!

וכבר כתב הגאון רבי חיים מוולאז'ין זצ"ל בנפש החיים (שער ב' פרק א):
המתפלל צריך שיתן לבו למעלה, עד שיהא כל כח לבו משוכה רק למעלה - להתענג על ה' לבד בתיבות התפילה.

מה עשה המשגיח שליט"א בפאתי בית התיבות?...

כדאי להביא את מה שסיפר הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל אשר הוא עצמו היה עד לדברים:

עמדתי פעם בשדה התעופה באחת מערי אירופה. היתה זו שעת חניה בין טיסה לטיסה, בעוד עשר דקות המטוס אמור היה להמריא. מרבית הנוסעים כבר שהו בתוך המטוס - והאחרונים שבהם עשו את ההכנות האחרונות לעלות.

והנה, הבחנתי לפתע בדמות של יהודי חרדי, העומד בפאתי בית התיבות כשהוא מתפלל תפילת שמונה עשרה של מנחה. המחזה היה כל כך מופעים, עד שגם אני נעמדתי והתבוננתי בו ובשלווה שניכרה על פניו בעת עומדו בתפילה, עד מהרה זיהיתי אותו כהגאון רבי דן סגל שליט"א.

קנ תפילה דיליה

בטוח הייתי שגם הוא יודע כי עוד קט המטוס ימריא לדרכו, ואם לא יסיים את התפילה - תתקלקלנה כל תוכניותיו, והוא יאלץ להמתין לטיסה הבאה.

אבל רבי דן שליט"א ממשיך לעמוד בדביקות בתפילתו, משל נמצא הוא בעולם אחר, לא בשדה תעופה אירופאי. גם כאשר כבר נשמע קולו של הרמקול המכריז שהטיסה שלנו תצא בעוד שלוש דקות - לא נע המשגיח שליט"א ולא זז ממקומו.

עמדתי כמסומר למקומי, ועכשיו גם אני לא יכולתי לזוז...

אמרתי לעצמי: אם המשגיח שליט"א עומד כאן - אשאר איתו, ומה שיקרה לו יקרה לי...

שלוש דקות הללו חלפו, והמטוס היה אמור כבר להמריא, רק כעבור עשר דקות נוספות סיים המשגיח שליט"א את תפילתו, וכמו נחת מהעולמות שבהם היה... הוא הביט בשעונו, הבין שאין כבר הרבה מה להפסיד, ופנה לומר "עלינו לשבח" בדביקות. שתי דקות נוספות עברו, ואז הבחין בי רבי דן שליט"א, תפסני בזרועי, ושנינו צעדנו לעבר המקום בו היה אמור המטוס להמתין.

לפליאתנו, גם המטוס עדיין עמד על מקומו כ"מסומר". עכשיו כבר מהרנו שנינו לעבר כבש המטוס, טיפסנו אל הפתח, ובדיוק באותו רגע נסגרו הדלתות והמטוס יצא לעבר מסלול ההמראה.

לאחר מעשה התברר, כי אחד הנוסעים העיר את לבו של איש הבטחון שהיה בתוך המטוס על תיק חשוד שהונח באחד המדפים, איש הבטחון לא רצה לטפל בתיק לבדו, הוא הזעיק עזרה ומיכשור לבדיקת החפץ החשוד, ואדהכי והכי, עברו בדיוק אותן דקות שרבי דן סגל שליט"א עמד בתפילתו, והמטוס יצא לדרכו.

כאשר המטוס היה כבר בשחקים - ניגשתי אל המשגיח שליט"א ושאלתי: "הכיצד? האם זו הדרך הראויה לעמוד שמונה עשרה בשדה התעופה מבלי לשים לב אל השעון? הרי זו לא שאלה "אם להתפלל או לא", אלא האם

טעם ומתיקות בתפילה קנא

להתפלל באריכות או שמא לקצר מעט! כלום לא היה ראוי להתפלל קצת יותר מהר, והעיקר לא להפסיד את הטיסה? הרי אם כבודו היה מאחר - ההפסד היה גדול והיה כרוך בביטול תורה וטלטולים מיותרים ממקום למקום", טענתי.

המשגיח שליט"א שמע את שאלתי, חיך במאור פנים והשיב במשפט קצר: "ומה אעשה ידידי, היה לי כל כך נעים בתפילה עד שלא הרגשתי כלל שהזמן עובר"...

מבינים? נעים בתפילה!

איזו הרגשה של נעימות!

כי בעודנו מתפללים ראויה לה שמחה שתהיה על פנינו, כי רק בשמחה זו שבתפילה אנו מבטאים את היחס האישי של הקב"ה כלפינו!

מהי המילה היפה ביותר בעיניכם בכל ה"שמונה עשרה"?

פעם אחת כאשר הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל דיבר עם ילדיו אודות התפילה, שאל אותם: איזו מילה בעיניכם היפה ביותר בכל ה"שמונה עשרה"?

התחילו הם משיבים לו כל אחד את תשובתו, זה אומר "שמע קולנו", אחר אומר "אלוקינו", ואילו רבי שמשון זצ"ל נענה לעומתם ואמר: "לדעתי המילה "אלוקי" - הקב"ה שלי, היא המילה היפה ביותר בשמונה עשרה.

הידיעה כי יש לנו קשר אישי עם הבורא יתברך, והוא שומע לתפילתנו - אמורה להעניק לנו עונג ושמחה עצומה. ומי שלא ניכר עליו שום אות של גילה וצהלה, סימן הוא שאיננו יודע מהו העסק שנקרא תפילה.

"מה קורה לך? למה אתה לא קופץ משמחה"?

אפשר להמליץ על כך את מה שאמר פעם הגאון רבי נח ויינברג זצ"ל כאשר נתקל בבוקר אחד בתלמיד מהישיבה שבא לקראתו. התבונן בו הרב זצ"ל רגע אחד ואמר בפליאה: מה קורה לך? למה אתה לא קופץ משמחה?

למה הרב מתכוון? - שאל התלמיד.

קנב תפילה דיליה

למה שאני אהיה שמח?

השיב לו הרב נח זצ"ל: כשאדם זוכה בלוטו הוא קופץ משמחה, אתה יודע למה? אנשים חושבים שזה משום שהוא זכה בסכום כסף גדול. אבל זו טעות, זו לא הסיבה לשמחתו, הכסף אינו אלא ערימת ניירות, הוא לא מאושר משום שהוא זכה במאתיים מליון דולר, הוא מאושר מפני שהוא זכה כעת באפשרויות אין סופיות - הוא מרגיש עכשיו שהעולם כולו פתוח לפניו.

כך גם עליך לדעת, יש לקפוץ מרוב שמחה על עצם הדבר שהקב"ה בחר בנו מכל העמים, ויש לנו האפשרות לגשת אליו באופן אישי ולשוחח עמו על כל הצרכים האישיים ביותר - אלוקי! הקב"ה שלי! היש שמחה יותר גדולה מזו?! מתוך אלפי רבבות מליוני אנשים, יש לנו ההזדמנות לגשת ישירות אל הבורא יתברך ולשאול ממנו ככל העולה על לבנו, ומדוע אם כן לא ניכרת בך אותה השמחה?

זהו הפתח להבין היאך ישנם מעט אנשים חסידי קמאי, אשר כה התלהבו מהתפילה ומצאו בה עונג נפלא אשר אין לשער, זאת משום שהבינו את הזכיה הגדולה שנפלה בחלקם וכך חשו במתיקות ונעימות התפילה.

הרגשת עונג בתפילה - תנאי הכרחי!

והאמת היא כי דבר זה שהתפילה צריכה להיות מתוך עונג ושמחה עצומה, איננה רק "מעלה" בתפילה, אלא מדובר בתנאי הכרחי!

וכמו שאמר הסבא מקלם זצ"ל: אם אדם רוצה להתרומם מיום אל יום, צריך לעמול ולהשקיע על מנת שיוכל למצוא טעם בתפילתו.

הלוא אנחנו רואים, אילו היה בורא הקב"ה את המאכלים בלי טעם והאכילה היתה משמשת רק למען קיום הגוף, היו רוב בני אדם מתים ברעב. וכמו שניתן לראות בחוש חולים רבים שאינם נזהרים בפקודת הרופא, וזאת משום שאין להם כל טעם ברפואות למיניהם.

רק הטעם באכילה גורם לאדם להרבות באכילה ובשתייה לכבוד שבת קודש. ואם כן נמצא שהטעם הוא עיקר גדול המביא לידי מעשה.

טעם ומתיקות בתפילה קנג

ועל כן העצה היעוצה לאדם היא לחפש ולמצוא טעם בתפילה, וכך יחזיק ויתמיד בה תמיד ובאמצעותה יתרומם מעלה מעלה.

כיצד משיגים טעם בתפילה?

אבל השאלה היא - כיצד מגיעים לזה? מה עלינו לעשות על מנת להרגיש טעם בתפילה?

האמת היא כי אין לזה עצות רבות אלא דבר אחד - **על האדם להתפלל במתינות ובמחשבה, ולהבין את מה שהוא מוציא בשפתיו**. רק אם יתפלל בשימת לב מרובה יוכל להתחבר לתפילה, ולאט לאט גם לטעום את "טעם התפילה". וכלשונו של הנפש החיים זצ"ל: **"להתענג על ה' בתיבות התפילה"**.

הלועס צימוקים מרגיש מתיקותם...

והוא לך לשונו הנפלא של הספר מנוחה וקדושה (שער התפילה סימן כה):
"ועל ידי אמירת כל תיבה במתון, נדבק לבו בשבחי ה' ונפלאותיו, כמו הלועס צימוקים שמרגיש מתיקותם, לא כן הבולע".

הרי לנו ההבדל בין ה"לועס" את מילות התפילה לאט לאט, ירגיש ויחוש במתיקותה, לעומתו ה"בולע" לא יחוש במאומה...

עדותו של הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל

מן הענין להביא את מה שסיפר הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל:

בשעה שדפקו בקלם על העמוד לסיום תפילת "עזרת אבותינו" ועדיין הייתי באמצע המזמור, היה דומה הדבר בעיני כאילו חוטפים מתוך פי נתח בשר טעים. כל כך נעימה ומתוקה היתה בפי תפילת "עזרת אבותינו"...

זוהי מתיקות ונעימות התפילה! כאילו הוא אוכל דבר טעים ומתוק ממש!

למדנו אפוא במאמר זה כי בתפילה טמונים מתיקות ועונג נפלא אשר אין לשער, ועלינו לזכור כי הדבר נמצא קרוב אלינו מאוד ובידינו הוא להשיגו. כמו כן הראינו לדעת כמה דוגמאות כיצד גדולי ישראל התענגו

קנד _____ תפילה דיליה

בתפילתם, וכן נוכחנו בצורך של המתיקות והנעימות בתפילה אשר בלעדיהם קשה יהיה לנו להתפלל כהוגן. וכן ביארנו כי הדרך להשיג זאת היא שהאדם יבין את מה שמוציא מפיו ויתפלל במתינות כמונה מעות מיד ליד עם שימת לב לדברים, או אז ירגיש בודאי את המתיקות הנפלאה של התפילה.

הקב"ה יתן שהתפילה לא תהא עלינו כמשוי ח"ו אלא נוכל להרגיש ולחוש בטעם הערב של התפילה וכך נזכה להתפלל כדבעי!

חשיבות הקובע מקום לתפילתו קנה

חשיבות הקובע מקום לתפילתו

פתח דבר:

ישנו נדבך חשוב בכל מערכת התפילה, אשר כמדומני אינו זוכה להערכה הראויה לו והדבר נובע מחמת חוסר ידיעה של חשיבותו הרבה - הענין של "הקובע מקום לתפילתו", דהיינו שעל האדם להשתדל להתפלל תמיד במקום קבוע.

הרבה טעמים והסברים נאמרו בזה ובדברינו נרחיב מעט את היריעה בנושא זה.

הקובע מקום לתפילתו - אלוקי אברהם בעזרו!

הן אמת שבגמרא הפליגו חז"ל בשבחו של הקובע מקום לתפילתו וכמו שכתוב במסכת ברכות (דף ו:):

"א"ר חלבו אמר רב הונא: כל הקובע מקום לתפילתו אלוקי אברהם בעזרו (פרש"י זצ"ל: "כדרך שהיה עוזר לאברהם"), וכשמת אומרים לו: אי עניו אי חסיד מתלמידיו של אברהם אבינו".

קביעות מקום לתפילה - הלכה!

אבל יש לדעת כי לא מדובר בשבח ומעלה או במצוה מן המובחר בלבד, אלא בהלכה פסוקה אשר חובה על כל אדם לקיימה.

והא לך לשון מרן השו"ע זצ"ל (בסימן צ סעיף יט): "יקבע מקום לתפילתו,

קנו תפילה דיליה

שלא ישנהו אם לא לצורך, ואין די במה שיקבע לו בית הכנסת להתפלל, אלא גם בבית הכנסת שקבוע בה צריך שיהיה לו מקום קבוע".

ועיין בספר ארחות יושר (ערך תפילה) שהוסיף על כך מרן הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א כי חלילה לזלזל בדבר שנפסק בשולחן ערוך שהוא חיוב, ואסור לשנות את מקומו בתפילתו אם לא לצורך מיוחד.

וכדאי לציין פרט חשוב ומעשי בהלכה זו: המגן אברהם (סי' צ ס"ק ל"ד) כתב כי גדר "מקום קבוע" הוא שתוך ד' אמות חשוב מקום אחד משום דאי אפשר לצמצם, והביאו המשנה ברורה שם (ס"ק ס). והלכה למעשה השיעור של ד' אמות הוא: 1.92 מטר לפי דעת הגאון רבי חיים נאה זצ"ל, ולשיטת החזון איש זצ"ל השיעור הוא 2.32 מטר.

קביעות מקום דומיא דקרבת

ואכן בשולחן ערוך עצמו (סי' צח סעיף ד') כתוב טעם לזה, אשר בזה נבין כי הנהגה זו היא חלק מצורת התפילה הנדרשת על פי הלכה, וזה לשון השו"ע:

"התפילה היא במקום הקרבן, ולכן צריך ליזהר שתהא דוגמת הקרבן כוונה ולא יערב בה מחשבה אחרת כמו מחשבה שפוסלת בקדשים, ומעומד דומיא דעבודה. וקביעות מקום כמו הקרבנות שכל אחד קבוע מקומו לשחיטתו ומתן דמו".

הקובע מקום לתפילתו הוא בהכרח עניו...

טרם שנבאר את החשיבות הגדולה של הקובע מקום לתפילה, נביא הסבר נפלא בדברי הגמרא האומרת שכשמת "אומרים לו אי עניו" - מה הקשר בין קביעת מקום לתפילתו למידת הענוה.

תירץ הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל: החיים מלמדים כי מי שאינו עניו אי אפשר לו בשום אופן שיקבע מקום לתפילתו, כי כאשר יקניטנו הגבאי ילך לבית כנסת אחר, וגם שם לא יאריכו הימים עד שיקניטנו השמש או איש אחר ושוב יעזוב לבית כנסת אחר, וכפי שאנו רואים מעשים בכל יום

חשיבות הקובע מקום לתפילתו קנז

כי אנשים שלא ניחנו במידת הענוה, מחמת כל קפידא הם עוזבים את מקום תפילתם הקבוע ועוברים להתפלל במקום אחר. על כן הקובע מקום לתפילתו, מן ההכרח שעניו הוא...

מדוע "אלוקי אברהם בעזרו"?

והנה עלינו לבאר מדוע באמת מצינו בדברי חז"ל שהפליגו במעלות כה גדולות השמורות למי שקובע מקום לתפילתו, מה שלכאורה לא מצינו בקיום מצוות אחרות, וכן מדוע נאמר עליו דוקא ש"אלוקי אברהם בעזרו". והלא הדברים הם כפשוטם ממש, וכפי שמסופר על בחור אשר התלונן באוזני הרב מבריסק זצ"ל על בעיות מסויימות שהיו מנת חלקו, ומרן הרב מבריסק זצ"ל יעץ לו שיקפיד להתפלל במנין קבוע, כי הרי בגמרא כתוב ש"כל הקובע מקום לתפילתו אלוקי אברהם בעזרו"...

ונביא בזה כמה וכמה טעמים אשר יאירו את עינינו מדוע אכן מצינו ענין כה גדול בקביעת מקום לתפילות.

קביעת מקום לתפילתו עוזרת לכוונת הלב

הרשב"א זצ"ל במסכת ברכות (שם) כתב טעם לזה: המתפלל הלוא צריך לכוון דעותיו קודם שיתפלל, לדעת לפני מי הוא עומד ולעמוד ביראה ולהכיר נמיכותו וגודל האדון אשר ממנו הוא מבקש. ומסיבות הכנת המחשבה וזיקוק הלב - קביעות המקומות, שהמקום המוכן לתפילה מוסיף יראה בבתי כנסיות והמקומות המוכנים לעבודת ה'.

וכעין זה כתב גם המאירי זצ"ל: "ראוי לאדם לקבוע מקום לתפילתו, שכל שהמקום מיוחד לו לתפילה כוונתו מצויה ביותר, ואף בבית הכנסת צריך לייחד לו מקום".

וראה מה שהוסיף בזה בילקוט מעם לועז (פרשת וירא): "כל אחד ואחד צריך שיתפלל במקומו, ואף אם מתפלל מנחה וערבית בביתו ישתדל להתפלל במקום קבוע, ולא כמו שנוהגים אחרים שמתפללים פעם בחדר ופעם בבית. וטעמו של דבר שבמקום קבוע דעתו מיושבת יותר, כמו

קנה תפילה דיליה

שרואים שאם אדם משנה מקום שנתו אינו יכול להירדם, אף כאן אם משנה מקום תפילתו דעתו מתבלבלת..."

הקובע מקום לתפילתו - מראה שאינו הולך אחר הניחוש

בספר עין יעקב (מס' ברכות דף ו:ו) הביא טעם נוסף לדבר:

כל הקובע מקום לתפילתו בזה הוא מראה שאינו הולך אחר הניחוש, לא כמו בלעם הרשע שהלך לקראת נחשים והלך ממקום למקום, ונמצא דבזה שקובע מקום הרי הוא מתלמידיו של אברהם אבינו ע"ה שהוא ההיפך מבלעם הרשע, ולכן אלוקי אברהם בעזרו.

הקביעות מסירה טרדות ובלבול הדעת

הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל היה אומר כי לא בכדי שיבחו חז"ל מאוד את הקובע מקום לתפילתו, כי רצון ה' הוא שתפילתו של אדם תהיה בקביעות מקום דוקא. והטעם, כי בקביעות מקום מתפלל האדם במנוחה ובלא בלבול הדעת, ולא כמו אותם האנשים שהולכים מבית כנסת לבית כנסת וממקום למקום, שבכך מבלבלים הם את עצמם ותפילתם נאמרת בחטף.

וזה דבר שהמציאות מלמדת בחוש, בכל פעם שאדם משנה מקומו הקבוע למקום אחר, אזי הוא מסתקן בסביבה החדשה - מי יושב על יד מקומו, מי הם המתפללים, מי עושה רעש וכו'. ולכן פשוט לא ישנה ממקומו הקבוע, כי הדבר רק יבלבל את כוונתו.

ובכל אופן מבואר מדבריהם זצ"ל כי קביעות מקום לתפילה גורם לכוונה בתפילה והדבר יסיר ממנו טרדות ובלבולים.

קביעת מקום - להראות שהתפילה אינה כמשווי

וברי"ף שנדפס בעין יעקב שם הסביר טעם נוסף: קביעות מקום יורה שאין תפילתו עליו כמשא אלא תפילתו תחנונים, ועל כן הולך אל המקום שרגיל להתפלל בו, שאילו היתה דומה עליו כמשא היה משליך מעליו משא תפילה ומתפלל אותה בכל מקום שיזדמן אליו".

חשיבות הקובע מקום לתפילתו קנט

כעין הדברים הללו כתב גם המהר"ל זצ"ל בנתיבות עולם (נתיב העבודה פ"ד) ונעתיק מלשונו שם: "משלימות התפילה שלא תהא תפילתו במקרה, כי התפילה היא הדביקות בו יתברך, שהאדם מתדבק בתפילתו בו יתברך. ואם הדביקות הזו הוא במקרה בלבד אינו נחשב דביקות כלל, כי כל מקרה הוא לזמן ולשעה ואינו תמידי. אבל דבר שאינו מקרי הוא תמיד, לכך ראוי שיהיה הדביקות הזו שלא במקרה כלל.

ועל זה באה האזהרה שיקבע מקום לתפילתו, וענין קביעות מקום לתפילה, מפני כי קביעות המקום מורה שאין התפילה שלו במקרה כי המקרה אין לו קביעות, ואם יושב פעם אחד במקום זה ופעם במקום אחר דבר זה אינו קביעות כלל, ואין זה דביקות בעצם רק מקרה".

המקום הקבוע מסייע לתפילות להתקבל!

עוד מן המעלות של קביעת מקום לתפילה מבואר בדברי הצ"ח זצ"ל (מס' ברכות דף כט:): על ידי שהאדם קובע מקום לתפילתו, האדם אינו תולה שתפילתו תעשה פירות מכח מעשיו הטובים, כי אם יתלה בקדושת המקום.

ומצינו להמבי"ט זצ"ל (בית אלוקים שער התפילה פ"ה) שהביא עוד מעלה נפלאה במי שקובע מקום לתפילתו: הרי כתוב "כל הקובע מקום לתפילתו" ולא אמר לתפילה, "להורות כי מי שמתפלל על דבר אחד וחוזר להתפלל על אותו דבר עצמו ראוי שישתדל שיהיה במקומו הראשון והוא סיבה לשמיעת תפילתו".

ומוסיף בזה המבי"ט זצ"ל יסוד נפלא: "וגם לפעמים בעמדו במקום שהתפלל בראשונה גם כי לא יתפלל עתה הוא נענה בהיותו עומד במקום שהתפלל בו, דמיון השואל שאלה ממלך בשר ודם והולך לו, ואחר כך לימים חוזר לאותו מקום ששאל שאלתו, כדי שיראנו המלך ויזכור למלא חפצו והוא אינו חוזר לדבר עוד אל המלך - כן המתפלל לאל יתברך על דבר פרטי במקום מיוחד כשחוזר לאותו המקום בכוונת התפילה שהתפלל, הקב"ה שומע תפילתו שהתפלל קודם, וזהו - "הקובע מקום לתפילתו" - שהתפלל כבר".

קס _____ תפילה דיליה

נמצא לפי זה כי לפעמים עצם הדבר שאדם נמצא באותו מקום שהתפלל
כבר, מעורר בזה רחמי שמים עליו ונותנים לו כל משאלות לבו!
נפלא מאוד!

קביעות מקום מצרפת את כל התפילות לפעול יחד!

וקביעות מקום לתפילה פועלת יתר שאת ויתר עוז בתפילות, וכמו
שהמשיל על כך הגאון רבי משה סאלאוויצ'יק זצ"ל: הדבר דומה לעוף קטן
הידוע שדרכו לנקב נקבים בעצים, ולפעמים הוא מנקב עץ עבה מאוד עד
שהוא לפלא גדול כיצד עוף קטן כל כך עולה בידו לנקב אילן כה עבה עד
כדי כריתת האילן.

ההסבר הוא כי אכן לא בפעם אחת וגם לא בפעמיים הוא הצליח לכרות
את האילן כי אם בעבודה תמידית של ימים ושבועות רבים בניקוב עקבי
באותו מקום, עד שבסופו של דבר עולה בידו לכרות את האילן.

כמו כן היא התפילה אשר מתפקידה לשבר מחיצות של ברזל עד שתגיע
עד לכסא הכבוד, ועל ידי הקביעות התמידית של עבודת התפילה באותו
מקום בכל פעם הוא יפעל עוד ועוד עד שתפילתו תבקע רקיעים ותפיל
חומות ותגיע עד כסא הכבוד!

מקום שהתפללו בו נהפך לצינור לקבלת השפע!

טעם נוסף כתב הצ"ח זצ"ל שם לענין הנשגב של הקובע מקום לתפילתו:
על ידי הקביעות נעשה מקום התפילה לקדוש והוא נהפך להיות כצינור
המקבל את השפע בתוכו.

הגאון רבי אברהם גנחובסקי זצ"ל הטעים על כך את הסיפור המובא
בספר עליות אליהו: בעת שהיה הגאון מוילנא זצ"ל בגלות הוא התפלל
במקום אחד, לאחר גמר תפילתו, על אף שעיתותיו היו יקרות לו מאוד,
הוא שינה ממנהגו והתעניין מי התפלל באותו מקום קודם לכן. בבירור
שנערך לאחר מכן סיפר איש זקן מאוד כי פעם בא המגן אברהם זצ"ל בעת
גלותו לאותו מקום והוא התפלל שם את תפילתו.

חשיבות הקובע מקום לתפילתו קסא

כלומר - מקום שהתקדש כבר בתפילות, נהפך לצינור המוכן ומזומן להשפיע שפע מן השמים!

מקום שכבר התפללו בו - נעשה למקום קדושה

על פי דברים נפלאים אלו נבוא עתה בדברינו להסביר ולהמחיש את הדברים, ובכך גם נתעורר בנקודה חשובה ביותר.

כפי שכבר נתבאר, המקום שבו נישאה תפילה מתקדש בקדושה מיוחדת והדבר מסייע בכוונת התפילות, וכמו כן גם מקום הלימוד, המקום בו לומדים תורה אפילו אם רק למדו שם פעם אחת בלבד, פועל ומשרה קדושה גדולה במקום.

ועל כן יש ענין גדול להיות קובע מקום לתפילתו במקום בו הוא לומד, כי מקום זה מקודש בקדושה נוספת.

והדברים הם כפשוטם ממש, וכפי שמסופר על ראש ישיבת נוברהרדוק בפניסק הגאון רבי שמואל וינטרויב זצ"ל: פעם התפלל במקום מסויים בהיותו בעיר וילנא והוא חש שם בהתעוררות נפלאה מאוד ובמתיקות נשגבה בתפילתו. כאשר בירר אמרו לו כי מקובל בידם כי הגר"א זצ"ל קבע את תפילתו לפני ה' באותו מקום.

הקדושה נשארה במקום עד שהיא הביאה את המתפלל שם לאותה תחושת רוממות ורגשות קודש.

"מקום שהתפללו בו אבותי"

הגאון מטשעבין זצ"ל הביא לזה ראיה נפלאה מדברי השאילתות (פרשת ויצא) אשר פירש את מה דאיתא במסכת חולין (דף צא:): "אמר יעקב אבינו ע"ה: אפשר עברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי? היינו שביקש כי סגולת המקום שכבר התפללו בו אבותיו הקדושים תסייע לו.

וזה מה שהביאה שם הגמרא שהיתה לו קפיצת הדרך, להורות לדורות דסגולת המקום מהני והיינו ד"קפצה לו ואהני לו" - להורות כי הוא מן המקומות המסוגלים לקדושה!

קסב _____ תפילה דיליה

מכלל הן אתה שומע לאו!

ומכלל הן אתה שומע לאו - מזה יש לנו ללמוד כי ראוי לברוח מתפילה במושב לצים או כל מקום אחר שאינו ראוי, ואפילו כאשר המקום ריק עתה מאדם, כיון שעצם המקום הוא היפך הקדושה.

וראה בשו"ת דברי חיים (בהשמטות סימן א') שמשיב לקהילה אשר אירע להם אסון ר"ל בבית הכנסת, וכותב להם הדברי חיים זצ"ל: אולי בא להם אסון זה יען שבחרו מקום מתועב לשפוך שיח לפני אדון כל (כי היה זה בית שנעשו בו תועבות ואנשי אותה קהילה שכרוהו והפכוהו לבית כנסת ע"ש).

על פי דברים אלו פסק הגאון מטשעבין זצ"ל כי אין לשכור מקום לתפילת הימים הנוראים אשר משמש כל השנה לדברים רעים, טמאים ופרוצים, משום שהמקום מושפע מאותה טומאה רח"ל...

היכן עדיף להתפלל - בבית כנסת או בבית קברות?

בזה נוכל להבין את הכרעתו של הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל אשר נשאל פעם: היכן עדיף להתפלל בעת צרה, האם לארגן מנין תפילה בבית הכנסת, או בבית החיים אצל קברי צדיקים?

הוא ענה: בית הכנסת הוא מקום השראת השכינה הגדול ביותר ועדיף לארגן את מקום התפילה בבית הכנסת, אבל היות שמדברים לשון הרע בבית הכנסת הדבר מוריד ממעלת המקום, ועדיף אם כן להתפלל בבית הקברות שזה גם מקום של השראת שכינה ושם בדרך כלל לא מדברים לשון הרע...

המשגיח זצ"ל: אני מוחה בכל הכח!

הדבר יסביר אולי את הנהגתו של המשגיח רבי נתן ווכאטפויגל זצ"ל: היה מקרה שאירע והשלטונות סגרו מקום תפילה, וחלק מהציבור התחילו לארגן מניני תפילה ברחוב בשטח בית הכנסת. המשגיח זצ"ל הלך מבית המדרש אחד לשני, נכנס לאוצר הספרים ולחדרי חבורות ולכל מקום שיש בו ריכוז של לומדים והוא אמר: "אני מוחה בכל הכח! אני מוחה בכל הכח

חשיבות הקובע מקום לתפילתו קסג

באלו המרשים לעצמם להתפלל במקום שאינו מתאים לבני תורה, ויש לדעת כי הדבר גובל בחילול השם!

ונראה כי חוץ מהעניין של חילול ה', הדבר חרה לו מאוד מפני שהם התפללו במקום שלא התקדש בקדושה של תורה או תפילה ודו"ק.

דברים נפלאים מהרדב"ז זצ"ל

מענין לענין באותו ענין ראינו לנכון לצטט קטע נפלא מתוך תשובה ארוכה של הרדב"ז זצ"ל (ש"ת רדב"ז סי' תתקי) והוא נוגע מאוד למקום התפילה:

"ומכאן התירו שילך אדם למקום אחד ללמוד תורה אף על פי שאביו אומר לו שלא ילך ועובר על מצות אביו, שלא מן הכל אדם זוכה ללמוד תורה. וזה הטעם עצמו בתפילה, כי בהביט האדם אל אוהביו או לקרוביו או לרבו, או למי שדעתו נוחה, תתעורר נפשו אל הכונה השלימה ונתוסף לו עליו רוח ממרום וזה דבר שהשכל מורה עליו, וההפך - הפך".

מבואר מזה כי בהיות האדם מתפלל בחברתם של אנשים טובים, הדבר ישפיע על נפשו להתעורר לכוונה בתפילה.

ממילא מובן מדוע חשוב ביותר לאדם לקבוע מקום תפילתו בקרב ציבור של בני תורה המסולאים מפז, כי בהביט עליהם יתעורר גם הוא אל הכוונה השלימה ורוח ממרום מתווספת אליו וכלשונו של הרדב"ז זצ"ל.

ועל כן מרן הרב שך זצ"ל היה מרבה להחדיר בקרב התלמידים את הצורך הגדול להתפלל בישיבה, ולפי דברינו אכן מדובר בצורך חיי נפש כי בזה כל תפילתו תהיה למעליותא.

"וההפך - הפך"!

וכך גם להיפך חלילה, וכסיום לשונו הנפלאה של הרדב"ז זצ"ל: "וההפך - הפך"!

והכוונה היא כפי שכתב המשגיח רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי שליט"א: אם האדם מתפלל במנין של בעלי בתים שאינם ראויים, אזי לא רק שלא

קסד תפילה דיליה

תתוסף עליו רוח ממרום - כי לא על כך תפול הלשון "הפך", אלא היינו שיטלו ממנו ממרום גם את הרוח הקיימת בו מכבר, והשער של הכוונה השלימה ייסגר בעדו.

נורא מאוד!

"אוי לרשע ואוי לשכנו!"

ויש להביא לזה סמך מדברי השל"ה הקדוש (מסכת תמיד, עניני התפילה ד"ה התשיעי) שם הוא מונה את עשרת הדברים העוזרים לכוון בתפילה: "התשיעי, שכן כשיהיו שכני האדם רצונו לומר היושבים אצלו מתפללים בכונה, יקל עליו לכוין לבו גם הוא, אך כשיהיו יושבין אצלו אנשי לצון מתפללים שלא בכונה, יקשה עליו לכוין. ועל זה נאמר (מס' סוכה דף נו:): "אוי לרשע ואוי לשכנו", ואמרו רבותינו זכרונם לברכה: "הרחק משכן רע" ו"אל תתחבר לרשע".

ראינו אם כן סיבה גדולה נוספת להיות קובע מקום לתפילתו - מקום טוב והגון, כמו המנין בישיבה, או במחיצת לומדי תורה ויראי ה', ולא ח"ו אצל פורקי עול, אינשי דלא מעלי או אפילו בקרב עמי הארצות וכיו"ב, כי הדבר יכביד עליו את הכוונה בתפילתו ועלול חלילה לסגור בעדו את שערי התפילה.

הקובע מקום לתפילתו מראה שהיא חשובה בעיניו!

נביא לסיום עוד טעם מדוע כה חשוב להיות קובע מקום לתפילתו. טעם זה הוא פשוט מאוד והוא יעזור לנו להבין בנקל מדוע חז"ל הפליגו כל כך בשבחו של הקובע מקום לתפילתו.

ידוע כי אם ברשותו של אדם חפץ כלשהו שהוא מכובד חשוב ויקר אצלו, הרי הוא מייחד לו מקום. ואם אינו מייחד לו מקום הרי פירושו של דבר שאין אותו חפץ יקר וחשוב בעיניו.

הרי כך רואים בהלכות מוקצה (או"ח סי' שח) כי קביעות מקום לחפץ מראה על חשיבות החפץ, והדבר הופך אותו למוקצה מחמת חסרון כיס. כי מי שקובע מקום לדבר - אות הדבר שהוא מייקרו ומחשיבו.

חשיבות הקובע מקום לתפילתו קסה

וכן הוא גם בתפילה, אם היא חשובה ותופסת אצלו מקום נכבד הרי הוא קובע לה מקום. ואם איננו עושה כן אלא מתפלל פעם במקום פלוני ופעם במקום אלמוני היכן שמזדמן לו, הדבר מלמד כי אין התפילה חשובה אצלו.

“עיקר העבודה - החשיבות שנותנים לתפילה!”

להמתיק את הדברים נביא מלשונו של המשגיח רבי נתן וואכטפויגל זצ”ל (לקט רשימות תפילה עמ’ רט): הרבה אנשים נלחמים לזכות לכוין בתפילה ולהנצל ממחשבות זרות, אך הם שוכחים שעיקר העבודה היא - החשיבות שנותנים לתפילה! השייכות הראשונה למשהו ברוחניות, זה כבוד, ועל זה שייך השתדלות.

“הקובע מקום לתפילתו אלוקי אברהם בעזרו”, ביאור הדברים - הקובע מקום לתפילתו, הוא מכבד את התפילה, ומן השמים יעזרו לו כבר לכוין בתפילה, כי האדם מקבל לפי מה שמכבד.

יש יהודים ששוכחים יסוד זה, ומתפללים במקומות שאינם כבוד לתפילה, ומזלזלים בתפילה, ואחר כך כשזקוקים לתפילות, מתפלאים מדוע התפללו ולא נענו. וכבר אמר שלמה המלך ע”ה (משלי יג, ג): “בז לדבר יחבל לו”. ואמרו בגמרא (מס’ ברכות דף סב:): “כל המבזה את הבגדים סוף אינו נהנה מהם” - וסיים המשגיח זצ”ל את דבריו ואמר: “וכן המבזה תפילה”...

יוצא לנו לפי זה יסוד גדול - קביעות מקום לתפילה מראה על חשיבות התפילה אצל האדם. וממילא כשם שמכבד ומחשיב הוא את התפילה כך יקבל ממנה תועלת והנאה.

מעשה נפלא עם הגאון רבי אברהם גנחובסקי זצ”ל

עסקנו אפוא בכמה וכמה טעמים לחשיבות של קביעות מקום לתפילה, ולא בכדי גדולי ישראל מאוד הקפידו על כך, כי ידעו המה שהמפתח להצלחת התפילה טמונה בקביעות מקום לתפילה.

נביא עובדה אחת בענין זה:

הגאון רבי אברהם גנחובסקי זצ”ל היה מאוד מקפיד להיות קובע מקום

קסו תפילה דיליה

לתפילותיו, וגם משחר נעוריו בישיבת סלבודקה הוא הקפיד בזה להפליא. ומספרים כי בשמחת תורה כאשר הזיזו את כל הספסלים לצורך ההקפות מדד רבינו זצ"ל בצורה מדויקת היכן ממוקם המקום הקבוע שלו והביא לשם כסא וסטנדר ושם התפלל במשך כל החג!

כזה ראה וקדש!

הקב"ה יעזור לנו שנזכה להיות מן הקובעים מקום לתפילתם ועל ידי זה נזכה לכל המעלות והסגולות שנאמרו על זה, ובעיקר לסייעתא דשמיא מיוחדת וכדברי הגמרא ש"אלוקי אברהם בעזרו".

הכנה לתפילה

פתח דבר:

במאמר הבא נעסוק בעזיה"ת בחלק נכבד מאוד בעבודת התפילה. ויש אשר יראו בו רק אמצעי ולא כדבר בעל ערך לעצמו, אבל האמת היא שמדובר במטרה ולא באמצעי.

והוא - ענין ההכנה הראויה קודם התפילה. נבאר בעזיה"ת מה הנחיצות להתכונן כראוי לתפילה, וכן נתבונן במעלותיה, ננסה להבין מהי הכנה על פרטיה ודקדוקיה עד לאופן ההכנה הלכה למעשה.

"עיקר התפילה הוא לפני התפילה!"

כפתיחה למאמר שעוסק בעניני הכנה נזכיר בזה את דברי הגאון רבי משה אלמושנינו זצ"ל: כשם שאדם בורח מפני בעלי חיים ארסיים - כך היצר הרע וכל חיילותיו ושאר כוחות הטומאה, בורחים מ"הכנה טובה".

ידועה גם בשער בת רבים אמרתו הנפלאה של הגאון רבי שרגא פייביל מנדלוביץ זצ"ל שאמר: "עיקר התפילה הוא לפני התפילה!"

"צריך אדם להשכים לתפילה" - להכין את עצמו

עתה נבאר מהו הצורך בהכנה לתפילה.

כתוב במדרש תנחומא (פרשת מקץ אות ט'): "רבי יוסי בר חלפתא אומר:

קסח _____ תפילה דיליה

עתים הם לתפילה, שנאמר "ואני תפילתי לך ה' עת רצון". אימתי עת רצון? בשעה שהציבור מתפללים. לפיכך צריך אדם להשכים לתפילה, שאין לך גדולה מן התפילה".

ראש ישיבת מנשסתר הגאון רבי יהודה זאב סגל זצ"ל היה אומר שמדברי המדרש הזה אנו לומדים כמה יסודות בתפילה, ולענייננו: מן הכתוב "צריך האדם להשכים לתפילה", יש לפרש כפשוטו, האדם צריך להכין את עצמו לתפילה ולחשוב: אני הולך לעשות כעת דבר גדול - להתפלל לפני ריבון כל העולמים!

ההכנה לתפילה לאו מילתא זוטרתא היא!

"חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללים"

דיוק נפלא יש ללמוד מלשון המשנה במסכת ברכות (דף ל:) האומרת: "אין עומדים להתפלל אלא מתוך כובד ראש, חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללים".

והתמיהה בדברי המשנה עולה מאליה, הלוא הדין של "אין עומדים להתפלל אלא מתוך כובד ראש" נאמר לכל אדם, ואם כן מה ראתה המשנה לספר לנו כי חסידים הראשונים נהגו לשהות שעה אחת קודם התפילה, ומשמע שרק הם שהיו במדרגה גבוהה נהגו כך, ואם כן מה נוגע הדבר לשאר בני אדם?

תירץ על כך הגאון רבי זאב איידלמאן זצ"ל: הביאור בזה פשוט, אם רואים אנו שחסידים הראשונים נזקקו לשעה אחת על מנת לגשת לתפילה, אנו מה נענה אבתרייהו, הלוא זקוקים אנו לכמה שעות בכדי להתכונן לתפילתנו, אך לכל הפחות כשכבר נעמוד להתפלל - נעשה זאת מתוך כובד ראש...

תפילה צריכה הכנה

וידוע שאחד מן היסודות הגדולים ביותר של דרך החסידות הוא הכנת הלב טרם עשיית כל דבר מצוה. וביותר קיים הדגש על ההכנה לקראת התפילה.

הכנה לתפילה קסט

וכה אמר הגאון בעל הבית אהרן זצ"ל מקארלין: תפילה צריכה הכנה - שלא לבוא מן החוץ להתפלל, רק שיהיה אצלו מקודם הכנה, וידע שעומד להתפלל לפני ה'.

יסוד התפילה בכוונה - ההכנה!

נפתח ביסוד גדול בענין זה:

הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל נשאל פעם: מה ניתן לעשות בכדי שנזכה לכוון כראוי בתפילה, היינו שהמחשבות לא תברחנה ונוכל לשמור על ריכוז מלא וכך לחשוב על מה שאנו אומרים?

הוא השיב מיד: באמצעות ההכנה לתפילה!

זהו דבר שרבים טועים בו, לדעתם ההשקעה בנושא זה צריכה להיות בשעת התפילה עצמה - לנסות לשמור על הריכוז ככל הניתן, אך באמת שהדבר כמעט בלתי אפשרי, ועיקר העבודה צריכה להיעשות טרם התפילה.

אדם שנכנס מהרחוב לבית הכנסת היישר אל התפילה - יהיה לו קשה מאוד להתרכז בה, אלא עליו לשהות מעט וכך יעלה בידו לכוון את לבו לשמים!

וכבר האריך בזה הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל בספרו הנפלא "שערים בתפילה" (פרק ההכנה) והראה כמה מראי מקומות לזה, ונצטט חלק מדבריו שם שהם ממש כקילורין לעינים.

הכנה לתפילה - הלכה!

הרמב"ם זצ"ל כותב בהלכות תפילה (פ"א הט"ז): "כיצד היא הכוונה? שיפנה לבו מכל המחשבות ויראה עצמו כאילו הוא עומד לפני השכינה, לפיכך צריך לישב מעט קודם התפילה כדי לכוון את לבו ואחר כך יתפלל".

והנה סדר זה ד"ישהה מעט קודם התפילה", אינו דברי מוסר והתעוררות או מילי דחסידותא, אלא הלכה, שהרי הביאה הרמב"ם זצ"ל בלשון "כיצד היא הכוונה", וכוונה עצמה היא מן הדברים המעכבים התפילה. נמצא אפוא

קע _____ תפילה דיליה

כי המאחר לבית הכנסת בשחרית, וחוטף את הטלית והתפילין ומתפלל בריצה ובחיפזון, או מי שנכנס למנחה או מעריב וממהר בתפילתו בכדי להספיק להתפלל בציבור, הרי זה נגד ההלכה. ומראש מובטח לו שלא יצליח לכוין, ונמצא שתפילתו לא תהא כהוגן.

הרי למדנו כי אי אפשר לעמוד תיכף להתפלל מתוך הענין שעוסק בו ולסמוך על כך שהכוונה כבר תופיע במשך התפילה, ומי שנוהג כך הרי הוא מתעלם מדברי חכמים. ואפילו אם יתייגע לכוון לא תעלה בידו, שכבר גילו לנו חז"ל כי הדרך הנכונה היא רק באמצעות שהייה והתבוננות שעה אחת קודם התפילה.

הכנה לתפילה - התקרבות לבורא עולם

עתה נבוא להסביר את טעם הדברים, מהי אכן הסיבה שבלי הכנה ראויה לא ניתן להשיג כוונה נאותה בתפילה. הלוא לכאורה המדבר עם רעהו גם אם לא הכין את עצמו כראוי אלא שמצאו פתאום, בכל זאת יכול לקיים עמו שיחה נאה הנמשכת זמן רב, ואדם אינו נזקק לשום "הכנות" לזה, ומדוע אם כן, כאשר באים לדבר עם הקב"ה - מלכו של עולם, בלי הכנה אין אפשרות לכוין כלל אפילו לא כוונות פשוטות?

אבל התירוץ הוא פשוט מאוד, וכפי שביאר שם הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל: מי שמדבר עם חבירו הנמצא למולו, נקל לו להמשיך את רצף דיבורו עמו זמן רב, שהרי לא קיימים שום מפריעים בינו לחבירו, אבל אם ידבר עמו כשהוא במרחק גדול ממנו וביניהם יהיו עוד הרבה אנשים המדברים ועוסקים במלאכתם, וכמה קולות יעברו ויחתכו את קו דיבורם - ודאי ששיחתם תיהפך לקרעים קרעים.

כן הוא גם בתפילה, מי שניגש להתפלל בלא הכנה מוקדמת הוי כעומד מרחוק, ובינו ובין הקב"ה עומדים כל עניני עולמו וכל אותם מחשבות וטירדות שלא סילקם לצדדים, והיאך יוכל לפרש שיחתו ולעורר כוונתו יותר מרגע כמימריה...

אבל מי שמכין עצמו לפני התפילה ומסיר מלבו את כל המחשבות האחרות שלא יפריעו לו ולא יפסיקו בינו לבין הקב"ה, הוא יכול לעמוד

הכנה לתפילה קעא

בתפילה ולכוון בה לכל אורכה, כי הלוא הוא עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה ומדבר עמו כדבר איש אל רעהו, וכלשונו הזהב של המסילת ישרים בפרק יט: "מי שהוא בעל שכל נכון, במעט התבוננות ושימת לב, יוכל לקבוע בלבו אמיתת הדבר, איך הוא בא ונושא ונותן ממש עמו יתברך, ולפניו הוא מתחנן ומאתו הוא מבקש, והוא יתברך שמו מאזין לו מקשיב לדבריו, כאשר ידבר איש אל רעהו ורעהו מקשיב ושומע אליו".

וכאשר משוחחים עמו כביכול בקרבה שכזו - בודאי ניתן לרכז בתפילה את כל המחשבות!

"ושב שם" - לכוין דעתך קודם שתבנה המזבחה!

והנה מצינו מקור נאמן בתורה לחיוב ההכנה קודם העבודה, בפרשת וישלח לאחר פרשת דינה, כך אמר הקב"ה ליעקב אבינו ע"ה (בראשית לה, א): "ויאמר אלוקים אל יעקב קום עלה בית א-ל ושב שם ועשה שם מזבח לא-ל הנראה אליך בברחך מפני עשו אחיך". וכבר התקשה הרמב"ן זצ"ל שם: "לא ידעתי מהו ושב שם", כלומר על מה ולמה ביקש ממנו הקב"ה לשבת שם, ותירץ הרמב"ן זצ"ל: "ואולי ציווה ושב שם לפנות מחשבתו לדבקה בקל", וכן כתב גם הספורנו זצ"ל: "ושב שם" - לכוין דעתך קודם שתבנה המזבחה, כענין אמרם ז"ל (מס' ברכות דף טז:): "חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת, ומתפללים, כדי שיכוונו לבם למקום".

נפלא! למדנו אפוא מ"ושב שם" את חיוב ההכנה לעבודת הקרבנות, והוא הדין לתפילה הבאה במקום הקרבנות!

כיצד מכינים את הלב?

לאחר שהעמדנו מהו הצורך בהכנה לתפילה, עדיין נותר לנו לבאר מה טיבה של הכנה זו, כלומר - מהי הדרך המעשית להכין את עצמנו לתפילה, ובאלו כלים עלינו להשתמש בכדי לעשות זאת.

ומצינו בזה דברים ברורים בדברי השל"ה הקדוש (מסכת תמיד) אשר מנה עשרה דברים המסייעים לכוונת התפילה, הדבר השביעי הוא ה"הכנה", וז"ל: "ההכנה - שיעשה הכנה ללבו לכוון. וכיצד מכינים את הלב? - קודם

קעב _____ תפילה דיליה

שיקום להתפלל, ישב מעט בטל ודומם, ויסיר מחשבותיו מלבו ויתחיל לחשוב בגדלות מי שאמר והיה העולם, ובנפלאותיו ונוראותיו וגבורותיו וחסדיו אשר עשה לעמו. ויחשוב בטובות ובחסדים שגמלו בחסדו הגומל לחייבים טובות, מכמה צרות הצילהו, מחליים רפאהו, והוא לא כגמול השיבו, כי הא-ל גמלו טובה והוא גמלו רעה".

ממשיך השל"ה הקדוש: "ויחשוב בגריעות ופחיתות עצמו בערך בוראו, כי במה נחשב הוא, עלה נידף וקש יבש. ויחשוב שעתה הוא רוצה לקום אל המלך, להתחנן לו ולבקש מלפניו שאלותיו ובקשותיו, ומן הדין הוא אינו כדאי וראוי לעמוד לפניו, לולי חסדו ושלימות הבורא, שהרשהו וציוהו בכך, עם היותו מקצר בעבודתו. ואחר כל זה יקום ויתפלל. וזה שאמרו חז"ל: "אין עומדים להתפלל אלא מתוך כובד ראש, חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת ומתפללים כדי שיכוונו את לבם לאביהם שבשמים".

הרי לנו מפורש בדברי השל"ה הקדוש מהי הכנה לתפילה - מחשבת הלב והתבוננות.

"הכנה" - בגימטריא "מח לב"

וכן ראיתי בספר דרכי נעם שכתב כי ראשית ההכנה לתפילה היא - התבוננות לפני מי הולכים להתפלל, וכלשון חז"ל במסכת ברכות (דף כה:): "וכשאתם מתפללים דעו לפני מי אתם עומדים".

ושמעתי רמז נאה לכך: "הכנה" בגימטריא: "מח לב" - אשר באמצעותם ניתן להתכונן כראוי לתפילה.

ויש לדעת כי בכדי להשיג עבודה זו, עלינו להשקיע זמן, כוחות ומחשבה טרם שנתפלל, על מנת שבשעת התפילה עצמה נהיה מוכנים עם לב פנוי משאר טירדות ומחשבות, ומזומן לעבודה שבלב - היא התפילה.

כל אחד מוצא קירבת ה' לפי הכנתו!

ועתה נרחיב את הדיבור בענין מעלותיה של ה"הכנה" ונביא בעזרה"ת מפי ספרים וסופרים שהעלו על נס את חשיבותה ומעלתה.

ראשית כל יש לנו ללמוד מעצם הדבר שחז"ל תיקנו לעשות הכנה

הכנה לתפילה קעג

לתפילה מה שלא מצינו בשאר מצוות, ולא עוד אלא ש"חסידים הראשונים" שהו והכינו עצמם שעה אחת טרם כל תפילה, הדבר מלמד על חשיבותו של ענין זה.

ויסוד הדבר, כי ידוע שבכל מה שתלוי במחשבה והתבוננות - ההכנה משנה את כל מהות הדבר, ותפילה מתוך הכנה היא תפילה שונה לגמרי מתפילה שבאה בלי הכנה.

וכבר כתב בספר מאור ושמשי (פרשת ואתחנן): הגם שתמצא אלף אנשים מתפללים ביחד בציבור, מכל מקום אינו דומה תפילת זה האדם לזה האדם, כי כל אחד מוצא אלקותו יתברך לפי כוונתו והכנתו שעשה קודם התפילה.

תפילה בלי הכנה אינה תפילה!

המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל היה רגיל לומר: תפילה בלי הכנה מוקדמת - אינה תפילה!

ופעם אחרת התבטא ואמר: תפילה בלא הכנה היא כגוף בלא נשמה, שאם לא יכין האדם את עצמו קודם המעשה, בשעת המעשה לא תהא תפילתו אלא בפיו ולבבו בל עמו, וממילא כל עבודתו על אדני התווה, רחמנא ליצלן.

התפילה נמשלה לחרב ולקשת - מדוע?

ודבר נאה אמר האדמו"ר מבעלזא זצ"ל, כתוב בפסוק (בראשית מה, כב): "אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי", ופרש"י זצ"ל: "בצלותי ובבעותי" דהיינו התפילה נמשלה לחרב ולקשת.

ויש לשאול - מה הקשר בין תפילה לחרב וקשת?

התשובה לכך היא, כי המחזיק כלי נשק מקדיש את את רוב זמנו להכנה - השחזת החרב, מתיחת הקשת וכדומה, ואילו הירייה עצמה היא כהרף עין. וגם בתפילה אמרו חז"ל (מס' ברכות דף ל:) שהמתפלל צריך שישהה שעה אחת קודם תפילתו, והיינו שהעיקר הוא ההכנה לתפילה, ואילו התפילה עצמה צריכה ריכוז רב והיא יכולה להיות תמציתית, ולא בהכרח ארוכה מאוד.

זהו אפוא הדמיון בין חרבי וקשתי - לצלותי ובעותי!

קעד _____ תפילה דיליה

הכנה - כמו טיפוס אל ראש ההר

וכבר המשילו את הדבר לאדם המעפיל אל פסגת ההר, והוא מתייגע הרבה לטפס ולעלות עד שיגיע ויכבוש את היעד, אבל כאשר הוא כבר למעלה בראש ההר הוא עושה את הליכתו בנחת ובנועם.

כיוצא בזה: אדם המתייגע למכביר קודם התפילה, ביכלתו אחר כך להתפלל בשופי, התפילה קולחת היישר מלבו, ושום מחשבה זרה כבר אינה טורדתו, ואין לו צורך להתייגע או להתעכב על כל תיבה ותיבה שהוא מוציא מפיו.

התבונן נא בדבר ותראה את האמת שבו!

המכין עצמו - ירוויח בכל אופן!

ואם יאמר האומר אכן לעתים דברים בגו וההכנה מסייעת לכוונה, אבל לעתים עדיין מחשבות המתפלל אינן סדורות עליו למרות ההכנה שעשה. על כך יש לך לדעת דברים נפלאים הכתובים בספר מאור ושמש (פרשת קרח), וזה לשונו:

"והנה מדרך האיש הישראלי ההולך בדרך אמת, לעשות הכנה קודם כל דבר שרוצה לעשות, הן לתפילה עושה מקודם הכנה מכמה ענינים, כל אחד לפום מה שמשער בשיעורין דיליה לפי שכלו ומוחו, שעושה מצוות ומעשים טובים מקודם, ומהרהר בתשובה או לימוד תורה קודם, וכדומה שאר הכנות. והנה אם אחר כך עומד ומתפלל ויוכל להתפלל לפי שכלו בדחילו ורחימו, אזי בודאי מה טוב ומה נעים ואשריו שהיו המחשבה טובה והמעשה גם כן טוב.

והגם שבעמדו להתפלל אחר כן אינו יכול להתפלל, אף על פי כן הכל הולך אחר ראשית המחשבה".

ועיין שם עוד שהוסיף שהקב"ה מצרף את זכות המחשבה וההכנה של המצוה לשכר המצוה עצמה!

הרי למדנו מדבריו שאם אדם הכין את עצמו כראוי לתפילתו, הגם

הכנה לתפילה קעה

שבסוף לא הצליח לכוין, עם כל זאת הכל הולך אחר הראשית והקב"ה מצרף מחשבה טובה למעשה!

עשיית המצוה - לשעה, ההכנה - לעולם!

ניתן להאיר את חשיבות ההכנה לתפילה מזווית שונה במקצת על פי דברי השפת אמת זצ"ל (פרשת האזינו), וז"ל: "בטור הביא המדרש שבין יום הכיפורים לסוכות עוסקין במצוות לולב וסוכה ואין עושין עוונות והקב"ה אומר מה דאזיל אזיל וכו'. והקשה הט"ז זצ"ל: איך יהיו ימים אלה יותר גדולים מסוכות עצמו שמקיימים גוף המצוה ונאמר בו "ראשון לחשבון עוונות".

אבל אין הדבר רחוק, שיותר כח והצלה יש בהכנת המצוה מגוף קיום המצוה. אחד: כי עשיית המצוה היא רק לשעה וההכנה היא לעולם. ועל זה נאמר: "ושמרתם ועשיתם" - כפי מה שאדם שומר עצמו תמיד כדי שיהיה מוכן לקיים מצות השי"ת, כי בודאי כל היגע לשמור מהבלי העולם, כדי להיות מוכן לקיים מצות השי"ת, וכפי הטהרה יוכל לקיים המצוה. ועל ידי השמירה זוכה לקיימה, ונשמר מכל דבר כמו שכתוב: "שומר מצוה לא ידע דבר רע".

"מי יוכל לקיים המצוה כמשפטה?"

ממשיך השפת אמת זצ"ל ואומר דבר נפלא: "ועוד: כי מי יוכל לקיים המצוה כמשפטה? אבל הרצון וההכנה להמצוה הוא לעשותו כרצונו יתברך ולזאת ההכנה והשמחה לבוא להמצוה חשוב מאוד, כנ"ל".

ויש להוסיף בזה כי הלוא אפשר לדון קל וחומר ממה שאמרו חז"ל: "הרהורי עבירה קשים מעבירה", ומידה טובה מרובה - הרהורי מצוה שאדם מהרהר ומשתוקק לקיים פקודת השי"ת - הם טובים מהמצוה! הרי לנו נקודה נוספת בחשיבות העצומה של ההכנה לתפילה!

המבין עצמו - הקב"ה שומע את תפילתו!

בספרים פירשו בדרך רמז את הפסוק (ישעיה סה, כב): "והיה טרם יקרא ואני אענה", אין "טרם" אלא לשון הכנה, היינו - כאשר עושים הכנה כראוי ורק אחר כך: "יקרא", אז "ואני אענה" - הקב"ה שומע ועונה לתפילתנו.

קעו _____ תפילה דיליה

"תכון תפילתי - קטורת לפניך"

וכבר הביא הגאון רבי מרדכי שוואב זצ"ל (מאמר מרדכי ח"א עמ' קי"ד) את פירושו של המלבי"ם זצ"ל על הפסוק בתהלים (קמא, ב): "תכון תפילתי קטורת לפניך משאת כפי מנחת ערב", "תכון תפילתי" - גם בעת שאעשה "הכנה" אל התפילה - יהיה זה נחשב כקטורת לפניך.

הרי לנו דבר מבהיל ממש בגודל חשיבותה של ההכנה, שהיא כמו הקטרת קטורת על גבי המזבח.

נפלא!

"ולא יעשה פתע פתאום רק בהכנה, ואז תצליח!"

מאיך גיסא כאשר התפילה נעדרת הכנה היא מופסדת ומקולקלת, וכלשונו של הסבא מקלם זצ"ל שהמפסיד בכל דבר הוא - חסרון ההתבוננות וההכנה.

וכך איתא בספר מסילת ישרים (פרק ב): "ולא יעשה פתע פתאום רק בהכנה, ואז תצליח!"

מעשה עם הגאון בעל התורת חיים זצ"ל

והענין בזה אינו בתורת עונש רח"ל, אלא כך היא מציאות הדברים.

וכפי שמסופר שפעם בא אדם להגאון בעל התורת חיים זצ"ל, וביקש ממנו שיתפלל עליו שלא תהיינה לו מחשבות זרות, ובאותו מעמד היה רב גדול אחד, בעל התורת חיים זצ"ל פנה אל אותו רב וביקש לשמוע ממנו את חוות דעתו האם נכון הדבר להיענות לבקשתו. והוא השיב: אכן ראוי להתפלל עבורו.

אמר לו בעל התורת חיים זצ"ל: לדעתי אין נכון לבקש דבר זה, כי אילו היה אותו אדם קם בבוקר ומכין את עצמו כדבעי לתפילה על ידי לימוד קודם התפילה ובאמירת תהלים, הולך למקוה ומתבונן ביראת ה' ומתפלל, ובכל אופן היו לו מחשבות זרות, אזי היה נכון להתפלל עליו. אך זה שעומד ממטתו ובלי שום הכנה הולך להתפלל, וכך באות לו מחשבות לילך למקום

קעז לתפילה

פלוני ולעשות דבר פלוני, זהו דבר צפוי מראש, ואין מחשבות אלו "זרות" אצלו כלל, כי הן אלו מחשבות לבו תמיד בכל עת...

זאת היא מציאות - מי שאיננו מכין עצמו לתפילה ולא מנתק את רעיונותיו מכל עניני העולם הזה, אין זה פלא שבשעה שעומד בתפילה חושב על הא ועל דא, כי הרי אף פעם לא הסתלקו המחשבות הללו מראשו, ובעת התפילה עצמה קשה עד מאוד לרכז בה את כל מחשבותיו.

מדוע הפסיד הגאון רבי זונדל קרויזר זצ"ל תפילת ותיקין?

בוא וראה עד כמה גדולי ישראל התאמצו שלא להחסיר מעבודת ההכנה לתפילה, נביא בזה מעשה נפלא:

ידוע כי הגאון רבי זונדל קרויזר זצ"ל לא החסיר תפילת ותיקין מהיותו בגיל שבע במשך כל ימי חייו חוץ מפעם אחת, ומעשה שהיה כך היה: הדבר אירע באחת הפעמים בה היה בדרכו לתפילת ותיקין כהרגלו, והוא נפל ושכב על האדמה תוך שהוא סובל מכאבים עזים, עד שבא אחד מתושבי השכונה וסייע לו להתרומם. הלה הוסיף ואמר לגאון זצ"ל כי אם ימהר עוד יספיק להגיע לתפילת ותיקין.

ענה לו הגאון רבי זונדל קרויזר זצ"ל: הפעם אוותר על תפילת ותיקין, וזאת משום שלתפילה לעולם לא ממהרים, היא צריכה להיות מתוך ישוב הדעת, אני לא מוכן עכשיו עדיין לתפילה...

זו היתה הפעם היחידה בחייו שלא התפלל תפילת ותיקין! הרי לנו מזה עד כמה החשיב אותו צדיק וגאון זצ"ל את ההכנה לתפילה, עד שהעדיף לוותר על תפילת ותיקין שהקפיד עליה כל ימי חייו בכדי לא לגשת להתפלל בלי הכנה.

נורא!

"לא יפתח פיו עד שישיחה מעט"

לאחר שביארנו את הצורך הגדול ואת החשיבות והמעלה שיש להכנה לתפילה, נקדיש כמה מילים בכדי להמחיש מהו האופן המעשי להתכונן כפי שצריך לתפילה.

קעח _____ תפילה דיליה

המשגיח רבי שלמה וולבה זצ"ל כותב בעלי שור (ח"ב עמ' שמט) בענין אופן ההכנה הראויה, וזת"ד: "כתב רבינו יונה זצ"ל בספר היראה: "ויבוא לבית הכנסת ואומר בכניסתו "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך..."", וישב במקומו... וישב ולא יפתח פיו עד שישיה מעט, וישיב אל לבו לפני מי הוא יושב, ומי שומע דבריו. ואז ילבש חרדה ואימה וזיע ורתת, ויפתח תפילתו על הסדר". וכמה זה "מעט"?

השוהה לפני התפילה דקה אחת ממש, אם ישב בשקט על מקומו, מרוכז בעצמו ובתפילה שהוא עומד להתפלל, יראה נפלאות כיצד דקה זו תשפיע על כל מהלך תפילתו.

כעין זה אמר המשגיח דליקוואוד רבי נתן זצ"ל: כל מי שרוצה לצאת ידי חובתו בתפילה ולהשיג את מעלותיה, עליו לזרז עצמו לבוא בזמן ואף להקדים לתפילה. אי אפשר ללכת היישר מהמטה, ולהיכנס ל"ברוך שאמר"... זה לא הולך!

נביא עוד כמה דוגמאות מחייהם של גדולי ישראל.

הכנה לתפילה אצל הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל

עובדא הוי: הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א בא לבית הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל כדי לשוחח עמו בדבר הלכה. לפתע בעיצומו של השיחה, הביט הגרש"ז זצ"ל בשעונו, והפטיר: "הגיע זמן תפילה!"

אחד מבני ביתו של רבינו זצ"ל התפלא על כך, כי הלוא עד לשעת תחילת התפילה בבית הכנסת הגר"א, נותרה עוד כרבע שעה, והדרך מבית רבינו זצ"ל עד לבית הכנסת, אינה אורכת יותר משתי דקות.

רבינו זצ"ל ששמע את תמיהתו, אמר: "אם היתה לנו כעת פגישה עם נשיא ארצות הברית, הלוא בודאי לא היינו יוצאים ברגע האחרון, אלא היינו עושים את כל ההכנות הדרושות על מנת שלא תהיה כל תקלה וכל מניעה מצדנו להגיע עוד לפני השעה הנקובה של הפגישה.

על אחת כמה וכמה, כשמדובר בפגישה שיש לנו עוד מעט עם מלך מלכי המלכים הקב"ה.

הכנה לתפילה קעט

וכך מסופר אכן על הרבה גדולי ישראל אשר היו מקדימים לבוא לבית הכנסת זמן מה טרם התפילה בכדי להכין את עצמם, ורבו מלספור את כל אותם הגדולים שהכינו את עצמם באופן זה לתפילתם.

הניגון של הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל

אמנם מלבד עיקר זה בהכנת עצמו לתפילה - להגיע זמן מה קודם שיתחיל להתפלל ולהתבונן במה שהוא עתיד לעשות, ישנם עוד אופני הכנה לתפילה.

וכמו שמסופר על ראש ישיבת באר יעקב הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל: כל בוקר לפני תפילת שחרית היה משנן לעצמו בניגון של מוסר את דברי המסילת ישרים בפרק החסידות על מהות התפילה להקב"ה: "ולפניו הוא מתחנן ומאיתו הוא מבקש, והוא יתברך שמו מאזין לו ומקשיב לדבריו כאשר ידבר איש אל רעהו ורעהו מקשיב ושומע אליו".

כך היה ראש הישיבה זצ"ל מכין את עצמו לפני כל תפילה!

הגאון מטשעבין זצ"ל בדק בגדיו כהכנה לתפילה

על הגאון מטשעבין זצ"ל מסופר: לפני התפילה היה בודק את בגדיו, האם הוא אכן מוכן לתפילה. וגם בעת חליו בדק טרם תפילתו אם הבגד נקי מלכלוך או אבק, ורק אז החל להתפלל.

"ארחץ בנקיון כפי"

ולסיום כדאי לעורר שתי נקודות מעשיות בנושא זה (כמובן שאין בדברים לקבוע מסמרות ונהרא נהרא ופשטיה, ואנו לא באנו אלא לעורר).

בספר יעלזו חסידים (אות נ"ח) כתב וז"ל: "כתיב: "ארחץ בנקיון כפי" (תהלים כו, ו) - מכאן שהמתפלל צריך לנקות ידיו במים. ואם אין לו מים - בכל מידי דמנקי (מס' ברכות דף טו.), ואפילו אינו יודע להם שום לכלוך".

כלומר: האדם צריך ליטול ידיו לפני כל תפילה, והדבר מובא להלכה בשו"ע (סי' צב ס"ד). ואף שיש אשר אינם מקפידים על כך מחוסר ידע או מאי תשומת לב, מכל מקום הלוא מדובר בהלכה שעלינו לקיימה.

קפ תפילה דיליה

והא לך לשון המחבר זצ"ל בסימן רלג (סעיף ב'): "אם יש לו מים צריך ליטול ידיו כדי להתפלל אף על פי שאינו ידוע להם שום לכלוך".

סגירת הכפתורים בהכנה לתפילה

עוד מובא בשם הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל (במחיצת רבינו עמ' מז): אף שבמשנה ברורה הובא כי מצד חסידות יש להתכונן לתפילה על ידי חגירת "גארטל" אפילו אם כבר מלובש בחגורה, מכל מקום הרבה אינן נוהגין כן. אך על כל פנים עליהם לעשות "היכון לקראת אלוקיך" באמצעות כפתור כפתורי החליפה, וזה נהיה הכנה מיוחדת לתפילה, עכת"ד.

על כל פנים נתבאר שאדם צריך להכין גופו ומלבושו לתפילה שיהיה נקי ומכובד כשם שעליו להכין את רוחו ומחשבותיו, וגם זה בכלל ההכנה הנלמדת מן הפסוק (עמוס ד, יב): "הכון לקראת אלוקיך ישראל" ממנו נלמד חיוב ההכנה טרם העבודה, הן אמת שיש הרבה דברים הנכללים בשו"ע הנלמדים מפסוק זה, בכל אופן הזכרנו שתיים מאלו רק כדי לעורר.

נתבאר אפוא מהו הצורך בהכנה קודם כל המצוות בכלל ולתפילה בפרט, וכן מהי הכנה ומה חשיבותה, וכן נוכחנו לראות כי בלי הכנה ראויה קשה עד בלתי אפשרי לכוון בתפילות, וכן העמדנו כמה אופנים מעשיים של הכנה.

הקב"ה יעזור שנוכל להתחזק בזה ונשכיל להכין את עצמנו כראוי לפני התפילה, ועל ידי זה נזכה לתפילה זכה והגונה יותר, ואז הקב"ה ישמע ויענה לכל תפילותינו ברצון.

הימנעות מעסק ודיבור קודם התפילה

פתח דבר:

ישנה הנהגה ראויה אשר איננה מפורסמת לכל, וגם מי שיודע אותה בדרך כלל אינו יודע להעריך את גודל חשיבותה - ההימנעות שלא לדבר שום דיבור שאיננו הכרחי וכן לא להתעסק במאומה טרם שיתפלל.

ועלינו לדעת שזוהי הנהגה נצרכת עד למאוד, והיא לא רק בגדר הנהגה טובה או חומרא ומילי דחסידותא, אלא היא הלכה פסוקה בשלחן ערוך. ונשתדל בעזה"ת לבאר ולהרחיב בזה את היריעה.

האיסור לעסוק בחפציו קודם שיתפלל

הגמרא במסכת ברכות (דף ה:) אומרת: "תניא אבא בנימין אומר: כל ימי הייתי מצטער על תפילתי שתהא סמוך למיטתי". ופרש"י זצ"ל: "כל ימי נזהרתי שלא לעשות מלאכה כשעמדתי ממטתי עד שאקרא קריאת שמע ואתפלל", וכן פירשו שם בתוס'.

עוד מובא שם (דף יד.): "אמר רבי יונה אמר רבי זירא: כל העושה חפציו קודם שיתפלל כאילו בנה במה".

ואיתא שם עוד: "אמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן: אסור לו לאדם לעשות חפציו קודם שיתפלל שנאמר (תהלים פה, ד): "צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו". ואמר רב אידי בר אבין אמר רבי יצחק בר אשיאן:

קפב תפילה דיליה

כל המתפלל ואחר כך יוצא לדרך הקב"ה עושה לו חפציו שנאמר: "צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו".

מכאן נלמד האיסור לעסוק בחפציו קודם שיתפלל.

השל"ה הקדוש: "ראשית דבר - יראת שמים"

והוא לך לשון השל"ה הקדוש (מסכת תמיד דף לב): "אסור לעשות חפציו קודם שיתפלל... היינו בהגיע זמן התפילה, אבל קודם אור הבוקר שרי, מכל מקום נראה לי, שלא לעשות שום ענין עד שיברך סדר הברכות, כי ראשית דבר - יראת שמים. ומיד שיעמוד ממיטתו לאחר הנטילה, יחשוב בגדולת הבורא יתברך, ויתבונן מצד בריאותיו הנפלאות, כענין "כי אראה שמך מעשה אצבעותיך", ויחשוב במעמד הר סיני ובברית שכרת עמנו, ואנחנו עמו, ויתמלא אהבה ויראה ויפתח בשמחה זו פיו: ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם...".

האדם נברא לעבוד את השי"ת

וטעם הדבר מצינו בדברי המהר"ל זצ"ל (נתיבות עולם נתיב העבודה):

"בשביל שהאדם נברא לעבוד השם יתברך, ראוי שתהיה התפילה תכף ומיד כשעומד ממיטתו ולא יפנה אל דברים אחרים בינתיים. כי האדם כשעומד ממיטתו כאילו החזיר השי"ת רוחו בקרבו וכמו שתיקנו לברך ברכת "המחזיר נשמות לפגרים מתים". ולפיכך התפילה יותר ראוי שתהיה מיד, וזה אמרם בפרק קמא דברכות: תניא אבא בנימין אומר על שני דברים הריני מצטער כל ימי - על תפילתי שתהיה סמוך למיטתי".

תפילה - הדרך להינצל מהרגשת "כוחי ועוצם ידי"

ובהרחבת הדברים מצינו להגאון רבי חיים פרידלנדר זצ"ל (שפתי חיים מידות ח"א עמ' תרפא) ונעתיק את לשונו: "מה יכול להגן על האדם ולמנוע ממנו מלהכשל בהרגשת "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"? שכביכול האדם הוא העושה והוא המצליח. חז"ל הקדושים נתנו בידינו כלי נפלא להתמודד נגד דיעה פסולה זו, והוא - על ידי תפילה.

הימנעות מעסק ודיבור קודם התפילה קפג

התפילה לפני כל מעשה היא בבחינת להקדים רפואה למכה, כמו שכתב הרמח"ל זצ"ל (דרך ה' ד, ה): "האדון ברוך הוא נתן לאדם דעה להיות מנהג עצמו בעולמו בשכל ובתבונה, והעמיס המשא עליו להיות מפקח על צרכיו כולם. והנה זה באמת מצד אחד ירידה לו ולענינו... צריך שלא תרבה יותר ממה שראויים כי הנה כפי מה שירבה להסתבך בעניני העולם כך מתרחק מן האור העליון ומתחשך יותר".

ביאור הדברים, אומר הגאון רבי חיים פרידלנדר זצ"ל: "הקב"ה ברא את האדם מגוף ונשמה, שם אותו בעולם הזה ונתן לו תפקידים, אחת מהמשימות היא לפרנס את הגוף ולדאוג לצרכיו, לשם כך חייב אדם להתעסק בגשמיות. זוהי עבודת ה' של האדם, כי הוא עומד בנסיון - בסכנה שימשך יותר מדי לחומריות העולם הזה, ועליו להתאמץ שלא יטבע בעניני עולם הזה ותאוותיו, ושלא תשתרש בו ההשקפה שעל ידי "כוחי ועוצם ידי" השיג את המבוקש.

דרך מרכזית להנצל מהסכנות הרוחניות הללו היא כפי שכתב הרמח"ל זצ"ל (שם): "והנה הכין הבורא יתברך שמו תיקון לזה והוא מה שיקדים האדם ויתקרב ויעמוד לפניו יתברך, וממנו ישאל כל צרכו, ועליו ישליך יהבו, ויהיה זה ראשית כללי ועיקרי לכל השתדלותו עד שכאשר ימשך אחר כך בשאר דרכי ההשתדלות, שהם דרכי ההשתדלות האנושי" - השימוש באמצעים הטבעיים - "לא יקרה שיסתבך וישתקע בגופניות וחומריות" - ובודאי לא בהרגשה שאני זה שעשיתי והצלחתי - "כיון שכבר הקדים ותלה הכל בו יתברך".

מבואר מדבריו זצ"ל כי התפילה שהאדם מתפלל לפני בורא יתברך מעידה עליו שהוא מכיר ויודע כי רק הקב"ה יכול לעזור לו ורק על פי רצונו הוא מצליח, והיא בגדר רפואה קודם המכה, שלא יחשוב אחר כך ש"כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה". ונמצא אפוא שזהו מעיקרי התפילה.

ומסיבה זו אמרו חז"ל: "אסור לו לאדם לעשות חפציו קודם שיתפלל", כי אם הוא משתדל השתדלות גשמית לפני התפילה עלול הינו לטעות ולחשוב שהיא זאת אשר הביאה לו את צרכיו, ולא השי"ת שאליו הוא

קפד תפילה דיליה

מתפלל, שהרי הצליח להשיג את מבוקשו על ידי עמל עצמו בלעדי התפילה. ולכן לכל פעולה תקדם תפילה אל השי"ת, כדי לקבוע בלב את ההכרה שהוא ורק הוא המקור הראשון והיחיד לסיפוק כל צרכיו.

ועל כן ברור מאוד מדוע אסור להתעסק בשום דבר לפני התפילה, כי מי שעושה זאת הרי הוא כאילו אינו מכיר שהכל הוא רק ברצונו יתברך אלא סבור הינו שהשתדלותו יכולה להועיל לו במשהו.

הסחת דעת קלה עלולה לבטל את כוונת התפילה!

מלבד זאת ישנו טעם פשוט מדוע אין לעסוק במאומה קודם התפילה. הלוא כל פעולה או דיבור יכולים לגרום לטרדה ולהיסח הדעת, מה שיפריע למתפלל בכוונתו.

ובאמת הדברים אמורים לא רק בעסק או בדיבור, אלא גם הסחת דעת קלה ופעוטה עלולה להזיק ולקלקל את התפילה - כגון עלעול בעיתון או בטלפון הנייד בכדי לבדוק את ההודעות וכיו"ב, כל אלו מסוגלים לקלקל את הכוונה הנצרכת לתפילה.

להביט בעיתון ועוד לפני התפילה!?!...

מספרים על הגאון רבי זלמן בריזל זצ"ל: בדרכו בבוקר לבית הכנסת הבחין באדם אשר מחזיק בידו עיתון חרדי כשהוא קורא בו בשקיקה. רבי זלמן זצ"ל לא היה מסוגל להבליג לנוכח מחזה שכזה, להביט בעיתון בכלל ועוד לפני התפילה!?! מיד עמד והוכיח את האברך בשתיים ושלוש מילים, ופנה לדרכו. לימים סח אותו אדם: "עברו למעלה משלושים שנה מאותו מעשה, ועדיין אינני מסוגל לנגוע בעיתון לפני התפילה!"

מדוע המתין הגאון רבי בנימין רבינוביץ זצ"ל קודם התפילה?

הגאון רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א העיד על עובד ה' גדול וידוע - הגאון רבי בנימין רבינוביץ זצ"ל: לאחר כניסתו לבית הכנסת הוא ישב והמתין שבע דקות עד שהתחיל להתפלל. כשנשאל לפרש הנהגתו, ענה לשואליו: בשבע דקות הראשונות הראש עדיין בחוץ ועדיין לא נכנסת לבית הכנסת!

הימנעות מעסק ודיבור קודם התפילה קפה

נישא בעצמנו קל וחומר - אם גאון וצדיק כמו רבי בנימין רבינוביץ זצ"ל היה זקוק לשבע דקות בכדי לרכז את ראשו בתפילה, על אחת כמה וכמה אנו אשר כל דבר קטן מפריע את מחשבתנו כמה זמן עלינו להשקיע? אך ודאי וודאי שאין למלא את הראש בדברים המסיחים את הדעת כמו עיתונים, חדשות ופוליטיקה וכדומה.

מדוע זכתה האשה לאריכות ימים מופלגת?

ישנו מדרש נפלא בילקוט שמעוני (פר' עקב רמז תתעא) המלמדנו מהי הטובה השמורה למי שמקפיד על ענין זה:

"מעשה באשה אחת שהזקינה הרבה, ובאה לפני רבי יוסי בן חלפתא. אמרה לו: רבי הזקנתי יותר מדאי ומעכשיו חיים של ניוול הם שאיני טועמת לא מאכל ולא משקה, ואני מבקשת להפטר מן העולם. א"ל: מה מצוה את למודה לעשות בכל יום? א"ל: למודה אני שאפילו יש לי דבר חביב, אני מנחת אותו ומשכמת לבית הכנסת בכל יום. א"ל: מנעי עצמך מבית הכנסת ג' ימים זה אחר זה. הלכה ועשתה כן, וביום השלישי חלתה ומתה".

כלומר: בזכות מה שהנהיגה את עצמה שאפילו את הדברים החביבים עליה השאירה לזמן מאוחר יותר על מנת ללכת ראשית כל לבית הכנסת היא זכתה לאריכות ימים מופלגת!

מה תובעים מאיתנו בשמים?...

מאיך גיסא נראה גם כי מי שאינו מקפיד על כך הדבר עלול להוביל לדברים חמורים מאוד ושני הסיפורים הבאים יעידו על כך... את המעשה הבא סיפר הגאון רבי יצחק סורוצקין שליט"א ראש ישיבת טלז:

היה זה בליל שבת קודש פרשת האזינו בשנת התשע"ג, יהודי ירא שמים מארץ ישראל אשר שהה באמריקה חלם בלילה דבר נורא: הצדיקים אשר כבר נפטרו לבית עולמם באו לפני ריבונו של עולם והבית דין של מעלה, וכך הם שאלו אותו: עוד כמה זמן נצטרך להיות בגלות המר

קפו תפילה דיליה

הזה? מיד הופיע המלאך המקטרג ואמר כי אין אנו ראויים עדיין לגאולה, הצדיקים טענו לעומתו: הלוא המצב כיום שיש ברוך ה' בעם ישראל הרבה תורה, חסד, צדקה, מעשים טובים וכו', ואם כן מדוע עוד לא הגיע זמן הגאולה?

עד שבא הקב"ה בכבודו ובעצמו ושאל את הצדיקים: "ומה יהיה עם הזלזול בכבודי"?!

אחד מהצדיקים אשר היו באותו מעמד אזר אומץ ושאל את הקב"ה: על איזה "זלזול בכבוד שמים" מדובר כאן?

מיד הופיעו אותיות גדולות ובולטות אשר נראה היה כאילו הרכיבו שני מילים ואלו היו האותיות: "ב-ר-כ-ת ה-י-י-ד"...

אותו יהודי בעל החלום שאל בחלומו מה פשר אותיות אלו, ונאמר לו שאביו יסביר לו פשר דבר.

הוא נבהל מאוד מכיון שכבר חלפו ארבעים שנה מאז נפטר אביו לבית עולמו! ואם כן כיצד הוא יסביר לו את פשר האותיות?...

פתאום אביו הופיע בחלומו תוך שהוא פונה אליו ואומר לו: "כיצד אינך מבין, הכוונה היא למסכת ברכות דף ה', דף י' ודף י"ד!

אותו יהודי עיין היטב באותם דפים בכדי להבין במה דברים אמורים, עד שנוכח כי בכל המקומות שהוזכרו, הגמרא עוסקת בעון זלזול בכבוד שמים - היינו כבוד התפילה, והדוגמאות בהם השתמשו חז"ל לזלזול זה: אין להתעסק בדבר ולא לאכול קודם התפילה, וכן שאין להפסיק לפניו במאומה.

הרי זה פלא, על כך אנו נתבעים! אל תתעסקו בדברים אחרים קודם ההתעסקות בכבודו של הקב"ה עצמו!

נורא מאוד למתבונן!

מעשה נורא שהתרחש בימינו

נביא בענין זה מכתב נורא המובא בספר "עלינו לשבח" (דברים א' עמ' קע"ג) והוא נוגע מאוד לענייננו, וז"ל הכותב אחד מהת"ח שליט"א:

הימנעות מעסק ודיבור קודם התפילה קפז

"במשך תקופה ארוכה, כשנה עד שנה וחצי, אני סובל מבעיות במעיים, המתעוררות לי דוקא לפני תפילת שחרית. מדי בוקר כאשר אני מתעורר, תוקפים אותי כאבי בטן חזקים במיוחד, ובשל כך אני מאחר לתפילה.

ניסיתי לעמוד על פשר הענין בדרכים רפואיות, והעליתי חרס. הבדיקות שעשיתי העלו שהכל כשורה מבחינה גופנית, ואין כל סיבה טבעית שהדבר הזה יקרה. הפליאה אותי במיוחד העובדה שהכאבים מגיעים דוקא בשעות הקימה, בקטע שבין ההשכמה להגעה לבית הכנסת. בשעות הבאות חולפים הכאבים, וחוזרים שוב כמו בתזמון מדוייק לקראת תפילת שחרית הבאה של היום שאחרי.

מששמעתי שהרופאים קובעים בצורה ודאית שאין לי כל בעיה גופנית, ב"ה, החילותי לחשוב בכיוונים אחרים. כתלמיד ישיבת פוניבז' לשעבר, וכמי שעוד זכה לשמוע את המשגיח זצ"ל בשנותיו האחרונות, זכורני שהיה חוזר תמיד ואומר שלכל דבר יש סיבה, ושום אירוע או התרחשות לא מגיעים סתם כך...

הדברים אמנם ידועים לכל, אמר המשגיח זצ"ל, רק הבעיה היא שמ"וידעת היום" עד "והשבות אל לבבך" יש מרחק רב... והיה מחזק אותנו תמיד לשים לב להתרחשויות שסביבנו, ולנסות לדלות מהן מה שהקב"ה רוצה מאתנו.

ניסיתי לשבת עם עצמי ולחשוב על כל המעשים שאני עושה באותו פרק זמן שבין ההשכמה להליכה לתפילה, הרי הכל יודו שגם אם חשבון נפש של שנה שלימה, הוא לפעמים משימה קשה, אבל להעלות מול העיניים את המעשים הנעשים על ידינו במשך זמן כל כך קצר, של רבע שעה עד עשרים דקות, זו אינה בעיה גדולה.

והאמינו לי: מצאתי!

לא לקח לי הרבה זמן לגלות את המעשה הלא טוב שאני עושה לפני התפילה!

בבנין שבו אני מתגורר, המאוכלס כולו באברכים בני תורה, לא היה עד לפני כשנה וחצי אף תושב שהיה מנוי על אחד היומונים החרדים, מדובר

קפח תפילה דיליה

בקבוצה מובחרת מאוד של בני תורה, שלא היו זקוקים אפילו לעיתון יומי חרדי, את כל החדשות שלהם הם קיבלו מתוך הגמרא.

לפני כשנה וחצי עשה אחד התושבים מנוי על העתון, ואני כמי שמתפלל במנין מוקדם מאוד, וכמו שמנעוריי הייתי סקרן מאוד לדעת "מה נעשה בעולם", הייתי "פוגש" את העיתון כשהוא עדיין על הארץ, ומדי בוקר הייתי מרים אותו, ומעיף מבט מרפרף על החדשות המופיעות בעמוד הראשון, וזהו. לאחר זמן מה החילתי להפוך את העיתון ולרפרף גם בעמוד האחרון, עד שלאט לאט הגעתי למצב שבו הייתי "נתקע" בעיתון למשך חמש עד שבע דקות, עד שגמרתי את כולו, הקריאה לא היתה כמובן בעיון רב, אבל די היה בכך כדי להסיח את רעיוני וליבי מן התפילה...

פעם היתה זו רשימת המאורסים שמשכה את לבי, ופעם המודעות השחורות שמצד שמאל, פעם מזג האויר, פעם הידיעות ודיווחים על אירועים וכנסים תורניים כאלה ואחרים. והרי הכל מודים שהתפילה דוחה את כל הדברים הללו, וברגע שהולכים לתפילה אין מקום לעיין גם במדור המאכלס שיחה תורנית על פרשת השבוע! עכשיו הולכים להתפלל!

רבותי, ברצוני לומר דברים נחרצים, ויש לי "קבלות" על כך - הבינותי שמאז שהתחלתי לרפרף בעיתון חלה אצלי ירידה משמעותית בענין התפילה, ולקחתי את הנושא לתשומת לבי, תוך קבלת החלטה להפסיק להסתכל בעיתון לפני התפילה.

אמרתי, וקיימתי, וברוך השם: כל ענין הכאבים חלף מן העולם לחלוטין! והאמת: אני מתפלא על עצמי איך לא תפסתי את כל זה ברגע הראשון. מדוע הייתי צריך לסבול כל כך הרבה זמן, ולא הבנתי שאיני נוהג כשורה. ברצוני להדגיש שהכאבים פסקו ממש יום יומיים לאחר שהפסקתי מקריאת העיתון, וחושבני שבאמת אין צורך להוסיף מילה אחת. עכ"ל בעל המכתב.

נורא מאוד! רואים מכל זה עד כמה שזה נוגע לכבוד שמים, ולכן עלינו להתחזק בזה ולהשתדל לסמוך תפילה ככל שאפשר לשעת הקימה ובלי להתעסק בינתיים עם דברים אחרים.

הימנעות מעסק ודיבור קודם התפילה קפט

לא לדבר שיחת חולין לפני התפילה

נקודה נוספת אשר רצינו לעורר עליה - שלא לדבר שום שיחת חולין לפני התפילה, ועל כל פנים למעט בה עד כמה שאפשר.

הן אמת שזו הנהגה הרווחת בקרב חסידים ואנשי מעשה, וזה הדבר הבסיסי אשר הנהיג על עצמו כל מי שביקש להתפלל כראוי.

"לא יתכן מורא שמים בלב המרבה דברים!"

ונביא כמה מן המקורות בענין זה.

בספר חסד לאלפים (סימן קיד עד קכד סעיף כו) כותב: "ולתועלת כוונת התפילה, לאחוז בפלך השתיקה מדברים שאינם הכרחיים. כי רוב ביטול הכוונה הוא בא מדברים בטלים הקבועים בלב, ולא יתכן היות מורא שמים בלב המרבה דברים, וגם לא כוונת התפילה".

וכן כתב בספר חסידים (סימן קנח): "לא תדבר עם אדם קודם שתעמוד בתפילה", והדברים הובאו להלכה בספר כף החיים (סימן פט אות כ"ב).

והגאון הרב חיד"א זצ"ל כתב בספרו קשר גודל (סי' כד אות ב'): "ראיתי להרב החסיד המקובל המופלא מהר"ש שרעבי זצ"ל שהיה נזהר מלדבר שום דיבור חול קודם שיתחיל הזמירות, והיה אומר שכן צריך על פי הסוד".

ובספר יסוד ושורש העבודה (שער י' פ"ד) כתב: "אין לך דבר בעולם לטהרת הנפש כמו לימנע משיחה בטילה, גם היא תועלת גדולה מאוד לכוונת התפילה שאין מבלבלות אותו מחשבות זרות".

ובספר כף החיים (שם ס"ק יב) הוסיף: "ומה טוב ונעים ליזהר מלדבר דיבור חול משיקץ משנתו עד אחר התפילה".

למדנו אם כן עד כמה חשובה היא ההשתדלות לא לדבר לפני התפילה, והימנעות זו עצמה היא כבר סיבה לכך שתפילתו תתקבל.

"נדבות פי - רצה נא השם"

הגאון בעל השומר אמונים זצ"ל הביא סמך לזה על דרך רמז:

קצ תפילה דיליה

איתא בפסוק (תהלים קיט, קח): "נדבות פי רצה נא ה'" - הדברים אמורים במי ששומר פיו ולשונו שלא לדבר דברים בטלים, וטרם התפילה אינו מדבר כלל, וכיון שהוא "מנדב פיו" שלא לדבר כלל - בזכות זאת ה' ירצה את תפילתו בבחינת "רצה נא ה'", ו"נא" הוא תפילה ובקשה כדאיתא במסכת ברכות (דף ט).

"האזינה תפילתי - בלא שפתי מרמה"

וכבר מצינו כעין זה בדברי המדרש שוחר טוב (יז, ו) על הפסוק: "תפילה לדוד שמעה ה' צדק הקשיבה רנתי האזינה תפילתי בלא שפתי מרמה".

וזה לשון המדרש: "תפילה לדוד" - כשאדם קם משנתו מתפלל ואומר ברוך מחיה המתים, "שמעה ה' צדק" - זו קריאת שמע, "הקשיבה רינתי" זו תפילה ראשונה של יוצר, "האזינה תפילתי" - זו תפילת מנחה, "בלא שפתי מרמה" - זו תפילת ערבית, שלא עמדנו להתפלל לא מתוך שחוק, ולא מתוך שיחה, ולא מתוך דברים בטלים".

הרי לנו כי מבקשים אנו מה' שישמע את תפילתנו דוקא משום שלא עמדנו להתפלל מתוך דברים בטלים ושיחה בטילה!

סגולה נפלאה שיקבל ה' ברחמיו את תפילתו

ועלינו לדעת כי זו סגולה נפלאה לקבלת התפילה. וכדאי להביא כאן את לשונו הנפלאה של ספר קב הישר (פרק ב, וז"ל):

"על כן צריך האדם לזהר בראיות העין ומכל שכן בדיבור שהוא נחשב כמעשה. על כן בהליכתו לבית הכנסת יראה למעט בדיבורו דברי חול עם חבירו, וכל שכן עם איש אחר, אשר הוא שלא לצורך - וזהו סגולה נפלאה שיקבל ה' ברחמיו תפילתו".

הקב הישר שם מביא בזה מעשה נורא אותו מצינו בכתבי האריז"ל (עמק המלך הקדמה ג' פ"ד): האריז"ל ציוה את אחד מתלמידיו החסידים שילך לכפר עין זיתים על קבר רבי יהודה בר אילעאי, ושם יתפלל ויכוון יחודים שמסר לו האריז"ל, וכך רבי יהודה בר אילעאי יגלה באוזניו פירוש במאמר הזוהר הקדוש בפרשת האזינו, וציוה לו האריז"ל שלא ידבר עם שום אדם בהליכתו.

הימנעות מעסק ודיבור קודם התפילה קצא

הלך אותו תלמיד זצ"ל, והתפלל ועשה כל היחודים ונשתטח על קברו - ואין קול ואין תשובה. וחזר בפחי נפש אל רבו האריז"ל ואמר לו: אדוני, באתי על קבר התנא רבי יהודה בר אלעאי ועשיתי ככל אשר צויתני - ולא באה אלי שום תשובה ממנו!

השיב לו האריז"ל בזו הלשון: "ולא ראיתי ברוח הקודש שדברת עם ערבי אחד, ולא די שהוא לא שאל בשלומך, אלא אתה קידמת לו שלום?! והלא צויתך שלא תדבר עם שום בן אדם! אז זכר תלמידו זצ"ל שכך היה, והודה לו", עכ"ל.

מסיים בעל הקב הישר זצ"ל ואומר: "הרי לך ראייה, שהדיבור והראיה פוגמין. ואף שבגלותנו מוכרחים להקדים שלום לכל אדם, מכל מקום יראה לקצר דבריו מאי דאפשר, וזהו סגולה נפלאה ונאמנה!"

הנהגתו של הגאון רבי חיים ברים זצ"ל

וגדולי ישראל הקפידו מאוד לקיים זאת בנפשם, וכמו שמסופר על הגאון רבי חיים ברים זצ"ל שמעודו לא שח שום שיחה לפני התפילה זולת במקרה של פיקוח נפש, היה זה אצלו חוק ולא יעבור!

הוא סבר שאין לך הפסד לתפילה כשיחה בטילה לפנייה. וכמאמר הצדיקים שמניעת שיחה לפני התפילה מסוגלת לעבודת התפילה שתעלה ותתעלה לרצון.

"נו! וכי כל כך קלה בעיניך תפילתך שתמכרנה כל כך בזול ללא שום תמורה כדאית"?! - היה מפטיר.

"הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל כאילו עשאו במה!"

כמראה מקום נוסף יש להביא גם את האיסור של שאילת שלום קודם התפילה.

בגמרא במסכת ברכות (דף י:) איתא: "אמר רבי: כל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל, כאילו עשאו במה שנאמר (ישעיהו ב, כב): "חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא", אל תקרי במה אלא במה".

קצב תפילה דיליה

ובשלחן ערוך (סי' פט ס"ב) נפסק: "וי"א שאפילו במוצא חבירו בשוק לא יאמר לו אלא צפרא דמרי טב כדי שיתן לב שהוא אסור להתעכב בדברים אחרים כלל עד שיתפלל".

ובמשנ"ב (ס"ק ט"ז) הוסיף על כך וכתב: "ר"ל דאף דמדינא מותר מכל מקום נהגו קדמונינו להחמיר בזה".

שכרו של המונע עצמו מכל דיבור קודם התפילה

נסיים במעשה יפה בענין זה (עיין אהלי צדיקים עמ' ו) המלמד אותנו מהו השכר הצפון למי שמקפיד לא לדבר קודם התפילה:

שמעתי שאא"ז הרה"ק מו"ה אברהם זי"ע אבי הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע לא היה מדבר קודם התפילה בשום יום. פעם אחת אירע לו שהלך להתפלל בבוקר, ופגע בערל אחד שהיה לו חתיכת זהב, והערל אמר לו שמצא את החתיכה הזאת, ולא היה יודע הערל היטב מה הוא, אם זהב הוא או נחושת, ורצה למכרו במקח השווה. והראה לו אא"ז זצ"ל שאחר התפילה ילך לביתו ויקנה את החתיכה ממנו. אך הערל לא רצה להמתין עליו והלך לבית יהודי אחר ומכר אותה שם. והאיש הנ"ל שקנה הזהב נתעשר ממנה עושר גדול.

והנה כאשר אא"ז הגאון רבי אברהם זצ"ל שכב על מיטתו בלילה חלם חלום, שבא לפניו אביו זצ"ל מגיד מישרים בק"ק שקאלא ואמר לו שנעשה פירסום גדול בשמים על מה שלא הלך עם הערל לקנות חתיכת הזהב קודם התפילה, ולבטל את גדרו שנוהג זה זמן זמנים טובא שלא לדבר קודם התפילה, ויצא פסק דין בשמים ליתן לו עבור זה בן אשר יבהיק אורו כזהב בכל העולם כולו - ה"ה הגאון הצדיק רשכבה"ג רבינו פנחס מקאריץ זצ"ל שהאיר עיני ישראל באור תורתו וקדושתו!

הקב"ה יעזור לנו ואכן נוכל להתחזק בזה בזכות הדברים, ויהיו כל תפילותינו נשמעות ויקבלו אותם בשמים לרצון!

לא לזלזל בתפילה

פתח דבר:

נשתדל בעזה"ת לעורר ולחזק כמה דברים הטעונים חיזוק כי בעוונותינו הרבים יש הרבה דברים חשובים והנהגות נצרכות בענייני תפילה שאנשים מזלזלים בהם, ולא לחינם אמרו חז"ל במסכת ברכות (דף 1:1) על הפסוק (תהלים יב, ט): "כרום זולת לבני אדם" - אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם, ואחד מהדברים שהוזכרו שם היא תפילה.

ואם כך אמרו חז"ל בזמננו ק"ו לאחר ירידה של דורות רבים וכל שכן בזמננו בדור דל ויתום, הלוא בעוה"ר הזלזול בתפילה מצוי ושכיח מאוד. ועל כן נשתדל לבאר בזה כמה דברים הטעונים חיזוק, לפעמים בארוכה ולפעמים בקצרה, וכגון: לא לאחר לתפילה, לא "לחטוף" את התפילה, לא לאחר את זמן קריאת שמע, לא לדבר וללמוד באמצע התפילה, לא לדלג חלקים ממנה, ולא לצאת לפני סיומה וכן להשתדל לא להסיר את הטלית מעל הראש במשך כל התפילה.

המזלזל בתפילה - גם בנו יזלזל בה!

וכל מי שמזלזל בתפילה ובפרטיה ודקדוקיה עליו לקחת בחשבון, שגם בניו ובנותיו יזלזלו בתפילותיהם! וכלל זה נקוט בידך, אם תראה אדם שמגיע לבית הכנסת ב"ברוך שאמר", בנו יגיע ב"אשרי", ונכדו ל"ברכו"...
זאת היא המציאות!

קצד תפילה דייליה

על כן על אדם להתחזק בזה בכל כוחו כדי שהוא וגם בניו וכל הרואהו יתפללו תפילות כהלכתן כנאה וכיאות.

בענייני תפילה אין לסמוך על הנהגות הזולת!

והנה בענייני תפילה ישנה תופעה שכיחה שאיננה ברוכה כלל ועיקר - בני אדם נוהגים לעצמם היתר כאשר הם רואים הנהגה רווחת אצל זולתם, גם אם מדובר בהנהגה לא רצויה ולעתים אפילו כשהיא נגד הלכה מפורשת.

אבל החכם עיניו בראשו ויודע הוא להבין שאם חז"ל אמרו שתפילה היא מ"דברים שבני אדם מזלזלים בהם" אזי לא ניתן לסמוך בענייניה על מראה עיניים, משום שישנה נטייה אצל בני אדם לזלזל בתפילה ובהלכותיה, ואם על זמנם העידו חז"ל, כל שכן בתקופתנו אשר רבו בה עמי הארצות וקלי הדעת בודאי שאי אפשר לסמוך על הנהגות הנצפות אצל אחרים על אף שמדובר באנשים "חשובים" כביכול.

ה"בדיעבד" מותר רק בדיעבד...

כלל חשוב יש לנקוט בנושאים אלו ולפקוח עיניים על הנהגותינו. הלוא ידוע שדבר האסור לכתחילה ומותר בדיעבד, מטבעו של אדם להורות לעצמו בזה היתר, ובפרט אם הוא מזדמן לפרקו בתדירות גבוהה, אז ה"בדיעבד" נהפך אצלו ל"לכתחילה שבלכתחילה".

ובהלכות תפילה ישנם הלכות רבות שיש להיזהר בהם לכתחילה, ועלינו לזכור שרק בדיעבד ישנם לפעמים מצבים שניתן להקל בהם אבל כמובן לא להפוך זאת להיתר גמור.

תפילה בציבור או סמיכת גאולה לתפילה - מה עדיף?

נציין דוגמא אחת (ע' בספר כוחה של תפילה פ"א אות ב'): תופעה שכיחה היא לראות כי ישנם המקילים לעצמם כאשר מגיעים לבית הכנסת להתפלל תפילת ערבית והציבור כבר עומדים בתפילת שמונה עשרה, על אף שבעוד זמן קצר יתקיים באותו מקום עוד מנין - בכל זאת נוהגים הם לחטוף תפילת שמונה עשרה "יחד עם הציבור" כביכול, ואחר כך משלימים ביחידות

לא לזלזל בתפילה קצה

את קריאת שמע וברכותיה. וזאת על פי מה שנפסק בשו"ע (סי' רלו ס"ג) שבערבית תפילה בציבור עדיפה מסמיכת גאולה לתפילה.

אבל טעות גדולה נשתרבה בזה, כי בודאי לא נאמרה הלכה זו כאשר אפשר לקיים שניהם - אז ודאי חייבים לכתחילה להסמיך גאולה לתפילה גם בערבית, וכמו שכתב החפץ חיים זצ"ל במשנ"ב (ס"ק יב) וז"ל: "יתפלל עמהם: דתפילת הציבור עדיפה ממיסמך גאולה לתפילה דערבית. אבל כל זה דוקא כשהוא משער שלא יוכל להשיג אחר כך מנין להתפלל עמהם, דאם לאו הכי אין לו לבטל מצות סמיכת גאולה לתפילה".

הלכה זו היא דוגמא להלכות רבות אשר נפרוש בפני הקורא את חלקן, שניתן לראות את המון העם מיקל לעצמו בהם בעוה"ר, ולא זו הדרך ולא זו העיר!

הריצה לבית הכנסת - אחר הפעולות נמשכים הלבבות!

נתחיל עם ההקפדה "לא לאחר לתפילה", כלומר מהי מידת הזהירות הנצרכת בכדי לא להגיע באיחור לתפילה ולו אפילו של כמה דקות.

ישנה הלכה פסוקה בשו"ע (סימן צ ס"ב): "מצוה לרוץ לבית הכנסת ואפילו בשבת". ובמשנ"ב (ס"ק מ) כתב: "שנאמר (הושע ו, א): "ונדעה נרדפה לדעת את ה'".

ונתבונן נא מדוע צריך לרוץ לבית הכנסת, וכי לא די בהליכה?

אלא הטעם בזה הוא כי כל פעולה חיצונית משפיעה על הפנימיות, וכמו שכתב הרמח"ל זצ"ל בספרו מסילת ישרים (פרק ז), ועל דרך משפטו הידוע של ספר החינוך (מצוה טז): "אחרי הפעולות נמשכים הלבבות". ולכן כאשר אדם רץ ומלהיב עצמו על מנת להגיע למקום התפילה, אזי גם תפילתו תהיה מן הסתם מתוך התלהבות וחשק, כי כשאדם ממהר להגיע למקום כל שהוא, בזאת מראה הינו שהמטרה העומדת לפניו חשובה מאוד בעיניו, כי הלוא לדברים פחותים הוא משתהה בדרכו.

קצו _____ תפילה דיליה

המהירות להגיע לבית התפילה בזמן תשפיע על נפשו חשק והתלהבות
בתפילה עצמה!

לפגישה חשובה לא מאחרים...

ועל כן - אומר הגאון רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א: עלינו לרוץ לתפילה
בכדי להראות כי אנו יודעים שהאמונה בקב"ה שהוא כל יכול היא העיקר
בחיינו, וכל שאר עניני הגשמיות הם טפלים בעינינו ואין לנו כל סיבה
למהר אליהם.

הרי כל בר דעת מבין עד כמה נבזה הוא האיחור לתפילה, הלוא לו היה
צורך לאדם להיפגש עם גביר נכבד בעמיו, והלה קבע עמו שעה לפגישה,
האם הוא יאחר לבוא!?

וכבר שמענו על מקרים בהם אנשים אחרו לפגישתם עם גבירים, וכאשר
כבר סוף סוף הופיעו לפגישה הם סירבו לעזור ואף גערו בהם: "אם קבעת
לך שעה היה לך לדייק בה!"

התפילה היא פגישה עם אישיות לא פחות חשובה מאותם שועי עם.
תחשוב לפני שאתה מאחר: האם השכינה צריכה להמתין לך משום
שהחלטת לישון על מיטתך כמה דקות נוספות!?

איחור לתפילה - איסור דאורייתא!

וראיתי נקודה להתבוננות בשם זקני החסידים בגנות המאחר לבוא
לתפילה: הנה חיוב התפילה הוא רק מדרבנן לפי הרבה ראשונים, ברם
איחור לבוא אל בית המלך זהו חילול ה' אשר איסורו הוא מן התורה!
הגאון בעל השומר אמונים זצ"ל התבטא פעם: מי שבא בזמן להתפלל
הוא בונה בנין בשלימות, אבל מי שבא מאוחר לתפילה הוא כבונה בנין
בלי יסודות...

"חלמתי שאחרתי למנין בישיבה"...

הנהגה זו היתה נר לרגלם של גדולי ישראל. וכך סיפרו על המשגיח
דישיבת קמניץ הגאון רבי משה אהרן שטרן זצ"ל: פעם התעורר באמצע

לא לזלזל בתפילה קצו

הלילה והיה מאוד נסער... אשתו שאלה אותו: מה קרה?! הוא ענה לה:
חלמתי שאחרתי למנין בישיבה...

בניו העידו שהיה מעיר אותם בשעה שש בבוקר, באומרו הלוא בשעה
שבע וחצי מתחיל המנין... וחלילה לאחר...

זוהי ההנהגה הרצויה כאשר מבינים את מהות הענין!

כל העסק הוא בסך הכל "כמה דקות"...

ועלינו לדעת כי אפילו איחור של כמה דקות לתפילה הוא משמעותי
מאוד!

וכפי ששאל פעם המשגיח רבי נתן וואכטפויגל זצ"ל את אחד הבחורים,
איפה היית בתפילה היום? אמר הלה: אחרתי בכמה דקות בלבד... אמר לו
המשגיח זצ"ל: כל העסק הוא סך הכל "כמה דקות"...

הם הגיעו! אבל "כמה דקות" באיחור...

ישנו מעשה אשר ימחיש לנו מהי חומרת האיחור לתפילה - ולו לכמה
דקות בלבד.

הדבר אירע באחד מבתי הכנסיות בחו"ל וכפי שסיפר אחד מרבני המקום:

אחד המתפללים בבית הכנסת היה יהודי עתיר נכסים ובעל בית חרושת
לייצור רהיטים, הוא נהג להגיע בקביעות לתפילת שחרית, אך דא עקא
תמיד הוא היה מאחר, פעם הגיע בעת אמירת "ברוך שאמר" ופעם
ב"שתבח" וכיוצא בזה.

נגשתי אליו ושאלתי אותו במאור פנים - סיפר הרב, אם אתה כל כך
מתאמץ לבוא בקביעות יום יום לתפילה, מדוע שלא תתאמץ לבוא בזמן?!
ענה לי אותו יהודי בתמיהה - "מה זה משנה אם קצת אחרתי? העיקר
שהגעתי והתפללתי!"

השיחה הסתיימה וכל אחד פנה לדרכו.

קצח _____ תפילה דיליה

סיפר הרב: כעבור מספר חודשים פרצה שריפה בבית החרושת של אותו יהודי וכילתה כמעט את כל תכולתו. למחרת הגיע אלי אותו יהודי ובפנים נפולות נעמד לפני. "אני יודע למה זה קרה לי" - אמר בקול נכאים, "בגלל שאני מגיע יום יום מאוחר לתפילה!"

מה הביא אותך לחשוב כך? התפלאתי ושאלתי אותו:

הישיר היהודי את מבטו לעברי ואמר כמעט בבכיה: כאשר פרצה השריפה התקשרנו מיד ל"מכבי אש" והזעקנו אותם בדחיפות למקום, הם אכן הגיעו! אבל קצת מאוחר!...

זהו המבט שאמור להיות לנו על נושא האיחור לתפילה, הגם שמדובר רק ב"כמה דקות"...

"יהודים צריכים להתפלל!"

דבר נוסף שראוי לעורר עליו הוא: על התפילה להיאמר כאילו הוא מונה מעות, ואין "לחטוף" את התפילה.

הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל עורר פעם על נושא זה בשיחה עם תלמידים והוא הביע בפניהם את כאבו מהמהירות בה חוטפים את התפילה, כאבו גבר בראותו שגם "בני תורה" נוהגים כך. הוא הוסיף ואמר: "כשאני יוצא מבית הכנסת אני רואה כל מיני פתקים ומודעות של "מעוררים" על דברים שונים, ואינני מבין מדוע לא מעוררים במודעה גדולה של שני מטר על שני מטר: "יהודים צריכים להתפלל!" וכי תפילה חטופה נחשבת לתפילה!?"

אתם רוצים להתפלל או לחטוף את התפילה?

בנותן ענין להביא בזה מעשה שאירע עם הגאון רבי שלמה מזוועהיל זצ"ל:

בבית הכנסת בו התפלל, הציבור נאסף אט אט לתפילה, כאשר התקבצו להם עשרה איש ירד לפני התיבה מלמד תשב"ר אחד אשר חשב למהר בתפילתו כדי שכך יספיק להגיע בזמן לעבודתו ב"תלמוד תורה". מיד כאשר התחיל להתפלל במהירות ניגש אליו רבינו זצ"ל ואמר לו: רוצים אתם

לא לזלזל בתפילה קצט

להתפלל או לחטוף תפילה? הלה נטש מיד את עמוד התפילה ושב בבושת פנים למקומו.

חזן שמתפלל במיתון ובנחת - יהיה לו שכר רב מאוד בעוה"ז ובעוה"ב!

והא לך לשונו הנפלאה של הספר שבט מוסר (פרק לד אות ג): "גם צריך החזן להתפלל בנחת מילה במילה ולפי פירוש המילות, ולא במהירות. ולא ישגיח על אותם קלי דעת שאומרים לו למהר כדי שלא יאריכו בבית הכנסת, כי עול בית הכנסת הוא משא כבוד עליהם, כי על ידי זה שהוא מתפלל במהירות הוא מקצר בשבחו של מקום, ואינו יכול להתפלל בכונה לפי פירוש המילות. וגם אם יש קצת יחידים שיראת אלוקים נוגע בלבם להתפלל בכונה, מוכרחים גם הם למהר".

ומסיים דבריו השבט מוסר זצ"ל בהבטחה: "כל חזן שמתפלל במיתון, בנחת, יהיה לו שכר הרבה מאוד בעולם הזה, שיאריך ימים בנעימות ובטוב, ובעולם הבא יזכה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, מידה כנגד מידה".

וכמדומני שלאחר הדברים הללו כל מילה נוספת מיותרת.

טלית מעל הראש עד גמר התפילה - סגולה להכנעה וליראת שמים!

נקודה נוספת עליה רציתי לעורר: על המתפלל להשגיח לא להסיר את הטלית מעל ראשו עד גמר התפילה.

הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א כותב באורחות יושר (ערך תפילה) בזה"ל: "יש להתעטף בטלית על ראשו כל זמן התפילה. והוא סגולה ליראת שמים".

והנה בשו"ע (סי' ח ס"ב) איתא: "ונכון שיכסה ראשו בטלית". והחפץ חיים זצ"ל במשנ"ב (ס"ק ד) כתב על כך בזה"ל: "שכיסוי לב האדם ומביאו לידי יראת שמים". עוד הביא שם מדברי הב"ח זצ"ל דצריך שיהא הטלית על ראשו מתחילת התפילה עד סופה.

ובשערי תשובה (שם אות ג) הביא בשם שו"ת הרדב"ז (ח"א סי' שמג) שאותן שאין מכסין הראש בשעת התפילה עושין שלא כדון, וכן נהגו לכסות ראשיהם כל התפילה, ומנהג אבותינו תורה היא.

ד תפילה די ליה

הגאון רבי משה שטרן זצ"ל: "הברותא כלפי שמיא?! חלילה!"

וכדאי להעתיק בזה תשובה נפלאה מאת הגאון רבי משה שטרן זצ"ל בשו"ת באר משה (ח"ה סימן ב') וז"ל: "ומכאן אתה דן על מנהג גרוע של אמעריקא, וחלילה לקראו "מנהג" אלא מעשה גרוע - ורע בעיני מאוד מעשיהם שבאמצע התפילה מסירין הטלית מראשיהם ומניחים חלק המונח על הראש על כתפיהם ומתפללים כן בכיפה על ראשיהם. ושתי רעות עושין חדא שמסירין העטיפה מראשיהם, ועוד איה הדרך ארץ ואיה כבוד השכינה לעמוד לפני מלך מלכי המלכים כדרך שעומדים לפני חבירו, חברותא כלפי שמיא?! חלילה!"

ממשיך הגאון רבי משה שטרן זצ"ל ואומר: "ועתה שזכיתי לספר הנפלא מגן גיבורים מצאתי וז"ל בשם המאירי זצ"ל: ראיתי בבית הכנסת יש בהן שמסירים הסרבל מעליהם והכובע שבראשם, ונשארים לפניו יתברך כאשר הם עומדים בביתם בכובע קטן, ואומרים זמירות וברכות וק"ש משום החום אף שאין דרך לעמוד כן לפני גדולי המקום וכו' בודאי חציפות מיקרי, ע"ש.

ותימה גדולה בעיני שמנהג גרוע זה נשתרבו גם בין החסידים, וראיתי בבית מדרש שמקצתן מתפללים כן בכובע קטן, ואתמהה - לפני רבם היו מתביישים לעמוד כך ולפני מלך מלכי המלכים מחציפים לעשות?! בודאי שאלו החסידים הם מהצבועים ואינם מהחסידים הראשונים האמיתיים, ומצוה לתקן מה שאפשר לתקן בענין זה", עכת"ד בעל הבאר משה זצ"ל.

ועל כן עלינו להתחזק בזה מאוד כי הלוא מדובר בהנהגה הגורמת הכנעה ויראת שמים שכל כך נצרכים הם לתפילה, ואיך אם כן נוכל לזלזל בדבר כזה? ...

לא לאחור את זמן קריאת שמע הראשון!

עוד יש לעורר על ענין הזהירות מהאיחור של קריאת שמע בזמנה, ויש בזה אריכות גדולה בספרים והדברים ידועים ומפורסמים על כן נסתפק במתן דוגמא אחת על מידת זהירותם של גדולי ישראל - לא לאחור את זמן קריאת שמע.

מֵרֵן הַסְטֵיפֶלֶר זצ"ל הִיָּה מְאֻד נִזְהָר לֹא לְאַחַר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע לִפִּי שֵׁיטַת הַמַּגֵּן אֲבֵרָהֶם זצ"ל (עֵיִן סֵפֶר תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב עַמ' קכ). וְכֵן מִסְפָּר עַד רֵאִיָּה: זְכוּרֵנִי כִּי־צַד הִיָּה קָם כְּאֵרִי בְּקִבְיָעוֹת בְּכַדִּי לְהַתְּפַלֵּל בְּבֵית הַמְּדַרֵּשׁ "לְדַרְמָן" בְּמִנְיֵן שֶׁל שֶׁבַע בְּבוֹקֶר, הוּא הִיָּה מְבִיט תְּדִיר אֶל עֵבֶר שְׁעוֹן הַקִּיר כְּדִי לְרִאֹת הָאֵם אֵינן חֲשֵׁשׁ שֶׁהַזְמַן יַעֲבֹר חֲלִילָה וּבִפְרֵט בִּימֵי הַקִּיץ הָאֲרוּכִים, בְּהֵם גַּם הַקְּדַמְנוּ אֶת זְמַן תְּחִילַת הַתְּפִילָה. וְזְכוּרֵנִי שֶׁהָיוּ יָמִים בְּהֵם קָם מִמְּקוֹמוֹ מִסְפָּר פְּעָמִים עַל מִנַּת לְהַבְטִיחַ שֶׁלֹּא נֶאֱחָר אֶת הַזְמַן.

מִסְפָּר הַלֵּה: פְּעַם אַחַת בְּהִיּוֹתִי ש"ץ, חֲשֵׁתִי שְׂאוּלֵי רֵבִינוֹ זצ"ל מִקְפִּיד עָלַי עַל שֶׁלֹּא הַשְּׁתַּדְלָתִי שֶׁנִּקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע מוֹקְדֵם יוֹתֵר, וְעַל כֵּן פְּנִיתִי אֵלָיו אַחַר הַתְּפִילָה וְאִמַּרְתִּי לוֹ הֲלוֹא לְבִסוּף קְרִיאַתוֹ ק"ש מַעֲט קוֹדֵם הַזְמַן. אִמַּר לִי רֵבִינוֹ זצ"ל: "סִפֵּק בְּזְמַן קְרִיאַת שְׁמַע זֶהוּ סִפִּיקָא דְאֹרִיִּיתָא, וְאִי אֲפֻשֶׁר לְהַשְׁאִיר אֶת זֹאת לְרִגַע הָאַחֲרוֹן, הֲרִי אֲפֻשֶׁר שֶׁהַשְּׁעוֹן אֵינִי מְדוּיָק כָּל כֵּךְ, וְלִכֵּן צָרִיךְ לְהַקְדִּים יוֹתֵר"...

מְדוּעַ יֵשֵׁן הַסְטֵיפֶלֶר זצ"ל בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּיִּים?...

יָדוּעַ גַּם שֶׁרֵבִינוֹ זצ"ל הִיָּה מְבַקֵּשׁ בִּימֹת הַחֹרֶף שְׁמִיכָה דְקָה בְּכַדִּי לְהַתְּכַסּוֹת, כְּדִי שֶׁלֹּא יִקְשֶׁה עָלָיו לְקוֹם לְתְּפִילָה.

בְּבַחֲרוֹתוֹ הִיָּה לוֹמֵד עַד אִישׁוֹן לַיִל, כְּאִשֶׁר סֵיִים אֶת לִימוֹדוֹ הוֹצִיא סִפְסַל לְרִשּׁוֹת הַרְבִּיִּים וַיֵּשֵׁן עָלָיו, כֵּךְ הִיָּה בְּטוֹחַ שֶׁהַעוֹבְרִים וְשׁוֹבִים בְּאַשְׁמוּרַת הַבּוֹקֶר יַעֲירוּהוּ - כָּל זֹאת מֵתוֹךְ חֲשֵׁשׁ פֶּן יֶאֱחָר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע...

זֹאת הִיא דוֹגְמָא מִנֵּי הַרְבֵּה מִזְהִירוֹתֵם וְהַשְּׁתַּדְלוֹתֵם שֶׁל גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא לְאַחַר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע - כִּזֶּה רָאָה וְקִדְשׁ!

אִסוּר לְדַבֵּר בְּאַמְצַע הַתְּפִילָה!

וּמַעֲנִין לְעִנְיֵן בְּאוֹתוֹ עִנְיֵן נְעוּרֵר קִצַּת עַל הָאִיסוּר לְדַבֵּר בְּאַמְצַע הַתְּפִילָה. הֵן אִמַּת שֶׁכְּבֵר נִשְׁפָּךְ הַרְבֵּה דִּי בְּסִפְרִים הַקְּדוּשִׁים עַל עִנְיֵן זֶה וְלִכֵּן נְבִיא עַל כֵּךְ רַק גְּרָגִיר קִטָּן וּמַעֲשֶׂה שֶׁהִיָּה.

קוֹדֵם כָּל נְבִיא אֶת לְשׁוֹנוֹ שֶׁל הַשֵּׁל"ה הַקְּדוּשׁ (פ' בְּשִׁלַח יא): "בֵּין שְׁמַיִם לְאַרְצָא מִלֵּא מִקְטָרְגִים שֶׁלֹּא מִנִּיחִים לְעִלּוֹת הַתְּפִילָה. וְרִבּוֹתֵינוּ ז"ל תִּיקְנוּ

רב תפילה דיליה

פסוקי דזמרה לחתוך אותם שתוכל התפילה לעלות, ועל כן השח בין ברוך שאמר לישתבח שאז אין פסוקי דזמרה פועלים, חוזרת התפילה מאותן מעורכי מלחמה, שהן הקליפות הלוחמים נגד התפילה."

הרי לנו מדבריו שישנם מעכבים ומונעים שאינם מניחים לתפילות לעלות למעלה למקומן, והפסוקים שאנו אומרים בין ברוך שאמר לישתבח מתפקידם לכרות אותם, אבל אם מפסיקים בהם בדברים הם "יוצאים מכלל פעולה" ואז המקטרגים נשארים בכוחם רח"ל.

והדברים הם כפשוטם ממש וכפי שנוכל ללמוד מן המעשה הבא:

הגאון רבי שמואל וואזנר זצ"ל: "כיצד ניתן לברך כאשר יש הפרעות?"

בכינוס שהתקיים בק"ק שבט הלוי באשדוד התכבד לשאת דברים הגאון רבי אברהם אליעזר וואזנר שליט"א נכדו של בעל שבט הלוי זצ"ל, הכינוס נערך בעקבות ריבוי הסובלים ממחלות נוראות רח"ל. הוא סיפר ששאל את סבו הגדול זצ"ל: "עד מתי נסבול מהצרות האלו, יברך אותנו הצדיק שיסורו מאיתנו כל הפגעים הרעים, ו"צדיק גוזר והקב"ה מקיים"?

ענה לו הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל: "כיצד ניתן לברך כאשר ישנן הפרעות?"

כאשר שאל אותו הנכד לאיזה הפרעות הוא מתכוין, ענה לו: "כאשר אדם יש לו מכשיר טלפון שאין בו קליטה הוא אינו יכול לשוחח בו, כמו כן בתפילה - אם מפסיקים בדברים אחרים באמצע, ה"שיחה" מתנתקת ואינה מקובלת למעלה".

הוא ביאר את דבריו ואמר: "התפילות אינן מקובלות למעלה כאשר משוחחים באמצע התפילה, כאשר המתפללים יפסיקו לדבר באמצע התפילה, המגיפה תיעצר!"

כך היה גם בהזדמנות אחרת, לאחר שאירעו ל"ע אסונות רבים במהלך זמן קיץ, והוא נשאל לדעת תורתו בשל מי הרעה הזאת? הוא השיב: אין בכח א' מבני דורנו לומר דבר ברור בזה, ו"הנסתרות לה' אלוקינו". אך לפי

דעתו הרבה מהאסונות הללו אירעו בשל העובדה שרבים מהציבור אינם נזהרים בכבוד בית המדרש כראוי, ובמקומות בהם מתפללים רבים מתקיימים מניינים החוטפים את התפילה במהירות, וכן נפרץ מאוד ענין השיחה בשעת התפילה, ובפרט עולה על כולנה פירצת הטלפון הנייד וההודעות הנשלחות מן האחד לרעהו בעיצומה של התפילה.

הפטיר הגאון זצ"ל ואמר: יתכן כי זו הסיבה לצרות ולתלאות אשר פקדו את עמנו - בשל הזלזול בתפילה.

הלוואי שנוכל לתת לדברים לחדור אל לבנו ונזכה להניח מעצור לפירצה הנוראה הזו.

זמן לימוד לחוד וזמן תפילה לחוד!

וצריכים אנו לדעת שבאמצע התפילה יש להימנע לא רק מדברים בטלים, אלא גם אין לעסוק בלימוד באמצע התפילה, כי הדבר מהווה זלזול בתפילה, ו"זמן לימוד לחוד" ו"זמן תפילה לחוד"!

בספר כוחה של תפילה (פרק ב' אות ד) כתב בזה"ל: "והוא פשוט כמבואר כל זאת בפוסקים ובספרי מוסר שכל תלמיד חכם שמזלזל בתפילתו אינו תלמיד חכם (וע"ע בש"ע י"ד ס' רמג ס"ג). ועיין מה שכתב ברוקח (הובא במשנה ברורה סי' קו סק"ח) שהמבטל תפילה בשביל הלימוד, אפילו למד עם אחרים כל היום הרי הוא כאילו לא למד"!

ובקובץ מבקשי תורה הביא מתוך שיחת מרן הרב שך זצ"ל בה הוא קבע נחרצות: מי שלומד ואינו מתפלל כהוגן הרי הוא יגע להבל ולריק ואין לתורתו יתרון על התורה שלומד גוי!

דברים כדרבונות מבעל ה"קב הישר" זצ"ל

וכדאי להביא בזה מלשונו הנפלאה של הספר קב הישר (פרק ח) שכתב דברים כדרבונות:

"ומי הוא זה אשר לא ישים אל לבו אלה הדברים לגמול חסד לנפשו, ומכל שכן שלא להקל בתפילה עצמה לכתחילה חס ושלום. ואף שחושק להתמיד בתורה, מכל מקום זמן תפילה לחוד וזמן תורה לחוד (ע' מס' שבת

רד תפילה די ליה

דף י. ואל יאמר בלבו, כי בעבור לימודו הוא יותר טוב בעיני הקב"ה שיבטל תפלתו, חס ושלוש, וחלילה לומר כן".

מעשה נורא עם הרמב"ן זצ"ל

בוא וראה מה שהובא בספר "הולך תמים", בשם רבי ישעיהו החסיד זצ"ל אשר סיפר בשם רבי יהודה חסיד זצ"ל: לרמב"ן זצ"ל היה תלמיד אחד שהיתה נפשו חשקה בתורה בחשק נפלא, וממש לא ראה שינה בעיניו, ואם היה אוכל להחיות נפשו אז היה הספר פתוח לפניו, ותמיד נתן עיניו בספר, ולא היה מתפלל מרוב אהבת התורה.

והיה הרמב"ן זצ"ל מזהיר אותו תמיד ואומר לו: אכול בשעת אכילה ותישן בשעת השינה, ועשה תפלתך בשעת תפילה, וזכות התורה יהיה אצלך ותשמך ותחיך. אמנם לא תפשע בה, כי התפילה תתבע עלבונה לפני הקב"ה ותענש חס ושלוש על זה, והזהר בתפילה!

לא השגיח התלמיד אל דבריו ולא שם אל לבו. ולא היו ימים מועטים עד שהלך התלמיד לשוק לקנות איזה דבר, וכאשר שב לביתו, מצא פרש אחד שוכב עם בתו הבתולה ואונס אותה על גבי השלחן שהיה לומד עליו תמיד, ונתאבל על זה ימים רבים.

אמר לו הרמב"ן זצ"ל: הלא אמרתי לך שתהיה זהיר בתפילה ואתה לא שמעת בקולי, לכן באה זו הסיבה לבתך!

מכאן ולהבא ראה התלמיד הנזכר לעיל שבהשגחה פרטית הוא בביטול תפילה, והתחיל להתפלל כדת וכהלכה, עכת"ד.

נורא מאוד! למדנו עד כמה היא חובת הזהירות לא לזלזל בתפילה חלילה!

איך לדלג חלקים בתפילה!

ונביא עוד תופעה שיש להוקיעה והיא נובעת מהזלזול שבני אדם מפגינים לתפילה - הדילוג של חלקי התפילות!

בעוה"ר אנשים רבים מוצאים לעצמם היתר לדלג על קרבנות או פסוקי דזמרה, ולפעמים גם על ברכות ק"ש ובתנאי שיגיעו "יחד" עם הציבור

לא לזלזל בתפילה רה

לתפילת שמונה עשרה. ויש כאלה שנוהגים כך אף בדרך לכתחילה, וכך הוא דרך הנהגתם יום יום גם בימים שאין להם שום אונס.

וברור שאין זה הולם את דעת חז"ל שתיקנו להתפלל את כל התפילה כסדרה. ועל כן נביא בשורות הבאות כמה מקורות המלמדים את גודל מעלת התפילה כאשר היא נאמרת כולה כסדרה, ולהיפך - מהו ההפסד הגדול של אותם אלו אשר משמיטים חלקים חשובים בה.

כתוב בספר ארחות יושר (ערך תפילה) וז"ל: "והנה כבר כתב הגר"א זצ"ל שכל סדר התפילה בנוי על סדר העולמות העליונים וח"ו לדלג דבר אחד מהתפילה. ולא התירו לדלג מפסוקי דזמרה אלא בשביל תפילת הציבור, וגם על זה כתבו הפוסקים (כמו שכתוב במשנ"ב בסי' נב) שראוי למנוע מזה שמהפך הצינורות".

חסרון פרט בבנין - פגם בכולו!

הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל נהג לומר: צריכים לדעת שכאשר חסר פרט בבנין - הדבר פוגם בכל הבנין!

כל חלק מהתפילה הוא נדבך בבנין התפילה!

אדם שחסרה לו אצבע רח"ל - הוא אינו אדם פחות אצבע... הוא בעל מום! כל שלימות האדם חסרה בו!

וכן באשר ל"סדר הקרבנות" שנקבע לאומרו בתפילה. כל סדר זה על כל פרטיו וכוונותיו - הינו חלק מהמבנה הגדול הנורא והנשגב שאנו בונים מתחילת התפילה עד אחרי עלינו לשבח!

כאשר חסר בתפילה חלק זה - אין כאן תפילה... חסר בכל מהותה של התפילה! הבנין כולו רעוע ופגום! הוא כולו בסכנה! ומי היה מסכים לגור בבנין רעוע ופגום?!...

המלאך המגיד: "אוי להם שמקלקלים הצינורות!"

ואם כי אין לנו עסק בנסתרות אבל מכל מקום יש להביא את דברי המלאך המגיד שאמר למרן הבית יוסף זצ"ל כמובא בספרו מגיד מישירים (פרשת בהר) וז"ל:

הז תפילה די ליה

"ותקרא כל התפילה מראשה ועד סופה כסדר, לא יחסר אפילו תיבה אחת דהא כולה מוסבת על דרך הסוד ולא כאותם השוטים שמדלגים התפילה בסיבת שינתם הרעה על משכבותם. אוי להם שמקלקלים הצינורות וכמה וכמה רעות גורמים להם ולכל העולם, סיבת מניעת השפע לעולם הזה בהיותם מקדימים המאוחר ומאחרים המוקדם. לכן תהיה תמיד משכים לבית הכנסת ולהיות מעשרה ראשונים".

תפילה בדילוגים יכולה להיקרא תפילה!?

ומן הראוי להביא בזה את תגובתו של המשגיח הגאון רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל על שאלה שנשאל מפי אדם שמנהגו היה להתפלל תפילת ותיקין:

היות ולפעמים הוא מאחר ומגיע ל"ישתבח", הוא מתלבט האם להתפלל כסדר התפילה עם פסוקי דזמרה ואז יאחר את זמן שמונה עשרה כותיקין, או עדיף שידלג פסוקי דזמרה כדי שיוכל לקרוא קריאת שמע סמוך לנץ החמה ולהתפלל כותיקין.

זה מה שענה לו המשגיח זצ"ל: ותיקין זו "מעלה" בתפילה, אבל ראשית הכל צריך אדם לדאוג שתהא לו "תפילה", ובלי אמירת פסוקי דזמרה כיצד תיקרא זו תפילה?...

אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה!

הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל המשיל את מי שמדלג חלקים בתפילה ואינו מתפלל את כולה על הסדר לאותו אדם שמסר בד לחייט על מנת שיתפור ממנו חליפה. החייט תפר את החליפה אך דילג מכאן מעט ומשם מעט, פה חסר שרוול, ושם חסרים כפתורים.

בבוא האיש למדוד את חליפתו נבהל ואמר לחייט: "מה זאת עשית, לא די שלא תפרת את החליפה בשלימות, אלא קלקלת גם את הבד!"

כן כדבר הזה המדלגים בתפילה, לא די שאינם מתקנים אלא שמקלקלים המה! איזו בושה ואיזו כלימה תהיה להם בעולם הבא כשיתנו להם מלבושים כאלו...

לא לזלזל בתפילה _____ דז

והיטב חרה לו להגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל ומה מאוד כאבה לו התופעה שמדלגים על קטעי התפילה שלפני "הודו", כמו "פרשת העקדה", "לעולם יהא אדם" ואמירת הקרבנות.

ופעם הוכיח רבינו זצ"ל בחור שהגיע לאחר "הודו", וציין בפניו שהקדיש דרבנן שנאמר קודם אמירת "הודו" הוא קדיש חשוב עד למאוד בסדר התפילה.

כל גדולי ישראל הבינו זאת - תפילה עם דילוגים היא תפילה חסירה במהותה!

"וכי יש לי פרוטקציה בשמים"?!"

הגאון רבי זונדל קרויזר זצ"ל כאשר כבר היה בעת חליו, הוצע לו להתפלל עם דילוגים כדי שהתפילה לא תקשה עליו.

הוא הגיב על כך וענה: וכי יש לי "פרוטקציה" בשמים?! כלומר - הוא הבין שתפילה עם דילוגים יש לה קושי גדול להתקבל, ורק עם "פרוטקציה" בשמים כולי האי ואולי יש לה סיכוי, אבל מי יכול לומר על עצמו שיש לו "פרוטקציה" בשמים?...

איך לצאת מבית הכנסת לפני גמר התפילה!

מה שנותר לנו עוד להעלות ענין נוסף שבעוה"ר גם הוא תופעה מצויה אצל רבים - היציאה מבית הכנסת לפני גמר התפילה! דבר המהווה בזיון גדול לתפילה.

ונציין שוב קטע נפלא מתוך הספר ארחות יושר (ערך תפילה) שכתב בענין זה דברים נוקבים: "וכן מי שיוצא באמצע התפילה או לפני גמרה משום שאין לו סבלנות להמתין כמה דקות, אין לך מבזה עבודתו של הקב"ה יותר מזה, וכאילו אינו מאמין ששכינה נמצאת בבית הכנסת בשעת התפילה, ואיך תתקבל תפילתו"?!"

והא לך לשון הספר יעלזו חסידים (אות י"ח): "אל יצא אדם מבית הכנסת עד שיסיים כל התפילה, שהרי אמרו חז"ל (מס' ברכות דף ו:): "היוצא מבית

רח תפילה דיִליה

הכנסת אל יפסיע פסיעה גסה, כדי שלא יהא נראה שדומה עליו כמשא". כל שכן זה, דגרע טפי, שבהיותו מקדים לצאת, מוכחא מילתא שדומה עליו כמשא כבד".

היוצא לפני גמר התפילה - לא יצליח בשום דבר!

והאמת היא כי מי שנוהג כך כסדר והוא יוצא לפני גמר התפילה, קשה מאוד יהיה לו להצליח בשום דבר - בין בעניינים גשמיים ובין בעניינים רוחניים!

בעניינים גשמיים - הלוא כבר כתב בספר יעלזו חסידים (אות תש"ע - ת"ת): "והיוצא כדי למהר לעסקיו - היא לא תצליח, אשר הלך חשכים ואין נוגה לו, שהיה לו לבטוח בשם ה' ולא בטח. ועליו הכתוב אומר (ישעיה מג, כב): "ולא אותי קראת יעקב כי יגעת בי", "ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב", כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל, ואין מעצור לה' להושיע וברכת ה' היא תעשיר".

ובין בענייני רוחניות - כמו שכתב בספר תוצאות חיים (אות מ"א): "ואחר שיתפלל תפילת י"ח אל יצא מבית הכנסת עד השלימו הציבור עלינו לשבח, אלא אם יוכרח לנקביו, וכן כתוב בספר חסידים שחסיד אחד אמר לחבירו בחלום שלא היה נכנס במחול הצדיקים מפני שהיה יוצא מבית הכנסת קודם עלינו לשבח".

הראינו לדעת וזכינו לעורר בכמה וכמה נקודות שבני אדם רגילים לזלזל בהם בתפילה, והחובה מוטלת על כל אחד ואחד להרחיק עצמו מהנהגות שאינן רצויות אלו.

הקב"ה יעזור שנזכה לכבד את התפילה כדבעי וכך נוכל לעשות נחת רוח ליוצרנו ותעלה תפילתנו לרצון לפני בורא כל עולמים.

השכמה לתפילה ומעלת "עשרה ראשונים"

פתח דבר:

על כל מתפלל לזכור כי ישנו ענין גדול להיות "משכים" לתפילה, ושכר גדול שמור למי שמשכים לתפילתו. וכך נהגו גדולי ישראל להיות משכימים לתפילה.

אמנם על האדם לתור תדיר אחר עצות ותחבולות בכדי שיעלה בידו לנצח את יצרו הרע המפתהו דרך קבע להמשיך בשינתו, והוא עושה את כל אשר לאל ידו שלא ישכים לתפילה - במאמר זה נציג כמה מהן. ומענין לענין באותו ענין נעמוד על המעלה הגדולה של מי שנמנה מ"עשרה ראשונים" והשכר הגדול לו הוא זוכה.

"לפיכך צריך אדם להשכים לתפילה!"

איתא במדרש תנחומא (פ' מקץ אות ט'): "רבי יוסי בן חלפתא אומר: עתים הם לתפילה, שנאמר: "ואני תפילתי לך ה' עת רצון", אימתי עת רצון? בשעה שהציבור מתפללים. לפיכך צריך אדם להשכים לתפילה. שאין לך גדולה מן התפילה".

מדברי המדרש למדנו שעל אדם להשכים לתפילה.

בלי השכמה חסר בעצם מעשה התפילה!

והנה הגמרא במסכת ברכות (דף כו:): "מביאה: "אברהם תיקן תפילת שחרית

די תפילה די ליה

שנאמר (בראשית יט, כז): "וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם",
ואין עמידה אלא תפילה שנאמר (תהלים קו, ל): "ויעמוד פנחס ויפלל".

ומדברי הגמרא הללו למדים אנו דבר נפלא, לא זו בלבד שאברהם אבינו
ע"ה תיקן את עצם תפילת השחרית, אלא הוא העמיד את צורת התפילה
שתהא נעשית ב"השכמה". ההשכמה היא חלק מהתקנה ומעצם מעשה
התפילה. וזהו שנאמר בפסוק "וישכם אברהם בבוקר" - ללמדנו לא רק על
עצם התפילה אלא גם על צורת התפילה שעליה להיות בהשכמה!

בלי השכמה לתפילה חסר בעצם מעשה התפילה!

השכר הגדול השמור למקדים עצמו למצוה

כאשר היה מרן הרב שך זצ"ל מעורר על חשיבות הענין להיות משכים
לבית המדרש ולבית הכנסת לתורה ולתפילה, הוא נהג להביא את מה
שכתוב בתורה (בראשית יט, לא): "ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן ואיש
אין בארץ לבוא עלינו כדרך כל הארץ".

הלוא בנות מואב עשו מעשה עבירה, אך היה זה מתוך כונה טובה, הם
חשבו שהעולם חרב ועליהם לקיים את העולם, ולמרות שמדובר היה
בעבירה, בשביל שהקדימה הבכירה לצעירה ביום אחד, זכתה ויצאו ממנה:
עובד, ישי, דוד המלך ע"ה ושלמה המלך ע"ה - ארבע דורות הקדימה הבכירה
את הצעירה.

באלו ענקי עולם מדובר? ישי - שמת בעטיו של נחש. דוד המלך ע"ה
- רגל רביעי במרכבה, מחבר ספר תהלים אשר עד היום מלוה את כל כלל
ישראל בכל רגע ורגע בין בעיתות צרה ובין בעיתות שמחה. שלמה המלך
ע"ה - שעליו נאמר (דברי הימים א' כט, כג): "וישב שלמה על כסא ה'", החכם
מכל אדם, בנה את בית המקדש וחיבר את ספר קהלת משלי ושיר השירים
- קודש קדשים.

כל זאת זכתה הבכירה כתוצאה מכך שהזדרזה לעשות מעשה עבירה אך
מתוך כונה טובה!

השכמה לתפילה - ומעלת "עשרה ראשונים" _____ ריא

אם כן - סיים מרן הרב שך זצ"ל - בחור שמקדים לבוא לישיבה בזמן ולו בדקה אחת בכדי להתפלל וללמוד, איזו זכות יש לו! הלוא דקה של זריזות במעשה מצוה זהו חשבון עצום!

כל האושר והזכות יגיע לאדם יותר מההקדמה מאשר מעצם המעשה!

וכעין זה כתב המשגיח רבי ירוחם ממיר זצ"ל (דעת תורה פר' וירא עמ' קטו):
"הנה אין אדם יודע להעריך מה זה הענין להיות מקדים לאיזה דבר מצוה, מהו זה להקדים מעט להשכים לבית הכנסת לתפילה. יתכן וכל האושר והזכות יגיע לאדם יותר מההקדמה מאשר מעצם המעשה!"

"השכם להורגו" - את יצרו הרע

עוד ממעלותיה של השכמה בבוקר - בכך שהאדם משכים לעבודת הבורא יתברך, היצר הרע נמסר בידו. ועל דרך מה שכתוב בגמרא במסכת סנהדרין (דף עב): "הבא להרגך השכם להורגו". וביארו המפרשים בדרך רמז - מי הוא זה ואיזה הוא שבא להורגך? הוי אומר זה יצר הרע. והדרך להתגבר עליו ולנצחו הוא במה שאדם משכים בבוקר עם מוכנות חזקה לעבוד את הקב"ה.

זהו הלשון: "השכם להורגו" - על ידי השכמה בבוקר הנך "הורג" ומנצח את היצר הרע!

ועל פי זה אפשר לומר פשוט חדש בדברי הגאון רבי חיים מוולאז'ין זצ"ל בכתר ראש (אות ע"א) שכה כתב: "דבר מנוסה הוא שכשישכים אדם בבוקר ויקבל עליו ביום ההוא עול תורה באמת ובלב תמים, אז יסורו ממנו הביטולים ובודאי יצליח ביום ההוא בתורה".

בדרך כלל לומדים בדברי הגר"ח מוולאז'ין שה"קבלת עול תורה" היא המסוגלת לבטל ממנו את הטירדות והביטולים. אולם לפי מה שנתבאר (וכמדומני שכך אמר המשגיח רבי נתן וואכטפויגל זצ"ל) עיקר הדגש הוא במה שכתב - "כשישכים אדם בבוקר..." - באמצעות השכמה.

דיב _____ תפילה דיליה

זוהי סגולתה של ההשכמה לבטל ולנטרל את היצר הרע ואת שאר המפריעים לעבודתו יתברך!

"כל עליותיו בהשכמה היו!"

בענין זה היה מרן הרב שך זצ"ל ממליץ את פירושו של רש"י זצ"ל על הפסוק (שמות יט, ג): "ומשה עלה" - "כל עליותיו בהשכמה היו". והיה אומר דרך צחות: הנה מפורש - לכל מעלה טובה והצלחה - מגיעים דוקא באמצעות השכמה!

זהו ההבדל בין דרך ההצלחה והעליה לבין דרך הירידה, וזהו גם הקו המפריד והמבדיל בין יהודי לגוי - אופן ההשכמה.

וכדבריו הידועים של הרבי מקאצק זצ"ל שאמר: אצל יעקב אבינו ע"ה כתוב (בראשית כח, טז): "וייקץ יעקב משנתו ויאמר", כשיהודי קם בבוקר מיד הוא מתפלל או לומד, אבל אצל פרעה כתיב: "וייקץ פרעה" ומיד: "וישן ויחלם שנית", הוא הסתובב לצד השני וחזר לישון...

המשכים - אוכל פירות בעוה"ז והקרן קיימת לו לעוה"ב

בוא וראה מהו השכר הגדול השמור למי שמשכים בבוקר לתפילה.

אמרו חז"ל במסכת ברכות (דף ת.): "קדימו וחשיכו לבי כנישתא כי היכי דתורכו חי", ובמסכת שבת (דף קכז.) אמרו חז"ל עוד, שהשכמת בית המדרש היא מן הדברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא.

ההשכמה מבטאת את החשיבות והחביבות לתפילה

נקודה נוספת: באמצעות ההשכמה לתפילה אנו מראים את החשיבות והחביבות שיש לנו לתפילה.

ונאה המשיל בזה הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל: הדבר דומה לחתונה - "המחותנים" מגיעים ראשונים וככל שקרובים יותר למשפחות החתן והכלה כך מקדימים לבוא. זהו גם ענין ההשכמה: ככל שאתה "מחותן"

השכמה לתפילה - ומעלת "עשרה ראשונים" _____ ריג

קרוב יותר עם התפילה כך הנך מקדים יותר לבוא. זו נקודת המבחן לבדוק את מצבנו בתפילה ומהי מידת השייכות שלנו לרבנונו של עולם.

וכעין זה כתב הגאון בעל השם משמואל זצ"ל: "וישכם" - עיקר הנסיון לא היה העקידה, אלא האהבה שמצאה לה ביטוי ב"וישכם"!

הנהגתם של גדולי ישראל בענין

וכך נהגו גדולי ישראל בכל הדורות להשכים לבוא לתפילה. ההשכמה שלהם לתפילה היתה על אף שנשארו ללמוד בבית המדרש עד מאוחר בלילה.

וכמו שסיפר מרן הרב שך זצ"ל: כשהייתי בישיבה בעיר פוניבז' קודם היותי בר מצוה, זכיתי לראות את הגאון רבי איצלה פוניביזער זצ"ל כיצד הוא מתפלל וכולנו יכולים להתבייש מפניו. וזכורני שהיה הולך לישון מאוחר מאוד, עד שהיה נופל על מיטתו מרוב עייפות כאשר המגפיים עדיין לרגליו, ובכל זאת השכים להתפלל תפילת שחרית בזמן כדת וכראוי.

וכידוע גם מרן הרב שך זצ"ל עצמו היה מקפיד מאוד על כך, ובכל כוחו היה משתדל להשכים מוקדם לתפילה.

יש לי עבודה רבה אצל בעה"ב, אינני יכול לאחור...

נביא כאן תיאור כיצד הגאון רבי זלמן בריזל זצ"ל הקפיד לבוא כל יום בהשכמה לתפילה, גם כאשר נשאר ניעור עד שעה מאוחרת בלילה.

היה זה פעם לעת זקנותו, בשעת לילה מאוחרת בסיומה של שמחה משפחתית אשר הותירה אותו תשוש ויגע מאוד. והנה הבחינו בו בני המשפחה שהוא מכוון את השעון המעורר לשעה שתים וחצי לפנות בוקר, כדרכו בקודש בכל יום.

"טאטע, מדוע תקום כל כך מוקדם? הרי לא נשאר לך כבר כמעט זמן לישון"? שאלו הבן בפליאה.

"ומתי אתה מתכוון לקום"? השיבו האבא זצ"ל בשאלה.

דין תפילה דיליה

הצטדק הבן ואמר: "מילא, אני הרי מוכרח לקום בארבע לפנות בוקר לעבודתי במאפיה, יש לנו הרבה הזמנות ואני צריך להיות שם מחר אפילו מוקדם מהרגיל".

"אה! הנה התשובה לשאלתך" - ענה לו רבי זלמן זצ"ל תשובה ניצחת, "גם לי יש מחר הרבה עבודה אצל בעל הבית שלי... אינני יכול לאחר בשום אופן!"

כל אחד יכול להרגיל את עצמו לקום בהשכמה

והאמת היא שלא מדובר ב"מדרגות", אלא עלינו לזכור כי כל אחד באשר הוא מסוגל להרגיל את עצמו לקום בהשכמה, למרות שמטבעו האדם נמשך אל העצלות.

וידוע מה שכתב הגאון רבי אלימלך מליז'ענסק זצ"ל בצעטיל קטן (אות ט"ז): **ההרגל בכל דבר שלטון**, ואם אדם ירגיל את עצמו לקום בהשכמה ארבעים יום רצופים, אזי מכאן ואילך מן השמים יעזרוהו ולא יקשה עליו יותר לשבור את טבעו.

אך על מנת שיעלה ביד אדם להוציא את הדבר מן הכח אל הפועל, ראשית כל נצרכת החלטה חזקה ועזה, שבו בזמן שקבע לעצמו מראש לקום, יתרומם ממשכבו ולא ישאיר מקום ליצרו לפתותו.

העייפות של הבוקר אינה אלא דימיון בעלמא!

האדמו"ר מתולדות אהרן זצ"ל אמר פעם לפני תלמידי ישיבתו: כיצד אני יכול לקום כל יום בשעה הקבועה - חק ולא יעבור?

בלילה טרם שאעלה על יצועי אני מחשב במדויק כמה שעות נצרכים לי לשינה, ובאיזה שעה כבר אוכל לקום, וכאשר מגיע זמן ההשכמה ואני עדיין מרגיש עייף מאוד, אני אומר ליצר הרע: "כעת מוכרח אני לקום, כי הלוא כן החלטתי אמש ואיני יכול להפר את קבלתי"...

ואכן על פי רוב העייפות שמרגישים בשעת בוקר לאחר שעות השינה הנצרכות איננה אלא עצת היצר, ולא מדובר בעייפות אמיתית, לכן אסור להתפתות ולשקוע בשינה עוד. וזאת על אף שבעת זו הדעת מעורפלת ובנקל ניתן להיכנע ליצר ולהמשיך בשינה.

השכמה לתפילה - ומעלת "עשרה ראשונים" רטו

על אדם לעמוד בהחלטתו במסירות נפש, וליצר הרע יענה ויאמר: "אם אחר התפילה אשאר עייף, אחזור לנוח מעט"...

זה דבר שהניסיון יעיד עליו, וכל אחד יכול לבדוק זאת בעצמו: בשעת הקימה יש קושי לקום, וכל אחד לו רק היו נותנים לו להמשיך לנמנם עוד כהנה וכהנה, היה הוא נשאר במיטתו בחפץ לב. אמנם אם למרות הקושי הכרוך בדבר הוא יקום ויאמר לעצמו שאם תישאר בו עייפות יחזור לשינתו אחר גמר התפילה, בדרך כלל למרבה הפלא כבר לא יישאר זכר לעייפות! דוק ותשכח!

"כפתור נמנום"?!...

מספרים על הגאון רבי מרדכי גיפטר זצ"ל שפעם הוא נכנס לחנות על מנת לקנות לעצמו שעון מעורר, ושאלו המוכר האם הוא רוצה שעון מעורר המצויד ב"כפתור נמנום"...

רבי מרדכי גיפטר זצ"ל לא ידע מה זה "כפתור נמנום", ולשאלתו הסביר לו המוכר את תועלתו של הכפתור - במידה והישן שהתעורר מקול צלצול השעון אינו רוצה לקום אלא בעוד חמש דקות, ועד אז ימשיך לנמנם.

הפטיר הרב גיפטר זצ"ל ואמר: איני מבין - אם הוא תכנן לקום רק בעוד חמש דקות, אם כן מדוע הוא קבע מראש את זמן הקימה עתה, היה עליו לקבוע שיקום ממיטתו חמש דקות מאוחר יותר, ותו לא!

הוא מה שאמרנו: אדם צריך להרגיל עצמו לקום ממטתו בבוקר בזמן שקבע לעצמו בליל אמש, ולא לחרוג מהזמן המיועד מחמת עצלותו.

ואם כי לעתים הרגל זה שיאמץ האדם לעצמו לא יועיל, במקרה זה עליו לנקוט בעצות ממוקדות יותר - כל אחד לפי טבעו ולפי מה שהוא.

כיצד היתה נראית שנתם של גדולי ישראל?

וכך מסופר על הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל: הוא נהג לישן על המיטה כאשר רגליו בולטות מחוץ לגבולות המיטה ושעונות על כסא שעמד בסמוך. מששאלוהו לפשר הענין, ענה שהשינה באופן כזה מקילה עליו לקום בבוקר.

רטז _____ תפילה דיליה

על הסטייפלר זצ"ל מסופר (ספר תולדות יעקב עמ' קכא): בלילות החורף הקרים היה מתכסה בשנתו בשמיכה דקה, כדי שלא יקשה עליו לקום לתפילה. בבחרותו היה לומד עד אישון ליל, ומחשש פן יאחר בבוקר את זמן קריאת שמע, הוציא ספסל לרשות הרבים וישן עליו, כך בטוח היה שהעוברים ושבים יעירוהו באשמורת הבוקר... הרי שכל אחד צריך לנקוט עצות לפי טבעו ומזגו ולפי מה שהוא, אבל העיקר הוא - החלטה עזה ואמיצה לקום בשעה שנקבעה מראש!

עיקר התגברות היצר - שינה בעת שקבע לעצמו לקום...

ויש בנותן טעם להביא בזה ידיעה חשובה.

כתוב בתחילת השו"ע (סי' א ס"א): "יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו שיהא הוא מעורר השחר", ומקורו מדברי הטור.

בפרישה שם (ס"א) כתב על כך יסוד גדול, וז"ל: "שלפי שקודם עלות השחר הוא צריך שיעמוד ויכין עצמו לעבודת בוראו, ואז יצרו מתגבר עליו לישן יותר מבכל הלילה כדי לבטלו מעבודת יוצרו".

הרי לנו מדברי הפרישה שעיקר התגברות היצר הוא להמתיק את שנתו של אדם ולהנעים את שכיבתו דוקא בשעה שקובע לעצמו לקום, והיצר שם על כך דגש יותר משאר חלקי הלילה. ועם זאת מוכח בדבריו שלא מדובר אלא בעצת היצר ובדמיון בעלמא. ועל כן על האדם להתגבר על עצמו ולקום כארי לעבודת בוראו, וכאשר יקום יראה בעצמו כי העייפות נעלמה כלא היתה.

אך זאת עלינו לשנן לעצמנו, כי השכמת הבוקר הינה דבר חשוב ביותר ועל כן על אדם להתאמץ לקום בהשכמה, ואז יצליח בתפילתו ובעבודתו!

לעולם יהא אדם מעשרה הראשונים!

הן אמת שהארכנו עד כה בנושא החשיבות להיות "משכים" לתפילה, אך מענין לענין באותו ענין נעבור עתה לבאר את המעלה הנפלאה של מי שזוכה להיות נמנה עם עשרה ראשונים.

השכמה לתפילה - ומעלת "עשרה ראשונים" _____ ריז

ועל אף שכידוע כבר נשפך על כך דיו רב ויש אריכות גדולה בענין זה בספרים הקדושים, נזכיר גם אנו בקיצור רק כמה נקודות, כי פטור בלא כלום אי אפשר...

היה צריך להיות תור כל בוקר בכדי להקדים לבית המדרש!
נתחיל עם המעלה הגדולה השמורה למי שמקדים להיות מעשרה הראשונים בבית הכנסת.

בספר ילקוט מעם לועז (דברים עמ' תקלג) כתב בזה משפט נוקב: "אילו היו יודעים האנשים מעלתו של זה המקדים ובא ראשון לבית הכנסת, היו מריבים זה עם זה וכל אחד היה אומר: אני רוצה להקדים ולבוא ראשון!"
כעין זה התבטא גם מרן הרב שך זצ"ל ואמר: אם היינו מתבוננים ועושים חשבון מהו השכר הגדול והמעלה עצומה של הזוכה להיות מעשרה הראשונים - היה צריך להיות תור כל בוקר בכדי להקדים ולהיכנס לבית המדרש!

עשרה ראשונים חביבים בעיני ה' ויקרים לפניו מאוד!

בספר הברית (ח"ב, דברי אמת פ"ט) כתב: "ותתחכם בכל עת לקיים כל מצוה שאין לה דורשין ולהחזיק בה וכו'. וגם תרדוף אחר מרגליות טובות, ואבני חפץ המאירים ככוכבים לעולם ועד בסגולתם, והם... להיות מעשרה הראשונים בבית הכנסת. והדברים האלה נקראים מרגליות טובות, כי חביבים בעיני ה' ויקרים לפניו מאוד, ובהם הוא חפץ".
וכמדומני שהיה די לנו בהערה זאת.

מעלות רבות ועצומות של עשרה ראשונים

נביא עוד כמה מעלות אשר זוכים אלו הנמנים עם עשרה הראשונים, ונזכיר את תמציתם בלי לציין מקורם על מנת שלא להכביד על הקורא, אמנם הרוצה לעיין במקור הדברים יוכל להסתכל בספר הנפלא "ומשחרי ימצאונני" (ח"ב בכל אורך הספר), ואלו חלקן:

מתחבר עם השכינה, נקרא צדיק ואהוב לקב"ה והוא כביכול קשור עמו בעבותות של אהבה, הקב"ה משתעשע עמו, נעשה שושבינא (ריע) דמלכא,

דין תפילה דיליה

מכריזין עליו בגן עדן שבא ראשון וכל הצדיקים ששומעין את הכרוז מברכים אותו, נחשב כמי שנותן צדקה בסתר ומסיר חרון אף ה', השכינה שורה עליו, זוכה לרוח טהרה, נמנה ונכתב בשמים ונקרא חבר לשרפי הקודש, תפילתו עולה עד פתח היכל ה', הקב"ה משתבח בו ואומר: "עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו", הוא חשוב וחביב לפני הקב"ה כמו כל הציבור, קונה שלמות, על ידו מתקבלות תפילות הציבור, וכהנה וכהנה עוד מעלות רבות. מנינו אפוא מעלות רבות ועצומות השמורות למי שזוכה ומגיע לבית הכנסת כאחד מעשרה הראשונים.

אנשי מעשה היו מתענים אם לא היו מעשרה הראשונים!

לאחר שנתבאר גודל הענין, נוכל להבין היטב את מה שכתב בספר תוצאות חיים (אות מ'): יש מאנשי מעשה הנוהגים שבאותו יום שאינם הולכים להיות מעשרה ראשונים, הם מתענים כל היום. וסיים שם בספר הנ"ל: "ומכאן תדין לנפשך לקנוס עליך איזה קנס".

גודל השכר של עשרה הראשונים

נעלה על נס גם את השכר הצפון למי שנמנה על עשרה הראשונים המגיעים לבית הכנסת ולבית המדרש.

הנה הגמרא במסכת ברכות (דף מז:) אומרת: "לעולם ישכים אדם לבית הכנסת כדי שיזכה וימנה עם עשרה הראשונים, שאפילו מאה באים אחריו נותנים לו שכר כנגד כולם".

עוד עלינו לדעת כי הוא זוכה לאריכות ימים!

וכך איתא בגמרא שם (דף ח:): אמרו ליה לרבי יוחנן: יש זקנים בבבל, תמה ואמר: "למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה" כתיב (דברים יא, כא), אבל בחוצה לארץ לא. כיון דאמרו לו: מקדימים לבית הכנסת ומאחרים שם, אמר היינו זכות שמועיל להם, וכפי שאמר רבי יהושע בן לוי לבניו: הקדימו והיכנסו לבית הכנסת על מנת שתירשו חיים.

ובמסכת מגילה (דף כז:) מובא: "שאלו תלמידיו את רבי פרידא במה הארכת ימים? אמר להם: מימי לא קדמני אדם לבית המדרש".

השכמה לתפילה - ומעלת "עשרה ראשונים" ריט _____

כעין זה נשאל פעם הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל - "במה הארכת ימים"? ותשובתו היתה: כאשר אדם מקפיד להיות בין עשרה הראשונים הוא זוכה לאריכות ימים.

"כי עמך מקור חיים" - עשרה ראשונים

והסבר הדבר ראיתי בספר עוללות אפרים (ח"ד אות תק"ב), לפי שההולך ראשון לבית הכנסת ואין שום אדם אצלו, ורק ה' עמו כך הוא קרוב יותר למקור החיים, כדכתיב (תהלים לו, י): "כי עמך מקור חיים". וכל הקרוב יותר למקור החיים, מקבל חלק גדול יותר מן החיים.

ומטעם זה חשב רבי יוחנן שאין זקנים מצויים כי אם בארץ ישראל, כי שם גילוי שכינתו יותר מבמקום אחר, ואם כן כל הדרים עליה קרובים יותר אל מקום ומקור החיים. ורק אחר כך כשנוכח לדעת שהם מקדימים ומאחרים לבית המדרש, הבין כי הם זכו לאריכות ימים גם בחוץ לארץ בהיותם דבקים וקרובים אל הקב"ה יותר מזולתם.

שכרם הגדול זהרב של עשרה ראשונים

כעת נסכם בקיצור נמרץ מהו השכר הרב והמגוון שזוכים אלו הנמנים עם עשרה הראשונים (והרוצה לראות במקור הדברים יעיין בספר "ומשחרי ימצאוני" ח"ב).

ואלו חלק מהדברים: זוכים להתברך מהקב"ה, שכרם של העשרה כאלף, תלמודם מתקיים בידם, אוכלים הפירות בעולם הזה והקרן קיימת להם לעולם הבא, אויביהם כלים מאליהן - הן אויבי הגוף והן אויבי הנפש, זוכים לשרת להקב"ה בעולם הבא, זוכים לנו"ן שערי בינה, הקב"ה מזמין להם פרנסתם, תפילתם מתקבלת כאילו כיוונו את כל הכוונות הראויות, בזכותם נגאלין ישראל, על ידם יש השפעות טובות בכל העולמות.

ואם זהו השכר של עשרה הראשונים, ברור מאליו כי הראשון המגיע לבית הכנסת ולבית המדרש יש לו שכר רב מכל הבאים אחריו, והוא זוכה לראות פני השכינה וה' ממלא כל משאלותיו, אין חטא בא על ידו, נוכל ש"י עולמות וכל אויביו נופלים תחתיו.

רכ תפילה דיליה

אלה הן מעט מזעיר מהטובות העצומות בזה ובבא שזוכה מי שמגיע בתוך עשרה הראשונים בכלל וכל שכן שהן ועוד אחרות שמורות למי שמגיע ראשון. ועל כן כמה כדאי להתאמץ בענין זה, להשתדל לקום באשמורת כדי שיוכל להגיע לבית הכנסת להימנות בתוך עשרה הראשונים שבבית הכנסת אשר שכרם הוא נפלא מאוד.

הנהגתם של גדולי ישראל בכל הדורות

ולא בכדי רואים אנו שבמשך כל הדורות מזמן התנאים והאמוראים זצ"ל עד זמן אחרוני זמנינו זצ"ל ושיבדלחט"א ושליט"א תמיד הקפידו כל גדולי הדורות להיות מעשרה הראשונים בבית המדרש. וכמו שכתב בספר מנורת המאור (נ"ג כלל ג' ה"א) שבקדימה הזאת היו מתפארים גדולי עולם.

ורק כדי להזכיר בזה כמה דוגמאות, נביא חלק קטן ממנהגיהם של גדולי ישראל בזה:

במסכת סוכה (דף כח.) מסופר שאמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי "מימיו לא קדמו אדם בבית המדרש". וכעין זה מובא גם (שם) על רבי אליעזר בן הורקנוס.

על הגאון רבי שמואל די אוזידא זצ"ל בעל המדרש שמואל מובא בספר שבחי האריז"ל מה שהעיד על עצמו ואמר: "קמתי בבוקר לילך לבית הכנסת כמנהגי להיות מעשרה הראשונים".

בספר משנת חכמים מובא על הגאון רבי משה גאלנטי זצ"ל שאף על פי שבקושי היה ישן בלילות מגודל שקידתו בתורה, היה מזדרז להיות הראשון בבית הכנסת.

על הגאון רבי מרדכי בענט זצ"ל מסופר שכל ימיו היה הראשון בין עשרה הראשונים.

הגאון רבי נתן אדלר זצ"ל רבו של החתם סופר זצ"ל היה מתגבר כארי לעמוד בבוקר השכם כדי להיות מעשרה הראשונים.

על הגאון רבי עבדאללה סומך זצ"ל בעל הזבחי צדק ורבו של הגאון בעל הבן איש חי זצ"ל מסופר: דרכו היה תמיד להיות מעשרה ראשונים, ואפילו כשהכביד עליו צערו.

השכמה לתפילה - ומעלת "עשרה ראשונים" רכא _____

וכן ידוע על הגאון רבי נחום מהורודנא זצ"ל רבו של החפץ חיים זצ"ל שכל חייו הקפיד על כך.

הגאון רבי רפאל ברוך טולידאנו זצ"ל לא זו בלבד שתמיד היה הראשון, אלא אף היה משכים לבוא ולפתוח את שעריו של מקדש מעט.

וכן מסופר גם על הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל, מרן הרב שך זצ"ל, הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל ועוד ועוד.

הבאנו רשימה קצרה מאוד רק על מנת להמחיש לעצמנו עד כמה גדולי ישראל מכל הדורות ומכל החוגים נהגו והקפידו בזה, וזאת משום שהם הבינו את חשיבות הדברים.

יעזור ה' שנוכל להתחזק בזה, ונדע היטב מהי החשיבות שיש בהשכמה לתפילה בבוקר, וכן נאמץ לעצמנו את ההנהגה להיות מעשרה הראשונים, ואז נזכה לכל הברכות וההבטחות השמורות למקפידים בזה.

חשיבות אמירת הקרבנות ועלינו לשבח

פתח דבר:

במאמר הבא נעסוק בעזה"ת בשני חלקים בתפילה אשר עומדים ברומו של עולם ומשום מה אנשים רבים מזלזלים או ממהרים באמירתם והם אינם זוכים להערכה הראויה, ובכך הם אינם זוכים לשפע הנשפע מהם. כוונתנו היא על תחילת התפילה ועל סופה - אמירת קרבנות ותפילת עלינו לשבח. נבאר מעט את חשיבותם ועניינם המיוחד.

אמירת כל הסדר לפני הודו - הלכה ברורה ומנהג ישראל
ראשית כל נפתח עם תשובה נפלאה הלכה למעשה משו"ת שבט הלוי (ח"ז סי' יד) שם הוא כותב דברים כהויתם:

"אשר נשאלתי מאת מעלת כבודו נ"י אודות סדרי התפילה, שיש בהם רפיון בהרבה בתי מקדש מעט, וגם באיזה ישיבות.
הנה פשוט מאוד וכן נהוג מימות עולם, ששעות תפילה ברבים מתחלת עם אמירת מה טובו וכו' אדון עולם, ברכת השחר, אמירת קרבנות ואיזה מקומן וכו'.

כל זה ברור לכל מעיין קצת בטור ושו"ע ופוסקים, וכמובן ישנם דינים למי שבדיעבד מאחר זמן תפילה שישנם פרטים מה אפשר לדלג כדי להגיע לתפילת י"ח בציבור, אבל כל זה באופן מקרי, לא קבוע ח"ו כי עוקרים

רכד _____ תפילה דיליה

הלכות שלמות בתורה. וגם ידוע מכל ספרי הקדמונים, שמטעם סודי נסדרו הדברים דוקא בסדר זה שעל ידי זה בונים עולמות שלמים ואם מהפכים הסדרים חלילה ההיפך.

וענין תורתו אומנותו לפטור לומדי תורה החביבים מסדר זה, אין לנו בזמן הזה כמובא בכל הראשונים והוא פשוט מאוד להלכה.

וגם פשוט וידוע שדרך זה היו נוהגים מימות עולם ואין הבדל בזה בין מנהגי רבותינו גאוני וצדיקי אשכנז, לבין גאוני צדיקי ספרדים או חסידים הי"ו.

והרבה יש להצטער על הפרת סדר הקדוש והמקובל הזה, והקב"ה ישמע קול תפילת עמו ישראל ברחמים", עכ"ל.

הרי לנו דברים ברורים שמדובר בהלכה ברורה ובמנהגם של כל הדורות וכל העדות - לומר את פרשת הקרבנות, ואין לכתחילה שום היתר להיפטר מלומר פרשה זו.

אין לדלג על אמירת הקרבנות!

והנה ראיתי בספר משנת יוסף (דרשות ומאמרים ח"ג עמ' רס) שנשאל על כגון דא והוסיף בזה פרט חשוב לידיעה, ולכן ראיתי לנכון להביא גם את לשונו שם:

"אודות הנזכר במכתבך השני אם לומר כל העקידה והקרבנות וכו' לפני התפילה.

הנה מאדון עולם עד סוף ברייתא דרבי ישמעאל אומר, הוא מסדר התפילה על פי האריז"ל כנזכר ביסוה"ע באורך, ובסידורי האריז"ל ובשער הכוונות ופרי עץ חיים, והם בעולם העשיה, ופסוקי דזמרה עולם היצירה, ותפילת יוצר בבריאה, ושמו"ע באצילות, ואחר כך יורדים בחזרה לשארית האצילות וכו'. ומקורות האריז"ל הם כידוע מהזוהר הקדוש.

ולכן אשרי אנוש יעשה זאת לומר כל סדר התפילה בתחילתו ובסופו בלי חיסור ובלי דילוג, ובודאי מן השמים תהא משכורתו שלימה.

חשיבות אמירת הקרבנות ועלינו לשוב רכה

ומה שכתב המשנ"ב (סי' א ס"ק יב) דמי שהוא בעל תורה ויש לו לב ללמוד, יכול להימנע מלומר "הרבה תחינות ובקשות הנדפסות בסידורים" מובא בברכי יוסף (סי' א אות ט) ובכף החיים (סי' א אות ל"א) שהכונה על מעמדות ועוד תחינות ארוכות מהן מובאות בספרי התחינות. וכתבו: "ופוק חזי הרב הקדוש האר"י זצ"ל כי מעט מעט הראה והתקין בפרטים אל". - הרי שהסדר הנ"ל שלנו שלפני התפילה הוא מעט דמעט ממה שאומרים המון ישראל, שתיקנו להם לזכותם בזה, ויש לדעת שאותו "מעט" אמנם נראה לנו הרבה, אבל לוקח רבע שעה ופחות, ואנחנו לא נקראים כרשב"י וחבריו שנקצץ מסדר התפילה בזה, "עכ"ד.

נמצא לפי דברי הספר משנת יוסף כי גם לדעת אלו האומרים שמי שתורתו אומנותו יכול לדלג, אין הכוונה לפרשת הקרבנות אלא לתחינות נוספות אשר אינן מסדר התפילה.

"מה השאלה הרי זה חלק מהתפילה"?

וכך סברו וגם נהגו גדולי ישראל בכל הדורות - לא מדלגים על אמירת סדר הקרבנות.

שאלו פעם את הגאון רבי זונדל קרויזר זצ"ל, האם הוא אומר קרבנות. הגאון רבי זונדל זצ"ל ענה בשאלה: מה השאלה? והלא זהו חלק מחלקי התפילה! שוב שאלו אותו: והלא זה לוקח זמן? שוב ענה: והלא זה חלק מחלקי התפילה! מהתגובה שלו ניתן היה ללמוד שהוא סבור כי השאלה דומה לשאלה האם יש להתפלל תפילת שמונה עשרה.

החפץ חיים זצ"ל: אל תחשדו בי כבר אמרתי קרבנות!

יש מן הענין להביא מעשה שאירע עם החפץ חיים זצ"ל:

היה זה כאשר גילו כבר עבר את גיל התשעים, וההליכה קשתה עליו מאוד, ועל כן סידרו בביתו מקום לתפילה שם התפללו בני ביתו ושאר הנכבדים אשר מנו כעשרים איש.

בוקר אחד נכנס החפץ חיים זצ"ל לבית הכנסת והציבור כבר עמד באמצע אמירת הקרבנות. החפץ חיים זצ"ל חשש שמא יאמרו הציבור שהוא אינו

רכו _____ תפילה דיליה

אומר קרבנות ובכך הוא גורם לחילול השם, ועל כן מיד כשנכנס אמר לציבור כשאימה ופחד על פניו: רבותי! אל תחשדו בי, אני כבר אמרתי קרבנות...

הנהגתו של הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל

וכך העידו התלמידים על הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל: המשגיח זצ"ל היה כבר נוכח בבית המדרש כחצי שעה לפני זמן שחרית, הניח טלית ותפילין ואמר ברכות השחר בהדגישו כל מילה ומילה מתוך כוונה גדולה, ולאחר מכן היה אומר קרבנות מתוך הסיפור של הגאון רבי יעקב עמדין זצ"ל עם כל המפרשים, וכך נהג יום יום. רק לאחר שסיים היה הולך להעיר את הבחורים שעדיין ישנו.

מִרְן הַרְבֵּ שֶׁךְ זצ"ל: ראוי שבני הישיבה יאמרו קרבנות!

מִרְן הַרְבֵּ שֶׁךְ זצ"ל נשאל פעם: האם ראוי להקפיד בישיבה על אמירת סדר הקרבנות שלפני התפילה, הרי במקומות רבים כל הענין הזה מונח בקרן זוית.

תשובת מִרְן זצ"ל היתה חד משמעית: ראוי שבני הישיבה יאמרו קרבנות! עוד הוסיף ואמר שראוי להמליץ לכל בן תורה שיקדים לבוא לבית הכנסת כעשר דקות טרם תחילת התפילה ויאמר בנחת את סדר הקרבנות. למותר לציין שמִרְן הַרְבֵּ שֶׁךְ זצ"ל עצמו הקפיד מאוד על אמירת סדר הקרבנות. על כל פנים נמצינו למדים כי יש חיוב לומר את פרשת הקרבנות גם למי שהוא "בן תורה". כמו כן נוכחנו לדעת שגדולי ישראל זצ"ל נהגו בעצמם לומר אותם מידי יום.

תפילה שנדפסה בכל סידורי התפילה - מה הדבר מלמדנו?

מה שעלינו לבאר עתה - מהי החשיבות של אמירת פרשת הקרבנות? ומדוע כה נצרך לומר זאת יום יום.

ראשית עלינו לצאת מתוך נקודת הנחה שאם פרשת העקידה והקרבנות קיימות בתוך הסיפור של כל עם ישראל ללא יוצא מן הכלל, זהו גופא האות והסימן שדברים גדולים ביותר תלויים בהן!

חשיבות אמירת הקרבנות ועלינו לשוב רבו

הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל המשיל בזה משל, למה הדבר דומה?

כאשר אנו רואים ברז שמטפטף טיפות מים, הרי יש להניח כי אם הטיפות הגיעו עד לברז הביתי וכבר פרצו החוצה עד שהן נראות בכזו בהירות, הדבר מלמד כי בעומק ישנם מעיינות אדירים! כך גם הדבר ביחס למצוות - יש הרבה דברים טובים ונפלאים והרבה סגולות. אמנם דבר שכבר הגיע לסידור של כל בית ישראל לא בדבר קטן עסקינן, אלא בכל מילה ומילה מונח ענין עצום. וגם אם אין מדובר באבר שהנשמה תלויה בו ואין הוא מעכב, אך ודאי שזוהי סוגיא מיוחדת!

דברים נפלאים מספר סדר היום

בספר סדר היום כותב דבר נפלא על חשיבות פרשת העקידה וז"ל:

"ויתחיל בפרשת העקידה, מפני שאין לנו סמך על מה לסמוך אלא על זכות אבותינו הקדמונים והוא המקיים אותנו בגלותנו. ומפני שענין העקידה היה גדול במאוד מאוד בין מצד העוקד בין מצד הנעקד, עד שהקב"ה הבטיח לישראל שביום הדין שישראל עומדים בצער מפני המקטרגים והמבקשים עלינו רעה, שנזכיר עקידת יצחק ובה לא נפחד משום ענין. ואפילו ענין העקידה אין צריך לזכור אלא שנתקע בשופר, ומתוך אותו שופר יזכור לשופר של איל, ומהאיל יזכור ליצחק אבינו ע"ה, ומיצחק אבינו ע"ה הרי העקידה, ומתמלא רחמים בזה על כל עם ישראל, אין שטן ואין פגע רע שיוכל לעם ישראל".

ממשיך שם ואומר: ואם כן ראוי הוא לזכור ענין העקידה כל יום ויום קודם שנסדר תפלתנו, כדי שיתמלא עלינו רחמים אלוקינו שבשמים, יקבל תפילתנו ותחנתנו בחמלה. ובעל נפש לא יבטל אותה בשום ענין. וגורם טובה גדולה לו ולכל ישראל".

הקב"ה בכבודו ובעצמו תיקן לומר קרבנות!

על חשיבות אמירת הקרבנות יש להביא את דברי הגמרא במסכת מגילה

(דף לא.):

רכח _____ תפילה דיליה

"אמר אברהם לפני הקב"ה: רבונו של עולם, שמא חס ושלום ישראל חוטאים לפניך ואתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה.

אמר לו: לאו.

אמר לפניו: רבונו של עולם במה אדע?

אמר לו: "קחה לי עגלה משולשת".

אמר לפניו: רבונו של עולם, תינח בזמן שבית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם.

אמר לו: כבר תיקנתי להם סדר קרבנות, כל זמן שקוראין בהן מעלה אני עליהם כאילו מקריבין לפני קרבן ומוחל אני על כל עונותיהם".

למדנו מכך את חשיבות אמירת הקרבנות, שהקב"ה בכבודו ובעצמו תיקן לומר זאת על מנת להציל את הכלל ישראל מכליה ח"ו.

"לא תהיה קריאתו עראי כמנהגנו רק בקבע ובכוונה"

ובספר מעבר יבק (במאמר עתר ענן הקטורת) כתב: "עתה בעוונותינו, אין לנו דבר מסוגל לבטל כל נגע וכל פגע כהזכרת מעשה הקטורת בבתי כנסיות בכוונת הלב, וכן כל אחד בביתו, אך לא תהיה קריאתו עראי כמנהגנו רק בקבע ובכוונה, כי בזה יוסר משפטנו ויפלו אויבינו ואז נצליח את דרכינו ואז נשכיל, ורב טוב לבית ישראל!"

כה אמירת הקרבנות - עד אין סוף!

בוא וראה עוד מה שמובא בזוהר הקדוש (ע' בנפש החיים שער ב' פ"ד): רבי אליעזר ב"ר שמעון שאל את אביו הגדול עד היכן מגיע כוחם של קרבנות, וענה לו רבי שמעון בר יוחאי זצ"ל שכוחן של קרבנות הוא עד אין סוף!

ויש לציין כי האריז"ל כתב שדברי הזוהר הקדוש הללו אמורים על אמירת פרשת הקרבנות בכל בוקר.

הרי לנו עד כמה נפלא הוא כח אמירת הקרבנות - עד אין סוף!

חשיבות אמירת הקרבנות ועלינו לשוב רכט

מדברי הזוה"ק בשבחה אמירת פרשת הקטורת

ראינו לנכון עוד להביא בזה מדברי הזוהר הקדוש, אשר רבים המקומות בהם הפליג בשבח מעלת פרשת הקטורת ואנו נסתפק בתרגום של חלקם.

בפרשת ויקהל כתב כך: דבר זה גזירה עומדת וקיימת לפני הקב"ה שכל מי שיתבונן ויקרא בכל יום את פרשת הקטורת, ינצל מכל דברים רעים וכשפים של העולם ומכל פגעים רעים ומהרהורים רעים ומדין רע וממות, ולא ינזק כל אותו היום, שלא יכולה הסיטרא אחרא לשלוט עליו.

אמר רבי שמעון בר יוחאי: אם בני אדם היו יודעים כמה עליון הוא מעשה הקטורת לפני הקב"ה היו לוקחים כל מילה ומילה ממנה ושמים אותה על ראשם ככתר של זהב. וכל מי שמשתדל ומתבונן במעשה הקטורת ויקרא אותה בכל יום ויכוין בה - יש לו חלק בעולם הזה ובעולם הבא ויסתלק המות ממנו ומן כל העולם וינצל מכל הדינים של העולם ומכל רע ומדינה של גיהנם ומדינם של מלכויות אחרות!

עוד כתוב בזוהר הקדוש: סימן זה נמסר בידינו, שבכל מקום שאומרים בכוונה והתעוררות הלב את פרשת הקטורת, לא ישלוט מות באותו מקום ולא ינזק ולא יוכלו שאר העמים לשלוט על אותו מקום.

ובפרשת וירא (ד' ק.) מובא בזה מעשה נפלא: אמר רבי פנחס: פעם אחת הייתי הולך בדרך ופגשתי באליהו הנביא ז"ל וביקשתי שיאמר לי דבר טוב ומועיל לבריות. אמר לי כך: הקב"ה גזר גזירה כשהיו לפניו כל המלאכים הממונים להזכיר עוונותיו של האדם, שבזמן שיאמרו בני האדם את פרשת הקרבנות שציוה משה רבינו ע"ה ונותן לבו וכוונתו בהם, כל המלאכים יזכירו אותו רק לטוב.

ועוד דבר אמר אליהו הנביא שבזמן שארע מות בבני אדם, ברית נגזרה וכרוז עבר על כל צבא השמים, אם יכנסו לבתי כנסיות ובתי מדרשות ויאמרו בכוונת הלב את פרשת הקטורת, שיתבטל המות מהם.

די לנו בזה בכדי לעורר אותנו לקרוא בכל יום את סדר פרשת הקטורת

רל _____ תפילה דיליה

בכוונת הלב ובדקדוק רב, שהרי אין לנו סגולה גדולה מזו לעצור ולבטל את המות מן העולם.

אשרי מי שמרגיל עצמו לומר בכל יום ובכוונת הלב את פרשת הקטורת!

מעשה נפלא שהתרחש בימינו

ונביא מעשה נפלא שאירע בימינו, המראה לנו סגולתה הגדולה של אמירת הקטורת גם בזמננו אנו.

המשגיח הגאון רבי משה וואלפסאן שליט"א רב דק"ק אמונת ישראל בבארא פארק התקין אצלו בבית המדרש מנהג טוב ויפה בענין אמירת סדר קרבנות, שכולם יאמרוהו יחד בציבור כמו שאר חלקי התפילה.

זמן קצר אחר כך הוצרך הגאון רבי משה שליט"א לעבור ניתוח לב, כמובן שנוצר מתח רב קודם ביצוע הניתוח המורכב, אך עם כל זאת הוא התחזק בבטחון בהשי"ת שלא יאונה לו כל רע.

והנה באמצע הניתוח בעת ששהה תחת הרדמה מליאה הנה הוא רואה בחלומו איש זקן האומר לו כי נשלח מבי"ד של מעלה לבשר לו שהניתוח יעבור בשלום ותהיה לו רפואה שלימה, וכל זה בזכות ההנהגה שהוא הנהיג בבית מדרשו בענין אמירת סדר קרבנות בציבור, אשר הוא דבר גדול ונשגב עד למאוד!

מעשה נורא הממחיש את הפסדו של המדלג סדר זה

מאיך גיסא נביא מעשה נורא אשר ימחיש לנו מהו גודל ההפסד של מי שאיננו מקפיד לומר פרשת הקרבנות בכל יום ויום.

פעם נגזרה גזירה רעה על כלל ישראל רח"ל, ולא עלה ביד השתדלנים להניא את לב המושל לבטל את הגזירה.

הבעל שם טוב זצ"ל שלח כמה מתלמידיו שיסעו לעיר פלונית, ויחפשו אדם אשר הוא נקב בשמו בכדי שיבקשו ממנו שיאמר בפה מלא: יהי רצון שהגזירה תבטל.

חשיבות אמירת הקרבנות ועלינו לשוב רלא

התלמידים הבינו לנפשם כי מדובר כאן בצדיק הגדול מאחיו, אחד מגדולי הדור או אחד המיוחד מן הנסתרים, כי אם הבעל שם טוב זצ"ל קבע שבדור הזה רק הוא יכול לבטל את הגזירה, סימן מובהק הוא שאדם זה כוחו גדול בשמים.

הם הגיעו לאותה עיר וביקשו אחרי איש אשר שמו הוא רבי פלוני, אך לתדהמתם הלכו מאיש לאיש, ולא היה אחד שהיה יכול להודיע להם מי הוא זה ואיזה הוא עד שבכל העיר לא היה בנמצא כלל מי שהכיר את הצדיק הקדוש שאת שמו הזכיר הבעל שם טוב הקדוש.

אך ידעו המה כי רבם בודאי לא טעה, ואם הוא שלח אותם לעיר זאת לבקש את רבי פלוני בודאי הוא קיים, לכן הלכו וחיפשו בכל צדי העיר ושאלו את כל מי שמצאו אם ידוע להם איש אחד בשם רבי פלוני.

אחרי חיפוש מרובה ללא הועיל הם החלו לשאול על שם האיש בלא הכינוי של "רבי" על מנת להגיע על עקבותיו, ואכן הם שמעו מכמה בני אדם כי ישנו איש בשם הזה, אך כולם אמרו כי הוא שיכור מתלמידיו של לוט ואיננו יודע בין ימינו לשמאלו, ולא יתכן כלל שהבעל שם טוב הקדוש ישלח אותם אליו.

בלית ברירה החליטו כי ינסו לדבר עמו, ואולי יש בו כח טמון ואולי הוא אחד מל"ו צדיקים הנסתרים...

הגיעו לביתו והקישו על פתח ביתו, הדלת נפתחה על ידי אשתו בעלת הבית ששאלה אותם על סיבת בואם לביתה, הם ענו כי באו בשליחות הצדיק הנורא הבעש"ט הק' על מנת לזכות לקבל מבעלה ברכה בדבר ישועה גדולה שנצרכים לה.

האשה התפלאה מאוד ואמרה להם ברוגז: "וכי חסרה צרות אנכי עד שאתם באים מדרך כה רחוקה בשביל להתלוצץ ממני"?! הם ענו והסבירו כי גם הם אינם מבינים את הסיבה שהצדיק בחר דוקא בבעלה, אך כך אמר להם הצדיק הקדוש אשר בודאי אינו טועה והוא יודע ומבין בנסתרות ובסוד הנשמות...

דלב תפילה דיליה

האשה הבינה כי דברי הצדיק אינם דברי תוהו ולכן קיבלה דבריהם. היא סיפרה להם על סדר יומו של בעלה כי הוא קם באשמורת הבוקר ומתחיל להתפלל, והוא אינו מגיע בתפילתו אלא לסיום אמירת קרבנות ותיכף ומיד הוא טועם מהמשקה המר המשכר, וכך נשאר שתוי כל היום וכל הלילה, והוא מתגולל בשכרותו וישן עד לאשמורת הבוקר הבאה. וכמה שעמלה היא כבר בכוחות רבים להסיר אותו ממנהגו הגרוע לא עלה לה הדבר בשום אופן.

הוסיפה האשה ואמרה: אם ברצונכם לדבר איתו עליכם להמתין עד לאשמורת הבוקר ואז כאשר יקום ממטתו עוד טרם שיגש למלאות את כוסו, תוכלו לדבר עמו את מה שברצונכם.

הם החליטו לעשות כדבריה. ויהי באשמורת הבוקר והאיש בעל הבית קם ממשכבו, והיה ניכר עליו שכבר פג ממנו יין האתמול, הוא רחץ את עצמו ונתלבש כדין ואז התחיל את סדר יומו באמירת ברכות וסדר קרבנות. הם כיוונו את השעה ותיכף ניגשו אליו ואמרו לו כי דבר גדול יש בפייהם: אנחנו שלוחי הבעש"ט הק' אשר שלחנו אליך לדבר נחוץ מאוד.

השיכור העלה בת שחוק על פיו ושאל בתימה רבתי: וכי לא טועים אתם? מה ראה הרבי שלכם עלי? אך בכל זאת אל תעכבו אותי אלא אימרו תיכף את בקשתכם.

הם ענו לו: באנו בעד גזירה רעה שנגזרה על כלל ישראל, לכן מבקשים אנו ממך שתברך לביטול הגזירה. השיכור הוציא בשפתיו כלשון הזה: "השם יעזור שהגזירה תתבטל", ובזה סיימו את שליחותם ונשמטו מביתו...

שלוחים אלו לא ידעו את נפשם מרוב הפליאה בדבר, מה ראה רבם הקדוש באיזה שיכור מעיר רחוקה, הלא לא מסתבר כלל כי איש אשר שוכב כל היום שתוי בינו יהיה מן הצדיקים הנסתרים, ואם כן מדוע בכל זאת החליט הבעש"ט הק' כי רק על ידו תבוטל הגזירה.

הם נסעו בחזרה לעירם על מנת לבשר לרבם הגדול שעשו את שליחותם. כאשר סיפרו לו את כל הקורות אותם וכל השתלשלות הענינים, הם הוסיפו

חשיבות אמירת הקרבנות ועלינו לשבח דלג

לבקש שיואיל נא להסביר להם מהו הסוד של השיכור הזה שרק הוא יכול לבטל את הגזירה הנוראה.

הבעש"ט הקדוש ענה להם: שמעו את אשר אדבר לכם, הנה האיש הזה הוא גלגול מדור הקודם, שבאותה פעם הוא היה צדיק גדול שהיה מדקדק בקלה כבחמורה ועל כן נפסק בבי"ד של מעלה שמגיע לו להיכנס היישר לגן עדן. אך חסרון אחד נמצא במעשיו - הוא לא נזהר באמירת הקרבנות ולא היה אומרם אלא כאשר היה לו פנאי בריווח, וכל פעם שהיה לו אפילו תירוץ קלוש כלשהוא הוא דילג על אמירתם. ובעבור זה פסקו את דינו כי אין ברירה אלא שיבוא בגלגול שוב לעולם התחתון על מנת שיתקן את אשר קלקל וידקדק מאוד באמירת סדר הקרבנות.

אך נשמתו התחילה לבכות ולהתחנן, כי אם כבר זכתה שמעשיו יהיו מתוקנים, מאן יאמר כי אכן בגלגול שני יזכה לזאת שוב, הלא אולי יקלקל הכל ונמצא כי יצא חפשי חינם מן כל זכויותיו. לכן החליטו בשמים כי אכן טענתו נכונה אבל מידי גלגול אי אפשר לפוטרו, אלא יבוא למטה ויהא שיכור באונס, ונמצא שלא יהיה באפשרותו לחטוא בשום דבר, ויהיה ניעור רק שעה ביום אותה ינצל לומר את פרשת הקרבנות בכוונה גדולה, ותיכף אחר כך ישאר שיכור שתוי וישן בכל המעת לעת, ונמצא שבבואו לעולם התחתון לא יהיה כי אם קרוב לשכר ורחוק מן ההפסד.

סיים הבעל שם טוב הקדוש ואמר: כיון שמדובר בנשמה של צדיק גמור הבנתי כי רק הוא יכול לבטל את הגזירה הנוראה הזאת.

מעשה זה מלמדנו מוסר גדול - מהו גודל הענין של אמירת סדר הקרבנות, כי גם צדיק גמור לא הורשה להיכנס למקומו בגן עדן משום שהיה מדלג כל יום אמירת הקרבנות!

נורא!

תפילת "עלינו לשבח" - רבים מזלזלים בה

עד כאן עסקנו בחלק הראשון של התפילה - אמירת סדר הקרבנות והקטורת. עתה נעבור לחלק האחרון של התפילה אשר בעוה"ר אף הוא

רלד _____ תפילה דיליה

איננו זוכה לחשיבות הראויה לו ורבים מזלזלים בו - אמירת "עלינו לשבח" על אף שכפי שנראה בעזה"ת יש בתפילה זו מטרה גדולה וחשובה.

וכמו שאחד התבטא: את תפילת "עלינו לשבח" התפללתי בדרך כלל עם רגל אחת בחוץ, ולפעמים אפילו עם שתי הרגליים...

"אדוני, עלינו לשבח זה לא תפילת הדרך!"

ואכן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל נתקל פעם באדם האומר "עלינו לשבח" ביציאתו מבית הכנסת, ניגש אליו ואמר לו: אדוני, עלינו לשבח זה לא תפילת הדרך!

והאמת היא כי אי אפשר לנו לשער כלל את חשיבותה של תפילה זו שיסודתה בגבוי מרומים ואין לנו שבח והודאה להקב"ה יותר ממנה, וגם טמונים בתוכה סגולות רבות ונפלאות. ולכן חז"ל הפליגו מאוד בחשיבות אמירת ה"עלינו לשבח" כראוי.

"עלינו לשבח" עולה על כל השבחות של העולם

החפץ חיים זצ"ל מביא במשנ"ב (סי' קלב סק"ח) וז"ל: "ויש לומר עלינו באימה וביראה, כי כל צבא השמים שומעים והקב"ה עומד עם פמליא של מעלה וכולם עונים ואומרים: "אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלוהינו".

הגאון הרב חיד"א זצ"ל כותב (מחזיק ברכה סי' קלב ב'): "ויש לאומרה בכוונה, בעטיפת הראש, מפני שאין שבח כמוהו ליוצרנו ועלה על כל השבחות שבעולם".

והאריז"ל כותב (שער הכוונות דרושי אשרי דרוש א): כל ה"המשכת השפע" היא ב"עלינו לשבח".

מדברי הגאונים בשבח תפילה נוראה זו

עד כדי כך גדול שבח זה עד שבתשובת הגאונים (שערי תשובה) הובאה תמיהה - כיצד יתכן שגם בחו"ל נאמרת תפילת "עלינו לשבח", הרי לכאורה

חשיבות אמירת הקרבנות ועלינו לשבח רלה

שבח מרומם כזה לא ניתן להיאמר אלא במקום הקרוב אל השי"ת - ארץ ישראל, וכמו שמצינו ביהושע שלא אמרה עד שלא נכנס לארץ.

מעצם השאלה רואים - היה אומר הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל, מהו עוצם השבח של תפילת "עלינו", שכן לא מצינו תפילה אחרת אשר לרוב רוממותה היה ראוי לאומרה רק בארץ ישראל!

תפילת עלינו לשבח - שומרת על כל תפילותינו!

הבן איש חי זצ"ל כותב (בא"ח פ' כי תשא אות י"ח): "עמדו הקהל ויאמרו בכוונה גדולה עלינו לשבח, והוא שבח עליון ונורא מאוד, ויש בו צורך גדול לתפילה אשר התפללנו כדי לבטל אחיזת החיצונים".

ולחסביר ענין זה שתפילת עלינו לשבח נצרכת כדי לבטל "אחיזת החיצונים" נביא מדברי הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל שגם הוא הוכיח מדברי הקדמונים שעיקר תפקיד אמירת "עלינו לשבח" הוא כדי לשמור על התפילה.

ומשל למה הדבר דומה? אדם קיבל רשות מאת המלך להיכנס לבית גנזי המלוכה, ואכן הלה נכנס ולקח מלוא חפניו אבנים טובות ומרגליות אשר יהיה בהם כדי סיפוקו לכל חייו. אלא שחושש הוא לצאת משם באופן גלוי שמא יראוהו אינשי דלא מעלי ויגזלו ממנו את כל אשר לו. לשם כך הוא עושה לעצמו עטיפה שתעטוף את האוצר הבלום שנטל עמו אשר תסתירו מעיני כל חי.

יהודי מתפלל את כל סדר התפילה ובונה בנין שלם בנוי לתלפיות, ועתה יש חשש שכשיראוהו המזיקים יתקנאו בו ויגזלו ממנו את האוצר, לכן מקיף הוא אותו בשבח זה של תפילת עלינו לשבח אשר מהווה חומה מפני כל המזיקים!

כאשר באים על האדם שודדים ומבקשים לשדוד ממנו את כל ממונו, מה הוא עושה? יוצר מחיצה! חומה גבוהה דלתים ובריח בין השודדים לממונו.

כך גם אנו יוצרים מחיצה בין ה"פנים" ובין ה"חוץ", אנו בונים קיר החוצץ ביננו לבינם - קיר שמחד יבדיל בינינו לבינם, ומאיך יקרב אותנו יותר למקום השפע.

דלו תפילה דיליה

"שלא עשנו כגויי הארצות ולא שמנו כמשפחות האדמה" - הם בחוץ, "מתפללים להבל וריק" - ואנחנו בפנים - "כורעים ומשתחווים ומודים לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה".

שבח זה של עלינו לשבח יוצר אהבה כה מופלאה בין השי"ת לעמו שכאשר אומרים אנו "אין עוד", אנו בפנים מהמחיצה, והמה (כוחות הסט"א) מעבר למחיצה. כי באמצעות תפילה זו אנו יוצרים קיר איתן המייחד אותנו עם בוראנו והוא משמש גם מעין מחיצה שאין בכח שום מזיק לפורצה. וכאשר אנו נמצאים עם השי"ת לבד ממילא כבר יש ברשותנו את כל השפע כולו.

כיצד אמרו בקלם "עלינו לשבח"?

לא בכדי החשיבו כל כך את תפילת עלינו לשבח בתלמוד תורה דקלם. וכך העידו התלמידים שתפילת עלינו לשבח היתה נאמרת בקול רם ובנעימה מיוחדת, כאשר כל בני התלמוד תורה אומרים אותה יחד מילה במילה.

תחילת התקנה היתה לאומרה במוסף של ימים נוראים

וישנה טעות גדולה הנפוצה בלב אנשים רבים, החושבים שחז"ל תיקנו לומר "עלינו לשבח" בסוף התפילה לכתחילה, ומאחר שכולם זלזלו בה על כן נתקן אחר כך לומר אותה בתפילת מוסף של ימים נוראים, כאילו בכדי "לרחם" עליה ו"לפצותה" על כל השנה, על כן היא נאמרת בעיצומן של התפילות מהחשובות בשנה.

אבל האמת היא שהדבר היה להיפך! שבח זה נתקן על ידי יהושע ואנשי כנסת הגדולה מתקני תפילת שמונה עשרה, הם הכניסו את תפילת "עלינו" במוסף של ימים נוראים כי מדובר בשבח גדול למלכות שמים ובתפילה נשגבה לגילוי מלכותו יתברך בשלימות. ואחר כך תיקן רבן יוחנן בן זכאי לאומרה אחר כל תפילה בכל יום, וזאת במטרה לרומם ולחזק את האמונה בהשי"ת, היות ובה אנו מדגישים את שפלות הגוים שעובדים לאילים ואת גדלותם של ישראל שבהם בחר ה' לעבודתו, ומקבלים בה אנו עלינו עול מלכותו יתברך (עיין בסידור הגר"א זצ"ל עמ' 184).

חשיבות אמירת הקרבנות ועלינו לשבח _____ דלז

ועוד מעלה גדולה יש בה: מי שמכוון בה כראוי הרי הוא מתחזק באמונה
וב"אין עוד מלבדו" אשר כידוע הוא ענין גדול וסגולתו רבה.

יתן ה' שבעזרתו יתברך נוכל להתחזק בתרי עיניים חשובים הללו -
אמירת הקרבנות ובכל הסדר שלפני הודו, וכן באמירת עלינו לשבח כתיקונה
וכצורתה, ועל ידי זה נזכה לכל ההשפעות הטובות המובטחות לבוא לכל
מי שנהרר בהם.

חזרת הש"ץ

פתח דבר:

במאמר הבא נעסוק בענין אשר רבים דשים בו בעקביהם אך אנו נשתדל לגרום דוקא לחיזוק בזה בעזה"ת - מדובר בנושא של "חזרת הש"ץ".
נדגיש את חשיבותה ומעלתה של חזרת הש"ץ ונעלה על נס את השכר הגדול השמור למי שמקפיד להקשיב בשלימות לכל מילה היוצאת מפי הש"ץ, נזכיר גם כיצד אמורה להיראות ההנהגה הנכונה בעת החזרה על התפילה, נעמוד על הפגם של מי שאינו עושה כן, ובכלל זה אפילו מי שלומד תורה בעת ההיא שגם הוא אינו נוהג כהוגן.

טעות נפוצה בענין חזרת הש"ץ

רבים מזלזלים בחזרת הש"ץ בחושבם כי עיקר תקנת חז"ל לומר חזרת הש"ץ היתה עבור אלו שאינם יודעים להתפלל ולכוין כדבעי, וכיום שרוב ההולכים לבתי הכנסיות ולבתי מדרשות יודעים להתפלל, ממילא אין כל טעם בחזרת הש"ץ, אלא שחז"ל לא רצו לבטל אותה כיון שכבר נתקנה, ובאמת אין שום סיבה וטעם להקשיב לחזרת הש"ץ, ובעוה"ר אצל הרבה אנשים הדבר נתפס בגדר של "ביטול זמן" ממש. ועל כן הם מחפשים כיצד "לנצל" את הזמן ולהשלים בזמן זה את מה שהיה חסר להם מהתפילה או לקריאת פרקי תהלים או לחילופין ללמוד דבר מה באותו זמן. ויש אשר הגדילו לעשות רח"ל והם מדברים ומפטפטים באמצע חזרת הש"ץ.

רמז תפילה דייליה

אולם עלינו לדעת כי מחשבה זו מוטעית לגמרי ולא כן הם פני הדברים, אלא יש מעלה וחשיבות גדולה בחזרת הש"ץ למרות שכולם בפועל כבר יצאו ידי חובתם בתפילתם.

ונבאר את הדברים בעזה"ת.

חזרת הש"ץ מגעת למקום גבוה יותר מהתפילה בלחש!

כדאי להביא כאן מלשונו של הבן איש חי זצ"ל מתוך ספרו (בן איש חי פ' תרומה שנה ראשונה) בענין זה, וז"ל:

"אף על גב דטעם הפשטי של החזרה הוא להוציא מי שאינו בקי, אין זה עיקר הטעם, דבזמן הזה כמעט בטל טעם זה דהכל מתפללים בסידורים והמתפלל בעל פה בקי הוא, ואם יש עם הארץ לגמרי הנה זה עומד כאבן ולא תועיל לו החזרה, שאינו נותן לב עליה מאחר דאין מבין כלום".

ממשיך רבינו הבן איש חי זצ"ל ואומר: "אך באמת טעם העיקרי של החזרה הוא, שמבואר בדברי רבינו האריז"ל על פי הסוד ומפורש בספר הכוונות, דבחזרת התפילה חוזרים ונעשים כל התיקונים שנעשו בתפילת לחש, אלא דהחזרה היא מגעת במקום עליון וגבוה יותר ממקום שמגעת שם תפילה בלחש. וזה הטעם דתפילת לחש צריך לדקדק מאוד לאומרה בלחש והקפידו בזה הקדוש מאוד על המרים קולו בתפילתו, מפני הפחד מן הקליפות שלא יתאחזו בה. אבל חזרה להיותה במקום עליון וגבוה, אין אחיזה לקליפות שם, לכך אומרים אותה בקול רם באין פחד".

ומבואר מדבריו שעל פי הסוד אין עיקר ענין החזרה בשביל אלו שאינם יודעים להתפלל אלא יש לה חשיבות עצומה כשלעצמה, ואין שום סיבה לזלזל בה ח"ו.

חזרת הש"ץ - ניסיון משמים!

ואם לפעמים רואה האדם שבעוה"ר רובם ככולם מזלזלים בה ולא מחשיבים אותה כראוי, עליו לחשוב כי מצב זה נועד אך ורק בכדי לנסותו לראות אם הדבר יגרום גם לו לזלזל בדבר העומד ברומו של עולם, והקב"ה

שולח לו כביכול ניסיון באמצעות התופעה כיצד כמעט כל "חבריו וידידיו" מזלזלים בענין זה, אבל ידע האדם שאין זה מתיר לו כלל גם הוא לזלזל, אלא אדרבה, עליו לעמוד בניסיון!

"חברים טובים" או "אויבים גדולים"??...

כדאי להביא בזה מעשה שהיה מפיו של הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א:

הדבר אירע בחנות בעיר יפו, כמה גנבים האיצו את מהירות מכוניתם והתנגשו בעוצמה אל תוך חלון הראווה של החנות ושברוהו, תוכניתם היתה שכך יוכלו לפרוץ אל תוכה ולרוקן את תכולתה. לפתע הגיעה ניידת משטרה למקום והשוטרים ניסו לעצור את הגנבים, כמה מהם הצליחו להימלט, אך היו כמה שנפצעו מחמת ההתנגשות בחלון החנות והם נתפסו על ידי השוטרים. למרות פציעתם סירבו לשתף פעולה עם החוקרים ולא גילו מי היו שותפיהם לפשע.

הגנבים אושפזו בבית חולים, במיטות על ידם שכבו שני חולים אשר ידיהם ורגליהם מלאים היו בתחבושות. הידידות שנרקמה בין חברי החדר בבית החולים הביאה לכך שהגנבים סייעו לעמיתיהם בכל צרכיהם, הם עזרו להם לקום מהמיטה ואף באו עמם בדברים על דא ועל הא. כך נמשך הדבר כמה ימים, עד שהמשטרה הצליחה להניח את ידה גם על שאר חברי חולית הפשע שנמלטו.

התברר לאחר מכן כי על אף שהגנבים שנתפסו ואושפזו היו אומנם מתוחכמים ביותר, אבל הם לא קלטו כי המשטרה הטמינה להם מלכודת בתוך החדר בבית החולים, ושני החולים ששהו עמם לא היו חולים כלל וכלל! מחלקת החקירות במשטרה "עטפה" את שנים מטובי חוקריה בתחבושות הללו ובין תחבושת לתחבושת הוכנס גם מכשיר הקלטה, כך משכו החולים המדומים מהגנבים את כל הפרטים ופרטי הפרטים שהיו נצרכים להמשך החקירה וללכידת החוליה שהפילה את אימתה על האזור. הם חשבו בלבם שמצאו "חברים טובים" אמנם אותם "חברים טובים" היו לא פחות ולא יותר - האויבים הגדולים שלהם!

רמב"ם תפילה דיליה

כן הדבר גם בענין שיחה בזמן חזרת הש"ץ - אנו חושבים שכל אלו המסבירים לנו פנים ומדברים איתנו על הא ועל דא בזמן זה הם חברים שלנו, אבל... האמת היא שהם אינם אלא שלוחים מהשמים לנסות אותנו... עלינו לזכור זאת וכך יעלה בדינו להתגבר על כל דחף לשוחח באמצע התפילה!

המחטיא את הרבים - הדבר החמור ביותר!

יש כאן נקודה נוספת:

הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל אמר פעם בדמעות בשיחה לפני תקיעת שופר בישיבת סלבודקא: בן אדם רוצה לחזור בתשובה בראש השנה וביום כיפור, והוא חושב על מה לחזור. צריך לדעת, שהדבר הכי חמור הוא "המחטיא את הרבים"!

מחטיא את הרבים זה לא דוקא ירבעם בן נבט, בגמרא כתוב שאפילו ברכת הנהנין שהיא מדרבנן, אם אדם לא מברך והרואים למדים ממנו שלא לברך, הוא נחשב למחטיא את הרבים.

אתה נמצא בישיבה, בכולל או בבית הכנסת ואתה מאחר לתפילה - השכן שלך לומד ממך!... אתה מדבר או מזלזל בחזרת הש"ץ - לומדים ממך! עצם הדבר שהענין נעשה קל אצל אחרים - זה חילול השם ואתה מחטיא את הרבים!

ולכן עלינו לנהוג כראוי בעת חזרת הש"ץ ומתוך כובד ראש ומחשבה תחילה בכדי שח"ו לא ילמדו מאתנו לזלזל בה.

זה הדבר אשר הביאני לעורר על ענין זה ולהעמיד את ענין חזרת הש"ץ בערך הראוי לה.

קטע מ"שערים בתפילה" שחולל מהפך ביחס לחזרת הש"ץ!

נביא קטע נפלא מאוד מתוך הספר שערים בתפילה (פרקי פתיחה עמ' יג), וכבר העיד על עצמו הגאון רבי אריה פינקל זצ"ל ראש ישיבת מיר ברכפלד: קטע זה חולל בתוכי מהפכה גמורה בכל התייחסותי לחזרת הש"ץ, כי מאז

חזרת הש"ץ רמז

שהתוודעתי למציאות שחזרת הש"ץ גדולה במעלתה הרבה יותר מתפילת הלחש, מובן מאליה שהתחלתי להשקיע בה יותר מבתפילת הלחש!

וזה לשון הספר שערים בתפילה:

כמו שבלימוד התורה קורה הרבה שידיעה פשוטה שמתוספת לו לאדם פותחת לו שערי הבנה בהרבה סוגיות, כן הוא בתפילה... שידיעה קלה יכולה להקנות לו מספר רב של תפילות טובות.

דוגמא לכך: ידוע מכתבי האריז"ל, דענין חזרת הש"ץ יש בה מעלה עצומה על תפילת הלחש, ויש הבדל בין חלקי תפילה אלו מדרגות בלי שיעור וערך, ועל זה רמזו חז"ל (מס' ברכות דף לב:) "התפלל ולא נענה יחזור ויתפלל", ומפרש הגר"א זצ"ל דהיינו חזרת הש"ץ, דבה תלויה ענית התפילה!

ועל זה נאמר "הן אל כביר ולא ימאס", ודרשו חז"ל (מס' ברכות דף ט:) "אין הקב"ה מואס בתפילתן של רבים", דחזרת הש"ץ במהותה היא תפילה של ציבור.

ורמז לכל זה הוא מה שתפילת עמידה חובה שתהא בלחש, וחזרת הש"ץ בקול רם, שתפילת הלחש לרוב יוקרתה היא כאדם המחביא יהלום יקר שלא יחטפוהו ליסטים ממנו, מה שאין כן חזרת הש"ץ דרגתה היא כל כך עליונה שאין שם מגע לליסטים וכוחות הרעים כלל, שכבר עומד הוא בדביקות כל כך להמלך עד שאין כאן יותר שום סכנה מכוחות זרים, ואין כאן שום חשש שיחטפו את התפילות הנוראות ההן.

והנה רבים מאתנו, שלא ידועה להם זאת הידיעה, חזרת הש"ץ היא אצלם לכתחילה זמן המיועד לעיין באיזה ספר או סתם זמן מבוזבז, ואפשר שיעבירו שבעים שנה מבלי שיכוונו בחזרת הש"ץ אפילו פעם אחת!

משל נפלא מהגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל

ממשיך הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל ומביא משל נפלא:

משל למי שקנה מכונית ונוסע בה כל ימיו בהילוך ראשון, כיון שמעולם לא לימדו אותו שיש עוד הילוכים ואפשר להגדיל את המהירות ולהפיק

תפילה דייליה רמד

מהמכוננית כוחות גדולים יותר, נדמה לו לאותו אדם שזה באמת תכלית כוחה של המכוננית לנסוע בה במהירות של עשרים קילומטר בשעה, והוא בטוח שמדובר בכח עצום ומהירות נוראה שהרי המכוננית נוסעת מהר יותר מהליכת אדם, ואכן פעמים הוא מתאמץ מאד עד שמגיע בנהיגתו לארבעים קילומטר לשעה, ורואה בזה ממש הישג עצום...

אבל באמת הרואה יבין שכוחותיה האמיתיים והנפלאים של המכוננית שתומים וחתומים בפניו. וכל זה מפני חסרון ידיעה קלה, שבקלות היה יכול ללמוד על מגוון האפשרויות והכוחות שבידו ולהוסיף פי כמה כח לעצמו, עד כאן דבריו הנפלאים.

המכונין בהזרת הש"ץ כאילו התפלל ב' פעמים!

והא לך לשון הרבינו יונה זצ"ל (אגרת התשובה ליום ראשון): "ובשעה ששליח ציבור חוזר ומתפלל חייב לענות אמן על כל ברכה וברכה, ויכוין לבו בכל ברכה וברכה כדי שידע על איזה ברכה הוא עונה אמן, ויש לו בזה שכר כפול, והרי זה כמו שנתפלל שני פעמים זו אחר זו. ואמרו רבותינו ז"ל במדרש: "אם התפללת ולא כוונת לבך וחזרת והתפללת תהא מבושר שתפילתך נשמעת".

וכעין זה הביא הגאון רבי חיים מוולאז'ין זצ"ל שמה שאמרו "המתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל" קאי על חזרת הש"ץ, ויכוין בתפילת הש"ץ כי שם התפילה מקובלת יותר.

מן הראוי שבכל קהילה יעמידו על כך משגיחים!

ועל כן ראו גדולי ישראל צורך מיוחד להזהיר על ענין זה של חזרת הש"ץ, וכמו שכבר כתב בספר אליה רבה (סי' קכב ס"ז) וז"ל: "כתב בספר ווי העמודים: מן הראוי שכל קהילה וקהילה יעמידו אנשים על זה, אשר ישגחו בעונשים רבים על המדברים ויביישו אותם ברבים".

הנהגת גדולי ישראל בעת חזרת הש"ץ

וזו היתה הנהגתם של גדולי ישראל בעת חזרת הש"ץ - להקשיב לכל מילה והיה זה נדמה כאילו הם נמצאים באמצע תפילת הלחש.

חזרת הש"ץ רמה

השל"ה הקדוש (דף רנה) כותב: "ראיתי מהחרדים על דבר ה' שמימיך הסידור בפניהם בשעת חזרת התפילה ועיניהם ולבם שם ולא יראה חוצה, ואז מכוונים על כל מילה ומילה".

ובספר כף החיים (סימן קכב אות ב') כתב כי הנהגת האריז"ל בעת חזרת הש"ץ היתה שעצם עיניו ושמעו והתכוין לדברי הש"ץ.

וכן כתב בספר יסוד ושורש העבודה (שער ה' פ"ו): "אחר התפילה יכין האדם עצמו לשמוע התפילה בהחזרת הש"ץ, ויזהר מאוד לשמור מחשבתו מהרהורים בטלים רח"ל רק לשמוע תיבות הש"ץ. ויכוין בהם כוונת התפילה ממש כאילו מתפלל בעצמו, ויחשב לו כאילו התפלל שוב שנית".

חזרת הש"ץ היא "חפצא"!

וכן נהג גם הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, וכמו שהעיד עליו חתנו הגאון רבי יצחק ירוחם בורודיאנסקי שליט"א: מעולם לא ראינוהו, אף בשעת חזרת הש"ץ מעיין בדבר אחר, אלא כל מעייניו היו נתונים לשמיעת הש"ץ בלבד, כאילו כל מלאכתו עשויה.

השקפה זו ניתנת ללמוד גם מתוכן תשובתו לשאלה שנשאל על ידי תלמיד האם מותר להשלים פסוקי דזמרה בשעת חזרת הש"ץ, הוא השיב: אסור! חזרת הש"ץ היא חזרת הש"ץ!

היינו - חזרת הש"ץ היא חפצא מצד עצמה! ולכן אין לזלזל בה כי חשובה היא עד מאוד.

הנהגתו של הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל

נודעה בשערים הקפדתו של הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל לעמוד בזמן חזרת הש"ץ ולהקשיב לכל מילה ומילה שיוצאת מפי הש"ץ. והדברים הגיעו עד לכך שמסיבה זו לא הניח לציבור לשיר יחדיו בימים הנוראים קטעים ממלכויות זכרונות ושופרות כפי שנהוג במקומות אחרים, כדי שישמעו כולם כל מילה ומילה מפי הש"ץ.

גם בימי הזקנה ובזמנים שרגליו היו מגובסות עד שהיה לו קשה מאוד לעמוד על רגליו, היה מתגבר כארי לעמוד במשך כל חזרת הש"ץ.

רמז _____ תפילה דיליה

הרי לנו בזה כמה דוגמאות מני רבות מהנהגותם של גדולי ישראל, אשר למרות שקיעותם והתמדתם בלימוד, הם היו מרוכזים בשעת חזרת הש"ץ אך ורק בשמיעת הש"ץ. ומי יכול לומר שהוא "מתמיד" יותר מגדולים הללו זצ"ל עד כדי כך ש"אין לו זמן" להקשיב לחזרת הש"ץ בגלל שקיעותו הרבה בלימוד?...

לדבר באמצע חזרת הש"ץ - עבירה ככל שאר העבירות!...

המבט הנכון על עסק אחר מלבד ההקשבה לש"ץ בזמן זה הוא כעל עבירה בין שאר העבירות.

ומסופר על הגאון רבי נפתלי זאב הכהן לייבאוויץ זצ"ל משגיח דישיבת קמניץ שראה פעם את אחד מבני הישיבה כשהוא מדבר בחזרת הש"ץ. עם סיום התפילה ניגש אליו ואמר לו: שמעתי שאומרים עליך שאכלת חמץ ביום האחרון של פסח...

הלה נדהם ואמר שזו עלילה נבזית. אמר לו המשגיח זצ"ל - אכילת חמץ ביום האחרון של פסח היא רק איסור דרבנן, ומה ההבדל בין איסור זה לבין האיסור של דיבור באמצע התפילה...

זו צורת ההסתכלות הראויה: דיבור באמצע התפילה הוא איסור ככל שאר האיסורים בדיוק בלי שום הבדל!

"בודאי מה שביקשו לא ניתן להם ומה שבידם ניטלה מהם!"

עוד ראיתי שכתב בספר ווי העמודים (פרק י) דבר נורא וז"ל: "אין לומר תחינות ובקשות בעת שחוזר השליח ציבור תפילת י"ח. גם בזה רגיל אני למחות לאותן אנשים המתפללים תחינות ובקשות בעת שהש"ץ חוזר ומתפלל שמונה עשרה, כי בודאי מה שביקשו לא ניתן להם ומה שבידם ניטלה מהם ר"ל, כי המוסכם בכל הפוסקים כששליח ציבור חוזר ומתפלל שמונה עשרה יש לקהל לשתוק ולענות אמן ולכוון לברכות שמברך החזן, ומי שאינו נזהר בזה - מה שבידו ניטל הימנו ומה שביקש בשאר תחינות לא ניתן לו, כי בא זה ואיבד זה".

נורא מאוד! מבואר מדבריו כי גם אם התפלל כראוי וכיון בתפילתו ומן

חזרת הש"ץ רמז

השמים כבר הסכימו לתת לו, מכל מקום אם בשעת חזרת הש"ץ הוא איננו מכוון למה שאומר הש"ץ יטלו ממנו מה שכבר הסכימו לתת לו! זה נלענ"ד הפשט במה שכתב שם: "מה שביקשו לא ניתן להם ומה שבידם ניטלה מהם" ודו"ק.

נורא!

הקשבה לחזרת הש"ץ מונעת איסורים המורים!

והנה מלבד התועלת העצמית שיש לכל אחד אשר מקשיב ומכוון לחזרת הש"ץ וכמו שכבר ביארנו לעיל, עוד יש תועלת גדולה לציבור, כי הרי מי שמקשיב לברכות הש"ץ יוכל להבין אם ישנה איזו טעות או איזה דילוג של שליח הציבור.

וכמו שסיפר הגאון רבי אפרים גרינבלט זצ"ל (ע' שו"ת רבבות אפרים ח"ו סי' תלא) בענין זה סיפור נורא:

אחרתי פעם לתפילה, וכיון שכן התפללתי עם הש"ץ מילה במילה, הש"ץ תוך כדי תפילתו התפלל - "והחזירנו בתשובה שלימה לפניך, ברוך אתה ה' חנון המרבה לסלוח!" והמשיך - "ראה נא בענייני" ואף אחד מן הציבור לא שם לב לדבריו ולטעות החמורה - דילוג על ברכה שלימה וסיום ברכה במה שלא פתח, וכל ברכותיו היו לבטלה, ה' ירחם.

היו שם למעלה ממאה מתפללים, ואף אחד לא ראה ולא ידע... ולעומת זה התפללתי כמה פעמים במנין של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל וראיתי שהוא תיקן כמה פעמים לבעל תפילה בכמה מיני טעויות. הרי לנו תועלת נחוצה מאוד המושגת על ידי מי שמקשיב לחזרת הש"ץ.

בענין הלימוד בעת חזרת הש"ץ

מענין לענין באותו ענין נעסוק גם באיסור ללמוד ולעסוק בדברי תורה בעת חזרת הש"ץ.

על הגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל מסופר שבשעת התפילה מעולם לא ראוהו מסתכל בספר כלשהו גם לא בחזרת הש"ץ, ועיניו ואצבעו היו נתונות בסידור התפילה.

רמח _____ תפילה דיליה

הרי לנו שאפילו מתמידים גדולים כהגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל אשר היה לומד ביממה אחת שמונה עשרה שעות, מעולם לא ראוהו מעיין בספר כל שהוא בעת חזרת הש"ץ.

ואם הדברים אמורים למתמידים אמיתיים כדוגמת הגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל ושאר גדולים שכמותו, פשוט כי אין מה לדבר על "המתמידים המזוייפים" כלומר אלו אשר אינם יכולים להתגבר על עצמם לא לעיין בספר בשעת התפילה. ואכן מוזר מאוד שאינם מרגישים תאוה זו לעיין בספר בשאר שעות היום... ובביתם ובמקום עבודתם יכול לעבור עליהם שעות רבות בלי שיצטרכו לעיין בספר...

הנהגה נפלאה היתה לו לראש ישיבת באר יעקב הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל, שעל אף שקיעותו העצומה בלימוד אשר ממש לא פסיק פומיה מגירסא במחשבה תמידית בתורה, עם כל זה בשעת חזרת הש"ץ, היה מסתכל בריכוז מלא לתוך הסידור, ולא הטה את ראשו לא ימינה ולא שמאלה, ואף התנועע כדרכו בזמן התפילה כאילו הוא בעצמו מתפלל מתחילת חזרת הש"ץ ועד סופה.

וכבר נהג להוכיח על כך הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל את אותם אנשים ששאלו אותו אם מותר לעיין בספר בשעת חזרת הש"ץ. הוא אמר להם בתוכחה מגולה: וכי אתה מתמיד בלימודך כל היום כולו עד כדי כך שכה חסר לך הלימוד בזמן חזרת הש"ץ!?

ואם כן "מתמידים" מעין אלו שאין להם תאוה ללמוד אלא בשעת התפילה ומוכח מיניה וביה שאין חשקם בתורה נובע מצד היצר הטוב, אלא זה דוקא מהיצר הרע הרוצה לקחת ממנו גם את תורתו וגם את תפילתו.

"ואם תלכו עמי בקרי" - בכלל זה העוסק בד"ת בעת החזרה

עתה נעמוד על חומר הענין של מי שאינו מקשיב לחזרת הש"ץ.

כתוב בפרשת בחוקותי (ויקרא כו, כא): "ואם תלכו עמי בקרי", ופירש רש"י זצ"ל כי רבותינו פירשו דהיינו דרך עראי ומקרה - שעושים המצוות דרך עראי.

מֵרֵן הַמַּחְבֵּר הַגָּאוֹן רַבֵּי יוֹסֵף קָאָרוֹ זצ"ל פֶּסֶק בְּשִׁלְחַן עֵרוֹךְ (ס"קצ"א) בְּהַלְכוֹת בְּרַכַּת הַמְזוֹן שֶׁאֵסוּר לַעֲשׂוֹת מְלֵאכָה בְּעוֹדוֹ מְבֻרָךְ. הַט"ז זצ"ל הוֹסִיף עַל זֶה וְכָתַב: "נִרְאֶה לִי, שֶׁבְּכָלֵל אִיסוּר זֶה יֵשׁ גַּם כֵּן שֶׁלֹּא לַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה בְּאוֹתָהּ שְׂעָה, כִּי זֶה גּוֹרֵם גַּם כֵּן עַל בְּרַכַּת הַמְזוֹן שֶׁהוּא עַל הַצַּד הַמְקַרָּה וְהַהִזְדַּמֵּן".

וּבְמִשְׁנֵה בְּרוּרָה (ס"ק ה) כֵּתֵב וז"ל: "כֵּתֵב הַט"ז זצ"ל שִׁישׁ לִיזְהַר שֶׁלֹּא לַעֲיִין אֶפְיִלוֹ בְּדַבְרֵי תּוֹרָה בְּשְׂעָה שֶׁמְבֻרָךְ בְּרַכַּת הַמְזוֹן, כִּי זֶה מוֹרָה עַל הַיּוֹת הַבְּרַכַּת הַמְזוֹן אֲצִלּוֹ רַק עַל צַד הַמְקַרָּה וְהַהִזְדַּמֵּן. וְלֹא דוֹקָא בְּרַכַּת הַמְזוֹן - הוּא הַדִּין כְּשֶׁעוֹסֵק בְּתַפִּילָה אִו אִיזָה בְּרַכָּה אַחֲרָת, וְזֶה נִכְלָל בְּמֵאֵמֶר תּוֹרָתֵנוּ "וְאִם תִּלְכוּ עִמִּי קְרִי" דֵּהֵינּוּ שֶׁלֹּא יִהְיוּ הַמְצוּוֹת אֲצִלְנוּ עַל צַד הַמְקַרָּה וְהַהִזְדַּמְנוֹת בַּעֲלָמָא".

וּפְשִׁיטָא שְׁמִי שְׁאִינּוּ מְקַשִּׁיב לַחֲזֵרֵת הַש"ץ אֲלֵא מֵתַעֲסֵק עִם שְׂאָר דְּבָרִים וְאֶפְיִלוֹ בְּד"ת, ח"ו הַחֲזֵרָה נַעֲשִׂית אֲצִלּוֹ לְדֹרֵךְ מְקַרָּה וּמִזְדַּמֵּן. וַיְדוּעַ שְׁנֵאֵמְרוּ עַל כֵּךְ בְּפִרְשַׁת הַקִּלְלָה דְּבָרִים חֲמוּרִים מְאֹד, וְלִכֵּן עֲלִינוּ לְהַזְהֵר כְּמִיטֵב יִכּוֹלְתֵינוּ לְהַקְשִׁיב לַחֲזֵרֵת הַש"ץ וְלִהְיוֹת מְרוֹכְזִים אֶךְ וְרַק בָּהּ.

"פֶּשֶׁשׁ וְלֹא מִצָּא יִתְלָה בְּבִיטוּלַת תּוֹרָה!"

וְרֵאִיתִי שְׁמוּבָא עַל אֶחָד מִגְּדוּלֵי הַפּוֹסְקִים כִּי סָבַל פַּעַם יִסּוּרִין וּפְשֶׁשׁ בְּמַעֲשָׂיו לְדַעַת אִיזָה עוֹוֹל גֵּרַם לוֹ יִסּוּרִין אֱלוֹ, וְכָתַב שֶׁהוּא תוֹלָה הַדְּבָר בְּמֵה שֶׁהִיָּה נוֹהֵג לְפַעֲמִים לַעֲיִין בְּסִפְרִים אַחֲרֵי הַתַּפִּילָה בְּלַחֵשׁ, בִּינֵי בִינֵי שְׂגוּמִרִים הַמְכּוּוֹנִים, וַיֵּשׁ יָמִים שֶׁנִּשְׁתַּרְבַּב עֵיוֹנוֹ עַד גִּמְרַת בְּרַכַּת אֲבוֹת בַּחֲזֵרֵת הַש"ץ.

וְסִיִּים אוֹתוֹ גְּדוֹל זצ"ל וְאָמַר: "פֶּשֶׁשׁתִּי בְּמַעֲשֵׂי וְרֵאִיתִי שֶׁהִיִּסּוּרִין הַבְּאִים עָלַי הֵם מַעֲוֹן זֶה, וְכֵאֵמֶר חז"ל (בְּמַס' בְּרַכּוֹת דף ה:) "הִרְוָא שִׁיִּסּוּרִין בְּאִים עָלַי יִפְשֶׁשׁ בְּמַעֲשָׂיו, פֶּשֶׁשׁ וְלֹא מִצָּא יִתְלָה בְּבִיטוּלַת תּוֹרָה" - הֵינּוּ שֶׁהֵיִיתִי חַיִּיב לְבַטֵּל אֶת הַלִּימוּד הַזֶּה...

וּבְסִפְרֵי הַגֵּן (לְיוֹם שְׁנֵי) מוּבָא שֶׁהִיָּה רַב גְּדוֹל וּמוּבָהֵק שֶׁהִיָּה לוֹמֵד בְּבֵית הַכְּנֶסֶת לְפִי שֶׁהָיוּ מְאֵרִיכִין בְּבְרַכּוֹת הַתַּפִּילָה וְהִיָּה דַעַתוֹ לְלַמּוֹד, וְנִעֲנַשׁ עַל זֶה.

"אֵיךְ לְעֵרֵב תִּיקוּן בְּתִיקוּן כִּי לְכָל אֶחָד זְמַן בְּפָנַי עֲצָמוּ"

וְהוּא לָךְ אֶת לְשׁוֹנוֹ הַנִּפְלֵא שֶׁל הַגָּאוֹן רַבֵּי יַעֲקֹב חַיִּים סוֹפֵר זצ"ל בְּסִפְרוֹ

הנ תפילה דיליה

כף החיים (סי' קכד אות ט"ז) וזת"ד: "איתא בשם ספר ווי העמודים, שקורא תגר על אותן שלומדים בשעת חזרת הש"ץ, וכתב דאפילו עיון בעלמא דרך העברה להסתכל בספר גם כן אסור. ומוסיף עוד בשם ספר ראשית חכמה (שער הקדושה פ"ד) וז"ל: "בעת קריאת התורה או בעת התפילה אסור לעסוק בתורה, דאין לערב תיקון בתיקון כי לכל אחד זמן בפני עצמו".

ועל זה נתכוון רבי יהודה (מס' ברכות דף יז.) באומרו: "אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו", מה שאין כן אם עוסק בתורה בשעה שאין הקב"ה חפץ בתורתו, אז ודאי אין נחת רוח להקב"ה ומוטב שלא לעסוק אז בתורה".

מדוע הקב"ה בוכה על מי שאי אפשר לו לעסוק בתורה ועוסק?

על פי דרכו של הגאון בעל הראשית חכמה זצ"ל ניתן לפרש את דברי הגמרא במסכת חגיגה (דף ה:) "ת"ר: שלושה הקב"ה בוכה עליהם בכל יום: על מי שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק, ועל מי שאי אפשר לעסוק בתורה ועוסק ועל פרנס המתגאה על הציבור בחינם".

והשאלה מפורסמת, מדוע הקב"ה בוכה על מי שאי אפשר לו לעסוק בתורה ועוסק? אדרבה, לכאורה היה לו לשמוח איתו אשר למרות שאינו יכול לעסוק בתורה עם כל זאת הוא מתאמץ ועוסק בתורה?...

אבל נראה שביאור הדבר הוא, כי מדובר במי שאינו יכול לעסוק בתורה כגון שעומד באמצע חזרת הש"ץ ובכל זאת הוא עוסק בתורה, אז הקב"ה לא רק שאינו שמח בתורתו אלא הוא גם בוכה עליו...

על הלומד בעת החזרה נאמר: "הוי מושכי העוון בחבלי השוא"

וכדאי להעתיק עוד מלשונו של הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א (ארחות יושר ערך תפילה אות כ"ח) על ההפסד של מי שעוסק בתורה בשעת התפילה.

"אסור לדבר בשעת חזרת הש"ץ ואפילו לומר תחנונים או ללמוד, והלומד או קורא הפרשה בשעת חזרת הש"ץ וקדיש לא די שלא יקבל שכר רק יקבל עונש, ועל זה נאמר: "הוי מושכי העוון בחבלי השוא", ותורה כזו לא

חזרת הש"ץ רנא

תצליח כמש"כ במדרש רבה פ' מטות. ואפשר דאפילו דיעבד לא יצא ידי שנים מקרא דהוי מצוה הבאה בעבירה, וגם אסור להפסיק בין ש"ע לתחנון כמבואר בשו"ע".

וכמדומני שאין צורך להוסיף מילה כי הדברים מדברים בעד עצמם.

מיעוט גדולי תורה בדורנו מפני הלימוד בעת חזרת הש"ץ!

ובספר הליכות חיים (צאנז) מובא כי הטעם שבדורנו יש מיעוט גדולי תורה משום שנפוץ המנהג ללמוד בעת חזרת הש"ץ, וכך כתוב שם:

"לא רואים שיצמחו גדולי ישראל כמו מהדור הקודם שאני עוד זכיתי להכירם, ומכל שכן לא מהדורות הקודמים שידעו לספור את התורה כולה באותיותיה, והגם שעמלים בתורה ומשתוקקים להיות גדולי ישראל. והתבוננתי וראיתי שהסיבה לכך היא מיעוט התפילה - שלומד בהתמדה ואף בשעת התפילה מעיין בספר ואינו מקשיב לחזרת הש"ץ!"

הרי לנו מכל זה כי מי שלומד באמצע חזרת הש"ץ, אותה תורה לא תהיה לו ממנה שום ברכה והצלחה.

מי ששומר עצמו מללמוד בחזרת הש"ץ יהיה מוצלח בתורתו!

והאמת היא כי מכלל לאו אתה שומע הן, מי ששומר עצמו מללמוד בחזרת הש"ץ יצליח מאוד בתורתו!

וכך כתב מפורש בספר חסידים (סימן תקמו) וז"ל: "ואל ישיאך לבך שטוב להרהר בדברי תורה בתוך תפילתך. אם תסיר דברי תורה מלבך בעוד שאתה מתפלל, הקב"ה ישלם לך, תחת אחד ששכחת תזכור כמה וכמה, דכתיב (תהלים קיט, קכו): "עת לעשות לה' הפרו תורתך".

וצריכים להבין כיצד למד הספר חסידים מהפסוק הנ"ל דאם מסירים דברי תורה מלבו בעת התפילה יזכה לזכור כמה וכמה, דהיינו הרבה יותר?

בשו"ת אפרקסתא דעניא (ח"א סי' פז) מסביר שהספר חסידים פירש: "הפרו תורתך" מלשון "פרו ורבו", ורצונו לומר דכאשר איש מבטל מתורה משום

הנב תפילה דיליה

"עת לעשות לה", אז הוא זוכה שביטולו זהו קיומו שתורתו תהיה פרה ורבה אצלו, ובמקום שיחסר לו ממנה עוד יזכה להרבה דברי תורה במקומה.

רואים אם כן כי אין לחשוש על התורה שתחסר לו מכך שאיננו לומד בעת חזרת הש"ץ, כי ההיפך הוא הנכון! דוקא זכות זו שלא למד בחזרת הש"ץ תפעול עבורו שידע ויזכור עוד ועוד!

דברים נוקבים מהגאון רבי לייב ברוידא זצ"ל

לסיום נביא את דבריו של הגאון רבי לייב ברוידא זצ"ל אשר מותירים לנו מקום גדול להתבוננות על כל דברינו עד כה:

לבד מה שצריך האדם להתחרט על מעשי עבירות שעשה, גם במעשה המצוות יש לפעמים כשעושה אותה בזמנה היא מצוה גדולה שאין למעלה הימנה, אבל כשעושה את המצוה שלא בזמנה היא יכולה להיות עבירה גדולה.

כדוגמא - מה יש לנו גדול מתלמוד תורה כשעוסק בה בזמנה, וזמנה הוא כל היום וכל הלילה כמו שנאמר (יהושע א, ח): "והגית בו יומם ולילה", אבל יש זמן שאם עוסק אז בתורה נחשב לעוון אשר חטא וגורם הרבה ברכות לבטלה.

ומזה תוכחה מגולה לאשר אנו רואים מעשים בכל יום גם לומדי תורה ואנשי מעשה עוסקים בתורה בעת שהשליח ציבור חוזר התפילה, ומבואר בשו"ע (או"ח סי' קכד) שאין לעשות כן. והנה יש בזה שלש שגיאות, אשר בשביל כל אחת מהן כדאי להיות נזהר בזה בכדי שלא יתחרט על כך לבסוף.

ראשונה: מי הוא האיש הירא שיתרצה בזה שלאחר מאה שנים יהיה נקרא בשמים "הדיוט", וכיון שמבואר בשו"ע שאין לעשות כן, ממילא הלא פטור הוא אז מתלמוד תורה, והלא ידוע מאמר חז"ל (ירושלמי מס' שבת א, ב) "כל הפטור מדבר ועושהו נקרא הדיוט".

שנית: ידוע מאמר חז"ל במסכת ראש השנה (דף טז.) ששוקלין עוונותיו של אדם כנגד זכויותיו, וכשיבוא האדם לאחר פטירתו לדין ויראה שמניחין מצוות תלמוד תורה שלו בכף העוונות הלא יזדעזע מאוד, האם זה עלמא

דקשוט?! הלא משנה מפורשת (מס' פאה פ"א מ"א) "אלו דברים שאדם אוכל מפירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא וכו' ותלמוד תורה כנגד כולם", ויאמרו לו: שוטה שבעולם! הלא תראה כי התורה אשר למדת בזמנה מונחת בכף הזכויות, אבל זהו התלמוד תורה אשר למדת בעת חזרת הש"ץ ולא היו ט' שומעים וגרמת שכל ברכות הש"ץ יהיו לבטלה.

שלישית: ידוע מאמר חז"ל (מס' ברכות דף נה.): "שלושה דברים מזכירין עוונותיו של אדם קיר נטוי וכו'", והטעם כי כיון שהולך במקום סכנה בודאי בטוח הוא בזכויותיו. ומעיינין אז בשמים מה המה זכויותיו. וגם בדבר הזה יכול לגרום ח"ו להזכיר עוונותיו, כי אם הוא עוסק בתורה בזמן שהוא פטור ואסור, מעיינין אז בדינו איך הוא עוסק בתורה בזמן המותר וגם חייב.

אם יחשוב האדם בתחילה על כל השגיאות האלה בודאי יהיה נזהר לשמוע מהש"ץ כל הברכות מתחילה ועד סוף, לדעת איך ומתי לענות אמן כדין ואז ינעם לו.

האמת היא שהדברים מדברים בעד עצמם ועלינו רק להתבונן בהם וכך נוכל להתחזק ולקבל החלטה לשמוע ולהקשיב היטב ולכוין לחזרת הש"ץ, וכל אחד יחפש בנפשו עצות ודרכים הראויים ומתאימים לו בבחינת "בתחבולות תעשה לך מלחמה", וכשנרגיל נפשנו לזה נזכה שהקב"ה ישמע את תפילותינו ויענה לעתירתנו ויהיו כל תפילותינו מקובלות ברצון!

זהירות מדברים המעכבים את התפילה רנה _____

זהירות מדברים המעכבים את התפילה

פתח דבר:

עד כה עסקנו בעזרתו יתברך בנקודות רבות וחשובות בעניני תפילה, אך ישנו דבר חשוב לא פחות אשר ידיעתו הכרחית ביותר, והוא - "הדברים המעכבים את התפילה".

גם אם התפללנו כנדרש לכאורה, מובא בחז"ל בכמה מקומות כי ישנם "מעכבים" אשר מונעים מן התפילה לעלות לרצון, ואם לא ניזהר בהם אזי כל עמלנו ילך לריק.

ולכן התעוררתי בעזה"ת למנות את הדברים לפרטם ולבארם, ואספתי אותם לפונדק אחד עד היכן שידי מגעת, כדי שתהיה רשימה מוכנה וערוכה ביד כל הרוצה להישמר מהם.

אם יש בו דבר המעכב את התפילה - מעורר עליו את מידת הדין!
מה נאה ויאה לפתוח בזה עם דבריו הנפלאים של הספר שבט מוסר (פרק מ אות ז), שכתב בזה דברים כדרבונות, וז"ל:

"בענין כשאדם רוצה לבקש מהקב"ה איזה שאלה, יתקן תחילה דברים המעכבים שאלתו ובקשתו, כדי שלא יהא תפילתו פלסתר. כי בודאי אין סכל וטיפש בעולם שיעלה על דעתו, שהשי"ת יעשה שאלת המבקש כשיש בידו ממשול ועודו מחזיק בטומאתו. והיינו כי בדברים המונעים והמעכבים

רנו _____ תפילה דיליה

על כל פנים שאלתו ותפילתו, הוא בעצמו מונע אותה ממנו ודוחה אותה בשתי ידיים.

הא למה זה דומה? למי שמבקש מהמלך דבר, ומביא עמו מקטרגים המעכבים ומונעים את שאלתו על כל פנים - הנה בודאי שאלתו תשוב ריקם, כן הדבר הזה. ובודאי אין זו נקראת בקשה ותפילה אלא חוכא ואטולוא, ומעוררת ח"ו מידת הדין עליו מלמעלה", עכ"ל.

והדברים ברורים ופשוטים - אי אפשר לבוא ולהתפלל לפני הקב"ה כאשר בו זמנית המתפלל עושה דבר המעכב את תפילתו. וכי יש דבר נפסד יותר מזה!?

אך האמת היא, כי פעמים רבות הדברים נעשים כתוצאה מחוסר ידיעה. ועל כן בשורות הבאות נעמוד על הדברים המעכבים את התפילה, וזה החלי בעזרת ה' צורי וגואלי.

שמירת הפה והדיבור - תנאי הכרחי לקבלת התפילות

ראשית כל עלינו לדעת כי מי שאינו שומר פיו ולשונו מדברים מגונים - לשון הרע ליצנות ניבול פה וכדומה, אין תפילתו נשמעת!

וכבר כתב השל"ה הקדוש (מסכת תמיד קסב): מי שמוציא דבר מגונה מפיו אין תפילתו מתקבלת, והביא לזה ראיה מהמבואר בזוהר הקדוש (פרשת פקודי) שהתפילה אינה עולה למקומה כאשר אין פי האדם משומר מלהוציא דבר מגונה מפיו.

וכעין זה כתב גם הגאון רבי משה אלשיך זצ"ל בביאורו על שמות (כה), לה: מי שמבקש בקשות מהקב"ה בפה טמא מדיבורים אסורים ודברי נבלה, לא תעלה תפילתו למעלה. ולא עוד, אלא שיכולה לשמש לו כקטיגור ח"ו, מכיון שמשמש את המלך בכלי מאוס.

מי משליך את המכתבים?...?

בענין זה יש להביא את תמיהתו של המגיד מלובלין זצ"ל: מחד גיסא אין אנו מבינים מדוע אנו מתפללים ולא נענים, וכמו שכתוב (תהלים כב, ג): "אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי". ומאידך גיסא כתוב בנביא

זהירות מדברים המעכבים את התפילה רנז

ישעיה שהקב"ה מתפלא מדוע אין פונים אליו כדי שיענה, וכמו שכתוב (ישעיה ג, ב): "מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה".

ותירץ על פי משל: בן אהוב עזב את אביו והלך למדינת הים. האב מתגעגע לשמוע משלומו ומשתוקק לקבל ממנו מכתב ובו אות חיים, אמנם תמה הוא מדוע הבן אינו כותב, האם שכח את אביו אוהבו? האם ניתק ח"ו את הקשרים?

באותה עת, יושב הבן וכותב כל העת מכתבי געגועים ופרישות שלום, ומבקש מאביו בקשות ותמיכה - ואין עונה... הבן תוהה ומשתאה מדוע אבי יקירי לא עונה לי? מדוע הוא מתעלם ממכתבי?

ובאמת מה פשר התופעה? - הדוור האחראי להעביר את המכתבים, קרע אותם וזרקם לאשפתות...

כן הוא גם בעניננו - הקב"ה נותן כח לאדם שעל ידי תפילתו הוא יתקשר אליו יתברך וכך יוכל לבקש ממנו את כל חפציו כי הלוא הקב"ה הוא כל יכול. אבל ברגע שהאדם מוציא מפיו דברים רעים ומגונים, כגון שקר ולשון הרע, רכילות וליצנות או ניבול פה וכדומה, אזי באים המקטרגים ולוקחים את התפילות ולא נותנים להן לעלות לשמים.

המטמא פיו בלשון הרע - אין תפילתו עולה למעלה ארבעים יום!

וכך כתב בספר מרפא לשון (עמוד יום הדין): "המטמא פיו ולשונו בלשון הרע, אם לא עשה תשובה על חטאיו - תפילתו אינה עולה למעלה ארבעים יום, והמה מיטב הימים מראש חודש אלול עד יום כיפור, וסגרו בפניו כל שערי תפילה הנפתחים ביותר בימים הקדושים האלה, ובפנים יסגר השער ולא יפתח"...

ונביא את דבריו של החפץ חיים זצ"ל שכתב גם הוא כדברים אלו (שמירת הלשון ח"א שער הזכירה פרק ז): "והנה בעוון לשון הרע אין מתקבלת התפילה, וכמו שכתב בזהר הקדוש פרשת מצורע וז"ל: מי שיש בו לשון הרע, אין תפילתו נכנסת לפני הקב"ה, שהרי נתעורר עליה רוח טמא. כיון שחוזר בתשובה ומקבל עליו תשובה, מה כתוב? "ביום טהרתו והובא אל הכהן".

תפילה דייליה _____ דנה

על כן צריך האדם קודם שיגש להתפלל, לרחוץ ולהגעיל יפה יפה את פיו בכך שיחזור בתשובה ויקבל על עצמו לשמור על פיו מכל משמר, וכך כשיתפלל בפה נקי וטהור, תהיה תפילתו נשמעת.

מה אירע ל"קישקע"?

להמתיק את הדברים נביא את מה שסיפר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א בענין זה:

פעמים רבות - נכנסתי עם יהודים חולים אל מרן גאון ישראל הקהלות יעקב זצ"ל, ואחרי שבירך אותם בחום לבו, היה נוהג לומר: אל תמתינו שמישהו אחר יתפלל בעדכם, תתפללו בעצמכם על עצמכם, ודעו, שהתפילה תמיד עוזרת. כל תפילה. אין דבר כזה שתפילה חוזרת ריקם! לא קיים דבר כזה במציאות!

הוסיף הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: פעם אחת ניגש אלי חולה ואמר לי כי גם הוא שמע את הדברים יוצאים מפיו של הסטייפלר זצ"ל, "אבל מה אעשה, שמזה תקופה ארוכה אני מתפלל אל הקב"ה בכוונה גדולה, ושום דבר לא זז"!

מכיון שהיהודי היה שבור ורצוץ ונזקק לעידוד, החלטתי לסבר את אזניו בסיפור ששמעתי באותה תקופה.

בין שתי מלחמות העולם, נסע אחד משליטיה של צרפת לביקור ברוסיה, בליווי פמלייה גדולה של שרים ויועצים. בביתו של השליט המארח הוגשה לפניהם ארוחת צהרים דשנה. בין יתר המאכלים שהונחו על השולחן, היה גם ה"קישקע". המאכל הזה התחבב במיוחד על השליט הצרפתי, עד כדי כך שלא התבייש ללקק את אצבעותיו בעת האוכל, וכשסיים אף ביקש עוד...

הוא הגדיל לעשות, ובעיצומה של הסעודה קרא לשר הטבחים שלו וציוה עליו שיגש לעמיתו, שר הטבחים הרוסי, ויקח ממנו את ה"מרשם" להכנת ה"קישקע", ו"כשנחזור לצרפת, תעשה לי את האוכל הטעים הזה מדי יום ביומו" - הפטיר השליט הצרפתי.

זהירות מדברים המעמבים את התפילה רנט

השר הצרפתי עשה את אשר נצטווה, וכשהגיעו חזרה לארמון בפריס הכין הוא בעצמו את ה"קישקע" והגישו לפני השליט.

שר הטבחים עמד לצידו והמתין למחמאות שתצאנה מפי ה"בוס", הוא ציפה כי אולי יחליט אף להעניק לו העלאה במשכורת בזכות המאכל הטעים שהוכן לו...

והנה רק קירב השליט את התבשיל לפיו, וכמעט שהקיא מחמת הריח המסריח שנדף ממנו... הוא ניסה לשווא, לשמור על קור רוחו, וכילה את זעמו בשר הטבחים, תוך שהוא צועק עליו בכעס נורא: "מה קרה לך?! הרי כשטעמתי מאכל זה ברוסיה, הרגשתי בו טעם גן עדן, ולא היה מאכל יותר טוב ממנו, ומה אירע עתה שאינני יכול אפילו לקרב את המאכל לפי מחמת הריח?!"

נבהל שר הטבחים לנפשו ולפרנסתו ולא ידע מה להשיב לאדונו, "עשיתי ככל שציויתני, ונטלתי מעמיתי הרוסי את המרשם המדוייק, רשמתי הכל מילה במילה ולא חיסרתי ולו פרט אחד מכל הכתוב".

השליט הצרפתי לא נרגע, "העצה שיכול אני לתת לך לפני שאפטר אותך ממשרתך היא, תחזור לרוסיה, ותספר לשר הרוסי מה אירע, ותשאל אותו על מה ולמה הסריח ה"קישקע".

בלית ברירה חזר השר בבושת פנים לרוסיה, וכאשר שמע עמיתו את שאירע, שאלו שאלה אחת: "האם שטפת וניקית את הקישקע לפני הבישול?" הביט הצרפתי בתמיהה על עמיתו הרוסי, והשיב בשלילה. "וכי היכן היה כתוב במרשם שצריך לשטוף את הקישקע"?

סכל שכמותך! הגיב הרוסי בגיחוך, יש דברים שלא כותבים במרשם... כל אחד מבין לבד כי לא ניתן להכניס לסיר הבישול סוג מאכל כזה כמו "קישקע" בלי להדיח אותו היטב קודם כן!... אתה עוד מתפלא מדוע הוא הסריח!?

הלקח הנלמד מכאן הוא, כשם שגם אם נשתמש במרשם הטוב ביותר, אבל לא נדיח ונשטוף את כל מה שצריך, התבשיל יצא מצחין ומתועב - כך גם התפילה.

רס _____ תפילה דיליה

אין לך מרשם בדוק ומנוסה יותר להצלחת האדם ולרפואתו מאשר תפילה. ברם, כאשר הינך בא ואומר שהתפילה איננה פועלת מאומה, אתה צריך לבדוק היטב האם שטפת את פיך טרם התפילה מכל הדיבורים האסורים, לשון הרע והשקרים, ומהרכילות והחנופה!

מי שלא שוטף פיו הכיצד תועיל תפילתו?

בודאי שכל תפילה פועלת ומסוגלת לעלות לשמים ולהמליץ לפני כסא הכבוד בעבור המתפלל, אבל בתנאי אחד - שהפה דרכו עוברת התפילה, יהיה נקי ומטוהר מכל רבב!

מעלת הראשונים זצ"ל - שמרו את הפה מכל נדנוד של איסור

זו היתה באמת מעלת הראשונים שהקב"ה שמע את תפילותיהם, הם שמרו על פיהם מכל משמר שיהיה בקדושה ובטהרה. וכמו שכותב השל"ה הקדוש בשער האותיות: "מעלת הראשונים ע"ה שהיתה תפילתם נשמעת מיד, מפני שהיו נזהרים שלא לפגום כ"ב אותיות, בשיחה בטילה ושאר הדברים הפוגמים הלשון, לכך היתה תפילתם בוקעת הרקיעים ועולה עד למעלה מעלה לעורר הרחמים".

זהו הדבר הראשון שעלינו ליישם על מנת שהתפילות יעלו לרצון - לשמור את הפה מדברים אסורים, ניבול פה, לשון הרע, רכילות וכדומה.

גזל - "גם כי תרבו תפילה אינני שומע"

עוד דבר המעכב את התפילה הוא הגזל, ומי שיש בידו גזל אין תפילתו נשמעת.

הא לך לשון הספר יסוד ושורש העבודה (שער עשירי פ"ב): "ונמצא בספרים, שאין עוון בעולם שמעכב תפילתו של אדם לעלות למעלה בעולם העליון כמו עוון הגזל רחמנא ליצלן. וראה דרכיה וחכם איך ראוי לאדם להתרחק מעוון הכבוד הזה, ודי בזה".

והנביא ישעיהו כבר זעק על כך (ישעיהו א, טו) באומרו: "ובפרשכם כפיכם אעלים עיני מכם גם כי תרבו תפילה אינני שומע ידיכם דמים מלאו". וכבר

זהירות מדברים המעמבים את התפילה רסא

פירש הגר"א זצ"ל כי "ידיכם דמים מלאו" - הכוונה לגזל ושפיכות דמים, ועל כן "גם כי תרבו תפילה אינני שומע".

מי שנמצא גזל בידיו - תפילתו עכורה!

ועל כגון דא אמרו חז"ל במדרש (שמות רבה כב, ד): "ותפילתי זכה" (איוב טז, יז) וכי יש תפילה עכורה? אלא כל מי שידיו מלוכלכות בגזל, הוא קורא להקב"ה ואינו עונה אותו, שתפילתו בעבירה. אבל איוב שלא היה בעמלו גזל היתה תפילתו זכה".

רבינו החפץ חיים זצ"ל ביאר בכוונת המדרש (ע' ספר שפת תמים פ"ג), שכמו חבית עכורה עם שמריה, כל זמן שלא יופרשו השמרים וישקעו למטה, אין היין ראוי לשתייה אף לא לאדם פחות, וכל שכן שאיננו יאה להתקבל כדורון לפני המלך, באשר חלקי השמרים מעורבים בכל טיפה וטיפה ממנו - כן כח עוון הגזל, שהוא מתערב בכל תיבה ותיבה מתפילתו ואינו מניח לעלות ולהתקבל לפני ה' עד שיפריש מאתו את הגזל.

על מה דיבר החפץ חיים זצ"ל לפני "נעילה"?

כידוע רבינו החפץ חיים זצ"ל היה מדבר בענין זה לפני בני הישיבה ביום הכיפורים קודם תפילת נעילה, כאשר הוא הזכיר בפניהם כי יש לקבל קבלה להבא, הוא אמר שבתפילת נעילה אנו מזכירים פעמיים: "למען נחדל מעושק ידינו", הרי שזהו העוון המעכב את התשובה.

והוסיף כי אם חפצים אנו שתפילותינו יעלו ויעשו פירות - על כל אחד לקבל על עצמו להחזיר כל דבר שאינו שלו תיכף ומיד לאחר יום כיפור!

גזל - סתירה לאמונה!

וראיתי עוד בדרשות המהר"ם שיק זצ"ל (דרשת שבת שובה) שהביא מספר התשובה לרבינו סעדיה גאון זצ"ל שבשביל שבעה דברים אין תפילתו של אדם נשמעת ואין עתירתו מתקבלת, ואחד מהם הוא מי שעושק וגוזל, כנאמר (מיכה ג, ג-ד): "ואשר אכלו שאר עמי... אז יזעקו אל ה' ולא יענה אותם".

רסב תפילה דיליה

וביאור הענין הוא מכיון שמהות התפילה היא אמונה ובטחון בבורא עולם שידאג לכל מחסורו, ומי שבוטח בה' לשם מה יעשוק ולמה יגזול... על דרך רמז פירש הגאון רבי מנשה יוסף גינצבורג זצ"ל בעל שו"ת גבעות עולם את הנאמר באיכה (ג, מא): "נישא לבבנו אל כפיים אל אל בשמים", כלומר - נפשפש במעשינו וננקה את כפינו מגזל ומעוולה - ורק אז "אל אל בשמים", נוכל לעמוד בתפילה לפניו יתברך.

שואל שלא מדעת גזלן הוי!

נקודה חשובה הטעונה הבהרה: ענין זה שגזל מעכב את התפילה אינו רק במי שגזל בכוונה ובידיעה גמורה, אלא גם במי שעושה מעשה אשר לפי דעת חז"ל נחשב לגזל. לדוגמא: הנוטל חפץ שאינו שלו בלי רשות הבעלים ומשתמש בו נחשב כאילו גזלו.

וכן כתב בספר יעלזו חסידים (עמ' רצו): הלוא קיימא לן "שואל שלא מדעת גזלן הוי" (ע' מס' ב"מ דף מא.), ולכן המתפלל מתוך סידורו של חברו בלי נטילת רשות הוא מתפלל בסידור גזול, ותפילתו לא תעלה לרצון ככתוב (תהלים י, ג): "ובוצע ברך נאץ ה".

הדברים נוגעים מאוד למעשה, ודי לנו בהערה זו!

כובש שכר שכיר - גזלן!

בענין זה נביא מדבריו הנפלאים של ספר קב הישר (פרק מו) אשר האריך בזה, ואלו חלק מדבריו: "ויש עוד דבר המעכב את התפילה - כשאינו נקי מגזל, כי מחיתו הוא שוא ושקר, והוא מתלבש בבגדים נאים ומתגאה בהם. וזהו שהנביאים קוראין אותן בגדים (ישעיה כד, טז) "בגד בוגדים", ובכל פעם שמתכסה בו להתפלל - מעורר חטאיו ופשעיו, וזורקין תפילתו בפני החיצונים. אוי לו ואוי לנפשו!

ואפילו שחטא רק נגד האומן, שלא שילם לו שכר מלאכתו כראוי, ואף שלא דחקו על זה... או שכובש שכר שכיר, כי אז באין להכשל בחטא גזל... לכבוש שכר הפועל או שלא ליתן לו שכרו עבור המלאכה שכרו מושלם, רק הוא נותן לו פחות משכר מלאכתו.

זהירות מדברים המעכבים את התפילה רסג

וכשם שהבעל הבית מוזהר לשלם שכר פועל בזמנו וכראוי, כן הפועל מוזהר שלא לקלקל הבגד ולא ליקח מאתו מאומה אף שנשתייר, כי אם צריך להחזיר לבעליו אפילו דבר מועט", ע"ש בהמשך דבריו.

למדנו אם כן למעשה, כי בין בעל הבית ובין הפועל עליהם לעבוד מתוך אמונה בלי לגרום כל הפסד האחד למשנהו, ואפילו עיכוב ואיחור התשלום מצד בעל הבית או נטילת שאריות המלאכה מצד הפועל, נחשבים לגזל ומעכבים את התפילות.

"אוטם אזנו מזעקת דל - גם הוא יקרא ולא יענה"

דבר נוסף המעכב את התפילה: כאשר אדם לא שם לבו לצעקת העניים והוא מתעלם משוועתם, אז כביכול הקב"ה גם כן מתעלם מצעקותיו ותפילותיו.

וזה לשון הספר מרפא לשון (עמוד העבודה): "גם יזהר מאוד מזעקת עניים שאמר עליו הכתוב (משלי כא, יג): "אוטם אזנו מזעקת דל גם הוא יקרא ולא יענה". וזהו עונשו מידה כנגד מידה, כשם שהוא אינו שומע לזעקת עניים כך השם ברוך הוא לא ישמע לזעקתו".

והמהר"ם שיק זצ"ל כתב טעם שונה בדבר: כיון שעיקר התפילה היא האמונה והבטחון, ובמעשהו יש כאן סתירה לבטחון, כי מי שבטוח בה' מדוע ימנע את נפשו מליתן לדל הראוי לו?

הרי לנו כי המתעלם מצעקת העניים, הדבר גורם שגם הקב"ה כביכול לא ישמע את תפילתו.

הלובש שעטנז - אין תפילתו נשמעת!

דבר ידוע ומפורסם שהלובש בגד שיש בו שעטנז - במעשהו מונע את תפילותיו מלהתקבל.

הגאון בעל הנודע ביהודה זצ"ל כתב בענין זה דבר נפלא (ע' דרושי הצל"ח דרוש ח' אות ו') וז"ל: "וכמה מכשולים כבר נמצא רח"ל מחטא המר הזה, ואותיותיו מעידין על גודל עונשו - שעטנז אותיות שטן עז. יום אחד לובש שעטנז אין תפילתו נשמעת ארבעים יום!"

רסד _____ תפילה דיליה

ובספר קב הישר (פרק מו) כתב בזה בזה"ל: "ויש עוד דבר המעכב את התפילה אף שהוא בבגד נקי מאוד, והוא השעטנז. ואפילו בשוגג - אין תפילתו נשמעת ומקובלת כלל, אפילו אם הוא מתפלל בכוונה. על כן צריכים החייטים לזהר ליתן השגחה שלא יגרמו הזק למתפללים בבגדי שעטנז, ויהיה חטא הרבים תלוי בחייט".

הגאון רבי ישראל יעקב אלגזי זצ"ל מביא בספרו שלמי ציבור (דיני נט"י שחרית) שמצא כתוב: אין דבר המעכב התפילה כמו בגדי שעטנז, ואפילו בשוגג!

סיפור נפלא בענין זה

בוא וראה עד היכן הדברים מגיעים, כפי שניתן להיווכח מהסיפור הבא.

בספר נס ההצלה של ישיבת מיר מסופר: באחד השנים באמצע תפילת יום כיפור, עזב אחד התלמידים את אולם הישיבה, וחזר כעבור זמן קצר כשהוא לבוש בבגדי חול... כמובן שהוא לא נשאל על כך בעיצומו של יום, אך במוצאי יום כיפור פנו אליו ושאלו אותו: מה פשר המעשה?

הוא השיב ואמר: הרגשתי כי התפילה אינה שגורה בפי, נסיתי לעורר את עצמי ולמדתי ספר מוסר, אך שום דבר לא עזר. לפתע נזכרתי במה שנאמר בספרים הקדושים - שעטנז מונע את התפילה מלהתקבל למעלה.

עלה בדעתי החשש, המשיך אותו תלמיד - שמא בחליפה החדשה שקניתי מעורב שעטנז (על אף שהחליפה נמסרה לבדיקה, ככל הנראה לא נמצא בה דבר), על כן הלכתי לחדרי והחלפתי את החליפה בבגדי הישנים שהבאתי מליטא, ואז זרח אור בנשמת, התפילה חזרה להיות שגורה בפי, וההתעוררות וההתרגשות חזרו להופיע בליבי כראוי ליום הקדוש.

לאחר יום כיפור נמסרה שוב החליפה לבדיקת מומחה, ואכן נמצא בה שעטנז!

זהו כוחו של השעטנז! שאפילו כשלובשים אותו בשוגג בכוחו לעכב את התפילות!

זהירות מדברים המעכבים את התפילה _____ רסה

חנופה - מונעת את התפילות מלהתקבל

דבר נוסף המעכב את התפילות - חנופה!

מי שנוהג להחניף לאנשים עליו לדעת שתפילתו לא תתקבל. ויש בזה גמרא מפורשת במסכת סוטה (דף מא:): "אמר רבי אלעזר: כל אדם שיש בו חנופה מביא אף לעולם, שנאמר (איוב לו, יג): "וחנפי לב ישימו אף", ולא עוד אלא שאין תפילתו נשמעת שנאמר (איוב לו, יג): "לא ישועו כי אסרם".

הבית הלוי זצ"ל ביאר מדוע "אין תפילתו נשמעת", דכיון שהחונף חטא בדיבור פה אינו בדין שתקובל תפילתו, דאין קטיגור נעשה סניגור. דמטעם זה שופר של פרה פסול. ואף על גב דאמרינן שם דדוקא "לפני ולפנים" הוא דאמרינן כן, שופר כיון דלזכרון קאתי כלפנים דמי.

וגם הנושא תפילה שייך בזה, וכאמרם במסכת ברכות (דף כח.) דצריך לכיון לבו כנגד בית קדשי הקדשים, ומשום הכי אין תפילתו נשמעת.

ולפענ"ד נראה לומר טעם אחר והוא פשוט, המחניף לרעהו מראה בזה שהוא "צריך" דבר כל שהוא ממנו ומפני שהוא זה שיכול לעזור לו לכן הוא מחניף לו, ובזה הוא מראה כאילו הקב"ה לא יכול לעזור לו ח"ו ועל כן מוכרח הוא להחניף לו. גם העונש על כך הוא בדרך של מידה כנגד מידה, הקב"ה אומר לו: "אתה החלטת שהעזרה שלך לא תגיע ממני אלא מפלוני, גש אליו שיסייע לך", ולכן אין תפילתו נשמעת.

המחניף אינו מקבל פני השכינה

וראיתי בספר מרפא לשון (עמוד העבודה) שעסק גם בזה וכתב: "ועוד יזהר האדם מן הדברים שאמרו ז"ל שאין תפילתו נשמעת, וזה יצא ראשונה, המידה הגרועה היא מידת החנופה שאמרו חז"ל (מס' סוטה דף מב.) שהוא מן ד' כיתות שאינן מקבלים פני השכינה".

לאחר שהאריך שם לעסוק בגנות מידת החניפות, הוסיף וכתב: "וביותר יחוס על נפשו כי יתעטף בתפילה לפני המקום ב"ה מה בצע בתפילתו אם טורפים תפילתו בפניו ומוטב לו שלא יתפלל, כמו שאמר הכתוב (איוב לו, ג): "לא ישועו", שהכוונה היא שהשם ברוך הוא אינו רוצה בתפילתו.

רסו _____ תפילה דיליה

ואם כן כמה עלינו להתרחק ממידה מגונה זו, כי מי שיתבונן בדרכיו ובאורחות חייו יראה כי הוא מורגל מאוד להחניף, ובפרט כשמדובר באדם בעל משרה או עמדה חשובה והוא זקוק לטובה כל שהיא ממנו אז יחניף לו לעתים ללא כל שימת לב. ולכן ראוי להיזהר מאוד שהחנופה לא תשמש ח"ו כמחסום בפני קבלת תפילותינו.

"מסיר אזנו משמוע תורה - גם תפילתו תועבה"

עוד יש מעכב ומונע את התפילות - המזלזל בלימוד התורה. איתא בילקוט שמעוני (משלי רמז תתקל"ז): "אם געלתם בדברי תורה אף אני איני שומע תפילתכם שנאמר (משלי כה, ט): "מסיר אזנו משמוע תורה גם תפילתו תועבה".

ובטעם הדבר כתב הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל, כי זה שלא רצה לשמוע דברי תורה באומרו כבר שמעתי ואיני מעוניין לשמוע שוב, גם כאשר יגש להתפלל ולבקש את צרכיו, אומר לו הקב"ה מידה כנגד מידה: הינך נושא לפני את אותם הבקשות ג' פעמים ביום, כבר שמעתך ואיני מעוניין לשמוע שוב את קולך ח"ו...

הדבר מצוי מאוד כאשר שומעים דרשה או שיעור ומבחינים שמדובר בדברים שכבר הושמעו ברבים והם מוכרים, יש אשר עוזבים בעיצומם של דברים כי אין בכוחם לשמוע שוב את אותו רעיון. אמנם יש לדעת כי גישה כזו מסוכנת היא מאוד, ועל כגון דא נאמר: "גם תפילתו תועבה".

חילול ה' אחד דוחה מאה תפילות!

עוד דבר שמצינו שהוא מעכב ודוחה את התפילות - חילול השם! איתא בחז"ל: חילול השם אחד דוחה מאה תפילות! (הדברים הובאו בשל"ה הקדוש מס' יומא פרק דרך חיים אות מ"ד ובדברי הגאון הרב החיד"א זצ"ל בציפורן שמיר סי' ג אות מ"ב).

כדאי מאוד לשים לב לזאת, כי פעמים רבות אנו מפסידים במעשים שיש בהם חילול ה' את כל תפילותינו במו ידינו.

זהירות מדברים המעכבים את התפילה _____ רסז

לדוגמא: מי שממהר להגיע לבית הכנסת, ומשום כך הוא נוסע עם רכבו ברחוב נגד כיוון הנסיעה, או שמחנה את רכבו במקום אסור לחנייה, או שהוא חונה על יותר ממקום חנייה אחד - כל אלו הם דברים הגורמים לחילול ה'.

כך גם מי שממהר רגלית להגיע למקומו בבית המדרש, ובדרכו הוא דוחף או דורך וכיו"ב, הוא חושב לתומו כי הוא ממהר למצוות ויש בו ממעלת ה"זריזין המקדימין למצוות" ובטוח כי תפילתו תתקבל בשמים. אך האמת היא שמעשיו המבוהלים שנעשו על מנת להגיע במהירות לבית הכנסת גרמו לחילול השם, ובכך לא רק אותה תפילה איננה נשמעת אלא שדחה במעשהו מאה תפילות!

למדנו אפוא כמה עלינו להישמר ולהיזהר לא לגרום לחילול השם, וכך תפילותינו תעלינה לרצון.

היעדר אחדות - מחסום בפני התפילות!

עוד יש מן המעכבים את התפילות - מצב של חוסר אחדות ומחלוקת בתוך המחנה.

וכמו שהזכיר ראש ישיבת סלבודקא הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א שמצינו שהמן הרשע אמר למלך אחשורוש: "ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים". וביאר בספר מגילת סתרים לבעל הנתיבות המשפט "צ"ל דהיינו שאינם באחדות אלא הם מפורדים זה מזה.

והביאור בזה הוא שכך אמר המן לאחשורוש: אינך צריך לדאוג מתפילותיהם של עם ישראל, כיון שהם מפוזרים ומפורדים ואין ביניהם אחדות ואם כן אין תפילתם מתקבלת.

טהרת ידים מעכבת את התפילה

מעכב נוסף את התפילה - טהרת ידים. ואומנם המציאות היא כי אנשים רבים מקילים בזה וטעמא בעי, כי נראה שאין הדבר פשוט כל כך, וכמו שנבאר בעזה"ת.

רסח תפילה דיליה

בספר חסידים (אות י"ח) הביא (והוא מלשון הרמב"ם זצ"ל בהלכות תפילה פ"ד):
"חמשה דברים מעכבים את התפילה אף על פי שהגיע זמנה, אלו הן:
טהרת ידים, וכיסוי הערוה, וטהרת מקום התפילה, ודברים החופזים אותו
וכוונת הלב.

טהרת הידים כיצד? רוחץ במים עד הפרק ואחר כך יתפלל".

האם יש ל"עולם" על מה לסמוך?!

כדאי להעתיק בזה את לשונו הזהב של הגאון רבי רפאל מהמבורג זצ"ל
בספרו מרפא לשון (עמוד העבודה עמ' קסח): "עוד ראוי לכל איש מישראל לזהר
בנטילת ידים קודם כל תפילה ותפילה. וכבר הארכתי בזה קצת בספרי ושב
הכהן וביארתי דין זה בפרטיה.

ובאמת איני יודע על מה סומכין העולם להקל בזה בפרט אם מים
מצויים. והנה הרמב"ם זצ"ל כתב בפ"ד מהלכות תפילה חמשה דברים
מעכבים את התפילה אף על פי שהגיע זמנה, טהרת ידים וכו', ע"ש. ולכן
הירא ה' וחרד על דבריו יזהר לקיים חמשה דברים הנ"ל בפרט נטילת ידים
אם המים מצויים על כל פנים. ושכרו גדול כמאמרם ז"ל (מס' ברכות דף טו.),
אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: כל הנפנה ונוטל ידיו ומניח תפילין
וקורא ק"ש ומתפלל מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן
דכתיב "ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחך ה'".

הפוסקים לא הקילו בענין הנטילה קודם התפילה

וכך הוא לשון אוצר המדרשים (עמוד קסב):

"על שמונה נטילות אדם מפחד ארבעים יום וארבעים לילה ואינו יודע
ממי מפחד: היוצא מבית הכסא ואין רוחץ ידיו, והמקיז דם ואינו רוחץ פיו
וידיו במלח, והשם מנעליו, והמתיר מנעליו בין לעצמו בין לחבירו בלי
נטילת ידים, וההורג כינים, והמגלה עצמו, ונוטל צפרניו, ומשמש מטתו
ואינו רוחץ ידיו. עשה אחד מכל אלו ולא נטל ידיו - ארחותיו מקולקלן
ותפילתו אינה נשמעת".

זהירות מדברים המעכבים את התפילה דסט

הרי לנו כי לאחר כל הני דברים, אם לא נוטלים את הידים כראוי, הדבר מעכב את התפילות.

וכבר פסק מרן זצ"ל בשו"ע בסימן צב ס"ד, וז"ל: "צריך לרחוץ ידיו במים אם יש לו, ואם אין לו צריך לחזור אחריהם עד פרסה". ובסימן רלג סעיף ב' כתב, וז"ל: "אם יש לו מים צריך ליטול ידיו כדי להתפלל אף על פי שאינו יודע להם שום לכלוך".

הרי שלהלכה אין להקל בזה, כי בפוסקים לא מצאנו שהקילו רק באופנים מסויימים, כגון שאין מים מצויים שם כלל, או שיודע בעצמו ששמר על ידיו וכו', אבל אם מים מצויים כמו ברוב המקרים בזמננו, בפשטות צריך ליטול ידים לפני התפילה ואם אינו נוטל, הדבר מעכב את תפילתו.

נקיון הגוף והמקום מעכבים את התפילות

נסיים עם עוד מעכב את התפילות - נקיון הגוף והמקום.

על אדם להקפיד שגופו, מלבושיו ומקומו יהיו נקיים. והרי איתא בכתבי האריז"ל (מובא בספר קב הישר פרק מו): אחד מן הדברים המעכבים את התפילה, מי שאין גופו נקי, ומלוכלך מטינוף וצואה או טיפות מי רגלים.

לגבי מקום נקי איתא במסכת ברכות (דף כב:): "היה מתפלל ומצא צואה במקומו, אמר רבה: אף על פי שחטא - תפילתו תפילה. מתקיף ליה רבא: והא "זבח רשעים תועבה", אלא אמר רבא: הואיל וחטא, אף על פי שהתפלל תפילתו תועבה".

וכך נפסק בשו"ע (סי' עו ס"ח): אם קרא קריאת שמע או התפלל או בירך במקום שהיה צריך לחשוש שמא ימצא בו צואה, ונמצא - לא יצא ידי חובה וצריך לחזור ולהתפלל.

נוכחנו אם כן לדעת ולהכיר כמה דברים המעכבים את התפילה. וראוי לו לאדם לשים לב ולהישמר מהם כדי שלא יהיה מצדו שום עיכוב לתפילותיו.

ער תפילה די ליה

ולא רק ב"סור מרע" אלא גם ב"עשה טוב" - נשתדל לעשות דברים העוזרים לתפילות להתקבל כגון טהרה, טבילה, נתינת צדקה קודם התפילה, ואז נזכה שיתקבלו תפילותינו לרצון ויתמלאו כל משאלות לבנו לטובה ולברכה.

ריבוי תפילה

פתיח דבר:

אנו נתקלים רבות בתופעה מצויה - אדם מתפלל כמה פעמים אודות דבר מה, והוא נוכח שעדיין לא השיג את משאלתו, מיד חושב לעצמו כי עליו להשלים עם המצב בו הוא נמצא, כי מן הסתם כך נגזר עליו מן השמים, ועל כן פוסק הוא מלהתפלל.

וכך אמר המשגיח דלייקוואוד הגאון רבי נתן ואכטפויגל זצ"ל: בני אדם מתפללים ורואים שהמצב לא השתנה, הם חושבים שהתפילות לא התקבלו ומהרהרים שמא חטאם מונע את התפילות ולכן מפסיקים להתפלל, וזו טעות!

שורש הטעות הוא חוסר הידיעה שכך היא מציאות הדברים, כלומר - הקב"ה ברא את עולמו באופן זה, שצרכים מסוימים ניתנים להשגה בתפילה אחת ויחידה, אמנם לעתים נצרכות תפילות רבות הנמשכות על פני ימים, שבועות או אפילו חודשים ושנים על גבי שנים על מנת להשיג את המבוקש.

על כן התעוררתי לעסוק מעט בנושא זה - להוכיח ממקורותינו שכך היא צורת הדברים ואלו פני המציאות, לפעמים צריכים להרבות בתפילה על דבר אחד עד שמשיגים אותו.

ויתירה מזו יתבאר במאמר שלפנינו: יש כח מיוחד בתפילות כשהם בגדר "רבות תפילה" - דהיינו, שמבקשים מהקב"ה על דבר אחד פעמים

ערב _____ תפילה דיליה

רבות. נלמד בעזה"ת מה נקרא "מרבה בתפילות" - כלומר: כמה תפילות עלינו להתפלל עד שהדבר ישא את הסגולה המדוברת, ולבסוף נבהיר נקודה חשובה נוספת בענין תפילת האדם על עצמו.

כל תפילה פועלת!

כפי שכבר אמרנו, ענין זה של רבוי תפילות הוא דבר שמתבקש מן המציאות. ואין הכוונה בזה שכל עוד התפילה לא פעלה תוצאה והאדם לא השיג עדיין את מבוקשו - אות הוא שהתפילה לא פעלה כלל וכלל, אלא יש לדעת שכל תפילה ותפילה עוזרת וכל אחת מהן מוסיפה את חלקה עד שלבסוף - במוקדם או במאוחר ישיג המתפלל את משאלתו מאת השם.

לא רק ברוחניות כך הם פני הדברים, אלא גם בגשמיות!

להלן נציג בפני הקורא ארבע דוגמאות במילי דעלמא שגם בהם כך הוא אופן הפעולה - כל פעולה קטנה עושה ופועלת את שלה, וכך יפתח בפנינו צוהר להבין את סדר הדברים של כח התפילה, שכל תפילה ותפילה עוזרת ופועלת לכל הפחות משהו לטובה - ואין תפילה שאינה מוסיפה לפעול.

תחושת שובע מושגת באמצעות אכילות רבות

בספר כוחה של תפילה (פרק ז אות ג) כתב: משל למה הדבר דומה? לאדם שאוכל, הלוא כל אחד מבין ויודע שאכילה נותנת כח ומביאה לידי שובע. ומה יעשה אדם שאכל פת ובכל זאת חש הוא עדיין ברעב ולא בא לכלל שובע, וכי יאמר לעצמו: כל האכילה שאכלתי אינה שווה מאומה ועל כן עלי להפסיק לאכול?! בודאי שלא יאמר כן! אלא יאמר: כפי הנראה לא אכלתי די, ועלי להוסיף לאכול עד לתחושת שובע ומילוי.

כך גם בעניני תפילה: אם אדם חזק באמונתו, יודע הוא שהתפילה פועלת ומתקבלת, והגם שעדיין אינו רואה שתפילתו עושה פירות, יודע הינו בוודאות שעדיין לא התפלל דיו וצריך הוא להוסיף ולהתפלל עוד. ולא יזלזל ח"ו ויחשוב שמה שהתפלל עד כה לא סייע לו מאומה, כי אם יפסיק להתפלל - טועה הוא טעות גמורה, כי בסך הכל עליו למלא את מכסת התפילות הנצרכת.

עם מטבע אחת נוספת תוכל להיכנס בשופי...

עוד ראיתי מובא בענין זה משל נפלא: כידוע בזמננו אופן הכניסה ל"מקוה" הוא באמצעות שלשול מטבעות אל תוך מכונה מיוחדת אשר על ידה נפתח שער המקוה לרווחה.

והנה בפתח המקוה ניצב אדם עם צרור מטבעות קטנות בידו על מנת להיכנס ולטבול, הצג של המכונה המראה את מנין המטבעות שכבר הוכנסו לא עובד, וזה האיש מכניס מטבע ועוד מטבע ועוד מטבע, והשער ממאן עדיין להיפתח...

בינתיים אבד לו החשבון כמה מטבעות כבר שילשל, והוא לא רואה את הקץ, עד שכבר התייאש ועמד לחזור אל ביתו כלעומת שבא...

עמד שם אדם פיקח ואמר לו: הלוא אם היית רואה על גבי הצג כמה מטבעות כבר הכנסת, והיית נוכח לדעת כי חסרה רק עוד מטבע קטנה ואז תוכל להכנס בשופי, בודאי שלא היית מתייאש, גם עתה שאינך רואה בעיניים את כמות המטבעות - עליך להתאזר בסבלנות! ואולי אם תוסיף רק מטבע קטנה נוספת - השער יפתח לך לרווחה...

כן הדבר בתפילותינו ובקשותינו - הקב"ה כביכול מסתיר עצמו מעמנו, ואין אתנו יודע עד מתי, וכמה תפילות חסרות ונצרכות עד שנזכה לישועה, אך מי פתי ישקע ביאוש לאמור: אין תפילותי נשמעות. אלא במקום זאת - החכם עיניו בראשו, והוא מתאזר בסבלנות להתפלל שוב ושוב, עד שייענה מן השמים ויתמלאו משאלות לבו לטובה ולברכה.

נטילת תרופות - השפעה לטווח ארוך!

עוד יש לדמות ענין זה למי שנזקק לקחת סממנים לרפואתו, ויש שמספיק לו כדור אחד של תרופה בלבד. אך בדרך כלל לא די בזה אלא עליו ליטול כמה כדורים בכל יום, למשך תקופה של שבוע, ולעתים צריך לעסוק בתרופות מספר חודשים עד להחלמה המליאה.

והנה אף שכל נטילה של תרופה עושה רושם בגופו, מכל מקום כדי

עדר _____ תפילה דיליה

להתרפא לגמרי אין די לו בנטילת כדור אחד בלבד, אלא התועלת תתקבל רק בהשפעתם של כל הכדורים יחדיו.

כן הוא גם בענין התפילות: יש מי שנגזר עליו להשיג את מבוקשו בתפילה אחת בלבד, אמנם לעתים נצרך להמשיך ולשפוך את תפילותיו זמן ממושך עד שיזכה להשיג את מבוקשו. ואף שכל תפילה ותפילה עושה רושם למעלה, בכל זאת בכדי שמשאלתו תתגשם - נזקק הוא לקיבוצן של תפילות רבות.

משלך של החפץ חיים זצ"ל

על מנת שהדברים יתיישבו על הלב היטב, נביא על הכל משל נוסף ואחרון, והפעם מכבשונו של החפץ חיים זצ"ל.

וכך הוא סיפר: הלכתי ברחוב ונתקלתי במחזה הבא - יהודי עומד ומכריז שוב ושוב על מרכולתו, ובכל זאת אין איש ניגש אליו.

אחרי שעתיים חזרתי לאותו מקום - סיפר החפץ חיים זצ"ל, ועדיין אני רואה את מיודענו עומד על עמדו וצועק בקול ניחר, ואף אחד אינו מתייחס.

ניגשתי אליו ושאלתי אותו: תגיד לי ר' יהודי, מדוע אתה צועק כל הזמן, הרי אין איש ניגש אליך, האם אתה מרויח משהו? ענה לו היהודי: "רבי, אמנם צועק אני כל היום, אך בלילה - כששב אני לביתי ועורך את החשבון, אני נוכח לדעת שברוך ה' יש לי ממה לחיות..."

לומדים אנו ממעשה זה - אמר החפץ חיים זצ"ל - כי צריכים אנחנו לצעוק להקב"ה, וכשצועקים פעם ועוד פעם ועוד פעם ומבקשים, לבסוף הקב"ה עונה...

כמו בגשמיות כך גם ברוחניות!

הבאנו בזה אפוא כמה דוגמאות על מנת לשבר את האוזן. ואם במקרים מעין אלו מבינים אנו באופן פשוט שכך הוא מהלך הדברים, מדוע לגבי נושא התפילות, אנו מתקשים להבין ולהרגיש בצורך להרבות בתפילות,

ריבוי תפילה ערה

ולאחר שנשאנו תפילה על ענין מסוים כמה פעמים ולא נענינו - פוסקים אנו מלהתפלל?

ובהכרח צריך לומר שאין זה כי אם עצת היצר הרועה להפסיד אותנו את כוחה ותועלתה של התפילה.

"כי ברוב הימים ימצאנה"...

לאחר שקיבלנו כי כך הוא מציאות הדברים של תפילה אשר לעתים פועלת את פעולתה אט אט, נביא לכך כמה ראיות מדברי חז"ל על מנת לבסס את היסוד הנ"ל:

איתא בגמרא במסכת ברכות (דף לב:): "אמר רבי חמא ברבי חנינא: אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל, שנאמר (תהלים כז, יד): "קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'".

וראה מה שכתב המאירי זצ"ל במס' יומא (דף כא.) בזה"ל: "לעולם יהא אדם נזהר בתפילה ולהאריך בה ביותר, ואפילו רואה עצמו שאין תפילתו נשמעת, אל יתייאש הימנה, כי ברוב הימים ימצאנה!"

"נתעקשתי והפצרתני ונפתולים הרבה"

המשגיח רבי ירוחם ממיר זצ"ל האריך קצת בענין זה בספרו דעת תורה (פ' בראשית עמ' יז) והביא כמה ראיות לדבר, וזת"ד: הנה רחל אמנו ע"ה אמרה "נפתולי אלוקים נפתלתי עם אחותי גם יכולתי" וברש"י - "נתעקשתי והפצרתני ונפתולים הרבה למקום להיות שוה לאחותי. גם יכולתי: הסכים על ידי".

נורא למתבונן, כי על ידי התעקשות ופצירות כאלו, אמנם מובטחים להשיג את המבוקש, ומוכרח כביכול ליתנו לו, כי כן רצה ה' וכן ברא כי כן תהא דרך הטבע ברוחניות.

וכן משה רבינו ע"ה הלא התפלל ארבעים יום שלמים עד שנענה, ולא עכבוהו שום דבר, אף כי ביום הראשון לא נענה, וכן בשני, וכן כל הימים,

רעו תפילה דיליה

יום אחר יום, עד יום השלושים ותשע, עד שסוף כל סוף ביום הארבעים
הזה נענה, אלא שכן ודאי הוא סודה של תפילה.

גם אבותינו הקדושים לא נענו מיד...

יש להוסיף על כך את דברי הכלי יקר זצ"ל (בראשית כד, סג):

למרות שאברהם אבינו ע"ה תיקן תפילת שחרית, יעקב אבינו ע"ה תיקן
תפילת ערבית, בכל זאת לא מצינו שנענו מיד, ורק אצל יצחק אבינו ע"ה
מצינו שנענה מיד בתפילת מנחה. וזה ברור שאבותינו הקדושים אברהם
אבינו ע"ה ויעקב אבינו ע"ה לא הפסיקו מלהתפלל אלא ודאי המשיכו
להתפלל עוד ועוד עד שתפילתם התקבלה.

משה רבינו ע"ה התפלל תקט"ו תפילות כמנין "ואתהנך"!

כמו כן הלוא מצינו במשה רבינו ע"ה אשר התפלל תקט"ו תפילות כמנין
ואתחנן (ע' מדרש רבה דברים פר' יא אות י'). ומובא במדרש שאלמלי היה מתפלל
משה רבינו ע"ה עוד תפילה אחת היה נכנס לארץ ישראל.

אם נתבונן בזה נראה דבר נפלא, הלוא מדובר כאן באבי אבות הנביאים
- משה רבינו ע"ה שעליו נאמר: "בכל ביתי נאמן הוא", ובודאי שתפילותיו
היו בכוונה עצומה ובאופן הראוי והרצוי ביותר, והוא לא התפלל תפילה
אחת או שתיים אלא חמש מאות וחמש עשרה תפילות! ובכל זאת כתוב
שאם היה מתפלל עוד פעם אחת - היה משיג מבוקשו.

ואם כן כמה עלינו להתחזק בזה ולא להתייאש מלשאת שוב ושוב את
תפילותינו לפני ריבון העולמים, ותמיד צריכים אנו לחיות במחשבה - שמא
אם נתפלל עוד פעם אחת תפילותינו יתקבלו, ואין לנו להתייאש כלל וכלל!

אין אדם יודע איזו מתפילותיו תוכשר לפניו יתברך!

וראיתי דבר נאה בשם הרבי רב בונים מפשיסחא זצ"ל:

גם אם סבור אדם שהתפילות הראשונות על דבר מה, היו ברורות
יותר ובעלות כוונה טובה יותר מתפילותיו האחרונות, בכל זאת יחזור

ריבוי תפילה רעז

ויתפלל ואל יתייאש כי אינך יודע לעולם איזו מהן תוכשר ותעלה לרצון לפניו יתברך.

כל המרבה בתפילה - נענה!

על הכח הנפלא של רבוי התפילות מצינו דברים מפורשים בחז"ל.

בילקוט שמעוני (ישעיה רמז שפח) וכעין זה בירושלמי במסכת ברכות (פ"ב ה"א) מובא: "והיה כי הרבתה להתפלל אל ה'" (שמואל א' א, יב) - מכאן שכל המרבה בתפילה - נענה!"

כל המאריך בתפילתו - המתפלל על אותו דבר יום יום

ומצינו בגמרא במסכת ברכות (דף לב:): "אמר רבי חנין אמר רבי חנינא: כל המאריך בתפילתו אין תפילתו חוזרת ריקם".

ומבאר הסטייפלר זצ"ל בחיי עולם (פרק כח): לא מדובר רק על מי שמתפלל תפילות ארוכות, אלא גם מי שמתפלל תפילה קצרה אלא שהוא מבקש על דבר מה זמן רב - בכל יום ויום ובכל תפילה ותפילה, גם הוא בכלל ה"מאריך בתפילתו - שאין תפילתו חוזרת ריקם".

למדנו אם כן כי לעולם עלינו לחזור ולהתפלל לבורא יתברך על כל דבר, וגם אם נוכחנו שלא נענינו - עלינו לחזור ולהתפלל שוב ושוב עד למילוי משאלתנו!

מהי כמות התפילות עד שיהיה בגדר של "מרבה בתפילה"?

אמנם עלינו לבאר מה נקרא "ריבוי תפילה", כלומר כמה תפילות וכמה זמן עלינו להקדיש בכדי לבקש בקשה אחת.

ומצינו בזה מאמר חז"ל נפלא במדרש שמואל (פרשה ד), ונתמצת את הדברים (ניתן לעיין במדרש בכל המקורות כי קיצרנו):

ישנן תפילות שנענות מיד, ולא עוד אלא שלפעמים היא נענית אפילו עד שלא הספיקה לצאת מפי אומרה, כמו שמצינו אצל משה רבינו ע"ה (שמות יד, ט): "ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי". יש תפילה שהיא נענית

רעה _____ תפילה דיליה

לשלשה ימים, וכמו שמצינו אצל יונה הנביא. יש הנענית אחר שלוש שנה - מיוסף הצדיק. ויש המתקבלת אחר חמישים שנה - משמואל הנביא. ויש תפילה הנענית לששים שנה - מיצחק אבינו ע"ה. ויש שהיא נענית לשמונים שנה וכפי שלומדים ממשו רבינו ע"ה. ויש תפילה שהיא נענית לתשעים שנה וכפי שמצינו אצל שרה אמנו ע"ה. ויש אשר מתקבלת רק אחר מאה שנה... וכמו שנלמד מאברהם אבינו ע"ה.

הרי זה פלא! במחשבה ראשונה נראה כי "ריבוי בתפילה" היינו - עשר או חמש עשרה פעמים, אמנם מדברי המדרש נראה כי לעתים תפילה יכולה להתמשך גם מאה שנה!

ואם כן עלינו לזכור שלעולם אין להפסיק להתפלל, ואין להתייאש למרות תפילות רבות שהתפללנו ועדיין לא נענינו, כי לפעמים הישועה באה רק לאחר תקופה ארוכה.

הגרי"ש אלישיב זצ"ל: "שימשיכו ויתפללו, ויראו ישועות!"

בנותן טעם להביא בזה מעשה שהיה.

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א פנה פעם לחמיו הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל וסיפר לו כי ישנם מעוכבי שידוך רבים, ומה הם יכולים לעשות בכדי להיוושע?

ענהו הגרי"ש אלישיב זצ"ל: יש לי עצה אחת עבורם - שיתפללו!

הלא הם מתפללים כה הרבה, עד שיבשו שפתותיהם - אמר לו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א.

ענה לו הגרי"ש זצ"ל: "שימשיכו ויתפללו, ויראו בעזה"ת ישועות!"

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א סיפר על כך למרן הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל, כשמוע זאת הגאון זצ"ל הוא ניגש אל ארון הספרים והוציא ספר מלכים והצביע על הפסוק (מלכים ב' ד, א): "ואשה אחת מנשי הנביאים צעקה אל אלישע לאמר, עבדך אישי מת והנושה בא לקחת את שני ילדי לו לעבדים", ועל דברי הרד"ק זצ"ל שם שפירש כי התפללה מאתים ששים וארבע פעמים כמנין "צעקה".

ריבוי תפילה דעט

ומשמע אם כן שגם לאחר מאתים ששים וארבע תחינות, צעקות ושוועות - לא נענתה ואילו בפעם המאתיים ששים וחמש היא נושעה ואירע הנס המופלא - השמן שפע ומחירו התייקר. ובזכות זאת היא שילמה את חובותיה ועוד חיה ברווחה!

למדים אנו מכך כי לעתים נצרך מספר רב של תפילות עד למילוי הבקשות. ואין להתיימש מלהתפלל אלא אדרבה, יש להיות מרבה בתפילות!

הגאון רבי יצחק מאיר מגאסטינין זצ"ל התפלל ט"ו שנה על דבר אחד!

נביא עוד סיפור מאלף בענין זה.

פעם בא אדם לפני הגאון רבי יצחק מאיר מגאסטינין זצ"ל ותינה לפניו את צרת נפשו ודחקותו, ציוה לו הגאון מגאסטינין זצ"ל שיתפלל להשי"ת ויאמר את כל ספר תהלים.

לאחר כמה ימים בא לפניו אותו האיש ואמר לו שקיים את דברי קדשו ועוד לא נענה מן השמים...

השיב לו הגאון רבי יצחק מאיר מגאסטינין זצ"ל: גם לי אירע שהיה לי דבר נחוץ מאוד וקיוויתי לישועה, והתפללתי לה' יתברך חמש עשרה שנים עד שענו אותי על כך מן השמים!

זאת עלינו לשנון לעצמנו שוב ושוב - אין עצה ואין תבונה, רק להתפלל להתפלל ושוב להתפלל!

תפילת אדם על עצמו קודמת להתקבל!

כדאי להבהיר בזה נקודה מאוד חשובה.

פעמים שבני אדם מכירים את החשיבות העצומה של הריבוי בתפילות, ועם כל זאת הם נמנעים מלהרבות בתפילה, בטענה כי ראוי יותר לסמוך על תפילת אחרים שיתפללו הם עליהם, וחושבים הם כי יש לזה סמך מדברי חז"ל ממה שמובא במסכת ברכות (דף ה:) שאין חולה יכול להתפלל

דפ תפילה דייליה

על עצמו כי "אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים", וממילא אין להם כל תועלת בתפילתם.

אמנם מחשבה כזו בטעות יסודה, האמת ברורה: ישנה עדיפות לכך שאדם עצמו יתפלל על כל צרכיו מאשר שאחרים יתפללו עליו, וכבר אמרו חז"ל במדרש רבה (בראשית נג, יד): "יפה תפילת החולה על עצמו מתפילת אחרים עליו והיא קודמת להתקבל". אם כן דברי חז"ל ברור מללו - טוב יותר שאדם יתפלל על עצמו, וכך התפילה קרובה יותר להתקבל ממה שאחרים יתפללו עליו.

"אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים" - כאשר איננו מסוגל לכוון

ומה שהבאנו מדברי הגמרא במסכת ברכות ש"אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים", כבר יישב בספר החזקוני (בראשית כא, יז) בטוב טעם ודעת: בדרך כלל החולה אין כוחו במוותניו לכוון בתפילתו, אבל אם יכול לכוון, תפילתו נשמעת לפני הקב"ה.

ואפשר שענין זה כלול בדברי התנא במסכת אבות: "אם אין אני לי מי לי" - ישנה עדיפות לתפילה שהאדם מתפלל על עצמו מהתפילות שאחרים מתפללים עליו.

"וישמע אלוקים את קול הנער"

יש להביא סמך לדברים ממה שנאמר אודות תפילת ישמעאל בחלו (בראשית כא, יז): "כי שמע אלוקים אל קול הנער באשר הוא שם", ופירש רש"י זצ"ל: "מכאן שיפה תפילת החולה מתפילת אחרים עליו והיא קודמת להתקבל".

ונתבונן נא מה אירע עם ישמעאל, הוא היה מושלך במדבר חולה וצמא, והתפלל לה', ומנגדו ישבה לה הגר אמו ובכתה גם היא לה' שיציל את בנה, ועל אף שהיתה גדולה ממנו במעשים, כמו שאמרו חז"ל במדרש (תנחומא פ' חיי שרה אות ח') שנקראה "קטורה" - על שם שהיו מעשיה נאים כקטורת.

ריבוי תפילה רפא

ובתורה (בראשית טז, ט) מסופר שזכתה לדבר עם מלאך, ועם כל זה העידה תורה: "וישמע אלוקים את קול הנער".

למדנו אפוא שלעולם עדיפה תפילת האדם על עצמו יותר מאשר תפילת אחרים עליו.

ונמצא גם כי אף פעם אין סיבה מוצדקת להפסיק להתפלל, אלא על אדם להיות מרבה בתפילות תמיד!

כה התפילה של אדם על עצמו!

להמחיש את הדברים נביא כאן מעשה שהיה:

אברך אחד לא זכה להיפקד בפרי בטן שנים רבות, גם לאחר שהרבה בהשתדלויות טבעיות, וכן בסגולות שונות, אך ללא הועיל. הוא ניגש יום אחד אל הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל ותינה לפניו את צרתו.

הגאון זצ"ל לא הרבה בדברים, הוא הזמינו לבוא אליו בשעת לילה מאוחרת, הכניסו למכונת, ונסע עמו בדרך עפר שבין אופקים לחצרים.

באמצע הדרך במקום שומם וחשוך - אזור בו אף אחד לא יכול היה לשמוע את קולו, הוא עצר את מכונתו, הוריד את האברך ואמר לו: "אני משאיר אותך כאן, בודד בחשכה, תתפלל לרבוננו של עולם ותצעק אליו! תצעק מקירות לבך אל בעל הרחמים עד שישמע קולך, בעוד כשעה אשוב לקחת אותך..."

ואכן, התפילה נענתה ואותו אברך זכה לאחר שנה להיפקד בבנים!

זהו כוחה של תפילת האדם על עצמו!

אופן פעולת הישועות של הגאון רבי דוד טאלנער זצ"ל

נסיים עם מעשה נוסף הממחיש את דברינו:

אדמו"ר מפורסם זצ"ל שאל פעם את הגאון רבי דוד טאלנער זצ"ל, "הלא אני מקרב את כל הבאים אצלי ומדבר עמהם כרצונם, וכבודו רודפם ומשיב רק ראשי דברים, ולמה אם כן כל העולם רצים אחר כבודו?"

רפב תפילה דיליה

הגאון רבי דוד טאלנער זצ"ל השיבו: הסיבה היא פשוטה, דוקא מחמת שכבודו מדבר עמם הרבה ומייעצם בכל דבר, ומעניק להם ברכות רבות, המה שמים את כל ביטחונם ויהבם על כבודו, ומסירים על ידי זה את ביטחונם מה' יתברך המושיע האמיתי... וממילא אינם נושעים.

אמנם כשבאים אלי - אני רודפם, ואפילו מה שאני משיב להם כמעט שאינם מבינים, כאשר הם יוצאים ממני הם אומרים: "רבונו של עולם, מה אני כבר יכול להיוושע על ידי רבי זה, הלא אפילו דיבור טוב לא שמעתי ממנו, אין לי אל מי לפנות רק אליך אבי שבשמים, שאתה לבדך תושיעני", וכיון שמים בטחונם בהשי"ת ומתפללים אליו - נושעים! אך הם סבורים שאני פעלתי להם הישועה ולכן רצים אחרי..."

למדנו אם כן כי יש ענין גדול להרבות בתפילות בכדי לזכות לישועה בדברים מסוימים, וכך הוא מהלך הדברים, ולפעמים הריבוי הזה עלול להתמשך ימים, חודשים ושנים. אבל סוף כל סוף התפילות בוקעות שיערי שמים.

הקב"ה יעזור לנו שנוכל להרבות בתפילות בלי שום יאוש כלל, והקב"ה ישמע תפילת כל פה וישלח לנו ישועתו ועזרתו.

תפילה בציבור

פתח דבר:

בשורות הבאות נעסוק בעזה"ת בענין חשוב מאוד אשר יש בו מעלה וחשיבות גדולה - הנושא של תפילה בציבור. נוכיח מן המקורות כי מדובר בחובה גמורה ולא רק במעלה בעלמא, מלבד זאת נעמוד על הסגולות הרבות בתפילה בציבור ועל השכר הצפוי למי שמקפיד בה.

תפילה בציבור - חובה!

ישנה טעות נפוצה בקרב בני האדם כי תפילה בציבור אינה אלא יתרון אבל בודאי שאינה חובה גמורה. ונראה להוכיח כי יש חיוב גמור להתפלל בציבור, ניתן בזה טעם ותבלין וכן נשתדל לבאר מהו שורש הטעות וכך נבין כי אין להם על מה שיסמוכו לומר שמדובר ברשות בעלמא.

כתב רבינו הטור זצ"ל באו"ח (ס' צ): "לא יתפלל אדם אלא בבית הכנסת עם הציבור דאמר רבי יוחנן (מס' ברכות דף ו.) אין תפילתו של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת", ופירש הטור זצ"ל דהכוונה עם הציבור.

מדברי הגמרא במסכת ברכות (דף מז:) ניתן להבין עד היכן הדברים מגיעים: "מעשה ברבי אליעזר שנכנס לבית הכנסת ולא מצא עשרה ושיחרר את עבדו כדי שישלים לעשרה". ומקשינן בגמרא: "והיכי עביד הכי והאמר רב יהודה כל המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר (ויקרא כה, מו): "לעולם

רפד _____ תפילה דיליה

בהם תעבודו", ומתמצת הגמרא - "לדבר מצוה שאני". והקשתה הגמרא שהרי היא מצוה הבאה בעבירה, ומתמצת הגמרא: "מצוה דרבים שאני". ובפוסקים הוכיחו מדברי התוספות שם דיש חיוב להתפלל בציבור וכן דעת הרמב"ן זצ"ל ועוד ראשונים, ועל כן הותר האיסור של "לעולם בהם תעבודו" וזאת משום דתפילה בציבור היא מצוה חיובית.

"ראוי לאדם למסור נפשו להתפלל בציבור"

וראה מה שכתב בזה הגאון רבי אליעזר פאפו זצ"ל בספרו בית תפילה: "מאחר שבדור יתום זה קשה מאוד לכוון כי אנחנו כשיכורים ולא מיינ, לכן אין לנו להשען אלא על תפילת ציבור, שכבר הבטיחנו (איוב לו, ה): "הן אל כביר ולא ימאס", הנה כי כן ראוי לאדם למסור נפשו להתפלל בציבור כל זמן שהוא בחבר עיר ולא יעבור", עכת"ד.

"ראוי לאדם למסור נפשו כדי להתפלל בציבור", עד כדי כך!

"אפילו בשביל תורה אסור לבטל תפילה בציבור"

והגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א בספרו ארחות יושר (ערך תפילה) כתב בזה"ל:

"וביותר יש להשתדל להתפלל בציבור והוא חיוב גמור מדינא כדאיתא בגמרא במסכת פסחים (דף מו.) שחייב לילך עבור זה לפניו עד ד' מילין או לאחריו עד מיל וכן נפסק בשו"ע. וכתבו הפוסקים (ע' משנ"ב סי' צ סקכ"ז) ואפילו בשביל תורה אסור לבטל תפילה בציבור".

תפילה בציבור - מצוה "קיומית" או "חיובית"?...

הרי לנו מזה שיש חיוב להתפלל עם הציבור, אמנם בעוה"ר יש הרבה הרוצים להקל מעליהם את העול של תפילה בציבור ואומרים כי אמנם יש מצוה בתפילה בציבור, אבל זו רק מצוה "קיומית" ולא מצוה "חיובית". ותולין עצמם בלשון מרן זצ"ל שכתב בשולחן ערוך (סי' צ ס"ט): "ישתדל אדם להתפלל בבית הכנסת עם הציבור", והלשון "ישתדל" לדבריהם מעידה כי התפילה בציבור אינה חיוב גמור, ולכן צריך רק "להשתדל".

תפילה בציבור רפה

אמנם כבר ידוע הפסוק (הושע יד, ז): "כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם", וגם פסק ההלכה הזה נכתב באופן שמי שירצה לטעות בדבר ה' זו הלכה הדבר יעלה בידו.

וכבר העיר בזה הגאון רבי דוד קרונגלאס זצ"ל שטעות זו בהבנת לשון המחבר בנויה על לשון בני אדם, כי מורגל אצלנו שאם מישהו אומר "אשתדל לעשות דבר פלוני" - כולם מבינים שאין בדעתו להתאמץ כל כך לעשות כן. אבל לשון השו"ע אינה לשון בני אדם. ואם כן צריכים לראות מה היא לשון "השתדלות" בלשון התורה.

"השתדלות" - להתאמץ בכל הכח!

ונרחיב בזה מעט את היריעה.

הנה השורש "השתדלות" לא נמצא בתנ"ך כלל כי אינו מלשון הקודש רק מלשון ארמי, והוא נמצא הרבה בתרגום, בגמרא ובספרי הפוסקים.

ויעויין בדברי הרמב"ן זצ"ל על התורה (שמות כב, טו) שמפרש לשון השתדלות כך: "כי תחבולות ענין שאדם מצדד לעשותו יקרא השתדלות", והביא שם לכך הרבה דוגמאות. בכל אופן למדים אנו מדבריו כי "השתדלות" פירושה - להתאמץ בכל הכח, וגדרה כמו כל הדברים שהאדם מחויב בהם.

"השתדלות" בדברי הפוסקים - חיוב גמור

גם בדברי הפוסקים הלשון "השתדלות" מופיעה במצוות חיוביות, ונביא לכך דוגמא אחת מני רבות.

הרמב"ם זצ"ל כותב בהלכות קרבן פסח (פ"י ה"א) וז"ל: "צריך אדם להשתדל שלא ישאיר מבשר הפסח עד בוקר, שנאמר "לא תותירו ממנו עד בוקר", הרי לפנינו שגם בדבר שהוא לאו גמור כמו "לא תותירו", נקט הרמב"ם זצ"ל לשון "להשתדל", ובהכרח שלשון זו משמשת גם כאשר החיוב הוא גמור.

וכן יש להוכיח מדברי מרן זצ"ל כאן בהלכות תפילה שהלשון "השתדלות" אין הכוונה כהבנתנו - רק להשתדל, אלא שזה חיוב גמור.

רפו תפילה דיליה

נאמר בשו"ע (סי' נה סכ"ב): "וכן במקום שאין מנין תמיד בבית הכנסת, כופין זה את זה בקנסות שיבואו תמיד מנין לבית הכנסת שלא יתבטל התמיד". וכתב על זה במשנ"ב (ס"ק עג): "כי כיון שיש מנין בעירם חל עליהם חובת המצוה", ויש עוד הרבה ראיות לזה ואין כאן המקום להאריך.

וראיתי בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ב סימן כז) ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ז סי' ה) שכתבו כי הלשון "ישתדל" שכתב מרן זצ"ל הוא לאו דוקא, אלא הוא חיוב גמור ולאפוקי באופן שהוא אנוס דרחמנא פטריה.

על כל פנים נמצאנו למדים כי תפילה בציבור הוא חיוב ממש בגדר מצוה חיובית ולא רק כמצוה קיומית.

"תפילה פשוטה בציבור חשובה יותר מתפילה היפה ביותר ביחידות!"

עתה נבוא לבאר מהי מעלתה של התפילה בציבור ומהו השכר השמור למי שמקפיד בה, ובספרים הקדושים נאמרו על כך דברים נפלאים.

ובפתחת דברינו נצטט משפט נוקב מפיו של הגאון בעל הדברי יחזקאל משינאווא זצ"ל וכה היו דבריו: "התפילה הפשוטה ביותר שאדם מתפלל בציבור, חשובה יותר מהתפילה היפה ביותר שהוא מתפלל ביחידות!"

ואחר שהקורא ישאב אל תוכו את דברינו דלהלן בנושא זה, הוא יווכח לראות עד כמה דבריו אמיתיים וצודקים.

תפילה בציבור חשובה יותר ממאה סנדקאות!

בספר שולחן הטהור (קאמרנא סי' צ סעיף ו) מובא שתפילת הציבור חביבה מאוד, ואף אם יקראו אותו למול את בן חבירו, לא ילך ויתפלל אחר כך ביחידות אלא יתפלל עם הציבור, והוא חשוב יותר ממאה מילת בניס וממאה סנדקאות!

ואם נרצה להבין מדוע הפליג בספר הנ"ל כל כך בדבריו עד שכתב שהדבר חשוב יותר ממאה סנדקאות, נראה לי להביא בזה את דברי

תפילה בציבור רפז

הגמרא במסכת ברכות (דף ו.) שאומרת: "מנין לעשרה שמתפללין ששכינה עמהם, שנאמר: (תהלים פב, א): "אלוקים נצב בעדת אל" ופרש"י זצ"ל שעדה קרויה בעשרה, וכן איתא גם במסכת סנהדרין (דף לט:): "כל בי עשרה שכינתא שריא".

כלומר, כאשר הציבור מתפלל יחדיו אזי השכינה מצויה במקום, וכי יש לך דבר גדול ונשגב יותר מאשר השראת השכינה?

כה הציבור - השראת השכינה

בזה נוכל להבין גם דבר נורא שכותב הגאון בעל התניא זצ"ל (אגרת הקודש פכ"ג) וז"ל: "שמעתי מרבתי כי אילו נמצא מלאך אחד עומד במעמד עשרה מישראל ביחד, אף שאינם מדברים בדברי תורה תיפול עליו אימתה ופחד בלי גבול ותכלית, משכינתא דשריא עליהו, עד שהיה מתבטל ממציאיותו לגמרי".

הרי לנו כי המעלה הגדולה של השראת השכינה קיימת בעצם הכינוס של עשרה מישראל אף שאינם עוסקים במילי דקדושה, ואם כך הוא רק על עצם כינוסם על אחת כמה וכמה כשכולם עוסקים יחד בדבר מצוה כתפילה שהיא שבת, הודאה והתבטלות לא-ל בורא עולם שבודאי השכינה תהיה שרויה שם, וממילא כל העומדים שם מתעלים ממדרגה למדרגה.

"הקב"ה אינו מואס בתפילתן של רבים"

וידועים דברי הגמרא במסכת סוטה (דף לג): "אמר רב יהודה: לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמית, דאמר רבי יוחנן: כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת נזקקין לו, לפי שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי, אבל בציבור מותר".

ופירש רש"י זצ"ל כי כל זה הוא דוקא ביחיד שצריך שיסייעו אותו מלאכי השרת אבל ציבור לא צריכי להו, דכתיב (איוב לו, ה): "הן אל כביר ולא ימאס" - הקב"ה אינו מואס בתפילתן של רבים!

רפח _____ תפילה דיליה

בציבור - כוונת כולם מצטרפת כתפילה אחת!

עוד מעלה גדולה השמורה לתפילה בציבור, כאשר ישנו ציבור המתפללים יחד וזה מכויין בברכה ראשונה והשני מכויין בברכות האמצעיות ואחר מכויין בסוף התפילה וכן על זה הדרך, או אז למרות שאף אחד מהם לא עלה בידו לכוין במשך כל התפילה, מכל מקום הקב"ה מצרף את כל התפילות יחד וכך יכולים כולם לזכות לדרגה של תפילה שלימה עם כוונה.

וכך מבואר בסידור יעב"ץ (סולם בית קל סוף אות ו): המתפלל עם הציבור ירויח בכך שיצא הפסד מיעוט כוונתו בשכר שנוטל עם כוונות אחרות שמשותפות שם.

אין מדקדקים כל כך אחר בקשת רבים

בנוסף לזה ישנה גם בחינה שבתפילת רבים הקב"ה אינו מדקדק כל כך בפרטיות על כל תפילה ותפילה שתהיה בתכלית הדקדוק אלא התפילות נכנסות לפניו יתברך ביתר קלות.

וכבר המשיל על כך הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל משל למה הדבר דומה: מלך בשר ודם אשר מגיעה אליו בקשת רבים אינו מדקדק עמהם כל כך בכתבם ובלשונם, אבל בקשה של יחיד אם לא תהיה כתובה בדקדוק גדול ובלשון נקיה לא תעלה על שולחן המלך!

מטבע שחוקה נבלעת ביך שאר המטבעות

ושאלו פעם לחייט פשוט והדיוט: מדוע אתה מקפיד כל כך להתפלל בבית הכנסת עם הציבור?

הוא השיב להם: אני איני בקי בסודות ועמקי התורה, אך אצלי הדבר פשוט כי הנה כשאני נותן לאדם מטבע שחוקה וחסירה יזרוק אלי בחזרה את המטבע ולא ירצה לקבלה, מה שאין כן אם אני נותן לאדם מטבעות רבות יחד וביניהם ישנה אחת שחוקה וחסירה, גם מטבע זו תתקבל מפני שהיא נבלעת בתוך שאר המטבעות.

כמו כן - המשיך אותו חייט ואמר: אם אתפלל לבדי הרי תפילתי שחוקה

תפילה בציבור רפט

וחסירה ואיך תתקבל למעלה, אמנם כשאני מתפלל עם הציבור תתקבל תפילתי בתוך תפילת הציבור, והבן.

תפילת ציבור מייצרת כתר מפואר לחי העולמים!

ומצינו גם שסגולה מיוחדת יש לתפילה בציבור, שבכוחה לגרום נחת רוח לקודשא בריך הוא.

הנה בספר ראש הגבעה (מאחד מגדולי תלמידי הגר"א זצ"ל) מביא מהזוהר הקדוש שתפילת יחיד אינה אלא גוון אחד ואינה מתוקנת להתקבל כתפילת ציבור, כי המלאך הממונה על תפילות ישראל רוקם ועושה עטרה משלל צבעים לחי העולמים, כתר כבוד - מתפילתן של ישראל. ולכן תפילה בציבור הכוללת כמה מיני גוונים אפשר שתעשה כליל ועטרה לחי העולמים, מה שאין כן תפילת יחיד שהוא רק גוון אחד ואי אפשר לה להיות עטרה מרוקמת.

הסברם של דברים: הגוונים השונים של התפילה יוצאים כל איש כפי מידתו בצדק וכפי מהירות לבו ושמחתו בשעת תפילתו. יש שמתפלל מתוך מרירות לבו ומוציא פתילין וחוט שחור, ויש מתוך העושר, ויש מתוך העוני, ויש מתוך שמחה של מצוה, יש מתוך התורה, ויש מתוך הצדק, ויש מתוך התשובה, ויש מתוך התענית. לא גוון של זה כגוון של זה, יש פה שהוא מפיק מרגליות בתפילתו ויש פה שמלהיב זקוקים דינור ואבנים טובות, ואין מספר לגוונים היוצאים מן תפילות ישראל, וברוך חכם הרזים שיודע מה שיש בלב כל אחד ואחד, ויודע מדרגתו ושורש נשמתו של כל אחד, ומכולם יחד משוזר כליל הדור ויפה להיות עטרה בראש אלוקינו יתברך.

ולכן אמרו חז"ל במסכת כריתות (דף ו:): "כל תענית שאין בה ממושעי ישראל אינה תענית", שכל היופי של העטרה יהיה לפעמים מנקודות שחורות יותר מגוון הלבן או האדום או הזהב, וזה בלא זה לא סגי, כי אחת אל אחת בהצטרפם יחד נעשה כלילת יופי, מה שאין כן אם לא היה בה הגוון השחור או כדומה.

רצ תפילה דיליה

וכשמתפללים בציבור, גם מי שאין לו מדרגה גבוהה מצטרפת תפילתו לתפילת כל הציבור, להיות תפילתו כתר של פאר לחי העולמים, עכ"ד הנפלאים.

הגאון רבי שמשון פנקוס זצ"ל היה מוסיף על דבריו ואמר - מזה מוכח שתפילה בציבור מעולה יותר מתפילה ביחיד, ויש בה מעלה נשגבה עד למאוד!

תפילה אחת עם הציבור נחשבת לשלוש תפילות!

עוד ממעלות התפילה בציבור היא - מי שמקפיד עליה צובר לעצמו ריבוי גדול של מצוות.

ומן העניין להעתיק כאן מה שכתב הגאון רבינו דוד אבודרהם זצ"ל (סדר תפילות של חול - השער השני) בשם הגאון רבי אברהם בן שושן זצ"ל וז"ל: "וראה כמה גדול שכר המתפלל עם הציבור, כי בתפילה אחת שמתפלל עמהם נחשב לו שכר כמתפלל ערב ובוקר וצהרים ביחיד.

כיצד?

בתפילתו בלחש מברך תשע עשרה ברכות, וחייב האדם שלא לדבר בעוד שהשליח ציבור מחזיר התפילה ושיכוין לשמוע ברכותיה, ושומע כעונה - הרי תשע עשרה ברכות אחרות, וחייב האדם לענות אמן אחר כל ברכה וברכה, ואמרו רבותינו ז"ל (מס' ברכות דף נג:): "גדול העונה אמן יותר מן המברך" - הרי כאילו בירך תשע עשרה ברכות אחרות.

נמצא כי בתפילה אחת עם הציבור כתיקונה נותנים שכר ז"ן ברכות".

הרי לנו שהמתפלל בציבור זוכה לריבוי גדול של מצוות אותם צובר האדם לעצמו. וכל הדברים האמורים הם אף ללא שנמנה את כל ה"אמנים והקדושות" שהמתפלל בבית הכנסת זוכה לענות ולומר, והלא עליהם כבר אמרו חז"ל דברים נוראים ונפלאים.

האופן להילחם ביצר הרע - על ידי תפילה בציבור!

נציין עוד מעלה גדולה המיוחדת רק לתפילה בציבור.

ידועים דברי הגאון רבי חיים ויטאל זצ"ל בהקדמת ספרו עץ חיים, שבדורות אלו (והוא מדבר על דורו ומה נענה אנן בתריה...) שהאורים נתגשמו ונחרבו על ידי כת המינים, אי אפשר לאדם לזכות ולהנצל מיצר הרע, כי אם על ידי תפילה בכוונה... עכ"ד.

ובספר דרכי נעם (תפילה עמ' ער) כתב להסביר מהו ענין זה של "האורים נתגשמו", דהיינו שכל האויר בו אנו חיים ונמצאים בו ונושמים אותו אל קרבנו הוא אויר מגושם - אויר של רדיפת הכבוד, אויר שמייקרים בו ממון ושאר קנינים גשמיים, אויר של קנאה, אויר ששטן המחלוקת מרקד בו. וכאשר אדם חי באויר כזה הוא אינו מסוגל להשיג אפילו רגע של ישוב הדעת של התעוררות, כי כל האויר סביבו מגושם בכל הבלי עלמא דשקרא.

ואין עצה ואין תבונה כיצד להינצל ולברוח מהשפעת האויר הסביבתי אלא באמצעות תפילה בכונה!

לשפוך הנפש אל ה' יתברך בעשרה!

ומצינו דברים כעין אלו בדבריו של הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל (אור ישראל אגרת י"ז): ההסבר לכך מדוע כה קשה לנו להתחזק ולהתרומם בעבודת השם - מפני שישנו כותל של ברזל המפסיק בינינו ובין הבורא יתברך, ולכן למרות שאדם לומד מוסר זה לא פועל עליו ולא משפיע על נפשו ואינו עושה בו רושם כלל, מפני אותה "מחיצה של ברזל" המפסקת וחוצצת.

אמנם יש לזה עצה אחת - כך אמר רבי ישראל סלנטר זצ"ל, וגם הנסיון יורה לנו שהיא היא העצה - "לשפוך הנפש (דהיינו להתפלל) אל ה' יתברך בעשרה!"

ועיין שם בסוף האגרת שכתב להדיא כי ענין זה של תפילה דוקא בעשרה הוא מעכב!

רצב תפילה דיליה

מדברי הרדב"ז זצ"ל על כוחה של תפילה בציבור

ומצאתי כעין זה בשו"ת הרדב"ז (ח"ג סי' תעד) וזה לשונו: "אמרו חכמי הסוד, כי הדיבור או התפילה או סליחות ותחנונים היוצא מפי המרובין יש בו כח וחזק לבקוע כמה אורים, ולבטל קטיגורים, עד שעולה הדיבור למעלה למקום הראוי לו".

ואם כן יש לנו כמה נביאים המתנבאים בסגנון אחד - הכח היחידי שיש לנו כדי לנצח את היצר הרע ולבקוע את החומה המפסקת בינינו לבין הקב"ה היא באמצעות תפילה בציבור ובכוונה!

נפלא!

השכר השמור למקפיד על תפילה בציבור

ועתה נעסוק בענין השכר השמור למי שמקפיד על תפילה בציבור.

כתוב בפרשת משפטים (שמות כג, כה): "ועבדתם את ה' אלוקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך", ותמהו רבים מדוע פתח בלשון רבים "ועבדתם" וסיים בלשון יחיד "וברך את לחמך ואת מימך וכו'", וטעמא בעי.

ובבעל הטורים כתב ליישב ש"ועבדתם" קאי על תפילה ועל דרך שאמרו חז"ל: "איזו היא עבודה שבלב - הוי אומר זו תפילה", והיינו תפילת רבים. כי המתפלל בעשרה מובטח לו שתפילתו אינה נמאסת וממילא זוכה הוא לכל הברכות. ועל כן סיים הכתוב בלשון יחיד ללמדנו שהקב"ה מברך את כל אחד ואחד לפי ענינו במה שצריך לו וכדכתיב: "וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך".

מתפילה בציבור אף פעם לא מפסידים

נקודה נוספת אותה עלינו לשנן - מתפילה בציבור אף פעם לא מפסידים!

ויש בזה פירוש נפלא מהכתב סופר זצ"ל (פרשת עקב) בביאור הטעם שנשמכו הפסוקים הבאים בקריאת שמע: "ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם

ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש". וזאת מפני שכידוע שהפסוק "לעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם" בא להורות לנו כי ה"עבודה" היא תפילה עם רבים, ועל כך באה ההבטחה של "ונתתי מטר ארצכם בעתו...!". והטעם שהוצרכנו להבטחה זו הוא מפני שתפילה ברבים מבטלת האדם מעסק מקח וממכר שלו, ולפעמים צריך לילך לעסקיו בעת הקבוע לתפילה, וכשמתפלל ביחיד יוכל להתפלל באיזה זמן שירצה, מה שאין כן כשיקבע זמן תפילה כדי להתפלל ברבים.

אמנם הקב"ה לא מניח שיבוא לאדם היזק מחמת כך, ותחת אשר עסק בעניניו והתבטל יתן לו ה' ברכה בחפציו ויצליח מאליו.

מעשה עם הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל

ולהמחיש את הדברים נסיים עם מעשה נפלא בענין זה:

ראש ישיבת פוניבז' הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל שהה פעם בלונדון לטובת הישיבה שהיתה במצב קשה, ובעת שהותו שם הצליחו לסדר לו פגישה עם אחד הגבירים הגדולים של הקהילה היהודית, אך היות והגביר היה מאוד טרוד בעסקיו ונאלץ לצאת מן העיר, הסכים להיפגש עם הרב זצ"ל בתחנת הרכבת קודם יציאתו מן העיר, הם סיכמו להיפגש בשעה שבע ארבעים וחמש בבוקר קודם זמן הנסיעה.

הרב מפוניבז' זצ"ל תיכנן לעצמו להתפלל באחד מן המנינים המוקדמים סמוך לתחנת הרכבת, ומיד אחר כך יפגש עם הגביר. אולם בסופו של דבר השתבשה התוכנית, היות והוא עלה על יצועו רק לפנות בוקר, וכשהתעורר ראה שהשעה כבר מאוחרת, ואם ילך להתפלל קודם במנין יאחר את הפגישה הגורלית...

הרב מפוניבז' זצ"ל החל לשקול בלבו את הדברים, מצד אחד תפילה בציבור ומצד שני טובת והצלת הישיבה. אכן לא לקח הרבה זמן עד להחלטתו הברורה: אמת היא שהוא בא לכאן להשתדל למען הישיבה, אבל ההשתדלות צריכה להיות באופן המותר, וכשזה בא על חשבונה של תפילה בציבור, אין זה בגדר השתדלות כלל.

רצד _____ תפילה דיליה

הוא הלך להתפלל בבית הכנסת, וכשסיים את התפילה הסתכל בשעונו וראה שהשעה כבר תשע בבוקר, כך שבדרך הטבע לא נותר לו שום סיכוי לפגוש את הגביר בתחנת הרכבת, אך למרות זאת חשב לנסות מזלו וללכת לתחנת הרכבת, הגם שהיה זה באיחור של שעה ורבע...

והנה כאשר נכנס לרציף הרכבת, הוא רואה - לא פחות ולא יותר את מיודענו הגביר. לאחר לחיצת ידיים מיהר הגביר להתנצל על האיחור הרב, והעניק לרב זצ"ל צ"ק מלא ברכת ה' שהיה מספיק להוצאות הישיבה לזמן ממושך.

כשחזר הרב מפוניבז' זצ"ל לישיבה תיאר בפני הבחורים את גודל השכר שזכה בזכות הקפדתו על תפילה בציבור, כי אילו ויתר על תפילה בציבור והיה הולך לתחנת הרכבת שעה ורבע קודם לכן, לא היה פוגש את הגביר והיה יוצא קירח מכאן ומכאן.

מכאן למדנו דבר גדול - מתפילה בציבור לא מפסידים אף פעם!

נמצא אפוא שתפילה בציבור היא מצוה חיובית, וכן נוכחנו במעלתה הגדולה ולמדנו גם מהו השכר הגדול השמור לאותם אלו המקפידים להתפלל בציבור.

יעזור ה' שנזכה תמיד להתפלל בציבור, ועל ידי זה הקב"ה יקבל את כל תפילותינו ברצון.

כח התפילה

פתח דבר:

נתמקד בעזה"ת בכוחה של תפילה, ונראה פנים לכך שלא זו בלבד שכוחה גדול מאוד אלא היא האמצעי היחיד שנוותר לנו בכדי להינצל מכל צרה ועקתא ומכל מיני מזיקים וגזירות קשות ורעות.

בד בבד נוכיח כי היא מועילה להאריך ימיו של אדם גם במקרה שכבר נגזר עליו אחרת....

"למה נמשלה תפילתן של צדיקים כעתר"?

אמרו חז"ל במסכת סוכה (דף יד): "אמר רבי אלעזר: למה נמשלה תפילתן של צדיקים כעתר (כלי המהפך את התבואה), לומר לך מה עתר זה מהפך את התבואה בגורן ממקום למקום, אף תפילתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב"ה ממידת אכזריות למידת רחמנות".

הרי לנו שזה כח התפילה להפוך ולהמתיק את מידת הדין המתוחה על אדם למידת הרחמים.

מדוע נמשלו ישראל לתולעת?

ובמדרש תנחומא (פר' בשלח אות ט') איתא: "למה נמשלו ישראל לתולעת? לומר לך מה תולעת הזה אינו מכה את הארזים אלא בפיו, והוא רך ומכה את הקשה, כך אין להם לישראל אלא תפילה".

רצו תפילה דיליה

היינו כי התולעת על אף קטנותה יש בה כח עצום שאין בשאר הבריות שבעולם, היא מסוגלת להפיל ארזים גדולים בעלי גזע עבות וחזק מאוד, לעומת חיות גדולות וחזקות כמו אריה ופיל שאינם יכולים להפיל עץ חזק שכזה.

כן הוא גם כח התפילה - למרות שאדם לא מעלה בדעתו שתפילה פשוטה מאיש פשוט כמוהו מסוגלת להתמודד נגד כל האויבים והגזירות הרעות, יתבונן נא בתולעת זו אשר למרות ש"נראית" קטנה וחלשה כוחה עצום וגדול יותר מבריות גדולות ממנה.

"כח התפילה גדול אפילו לשנות את הטבע"

מפורסמים הם הדברים הנפלאים של הגאון רבינו בחיי זצ"ל (פ' עקב), וזת"ד: "וצריך אתה לדעת כי כח התפילה גדול אפילו לשנות הטבע, ולהינצל מן הסכנה ולבטל הנגזר, ואפילו מה שגזר עליו השם יתברך אפשר לו להתבטל בכח התפילה".

"תפילה עושה מהצה" - מה הרבותא?"

במדרש רבה (דברים ח, א) מצינו דבר נפלא, וכך הוא לשון המדרש: "גדולה היא התפילה לפני הקב"ה, אמר ר"א: רצונך לידע כוחה של תפילה, אם אינה עושה כולה חציה היא עושה. קין עמד על הבל אחיו והרגו, יצאה הגזרה (בראשית ב, יב): "נע ונד תהיה בארץ", מיד עמד ונתודה לפני הקב"ה שנאמר (שם פס' יג): "גדול עוונני מנשוא", אמר לפניו: רבונו של עולם, כל העולם אתה סובל ולעוונני אי אתה סובל, כתבת (מיכה ז, יח): "נושא עוון ועובר על פשע" סלח לעוונני שהוא גדול. מיד מצא חסד לפני הקב"ה ונמנע ממנו נע, חצי הגזירה, שכן כתוב (בראשית ד, טז): "וישב בארץ נוד", מכאן אתה למד שגדולה התפילה לפני הקב"ה, ע"כ.

וכבר תמהו רבים על דברי המדרש, הלוא אם באנו ללמוד מהו גודל כח התפילה מדוע הדוגמא לכך הוא קין אשר התפילה פעלה והועילה לו רק לחלק מבקשתו, הרי מאידך מצינו במקומות רבים שהתפילה התקבלה בשלימות.

כמו מה שמצינו אצל האבות הקדושים, אשר למרות שבטבע לא יכלו להביא ילדים לעולם בכל זאת על ידי כח תפילתם זכו לזרע של קיימא ולהקים את עם ישראל. וכן מצאנו אצל משה רבינו ע"ה שהתפלל לרפואת מרים אחותו: "א-ל נא רפא נא לה", ונתקבלה תפילתו לחלוטין, וכן דוגמאות רבות. ואם כן מדוע ולמה הביא המדרש דוגמא לכח התפילה מקין אשר פעל בתפילתו רק חצי דבר?!

והביאור בזה פשוט וכך פירשו רבים: בכל מקום שענה הקב"ה לתפילתן של צדיקים מובן הדבר, ואין בו כדי להעיד על כח עצם התפילה, משום שכך הוא דרכו של עולם שאם הצדיק זקוק לדבר מה הוא מתפלל ומבקש מאת הכל יכול למלא את צרכיו והוא ברצונו נענה לו, וכשהקב"ה מקבל את התפילה ברצון הרי הוא עונה למבקש וממלא את משאלות לבו, וכן הוא גם מידת מלך בשר ודם אשר אם מבקשים ממנו כראוי וכיאה, הדבר גורם לו לעזור ולמלא את בקשת השואל בחפץ לב.

אולם כאשר מצינו שאיננו ממלא אלא את חצי הבקשה, עובדה זו משמשת כהוכחה ששעה זו אינה עת רצון מלפני הקב"ה ובעצם אין הוא רוצה למלא את הבקשה. ואם כן מן הראוי להתבונן מדוע הוא עושה חציה.

אלא מוכח מכאן דבר נורא - שענין התפילה כוחה רב ועצום, עד כדי כך שהיא כביכול פועלת אצל הקב"ה שיענה לה גם נגד רצונו! וענין "עושה חציה" הוא כעין פשרה, והקב"ה מסכים להתפשר כביכול עם המתפלל ולמלא לכל הפחות את חצי תפילתו.

מכך הוכיח רבי אליעזר מהו כוחה של תפילה, שבורא עולם אפילו בשעת גזירה מלפניו עליו לענות לכל הפחות על חציה של התפילה!

מדוע אמר הקב"ה: "אל תוסף דבר אלי עוד"?

נמתיק את הדברים עם ראייה נפלאה ליסוד הנ"ל:

כתוב בפסוק (דברים ג, כו): "אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה". ומובא בשם הגר"א זצ"ל שביאר את זאת על פי מה דאיתא בזוהר הקדוש: למשה רבינו ע"ה היתה קבלה שכל תפילה שיאמר בה פעמיים "נא" - תתקבל.

רחצ תפילה דיליה

ולכן מיד במעשה מרים כאשר אמר (במדבר יב, יג): "אל נא רפא נא לה" - התקבלה תפילתו. וכך הוה גם כאשר רצה להיכנס לארץ, ברגע שאמר: "אעברה נא" הפסיקו הקב"ה ואמר לו: "אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה". כלומר, אל תזכיר פעם נוספת את התפילה "נא".

על פניו הדברים מחוסרי הבנה, מפני מה הוצרך הקב"ה למנוע ממנו לסיים תפילתו, הרי אם ירצה בורא עולם לקבל את תפילתו, אזי די גם בפעם אחת "נא", ואם לאו - מה יועיל אם יאמר זאת פעם שניה?...

אלא רואים מכאן דבר נורא: ענין התפילה הוא חוק מוטבע בטבע העולם, וכך קבע הקב"ה בעולמו שתפילה תהא נשמעת, ובכוחה לקרוע גזירות שנגזרו מלמעלה אף נגד רצונו של מקום כביכול, לפיכך - כיון שהקב"ה לא רצה לשנות את הטבע ולא רצה לקבל את תפילתו, לא הניח לו לסיימה!

נורא!

חזו חזו מהו כח התפילה של אדם החי עלי אדמות!

מסופר על ראש ישיבת פורת יוסף הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל: בבחורות חלה ובא לידי סכנה, ובאמצע הלילה הובהל לבית חולים, שם יצא מכלל סכנה.

בבוקר מיד לאחר תפילת ותיקין, המקובל רבי אפרים כהן זצ"ל הגיע לדרוש בשלומו. בני המשפחה התפלאו כיצד נודע לו הענין. עד שהתברר שהבן איש חי זצ"ל הופיע בחלומו של הגאון רבי אפרים כהן זצ"ל, ואמר לו: "הבחור רבי יהודה צדקה בסכנה, קום קרא אל ה' אלוקיך!"

כשסיפרו עובדה זו לפני המשגיח דליקוואוד הגאון רבי נתן וואכטפויגל זצ"ל, הוא התבטא על כך: יכולים אנו ללמוד מכך מהו גודל כח התפילה של אדם חי, שהרי הבן איש חי זצ"ל אשר היה למעלה בשמים עם כל גדלותו העצומה, הוצרך לבוא בחלום למי שנמצא עדיין בעולם הזה בכדי שהוא יתפלל!

חזו חזו בני, מהו כח התפילה של אדם חי עלי אדמות!

אמונה בכח התפילה - סוד כוחה!

אך עלינו לדעת שלמרות שכח התפילה הוא עצום, אך בכדי שהיא תפעל ותעשה פרי, על המתפלל להאמין בכח התפילה! כי מי שלא מאמין בכוחה היא לא תפעל עבורו מאומה.

יסוד זה נלמד מדברי הגמרא במסכת ראש השנה (דף יח.): "תניא, היה רבי מאיר אומר: שנים שעלו למטה וחולין שוה וכן שנים שעלו לגרדום לידון ודינן שוה, זה ירד וזה לא ירד, זה ניצל וזה לא ניצל". ושואלת הגמרא: "מפני מה זה ירד וזה לא ירד, זה ניצל וזה לא ניצל?" ומשיבה הגמרא: "זה התפלל ונענה וזה התפלל ולא נענה. ומפני מה זה נענה וזה לא נענה? זה התפלל תפילה שלימה - נענה. וזה לא התפלל תפילה שלימה - לא נענה".

ופירש רש"י זצ"ל: "תפילה שלימה - נתכוון! כלומר מי שנענה הוא זה שהתכוין בתפילתו ולכן ניצל או שנתרפא, אבל זה שלא התכוין בתפילתו לא נענה.

הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל הקשה בזה קושיא עצומה: איך יתכן דבר כזה?! הרי מדובר כאן באדם שעלה לגרדום או באדם שעלה למטה, אשר חייו תלויים לו מנגד, ועל מה אם כן הוא חלם באמצע התפילה? איך יתכן שאדם במצב כזה אינו מכוין בתפילתו?!...

אמנם ביאור הענין הוא - היה אומר רבי אליהו זצ"ל, הוא לא האמין בכוחה של התפילה, הוא לא זעק בכל ישותו והוא לא שפך את מעמקי לבו בכל מאודו, מפני שהייתה חסרה לו האמונה שהתפילה אכן תועיל.

על כן עלינו להתבונן בכוחה של תפילה עד שנכיר ונבין כי אין כח גדול ממנה!

התפילה - התרופה היחידה שנשארה לדורנו לפליטה!

וחובה על כל אחד לדעת כי מה שנותר לנו בגלותנו המרה אינו אלא דבר אחד - תפילה!

ש תפילה דייליה

ומטו משמיה דמרן החזון איש זצ"ל שאכן כך אמר: התפילה היא התרופה היחידה שנשארה לדורנו לפליטה!

ומצינו בענין זה דברים מפורשים במקורותינו:

איתא אצל יעקב אבינו ע"ה שאמר (בראשית מח, כב): "אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי". ובתרגום אונקלוס: "בחרבי ובקשתי - בצלותי ובבעותי".

ולכאורה יש להתפלא אם המכוון הוא לתפילה מדוע השתמש הפסוק בביטוי "חרבי וקשתי"? ולא - ב"תפילתי ובקשתי"?

אלא מכאן למדים אנו יסוד גדול: התורה הקדושה באה ללמדנו כי זו החרב וזוהי הקשת שלנו, אלו הם דרכי ההגנה היחידים שלנו, וזהו כלי מלחמתנו - רק תפילה ותחנונים ולא דבר אחר. ולכן אם אנו רוצים ללחום עם האויבים - הבעיות הגשמיות והרוחניות כאחד, עלינו לדעת שאין עצה ואין תבונה אלא תפילה ותחנונים לבורא כל עולמים.

"אין להם לישראל אלא תפילה!"

עוד מצינו בדברי המדרש תנחומא (פ' בשלח אות ט') על הפסוק בישעיה (מא, יד): "אל תיראי תולעת יעקב" - למה נמשלו ישראל לתולעת? לומר לך - מה תולעת הזו אינה מכה את הארזים אלא בפיה, כך אין להם לישראל אלא תפילה".

מכאן נהג הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל לומר: כמה טיפשים הם אנשי התקשורת אשר ברגע של צפירת אזעקה הם אומרים לכל מאזיניהם כי יש ללכת למקלטים ולחדרים אטומים, ללבוש מסכות, לשבת בשקט ולשתות מים בכדי להירגע - טיפשים!... זה מה שצריכים להגיד בשעת הסכנה?! שיגידו לומר תהלים! הרי אין כוחנו אלא בתפילה!

"מה שור מנגח בקרניו, אף ישראל מנגחין בתפילתם"

הגאון רבי חיים ברים זצ"ל נהג לצטט על דרך זה (ע' ספר מרבה חיים עמ' רעח) את דברי המדרש רבה (במדבר כ, ד): "מה שור מנגח בקרניו, אף ישראל

מנגחין בתפילתם, שנאמר (דברים לג, ז): "וקרני ראם קרניו". ומבואר מזה שעל ידי כח התפילה יכולים אנו לנגח את כל העמים בבחינת "בהם עמים ינגח". כח כביר זה מסור בידינו על כל צרה שלא תבוא להדוף בו את אויבינו ושונאינו, וגם קול זה נכלל במאמר רבותינו ז"ל (בראשית רבה סה, כ) "הקול קול יעקב" - אמר רבי ברכיה: בשעה שיעקב מרכין בקולו ידי עשיו שולטות, ובשעה שהוא מצפצף בקולו אין הידים ידי עשיו".
וזאת עלינו לשנון: "אין לנו שיור אלא התפילה הזאת!"

"פנה אל תפילת הערער" - תפילת בני דורנו

הדברים מוצאים להם בסיס גם בדברי המדרש (ויקרא רבה ל, א) על הפסוק בתהלים (קב, יח): "פנה אל תפילת הערער ולא בזה את תפילתם".
ופירש שם רבי יצחק מהי "תפילת הערער" - "בדורות הללו שאין להם לא מלך ולא נביא ולא כהן ולא אורים ותומים, ואין להם אלא תפילה זו בלבד. אמר דוד לפני הקב"ה: רבונו של עולם אל תבזה את תפילתם".

אברהם אבינו ע"ה עמד בנסיונות על ידי תפילה

בנותן ענין להביא את פירושו של הגאון רבי מרדכי מלעכאוויטש זצ"ל למשנה במסכת אבות (פ"ה מ"א): "עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולן", דהיינו על פי דברי חז"ל במסכת ברכות (דף כו:): ש"אין עמידה אלא תפילה", וביאור המשנה הוא שלפני כל נסיון עמד אברהם אבינו ע"ה והתפלל שיצליח לעמוד בו, ועל ידי תפילתו זכה לזה והצליח לעמוד בנסיון. וזהו דכתיב "עמד בכולם" - על ידי תפילה!

ולמדנו אם כן כי תפילה היא סוד העמידה בכל נסיונות החיים.

"אל תשליכנו לעת זקנה" - מהי הסכנה שבזקנה?

יש להביא בזה רעיון נפלא מפיו של הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל:

אנו אומרים בסליחות: "אל תשליכנו לעת זקנה, ככלות כוחנו אל תעזבנו", ולכאורה תמוה מדוע שהקב"ה ישליך את הזקנים לעת כלות כוחם,

שב תפילה דיליה

הרי לכאורה כשאין להם כח מי יעזור להם אם לא הקב"ה שהוא סומך נופלים וזוקף כפופים?

אלא יש לבאר זאת באופן הבא: לעת זקנה מאבדים לפעמים את כח הריכוז בתפילה, ולכן יש חשש שהקב"ה יעזוב את אותם זקנים מפני שבלי קרבת אלוקים של התפילה יכולים הם להיעזב חלילה, וזו התפילה שנושאים אנו "אל תשליכנו" - שהקב"ה יעזור לנו שגם לעת זקנה נוכל להתפלל כראוי ובישוב הדעת וכך לא נושלך מלפניו חלילה.

נפלא!

יש להסמיק על כך את פירושו הנפלא של הגאון בעל ההפלאה זצ"ל (פנים יפות פ' ואתחנן) על הפסוק (דברים ג, כג): "ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר", משה רבינו ע"ה התחנן לפני הקב"ה טרם התחיל בתפילה "לאמר", שיהיה בכוחו לסדר את תפילותיו ולהשמיע אותן כלפי שמיא עם כל הכוונות הראויות והרצויות.

כל מעשי אנוש ותחבולותיו לא יועילו זולת על ידי התפילה!

וכך כותב הסטייפלר זצ"ל בספרו ברכת פרץ (פרשת שמות): כל מעשי אנוש ותחבולותיו לא יועילו אפילו כל שהוא להוסיף או לגרוע ממה שנגזר עליו בראש השנה, זולת על ידי תפילה ועל ידי זכויות ותשובה שאז יכול גזר הדין להשתנות.

המשגיח רבי נתן ואכטפויגל זצ"ל נהג לומר: כשאדם יבוא לעולם האמת ישאלו אותו: היו יהודים שסבלו ברוסיה ובארץ ישראל, מה עשית עבורם? היה חורבן בית המקדש, גלות השכינה ומה עשית בשביל זה?! והאדם יענה, מי אני ומה אני וכיצד יכולתי להועיל להם. אך ישיבו לו: הקב"ה שומע תפילת כל פה ובתפילה אפשר לבקש על הכל ולהשיג הכל, ואם כן יכולת להשתמש בכח הגדול ביותר עלי אדמות - תפילה!...

"לשון רכה - תשבר גרם"

בוא וראה עד כמה נכונים הדברים שאין לנו כח אחר חוץ מתפילה, ורק באמצעותה ניתן להשיג הכל ולהינצל מכל גזירות קשות ואכזריות.

כתוב במשלי (כה, טו): "ולשון רכה תשבר גרם", ופירש רש"י זצ"ל: "לשון רכה - בתפילה ובתחנונים. תשבר גרם - עצם קושי הגזירה".

ודבר זה כבר ידעו כל גדולי ישראל, וכפי שכבר התבטא על כך החפץ חיים זצ"ל (לקוטי אמרים פ"י) בזה"ל: "כל הצרות הרבות הבאות עלינו שאיננו ניצולים מהם, המה מפני שאין אנו צועקים ומרבים בתפילה עליהם, כי לו התפללנו ושפכנו שיח לפני הקב"ה בודאי לא ישובו תפילותינו ובקשתינו ריקם.

ממשיך החפץ חיים זצ"ל וכותב: "ולא יסתפק האדם במה שמתפלל שמונה עשרה ג' פעמים בכל יום, אלא כמה פעמים ביום צריך לשפוך תפילות ובקשות בינו לבין עצמו כשהוא בביתו מעומקא דליבא. כי השלוש תפילות הם אצלו כבר שגורות בפיו ואינו נותן לב להם כל כך, מה שאין כן אם יתבונן כל אדם בינו לבין עצמו ויעשה חשבון הנפש על מצבו ומעמדו גודל עניותו וטרדותיו הרבות, ועל כולם הוא משתכר רק לחם צר ומים לחץ, ואזי ישפוך לבו כמים נגד השי"ת, והתפילה תצא אז בכוונה עמוקה ובלב נשבר ורוח נמוכה, תפילה כזו בודאי לא תשוב ריקם", עכ"ל.

הרי שהחפץ חיים זצ"ל תלה את הסיבה שכל הצרות באות עלינו בזה שלא התפללנו כראוי, ואילו היינו מרבים בתפילה לא היינו נקלעים לכל אותן מרעין בישין.

מדוע נעלם עתיד השואה מעיניהם של ישראל?

וכך סיפר הגאון רבי שמואל גריינמן זצ"ל שגיסו החזון איש זצ"ל התבטא בפניו: מן השמים העלימו את דבר האסון המגיע ובא על יהודי אירופה מעיניהם של יהודי אותו הדור, בכדי שלא יתאמצו בתפילה וכך יבטלו את רוע הגזירה!

וכעין זה אמר תלמידו הגאון רבי אליקים שלעזינגר שליט"א (בית אב פרשת וירא): ידוע שעוצם הצרות שכלל ישראל נמצא בהן במדינות שונות הן בגוף הן ברוח נגרם מכך שאין הם מתפללים כראוי, וכפי שאמר החזו"א זצ"ל (ואני זוכר את זה) כי לפני החורבן הנורא באירופה לא התחזקו בתפילה ואילו היו עושים כן היו ניצולים.

דש _____ תפילה דיליה

”ברצוני להתפלל על כך ביום הכיפורים...”

ובודאי שיש להעתיר רחמים לא רק על צרות הכלל או צרות גדולות ועצומות, אלא על כל צרה שלא תבוא עלינו להרבות בתפילה, כי זהו הכח היחיד המסור בידינו.

מסופר: הרבנית אשת הגאון מטשעבין זצ”ל חלתה, ובתחילת חודש תשרי הרופאים יעצו לנתחה לאלתר, אמנם הרב מטשעבין זצ”ל אמר כי יש לדחות הניתוח בכמה שבועות. כאשר נשאל על מה ולמה יש לדחות את הניתוח, השיב: ”ברצוני להתפלל על כך ביום הכיפורים...”

וכן העיד הגאון רבי אריה ליב הכהן זצ”ל בנו של החפץ חיים זצ”ל: אמי ע”ה סיפרה לי שכמעט לא אירע שהיינו צריכים להזמין רופא עבור הילדים בבית. וכאשר מישהו חלה יעץ לה אבי זצ”ל לחלק עוד לחם לעניים, והוא זצ”ל היה עולה לעליית הגג ומתפלל שם על החולה שיתרפא, וכך הוה!

תפילה מאריכה ימים גם כאשר כבר נגזר על קיצורם!

ויש לדעת כי התפילה מועילה להארכת ימיו של אדם גם כאשר בשמים נגזר שיתקצרו חלילה!

הלוא מפורסם שהקב”ה קילל את עלי ואמר לו (שמואל א’ ב, לג): ”וכל מרבית ביתך ימותו אנשים”, והוסיף ואמר לשמואל (שם ג, יד): ”ולכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עוון בית עלי בזבח ובמנחה עד עולם”. ונראה היה כי בית עלי מקולל בשבועה מאת הקב”ה לדורות עולם שבכל הדורות ימותו בניו בגיל צעיר. וידוע שגזר דין עם שבועה אינו נקרע לעולם.

אולם בילקוט שמעוני (שמואל א’ ג) מסופר שרב כהנא האריך בתפילתו משום שהיה מבית עלי, ודרשו חז”ל: ”בזבח ומנחה אינו מתכפר, אבל מתכפר הוא בתפילה”. וזכה עבור זה לאריכות ימים מופלגת, ע”ש.

כעין זה מצינו בפרשת וירא (בראשית כ, ג) שהקב”ה אמר לאבימלך: ”הנך מת על האשה אשר לקחת”, ולמרות שאמר זאת בלשון עבר כאילו נגזרה כבר הגזירה, הוא הוסיף ואמר לו, יש עצה אחת: ”ועתה השב אשת האישי

כח התפילה שיה

כי נביא הוא ויתפלל בעדך וחיה", כלומר לא די שתשיב את אשתו, אלא הוא יתפלל עליך וכך יקרע את רוע הגזירה.

זהו כוחה של תפילה! אף שהקב"ה בכבודו ובעצמו אמר: "הנך מת", על ידי תפילה ניתן לבטל את הגזר דין!

"אפילו חרב הדה מונחת על צוארו - אל יתיאש מן הרחמים!"

עוד מצינו בענין זה אצל חזקיהו המלך שכאשר חלה, בא לבקרו ישעיה הנביא וכך הוא אמר לו (ישעיה לח, א): "צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה". ואיתא בגמרא במסכת ברכות (דף י.) שהוא הסביר את סיבת הגזירה: "מפני שלא עסקת בפריה ורביה".

טען חזקיהו המלך כי מה שלא עסק בפריה ורביה היה מפני שראה ברוח הקודש שיצאו ממנו בנים לא טובים, והוא לא רצה לגרום לכך.

ענה לו ישעיה הנביא: "בהדי כבשי דרחמנא למה לך?" - מדוע אתה מתערב בחשבונות שמים? אתה מצדך חייב לעשות את מה שנצטווית, ומה שהקב"ה יעשה - יעשה.

קיבל חזקיהו המלך את הדברים וביקש מישעיה הנביא שיתן לו את בתו לאשה ושאוּלי בזכות שניהם אולי תועיל לצאצאים. ענה לו ישעיה הנביא במשפט נוקב וחד משמעי: "כבר נגזרה הגזירה".

אך אפילו לאחר נבואה ברורה כזאת היוצאת מפיו של אחד מגדולי הנביאים, חזקיהו המלך ידע כי ניתן עדיין להציל את המצב, לא על ידי רופאים ולא על ידי תרופות אלא באמצעות תפילה, ולכן הוא אמר לו: "בן אמוץ כלה נבואתך וצא! כך מקובלני מבית אבי אבא: אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל יתיאש מן הרחמים!"

ולכן - מיד "ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'".

ומפרי תפילתו הוא קיבל את ההודעה מהקב"ה מפיו של ישעיה הנביא: "הנני יוסיף על ימך חמש עשרה שנה".

שזו תפילה דייליה

נפלא מאוד! אפילו שכבר נגזרה גזירה, עם כח התפילה הוא זכה לבטלה ולהאריך ימים בעוד חמש עשרה שנה!

תפילה מצלת מן המזיקים

וניתן להינצל אפילו מהמזיקים הגרועים ביותר רק בזכות התפילה.

וכך מבואר בגמרא במסכת קידושין (דף כט:): "מזיק" אחד היה מצוי בבית מדרשו של אביי, וכל מי שהגיע ללמוד בבית המדרש היה ניזוק ממנו, לעתים אף הזיק גם כאשר שהו שם שני אנשים ביום למרות שבדרך כלל אין דרך המזיקים להזיק לשנים ובודאי שלא באמצעו של יום.

יום אחד נודע לאביי שרב אחא בר יעקב עומד להגיע לבית מדרשו. ציוה אביי לתלמידיו, שאף אחד לא יזמין את רב אחא בר יעקב לביתו, ומתוך כך מוכרח יהיה ללון בבית המדרש ושמא מתוך חסידותו המופלגת יארע לו נס וכך יתפטרו מהמזיק הטורדן.

כך אכן אירע: בלית ברירה עלה רב אחא בר יעקב לבית מדרשו של אביי והמזיק ניסה להזיק לו, ונדמה היה לו כמו נחש בעל שבעה ראשים. רב אחא בר יעקב התפלל על המזיק שימות, ובכל פעם שהתפלל וכרע נפל ראש אחד של המזיק, עד שהרגו לגמרי.

נוכחנו לדעת אם כן מהו גודל כח התפילה אשר איתה ניתן לקרוע ולהפוך כל מיני גזירות קשות רעות ואכזריות, ועל ידה אדם יכול להציל עצמו מכל מיני נגע ומחלה.

ו"אין לנו שיור אלא התפילה הזאת!"

נתחזק בעזה"ת בזה ונתבונן בדברים עד שיהיה הדבר מושרש בלבנו שאין לנו שיור אלא התפילה!

באמצעות תפילה ניתן להשיג כל דבר! שז

באמצעות תפילה ניתן להשיג כל דבר!

פתח דבר:

הגם שכבר ביארנו במאמר הקודם בארוכה את כוחה הגדול של התפילה, נראה בעזה"ל להרחיב את היריעה בענין ולהראות עוד שהתפילה מועלת להשיג גם דברים מופלגים שהם למעלה מיכלתו של האדם ואפילו דברים שהם למעלה מדרך הטבע, ובאמצעות התפילה ניתן אפילו להחיות מתים!

תפילת חנה: "ונתת לאמתך זרע אנשים"

נפתח עם כמה דוגמאות אשר ניתן ללמוד מהם כי ניתן להתפלל אף על דברים הנראים רחוקים ומופלגים מאוד.

בספר התחזקות בתפילה לה' (עמ' יז) הביא ראייה מתפילת חנה. הרי אמרו חז"ל במסכת ברכות (דף לא:) על בקשת חנה: "ונתת לאמתך זרע אנשים" - רבי יוחנן אמר: זרע ששקול כשני אנשים. ומי הם? משה ואהרן שנאמר (תהלים צט, ו): "משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו".

הרי שחנה לא הסתפקה בבן תלמיד חכם ירא שמים, צדיק, חסיד ובעל מידות טובות, וגם לא בבן שיהיה גדול כמשה רבינו ע"ה שניתנה תורה על ידו, והקב"ה אמר עליו "כי בכל ביתי נאמן הוא", וגם לא בבן שיהיה גדול כאהרן הכהן אשר לבש את האורים ותומים ונכנס לפני ולפנים ובזכותו

שיח תפילה דייליה

זכו ישראל לענני כבוד, אלא היא ביקשה בן שיהיה שקול כשניהם גם יחד - כמשה רבינו ע"ה וכאהרן הכהן!

ואכן מוצאים אנו שתפילתה התקבלה והיא זכתה בבן כמו שמואל הנביא אשר היה שקול כשניהם יחד, וכמו שמעיד הכתוב (תהלים צט, ו): "משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו".

הרי שבאמצעות כח התפילה ניתן לבקש כל דבר!

"ככל אשר תשאל - אמלא!"

יסוד זה מוכח מדברי רש"י זצ"ל על הפסוק בתהלים (פא, יא): "הרחב פיך ואמלאהו" - "הרחב פיך, לשאול ממני כל תאוות לבך. ואמלאהו - ככל אשר תשאל אמלא".

מבואר מדבריו שאדם יכול לבקש ככל העולה על לבו, והקב"ה מבטיח למלא את בקשתו, וזהו שכתוב "הרחב פיך ואמלאהו!"
נפלא!

תפילתו של הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל

יש להביא בזה מעשה נפלא שאירע עם הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל:

כידוע שהגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל היה כלוא בסיביר במשך כמה שנים, אמנם כבר ביום הראשון שהגיע לשם יחד עם קבוצה גדולה של אסירי כפיה, נצטוו כולם בתור "ספורט" להסיר את נעליהם וגרביהם ולרוץ כמה קילומטרים כשהם יחפים על האדמה המחופה בשכבת קרח...

סיפר הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל: במשך כל אותה ריצה דיברתי אל הרבוננו של עולם כמנהגי שהייתי מדבר אליו בכל תפילותי תמיד כבן המדבר אל אביו, וכך אמרתי: אבא, הלא ידוע לך שאין בידי לשמור על עצמי, רבוננו של עולם אני מבקש ממך, הצילני נא וחזקני נא שלא אצטנן במדינה זו כלל.

הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל סיים את סיפורו ואמר: כמה שנים הייתי כלוא בסיביר ולא קרה לי אפילו פעם אחת במשך כל אותה תקופה

באמצעות תפילה ניתן להשיג כל דבר! שט _____

שהצטננתי, בו בזמן שרוב האסירים סבלו מהקור המקפיא וחלקם אף מתו מכך, בי - לא פגע הקור אף לא פעם אחת, כי על כך כבר ביקשתי מאבא מלכתחילה...

חזקיהו המלך חידש "עמידת חולי"

דוגמא נוספת לכך מצינו אצל חזקיהו המלך.

חזקיהו המלך היה חולה במחלה אנושה ומסוכנת, ועד לאותה עת עדיין לא נמצא בעולם כולו אדם אשר נחלה והתרפא ממחלה זו, ולא עוד אלא שישעיהו הנביא אומר לו בנבואתו שכבר נגזרה גזירה שימות.

אמנם על אף שעל פי דרך הטבע המצב היה נראה אבוד, בכל זאת חזקיהו המלך התחזק והתפלל לה' שירפאהו וכמו שנאמר (מלכים ב' כ, ב - ג): "ויסב את פניו אל הקיר ויתפלל אל ה' לאמר, אנא ה' זכור נא את אשר התהלכתי לפניך באמת ובלבב שלם והטוב בעיניך עשיתי ויבך חזקיהו בכי גדול".

והלוא לבסוף הקב"ה שמע את תפילתו ורפא אותו עד שהאריך לחיות עוד חמש עשרה שנה, וכמו שנאמר בנביא (ישעיה לח, ה): "הלוך ואמרת אל חזקיהו כה אמר ה' אלוקי דוד אביך שמעתי את תפילתך ראיתי את דמעתך הנני יוסיף על ימין חמש עשרה שנה". ואיתא בילקוט שמעוני (מלכים אות רמ"ג) שחזקיהו המלך הוא אשר חידש "עמידת חולי" - היינו שלמרות שאדם חולה במחלה אנושה מסוגל הינו לעמוד ממנה, וזאת בכח תפילתו.

הרי שחזקיהו המלך התפלל על דבר שעד לאותו זמן היה נראה כדבר פלאי מחוץ לדרכי הטבע ובכל זאת הוא זכה לרפואה, עד שממנו והלאה התחדשה בעולם הנהגה של רפואה מחולי.

אל ימנע עצמו מן הרחמים - גם אם החרב ב"תוך צווארו"...

נקודה נפלאה נוספת למדים אנו ממעשה זה של חזקיהו המלך. הרי הגמרא אומרת במסכת ברכות (דף י') שאפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים. ויש שרצו לדייק מכך שכאשר יש

שי תפילה די ליה

חולי בתוך הגוף של האדם ממש, זה אינו בכלל "חרב חדה מונחת על צוארו של אדם" אלא "בתוך צוארו"... ואם החולי כבר מקנן בתוך גופו של אדם אין על מה להתפלל...

אולם ידוע שהגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל דחה טענה זו מכל וכל, כי הלוא מקור מימרא זו הוא ממעשה דחזקיהו המלך שחלה ואמר לו הנביא ישעיהו שכבר נגזרה גזירה, ועל זה ענה לו חזקיה המלך: "כלה נבואתך וצא, כך מקובלני מבית אבי אבא - אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים", והרי על כגון דא אמרו חז"ל שטרם מקרה זה לא אירע שחולה כמוהו התרפא, ואין לך חרב חותכת בתוך הבשר יותר מחולי שמעולם לא הבריא ממנו אדם, ואף על פי כן אמרו: "אל ימנע עצמו מן הרחמים".

הרי לנו שאין לך מצב בעולם אף הנראה אבוד לחלוטין שבו כבר אין על האדם חובה להרבות בתפילה, ועליו להתייחס מן הרחמים חלילה, אלא תמיד ניתן לפעול ולעשות על ידי התפילה!

מעשה מופלא אשר התרחש בימינו

חשבנו לנכון להביא סיפור שהתרחש בימינו - בקיץ של שנת תשס"ז - הממחיש לנו היטב מה גדול כח התפילה לפעול ישועות גדולות ונצורות הגם שהמצב נראה אבוד בלי שום מוצא.

בני זוג שלא נפקדו בזרע של קיימא במשך כחמש עשרה שנה עד שהחליטו להיפרד למרות שלא היו ביניהם שום מריבה או חיכוך אלא כל אחד פנה לדרכו ולהצלחתו תוך כבוד גדול לזולתו. והנה זמן קצר אחר נתינת הגט נודע שהאשה כבר הייתה מעוברת.

על אף שאילו היה המצב רגיל היה האיש נושא את גרושתו מחדש, ואף מקיים בכך מצוה של מחזיר גרושתו, אבל את בני הזוג לשעבר הבשורה הכתה בהלם, שכן האיש היה כהן אשר אסור לו לשאת גרושה, כמובן שהבכיות והצער של שניהם עלו עד לשמי שמים.

הבעל עם דמעות בעיניו הגיע לביתו של מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א

באמצעות תפילה ניתן להשיג כל דבר! שיא _____

כדי לשמוע דעת תורה מה ניתן לעשות, אך בפי הגאון רבי חיים שליט"א לא היתה שום עצה כלשהי: "אינני רואה כל דרך שתוכל לשאת את גרושתך מחדש" - אמר, והציע לו לעלות לביתו של חמיו מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל.

הבכי הנורא חזר על עצמו גם בבית הגר"ש זצ"ל אשר ספק את ידיו בצער רב ואמר: אסור לכהן לשאת מחדש את הגרושה, גזירה היא משמים, ואתם תקבלו דין שמים עליכם. הדבר היחיד שביכולתי לומר לך הוא שתיגש לכותל המערבי ותפלל להשי"ת שיושיע אותך, אמר מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל.

הכהן האומלל שמע את הדברים וקיבל אותם כ"הוראה" ומיד נסע לכותל המערבי. בבואו לשריד בית מקדשנו ניצב ליד הכותל המערבי והרעיש את המקום בצעקות ובבכיות נוראות. האנשים שמסביבו הבינו שמדובר בצרה גדולה במיוחד אך לא העזו לגשת אל המתפלל ולהציע את עזרתם.

לאחר זמן ממושך שבו עמד ושפך את מרי שיחו לפני מי ששכן את שמו במקום הזה, הוא חש בדפיקות על גבו, כאשר הסתובב אחורנית ראה לפניו אברך תלמיד חכם אשר התעניין לדעת מה מציק לו.

לאחר שסיפר לו את סיפורו הכואב, פנה אליו התלמיד חכם ושאל אותו: "האם יש לך אבא?" מיודענו הכהן לא הבין את השאלה, והשיב: אכן יש לי אבא, אבל הוא זקן מופלג והוא מתגורר באמריקה בבית אבות, ואינו מתקשר כמעט עם הסובבים אותו...

אם אתה שואל לעצתי, טוס לאמריקה וספר לאביך את שעבר עליך - אמר לו התלמיד חכם הלא מוכר ופנה לדרכו.

על אף שעוד ניסה להשיב כי אביו נמצא במצב שקשה מאוד לתקשר איתו, ובכלל מהי המטרה של מאמץ גדול שכזה - לטוס לחו"ל כדי לספר לאביו הקשיש את הסיפור. אך התלמיד חכם כבר לא שמע את הדברים אלא הלך לדרכו...

התיישב הכהן בדעתו וחשב על כל מה שעבר עליו ביממה האחרונה, הוא החליט: אם מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל אמר לו לגשת ולהתפלל בכותל,

שיב תפילה דיליה

ובעת התפילה ניגש אליו אדם שאיננו מכירו ומייעץ לו עצה שכזו, אולי בכל זאת המאמץ הזה כדאי.

לא עבר זמן רב והכהן הזמין כרטיס טיסה, וכעבור יממה וחצי הוא היה כבר בבית אבות על יד אביו. אנשי הצוות הרפואי שהיו צמודים לקשיש, הנמיכו מראש את ציפיותיו של הבן וכך אמרו לו: "אבא שלך כבר במשך חודשים ארוכים לא הוציא מפיו מילה אחת", ולכן לא סביר שיפתח את פיו דווקא עתה...

הבן התחיל לגולל את סיפורו בפני אביו אשר לא דיבר מאומה, אבל עשה את הרושם כמי שמאזין לדברי בנו. ויהי כאשר הרבה הבן לבכות תוך כדי הסיפור - קרה הלא יאומן... האב פתח את פיו ואמר במילים ברורות: האמת היא כי אינך בני כלל אלא ילד מאומץ הנך בן להורים שנספו בשואה. משמעות הדברים היתה כי אין הוא כהן, ועל כן אין לו כל בעיה להינשא מחדש לגרושתו!

אי אפשר לתאר כלל את צהלות ושאגות השמחה אשר נשמעו בחדרו של הקשיש למשמע בשורה זו.

למדנו לענייננו כי גם כאשר המצב נראה אבוד ובלי תקווה, והדברים נראים בלתי אפשריים בעליל, באמצעות כח התפילה ניתן להשיג הכל! הכל כפשוטו ממש!

תפילה מועלת לשנות את סדרי הבריאה

ונראה לומר עוד כי יש בכח התפילה אפילו לשנות את סדרי בריאת בראשית ואת גלגלי המזל. וכפירושו הנפלא של המאירי זצ"ל (בית הבחירה ב"ק דף פ:):

"אף על פי שמשפטי האדם מצד תולדתו ומערכת מזלו מבוא גדול בענייניו ובהצלחתו ובמקרו, עד שדלת הנועלת לא במהרה היא נפתחת, מכל מקום אין בזה עיכוב מכל וכל, אלא הדבר מסור לתפילה ומעשים, כי תפילה ומעשים טובים מגינין בעדו ומשנים עליו סדרי בראשית שלו". וסיים שם: "זה דבר ראוי ומוכרח באמונת ה' ובגדרי הדת".

הרי לנו שניתן לשנות סדרי בראשית באמצעות תפילה.

באמצעות תפילה ניתן להשיג כל דבר! שיג

"ועיני לאה רכות" - קשה התפילה אשר ביטלה הגזירה!

הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל הביא ראיה ליסוד זה מדרשת חז"ל על הפסוק (בראשית כט, יז): "ועיני לאה רכות" - לאה סבורה היתה שתעלה בגורלו של עשו ובכתה, וכך היו כולם אומרים: "שני בנים לרבקה ושתי בנות ללבן, הגדולה לגדול והקטנה לקטן". ובמדרש תנחומא ובילקוט שמעוני מובא שזו לא היתה סתם שמועה שאנשים יצרו, אלא כך היה אמור להתרחש לפי גזירת הבריאה שקבע הקב"ה בעולם - הגדולה לגדול והקטנה לקטן, וראויה היתה הבכורה לצאת מרחל. והיתה לאה יושבת ובוכה עד שנשרו ריסי עיניה, ורק מכח בכיותיה זכתה לבטל את אשר נגזר עליה והיא זכתה להינשא ליעקב אבינו ע"ה ולהעמיד ממנו מחצית מי"ב השבטים.

ועל זה אמרו חז"ל (ילקוט שמעוני פר' ויצא אות קכ"ה): "אמר רבי חוניא: קשה התפילה שביטלה הגזירה, ולא עוד אלא שקדמה לאחותה".

הדבר נורא למתבונן, לאה אמנו ע"ה זכתה לשנות את רוע הגזירה ובמקום להיות אשתו של עשו הרשע, אם האומה הרשעה - אדום, היא זכתה להעמיד שבטי קה - את רוב מנין ובניין של האומה הישראלית הקיימת לנצח נצחים!

בתפילה ניתן לשנות את אשר הוכרז על ידי "בת קול"!

ראיה נוספת ליסוד הנ"ל שעל ידי תפילה ניתן לשנות סדרי בראשית. הגמרא במסכת ברכות (דף ס.) אומרת שבג' ימים הראשונים של העיבור יבקש אדם רחמים שהזרע לא יסריח, מג' ועד ארבעים יום יש לבקש רחמים שיהיה זכר.

והנה הקשו הראשונים הא במסכת סנהדרין (דף כב.) מבואר שארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול מכרזת ואומרת "בת פלוני לפלוני", כלומר כבר ידעינן קודם היצירה אם הולד יהיה זכר או נקבה. ואיך אם כן אמרינן שבתוך ארבעים יום הראשונים יכול אדם להתפלל שהולד יהיה זכר - מה תועיל התפילה לאחרי שכבר הכריזה על כך הבת קול?...

שיד תפילה די ליה

אמנם התוספות כתבו שם שעל ידי תפילה אפשר לשנות גם דבר שכבר
נקבע בבת קול מן השמים!
נפלא!

"על ידי תפילה משתנה מזלו לטובה!"

כעין זה מצינו שאדם בתפילתו יכול לשנות גם את המזל.

כתב המהרש"א זצ"ל במסכת שבת (חידושי אגדות דף קנא:): דאף שאמר
בגמרא במסכת מועד קטן (דף כח.) "חיי בני ומזוני לא בזכותא תליא מילתא
אלא במזלא תליא מילתא", מיהו על ידי תפילה ובקשת רחמים ניתן לשנות
את המזל לטובה.

וראיתי בספר אהל משה (בראשית עמ' שנו) שהביא ראייה לכך מדברי הגמרא
במסכת נדרים (דף לב.): "אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שאמר לו הקב"ה
לאברהם אבינו "התהלך לפני והיה תמים" אחזתו רעדה, אמר שמא יש בי
דבר מגונה, כיון שאמר לו "ואתנה בריתי ביני ובינך" נתקררה דעתו. ויוצא
אותו החוצה. אמר לפניו: רבוננו של עולם הסתכלתי במזל שלי ואיני ראוי
להוליד בן. אמר לו הקב"ה: צא מאיצטגנינות שלך - אין מזל לישראל".
וכתב רש"י זצ"ל במסכת שבת (דף קנו.): על מה שאמרו שם "אין מזל לישראל"
- וז"ל: "דעל ידי תפילה וזכות משתנה מזלו לטובה".

מוכח מזה שתפילה מועלת גם לשנות המזל!

בתפילה ניתן לפעול גם במה שאינו ביד האדם!

נביא על כך אמרה נפלאה של הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל.
הגמרא במסכת בבא בתרא (דף קסב:): אומרת: "שלושה עבירות אין אדם
ניצול מהן בכל יום, ואלו הן: הרהור עבירה, ועיון תפילה, ואבק לשון הרע".
ותמה שם המהרש"א זצ"ל הרי "אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו" (ע'
מס' עבודה זרה דף ג.), ואם אי אפשר להינצל מהן מדוע הן נחשבות כעבירות?
ענה הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל: גם מה שאינו ביד האדם -
ובייחוד מה שאינו בידו - ניתן לפעול בזה באמצעות תפילה!

באמצעות תפילה ניתן להשיג כל דבר! שטו _____

הרי לנו שאפילו עוונות שאין אפשרות לאדם להינצל מהם, על ידי תפילה שאני, ולכן מי שאינו מתפלל להשי"ת לבקש סייעתא דשמיא שלא יפול ברשתו של היצר בעבירות אלו, אם ישל בהם ייחשב לו הדבר כעבירה!

הגאון רבי מאיר חדש זצ"ל: "תפילה תמיד עוזרת!"

גדולי ישראל חיו תמיד מתוך התחושה שגם את המצבים הגרועים ביותר הנראים כבלתי אפשריים ניתן לשנות באמצעות פנייה ישירה לרבוננו של עולם, וכפי שניתן ללמוד מהמעשה הבא:

המשגיח הגאון רבי מאיר חדש זצ"ל שאל פעם אחד מתלמידיו שהיה רב בעיר אחת בישראל, מה אתה עושה, כאשר בא אליך אדם אשר שוחח באזניך בעיה, ואינך יכול להציב לה פתרון?

הוא שאל והוא תירץ, דע לך אמר לו המשגיח זצ"ל: תמיד יש מה לעשות! גם כאשר אין לך בפיך תשובה מוכנה, לאחר שהוא עוזב את החדר, אתה יכול לעמוד ולהתפלל עליו.

תפילה תמיד עוזרת!

זו הנקודה אותה עלינו לשנן שוב ושוב ולהחדיר לתוך תוכינו - גם במצבים הכי קשים והלא הגיוניים בעליל, על ידי התפילה ניתן לפעול, לשנות, לעזור ולהיטיב את המצב.

הרופא ה"מסור"...

כבר ביררנו בדברינו שאף מי שנקלע לבעיה או למצוקה כלשהיא, ולו יהא זה דבר הנראה שאין ביכולתו לעשות מאומה, בכל זאת אם לא יתפלל על כך להשם תהיה כאן טענה נגדו - מדוע לא התפללת ולא ביקשת מהקב"ה שיעזור לך בענין?!...

בספר טיב התפילה (עמ' תרפב) הביא בענין זה משל נפלא: רופא מסור ונאמן אשר מתוקף תפקידו היה ממונה ב"משמרת לילה" על מחלקה שלמה בבית הרפואה, באותה מחלקה מאושפזים היו חולים מסוכנים מאוד רח"ל.

שיטז תפילה די לילה

ואכן הוא נהג לעשות מלאכתו נאמנה, הוא עמד הכן על ידם לתמכם ולסעדם ולהעניק להם את הטיפול הדרוש להם, הכל מתוך מסירות מיוחדת.

והנה לפתע בלילה אחד, מצבם של חולים רבים במחלקה החל להידרדר בו זמנית, הרופא אץ רץ בכל כוחו כאחוז תזזית ממיטה למיטה ומחולה אחד למשנהו, ועשה את כל אשר לאל ידו בכדי לנסות לייצב את מצבם, אולם מצבם החמיר מרגע לרגע. היה זה למעלה מכוחו של הרופא להשתלט לבדו על המצב החמור, ולדאבוננו הרב כמה מן החולים שבקו חיים על מטותיהם.

והנה בהיות הבוקר, כאשר מנהל בית החולים בא למקום ועודכן במתרחש - הקים קול מחאה וזעקה, כיצד יתכן שהרופא דנן לא עמד על משמרתו אלא התרשל במלאכתו, והעדות לכך שמספר חולים נפטרו באותו הלילה, מה שלא קרה זה זמן רב...

הרופא הוזמן לעמוד במשפט, בו נתבע על הפקר חיי אדם. לאחר שהתביעה הציגה את טיעוניה, הרופא לעומתם תיאר את מאורעות אותו לילה כיצד שירת במסירות עצומה את כל החולים, ולא נח אפילו לרגע קט, אלא רץ בכל כוחו מחולה לחולה, אין זאת אלא שמצבם הנורא הכריע אותם, "וכי יש בי כוחות של מלאך"?! התרעם על התביעה, "איך אתם מעלילים עלי שהפקרתי חולים בו בזמן שהקדשתי עבורם את כל כוחי ומרצי"...

השופט שמע את טענות הצדדים עד תומם, ולאחר בדיקה מעמיקה של הדברים הודיע השופט: "הרופא נמצא אשם בעבירה של הפקרת חיי אדם"...

כששמע זאת הרופא התפלל: מה רוצים ממני, מה לא עשיתי בשביל להציל חיי אדם. אך כאשר השמיע השופט את נימוקיו, פסק הדין התבהר...

ברגע שהחלה ההתדרדרות צריך היית לצעוק בקול גדול: "הצילו" ולעדכן זאת במערכות הקשר, אם היו שומעים את קולך ופנייתך - כל הרופאים בסביבה היו באים לעזרתך, ואילו היו במקום צוות שלם של רופאים ואחיות יתכן מאוד שיכולתם להציל את כל החולים, ואי בקשת עזרה דינה כעבירה של הפקרת חיי אדם!

באמצעות תפילה ניתן להשיג כל דבר! שיז

כן הוא הדבר גם בענייננו, כאשר האדם יתבע בשמים על שלא עשה דבר זה או אחר, והוא ינסה להצדיק את עצמו ויאמר: "השתדלתי רבות בדבר אך ללא הצלחה". התשובה שתוצג בפניו: היית צריך לבקש ממי שביכולתו להושיע לעזור ולפעול בענין, וזה היה אפשרי על ידי תפילותיך, אמנם מאחר שלא התפללת, למרות שהשתדלת, הדבר נחשב לך לעוול. היה לך להתפלל ולבקש ממי שהיכולת שלו...

"הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה"...

הגאון רבי יצחק מוולאז'ין זצ"ל ביאר באופן נפלא את תפילת "הנותן תשועה למלכים", מביאור זה נוכל ללמוד עד היכן מגיע כוחה של תפילה, ומעשה שהיה כך היה:

הגאון רבי יצחק מוולאז'ין זצ"ל הופיע בארמונו של הצאר הרוסי בראש משלחת של גדולי ישראל. מיד בכניסתו פנה אליו הצאר ואמר לו: יש לי אליך שאלה, ידוע לי שאתם היהודים נושאים תפילה בכל שבת ושבת לשלומו של הצאר ואתם מבקשים שינצח בכל מלחמותיו.

כאשר ביקשתי מיהודי אחד שיתרגם לי את נוסח התפילה הזו - המשיך הצאר בדבריו, התוודעתי לכך שהיא אינה נאמרת אלא מן השפה ולחוך, שכן כפי הידוע לי תפילה זו נאמרת על ידי כל היהודים בכל מדינה ומדינה בהם הם יושבים. ואם כן כיצד תפילה זו שנאמרת מפי כל היהודים שבכל אתר ואתר תוכל להתקבל, הלוא יש לי שנים ארוכות מלחמה עם קיסר גרמניה, ואם גם בגרמניה מתפללים היהודים לנצחון מלכם, ואתם כאן מתפללים לנצחון מלככם, כיצד תתישב סתירה זו?...

השיבו רבינו יצחק מוולאז'ין זצ"ל על אתר וכך אמר לו: הרי פיך אמר שתרגמו לך את התפילה, ויודע אתה היטב את נוסחה. כיון שכך בודאי שמת לב שהתפילה מתחילה במילים: "הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה, הוא יגדל וירומם וינשא וכו' את הקיסר האהוב..."

והשאלה נשאלת, וכי אין שבח אחר על הקב"ה המתאים לקובעו בתפילה זו, אלא העובדה שהקב"ה מכוון את האוניות בלב ים ומפלס להם דרך ונתיב?

שיח _____ תפילה דיליה

אלא התשובה פשוטה היא - אמר הגאון רבי יצחק מוולאז'ין זצ"ל, כיון שכל האוניות נוסעות בעזרת מפרשים שהרוח נושבת בהם, תאר לעצמך שנמצאת עתה אניה במזרח ובכוונתה להפליג למערב, צריכה היא אם כן רוח מזרחית, באותה שעה ממש יוצאת אוניה מהמערב אשר פניה מועדות למזרח, היא צריכה כמובן רוח מערבית, כיצד בכל זאת מתנהלת תנועת האוניות כסידרה?

אלא זהו כח השמור רק לקב"ה אשר בידו לפעול בו זמנית שני הפכים - דבר שלהבנת בן אנוש הוא בלתי אפשרי בעליל.

ואם כן אין דבר יותר מתאים מלהזכיר רעיון זה כאשר אנו מבקשים מהקב"ה שיצליח את דרכו של מלכנו - כי רק הקב"ה יכול לגרום לכך שגם אתה תנצח במלחמתך, וגם אויבך - קיסר גרמניה ינצח במלחמתו...

ועלינו לדעת כי הרעיון קיים בכל תפילה ותפילה - לעתים אדם מבקש מהקב"ה דבר בלתי אפשרי ואפילו על שני ענינים הסותרים זה את זה, ובכל זאת, על ידי התפילה הקב"ה מסוגל לסדר הכל, וגם ה"בלתי אפשרי" נהפך לאפשרי ואפשרי!

על מה התפלל הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל?

נביא על כך סיפור ידוע.

בעירו של הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל היה חולה מסוכן רח"ל שהרופאים אמרו נואש ממצבו. ביום מן הימים עבר שם רופאו הפרטי של המלך וקרובי החולה התחננו אליו שיכנס לבדוק אותו. רופא המלך חזר על קביעת שאר הרופאים ואמר כי אין תקווה רח"ל...

הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל נפגש עם הרופא ושאלו: אם המלך יהיה חולה במחלה כזו מה היית עושה?

ענהו הרופא: אכן המלך היה חולה במחלה קשה זו והוא התרפא באמצעות עוף מסויים הנמצא רק במדבר, וכאשר מבשלים אותו ונותנים לחולה לשתות את המרק בו התבשל העוף - החולה מבריא. והמלך בזמנו שלח כמה גדודי חיילים למדבר לחפש אחר העוף הנדיר, ולאחר זמן ממושך העוף נמצא, ובזכות מרק העוף המלך החלים ממחלתו.

באמצעות תפילה ניתן להשיג כל דבר! שיט

אלא שדא עקא - אמר הרופא, רק למלך יש לו את היכולת ואת האפשרות לשלוח שליחים רבים לשם מטרה זו, אבל איש עני כמו החולה דנן אין באפשרותו כלל לעשות השתדלות כזו, על כן אמרתי שאין תרופה למחלתו.

כשמוע הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל את דבריו נכנס לביתו ולקח את ספר התהלים בידו ואמר: "רבון העולמים בעירנו נמצא חולה מסוכן בשם... הזקוק לרחמים, בניו תלויים בו ואם יחיה יוכל לחנכם שיהיו עובדי ה' - אנא שלח לו רפואה שלימה במהרה שיוכל לחנך את בניו לתורה ולמצוות".

עוד הוא מדבר עם קונו ולפתע נשמע רעש על הגג, עלו וראו עוף מוזר שוכן שם. העוף הובא אל הרופא אשר לתדהמתו כי אכן מדובר בעוף הנדיר, הוא בושל והמרק הובא לחולה שהחלים במהרה ממחלתו...

הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל ביקש שנוצותיו של העוף יישמרו לזכרון - עד כמה גדול כח התפילה!

זאת עלינו לשנן לעצמנו בכל עת - אין שום גבול לכח תפילותינו!

על ידי תפילה ניתן למנוע את מיתתו של אדם!

עתה נביא מקור לכך שבכח התפילה ניתן למנוע את מיתתו של אדם!

כתיב בפרשת האזינו (דברים לב, מח - ט): "וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה לאמר, עלה אל הר העברים הזה וכו', ומת בהר אשר אתה עולה שמה". ופירש רש"י זצ"ל כי זה אחד משלושת המקומות שנאמר בהם: "בעצם היום הזה", והכוונה בזה היא - לפי שהיו ישראל אומרים אין אנו מניחים אותו, אמר הקב"ה: הריני מכניסו בחצי היום.

והדבר תמוה מאוד, מה שייך לומר גבי מיתתו של משה רבינו ע"ה "אין אנו מניחים אותו", וכי בידם לעכב מיתתו? ועוד תמוה הלא משה רבינו ע"ה כבר היה בגיל מאה ועשרים והגיע זמנו להפטר מן העולם אף ללא שבועת ה', וה' נשבע שלא יכנס לארץ ישראל. ואם כן מה בני ישראל כבר מסוגלים היו לעשות עד שנצרכה אמירה מיוחדת של "בעצם היום הזה"? וכי משה רבינו ע"ה יחיה לעולם?

אלא שמדברי חז"ל במדרש ילקוט שמעוני (פרשת חקה) מבואר שאילו היו

שיב _____ תפילה דיליה

יודעים שמשה רבינו ע"ה עולה למות, לא היו ישראל מניחים אותו אלא היו מבקשים עליו רחמים.

למדנו מכאן מהו כוחה העצום של התפילה, כי אילו ישראל היו עומדים בתפילה ובבקשה שמשה רבינו ע"ה לא ימות היה בכוחם להשאירו בחיים!

אם היו מתפללים על אדם מת שיחיה - הוא היה קם לתחיה!

ואם תאמר עד כאן לא מצינו אלא שבכח התפילה ניתן להאריך ימיו של אדם ולעכב את מיתתו אבל מנין לנו שבכוחה גם להחיות מתים.

על כך יש להביא גמרא מופלאה במסכת כתובות (דף קד.) וכך מספרים לנו שם חז"ל: ביום שרבי נפטר גזרו חכמים תענית ויום תפילה, וכך אמרו: מי שיאמר שרבי מת ידקר בחרב.

ויש לתמוה מדוע שחכמים יגזרו שלא יאמרו "רבי מת"? התירוץ לזה נמצא בשיטה מקובצת (שם): כל כוונתם היתה שלא יאמרו שרבי מת, כדי שאנשים לא ידעו ממיתתו וימשיכו את תפילתם כי טבע האדם שעל מת אינו מתפלל שיחיה, ועל ידי תפילתם יכולים הם לפעול שרבי יחיה שוב! כי תפילה מועילה גם להחיות מתים!

אם היו מתפללים עליו שיחיה, אפשר שהיה קם לתחיה!

תפילת מרן החזון איש זצ"ל החייתה מתים!

בספר תולדות יעקב מסופר: כאשר היתה אחותו של מרן החזון איש זצ"ל כבת שנתיים היא חלתה מאוד, והרופאים אמרו נואש לחייה. היא איבדה את הכרתה ושכבה ללא רוח חיים, ולכולם היה ברור שהיא שבקה חיים לכל חי. אנשי החברא קדישא הגיעו למקום והשכיבוה על הארץ, הדליקו נרות למראשותיה, וקראו פרקי תהילים לעילוי נשמתה.

בצד עמד אחיה מרן החזון איש זצ"ל, הוא לא הפסיק מלהתפלל עבורה להבראתה ולהחלמתה - "אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל יתייאש מן הרחמים", בדמעות שליש שפך שיח לפני בוחן לבות לבל יתן למשחית ליטול את נשמת הילדה. התפילות בקעו רקיעים ושערי דמעה

באמצעות תפילה ניתן להשיג כל דבר! שכתב _____

לא ננעלו, לפתע התעוררה הילדה לתדהמת כולם, וכעבור ימים אחדים שבה לאיתנה...

זהו כוחה של תפילה!

אם רק נאמין בכוחה הגדול של התפילה ונתפלל להשי"ת שימלא בקשותינו, ניתן לבקש ממנו "כל דבר שבעולם" - לרבות תחיית המתים! החכמה היא לדעת זאת - אין דבר שאי אפשר להתפלל עבורו!

במה היתה ניכרת גדלותו של יהושע?

הגאון רבי משה סלובייצ'ק זצ"ל אמר בענין של "שמש בגבעון דום" רעיון נפלא.

העולם סוברים שגדלותו של יהושע בן נון התבטאה בכך שבכוחו היה להעמיד חמה ממהלכה, אבל כאשר מעיינים בזה, נראה לומר כי יותר יש ללמוד מהי גדלותו של יהושע מכך שהוא העיז להתפלל ולבקש דבר מעין זה שהוא נגד טבע העולם.

בן אדם פשוט לעולם לא יתפלל על שינוי מהלכה של החמה - דבר שהוא שינוי כה קיצוני מדרכי הטבע כל כך, אבל יהושע לרוב מעלתו, לא ראה שום מניעה בפנייה בענין זה להקב"ה, כשם שאנו מבקשים כל דבר שאנו רגילים לבקש.

הטעם לזה הוא מפני שמי שיש לו השגה חושית ביכלתו של הקב"ה לשנות את הטבע כרצונו, והוא מכיר ויודע שבכוחה של תפילה לפעול דברים מעין אלו, אין לו כל סיבה להימנע מבקשת רחמים על כך.

ואכן רק משום שיהושע האמין באמונה פשוטה ומוחשית באפשרות שהקב"ה ישמע את תפילתו וישדד את מערכות הטבע, הוא זכה שהתמלאה משאלתו.

כל מה שמוטל עלינו הוא רק להאמין בכוחה של תפילה, ולהתפלל!

שיב תפילה די ליה

האם תפילה בכוחה לפעול ולהועיל על העבר?

ונסיים בעזה"ת עם נקודה יקרה, והפעם מאמתחתו של הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל (ע' ספר תפארת שמשון פ' שמיני עמ' קו).

מעשה בעיר ששכן בה מחנה צבאי. החיילים נהגו להיכנס אל תוך הבתים, לאכול לשתות ולבזוז - וכך רוששו את העיר. המצב הבלתי נסבל נמשך חודשים ארוכים, ובני העיר הלכו לבקש את ברכתו של רבי מפורסם ששהה באותה העיר שיושעו מהצרה שניחתה עליהם.

אמר להם הרבי: "תנו לי אלף רובל לצדקה, ואני אתפלל שבזכות נתינה זו יסתלקו החיילים מהעיר".

חלק מבני העיר סירבו - לא די במה שהתרוששו עד היום? מהיכן נוכל לתת עוד אלף רובל?! אבל רוב אנשי העיר נענו להצעה ולאחר זמן מועט נאספו אלף רובלים והם הובאו אל הרבי. הרבי התפלל, ומיד למחרת הגיע מברק המורה לחיילים לעזוב את העיר...

אנשי העיר באו לרבי וביקשו ממנו שישלב להם את כספם, שכן המברק נשלח כמה ימים קודם לכן, עוד בטרם קיבל הרבי את הכסף לצדקה ובטרם התפלל, אם כן מוכח אפוא שלא תפילתו של הרבי היא שהושיעה אותם, כי המברק כבר היה בדרך והפקודה היתה מגיעה ליעדה בכל מקרה!

אמר להם הרבי: "וכי רציתם שאתפלל היום והחיילים יסתלקו רק כעבור כמה ימים?! תפילתי הועילה עד כדי כך שכבר למפרע הגיעה הישועה!"

אנשי העיר הגישו את טענותיהם לפני הגאון בעל המהרש"ם זצ"ל, והוא הביא ראיה מפסוק מפורש שהרבי צודק!

תפילה מועלת גם למפרע!

ומה שמצינו במסכת ברכות (דף נד.) וכן במסכת תענית (דף ח.) שהצועק לשעבר הרי זו תפילת שוא, הסביר הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל שאין הכוונה שתפילה אינה יכולה להועיל למפרע, אלא חז"ל רצו ללמדנו הלכות תפילה, שאין מתפללים ומבקשים על העבר, אולם מחמת עצם כוחה של התפילה, היא יכולה להועיל גם על העבר.

באמצעות תפילה ניתן להשיג כל דבר! _____ שבג

יהי רצון שנתחזק בזה ונאמין שאכן כוחה של תפילה היא עצומה ונוראה
עד מאוד ובכוחה לפעול גדולות ונצורות ואף דברים הנראים בלתי אפשריים
- נגד הטבע ומעשה בראשית, נגד המזל, נגד מה שנגזר כבר, ואפילו על
תחיית המתים - על הכל אפשר להתפלל והתפילה מועלת!

אין לנו שיור אלא התפילה הזאת!

תפילה - מפתח להצלחה בחינוך הבנים! שכה

תפילה - מפתח להצלחה בחינוך הבנים!

פתח דבר:

התעוררתי לעסוק בנקודה חשובה מאוד בענין התפילה אשר אנו מזלזלים בה מפני כמה סיבות, אם משום שאין אנו חשים כל כך את הצורך שבה, או שחושבים אנחנו שכבר יצאנו ידי חובתינו בזה, או מפני שלא רואים הצלחה בענין זה, אבל האמת יורה דרכו שאין הדברים כן וכפי שנראה עוד בזה, והענין המדובר הוא - חינוך הבנים.

הלוא כל הורה שואל את עצמו את השאלה: מה עליו לעשות בכדי להצליח בחינוך הבנים?

מהו העיקר ומהו הטפל ב"חינוך הילדים"

מקובל לומר בכל ערב ראש חודש סיון את התפילה המפורסמת של בעל השל"ה הקדוש - תפילה לה' יתברך על הצלחת הבנים בתורה וביראת שמים.

אכן כולנו נושאים תפילה זו, אבל חושבים אנו שבזה וכיוצא בזה תם חיובנו והשתדלותנו בענין. מרבים אנו בכל מיני השתדלויות שונות, כגון לקרוא ספרים העוסקים בעניני חינוך, או לחילופין - להאזין לסדרת הרצאות בנושא וכדומה. ואומנם הכל מועיל ונצרך, אך פעמים רבות עושים אנו את העיקר לטפל ואת הטפל לעיקר, ואינני מדבר על דברים אחרים אשר תועלתם מוטלת בספק.

שמו תפילה דיליה

על כך ראיתי לנכון להאריך מעט בנושא זה, לעורר הלבבות ולהדגיש את הידיעות למען יובהר הדבר היכן ראוי להניח את הדגש בנושא של "חינוך הבנים".

"ותאמר אם כן למה זה אנכי" - ממה היא פחדה?

התורה מספרת (בראשית כה, כב) על רבקה אמנו ע"ה: "ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי". נשאלת השאלה מה היה הפחד של רבקה אמנו ע"ה? ומדוע חששה כל כך עד שהתבטאה בחריפות: "למה זה אנכי" - היינו בשביל מה לי כל ההריון הזה?!

המשגיח רבי ירוחם ממיר זצ"ל עומד על כך בספרו דעת תורה (פ' נצבים) והוסיף לתמוה: הלוא פחדה של רבקה אמנו ע"ה נבע מהמציאות המתוארת בחז"ל שכאשר היתה עוברת על פתחי עבודה זרה עשו היה מפרכס לצאת.

וכבר רבו המפרשים ששאלו, לכאורה יש להבין מה גרם לה לפחד כה גדול, עד שעלו בה הרהורי חרטה על ההריון אשר היא ויצחק אבינו ע"ה כה קיוו ופיללו לו, הלוא סך הכל חשה רק באיזו "התכווצות קלה" - מה כבר קרה?

ועוד, הלוא לבן אשר יולד עתידים להיות אם צדקנית כרבקה אמנו ע"ה, ואב גדול כיצחק אבינו ע"ה, הם הרי ודאי כבר ידעו להעניק לבנם את החינוך הטהור והנכון. והגם שיש לו איזו נטייה טבעית ללכת לבתי עבודה זרה, הרי כשיוולד הילד - חינוכם הטוב של ההורים אין ספק כי ישא פרי והם יוכלו להדריך אותו ולגדל אותו בדרך התורה.

ואם כן נשאלת השאלה: ממה פחדה כל כך רבקה אמנו ע"ה?

רואים אנו מזה דבר נורא - אמר המשגיח רבי ירוחם זצ"ל: רבקה אמנו ע"ה ידעה שאין הדבר פשוט כלל, גם אם מדובר באיזה "פרכוס קל", מכל מקום יש כאן חשש ברור לכל עתידו הרוחני של הילד למרות כל החינוך הטוב של ההורים הטובים ביותר שבנמצא.

וזאת מפני שאם קיימת השפעה רעה מבחוץ על לבו של הילד כמעט

תפילה - מפתח להצלחה בחינוך הבנים! שמו _____

בלתי אפשרי לשלוט בה וללחום כנגדה, ולא יעזור לכך שום חינוך - עד שרבקה אמנו ע"ה פחדה כל כך ואמרה: "אם כן למה זה אנכי", עכת"ד.

השפעות רעות מבחוץ - אין בכח ההורים לתקן!

הטעים בזה הגאון רבי אליהו רוט זצ"ל: המשגיח רבי ירוחם זצ"ל מחדש לנו כאן יסוד גדול וחשוב - האב והאם יכולים להיות מטובי המחנכים, צדיקים גמורים וכו', אבל השפעות שליליות הבאות לילד מבחוץ - מהעולם החיצוני, מחברה רעה, מגורמים חיצוניים - אותם ואת הנזקים הבאים כתולדה מכך - אין בכוחם של ההורים לתקן!

אם כן, נשאלת השאלה: כיצד אכן ניתן להגן על ילדינו מאותן השפעות הרסניות הבאות מבחוץ, אשר הילדים החשופים אליהן עלולים חלילה להימשך ולהיגרר אחריהם?

העצה היחידה להצליח בחינוך הבנים היא "תפילה"!

אמנם התשובה לשאלה זו נלמדת מדברי רבקה אמנו עצמה, וכמו שמעיד שם הכתוב שלמרות כל חששותיה - "ותלך לדרוש את ה'".

הרמב"ן זצ"ל בפירושו לתורה כותב ש"לדרוש את ה'" פירושו הוא "להתפלל" וכמו שכתוב (ישעיהו נה, ו) "דרשו ה' בהמצאו" כלומר, האופן היחיד בו ניתן להגן על הילד מפני כל ההשפעות הזרות הללו הוא רק באמצעות תפילה! על ידי תפילה של ההורים מעומק הלב - ניתן להצליח בחינוך הבנים.

הגע בעצמך, הלוא גם אם ההורים הם מומחים גדולים בתחום החינוך, אבל ברגע אחד שהילד נמצא שלא תחת שליטתם - ברחוב, בבית ספר, או אצל חברים ובני משפחה שכנים וכדומה, עלול הינו לקבל ולספוג בקרבנו השפעה רעה והרסנית, וכל החינוך שהושקע בבנם יורד באותו הרגע לטמיון - מבלי שההורים ידעו על כך כלל.

ולכן העצה היחידה שנותרה למי שרוצה להצליח בחינוך הבנים היא - תפילה!

שיכה _____ תפילה דיליה

"ותמיד תהיה תפילת האב והאם שגורה בפיהם!"

כאמור אנשים טועים לחשוב שאם הם אומרים פעם בשנה את תפילת השל"ה הקדוש, בזה כבר מלאו את חובתם בענין זה ואין הם צריכים להתפלל יותר. אך לא כן הם פני הדברים - הלוא המשנה ברורה כבר פוסק (סי' מז סק"י) שהחיוב להתפלל על הבנים הוא חיוב "תמיד".

ונביא את לשונו של מרן החפץ חיים זצ"ל: "ותמיד תהיה תפילת האב והאם שגורה בפיהם להתפלל על בניהם שיהיו לומדי תורה וצדיקים ובעלי מידות טובות, ויכוין מאד בברכת אהבה רבה ובברכת התורה בשעה שאומרים "ונהיה אנחנו וצאצאינו", וכן כשאומר ב"ובא לציון": "למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה".

הרי לנו פסק הלכה למעשה: התפילה על הבנים עליה להיות תמידית ונמשכת, ובכוונה גדולה ולא די בתפילה מקרית הנישאת פעם או פעמיים בשנה.

"לא ימושו מפיד ומפי זרעך ומפי זרעך עד עולם"...

הגמרא במסכת בבא מציעא (דף פה.) מספרת על רב יוסף שישב בתענית ארבעים יום ואקריוהו עליו "לא ימושו מפיד", ישב עוד ארבעים תעניות אחרות ואקריוהו "לא ימושו מפיד ומפי זרעך", ישב עוד מאה תעניות ואקריוהו "לא ימושו מפיד ומפי זרעך ומפי זרעך", "אמר מכאן ואילך לא צריכנא, תורה מחזרת על אכסניא שלה".

ובספר אורות אלים כתב על פי דברי גמרא זו שעל אדם להתענות ולהתפלל לפני הקב"ה כדי שיזכה שיהיו בניו למודי ה' וכו'.

מי שאינו מברך ברכות התורה - אינו זוכה לבן תלמיד חכם...

כתוב בלבוש (בסי' מ"ז ס"א) וז"ל: "מאוד צריך האדם ליזהר בה (בברכת התורה) - להראות שהתורה היא חשובה בעיניו ונהנה ממנה כמו שמברך על כל הנאותיו, ואם אינו מברך עליה אינו זוכה לבן ת"ח שזה ענשו מידה במידה, שמאחר שאינו מברך עליה מורה שאין קורא בה לשמה ואינו משמח עמה

תפילה - מפתח להצלחה בחינוך הבנים! שכת

ולא נהנה בה, אלא היא בעיניו כאומנות בעלמא, לפיכך אינו זוכה לשלשלת הנמשך לעוסק בה לשמה!"

ביאור ה"מידה כנגד מידה" שיש בזה, יש לומר על פי מה שראיתי בספר "נוהג כצאן יוסף" (דיני הנהגת כל יום אות כ"ג) וזאת בהקדם דברי הגמרא במסכת נדרים (דף פא.) - שם שאלו חז"ל: "ומפני מה אין מצויין ת"ח לצאת ת"ח מבניהם", ומתוצת הגמרא: "רבינא אמר: שאין מברכים בתורה תחילה".

וביאר בספר נהג כצאן יוסף שהמכוון ב"לא ברכו בתורה" - שלא התכוונו כאשר ברכו בברכות התורה על הבנים שיגדלו בתורה, ומאחר שלא כיונו עליהם הרי הם כאילו לא ברכו.

ואפשר לומר כן גם בדברי הלבוש, שמפני שלא ברכו ולא כיונו במחשבתם על הבנים, הרי נראה שאין התורה חשובה אצלם אלא כאומנות בעלמא ואין להם ענין להנחיל את התורה לדורות הבאים - ולכן "מידה כנגד מידה" עונשם הוא שלא יזכו לבנים תלמידי חכמים...

ואם כן כמה עלינו להתעורר ולהתחזק בדבר - להשתדל לכיין בכל יום ויום בברכות התורה שאנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו נהיה "לומדי תורתך לשמה!"

"גדולה תפילה יותר ממעשים טובים"

ובאמת הן הן הדברים במה דאיתא בגמרא במסכת ברכות (דף לב:): "גדולה תפילה יותר ממעשים טובים, שאין לך גדול במעשים טובים יותר ממה רבינו, ואף על פי כן לא נענה אלא בתפילה".

הביאור הפשוט בדברי הגמרא: למרות שמה רבינו ע"ה היה בעל מעשים טובים שאין גדול ממנו, בכל זאת לא נענה אלא על ידי התפילות ששפך לפני ריבון העולמים - ללמדנו כי יכולים אנו לעשות מעשים טובים רבים על מנת לזכות לבנים תלמידי חכמים, כמו - נתינת צדקה, גמילות חסד, סגולות למיניהם וכדומה, אבל יש לזכור: הדרך היחידה להשיג זאת אינה אלא על ידי תפילה, כי הרי משה רבינו ע"ה לא נענה אלא בתפילה.

של תפילה דייליה

וכפי שהסיקה הגמרא: "גדולה תפילה יותר ממעשים טובים" - היינו גדולה היא התפילה להשיג את מבוקשו יותר מעשיית מעשים טובים. עלינו לשנון: ניתן לזכות בבנים תלמידי חכמים וגדולי תורה - רק באמצעות דמעות ותחינות!

מדוע פרץ החפץ חיים זצ"ל בבכי סוער?

בתחילת הספר תהלים עטרת פז הובא מעשה עם מרן החפץ חיים זצ"ל: בעת זקנותו ביקר בעיר מולדתו, בבית הוריו בו גדל. כשנכנס לבית ועמד ליד ארון הספרים, פרץ לפתע בבכי סוער. תלמידיו אשר ליוו אותו נבהלו, כי חשבו שהחפץ חיים זצ"ל נזכר בהוריו אשר גידלוהו וכבר הלכו לעולמם ולכן הוא מתרגש, אולם מצד שני לא היה זה דבר סביר שהחפץ חיים זצ"ל אשר היה כבר בשנותיו האחרונות בזקנות מופלגת - יבכה בכי סוער על דבר מעין זה.

כשפנה אליו אחד מתלמידיו המקורבים ביותר ושאלו על פשר הבכיות, פתח החפץ חיים זצ"ל את דלתות ארון הספרים והוציא משם ספר תהלים אשר דפיו הצהיבו ברוב הימים, האותיות שבו כבר היו דהויות, וכתמי דמעות גדולים היו ניכרים על דפיו. אמר החפץ חיים זצ"ל: זה ספר התהלים שאמי ע"ה היתה קוראת בו מזמורים יומם ולילה בדמעות שליש, בכדי שתזכה לגדל אותי ליהודי ירא שמים ותלמיד חכם...

אין לי ספק - הפטיר החפץ חיים זצ"ל, כי כל הזכות אשר נפלה בחלקי להיות עוסק בתורה ולחבר את כל החיבורים שחיברתי - הכל בזכות אותם מזמורי תהלים, ובזה נזכרתי והתרגשתי כל כך...

זה רק תהלים ודמעות!...

כמו כן מסופר על מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל: פעם בא למעונו אחד מגדולי ראשי הישיבות, וראה אותו יושב ומוסר שיעור לבניו הקטנים ולומד איתם, והיה מדקדק עמהם בלימוד והתמדה כל אחד ואחד כפי דרגתו. לעומת זאת בניו של אותו ראש ישיבה נתפסו רח"ל לקומוניזם וירדו מהדרך.

תפילה - מפתח להצלחה בחינוך הבנים! _____ שלא

ראש הישיבה שאל: מהו סוד ההצלחה של הרב בחינוך הבנים?
ענה לו הגרי"ז זצ"ל: הצלחה בחינוך הבנים? האם מישהו יכול לומר
שיש לו הצלחה בחינוך הבנים?
זה רק תהלים ודמעות!...

לא עבר עלי שמונה עשרה אחד יבש בלי דמעות!...

וכמו שסיפר בנו הגאון רבי רפאל זצ"ל שפעם יצא אביו זצ"ל לטייל
כדרכו לצורך בריאותו, באמצע הטיול הופיע יהודי אחד אשר בא לקראתם
ואמר לרב מבריסק זצ"ל: מקנא אני בכם. אחרי השואה האיומה, היו בכל
בית ובית אבידות בנפש, וכמעט בכל משפחה יצא אחד לתרבות רעה...
אשריכם שזכיתם שכל בניך לימודי ה', כולם למדנים ויראים.

הגרי"ז זצ"ל לא ענה לו כלום, וכשהלה הלך לדרכו פנה הגרי"ז זצ"ל
לבנו ואמר לו: "וכי יודע אתה כמה בכיות ותפילות השקעתי, יש אשר
מנדנדים את העריסה ושרים, ואני במקום זה אמרתי תהלים! לא עבר עלי
שמונה עשרה אחד יבש - בלי דמעות!"

עוד מסופר על הרב מבריסק זצ"ל: הגאון רבי זאב צ'צ'יק זצ"ל מיקירי
ומנקיי הדעת שבירושלים נכנס אליו ביום ה"חלאקה" של בנו הקטן, וביקש
ברכה עבור הילד.

ענה לו הרב מבריסק זצ"ל: ודאי אתם רוצים ברכה שיגדל הילד לתלמיד
חכם וירא שמים - נו, תלמיד חכם הוא יהיה - לפי מידת ההשקעה שישקיע
בו האבא, וירא שמים הוא יהיה - כפי ריבוי הדמעות שתשפוך עליו האמא...

החזון איש זצ"ל: בזכות הדמעות - אין בחורים פשוטים...

פעם הציעו בפני החזון איש זצ"ל תוכנית לייסד ולפתוח ישיבה מיוחדת
לבחורים פשוטים - חלשים בכשרונות, וכך יוכלו ללמוד איתם במסגרת
ובאופן המתאים להם.

החזון איש זצ"ל ששמע את ההגדרה שלל את הרעיון מכל וכל, וכך

שלב _____ תפילה דיליה

אמר: אין בחורים פשוטים! הדמעות של האמהות והסבתות פועלות שאין בחורים פשוטים!

הבן עם הקשיים - הפך לתלמיד חכם!

הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל העיד שראה במשך השנים במו עיניו, שאותם הבחורים אשר אמם בכתה ושפכה את לבה עליהם - גדלו ברבות הימים לתלמידי חכמים.

והוסיף וסיפר: הכרתי משפחה שכל בניהם כאשר גדלו אף שהיו יראים וחרדים לדבר ה' היו הם בעלי בתים, אולם הקטן מביניהם למרות קשיים רבים שהתגלעו בחינוכו בצעירותו, הוא לא רצה ללמוד וכו', עלה הוא ונתעלה עד שהפך לתלמיד חכם המרביץ תורה לרבים.

הסביר זאת הגאון רבי מיכל יהודה זצ"ל: כפי הנראה, מה שאירע - דוקא הקשיים הרבים והצער שהסב הוא להוריו, הם אלו שגרמו לאמו לשפוך עליו דמעות יותר מאשר על שאר הבנים, שאצלם הכל התנהל כשורה וממילא לא נשאו עליהם תפילות ותחנונים כמו על אחיהם הצעיר...

מה נתון לבחירה - ההתנים או הבנים?...

ולפי האמור נוכל להבין היטב את האימרה ששגורה היתה בפי הרבי מסאטמאר זצ"ל: בפי העולם מקובל לומר - בנים אי אפשר לבחור אלא יש לקבל את מה שהקב"ה שולח, אבל חתנים אפשר לברור ולבחור.

אבל אני אומר להיפך - הפטיר הרבי מסאטמאר זצ"ל: חתנים עלינו לקחת את מה שנגזר מן השמים, שהרי "מ' יום קודם יצירת הולד מכריזים בת פלוני לפלוני" ומה שייך לבחור, אבל בנים - כל אחד יכול לבחור אלו בנים יהיו לו.

הוא אשר דיברנו - על ידי ריבוי התפילות של ההורים ניתן לזכות לבנים תלמידי חכמים מופלגים אנשי מידות ויראי שמים!

תפילה - מפתח להצלחה בחינוך הבנים! שלג _____

מה זכה אותו כהן שהתפלל על בניו?

בכדי לקבל מושג מהו גודל השכר של המתפלל על בניו על מנת שיגדלו לתלמידי חכמים ויר"ש, עלינו להעתיק את המעשה המובא בספר תנא דבי אליהו (רבא, פרק יח), וז"ל:

"מעשה בכהן אחד שהיה ירא שמים בסתר, וכל מעשיו הטובים שהיה עושה היה עושה בסתר. והיה לו עשרה בנים מאשה אחת - ששה זכרים וארבע נקבות. ובכל יום ויום היה מתפלל ומשתטח ומבקש רחמים ומלחך בלשונו עפר, כדי שלא יבוא אחד מהן לידי עבירה ולידי דבר מכוער. ואמרו: לא יצתה אותה שנה ולא שנית ולא שלישית, עד שבא עזרא והעלה הקב"ה על ידו את ישראל מבבל, ואותו הכהן עמהם, ולא נכנס הכהן ההוא לעולמו עד שראה כהנים גדולים ופרחי כהונה מבניו ומבני בניו עד חמישים שנה".

לעתים התפילה פועלת לאחר כמה דורות!

ראוי לדעת כי התפילות עוזרות ופועלות תמיד, אף שפעמים אין אנחנו רואים את התוצאות בעיניים, וחושבים אנו שלא פעלו הן מאומה. אבל זו טעות - אין תפילה אשר שבה ריקם, אלא שלעתים הדבר לא ניכר מיד אלא לאחר זמן, ופעמים שהתפילה מועילה רק לדורות הבאים - לבנים או לנכדים וכדומה.

וכמו שידוע כי הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל נכנס למרן החזון איש זצ"ל ושאלו כיצד יש להסביר את התופעה התמוהה, שיהודי אשר שקוע בגשמיות ובתאוות העולם הזה, והינו רחוק לגמרי מתורה ומצוות, והנה לפתע פתאום מתעורר לבו לעשות תשובה ולעזוב את הדרך אשר הורגל בה מנעוריו בכדי לקבל על עצמו עול מלכות שמים. איך יתכן דבר לא טבעי שכזה?...

ענה לו החזון איש זצ"ל: הלוא בודאי כאשר אותו אדם או הוריו פרקו מעליהם את דרך התורה, ההורים אשר חרב עליהם עולמם בראותם את בנם סר מדרך התורה - בכו וזעקו הם בתפילה מקירות לבם שישוב בנם בתשובה שלמה, ואף אם באותו הזמן נראה היה שלא התקבלה תפילתם,

שולד תפילה דייליה

אבל האמת היא שאין תפילה ההולכת לריק, ואם לא פעלה לגבי אותו הבן, היא תועיל לנכד או לדורות הבאים אחריו. זה ההסבר לתופעה המצויה בימינו שאנשים שבים בתשובה ללא כל סיבה הנראית לעין.

זו כוחה של תפילה!

מדוע זכה הבחור ל"חברותות" מצויינות?...

אמנם כפי שכתבנו - לעתים זוכים ורואים ישועות מיד ממש. וכבר סיפר המשגיח רבי מתתיהו סלומון שליט"א על בחור בישיבת גייטסהד שלא התברך בכישרונות, למרות זאת בלי כל הסבר טבעי הוא קבע לימוד בחברותא עם התלמידים המצוינים ביותר בישיבה, אף אחד לא יכל לספק הסבר לתופעה...

עד שפעם אחת עמד המשגיח שליט"א בסמוך לטלפון הציבורי של הישיבה ושמע הוא כיצד הבחור הנ"ל מתקשר לביתו ואומר לאמו: "אמא - את יכולה להפסיק להתפלל ולומר תהלים, כבר מצאתי חברותא". ומאז, אמר המשגיח שליט"א, לא היו לי יותר קושיות...

"מים חמים" בבוקר ובערב - סגולה לבנים צדיקים...

מסופר: איש ואשתו אשר זה עתה נישאו פנו לרבינו הבעל שם טוב זצ"ל בבקשה שיורה להם על סגולה שיזכו לבנים צדיקים.

ענה להם הבעל שם טוב זצ"ל, אכן ישנה סגולה בדוקה לזה, בכל יום - בבוקר ובערב תרחצו פניכם ב"מים חמים", ובזה מובטח לכם בנים צדיקים...

כאשר שאלו הם בתמיהה מה טיבה של סגולה זו, ענה להם הבעש"ט זצ"ל: אין הכוונה ל"מים חמים" כפשוטו, אלא למים חמים היוצאים מהעיניים - היינו "דמעות", כי אם תשפכו דמעות כמים בתפילה בוקר וערב בכדי לזכות בבנים תלמידי חכמים, מובטח לכם שיתקבלו התפילות, ו"שערי דמעות לא ננעלו"!

אכן אין סגולה בדוקה מזו...

תפילה - מפתח להצלחה בחינוך הבנים! _____ שלה

"דעו לכם שהדבר עלה לי בדמעות בלי סוף!"

כפי שנוכחנו לדעת, אין דרך אחרת מלבד התפילות, וכך נהגו כל גדולי ישראל במשך כל הדורות.

מסופר על החתם סופר זצ"ל שבעת זקנותו כאשר לא יכול היה למסור את שיעורו הקבוע בישיבה, ועל כן שלח את בנו הגאון בעל הכתב סופר זצ"ל שהיה עדיין עול לימים למלא את מקומו. בתחילה תמהו התלמידים, כיצד ימסור שיעור בפני תלמידי חכמים גדולים ומופלגים בעודו צעיר לימים...

והנה הכתב סופר זצ"ל מסר שיעור בעמקות וחריפות גדולה כאחד הגדולים. תלמידי החתם סופר זצ"ל אשר השתוממו והתפעלו מאד מהשיעור, מיהרו לבית החתם סופר זצ"ל לברכו על שזכה לבן גדול בתורה.

כששמע החתם סופר זצ"ל את דבריהם אמר להם: וכי חושבים אתם שבחנם זכיתי לבן גדול כזה? דעו לכם שהדבר עלה לי בדמעות בלי סוף, מיום שנולד בני רבי אברהם שמואל בנימין - לא עברה עלי תפילה אחת שלא בכיתי בה בדמעות שלישי שאזכה שהוא יגדל בתורה...

עד היום אני מתפלל כל יום על בני רבי חיים שיחי'!

כעין זה מסופר על הסטייפלר זצ"ל: אדם אחד ביקש ממנו ברכה להצלחה בחינוך הילדים, ענה לו הסטייפלר זצ"ל בזה"ל:

אתה צריך להתפלל! מה אתה חושב שבלי תפילה אפשר להשיג משהו?
עד היום אני מתפלל כל יום על בני רבי חיים שיחי'!

לפי התאריך בו אירע המעשה - היה זה כאשר הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א היה כבר בן חמישים ושתיים!...

וכבר אמר פעם הרבי מבעלז זצ"ל: אינני מבין כיצד מי שאינו מרטיב עיניו בדמעות חמות ג' פעמים ביום, יכול לראות הצלחה ונחת מבניו...

אופן התפילה

נציין כמה מקורות מהו אופן התפילה הראוי בענין זה:

שלו תפילה דיליה

הגאון רבי חיים פלאג'י זצ"ל כותב בספרו צוואה מחיים (אות ח') בזה"ל: "יהיה האדם זריז הרבה להתפלל תדיר על בניו ובנותיו שלא יחטאו להשם בשום חטא, ולכן זאת יעשה - כשהוא בבית הכנסת ובא לפני היכל ה' להשתחוות להשם ולהתפלל שם, יפול על פניו ארצה לפני היכל ה' לבקש רחמים, וילחך לשונו בעפר אשר שם, ויקובל ברחמים וברצון את תפלתו".

בספר שבט מוסר (פרק כ) כותב: "יהא אדם זהיר להתפלל תמיד על זרעו ועל זרע זרעו מעתה ועד עולם, שלא יצא ממנו פסול".

בספר פלא יועץ (ערך אהבת בנים) כותב: "וישפוך נפשו לפני ה' שיהיו בניו בעלי תורה, שלמים במידות ובדעות, וגם יתענה לפעמים על זה, כדי שלא יהיו חטאותיו מונעים הטוב מבניו".

בספר תולדות ערוגת הבושם (ה"ב ע' רכז) מובאת הוראתו של בעל ערוגת הבושם זצ"ל לאחד שביקש ממנו ברכה לזכות לבנים טובים, וז"ל: "לזכות לבנים טובים - צריכים להתגלגל על האדמה ולכבוש פניו בקרקע, ולהוריד נחל דמעה בתפילה ובתחנונים לפני הקב"ה שיזכה לזה".

הרבי מסאטמאר זצ"ל אמר: "להצליח בחינוך - צריכים לקום באשמורת הבוקר ולהוזיל דמעות על ספר תהלים בתפילה להקב"ה על כך".

למדנו ממקורות רבים כי התפילה על בנים תלמידי חכמים עליה להיות דוקא בדמעות שליש ומעומקא דליבא, ולא די לזה בסתם תפילה.

עוד יש לדעת שיש תפילות אשר יותר מסוגלות לזה, וכמו שהביא בספר מראה הילדים (ערך יא - בנים) ובעוד ספרים, שיש לכוון מאוד בברכת התורה כשאומרים "אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו", וכן בברכת אהבת עולם או אהבה רבה, וכן ב"ובא לציון" כאשר אומרים "לא ניגע לריק" - יש לכוון על הצלחת הבנים.

הזמן הראוי לתפילה

אף שבכל הזמנים ניתן להתפלל בהם, ישנם זמנים המסוגלים לבקש אז על בנים תלמידי חכמים.

תפילה - מפתח להצלחה בחינוך הבנים! שלז

רבינו בחיי זצ"ל (פ' יתרו פרק יט) כותב וזת"ד: עת הדלקת נרות השבת זהו זמן המסוגל מאוד לאשה לשאת תפילה מעומק ליבה שיחונן אותה השי"ת בבנים מאירים בתורה, וכפי שמובא במג"א (סי' רסג) ובכה"ח ועוד.

והוסיף הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל (תפארת שמשון - במדבר עמ' ע): "באמת ענין זה - מועיל בכל מצוה שיש בה סגולה לדבר מסוים, שעל ידי עשיית המצוה נפתחים שערי שמים לגבי אותו הדבר, ואז היא השעה הנכונה להתפלל ולבקש מהקב"ה.

כי יתכן שהשערים ייפתחו לו והוא לא יקח מהם כלום. משל למי שפותחים לפניו תיבה המליאה כסף וזהב לרוב, אם לא יושיט ידיו ויקח בפועל - יצא ריקן כלעומת שבא. לכן כשעושים מצוה המסוגלת לענין מסויים - כגון הדלקת נרות, צריך לצרף למצוה את התפילה - כדי שימלאו חופניו מהשפע הטוב. וגם האנשים כשמשתתפים עם נשותיהם במצות הדלקת נר שבת - על ידי שמכינים ומסדרים את הנרות, ומצחצחים הפמוטים, מה מאוד ראוי לצרף באותו זמן גם תפילה מעומק הלב.

וכן כשמתעסקים במצות נר חנוכה ובהדלקת נר בית הכנסת או כשמחליף נורת חשמל במדרגות או במקום אפל - רצוי מאוד לבקש ולהתפלל באותו זמן. ויזכה לבנים תלמידי חכמים ומאירי עיני ישראל!

ידוע שהחזון איש זצ"ל התבטא: העת המסוגלת להתפלל על בנים תלמידי חכמים אינה דוקא בזמן הדלקת נרות שבת, אלא בכל שעה שמקיימים מצוה בהידור ובשמחה, שהאדם מוסר את רצונו לעשות רצון בוראו, אז הוא "עת רצון", ויש להתפלל להשי"ת שיתן לנו בנים ובנות שיגדלו בתורה ובמצוות.

חשבנו להוסיף, שמזה הטעם ראו חז"ל צורך לתקן כמה בקשות בסוף ברכת המזון - את כל ה"הרחמן" וכו' שהם בקשות, וענין הבקשות הללו, אף שאינן קשורות לברכת המזון - מכיון שזה "עת רצון" - הזמן בו מקיימים מצוה דאורייתא של ברכת המזון, עיתוי זה מסוגל ומתאים לתפילה גם על שאר עניינים.

שלה תפילה דיליה

כח הפועל על הנפעל...

חידוש גדול ראיתי בספר טיב החינוך מאת הגאון רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א:

מקובל מצדיקים שבקשה ותפילה בעת הכנת המאכלים עבור הילדים זו אחת מן הדרכים אשר על ידם יכולה האם להכניס בלבבות בניה יראת שמים טהורה, ואם מכוונת היא בעת זו שמן המאכלים יתחזק כוחם לעבודת הבורא יתברך שמו - הכל הולך אחר הכונה.

וזה כעין המושג של "כח הפועל על הנפעל", מי שהינו פועל ומייצר דבר - יכול להשים בכח אותו דבר את כוונתו, והדבר ישפיע על מי שיאכל את המאכל או יטול את הדבר. ולכן הוא הדין בענין התבשילים - יכולה האם בעת הכנתם לכוין ולהתפלל שיהיו מאכלים טובים ויחזקו את בניה לעבודת הבורא, וכך יגדלו בתורה וביראת שמים, וכך מובטח לה שאכן ישפיעו לטובה על ילדיה.

ולכן חשוב לעורר, כי כדאי להשתדל שאם הבית תבשל ותכין לילדיה (אף בדברים שאין בהם משום בישולי עכו"ם) ולא הגויה המשרתת. וראוי לנצל את אותו זמן על מנת להתפלל להקב"ה שהמאכלים הללו ישפיעו עליהם לטובה, וכך יוכלו לגדול לתלמידי חכמים גדולים ואמיתיים.

יה"ר שנוכל להתחזק ולהתעורר בענין זה, לדעת שאם רוצים אנו לזכות לבנים תלמידי חכמים יראי חטא ההולכים בדרך התורה והמצוות, אנשי אמת זרע קודש בה' דבקים - הדרך היחידה והמועילה לכך היא, על ידי תפילה ודמעות עליהם בכוונה גדולה, בין בשלוש התפילות שבכל יום, ובין בשאר זמנים המסוגלים לכך!

תפילות השבת

פתח דבר:

במאמר הבא נעסוק באחת מן העבודות המיוחדות לשבת קודש - תפילות השבת.

ישנם אנשים המזלזלים בהן למרות שהן מן העניינים העומדים ברומו של עולם. ומלבד החובה להתפלל בכוונה, טמון בהן סגולות גדולות ונצורות, ואשרי מי שמנצל זאת ומקיים אותם כראוי.

שבת - זמן תפילה!

קיי"ל להלכה ומדינא דגמרא: בשבת קודש אין מתפללים על צרכי הפרט ולכן תפילת הלחש בשבת קצרה יותר מימות החול והיא כוללת שבע ברכות בלבד, משום שאין בה בקשות וצרכים פרטיים.

אולי מכאן השתרשה לה החשיבה המוטעית כי "שבת לאו זמן תפילה הוא", אבל האמת יורה דרכו שמדובר בטעות גמורה וההיפך הוא הנכון, חלק ממהותה של השבת נעוץ בתפילותיה, אלא שמדובר בסוג שונה של תפילות וכפי שנבאר בהמשך דברינו בעזרתו יתברך. הדברים מבוארים בכמה מקורות.

השם משמואל זצ"ל: עיקר זמן התפילה הוא בשבת!

כותב הגאון רבי שמואל מסוכטשוב זצ"ל בספרו שם משמואל (פ' וירא 'מ' קמו) דבר נפלא, וז"ל: "והנה אין בנין המקדש דוחה שבת, מוכרח שבשבת

שימו תפילה דיליה

א"צ לבית המקדש, מחמת שבשבת עצמה נמצא הכח שיש בבית המקדש, וכמו שבבית המקדש הוא השראת השכינה כמו כן בשבת".

ממשיך הגאון מסוכטשוב זצ"ל ומאיר את עינינו - "ומזה יצא לנו לימוד לאדם, כמו שבאברהם אבינו ע"ה נפתח פתח התפילה על ידי השראת השכינה וכמו במקדש ששם עיקר התפילה, כמו כן אצל כל האדם עיקר זמן התפילה הוא בשבת. ואף אנשים דבימי החול אינם יכולין להכין את עצמן כל כך לזה, מחויבים בשבת להתאמץ בכל עוז להתפלל בכוונת הלב ובהשתפכות הנפש, כי הזמן עצמו מסוגל ומסייע לתפילה!"

פנימיות השבת - הכוונה בתפילות השבת

וכעין זה מובא בספר דרך אמת (פרק טז): "אם עיני שכל לך, תבין עיקר יום השבת הוא - להתדבק בהשי"ת בתפילה ותורה.

ולזה קורא הזוהר הקדוש: "האי יומא יומא דנשמתי...". לכך צריך להזהר בתפילת שבת מאוד מאוד, כי זה עיקר השבת. לא כמו שחושבים המון עם, אפילו בעלי תורה, שאינם חרדים על דבר השי"ת ומזלזלים בתפילה".

ובספר לקוטי אמרים להגאון בעל התניא זצ"ל (עמ' קסג) מבואר: "בהיות מודעת זאת ליודעי חן, כי בכל המצוות יש פנימיות וחיצוניות. וחיצוניות מהשבת הוא שביתה מעשיה גשמיית, וכמו ששבת הקב"ה מעשות שמים וארץ גשמיים, ופנימיות השבת היא - הכוונה בתפילת השבת".

מדוע התפילה בשבת קצרה יותר?...

הרי לנו שעיקר זמן התפילה הוא בשבת קודש, וכן פנימיות השבת היא הכוונה בתפילות. אבל אם כך הם פני הדברים, צריכים להבין מדוע באמת ראו חז"ל לקצר את תפילות השבת מ"ח ברכות לז' בלבד? הלוא ראוי היה יותר לתקן תפילות ארוכות...

השאלה מתעצמת בפרט לפי מה שכתב בתיקוני הזוהר (תיקון כ"א), שתפילת שבת אינה חוזרת ריקם אלא מתקבלת ברצון כמו תפילת עשרת ימי תשובה.

ואם כן השאלה מתבקשת: הרי יכולים אנו לבקש בתפילות השבת על כל צרכינו, כגון: חכמה, תשובה, סליחה, גאולה, רפואה ופרנסה, וכך לפעול ישועות. ודוקא ביום השבת אשר אין זמן מתאים ממנו לבקש ולהתפלל על כל צרכינו, ראו חז"ל לנכון לקצר את נוסח התפילות?...

בשבת אנו רק מתקרבים לקב"ה!

וראיתי שמתרצים שאלה זו בשני אופנים.

הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל (שבת מלכתא עמוד עו) תירץ על פי משל: אדם העוסק בהתרמת כספים לשיבה מסוימת, במסגרת תפקידו הוא נתקל בשמו של אחד העשירים הגדולים. מבירור שערך אודותיו התברר לו כי אם רק ירצה יוכל העשיר להעניק לשיבה סכום גדול, המתרים גם ידע שלעשיר יש לב טוב, אבל בכל זאת אילו יבקש ממנו תרומה ישירה עבור צרכי השיבה, יסתפק במתן סכום קטן כמו שנותן הוא לרבים הפוקדים את ביתו.

מה עשה המתרים? פגש את העשיר ב"מקרה" על יד ביתו, ושאל את העשיר היכן יש בסביבה מסעדה כשרה בכדי לשתות כוס קפה? העשיר במקום תשובה לשאלה, הזמינו אל תוך ביתו וכיבדו בלגימת כוס קפה עם עוגה. וכבר אמרו חז"ל (במס' סנהדרין דף קג:): "גדולה לגימה שמקרבת את הרחוקים", כך התעוררה ביניהם שיחה נעימה על דא ועל הא, והעשיר הזמינו לבוא לבית שוב. כעבור זמן הוזמן המתרים יחד עם בני משפחתו לשבות בבית העשיר, וכך התפתחה ביניהם ידידות גדולה. הדבר נמשך יותר משנה מבלי שהוזכר בכל אותה תקופה הקשר של המתרים לשיבה.

כעבור זמן רב, בעיצומה של שיחה ידידותית במיוחד, סיפר המתרים על עצמו, על השיבה ועל צרכיה המיוחדים, ועל כך שעדיין אין להם בית מדרש ראוי לתלמידים... עד שבסופו של דבר הנדיב תרם לשיבה בנין גדול על שם אביו, ועוד ידו נטויה.

הנה במבט לאחור: אילו היה מבקש ממנו בפגישתם הראשונה לקבל דמי עלות הבנין, העשיר היה מחייך לשמע ה"בדיחה" ופוטר אותו בשטר של חמישים דולר...

שימב _____ תפילה דיליה

כך גם התפילות בשבת קודש. כי בשבת כל איש ישראלי מתקרב לקב"ה ומתדבק בו ולכן אין אנו מזכירים את הצרות ושאר הבקשות, זאת על מנת לא לפגוע באוירה המיוחדת של קירוב הדעת בינינו לבין הקב"ה. רק כאשר מגיע מוצאי שבת קודש, ועושים אנו את "סעודת מלוה מלכה" - אז מגיע הזמן לבקש על כל צרכינו בזכות ה"ידידות" שנרקמה במהלך השבת, זהו העיתוי המתאים לאדם להשיג את כל מאוייו בעין טובה!

בקשת המנוחה - כוללת את כל הבקשות!

הביאור הנ"ל בפני עצמו הוא נכון ואף מסתבר מאוד, אך עדיין יש להעיר מהמקורות שהובאו לעיל בהם מצאנו שיום השבת הוא יום המיועד לתפילה ובקשה, ובפרט לפי דברי התיקוני הזהר שתפילת שבת אינה חוזרת ריקם - אם כן נראה שנכון הדבר לבקש בקשות בשבת. ואם כן עדיין צריך ביאור - האם יש לבקש בקשות בשבת או שמא לא.

אמנם ראיתי ביאור בזה מאת הגאון רבי בן ציון ברוק זצ"ל (הגיוני מוסר ח"ב עמוד יח), וכך פירש בדרכו גם המשגיח רבי מתתיהו סלומון שליט"א, וזה תמצית דבריהם:

ביסוד הדברים ישנה רק תפילה אחת אשר תיקנו חז"ל להתפלל בשבת, והיא - "רצה במנוחתנו, קדשנו במצוותיך, ותן חלקנו בתורתך, שבענו מטובך, ושמחנו בישועתך...". למעשה אנו מבקשים ממנו יתברך ששום דבר לא יפריע את מנוחת השבת, תכלית בקשה זו היא שעל ידי מנוחת הנפש שבה יהא שרוי האדם הוא ירגיש בעצמו את רוממות השבת וקדושתה, וכך יהיה לו פתח להתעלות למדרגות גבוהות.

אך כאשר ביקשנו לזכות ב"מנוחה" - כבר אין כל צורך להתפלל על צרכיו הפרטיים כלל. מפני שזה ברור שמי שחסרה לו פרנסה בריאות או כל דבר אחר, אינו יכול להרגיש מנוחה בשבת. לכן אנו מבקשים שיהיה לנו מנוחה ביום השבת והבקשה כוללת מצד עצמה את כל שאר הדברים.

ואם יצליח האדם לחוש את מנוחת השבת וקדושתה, הדבר בהכרח ימלא את שאר צרכיו כולם, ועל כן אין טעם להתפלל על כל דבר ודבר בנפרד.

כי תפילות השבת כוללות הכל!

להרגיש את השבת - באמצעות התפילות!

ובזה נוכל להבין את תשובתו של המשגיח רבי יחזקאל לוינסטיין זצ"ל לשאלת המשגיח רבי שלמה וולבה זצ"ל - כיצד מרגישים את קדושת השבת?

וכך ענה לו - "אפשר להרגיש את השבת על ידי התפילות של שבת"! כי זו מטרת התפילה - שנזכה למנוחה שלימה שהקב"ה רוצה בה - מנוחת אהבה ונדבה.

שבת קודש - "יומא דשוקא" של תורה ועבודה!

וראוי לדעת, כי כח התפילה של שבת קודש יש בה כח עצום, הרבה יותר מהתפילות של ימות החול.

הגאון רבי ישראל אליהו ויינטרויב זצ"ל כותב (ספר רזא דשבת עמ' צב) בענין זה דברים נפלאים מאוד:

ישנו מדרש שהובא בדברי הגר"א זצ"ל: כשם שאמרו חז"ל (מס' ר"ה דף יח.) דתפילת יחיד מקובלת מראש השנה עד יום הכיפורים, שנאמר (ישעיה נה, ו): "דרשו ה' בהמצאו", כך גם תפילת יחיד בשבת קודש מקובלת, דסגולת תפילת השבת היא כמו התפילות שבין כסה לעשור.

ומבאר שם הגאון רבי ישראל אליהו ויינטרויב זצ"ל על פי דרכו, שיום השבת הוא יום של חיי נשמה - התקשרות עם מקור החיים בעצמו, ואם כן נמצא שעומדים אנו ממש במחיצתו של הקב"ה, ואין לך "בהמצאו" גדול מזה, ולכן אף תפילת יחיד אינה חוזרת ריקם.

ועיי"ש בסיום דבריו שכתב: "והרוצה לזכות לכתרה של תורה - ישכיל לנצל את השבת קודש לעסק התורה והתפילה, שהוא כמו "יומא דשוקא" שהיה בעיירות, שהתפרנסו ממנו לכל ימי השבוע, וכל אחד השתדל לתפוס מראש מקום טוב להעמיד מרכולתו ולמכור כמה שיותר, בידעו שזה פרנסתו לכל השבוע, ואם לא יצליח ביום השוק יעבוד בקושי כל השבוע למכור איזה "הערינג".

שידמ תפילה די ליה

כך השבת קודש הוא "יומא דשוקא" של תורה ועבודת ה' עבור כל ימות השבוע. ובן עליה המחפש את הדרכים להתעלות בעבודת ה' יהא עיניו בראשו לנצל את היום הקדוש הזה כראוי!"

ב"רעוא דרעוין" - כל התפילות מתקבלות!

ויש להוסיף: הדברים אמורים בפרט בזמן הנורא והנשגב של עת "רעוא דרעוין" משעת תפילת מנחה וסעודה שלישית ואילך - הוא זמן נפלא מאוד, ושערי שמים פתוחים בו לקבל כל תפילותינו ברצון. וכמו שכתב בספר חרדים (פרק עא), וז"ל: "ולפי שבתפילת המנחה של שבת היא עת רצון ואז מתקבלות כל תפילות ישראל כדכתב רשב"י זצ"ל וכו'".
למדנו מזה כמה גדול הוא כוחה של התפילה בשבת.

שב"ת - "שגורה בפילתי"...

וראיתי שבספר תורת שבת (מונקאטש פ' במדבר) הביא בשם הבעל שם טוב זצ"ל:

"עיקר כח התפילה הוא בשבת קודש, ומי שמתפלל בשבת כדבעי אז מובטח לו שתתקבל תפילתו. ויש לזה רמז, כי שבת ר"ת - ת'פילתי ש'גורה ב'פי. וידוע מה שאמרו חז"ל במסכת ברכות (דף לד:) "אם שגורה תפילתי בפי - יודע אני שהוא מקובל"...

"הוצאות שבת ויו"ט" - גם ברוחניות!

הגאון רבי שמואל אויערבאך זצ"ל הביא בספרו אהל רחל דבר נורא: ידוע מה דאיתא בגמרא במסכת ביצה (דף טו): "כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה, חוץ מהוצאת שבת ויו"ט שאם פחת פוחתין לו, ואם הוסיף מוסיפים לו".

ומבאר הגר"א מוילנא זצ"ל באיגרתו: כוונת חז"ל היא לומר שבראש השנה דנים את האדם גם על ענייני רוחניות, האם תהיה לו סייעתא דשמיא לעלות במעלות התורה והיראה בשנה הבאה. והרי אמרו חז"ל כי שבת ויו"ט הם מחוץ לחשבון הקיצבה, וזהו זמן של סייעתא דשמיא עצום ולא מוגבל,

תפילות השבת שמה

ואפשר לקבל בשבת קודש שפע רוחני הרבה יותר ממה שהוקצב לו מראש, ומעבר למצבו הרוחני הנוכחי - בבחינת "כל המוסיף מוסיפין לו"!

אם כן מוטלת עלינו חובה מיוחדת להתאמץ ביום שבת קודש בתפילות היום, על מנת לא לאבד חלילה את ההזדמנות הנקרית לידינו, ועל כן התפילות של שבת צריכות להיות בעלות אופי שונה לחלוטין מתפילות החול.

יש להוסיף על הדברים: ידוע כי חז"ל התירו לבקש ביום שבת קודש בקשות ברוחניות, ואם כן זה זמן מסוגל מאוד לשאת על כך תחינה מעומק הלב, וכך החכם עיניו בראשו וינצל את תפילות השבת עד תומם, וכך יזכה לגדול ולהתעלות ברוחניות!

זאת ועוד: בתפילות השבת האדם נמצא בשלוח וברוגע - ללא שום טרדות הרובצות על כתפיו, וללא כל לחץ של זמן, וכך יכול הוא לכוון את לבו לאביו שבשמים בקלות יותר.

גדולי עולם האריכו בתפילות השבת

אפשר שמפני זה הטעם מצינו לגדולי עולם רבים שהאריכו בשבת בתפילתם עד למאוד, הרבה יותר מתפילות החול.

מסופר שאמרו פעם להגאון החתם סופר זצ"ל שהינו מאריך הרבה בתפילת השבת, נענה החת"ס זצ"ל ושאל כמתפלא: "אני מאריך בתפילתי? דעו כי כאשר מו"ר הגאון רבי נתן אדלער זצ"ל עמד בתפילת ערבית של שבת, אנו תלמידיו גמרנו תפילתנו והלכנו לעשות קידוש, אכלנו את הרוטב, חזרנו לבית המדרש, והוא עדיין היה עומד לפני המלך בתפילתו. וגם אנו לא היינו מן המקצרים..."

כמו כן מספרים על הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל שבשבת קודש בבוקר היה מתפלל בדביקות עצומה, ולעתים לקח לו כשעתיים עד שהגיע לתפילת הלחש של שחרית!

שמוז _____ תפילה דיליה

בשבת - יש להתאמץ לכוין בתפילה!

ובספר שם משמואל (פ' יתרו תרע"ו) כתב שישנו גם חיוב להתאמץ לכוון בתפילות השבת, וז"ל:

"שבת הוא זמן תפילה ביותר. ואפילו לאנשים הטרודים בכל ימי המעשה ואינם יכולים לכוין בתפילה, עליהם על כל פנים בשבת, באשר אז הנפשות נדבקות בשורשן, להתאמץ לכוין בתפילה בהשתפכות הנפש. ועל כן יש בו שירות ותשבחות יתירות ותפילה יתירה".

תפילת ליל שבת - בכוחה לתקן תפילות של ימות החול!

והמכוין בתפילות השבת משיג בנפשו מעלות עצומות, ובמיוחד בתפילת ערבית של ליל שבת יכול הוא לתקן את תפילות כל השבוע, וכמו שכתב הגאון רבי חיים פלאגי זצ"ל בספרו כף החיים (סי' כח ס"ק כח) בזה"ל:

"מצוה להודיע לכל המאמר דרבי שמעון בר יוחאי עליו השלום בתיקוני זהר תיקון י"ח, דהא דאמרינן תפילת ערבית רשות - הוא לימי החול, אך ערבית דשבת חובה. ומזה אתה תדין כמה צריך ליזהר בתפילה זאת, ולתקן כל התפילות ערבית דחול דנאמרו שלא בכונה ובמרוצה וביחיד".

וכדברים הללו כתב גם בשו"ת בית הלל (סי' ד): "וביותר תפילות ליל שבת תהיה נזהר בכל מאמצי כוחך להתפלל בכונה עצומה, כאילו אתה עומד לפני אבן שתיה, כי הוא הקידוש דאורייתא. וגם בכוחה לתקן תפילות הפסולות".

הטועה ומתפלל בשבת תפילת חול - ידאג כל השבוע!...

בזה יתבאר מה שמובא בפוסקים, בשל"ה הקדוש (שבת נר מצוה אות ל"ד) ובאליה רבה (סימן רסח סק"ב) וכן הוא גם בבן איש חי (פרשת תולדות תפילת שחרית אות י') ובכה"ח (שם סק"ו) ועוד - שמי שטועה בתפילת שבת ומתפלל תפילת חול, ידאג כל השבוע!...

ומקור הדברים בספר חמדת ימים (ח"א שבת פ"ו תפילת ערבית אות ל"ב), וז"ל: "והראשונים אמרו כי מי שאירע לו כך ידאג כל אותו השבוע, כי סימן רע

תפילות השבת שמוז

לו שנהג בקודש חול, ויפשפש במעשיו ויתעורר בתשובה, כי לולי נפשו מטוהרה לא בא לידי מידה זו".

ונראה שלאו בכדי הוא, וביאור הדברים - כי מאחר שתפילות השבת הן כל כך חשובות ונשגבות והן מתקנות את תפילות כל ימות השבוע, מי שטועה ואינו מתפלל את תפילת השבת אות הוא כי אכן יש לו ממה לדאוג...

מה נקרא "מתפלל תפילת חול"?...

דרך אגב כדאי להביא בענין זה מעשה שאירע, המלמדנו בדרך אגב גם פרק של גאונות במידות:

אדם אחד הגיע אל הגאון רבי אברהם גנחובסקי זצ"ל בליל שבת קודש ואמר לו שדואג הוא מאוד כיון שהתפלל תפילת חול בשבת, והרי כתבו הפוסקים כי "סימן רע הוא לו"...

הגאון רבי אברהם גנחובסקי זצ"ל בחכמתו ופקחותו הגדולה ובטוב לבו הרחום, הרגיע אותו ואמר לו: אל תדאג, אין שום חשש בדבר...

לאחר שהלך השואל, פירש רבינו זצ"ל את טעמו ואמר: מן הסתם אותו אדם לא כיון כראוי את פירוש המילות בברכת אבות, שבה הכוונה הינה לעיכובא (עין שו"ע סימן קא, א). ואם כן בלאו הכי תפילתו אינה חשובה תפילה וגם לא היא בגדר "תפילת חול", ואין כאן שום אות אשר צריך הוא לדאוג ממנו...

מכל מה שבארנו למדנו כי עלינו להתעורר בענין תפילות השבת, להשתדל על כל פנים לא להיות מן המאחרים לבוא אלא להגיע בזמן, וכן לעשות מאמץ - לכוון בהם כראוי.

מפתחות

מפתח המקורות

תנ"ך

בראשית

פרשת בראשית

- ג, יד ועפר תאכל כל ימי חייו ..... ה
- ג, יט בזעת אפיו תאכל לחם ..... לד
- ב, ה וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלוקים על הארץ ואדם אין לעבוד את האדמה ..... מז,נד
- ב, ז וייצר ה' אלוקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה ..... סב
- ב, יב נע ונד תהיה בארץ ..... רצו
- ב, יג גדול עונוי מנשוא ..... רצו
- ד, טז וישב בארץ נוד ..... רצו

פרשת נח

- יא, ל שרי עקרה אין לה ולד ..... נד
- ז, א בא אתה וכל ביתך אל התיבה .....

פרשת לך

- טו, יד וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול ..... נא
- טו, ח במה אדע כי אירשנה ..... נא
- טו, ב ויאמר אברם ה' אלוקים מה תתן לי ואנכי הולך עירי ..... נד

תפילה דייליה

שניב

פרשת וירא

יח, כג	ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע	יב,ס
יח, כו	אם אמצא בסדום חמישים צדיקים בתוך העיר ונשאתי לכל המקום בעבורם	יב
יח, כד	אולי יש חמישים צדיקים בתוך העיר	יב
יח, כה	חלילה לך מעשות כדבר הזה להמית צדיק עם רשע והיה כצדיק כרשע חלילה לך השופט כל הארץ לא יעשה משפט	יב
כ, ג	הנך מת על האשה אשר לקחת	נדש
כ, ו	גם אנכי ידעתי כי בתום לבבך עשית זאת	ג
כ, ה	בתום לבבי ובנקיון כפי עשיתי זאת	ג
כ, ז	ועתה השב את אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך וחיה ואם אינך משיב דע כי מות תמות אתה וכל אשר לך	נדש
יח כב	ואברהם עוודנו עומד לפני ה'	ס
יט, כז	וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם	צה,רי
יט, לא	ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן ואיש אין בארץ לבוא עלינו כדרך כל הארץ	רי
כא, יז	כי שמעו אלוקים אל קול הנער באשר הוא שם	רפ
כא, יז	וישמע אלוקים את קול הנער	רפא
יז, א	התהלך לפני והיה תמים	שיד
יז, ב	ואתנה בריתי ביני ובינך	שיד

פרשת חיי שרה

כד, סה	ותאמר אל העבד מי האיש הלזה	סח
נד, סג	ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב	צה

פרשת תולדות

כה, כא	ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו	נד
כו, כב	הקול קול יעקב	שא
כה, כב	ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרוש את ה'	שכו

פרשת ויצא

ל, ח	נפתולי אלוקים נפתלתי עם אחותי גם יכולתי	בערה
כה, יא	ויפגע במקום	צה
כה, טז	וייקץ יעקב משנתו ויאמר	ריב
כט, יז	ועיני לאה רכות	שיג

פרשת וישלח

לב, ט	ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה	לז
-------	---	----

מפתח המקורות שנג

לב, יד ויקח מן הבא בידו מנחה לעשיו אחיו ..... ע
לה, א ויאמר אלוקים אל יעקב קום עלה בית א-ל ושב שם ועשה שם
מזבח לא-ל הנראה אליך בברחך מפני עשו אחיך ..... קעא

פרשת וישב

לט, ג וירא אדוניו כי ה' איתו וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו ..... לט

פרשת מקץ

מג, יד ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש ..... סב
מז, ד וייקץ פרעה ..... ריב
מז, ה וישן ויחלם שנית ..... ריב

פרשת ויחי

מה, כב אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי ..... קעג,ש

« שימות »

פרשת שמות

ב, כג ויהי בימים הרבים ההם וכו' ויצעקו ..... ז,יח
ב, כה וירא אלוקים את בני ישראל ..... ז,יח
ד, י ויאמר משה אל ה' בי אדוני לא איש דברים אנכי גם מתמוול גם
משלשום גם מאז דברך אל עבדך כי כבד פה וכבד לשון אנכי ..... נב
ד, יב אנכי אהיה עם פיך והורתיך אשר תדבר ..... נב
ב, כד וישמע ה' את נאקתם ..... נה

פרשת וארא

ו, ג וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגם הקימותי את בריתי אתם
לתת להם את ארץ כנען ..... נא
ו, ה גם אני שמעתי את נאקת בני ישראל ואזכור את בריתי ..... נא
ח, טו ויחזק לב פרעה ולא שמע אלהם כאשר דיבר ה' ..... נב

פרשת בא

יב, י ולא תותירו ממנו עד בוקר ..... נב

פרשת בשלח

יד, י ופרעה הקריב ..... ו,יח
יד, י ויצעקו בני ישראל אל ה' ..... יח,כח
יז, ג ויצמא שם העם למים וילן העם על משה ויאמר למה זה העליתנו
ממצרים להמית אותי ואת בני ואת מקני בצמא ..... מז
יז, ד ויצעק משה אל ה' לאמר מה אעשה לעם הזה עוד מעט וסקלוני ..... מז
יד, י ופרעה הקריב וכו' והנה מצרים נוסע אחריהם וייראו מאוד ויצעקו
בני ישראל אל ה' ..... צה

שינד תפילה דיליה

יז, טו ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי..... רעז

פרשת יתרו

יט, ג ומשה עלה אל האלקים..... ריב

פרשת משפטים

כב, כב אם ענה תענה אותו כי אם צעוק יצעק אלי שמוע אשמע צעקתו..... צב

כג, כה ועבדתם את ה' אלוקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירותי

מחלה מקרבך..... רצב

« ויקרא »

פרשת מצורע

יז, ב ביום טהרתו והובא אל הכהן..... רנז

פרשת בהר

כה, מזו לעולם בהם תעבודו..... רפג

פרשת בחוקותי

כו, כא ואם תלכו עמי בקרי..... רמח

« במדבר »

פרשת בהעלותך

ט, כ על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו..... 44

יב, ז כי בכל ביתי נאמן הוא..... רעו,שז

יב, יג א-ל נא רפא נא לה..... רצז,רחצ

פרשת קרח

טז, טו אל תפן אל מנחתם..... קט

פרשת חקת

כא, ב אם נתון תתן את העם הזה בידי..... פב

פרשת פינחס

כז, טז יפקוד ה' אלוקי הרוחות לכל בשר איש על העדה..... פא

כז, יז אשר יצא לפניהם ואשר יבוא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם

ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה..... פא

פרשת מטות

לא, ג וידבר משה אל העם לאמר החלצו מאתכם אנשים לצבא והיו על

מדן לתת נקמת ה' במדן..... נג

« דברים »

פרשת ואתחנן

- ד, ז כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראנו אליו..... ח
- ג, כו אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה..... מוא, רצז
- ד, ט רק השמר לך ושמור נפשך..... קלג
- ד, טו ונשמרתם מאוד לנפשותיכם..... קלג
- ג, כג ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר..... קלה, שב
- ג, כה אעברה נא ואראה את הארץ..... רחצ

פרשת עקב

- ז, יב ושמרתם ועשיתם..... קעה
- ח, יח כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל..... רח
- יא, יג ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם..... רצג
- יא, יד ונתתי מטר ארצכם בעתו..... רצג

פרשת ראה

- יד, כט בכל מעשה ידך אשר תעשה..... לד

פרשת שופטים

- יז, ו על פי שנים עדים או שלושה עדים יומת המת..... סא

פרשת כי תצא

- כב, ז כי יקרא קן ציפור לפניך שלח תשלח את האם..... קח

פרשת כי תבא

- כו, ז ונצעק אל ה' אלוקי אבותינו וישמע ה' את קולנו וירא את ענינו..... מט
- כו, ז וישמע ה' את קולנו..... פ

פרשת האזינו

- לב, מח וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה לאמר..... שיט
- לב, מט עלה אל הר העברים הזה..... שיט
- לב, נ ומת בהר אשר אתה עולה שמה..... שיט

פרשת וזאת הברכה

- לד, א ויראהו ה' את כל הארץ..... סב
- לג, ז וקרני ראם קרניו בהם עמים יגח..... שא

« יהושע »

- ח, א והגית בו יומם ולילה..... רנב
- י, יב שמש בגבעון דום..... שכא

שינו תפילה דיליה

שמזאל-א

א, ח	וְיֹאמֶר לָהּ אֱלֹקָנָה אִישָׁה חֲנָה לְמָה תִּבְכִּי וְלָמָּה לֹא תֹאכְלִי וְלָמָּה יִרְעֶ
צד	לְבַבְךָ הַלּוֹא אֲנֹכִי טוֹב לָךְ מֵעֲשֶׂרָה בָּנִים .....
א, ט	וְתִקַּם חֲנָה אַחֲרָי אֲכָלָה בְּשִׁילָה וְאַחֲרָי שְׂתָה וְעָלִי הִכְהֵן יֵשֵׁב עַל הַכֶּסֶּא
צד	עַל מְזוּזַת הַיֵּכָל ה' .....
א, י	וְהִיא מֵרַת נֶפֶשׁ וְתִתְפַּלֵּל עַל ה' וּבִכָּה תִּבְכָּה .....
צד	וְהִיא כִּי הִרְבַּתָּה לְהִתְפַּלֵּל אֵל ה' .....
א, יב	וְהָיָה כִּי הִרְבַּתָּה לְהִתְפַּלֵּל אֵל ה' .....
רעז	וְכָל מִרְבִּית בֵּיתְךָ יְמוּתוֹ אֲנָשִׁים .....
ב, לג	וְלָכֵן נִשְׁבַּעְתִּי לְבֵית עָלִי אִם יִתְכַפֵּר עִוּוֹן בֵּית עָלִי בְּזָבַח וּבִמְנַחָה עַד
ג, יד	עוֹלָם .....
דש	וְנָתַתְּ לְאַמְתְּךָ זֶרַע אֲנָשִׁים .....
א, יא	שז

מלכים-א

א, יז	חִי ה' אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי לִפְנֵיךָ .....
ב, כב	כָּדָלְו לָכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאִפּוֹ כִּי בָמָּה נִחְשַׁב הוּא .....
קצא	ג

מלכים-ב

ד, א	וְאִשָּׁה אַחַת מִנְּשֵׁי הַנְּבִיאִים צַעֲקָה אֶל אֱלִישָׁע לֵאמֹר עַבְדְּךָ אִישֵׁי מֵת
רעה	וְהַנּוֹשָׂה בָּא לִקְחַת אֶת שְׁנֵי יְלָדָי לּוֹ לְעַבְדִּים .....
ב, כ	וַיִּסַּב אֶת פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֵל ה' לֵאמֹר .....
שט	אֲנֹא ה' זָכוֹר נָא אֶת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לִפְנֶיךָ בְּאֵמֶת וּבְלִבָּב שְׁלָם
ב, ג	וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי וַיִּבֶךְ חֲזָקִיהוּ בְּכִי גָדוֹל .....
שט	שט

ישעיה

כא, יב	אָמַר שׁוֹמֵר אֶתָּא בּוֹקֵר וְגַם לַיְלָה, אִם תִּבְעִיּוֹן בְּעִיּוֹ .....
41	סה, כב
קעה	וְהָיָה טָרֵם יִקְרָאוּ וְאֲנִי אֶעֱנֶה .....
כז, ג	וְלֹא אוֹתִי קִרְאתָ יַעֲקֹב כִּי יָגַעַת בִּי .....
רח	ג, י
רח	אֲשֶׁר הִלַּךְ חֲשָׁכִים וְאִין נוֹגַהּ לּוֹ .....
כא, כז	עַם זֶה יִצְרַתִּי לִי תִהְלַתִּי יִסְפְּרוּ .....
ריח	ה, יח
רנ	הוּא מוֹשְׁכִי הָעוֹוֹן בְּחַבְלֵי הַשּׁוֹא .....
רנז	ג, ב
רנז	מִדּוֹעַ בְּאֵתִי וְאִין אִישׁ קִרְאתִי וְאִין עוֹנָה .....
א, טו	וּבְפִרְשְׁכֶם כְּפִיכֶם אֶעֱלִים עֵינֵי מַכְּסֶם גַּם כִּי תִרְבוּ תִּפְלֵה אִינִי שׁוֹמֵעַ
רס	יְדִיכֶם דְּמִים מְלֹאוּ .....
כד, טז	בְּגַד בּוֹגְדִים .....
רסב	מזא, יד
ש	אֶל תִּירְאִי תוֹלַעַת יַעֲקֹב .....
שה	לח, א
שה	צוֹ לְבֵיתְךָ כִּי מוֹת אֶתָּה וְלֹא תַחִיָּה .....

מפתח המקורות שנו

לה, ה הלוך ואמרת אל חזקיהו כה אמר ה' אלוקי דוד אביך שמעתי את תפילתך ראיתי את דמעתך הנני יוסיף על ימיך חמש עשרה שנה ..... שה,שט
לה, ב ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה' לאמר ..... שה
נה, ו דרשו ה' בהמצאו ..... שכז,שמג

« יחזקאל »

א, ז ורגליהם רגל ישרה ..... צא

« הושע »

ג, ו נדעה נרדפה לדעת את ה' ..... קצה
י, י כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם ..... רפה

« עמוס »

ד, יב היכון לקראת אלוקיך ישראל ..... קפ

« יונה »

ג, ה ויקראו אל אלוקים בחזקה ..... עט

« מיכה »

ז, טו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות ..... מט
ג, ג ואשר אכלו שאר עמי ..... רסא
ג, ד אז יזעקו אל ה' ולא יענה אותם ..... רסא
ז, יח נושא עוון ועובר על פשע ..... רצו

« תהלים »

קט, ד ואני תפילה 41,עח
עג, כח ואני קרבת אלוקים לי טוב ..... י,יג
כז, יד קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה' ..... טז,ערה
קד, לה יתמו חטאים ..... לה
סח, ז אלוקים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות ..... מו
פא, יא הרחב פיך ואמלאהו ..... מו,שח
קה, לא אמר ויבוא ערוב כינים בכל גבולם ..... נב
לב, י על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא ..... נד
יב, ט כרום זולות לבני אדם ..... נו,קצג

שנח תפילה דיליה

צב, יד	שתולים בבית ה', בחצרות אלוקינו יפריחו	עד
קל, ב	תהינה אזניך קשובות לקול תחנוני	פג
קמה, יחקרוב ה'	לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת	פו
פו, א	תפילה לדוד הטה ה' אזנך ענני	צ
כו, י	כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני	צג
קכא, א	אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי	צג
יג, ב	עד אנה ה' תשכחני נצח עד אנה תסתיר את פניך ממני עד אנה	
צג	אשית עצות בנפשי	
כ, ה	אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר	צז, קטז
קכ, א	תפילה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו	צח
סה, ג	שומע תפילה עדיך כל בשר יבואו	קו
צ, א	תפילה למשה איש האלוקים	קו
קב, א	תפילה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו	קז
פז, ו	ה' יספור בכתוב עמים זה יולד שם סלה	קיב
סט, יד	ואני תפילתי לך ה' עת רצון	קכג, קסז, רט
י, יז	תכין ליבם תקשיב אזנך	קכד
קמא, ב	תכון תפילתי קטורת לפניך משאת כפי מנחת ערב	קעו
ה, ח	ואני ברוב חסדך אבוא ביתך	קעח
כו, ו	ארחץ בנקיון כפי	קעט
פה, ד	צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו	קפא
ה, ד	כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך	קפב
קיט, קח	נדבות פי רצה נא ה'	קצ
יז, ו	תפילה לדוד שמעה ה' צדק הקשיבה רנתי האזינה תפילתי בלא	
קצ	שפתי מרמה	
לד, יא	ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב	רח
קו, ל	ויעמוד פנחס ויפלל	רי
לו, י	כי עמך מקור חיים	ריט
קמד, טו	אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלוקיו	רלד
קיט, קכו	עת לעשות לה' הפרו תורתך	רנא
כב, ג	אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי	רנו
י, ג	ובוצע ברך נאץ ה'	רסב
פב, א	אלוקים נצב בעדת אל	רפז
קב, יח	פנה אל תפילת הערער ולא בזה את תפילתם	שא
צט, ו	משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו	שז, שח

משלי

כו, יט	כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם	סו
כו, כא	מצרף לכסף וכור לזהב ואיש לפי מהללו	סז

מפתח המקורות שינט

כד, ו כי בתחבולות תעשה לך מלחמה ..... קכט, רנג
יג, יג בז לדבר יחבל לו ..... קסה
י, כב וברכת ה' היא תעשיר ..... רח
כא, יג אוטם אזנו מזעקת דל גם הוא יקרא ולא יענה ..... רסג
כה, ט מסיר אזנו משמוע תורה גם תפילתו תועבה ..... רסו
טו, ח זבח רשעים תועבה ..... רסט
כה, טו ולשון רכה תשבר גרם ..... שג

« איוב »

לו, ה הן אל כביר ולא ימאס ..... רמג, רפד, רפז
טז, יז ותפילתי זכה ..... רסא
לו, יג לא ישועו ..... רסה

« שיר השירים »

ב, יד יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה הראיני את מראיך השמייעיני את
קולך ..... יח
ז, ב מזה יפו פעמיך בנעלים ..... עז

« איכה »

ב, ב חלל ממלכה ושריה ..... קט
ג, מא נישא לבבנו אל כפיים אל אל בשמים ..... רסב

« קהלת »

ה, ה שומר מצוה לא ידע דבר רע ..... קעה

« אסתר »

ט, כה ובבואה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה ..... קלה
ח, ג ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים ..... רסז

« דברי הימים א' »

כט, כג וישב שלמה על כסא ה' ..... רי

ש"ס

סדר זרעים

ברכות

נה, ב	אין מראין לאדם בחלומו אלא מהרהורי לבו.....	ב
ו, ב	ויעמוד פנחס אין עמידה אלא תפילה.....	ג
כח, ב	רבי נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית המדרש וביציאתו תפילה קצרה.....	ח
כה, ב	וכשאתה מתפלל דע לפני מי אתה מתפלל.....	יא
לב, ב	אמר רבי חמא בר חנינא אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל.....	טז, קג, רמג, ערה
כו, א	תפילה במקום קרבן הוא.....	כא
י, ב	אמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב המתפלל צריך שיכוון את רגליו שנאמר ורגליהם רגל ישרה.....	כב, צא
י, א	הנהו בריוני דהוו בשבבותיה דרבי מאיר והוו קא מצערו ליה טובא הוה קא בעי ר"מ רחמי עלויהו כי היכי דלימותו א"ל ברוריא דביתו מאי דעתך משום דכתיב יתמו חטאים מי כתיב חוטאים חטאים כתיב אלא בעי רחמים עלייהו דלהדרי בתשובה בעי רחמי עלויהו והדרי בתשובה.....	לה
לג, ב	הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים.....	לה
ח, א	לעת מצוא זו אשה.....	נד
ו, ב	אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזולזין בהן.....	נז, קצג
סב, ב	כל המבזה את הבגדים סוף אינו נהנה מהם.....	סה, קסה
כ, ב	ר"א אומר העושה תפילתו קבע אין תפילתו תחנונים.....	עז
כט, ב	מאי קבע אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי אושעיא כל שתפילתו דומה עליו כמשוי.....	עז
לב, ב	מעשה בחסיד אחד שהיה מתפלל בדרך בא הגמון אחד ונתן לו שלום ולא החזיר לו שלום וכו'.....	קלג
ל, ב	אין עומדים להתפלל אלא מתוך כובד ראש חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללים כדי שיכוונו לבם לאביהם שבשמים..	קלז, קסה, קעא, קעג
לא, א	אמר רב המנונא כמה הלכתא גברותא איכא למשמע מהני קראי דחנה וחנה היא מדברת על לבה מכאן למתפלל צריך שיכוין לבו רק שפתיה נעות מכאן למתפלל שיחתוך בשפתיו וקולה לא ישמע מכאן שאסור להגביה קולו בתפילתו ויחשבה עלי לשיכורה מכאן ששיכור אסור להתפלל.....	קמו

א"ר חלבו אמר רב הונא כל הקובע מקום לתפילתו אלוקי אברהם בעזרו וכשמת אומרים לו אי עניו אי חסיד מתלמידיו של אברהם אבינו	ו, ב
קנה	
וכשאתם מתפללים דעו לפני מי אתם עומדים	כח, ב
עב,קעב	
כל הנפנה ונוטל ידיו וכו' דכתיב ארחץ בנקיון כפי וכו' מי שאין לו מים לרחוץ ידיו מקנח ידיו בעפר	טז, א
קעט,רסח	
תניא אבא בנימין אומר כל ימי הייתי מצטער על תפילתי שתהא סמוך למיטתי	ה, ב
קפא	
אמר רבי יונה אמר רבי זירא כל העושה חפציו קודם שיתפלל כאילו בנה במה	יד, א
קפא,קפב	
אמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן אסור לו לאדם לעשות חפציו קודם שיתפלל שנאמר צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו	יד, א
קפא	
ואמר רב אידי בר אבין אמר רבי יצחק בר אשיאן כל המתפלל ואחר כך יוצא לדרך הקב"ה עושה לו חפציו שנאמר צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו	יד, א
קפא	
אמר רבי כל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל כאילו עשאו במה שנאמר חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא אל תקרי במה אלא במה	י, ב
קצא	
היוצא מבית הכנסת אל יפסיע פסיעה גסה כדי שלא יהא נראה שדומה עליו כמשא	ו, ב
רז	
אברהם תיקן תפילת שחרית שנאמר וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם ואין עמידה אלא תפילה שנאמר ויעמוד פנחס ויפלל	כו, א
רש,שא	
קדימו וחשיכו לבי כנישתא כי היכי דתורכו חיי	ה, א
ריב	
לעולם ישכים אדם לבית הכנסת כדי שיזכה וימנה עם עשרה הראשונים שאפילו מאה באים אחריו נותנים לו שכר כנגד כולם	מז, ב
ריח	
אמרו ליה לרבי יוחנן איכא סבי בבבל תמה ואמר למען ירבו ימיכם וכו' כיון דאמרי ליה מקדמי ומחשכי לבי כנישתא אמר היינו דאהני להו	ה, א
ריח	
אין הקב"ה מואס בתפילתן של רבים	ה, א
רמג	
הרואה שיסורין באים עליו יפשפש במעשיו פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה	ה, ב
רמט	
אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו	יז, א
רנ	
שלושה דברים מזכירין עוונותיו של אדם קיר נטוי וכו'	נה, א
רנג	
יכוין את לבו כנגד בית קדש הקדשים	כח, ב
רסה	
היה מתפלל ומצא צואה במקומו אמר רבה אף על פי שחטא תפילתו תפילה מתקיף ליה רבא והא זבח רשעים תועבה אלא אמר רבא הואיל וחטא אף על פי שהתפלל תפילתו תועבה	כב, ב
רסט	

שיסב תפילה דיליה

	אמר רבי חנין אמר רבי חנינא כל המאריך בתפילתו אין תפילתו	לב, ב
רעז	חוזרת ריקם	
רפ	אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים	ה, ב
רפג	אין תפילתו של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת	ו, א
	מעשה ברבי אליעזר שנכנס לבית הכנסת ולא מצא עשרה ושחרר עבדו והשלימו לעשרה והיכי עביד הכי והא אמר רב יהודה כל המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר לעולם בהם תעבדו לדבר מצוה שאני מצוה הבאה בעבירה היא מצוה דרבים שאני	ז, ב
רפג	מנין לעשרה שמתפללין ששכינה עמהם שנאמר אלוקים נצב בעדת אל	ז, א
רפז	גדול העונה אמן יותר מן המברך	ג, ב
רצ	משום דלא עסקת בפריה ורביה	י, א
שה	בהדי כבשי דרחמנא למה לך	י, א
שה	כבר נגזרה הגזירה אמר ליה בן אמוץ כלה נבואתך וצא כך מקובלני מבית אבי אבא אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל יתייאש מן הרחמים	י, א
שה, שט	ונתת לאמתך זרע אנשים רבי יוחנן אמר זרע ששקול כשני אנשים	לא, ב
שז	כדתניא שלשה ימים הראשונים יבקש שלא יסריח משלשה ועד ארבעים יבקש רחמים שיהא זכר	ס, א
שיג	הצועק לשעבר הרי זו תפילת שוא	נד, א
שכב	גדולה תפילה יותר ממעשים טובים שאין לך גדול במעשים טובים יותר ממשה רבינו ואף על פי כן לא נענה אלא בתפילה	לב, ב
שכט	אם שגורה תפילתי בפי יודע אני שהוא מקובל	לד, ב
שדמו		
	פאה	
	פ"א מ"א אלו דברים שאדם אוכל מפירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא וכו' ותלמוד תורה כנגד כולם	
רנג		

« סדר מועד »

שבת		
	ששה דברים אדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא וכו' ועיון תפילה	קכו, א
נט	בעידן ריתחא פכר ידיה ומצלי	י, ב
צב	ששה דברים אדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא וכו' והשכמת בית המדרש	קכו, א
ריב		
עירובין		
	טוב לאדם שלא נברא משנברא	יג, ב
סא	מי שבא בדרך נותן עיניו באילן ואומר שם תהא שביתתי	מט, ב
קיז		

פסחים

- ג, ב אר"י לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה 47
- מו, א אמר רבי אבהו אמר רבי שמעון בן לקיש לגבל ולתפלה ולנטילת ידים ארבעה מילין ..... רפד

ראש השנה

- יח, א שנים שעלו למטה וחוליין שווה וכן שנים שעלו לגרדום לידון ודין שווה וכו' זה ניצל וזה לא ניצל זה וכו' התפלל ונענה וזה התפלל ולא נענה מפני מה זה נענה וזה לא נענה זה התפלל תפילה שלימה נענה וזה לא התפלל תפילה שלימה לא נענה ..... קכד, רצט

יומא

- עו, א שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחאי מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה 1
- כט, א הרהורי עבירה קשים מעבירה ..... קעה

סוכה

- גב, א כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו ..... סד
- גו, ב או לרשע ואוי לשכנו ..... קסד
- כח, א מימי לא קדמני אדם בבית המדרש ..... רכ
- יד, א אמר רבי אלעזר למה נמשלה תפילתן של צדיקים כעתר לומר לך מה עתר זה מהפך את התבואה בגורן ממקום למקום אף תפילתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב"ה ממדת אכזריות למדת רחמנות ..... רצה

ביצה

- טז, א כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה, חוץ מהוצאת שבת ויו"ט שאם פחת פוחתין לו ואם הוסיף מוסיפים לו ..... שדמ

תענית

- ב, א תניא לאהבה את ה' אלוקים ולעבדו זו תפילה או אינו אלא עבודה תלמוד לומר בכל לבבכם איזה עבודה שהיא בלב הוא אומר זו תפילה ..... יז, רצב

מגילה

- כו, ב שאלו תלמידיו את רבי פרידא במה הארכת ימים אמר להם וכו' מימי לא קדמני אדם לבית המדרש ..... ריח
- לא, א אמר אברהם לפני הקב"ה רבונו של עולם שמא חס ושלום ישראל חוטאים לפניך ואתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה א"ל לאו וכו' א"ל כבר תיקנתי להם סדר קרבנות כל זמן שקוראין בהן מעלה אני עליהם כאילו מקריבין לפני קרבן ומוחל אני על כל עונותיהם ..... רכח

שיסד תפילה דייליה

מועד קטן
כה, א חיי בני ומזוני לא בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא..... שיד
חגיגה
ה, ב ת"ר שלושה הקב"ה בוכה עליהם בכל יום על מי שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק ועל מי שאי אפשר לעסוק בתורה ועוסק ועל פרנס המתגאה על הציבור בחינם..... רנ

« סדר נשים »

יבמות
קה, ב המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה..... קלח

כתובות
סב, ב רוצה אשה בקב תיפלות מעשרה קבין ופרישות..... ב
סב, ב אזיל יתיב תרתי סרי שני בבי רב עד דאתא איעקרא דביתהו וכו'..... צד
קד, א יומא דנח נפשיה דרבי גזרו רבנן תעניתא ובעו רחמי ואמרי כל מאן דאמר נח נפשיה דרבי ידקר בחרב..... שכ

נדרים
לב, א אמר לפניו רבוננו של עולם הסתכלתי במזל שלי ואיני ראוי להוליד בן אמר לו הקב"ה צא מאיצטגנינות שלך אין מזל לישראל.....
פא, א ומפני מה אין מצויין ת"ח לצאת ת"ח מבניהן וכו' רבינא אומר שאין מברכים בתורה תחילה..... שכט

סוטה
מא, ב אמר רבי אלעזר כל אדם שיש בו חנופה מביא אף לעולם שנאמר וחנופי לב ישימו אף ולא עוד אלא שאין תפילתו נשמעת שנאמר לא ישועו כי אסרם..... רסה
מב, א ארבעה כיתות אין מקבלות פני שכינה וכו' וכת חניפים..... רסה
לג, א אמר רב יהודה לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמית, דאמר רבי יוחנן כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת נוקקין לו לפי שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי, לא קשיא הא ביחיד הא בציבור..... רפז

קידושין
כט, ב הוה ההוא מזיק בי רבנן דאביי דכי הוו עיילי בתרין אפי' ביממא הוו מיתזקי וכו'..... לו,ש

« סדר נזיקין »

בבא קמא
ג, ב מאי מבעה רב אמר מבעה זה אדם..... 41
ב, ב קשוט עצמן ואחר כך קשוט אחרים..... 43

ששה _____ **מפתח המקורות**

ג, ב מבעה זה אדם דכתיב אמר שומר וגו' אם תבעיון בעיו ..... סב

בבא מציעא

ה, א מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה 43

פה, א רב יוסף יתיב ארבעין תעניתא ואקריוהו לא ימושו מפ"ך יתיב
ארבעים תעניתא אחריני ואקריוהו לא ימושו מפ"ך ומפי זרעך יתיב
מאה תעניתא אחריני אתא ואקריוהו לא ימושו מפ"ך ומפי זרעך
ומפי זרע זרעך אמר מכאן ואילך לא צריכנא תורה מחזרת על
אכסניא שלה

שכח .....

בבא בתרא

קסב, ב שלושה עבירות אין אדם ניצול מהן בכל יום ואלו הן הרהור עבירה

ועיון תפילה ואבק לשון הרע ..... שיד

סנהדרין

צד, ב בדקו מודן ועד באר שבע ולא מצאו עם הארץ מגבת ועד אנטיפרס ולא
מצאו תינוק ותינוקת איש ואשה שלא היו בקיאים בהלכות טומאה

וטהרה ..... סג

עב, א הבא להרגך השכם להורגו .....

כב, א והאמר רב יהודה אמר רב ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול

יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני .....

קג, ב גדולה לגימז שמקרבת את הרחוקים .....

מכות

ה, ב אם מתקיימת העדות בשניים למה פרט הכתוב בשלושה .....

ה, ב ואם כן ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה על אחת

כמה וכמה ישלם שכר לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה .....

אבות

פרק א' משנה ב'

שמעון הצדיק היה משיירי כנסת הגדולה הוא היה אומר על שלושה

דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים .....

פרק ב' משנה כא

לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין לבטל ממנה .....

פרק ב' משנה יג

כשאתה מתפלל אל תעש תפילתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני

המקום .....

פרק א' משנה ז'

הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע .....

קסד .....

פרק א' משנה יד'

אם אין אני לי מי לי .....

רפ .....

שיסו _____ תפילה דיליה

פרק ה' משנה ג'
עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולן ..... שא

« סדר קדשים »

חולין
ז, ב אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה ..... כ
צא, ב אפשר עברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי ..... קסא
כריתות
ו, ב כל תענית שאין בה מופשעי ישראל אינה תענית ..... רפט

« תלמוד ירושלמי »

ברכות
פרק ה' הלכה ה'
אמר רבי שמואל בר נחמני אם כוונת את לבך בתפילה תהא מבושר
שנשמעה תפילתך ומה טעם תכין ליבם תקשיב אזנך .....
פרק ב' הלכה א'
והיה כי הרבתה להתפלל אל ה' מכאן שכל המרבה בתפילה נענה ..... רעז
שביעית
פרק י' הלכה ג'
היך בר נש דחכם חדא מיכלה ואזיל לאתר ואינון מייקרין ליה כד
הוא חכם תרין מיכלה צריך לומר לון חדא מיכלא אנא חכים 48
שבת
פרק א' הלכה ב'
כל הפטור מדבר ועושהו נקרא הדיוט ..... רנב

